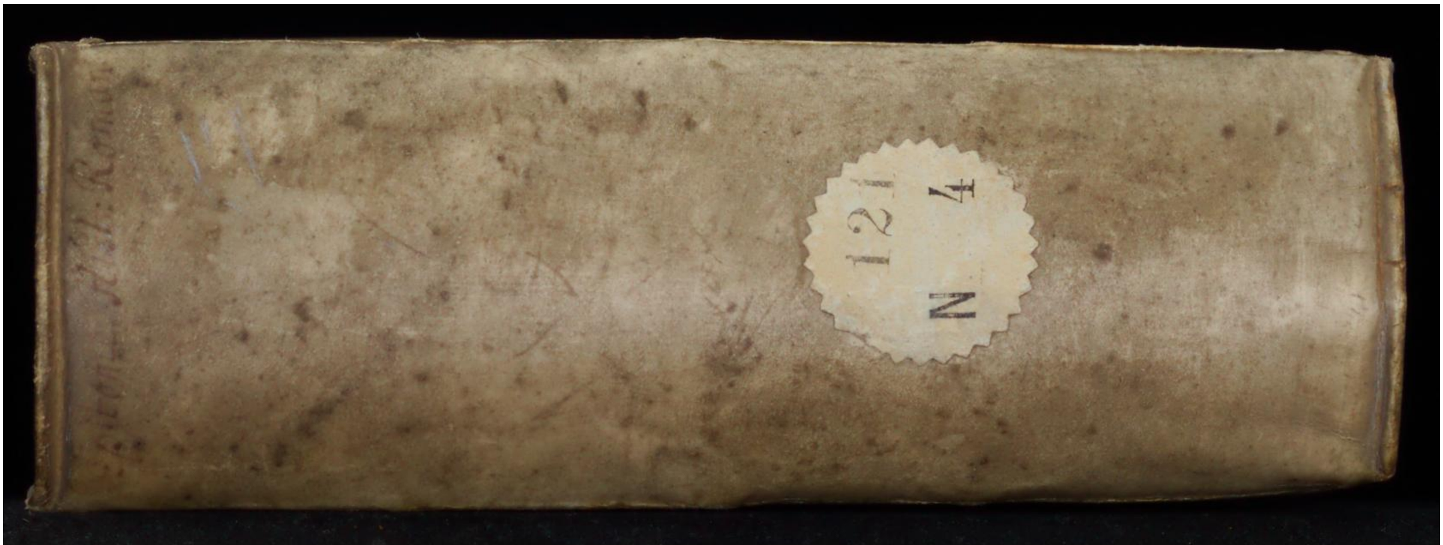
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

KW 121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

HISTORIÆ ROMANÆ EPITOMÆ

Lucii Iulii Flori. | Eutropii.
C. Vell. Paterculi. | Paulli Diaconi.
Sex. Aur. Victoris. | M. Aur. Caſſiodori.
Sexti Rufi Feſti. | Iornandis, et
Meſſalæ Corvini. | Iulii Exuperantii.

Ex Musæo

NIC: BLANCKARDI.

LUG. Batav. *Apud* Hieronym: de Vogel. *1648*.

CIↃIↃCLXXVIII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK
'S GRAVENHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

L. Iulii Flori
HISTORIÆ ROMANÆ
LIBRI IV.

L. Flori
HISTORIÆ ROMAN.
LIBER I.

Prologus.

Populus Romanus à rege Romulo uſque Cæſarem Auguſtum, ſeptingentos per annos, tantum operum pace belloque geſſit, ut ſi quis magnitudinem imperii cum annis conferat, ætatem ultra putet. Ità enim late ubique per orbem terrarum arma circumtulit, ut qui res ejus legunt, non unius populi, ſed generis humani facta diſcant. Nam tot laboribus, periculisque jactatus eſt, ut ad conſtituendum ejus imperium, contendiſſe Virtus & Fortuna videantur. Quare quum præcipue hoc quoque, ſicut cetera, operæ precium ſit cognoſcere, tamen quia ipſa ſibi obſtat magnitudo, rerumque diverſitas aciem intentionis obrumpit, faciam quod ſolent, qui terrarum ſitus pingunt. in brevi quaſi tabella totam ejus imagi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nem amplectar, nonnihil, ut ſpero, ad admirationem principis populi collaturus, ſi pariter atque in ſemet univerſam magnitudinem ejus oſtendero. Si quis ergo populum Romanum quaſi hominem conſideret, totamque ejus ætatem percenſeat, ut cœperit, utque adoleverit, ut quaſi ad quendam juventæ florem pervenerit, ut poſtea velut conſenuerit, quatuor gradus, proceſſusque ejus inveniet. Prima ætas ſub regibus fuit, prope ducentos quinquaginta annos, quibus circum ipſam matrem ſuam cum finitimis luctatus eſt. Hæc erit ejus Infantia. Sequens a Bruto, Collatinoque conſulibus, in Appium Claudium, Quinctum Fulvium conſules, ducentos annos patet: quibus Italiam ſubegit. Hoc fuit tempus viris armisque incitatiſſimum: ideo quis Adoleſcentiam dixerit. Dehinc ad Cæſarem Auguſtum ducenti quinquaginta anni, quibus totum orbem pacavit. Hic jam ipſa Juventa imperii, & quaſi quædam robuſta maturitas. A Cæſare Auguſto in ſæculum noſtrum haud multo minus anni ducenti: quibus inertia Cæſarum quaſi conſenuit, atque decoxit, niſi quod ſub Trajano principe movet lacertos, & præter ſpem omnium, ſenectus imperii, quaſi reddita juventute, revireſcit.

CAP I.

De Romulo, primo Romanorum Rege.

PRimus ille & Urbis, & Imperii conditor Romulus fuit, Marte genitus, & Rhea Silvia. Hoc de ſe ſacerdos gravida confeſſa eſt: nec mox fama dubitavit, quum Amulii imperio abjectus in profluentem cum Remo fratre, non potuit extingui, ſiquidem & Tiberinus amnem repreſſit: & re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

lictis catulis lupa vagitum ſequuta, ubera admovit infantibus, matremque ſe geſſit. Sic repertos, apud arborem, regis paſtor tulit in caſam, atque educavit. Alba tunc erat Latio caput, Juli opus. nam Lavinium patris Æneæ contempſerat. Ab his Amulius jam bis ſeptima ſobole regnabat, fratre pulſo Numitore, cujus ex filia Romulus. Igitur ſtatim prima juventæ face, patruum Amulium ab arce deturbat, avum reponit: Ipſe fluminis amator, & montium, apud quos erat educatus, mœnia novæ urbis agitabat. Gemini erant: uter auſpicaretur, & regeret, adhibuere piacula. Remus montem Aventinum, hic Palatinum occupat. Prior ille ſex vultures, hic poſtea, ſed duodecim vidit. Sic victor augurio, urbem excitat, plenus ſpei, bellatricem fore: ita illi aſſuetæ ſanguine & præda aves pollicebantur. Ad tutelam novæ urbis ſufficere vallum videbatur: cujus dum irridet anguſtias Remus, idque increpat ſaltu: dubium an juſſu fratris, occiſus eſt. prima certe victima fuit: munitionemque urbis novæ, ſanguine ſuo conſecravit. Imaginem urbis magis quam urbem fecerat. incolæ deerant. Erat in proximo lucus: hunc Aſylum facit: & ſtatim mira vis hominum, Latini, Tuſcique paſtores, quidam etiam transmarini, Phryges, qui ſub Ænea, Arcades, qui ſub Euandro duce, influxerant. Ita ex variis quaſi elementis congregavit corpus unum: populumque Romanum ipſe fecit. Res erat unius ætatis, populus virorum. Itaque matrimonia a finitimis petita: quia non impetrabantur, manu capta ſunt. Simulatis quippe ludis equeſtribus, virgines, quæ ad ſpectaculum venerant, præda fuere: & hæc ſtatim cauſa bellorũ. Pulſi fugatique Vejentes. Cæninenſium captum ac dirutum eſt oppidum. Spolia inſuper opima de rege, Feretrio Jovi, manibus ſuis rex reportavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Sabinis proditæ portæ per virginem: nec dolo: ſed puella pretium rei, quæ gerebant in ſiniſtris, petierat; dubium clipeos, an armillas. Illi ut & fidem ſolverent, & ulciſcerentur, clipeis obruêre. Ita admiſſis ad mænia hoſtibus, atrox in ipſo aditu pugna, adeo ut Romulus Jovem oraret, ut fœdam ſuorum fugam ſiſteret. Hinc templum, & Stator Juppiter. Tandem ſævientibus intervenere raptæ laceris comis. Sic pax facta cum Tatio, fœduſque percuſſum: ſequutaque res mira dictu, ut relictis ſedibus ſuis novam in Urbem hoſtes demigrarent, & cum generis ſuis avitas opes pro dote ſociarent. Auctis brevi viribus, hunc rex ſapientiſſimus ſtatum Reipublicæ impoſuit: juventus diviſa per tribus, in equis, & in armis ad ſubita belli excubaret: conſilium Reipublicæ penes ſenes eſſet, qui ex auctoritate PATRES, ob ætatem, SENATUS vocabantur. His ita ordinatis, repente, quum concionem haberet, ante Urbem apud Capreæ paludem, è conſpectu ablatus eſt. Diſcerptum aliqui à ſenatu putant ob aſperius ingenium. ſed oborta tempeſtas, ſoliſque defectio, conſecrationis ſpeciem præbuere: cui mox Julius Proculus fidem fecit, viſum à ſe Romulum affirmans, auguſtiore forma, quam fuiſſet; mandare præterea, ut ſe pro numine acciperent: QUIRINUM in cælo vocari: placitum diis, ut gentium Roma potiretur.

CAP. II.

De Numa Pompilio.

SVccedit Romulo Numa Pompilius: quem Curibus Sabinis agentem, ultro petivere, ob inclytam viri religionem. Ille ſacra, & ceremonias, omnemque cultum, deorum immortalium docuit:

euit: ille Pontifices, Augures, Salios, ceteraque ſacerdotia, annum quoque in duodecim menſes, faſtos dies, nefaſtosque deſcripſit. Ille Ancilia atque Palladium, ſecreta quædam imperii pignora, Janumque geminum, fidem pacis ac belli: in primis focum Veſtæ virginibus colendum dedit, ut ad ſimilitudinem cæleſtium ſiderum, cuſtos imperii flamma vigilaret. Hæc omnia quaſi monitu deæ Egeriæ, quo magis barbari acciperent. Eo denique ferocem populum redegit, ut quod vi & injuria occupaverat imperium, religione atque juſtitia gubernaret.

CAP. III.

De Tullo Hoſtilio.

EXcipit Pompejum Numam Tullius Hoſtilius; cui in honorem virtutis regnum ultro datum. Hic omnem militarem diſciplinam, artemque bellandi condidit. Itaque mirum in modum exercita juventute, provocare auſus Albanos [illegible] vem, & diu principem populum: ſed qu[illegible] par robore frequentibus prœliis utrique comminuerentur, miſſo in compendium bello, Horatiis, Curiatiisque, tergeminis hinc atque inde fratribus, utriusque populi fata commiſſa ſunt. Anceps, & pulcra contentio, exituque ipſo mirabilis. Tribus quippe illinc vulneratis, hinc duobus occiſis, qui ſupererat Horatius, addito ad virtutem dolo, ut diſtraheret hoſtem, ſimulat fugam: ſingulosque, prout ſequi poterant, adortus, exuperat. Sic (rarum) unius manu parta victoria eſt: quam ille mox parricidio fœdavit. Flentem ſpolia circa ſe ſponſi quidem, ſed hoſtis, ſororem viderat. hunc tam immaturum virginis amorem ultus eſt ferro. Citavere leges nefas: ſed abſtulit virtus parricidam:

& facinus intra gloriam fuit. Nec diu in fide Albanus. Nam Fidenates bello miſſi in auxilium ex fœdere, medii inter duos expectavere fortunam. Sed rex callidus, ubi inclinare ſocios ad hoſtem videt, tollit animos quaſi ipſe mandaſſet. ſpes inde noſtris, metus hoſtibus. Sic fraus proditorum irrita fuit. Itaque hoſte victo, ruptorem fœderis Metium Fufetium religatum inter duos currus, pernicibus equis diſtraxit: Albamque ipſam quamvis parentem, æmulam tamen, diruit, quum prius omnes opes urbis, ipſumque populum Romam transtuliſſet: prorſus ut conſanguinea civitas non periiſſe, ſed in ſuum corpus rediiſſe rurſus videretur.

CAP. IV.

De Anco Marcio.

ANcus deinde Marcius, nepos Pompilii, pari ingenio. Hic igitur & mœnia muro amplexus eſt, & interfluentem Urbi Tiberinum ponte commiſit: Oſtiamque in ipſo maris fluminisque confinio coloniam poſuit, jam tum videlicet præſagiens animo, futurum, ut totius mundi opes, & commeatus, illo veluti maritimo Urbis hoſpitio reciperentur.

CAP. V.

De Tarquinio Priſco.

TArquinius poſtea Priſcus, quamvis transmarinæ originis, regnum ultro petens, accipit, ob induſtriam atque elegantiam: quippe qui oriundus Corintho, Græcum ingenium Italicis artibus miſcuiſſet. Hic & ſenatus majeſtatem numero ampliavit, & centuriis tribus auxit: quamvis Attius Nævius numerum augeri prohiberet, ſummus augu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

augurio. Quem rex in experimentum rogavit, fierine poſſet, quod ipſe mente conceperat. Ille rem expertus augurio, poſſe reſpondit. Atqui hoc, inquit, agitabam, an cotem illam ſecare novacula poſſem. Augur, Potes, ergo, inquit: & ſecuit. Inde Romanis ſacer Auguratus. Neque pace Tarquinius quam bello promptior. Duodecim namque Tuſciæ populos frequentibus armis ſubegit. Inde Faſces, Trabeæ, Curules, Annuli, Phaleræ, Paludamenta, Prætexta: inde, quod aureo curru quatuor equis triumphatur: Togæ pictæ, tunicæque palmatæ: omnia denique decora, & inſignia, quibus imperii dignitas eminet.

CAP. VI.

De Servio Tullio.

SErvius Tullius deinceps gubernacula Urbis invadit: nec obſcuritas inhibuit, quamvis matre ſerva creatum. Nam eximiam indolem uxor Tarquinii Tanaquil liberaliter educaverat: & clarum fore, viſa circa caput flamma promiſerat. Ergo inter Tarquinii mortem, annitente regina, ſubſtitutus in locum regis quaſi ad tempus, regnum dolo partum ſic egit induſtrie, ut jure adeptus videretur. Ab hoc Populus Romanus relatus in cenſum, digeſtus in claſſes, curiis atque collegiis diſtributus: ſummaque regis ſolertia ita eſt ordinata Reſpublica: ut omnia partimonii, dignitatis, ætatis, artium, officiorumque diſcrimina in tabulas referrentur, ac ſic maxima civitas, minimæ domus diligentia contineretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CAP. VII.

De Tarquinio Superbo.

POſtremus omnium fuit regum Tarquinius; cui cognomen Superbo ex moribus datum. Hic regnum avitum, quod à Servio tenebatur, rapere maluit, quam expectare: immiſſisque in eum percuſſoribus, ſcelere partam poteſtatem non melius egit, quam acquiſierat. Nec abhorrebat moribus uxor Tullia, quæ, ut virum regem ſalutaret, ſuper cruentum patrem, vecta carpento, conſternatos equos egit. Sed ipſe in Senatum cædibus, in omnes ſuperbia, quæ crudelitate gravior eſt bonis, graſſatus, quum ſævitiam jam domi fatigaſſet, tandem in hoſtes converſus eſt. Sic valida oppida in Latio capta ſunt, Ardea, Ocriculum, Gabii, Sueſſa Pometia. Tum quoque cruentus in ſuos. Neque enim filium verberare dubitavit, ut ſimulanti transfugam, apud hoſtes hinc fides eſſet. Cui Gabiis, ut voluerat, recepto, atque per nuncios conſulenti quid fieri vellet, eminentia forte papaverum capita virgula decuſſit, quum per hoc interficiendos eſſe principes intelligi vellet. quæ ſuperbia ſic reſpondit. Tamen de manubiis captarum urbium templum erexit. quod quum inauguraretur, cedentibus ceteris deis (mira res dictu) reſtitere Juventas, & Terminus. Placuit vatibus contumacia numinum. Siquidem firma omnia & æterna pollicebantur. Sed illud horrendum, quod molientibus ædem, in fundamentis humanum repertum eſt caput: nec dubitaverè cuncti, monſtrum pulcherrimum, imperii ſedem, caputq; terrarum promittere. Tamdiu ſuperbiam regis Pop. Roman. perpeſſus eſt, donec aberat libido; hanc ex liberis ejus importunitatem tolerare nō potuit. Quorum quum alter ornatiſſimæ femi-

næ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

næ Lucretiæ ſtuprum intuliſſet, matrona dedecus ferro expiavit. Imperium tum Regib. abrogatum.

CAP. VIII.

Anacephalæoſis de ſeptem regibus.

HÆc eſt prima ætas pop. Romani, & quaſi infantia, quam habuit ſub regibus ſeptem, quadam fatorum induſtria, tam variis ingenio, ut Reipublicæ ratio & utilitas poſtulabat. Nam quid Romulo ardentius? tali opus fuit, ut invaderet regnum. Quid Numa religioſius? ita res popoſcit, ut ferox populus deorum metu mitigaretur. Quid ille militiæ artifex Tullus? bellatoribus viris quam neceſſarius! ut acueret ratione virtutem. Quid ædificator Ancus? ut Vrbem colonia extenderet, ponte jungeret, muro tueretur. Jam vero Tarquinii ornamenta, & inſignia, quantam principi populo addiderunt ex ipſo habitu dignitatem! Actus à Servio cenſus quid effecit, niſi ut ipſa ſe noſceret Reſpublica? Poſtremo Superbi illius importuna dominatio nonnihil, immo vel plurimum profuit. Sic enim effectum eſt, ut agitatus injuriis populus, cupiditate libertatis incenderetur.

CAP. IX.

De mutatione Reipublicæ.

IGitur Bruto, Collatinoque ducibus, & auctoribus, quibus ultionem ſui moriens matrona mandaverat, pop. Romanus ad vindicandum libertatis ac pudicitiæ decus, quodam quaſi inſtinctu deorum concitatus, regem repente deſtituit, bona diripit, agrum Marti ſuo conſecrat, imperium in eoſdem libertatis ſuæ vindices transfert, mutato tamen & indice, & nomine. quippe ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

perpetuo annuum placuit, ex ſingulari duplex: ne poteſtas ſolitudine vel mora corrūperetur. CONSULESQUE appellavit pro regibus, ut conſulere ſe civibus ſuis debere meminiſſent. Tantumq; libertatis novæ gaudium inceſſerat, ut vix mutati ſtatus fidem caperent: alterumque ex Conſulibus, tantum ob nomen & genus regium, faſcibus abrogatis, Urbe dimitterent. Itaque ſubſtitutus Valerius Publicola, ex ſummo ſtudio annixus eſt ad augendam liberi populi majeſtatem. Nam & faſces ei pro concione ſubmiſit, & jus provocationis adverſus ipſos dedit: Et ne ſpecie arcis offenderet, eminentes ædes ſuas in plana ſubmiſit. Brutus vero favori civium, etiam domus ſuæ clade & parricidio velificatus eſt. Quippe quum ſtudere revocandis in urbem regibus liberos ſuos comperiſſet, protraxit in forum, & concione media virgis cæcidit, & ſecuri percuſſit: ut plane publicus parens in locum liberorum adoptaſſe ſibi populum videretur. Liber jam hinc populus Romanus, prima adverſus exteros arma pro libertate corripuit. mox pro finibus, deinde pro ſociis, tum pro gloria, & imperio, laceſſentibus aſſidue uſquequaque finitimis: quippe quum patrii ſoli gleba nulla, ſed ſtatim hoſtile pomœrium, mediusque inter Latium & Tuſcos, quaſi in quodam bivio collocatus, omnibus portis in hoſtem incurreret: donec quaſi contagione quadam per ſingulos itum eſt: & proximis quibuſque correptis, totam Italiam ſub ſe redigeret.

CAP. X.

Bellum Etruſcum cum rege Porſena.

PUlſis ex Urbe regibus, prima pro libertate arma corripuit. Nam Porſena rex Etruſcorum, ingentibus copiis aderat, & Tarquinios manu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

reducebat. Hunc tamen, quamvis & armis, & fame urgeret, occupatoque Janiculo ipſis Urbis faucibus incubaret, ſuſtinuit, repulit. noviſſime etiam tanta admiratione perculit, ut ſuperior ultro cum pæne victis amicitiæ fœdera feriret. Tunc illa Romana prodigia atque miracula, Horatius, Mucius, Clœlia: quæ niſi in annalibus forent, hodie fabulæ viderentur. Quippe Horatius Cocles, poſtquam hoſtes undique inſtantes ſolus ſubmovere non poterat, ponte reciſo tranſnatat Tiberim, nec arma dimittit. Mutius Scævola regem per inſidias in caſtris ipſius aggreditur: ſed ubi fruſtrato circa purpuratum ejus ictu tenetur, ardentibus focis injicit manum, terroremque geminat dolo. Ut ſcias, inquit, quem virum effugeris, idem trecenti juravimus: quum interim (immane dictu) hic interritus, ille trepidaret, tanquam manus regis arderet. Sic quidem viri: ſed ne quis ſexus à laude ceſſaret, ecce & virginum virtus. Una ex obſidibus regi data, elapſa cuſtodiam Clœlia, per patrium flumen equitabat. Et rex quidem tot tantisque virtutum territus monſtris, valere, liberosque eſſe juſſit. Tarquinii tandiu dimicaverunt, donec Aruntem filium regis manu ſua Brutus occidit, ſuperque ipſum mutuo vulnere expiravit; plane quaſi adulterum ad inferos uſque ſequeretur.

CAP. XI.

Bellum Latinum.

LAtini quoque Tarquinios aſſerebant æmulatione, & invidia; ut populus, qui foris dominabatur, ſaltem domi ſerviret. Igitur omne Latium Mamilio Tuſculano duce, quaſi in regis ultionem tollit animos. Apud Regilli lacum dimicatur diu, Marte vario, donec Poſtumius ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ipſe dictator ſignum in hoſtes jaculatus eſt (novum & inſigne commentum) uti peteretur curſu. Coſſus equitum magiſter exuere frenos imperavit (& hoc novum) quo acrius incurrerent. Ea demum atrocitas fuit prœlii, ut interfuiſſe ſpectaculo deos fama tradiderit; duos in candidis equis. Caſtorem atque Pollucem nemo dubitarit. Itaque & Imperator veneratus eſt, pactusque victoriam templa promiſit: & reddidit plane quaſi commilitonibus deis ſtipendium. Hactenus pro libertate: mox de finibus cum eisdem Latinis aſſidue, & ſine intermiſſione pugnatum eſt. Sora (quis credat?) & Algidum terrori fuerunt: Satricum atque Corniculum provinciæ. De Verulis & Bovillis pudet, ſed triumphavimus. Tibur nunc ſuburbanum, & æſtivæ Præneſte deliciæ, nuncupatis in Capitolio votis petebantur. Idem tunc Fæſulæ, quod Carræ nuper; idem nemus Aricinum, quod Hercynius ſaltus: Fregellæ, quod Gæſoriacum: Tiberis, quod Euphrates. Coriolus quoque (pro pudor) victus, adeo gloriæ fuit, ut captum oppidum Cajus Marcius Coriolanus, quaſi Numantiam, aut Africam, nomen induerit. Extant & parta de Antio ſpolia, quæ Mænius in ſuggeſtu fori, capta hoſtium claſſe, ſuffixit: ſi tamen illa claſſis: nam ſex fuere roſtratæ. Sed hic numerus illis initiis navale bellum fuit. Pervicaciſſimi tamen Latinorum Æqui, & Volſci fuere, & cotidiani, ut ita dixerim, hoſtes. Sed hos præcipue Lucius Quinctius domuit, ille dictator ab aratro: qui obſeſſa, ac pæne jam capta Marci Minucii conſulis caſtra, egregia virtute ſervavit. Medium erat forte tempus ſementis, quum patricium virum innixum aratro ſuo, lictor in ipſo opere deprehendit. Inde in aciem profectus, ne quid à ruſtici operis imitatione ceſſaret, victos more pecudum ſub jugum miſit.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Sic expeditione finita, rediit ad boves rurſus, triumphalis agricola. Fides numinum! qua velocitate ultra quindecim dies cœptum, peractumque bellum: prorſus ut feſtinaſſe dictator ad relictum opus videretur.

CAP. XII.

Bellum cum Etruſcis, Faliſcis, & Fidenatibus.

ASſidui verò & anniverſarii hoſtes ab Etruria Vejentes, adeo ut extraordinariam manum adverſus eos promiſerit, privatumque geſſerit bellum gens una Fabiorum. Satis ſuperque idonea clades. Cæſi apud Cremeram trecenti, patricius exercitus, & ſcelerato ſignatur nomine, quæ proficiſcentes in prœlium porta dimiſit. Sed ea clades ingentibus expiata victoriis, poſtquam per alios atque alios duces robuſtiſſima capta ſunt oppida: vario quidem eventu. Faliſci ſe ſponte dediderunt. Cremati ſuo igne Fidenates. Rapti funditus deletique Vejentes. Faliſci quum obſiderentur, mira viſa eſt fides Imperatoris, nec immerito: quod ludimagiſtrum, urbis proditorem, cum iis quos duxerat pueris, vinctum ſibi ultro remiſiſſet. Eam namque vir ſanctus, & ſapiens, veram ſciebat victoriam, quæ ſalva fide, & integra dignitate pararetur. Fidenæ, quia pares non erant ferro, ad terrorem movendum facibus armatæ, & diſcoloribus, ſerpentum in modum, vittis, furiali more proceſſerant: ſed habitus ille feralis, everſionis omen fuit. Vejentium quanta res fuerit, indicat decennis obſidio. Tunc primum hiematum ſub pellibus, taxata ſtipendio hiberna; adactus miles ſua ſponte jurejurando, niſi capta urbe non remeare. Spolia de Larte Tolumnio rege ad Feretrium reportata. Denique non ſcalis, nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nec irruptione ſed cuniculo, & ſubterraneis dolis peractum urbis excidium. Ea denique viſa eſt prædæ magnitudo, ut ejus decimæ Apollini Pythio mitterentur: univerſusque populus Romanus ad direptionem urbis vocaretur. Hoc tunc Vejentes fuere; nunc fuiſſe quis meminit? quæ reliquiæ? quodve veſtigium? Laborat annalium fides, ut Vejos fuiſſe credamus.

CAP. XIII.

Bellum Gallicum.

HInc ſive invidia deum, ſive fato, rapidiſſimus procurrentis imperii curſus parumper Gallorum Senonum incurſione ſupprimitur: Quod tempus pop. Romano neſcio utrum clade funeſtius fuerit, an virtutum experimentis ſpecioſius. Ea certe fuit vis calamitatis, ut in experimentum illatam putem divinitus, ſcire volentibus immortalibus diis, an Romana virtus imperium orbis mereretur. GALLI SENONES, gens natura ferox, moribus incondita, ad hoc ipſa corporum mole, perinde armis ingentibus, adeo omni genere terribilis fuit, ut plane nata ad hominum interitum, urbium ſtragem, videretur. Hi quondam ab ultimis terrarum oris, & cingente omnia Oceano, ingenti agmine profecti, quum jam media vaſtaſſent, poſitis inter Alpes & Padum ſedibus, ne his quidem contenti, per Italiam vagabantur. Tum Cluſium obſidebant. Pro ſociis ac fœderatis populus Romanus intervenit, miſſis ex more legatis: ſed quod jus apud barbaros? ferocius agunt. exinde certamen. Converſis igitur à Cluſio, Romamque venientibus, ad Aliam flumen cum exercitu Fabius conſul occurrit. Non Cremeræ fœdior clades. itaque hunc diem faſtis Roma damnavit. Fuſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſo exercitu jam mœnibus Urbis appropinquabant. Erant nulla præſidia. Tum igitur, aut nunquam alias, apparuit vera illa Romana virtus. Quam primum majores natu ampliſſimis uſi honoribus, in forum coëunt; ibi devovente pontifice, diis ſe Manibus conſecrant: ſtatimque in ſuas quiſque ædes regreſſi, ſicut in trabeis erant, & ampliſſimo cúltu, in curulibus ſellis ſeſe poſuerunt: ut quum veniſſet hoſtis, in ſua dignitate morerentur. Pontifices, & Flamines, quicquid religioſiſſimum in templis erat, partim in doliis defoſſa terræ recondunt, partim impoſita plauſtris ſecum auferunt. Virgines ſimul ex ſacerdotio Veſtæ, nudo pede fugientia ſacra comitantur. Tamen excepiſſe fugientes unus è plebe fertur Lucius Albinus, qui depoſitis uxore & liberis, virgines in plauſtrum recepit. adeo tum quoque in ultimis, religio publica privatis affectibus antecellebat. Juventus vero, quam ſatis conſtat vix mille hominum fuiſſe, duce Manlio arcem Capitolini montis inſedit, obteſtata ipſum quaſi præſentem Jovem, ut quemadmodum ipſi ad defendendum templum ejus concurriſſent, ita ille virtutem eorum numine ſuo tueretur. Aderant interim Galli, apertamque Urbem primo trepidi, ne quis ſubeſſet dolus, mox ubi ſolitudinem vident, pari clamore & impetu invadunt. Patentes paſſim domos adeunt: ubi ſedentes in curulibus ſellis prætextatos ſenes, velut Deos Geniosque venerati; mox eosdem, poſtquam eſſe homines liquebat, alioqui nihil reſpondere dignantes, pari vecordia mactant, facesque tectis injiciunt: & totam Urbem, igne, ferro, manibus, ſolo exæquant. Sex menſibus barbari (quis crederet?) circa montem unum pependerunt, nec diebus modo, ſed noctibus quoque omnia experti: quos tandem Manlius nocte ſubeuntes,

clango-

clangore anſeris excitatus, à ſumma rupe dejecit; & ut ſpem hoſtibus demeret, quanquam in ſumma fame, tamen in ſpeciem fiduciæ, panes ab arce jaculatus eſt. Et ſtato quodam die per medias hoſtium cuſtodias, Fabium Pontificem ab arce demiſit, qui ſollemne ſacrum in Quirinali monte conficeret. Atque ille per media hoſtium tela incolumis religionis auxilio rediit: propitiosque deos renunciavit. Noviſſime quum jam obſidio ſua barbaros fatigaſſet, mille pondo auri receſſum ſuum venditantes, idque ipſum per inſolentiam, quum ad iniqua pondera addito adhuc gladio, ſuperbe victis increparent, ſubito aggreſſus à tergo Camillus adeo cecidit, ut omnia incendiorum veſtigia, Gallici ſanguinis inundatione deleret. Agere gratias diis immortalibus, ipſo tantæ cladis nomine, libet. Paſtorum caſas ignis ille, & flamma, paupertatem Romuli, abſcondit. Incendium illud quid egit aliud, niſi ut deſtinata hominum ac deorum domicilio civitas, non deleta, nec obruta, ſed expiata potius, ſed luſtrata videatur? Ideo poſt aſſertam à Manlio, reſtitutam à Camillo Urbem, acrius etiam vehementiusque in finitimos reſurrexit. Ac primum omnium illam ipſam Gallicam gentem non contentus mœnibus expuliſſe, quum per Italiam naufragia ſua latius traheret, ſic perſequutus eſt duce Camillo, ut hodie nulla Senonum veſtigia ſuperſint. Semel apud Anienem trucidati, quum ſingulari certamine Manlius aureum torquem Barbaro inter ſpolia detraxit. inde Torquati. Iterum Pontino agro, quum in ſimili pugna Lucius Valerius inſequente Gallo, ſacra alite adjutus, retulit ſpolia. & inde Corvini. Tandem poſt aliquot annos, omnes reliquias eorum in Etruria ad lacum Vadimonis Dolabella delevit: nequis extaret in ea gente, qui incenſam à ſe Romanam urbem gloriaretur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CAP. XIV.

Bellum Latinum.

CONverſus à Gallis in Latinos, Manlio Torquato, Decio Mure conſulibus, ſemper quidem æmulatione imperii infeſtos, tum vero contemptu Urbis incenſæ; quum jus civitatis, partem imperii, ac magiſtratuum poſcerent, atque jam amplius, quam congredi auderent: quo tempore quis ceſſiſſe hoſtem mirabitur? quum alter conſulum filium ſuum, quia contra imperium pugnaverat, quamvis victorem occiderit, quaſi plus in imperio eſſet, quam in victoria: alter quaſi monitu deorum, capite velato primam ante aciem Diis manibus ſe devoverit, ut in confertiſſima ſe hoſtium tela jaculatus, novum ad victoriam iter, ſanguinis ſui ſemita, aperiret.

CAP. XV.

Bellum Sabinum.

A Latinis aggreſſus eſt gentem Sabinorum, qui immemores factæ ſub Tito Tatio affinitatis, quodam contagio belli ſe Latinis adjunxerant. Sed Curio Dentato conſule, omnem eum tractum, qua Nar ambit, fonteſque Velini, Adriatico tenus mari, igne, ferroque vaſtavit. Qua victoria tantum hominum, tantum agrorum redactum in poteſtatem, ut in utro plus eſſet, nec ipſe poſſet æſtimare, qui vicerat.

CAP. XVI.

Bellum Samniticum.

PRecibus deinde Campaniæ motus, non pro ſe, ſed, quod eſt ſpecioſius, pro ſociis, Samnites

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tes invadit. Erat fœdus cum utriſque percuſſum; ſed hoc Campani ſanctius, & prius, omnium ſuorum deditione fecerant. Sic ergo Romanus bellum Samniticum tanquam ſibi geſſit. Omnium, non modo Italia, ſed toto orbe terrarum, pulcherrima CAMPANIÆ plaga eſt. Nihil mollius cœlo; denique bis floribus vernat. Nihil uberius ſolo: ideo Liberi Cererìſque certamen dicitur. Nihil hoſpitalius mari. Hic illi nobiles portus, Caјeta, Miſenus, & tepentes fontibus Bajæ: Lucrinus & Avernus, quædam maris otia. Hic amicti vitibus montes, Gaurus, Falernus, Maſſicus, & pulcherrimus omnium Veſuvius, Ætnæi ignis imitator. Urbes ad mare, Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis, Herculaneum, Pompeji, & ipſa caput urbium Capua, quondam inter tres maximas, Romam, Carthaginemque, numerata. Pro hac urbe, iis regionibus, populus Romanus SAMNITES invaſit, gentem, ſi opulentiam quæris, aureis & argenteis armis, diſcolori veſte, uſq; ad ambitum armatam: ſi inſidiarum fallaciam, ſaltibus fere & montium fraude graſſantem: ſi rabiem ac furorem, ſacratis legibus, humaniſque hoſtiis in exitium Urbis agitatam: ſi pertinaciam, ſexies rupto fœdere, cladibuſque ipſis, animoſiorem. Hos tamen quinquaginta annis per Fabios & Papyrios patres, eorumque liberos, ita ſubegit, ac domuit, ita ruinas ipſas urbium diruit, ut hodie Samnium in ipſo Samnio requiratur: nec facile appareat materia quatuor viginti triumphorum. Maxime tamen nota & illuſtris ex hac gente clades apud Caudinas furcas Veturio Poſtumioque Conſulibus accepta eſt. Clauſo enim per inſidias intra eum ſaltum exercitu, unde non poſſet evadere, ſtupens occaſione tanta dux hoſtium Pontius, Herennium patrem conſuluit: & ille, mitteret omnes, vel occideret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

deret, ſapienter, ut ſenior, ſuaſerat. Hic armis exutos mittere ſub jugum maluit; ut nec amici forent beneficio, & poſt flagitium hoſtes magis. Itaq; & Conſules ſtatim magnifice voluntaria deditione turpitudinem fœderis dirimunt, & ultionem flagitans miles Papyrio duce (horribile dictu) ſtrictis enſibus per ipſam viam ante pugnam furit: & in congreſſu arſiſſe omnium oculos, hoſtis auctor fuit. nec prius finis cædibus datus, quam jugum & hoſtibus & duci capto repoſuerunt.

Cap. XVII.

Bellum Etruſcum & Samniticum.

Hactenus populus Romanus cum ſingulis gentium: mox acervatim. tamen ſic quoque par omnibus fuit. Etruſcorum duodecim populi. Umbri in id tempus intacti, antiquiſſimus Italiæ populus, Samnitium reliqui, in excidium Romani nominis repente conjurant. Erat terror ingens tot ſimul, tantorumque populorum. A latere Etruria infeſta quatuor agminum ſigna volitabant. Ciminius interim ſaltus in medio ante invius, plane quaſi Calidonius, vel Hercynius, adeo tunc terrori erat, ut ſenatus Conſuli denunciaret, ne tantum periculi ingredi auderet. Sed nihil horum terruit ducem, quin fratre præmiſſo exploraret acceſſus. Ille per noctem paſtorio habitu ſpeculatus omnia: refert totum iter. Sic Fabius Maximus periculoſiſſimum bellum ſine periculo explicavit. Nam ſubito inconditos atq; palantes aggreſſus eſt: captiſque ſuperioribus jugis, in ſubjectos ſuo more detonuit. Ea namque ſpecies fuit illius belli, quaſi in terrigenas è cœlo, ac nubibus, tela mitterentur. Nec incruenta tamen illa victoria. Nam oppreſſus in ſinu vallis alter Conſulum

Decius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Decius, more patrio devotum diis Manibus obtulit caput: ſollemnemque familiæ ſuæ conſecrationem in victoriæ pretium redegit.

CAP. XVIII.

Bellum Tarentinum, & cum Pyrrho rege.

SEquitur bellum Tarentinum, unum quidem titulo & nomine: ſed victoria multiplex. Hoc enim Campanos, Apulos, atque Lucanos, & caput belli Tarentinos, id eſt, totam Italiam, & cum iſtis omnibus Pyrrhum, clariſſimum Græciæ regem, una veluti ruina pariter involvit: ut eodem tempore & Italiam conſummaret, & transmarinos triumphos auſpicaretur. Tarentus Lacedæmoniorum opus, Calabriæ quondam, & Apuliæ, totiusque Lucaniæ caput, tum magnitudine & muris portuque nobilis, tum mirabilis ſitu: quippe in ipſis Adriatici maris faucibus poſita, in omnes terras, Hiſtriam, Illyricum, Achajam, Africam, Siciliam vela dimittit. Imminet portui ad proſpectum maris poſitum majus theatrum: quod quidem cauſa miſeræ civitati fuit omnium calamitatum. Ludos forte celebrabant, quum adremigantem littori Romanam claſſem inde vident: atque hoſtem rati, emicant, ſine diſcrimine inſultant: qui autem, aut unde Romani, nec ſatis norant. Aderat ſine mora querelam ferens legatio; hanc quoque fœde per obſcœnam, turpemque dictu contumeliam violant. exhinc bellum. ſed apparatus horribilis, quum tot ſimul populi pro Tarentinis conſurgerent, omnibusque vehementior Pyrrhus: qui ſemigræcam ex Lacedæmoniis conditoribus civitatem vindicaturus, cum totius viribus Epiri, Theſſaliæ, Macedoniæ, incognitisque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

n id tempus elephantis, mari, terra, viris, equis, rmis, addito inſuper ferarum terrore, veniebat. Apud Heracleam, & Campaniæ fluvium Lirim, Levino conſule, prima pugna. quæ tam atrox fuit, ut Ferentanæ turmæ præfectus Obſidius invectus n regem, turbaverit, coëgeritque projectis inſignibus prœlio excedere. Actum erat, niſi elephanti, converſi in ſpectaculum belli, procurriſſent: quorum cum magnitudine, tum deformitate, & novo odore ſimul ac ſtridore conſternati equi, quum incognitas ſibi belluas amplius quam erant ſuſpicarentur, fugam ſtragemque late dederunt. In Apulia deinde apud Aſculum melius dimicatum eſt, Curio, Fabricioque conſulibus. jam quippe belluarum terror exoleverat: & Cajus Minucius quartæ legionis haſtatus, unius proboſcide abſciſſa, mori poſſe belluas oſtenderat. Itaque & in ipſas pila congeſta ſunt; & in turres vibratæ faces, tota hoſtium agmina ardentibus ruinis operuere: nec ante cladi finis fuit, quam nox dirimeret, poſtremusque fugientium ipſe rex à ſatellitibus humero ſaucius in armis ſuis referretur. Lucaniæ ſuprema pugna ſub Aruſinis quos vocant, campis, ducibus iisdem, qui ſuperius: ſed tunc ad totam victoriam, exitum, quem datura virtus fuit, caſus dedit. Nam productis in primam aciem rurſus elephantis, unum ex his pullum adacti in caput teli gravis ictus avertit: qui quum per ſtragem ſuorum percurrens, ſtridore quereretur, mater agnovit, & quaſi vindicatura exiluit; tum omnia circa quaſi hoſtilia gravi timore permiſcuit. ac ſic eædem feræ, quæ primam victoriam abſtulerant, ſecundam parem fecerant, tertiam ſine controverſia tradidere. Nec vero tantum armis, & in campis, ſed conſiliis quoque & domi intra Urbem cum rege Pyrrho dimicatum eſt.

Quip-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Quippe poſt primam victoriam rex callidus, intellecta virtute Romana, ſtatim deſperavit armis: ſeque ad dolos contulit. Nam interemptos cremavit: captivoſque indulgenter habuit, & ſine pretio reſtituit. Miſſiſque deinde legatis in Urbem, omni modo annixus eſt, ut in amicitiam reciperetur. Sed bello & pace, foris & domi, omnem in partem Romana virtus tum ſe probavit: nec alia magis, quam Tarentina victoria, oſtendit populi Romani fortitudinem, ſenatus ſapientiam, ducum magnanimitatem. Quinam illi fuerunt viri, quos ab elephantis primo prœlio obtritos accepimus? omnium vulnera in pectore: quidam hoſtibus ſuis immortui: omnium in manibus enſes, & relictæ in vultibus minæ: & in ipſa morte ira vivebat. Quod adeo *Pyrrhus* miratus eſt, ut diceret: O quam facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Romanis militibus, aut me rege Romanis! Quæ autem eorum, qui ſuperfuerunt in reparando exercitu feſtinatio? quum *Pyrrhus*, Video me, inquit, plane Herculis ſydere procreatum, cui quaſi ab angue Lernæo tot cæſa hoſtium capita de ſanguine ſuo renaſcuntur. Quis autem ille ſenatus fuit? quum perorante Appio Cæco, pulſi cum muneribus ſuis ab Urbe legati, interroganti regi ſuo quid de hoſtium ſede ſentirent: Urbem templum ſibi viſum, ſenatum regem eſſe confiterentur. Qui porro ipſi duces, vel in caſtris? quum medicum venale regis *Pyrrhi* caput afferentem, Curius remiſit? Fabricius oblatam ſibi à rege imperii partem repudiavit: vel in pace? quum Curius fictilia ſua Samnitico preferret auro: Fabricius decem pondo argenti circa Rufinum conſularem virum, quaſi luxuriam, cenſoria gravitate damnaret. Quis ergo miretur, his moribus, virtute, militia, victorẽ Populum Romanum fuiſſe? unoq; bello Tarentino,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rentino, intra quadriennium maximam partem Italiæ, fortiſſimas gentes, opulentiſſimas urbes, uberrimaſque regiones in ditionem redegiſſe? Aut quid adeo fidem ſuperet, quam ſi principia belli cum exitu conferantur? Victor primo prœlio Pyrrhus, totam trementem Campaniam, Lirim, Fregellaſque populatus, prope captam Urbem à *Prænestina* arce proſpexit: & à viceſimo lapide oculos trepidæ civitatis, fumo, ac pulvere implevit. Eodem poſtea bis exuto caſtris, bis ſaucio, & in Græciam ſuam trans mare ac terras fugato, pax & quies, & tanta adeo de opulentiſſimis tot gentibus ſpolia, ut victoriam ſuam Roma non caperet. Nec enim temere ullus pulchrior in Urbem, aut ſpecioſior triumphus intravit. Ante hunc diem nihil, niſi pecora Volſcorum, greges Sabinorum, carpenta Gallorum, fracta Samnitum arma, vidiſſes: tum ſi captivos aſpiceres; Moloſſi, Theſſali, Macedones, Brutius, Apulus, atque Lucanus: ſi pompas; aurum, purpura, ſigna, tabulæ, Tarentinæque deliciæ. Sed nihil libentius Populus Romanus aſpexit, quam illas quas timuerat, cum turribus ſuis belluas: quæ non ſine ſenſu captivitatis, ſummiſſis cervicibus, victores equos ſequebantur.

CAP. XIX.

Bellum Picenum.

OMNIS mox Italia pacem habuit. Qui enim poſt Tarentum auderent? niſi quod ultro perſequi ſocios hoſtium placuit. Domiti ergo Picentes & caput gentis Aſculum, Sempronio duce: qui tremente inter prœlium campo, Tellurem deam, promiſſa æde, placavit.

CAP. XX.
Bellum Sallentinum.

SAllentini Picentibus additi, caputque regionis Brunduſium cum inclyto portu, Marco Attilio duce. Et in hoc certamine, victoriæ pretium templum ſibi paſtoria Pales ultro popoſcit.

CAP. XXI.
Bellum Volſinienſe.

POſtremi Italicorum in fide manſere Volſini, opulentiſſimi Etruſcorum, implorantes opem adverſus ſervos quondam ſuos: qui libertatem à dominis datam, in ipſos erexerant: tranſlataque in ſe republica, dominabantur. Sed hi quoque, duce Fabio Gurgite, pœnas dederunt.

CAP. XXII.
De ſeditionibus.

HÆc eſt ſecunda ætas populi Romani & quaſi Adoleſcentia: qua maxime viruit, & quodam flore virtutis exarſit, ac ferbuit. Itaque inerat quædam adhuc ex paſtoribus feritas, quiddam ſpirabat indomitum. Inde eſt, quod exercitus Poſtumium Imperatorem, inficiantem, quas promiſerat prædas, facta in caſtris ſeditione, lapidavit: quod ſub Appio Claudio noluit vincere hoſtem, quum poſſet: quod duce Volerone, detrectantibus pleriſque militiam, fracti conſulis faſces: inde, quod clariſſimos principes, quum adverſarentur voluntati ſuæ, exulatione multavit: ut Coriolanum colere agros jubentem; nec minus ille ferociter injuriam armis vindicaſſet, niſi quod jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

jam inferentem ſigna filium, mater Veturia lacrymis ſuis exarmavit: ut ipſum Camillum, quod inique inter plebem & exercitum diviſiſſe Vejentem prædam videretur. Sed hic melior, obſeſſis in capta Urbe conſuluit: & mox ſupplices de hoſte Gallo vindicavit. Cum Senatu quoque vehementius æquo bonoque certatum eſt; adeo, ut relictis ſedibus ſolitudinem & interitum patriæ ſuæ minaretur.

Cap. XXIII.

Prima Vrbis diſcordia.

PRima diſcordia ob impotentiam fœneratorum: quibus in terga quoque ſerviliter ſævientibus, in Sacrum montem plebs armata ſeceſſit; ægreque, nec niſi Tribunos impetraſſet, Menenii Agrippæ facundi & ſapientis viri auctoritate, revocata eſt. Extat orationis antiquæ ſatis efficax ad concordiam fabula, qua diſſediſſe inter ſe quondam humanos dixit artus, quod omnibus opere fungentibus, ſolus venter immunis ageret: deinde moribundos à ſejunctione rediiſſe in gratiam, quando ſenſiſſent, quod ejus opera redactis in ſanguinem cibis irrigarentur.

Cap. XXIV.

Secunda Vrbis diſcordia.

SEcundam in Urbe media decemviratus libido conflavit. Allatas àGræcia leges decem principes lecti jubente populo conſcripſerant: ordinataque erat in duodecim tabulis tota juſtitia: quum tamen traditos faſces regio quodam furore retinebant. Ante cæteros Appius eo inſolentiæ elatus eſt, ut ingenuam virginem ſtupro deſtinaret, oblitus & Lucretiæ, & regum, & juris, quod ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

compoſuerat. Itaque quum oppreſſam judicio filiam trahi in ſervitutem videret Virginius pater; nihil cunctatus, in medio foro manu ſua interfecit: admotisque ſignis commilitonum, totam eam dominationem obſeſſam armis, in carcerem & catenas ab Aventino monte detraxit.

CAP. XXV.

Tertia Vrbis diſcordia.

TErtiam ſeditionem incitavit matrimoniorum dignitas; ut plebeii cum patriciis jungerentur. qui tumultus in monte Janiculo, duce Canulejo Tribuno plebis, exarſit.

CAP. XXVI.

Quarta Vrbis diſcordia.

QUartam honorum cupido, ut plebeii quoque magiſtratus, crearentur. Fabius Ambuſtus duarum pater, alteram Sulpicio patricii ſanguinis dederat, alteram plebejo Stoloni. Hæc quodam tempore, quod lictoriæ virgæ ſonum ignotum penatibus ſuis expaverat, à ſorore ſatis inſolenter irriſa, injuriam non tulit. Itaque nactus tribunatum, honorum & magiſtratuum conſortium, quamvis invito, ſenatui extorſit. Verum in his ipſis ſeditionibus principem populum non immerito ſuſpexeris. Siquidem nunc libertatem, nunc pudicitiam, tum natalium dignitatem, honorum decora & inſignia vindicavit: interque hęc omnia nullius acrior cuſtos, quam libertatis fuit, nullaque in pretium ejus potuit largitione corrumpi: quum ut in magno, & in dies majore populo, interim pernicioſi cives exiſterent. Spurium Caſſium Agraria lege, Mælium, largitione, ſuſpe-
ctum

ctum regiæ dominationis, præſenti morte multavit. ac de Spurio quidem ſupplicium pater ipſius ſumpſit: hunc Quinctii dictatoris imperio in medio foro magiſter equitum Servilius Ahala confodit. Manlium vero Capitolii vindicem, quia pleroſque debitorum liberaverat, altius ſe, & incivilius efferentem, ab illa, quam defenderat, arce dejecit. Talis domi, ac foris; talis pace belloque Popul. Rom. fretum illud Adoleſcentiæ, id eſt, ſecundam imperii ætatem habuit: in qua totam, inter Alpes, fretumque, Italiam armis ſubegit.

L. FLORI HISTORIARVM LIBER II.

CAP. I.

DOMITA ſubactaque Italia, Populus Romanus prope quingenteſimum annum agens, quum bona fide adoleviſſet: ſi quod eſt robur, ſi qua juventa: tum ille vere robuſtus & juvenis, & par orbi terrarum eſſe cœpit. Itaque (mirum, & incredibile dictu) qui prope quingentis annis domi luctatus eſt, (adeo difficile fuerat dare Italiæ caput) his ducentis annis, qui ſequuntur, Africam, Europam, Aſiam, totum denique orbem terrarum, bellis, victoriisque peragravit.

CAP. II.

Primum bellum Punicum.

IGitur victor Italiæ Populus, quum à terra fretum uſque veniſſet, more ignis, qui obvias populatus incendio ſilvas, interveniente flumine abrumpitur, paulliſper ſubſtitit. Mox quum videret opulentiſſimam in proximo prædam, quodammodo Italiæ ſuæ abſciſſam, & quaſi revulſam; adeo cupiditate ejus exarſit, ut quatenus nec mole jungi, nec pontibus poſſet, armis belloque jungenda, & ad continentem ſuum revocanda bello vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

videretur. Sed ecce ultro ipſis viam pandentibus fatis, nec occaſio defuit, quum de Pœnorum impotentia, fœderata Siciliæ civitas Meſſana quereretur. Affectabat enim ut Romanus, ita Pœnus Siciliam; & eodem tempore, paribus uterque votis, ac viribus, imperium orbis agitabat. Igitur ſpecie quidem ſocios juvandi, re autem ſollicitante præda; quamquam territaret novitas rei, (tanta tamen in virtute fiducia eſt) ille rudis, ille paſtorius populus, vereque terreſter, oſtendit nihil intereſſe virtutis; equis an navibus; terra an mari dimicaretur. Appio Claudio conſule, primum, fretum ingreſſus eſt, fabuloſis infame monſtris, æſtuque violentum: ſed adeo non eſt exterritus, ut illam ipſam ruentis æſtus violentiam pro munere amplecteretur, ſtatimque ac ſine mora Hieronem Syracuſanum regem tanta celeritate vicit, ut ille ipſe ſe prius victum, quam hoſtem videret, fateretur. Duillio, Cornelioque conſulibus, etiam mari congredi auſus eſt. Tum quidem ipſa velocitas claſſis comparatæ, victoriæ auſpicium fuit. Intra enim ſexageſimum diem quam cæſa ſilva fuerat, centum ſexaginta navium claſſis in anchoris ſtetit; ut non arte factæ, ſed quodam munere deorum converſæ in naves atque mutatæ arbores viderentur. Prœlii vero forma mirabilis: quum illas celeres, volucreſque hoſtium naves, hæ graves tardæque comprehenderent. Longe illis nauticæ artes, detorquere remos, & ludificari fuga roſtra. Injectæ enim ferreæ manus, machinæque aliæ, ante certamen multum ab hoſte deriſæ: coactique hoſtes quaſi in ſolido decernere. Victor ergo apud Liparas, merſa & fugata hoſtium claſſe, primum illum maritimum egit triumphum. Cujus quod gaudium fuit! quum Duillius Imperator non contentus unius diei triumpho, per vitam

omnem, ubi a cena rediret, prælucere funalia, præcinere ſibi tibias juſſit, quaſi quotidie triumpharet. Præ tanta victoria leve hujus prœlii damnum fuit. Alter conſulum interceptus Cornelius Aſina: qui ſimulato colloquio evocatus, atque ita oppreſſus fuit; perfidiæ Punicæ documentum. Calatino dictatore, fere omnia præſidia Pœnorum, Agrigento, Drepanis, Panormo, Eryce, Lilybæo detraxit. Trepidatum eſt ſemel circa Camerinenſium ſaltum, ſed eximia virtute Calpurnii Flammę tribuni militum evaſimus: qui lecta trecentorum manu, infeſtum & inſeſſum ab hoſtibus tumulum occupavit, adeoque moratus hoſtem, dum exercitus omnis evaderet: ac ſic pulcherrimo exitu, Thermopylarum & Leonidæ famam adæquavit: hoc illuſtrior noſter, quod expeditioni tantæ ſuperfuit, & ſupervixit, licet nihil ſcripſerit ſanguine. Lucio Cornelio Scipione, quum jam Sicilia ſuburbana eſſet pop. Romani provincia; ſerpente latius bello, in Sardinam annexamque Corſicam tranſit: ubi & ſic Caralæ urbis excidio incolas terruit, adeoque omneis terra, mari, Pœnos expugnavit, ut jam victoriæ nihil niſi Africa ipſa reſtaret. Marco Attilio Regulo duce jam in Africam navigabat bellum. Nec deerant, qui ipſo Punico maris nomine ac terrore deficerent, augente inſuper Tribuno Mannio metum: in quem, niſi paruiſſet, ſecuri diſtricta, Imperator metu mortis navigandi fecit audaciam. Mox ventis, remiſque properatum eſt: tantusque terror hoſtici adventus Pœnis fuit, ut apertis pæne portis Carthago caperetur. Prima, belli præmium fuit civitas Clypea: prima enim à Punico littore quaſi arx & ſpecula, procurrit. Et hæc, & trecenta amplius caſtella vaſtata ſunt. Nec cum hominibus, ſed cum monſtris quoque dimicatum eſt, quum quaſi in vindictam Africæ, nata

miræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

miræ magnitudinis ſerpens, poſita apud Bragadam caſtra vexaret. Sed omnium victor Regulus, quum terrorem nominis ſui late circumtuliſſet, quumq; magnam vim juventutis, ducesq; ipſos aut cecidiſſet, aut haberet in vinculis, claſſemq; ingenti præda onuſtam, & triumpho gravem, in Urbem præmiſiſſet, jam ipſam belli caput Carthaginem urgebat obſidio, ipſisq; portis inhærebat. Hic paululū circumacta fortuna eſt, tantum, ut plura eſſent Romanæ virtutis inſignia: cujus fere magnitudo calamitatibus approbatur. Nam converſis ad externa auxilia hoſtibus, quum Xanthippum illis ducem Lacedæmon miſiſſet, à viro militiæ peritiſſimo vincimur. Tum fœda clades, Romanisq; uſu incognita; vivus in manus hoſtium venit fortiſſimus Imperator. Sed ille quidem par tantæ calamitati fuit. Nam nec Punico carcere infractus eſt, nec legatione ſuſcepta. Quippe diverſa, quam hoſtes mandaverant, cenſuit; ne pax fieret, ne commutatione captivorum reciperetur. Sed nec illo voluntario ad hoſtes ſuos reditu, nec ultimo ſive carceris ſive crucis ſupplicio deformata majeſtas; imo his omnibus admirabilior, quid aliud quam victus de victoribus, atq; etiam, quia Carthago non ceſſerat, de fortuna triumphavit? Populus autem Romanus multo acrior, infeſtiorque pro ultione Reguli quam pro victoria fuit. Metello igitur conſule ſpirantibus altius Pœnis, & reverſo in Siciliam bello, apud panormum ſic hoſtes cecidit, ut nec amplius eam inſulam concitarent. Argumentum ingentis victoriæ, centum circiter elephantorum captivitas, ſic quoque magna præda, ſi gregem illum non bello, ſed venatione cepiſſet. Publio Claudio conſule, non ab hoſtibus, ſed à diis ipſis ſuperatus eſt, quorum auſpicia contempſerat: ibi ſtatim claſſe demerſa, ubi ille præcipitari pullos juſſerat, quod

pugnare ab his vetaretur. Marco Fabio Buteone conſule claſſem hoſtium in Africo mari apud Ægimurum jam in Italiam ultro navigantem cecidit. Quantus ô tunc triumphus tempeſtate intercidit, quum opulenta præda, claſſis adverſa acta ventis, naufragio ſuo Africam & Syrtes, omnium imperia gentium, inſularum littora, implevit! Magna clades, ſed non ſine aliqua principis populi dignitate; interceptam tempeſtate victoriam, & triumphum, periiſſe naufragio. Et tamen quum Punicæ prædæ omnibus promontoriis, inſulisque fruſtrarentur, & fluitarent, populus Romanus triumphavit. Lutatio Catulo conſule tandem bello finis impoſitus apud inſulas quibus nomen ÆGATES: nec major alias in mari pugna; quippe commeatibus, exercitu, propugnaculis, armis gravis hoſtium claſſis, & in ea quaſi tota Carthago: quod ipſum exitio fuit. Romana claſſis prompta, levis, expedita, & quodam genere caſtrenſis; ad ſimilitudinem pugnæ equeſtris, ſic remis, quaſi habenis agebatur, & in hos vel in illos mobilia roſtra, ſpeciem viventium, præferebant. Itaque momento temporis laceratæ hoſtium rates, totum inter Siciliam Sardiniamque pelagus naufragio ſuo operuerunt. Tanta denique fuit illa victoria, ut de excindendis hoſtium mœnibus non quæreretur. Supervacuum viſum eſt in arcem, muroſque ſævire, quum jam in mari eſſet deleta Carthago.

CAP. III.

Bellum Liguſticum.

PEracto Punico bello, ſequuta eſt brevis ſane, & quaſi ad recipiendum ſpiritum requies: argumentumque pacis, & bona fide ceſſantium armorum, tunc primum poſt Numam clauſa fuit porta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

porta Jani : ſed ſtatim ac ſine mora patuit. Quippe jam Ligures, jam Inſubres Galli, nec non & Illyrii laceſſebant. ſic deſub Alpibus, id eſt, deſub ipſis Italiæ faucibus gentes; deo quodam aſſidue incitante, ne rubiginem ac ſitum ſcilicet arma ſentirent. denique ita cotidiani & quaſi domeſtici hoſtes tirocinia militum imbuebant; nec aliter utraque gente, quam quaſi cote quadam populus Romanus ferrum ſuæ acuebat virtutis. Ligures imis Alpium jugis adhærentes inter Varum & Macram flumen, implicitosque dumis ſilveſtribus, major aliquanto labor erat invenire, quam vincere. Tutum locis, & fuga, durum, atque velox genus, ex occaſione magis latrocinia, quam bella faciebat. Itaque quum diu multumque eluderent ſaltu, viis, latebris, Deceates, Oxybii, Euburiates, Ingauni, tandem Fulvius latebras eorum ignibus ſepſit: Bæbius in plana deduxit: Poſtumius ita exarmavit, ut vix reliquerit ferrum, quo terra coleretur.

Cap. IV.

Bellum Gallicum.

Gallis Inſubribus, & his accolis Alpium, animi ferarum, corpora plus quam humana erant: ſed experimento deprehenſum eſt; quippe ſicut primus impetus eis major, quam virorum eſt, ita ſequens minor, quam feminarum. Alpina corpora humenti cœlo educata, habent quiddam ſimile cum nivibus ſuis: quæ mox ut caluere pugna, ſtatim in ſudorem eunt; & levi motu, quaſi ſole, laxantur. Hi ſæpe & alias, ſed Britomaro duce, non prius ſoluturos ſe baltea, quam Capitolium aſcendiſſent, juraverant. Factum eſt. Victos enim Æmylius in Capitolio diſcinxit: Mox Aſtrionico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

duce vovere de noſtrorum militum præda Marti ſuo torquem. Intercepit Juppiter votum. Nam de torquibus eorum aureum trophæum Jovi Flaminius erexit. Viridomaro rege Romana arma Vulcano promiſerant: aliorſum vota ceciderunt. Occiſo enim rege Marcellus tertia poſt Romulum patrem Feretrio Jovi arma ſuſpendit.

CAP. V.

Bellum Illyricum.

ILlyrii ſeu Liburnii ſub extremis Alpium radicibus agunt inter Arſiam, Titiumque flumen, longiſſime per totum Adriani maris littus effuſi. Hi regnante Teuta muliere, populationibus non contenti, licentiæ ſcelus addiderunt. Legatos quippe noſtros, ob ea quæ deliquerant, jure agentes, nec gladio quidem, ſed ut victimas, ſecuri percutiunt: præfectos navium, igne comburunt, idque, quo indignius foret, mulier imperabat. Itaque Cnæo Fulvio Centimalo duce, late domantur. Strictæ in principum colla ſecures, legatorum manibus litavere.

CAP. VI.

Bellum Punicum ſecundum.

POſt primum Punicum bellum, vix quadriennii requies, ecce alterum bellum: minus quidem ſpatio, (nec enim amplius quam decem & octo annos habet) ſed adeo cladium atrocitate terribilius, ut ſi quis conferat damna utriusque populi, ſimilior victo ſit populus qui vicit. Pudebat nobilem populum (ablatum mare, captæ inſulæ) dare tributa, quæ jubere conſueverat. Hinc ultionem puer Annibal ad aram patri juraverat:
nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nec remorabatur. Igitur in cauſſa belli Saguntus deleta eſt, vetus Hiſpaniæ civitas, & opulenta, fideique erga Romanos magnum quidem, ſed triſte monumentum; quam in libertatem communi fœdere exceptam, Annibal cauſas novorum motuum quærens, & ſuis, & ipſorum manibus evertit, ut Italiam ſibi rupto fœdere aperiret. Summa FOEDERUM Romanis religio eſt: Itaque ad auditum ſociæ civitatis obſidium, memores icti cum Pœnis quoque fœderis, non ſtatim ad arma procurrunt, dum prius more legitimo queri malunt. Interim jam novem menſibus feſſi fame, machinis, ferro, & igne, verſa denique in rabiem fide, immanem in foro excitant rogum: tum deſuper ſe ſuosque cum omnibus opibus ſuis ferro, & igni corrumpunt. Hujus tantæ cladis auctor Annibal poſcitur. Tergiverſantibus Pœnis, dux legationis, Quæ, inquit, mora eſt? Fabius: In hoc ego ſinu bellum pacemq; porto: utrum eligitis? Succlamantibus: Bellum; Bellũ igitur, inquit, accipite, & excuſſo in mediam curiam togæ gremio, non ſine horrore, quaſi plane ſinu bellum ferret, effudit. Similis exitus belli initio fuit. nam quaſi has inferias ſibi Saguntinorũ ultimæ diræ in illo publico parricidio incendioq; mandaſſent, ita Manibus eorum, vaſtatione Italiæ, captivitate Africæ, ducum & regum, qui id geſſere bellum, exitio parentatum eſt. Igitur ubi ſemel ſe in Hiſpania movit illa gravis & luctuoſa Punici belli vis atque tempeſtas, deſtinatumque Romanis jam diu fulmen Saguntino igne conflavit; ſtatim quodam impetu rapta, medias perfregit Alpes; & in Italiam ab illis fabuloſæ altitudinis nivibus, velut cælo miſſa, deſcendit. Ac primi quidem impetus turbo inter Padum, & Ticinum, valido ſtatim fragore detonuit. Tunc Scipione duce fuſus exercitus; ſaucius & ipſe veniſſet in manus hoſtium

hoſtium Imperator, niſi protectum patrem prætextatus admodum filius ab ipſa morte rapuiſſet. Hic erit Scipio, qui in exitium Africæ creſcit, nomen ex malis ejus habiturus. Ticino Trebea ſuccedit. Hic ſecunda belli Punici procella deſævit, Sempronio conſule. Tunc callidiſſimi hoſtes, frigidum & nivalem nacti diem, quum ſe ignibus prius oleoque foviſſent (horribile dictu) homines, à meridie & ſole venientes, noſtra nos hieme vicerunt. Traſimenus lacus, tertium fulmen Annibalis, Imperatore Flaminio. Ibi quoque ars nova Punicæ fraudis. quippe nebula lacus, paluſtribusque virgultis tectus eques, terga ſubito pugnantium invaſit. Nec de diis poſſumus queri: imminentem quippe temerario duci cladem prædixerant inſidentia ſignis examina, & aquilæ prodire nolentes, & commiſſam aciem ſequutus ingens terræ tremor: niſi illum horrorem ſoli, equitum virorumque diſcurſus, & mota vehementius arma fecerunt. Quartum, id eſt, pæne ultimum vulnus imperii, CANNÆ: ignobilis Apuliæ vicus, ſed magnitudine cladis emerſit: & quadraginta millium cæde parta nobilitas. Ibi in exitium infelicis exercitus, dux, terra, cælum, dies, tota denique rerum natura conſenſit. Siquidem non contentus ſimulatis transfugis Annibal, qui mox terga pugnantium ceciderunt, inſuper callidiſſimus Imperator patentibus in campis, obſervato loci ingenio, quod & ſol ibi acerrimus, & plurimus pulvis, & Eurus ab Oriente ſemper quaſi ad conſtitutum, ita inſtruxit aciem, ut Romanis adverſus hæc omnia obverſis, quaſi ſecundum cælum tenens, vento, pulvere, ſole pugnaret. Itaque duo maximi exercitus cæſi ad hoſtium ſatietatem, donec Annibal diceret militi ſuo, Parce ferro. Ducum effugit alter, alter occiſus eſt: dubium uter

majore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

majore animo. Paulum puduit. Varro non deſpe-
ravit. Documenta cladis, cruentus aliquandiu
Aufidus: pons de cadaveribus, juſſu ducis factus
in torrente Vergelli; modii duo anulorum Car-
thaginem miſſi, dignitasque equeſtris taxata men-
ſura. Dubium deinde non erat, quin ultimum il-
lum diem habitura fuerit Roma; quintumque in-
tra diem epulari Annibal in Capitolio potuerit, ſi
(quod Pœnum illum dixiſſe Adherbalem Bomil-
caris ferunt) Annibal quemadmodum ſciret vin-
cere, ſic uti victoria ſciſſet. Tum quidem illum,
ut dici vulgo ſolet, aut fatum Urbis imperaturæ,
aut ipſius mens mala, & averſi à Carthagine dii,
in diverſum abſtulerunt. Quum victoria poſſet
uti, frui maluit; relictaque Roma, Campaniam
Tarentumque peragrare: ubi mox & ipſe & exer-
citus ardor elanguit, adeo, ut verum dictum ſit,
Capuam Annibali Cannas fuiſſe. Siquidem invi-
ctum Alpibus, indomitum armis, Campaniæ (quis
crederet?) ſoles, & tepentes fontibus Bajæ, ſube-
gerunt. Interim reſpirare Romanus, & quaſi ab in-
feris emergere. Arma non erant, detracta ſunt
templis: deerat juventus, in ſacramentum mili-
tiæ liberata ſervitia. egebat ærarium; opes ſuas li-
bens ſenatus in medium protulit: nec præter
quod in bullis ſingulisque anulis erat, quicquam
ſibi auri reliquere. Eques ſequutus exemplum,
imitatæque equitem tribus. denique vix ſuffecere
tabulæ, vix ſcribarum manus, Levino, Marcello-
que conſulibus, quum privatæ opes in publicum
deferrentur. Quid autem in eligendis magiſtrati-
bus, quæ centuriarum ſapientia, quum juniores à
ſenioribus conſilium de creandis Conſulibus pe-
tivere? Quippe adverſus hoſtem totiens victorem,
tam callidum, non virtute tantum, ſed ſuis etiam
pugnare conſiliis oportebat. Prima redeuntis, &, ut
ſic di-

ſic dixerim, reviviſcentis imperii ſpes Fabius fuit: qui novā de Annibale victoriam commentus eſt, non pugnare. Hinc illi cognomen novum, & Reipublicæ ſalutare, Cunctator. Hinc illud ex populo, ut imperii ſcutum vocaretur. Itaque per Samnium totum, per Falernos, Gauranoſque ſaltus ſic maceravit Annibalem, ut qui frangi virtute non poterat, mora comminueretur. Inde Claudio Marcello duce etiam congredi auſus eſt. Cominus venit, & pepulit è Campania ſua, & ab obſidione Nolæ urbis excuſſit. Auſus & Sempronio Graccho duce per Lucaniam ſequi, & premere terga cedentis: quamvis tunc (ô pudor) manu ſervili pugnaret. Nam hucuſque tot mala compulerant: ſed libertate donati, fecerant de ſervitute Romanos. O horribilem in tot adverſis fiduciam! ô ſingularem animum ac ſpiritum pop Romani! tam arctis afflictisque rebus, quum de Italia ſua dubitaret, auſus eſt tamen in diverſa reſpicere; quumque hoſtes in jugulo per Campaniam Apuliamque volitarent, mediamque jam de Italia Africam facerent, eodem tempore & hunc ſuſtinebat, & in Siciliam, Sardiniam, Hiſpaniam, diviſa per terrarum orbem arma mittebat. Sicilia mandata Marcello. Nec diu reſtitit. Tota enim inſula in una urbe ſuperata eſt. Grande illud, & ante id tempus invictum caput, SYRACUSÆ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando ceſſerunt. Longe illi triplex murus totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ; niſi quod hactenus profuere, ut pulchritudini victæ urbis parceretur. Sardiniam Gracchus arripuit. nihil illi gentium feritas, INSANORUMQVE (nam ſic vocantur) immanitas montium profuere. Sævitum in urbes, urbemque urbium Caralim, ut gens contumax, viliſq; mortis, ſaltem deſiderio

derio patrii ſoli domaretur. In HISPANIAM miſſi Cnæus & Publius Scipiones, pæne totam Pœnis eripuerant, ſed inſidiis Punicæ fraudis oppreſſi rurſus amiſerunt, magnis quidē illi prœliis, quum Punicas opes cecidiſſent; ſed Punicæ inſidiæ alterum ferro caſtra metantem, alterum quum evaſiſſet in turrim, cinctū facibus oppreſſerunt. Igitur in ultionem patris ac patrui miſſus cum exercitu Scipio!, cui tam grande de Africa nomen fata decreverant, bellatricem illam, viris armiſq; nobilem Hiſpaniam, illam ſeminarium hoſtilis exercitus, illam Annibalis eruditricem, (incredibile dictu) totam à Pyrenæis montibus in Herculis columnas, & Oceanum, recuperavit, neſcias citius, an facilius. quam velociter, quatuor anni fatentur: quam facile, vel una civitas probat: eodem quippe, quo obſeſſa eſt die, capta eſt, omenq; Africanæ victoriæ fuit, quod tam facile victa eſt Hiſpana Carthago. Certum eſt tamen ad profligandam provinciam maxime profeciſſe ſingularem ducis ſanctitatem: quippe qui captivos pueros, puellaſque præcipuæ pulchritudinis, barbaris reſtituerit, ne in conſpectum quidem ſuum paſſus adduci: ne quid de virginitatis integritate delibaſſe ſaltem oculis videretur. Hæc inter diverſa terrarum populus Romanus: nec ideo tamen Italiæ viſceribus inhærentem ſummovere poterat Annibalem. Pleraque ad hoſtem defecerant: & dux acerrimus contra Romanos Italicis quoque viribus utebatur. Iam tamen eum pleriſq; oppidis & regionibus excuſſeramus, Tarentus ad nos redierat: jam & Capua, ſedes & domus, & patria altera Annibalis, tenebatur: cujus amiſſio tantum Pœno duci dolorem dedit, ut inde totis viribus Romam converteretur. O populum dignum orbis imperio! dignum omnium favore, & admiratione hominum ac deorū! Compulſus ad ultimos

metus,

metus, ab incepto non deſtitit: & de ſua urbe ſollicitus, Capuam tamen non omiſit; ſed parte exercitus ſub Appio conſule relicta, parte Flaccum in urbem ſequuta, abſens ſimul, præſensque pugnabat. Quid ergo miramur, moventi caſtra a tertio lapide Annibali, iterum ipſos deos, deos inquam (nec fateri pudebit) reſtitiſſe? Tanta enim ad ſingulos illius motus vis imbrium effuſa, tanta ventorum violentia coorta eſt, ut divinitus hoſtem ſummoveri, non à cælo, ſed ab Urbis ipſius mœnibus, & Capitolio videretur. Itaque fugit, & ceſſit, & in ultimum ſe Italiæ recepit ſinum, quum Urbem tantum non adoratam reliquiſſet. Parva res dictu, ſed ad magnanimitatem populi Romani probandam ſatis efficax: quod illis ipſis, quibus obſidebatur diebus, ager, quem Annibal caſtris inſederat, venalis Romæ fuit: haſtæque ſubjectus, invenit emptorem. Voluit Annibal contra fiduciam imitari: ſubjecitque argentarias Urbis tabernas; nec ſector inventus eſt; ut ſcias, etiam præſagia fatis fuiſſe. Nihil actum erat, tanta virtute, tanto favore etiam deorum: ſiquidem Aſdrubal frater Annibalis cum exercitu novo, novis viribus, nova belli mole veniebat. Actum erat proculdubio, ſi vir ille ſe cum fratre junxiſſet. ſed hunc quoque caſtrametantem Claudius Nero cum Livio Salinatore debellat. Nero in ultimos Italiæ angulos ſummoverat Annibalem, Livius in diverſiſſimam partem, & in ipſas naſcentis Italiæ fauces ſigna converterat. Tanto, id eſt, omni, qua longiſſima Italia, ſolo interjacente, quo conſilio, qua celeritate, conſules caſtra conjunxerint, inopinantemque hoſtem collatis ſignis compreſſerint, neque id fieri Annibal ſenſerit, difficile dictu eſt. Certe Annibal re cognita, quum projectum fratris caput ad ſua caſtra vidiſſet, Agnoſco, inquit, infelicitatem Carthagi-

haginis. Hæc fuit illius viri, non ſine præſagio quodam fati imminentis, prima confeſſio. Jam certum erat Annibalem, etiam ipſius confeſſione, poſſe vinci: ſed tot rerum proſperarum fiducia plenus pop. Romanus, magni æſtimabat aſperrimum hoſtem in ſua Africa debellare. Duce igitur Scipione, in ipſam Africam tota mole converſus, imitari cœpit Annibalem, & Italiæ ſuæ clades in Africam vindicare. Quas ille (dii boni!) Aſdrubalis copias, quos Syphacis exercitus fudit? quæ, quantaque utriuſque caſtra facibus illatis una nocte delevit? denique jam non à tertio lapide, ſed ipſas Carthaginis portas obſidione quatiebat. ſic factum eſt, ut inhærentem, atque incubantem Italiæ extorqueret Annibalem. Non fuit major ſub imperio Romano dies, quam ille, quum duo omnium & antea & poſtea ducum maximi, ille Italiæ, hic Hiſpaniæ victor, collatis cominus ſignis direxere aciem. Sed & colloquium fuit inter ipſos de legibus pacis. Steterunt diu mutua admiratione defixi. Ubi de pace non convenit, ſigna cecinere. Conſtat utriusque confeſſione, nec melius inſtrui aciem, nec acrius potuiſſe pugnari. Hoc Scipio de Annibalis, Annibal de Scipionis exercitu prædicaverunt. Sed tamen Annibal ceſſit, præmiumque victoriæ Africa fuit, & ſequutus Africam ſtatim terrarum orbis.

Cap. VII.

Bellum Macedonicum primum.

Poſt Carthaginem vinci neminem puduit. Sequutæ ſunt ſtatim Africam gentes, Macedonia, Græcia, Syria, ceteraque omnia quodam quaſi æſtu & torrente fortunæ: ſed primi omnium Macedones, affectator imperii populus. Itaque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

quamvis tunc Philippus regno præſideret, Romani tamen dimicare ſibi cum rege Alexandro videbantur. Macedonicum bellum nomine amplius, quam expectatione gentis fuit. Cauſa cœpit à fœdere Philippi, quo rex jam pridem dominantem in Italia Annibalem ſibi ſociaverat: poſtea crevit, implorantibus Athenis auxilium contra regis injurias, quum ille ultra jus victoriæ, in templa, aras, & ſepulcra ipſa ſæviret. Placuit ſenatui opem tantis ferre ſupplicibus. Quippe jam gentium reges, duces, populi, nationes, præſidia ſibi ab hac Urbe petebant. Primo igitur Lævino conſule populus Romanus Ionium mare ingreſſus, tota Græciæ littora veluti triumphanti claſſe peragravit. Spolia quippe Siciliæ, Sardiniæ, Hiſpaniæ, Africæ præferebat; & manifeſtam victoriam nata in prœtoria puppe laurus pollicebatur. Aderat ſponte in auxilium Attalus rex Pergamenorum, aderant Rhodii nauticus populus; quibus à mari Conſul, à terris, omnia equis, viriſque, quatiebat. Bis victus rex, bis fugatus, bis exutus caſtris; quum tamen nihil terribilius Macedonibus fuit ipſo vulnerum aſpectu, quæ non ſpiculis, non ſagittis, nec ullo Græculo ferro, ſed ingentibus pilis, nec minoribus adacta gladiis, ultra mortem patebant. Enimvero Flaminio duce invios antea Chaonum montes, Adumque amnem per abrupta vadentem, & ipſa Macedoniæ clauſtra, penetravimus. Introiſſe, victoria fuit. Nam nunquam poſtea auſus congredi rex, ad tumulos, quos Cynocephalas vocant, uno ac ne hoc quidem juſto prœlio opprimitur. Et illi quidem Conſul pacem dedit, regnumque conceſſit mox, ne quid eſſet hoſtile. Thebas, & Eubœam, & graſſantem ſub Nabide ſuo Lacedæmoniam compeſcuit. Græciæ vero veterem ſtatum reddidit, ut legibus viveret ſuis, & avita libertate frueretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Quæ gaudia, quæ vociferationes fuerunt, quum hoc forte Nemeæ in theatro quinquennalibus ludis à præcone caneretur? quo certavere plauſu? quid florum in Conſulem profuderunt? Et iterum terumque præconem repetere illam vocem jubepant, qua libertas Achaiæ pronunciabatur: nec aliter illa conſulari ſententia, quam modulatiſſimo liquo tibiarum, aut fidium cantu, fruebantur.

CAP. VIII.

Bellum Syriacum regis Antiochi.

MAcedoniam ſtatim, & regem Philippum Antiochus excepit, quodam caſu, quaſi induſtria, ſic adgubernante fortuna, ut quemadmodum ab Africa in Europam, ſic ab Europa in Aſiam, ultro ſe ſuggerentibus cauſis, imperiũ procederet, & cum terrarum orbis ſitu, ipſe ordo victoriarum navigaret. Non aliud formidoloſius fama bellum uit; quippe quum Perſas, & Orientem, Xerxem, tque Darium cogitarent: quando perfoſſi invii nontes, quando velis opertum mare nunciaretur. d hoc cæleſtes minæ territabant: quum humore continuo Cumanus Apollo ſudaret. Sed hic faventis Aſiæ ſuæ numinis timor erat. Nec ſane viis, opibus, armis quicquam copioſius Syria: ſed in nanus tam ignavi regis inciderat, ut nihil fuerit in Antiocho ſpecioſius, quam quod à Romanis victus ſt. Impulere regem in id bellum, illinc Thoas Æ-oliæ princeps, inhonoratam apud Romanos querens adverſus Macedones militiæ ſuæ ſocietatem: inc Annibal, qui in Africa victus, profugus, & pacis impatiens, hoſtem populo Romano toto orbe quærebat. Et quod illud fuiſſet periculum, ſi e conſiliis ejus rex tradidiſſet, id eſt, ſi Aſiæ viribus uſus fuiſſet miſer Annibal? Sed rex ſuis opibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

opibus, & nomine regio fretus, ſatis habuit bellum movere. Europa jam dubio procul jure ad Romanos pertinebat; hic LYSIMACHIAM urbem in littore Thracio poſitam à majoribus ſuis, Antiochus ut hæreditario jure repoſcebat. hoc velut ſidere, Aſiatici belli mota tempeſtas. Et maximus regum contentus fortiter indixiſſe bellum, quum ingenti ſtrepitu ac tumultu moviſſet ex Aſia, occupatis ſtatim inſulis, Græciæque littoribus, otia & luxus tanquam victor agitabat. EUBOEAM inſulam continenti adhærentem tenui freto, reciprocantibus aquis Euripus abſcidit. Hic ille poſitis aureis ſericisque tentoriis, ſub ipſo freti murmure, quum inter fluenta tibiis fidibusque concineret, collatis undique, quamvis per hiemem, roſis, ne non aliquo ducem genere agere videretur, virginum puerorumque delectus habebat. Talem ergo regem jam ſua luxuria debellatum, pop. Rom. Acilio Glabrione conſule, in inſula aggreſſus, ipſo ſtatim adventus ſui nuncio coëgit ab inſula fugere. Tam præcipitem apud Thermopylas aſſequutus, locum trecentorum Laconum ſpecioſa cæde memorandum, ne ibi quidem fiducia loci reſiſtentem, mari ac terra cedere coëgit. Statim & eveſtigio itur in Syriam. Claſſis regia Polyxenidæ, Annibalique commiſſa. nam rex prœlium nec ſpectare poterat. Igitur duce Æmylio Regillo à remigantibus Rhodiis tota laceratur. Ne ſibi placeant Athenæ; in Antiocho, vicimus Xerxem; in Æmylio, Themiſtoclem æquavimus; Epheſiis Salamina penſavimus. Tum conſule Scipione, cui frater ille modo victor Carthaginis Africanus, voluntaria legatione aderat. debellari regem placet: & jam toto ceſſerat mari: ſed nos imus ulterius; Mæandrum ad amnem, montemque Sipylum, caſtra ponuntur. Hic rex, incredibile dictu, quibus au-
xiliis,

xiliis, quibus copiis conſederat. Trecenta millia peditum equitum, ſalcatorumque curruum non minor numerus. Elephantis ad hoc immenſæ magnitudinis, auro, purpura, argento, & ſuo ebore fulgentibus, aciem utrinque vallaverat. Sed hæc omnia præpedita magnitudine ſua; ad hoc imbre, qui ſubito ſuperfuſus, mira felicitate Perſicos arcus corruperat: primum trepidatio, mox fuga, dehinc triumphus fuerunt. Victo & ſupplici pacem atque partem regni dari placuit; eo libentius, quod tam facile ceſſiſſet.

CAP. IX.

Bellum Ætolicum.

SYriaco bello ſucceſſit, ut debebat, Ætolicum. Victo quippe Antiocho Romanus faces Aſiatici belli perſequebatur. Ergo Fulvio Nobiliori mandata ultio eſt. Hic protinus caput gentis Ambraciam, regiam Pyrrhi, machinis quatit. Sequuta deditio eſt. Aderant, Ætolorum precibus, Attici, Rhodii: & memineramus auxilii. ſic placuit ignoſcere. Serpſit tamen latius in proximos bellum, omnemque late Cephaleniam, Zacynthon; & quidquid inſularum in eo mari inter Ceraunios montes jugumque Maleum, Ætolici belli acceſſio fuerunt.

CAP. X.

Bellum Hiſtricum.

HIſtri ſequuntur Ætolos: quippe bellantes eos nuper adjuverant. initia pugnæ proſpera hoſti fuerunt, eademque exitii cauſa. Nam quum Cnæi Manlii caſtra cepiſſent, opimæque prædæ incubarent, epulantes, ac ludibundos pleroſque,

ac ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ac ubi eſſent, præ poculis neſcientes, Appius Pulcer invadit. Sic cum ſanguine & ſpiritu male partam revomuere victoriam. Ipſe rex Apulo equo impoſitus: quum ſubinde crapula, & capitis errore lapſaret, captum ſeſe vix & ægre, poſtquam ex perrectus eſt, didicit.

CAP. XI.

Bellum Gallogræcum.

GAllogræciam quoque Syriaci belli ruina convolvit. Fuerant inter auxilia regis Antiochi. An fuiſſet cupidus triumphi Manlius, an eos viſos ſimulaverit, dubium eſt. Certe negatus eſt victori triumphus: quia cauſam belli non approbavit. Cæterum gens Gallogræcorum ſicut ipſum nomen indicio eſt, mixta, & adulteratæ reliquiæ Gallorum, qui Brenno duce vaſtaverant Græciam; mox Orientem ſequuti, in media Aſiæ parte ſedem dederunt. Itaque ut frugum ſemina mutato ſolo degenerant, ſic illa genuina feritas eorum, Aſiatica amœnitate mollita eſt. Duobus itaque prœliis fuſi, fugatique ſunt: quamvis ſub adventu hoſtis relictis ſedibus, in altiſſimos ſe montes recepiſſent, quos Toloſtobogi, Tectoſagique jam inſederant. Utrique fundis, ſagittiſque acti, in perpetuam ſe pacem dediderunt. Sed alligati miraculo quodam fuere, quum catenas morſibus & ore tentaſſent, quum offocandas invicem fauces præbuiſſent. Nam Orgiagontis regis uxor à Centurione ſtuprum paſſa, memorabili exemplo cuſtodiam evaſit, revulſumque militis caput ad maritum ſuum retulit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CAP. XII.

Bellum Macedonicum ſecundum.

DUm aliȩ alieque gentes, Syriaci belli ſequuntur ruinam, MACEDONIA ſe rurſus erexit. Fortiſſimum populum memoria & recordatio ſuæ nobilitatis agitabat: & ſucceſſerat Philippo filius PERSES. qui ſemel in perpetuum victam eſſe Macedoniam, non putabat ex gentis dignitate. Multo vehementius ſub hoc Macedones, quam ſub patre conſurgũt, quippe Thracas in vires ſuas traxerant: atque ita induſtriam Macedonum, viribus Thracum; ferociam Thracum diſciplina Macedonum temperaverunt. Acceſſit his conſilium ducis, qui ſitum regionum ſuarum ſummo ſpeculatus Hæmo, poſitis per abrupta caſtris, ita Macedoniam ſuam armis ferroque vallaverat, ut non reliquiſſe aditum niſi à cælo venturis hoſtibus videretur. Nam Marcio Philippo conſule eam provinciam ingreſſus pop. Romanus, exploratis diligenter acceſſibus, per Aſtrudem paludem, per acervos, dubiosque tumulos, illa, quæ volucribus quoque videbãtur invia, acceſſit: regemque ſecurum, & nihil tale metuentem, ſubita belli irruptione terruit. Cujus tanta trepidatio fuit, ut pecuniam omnem in mare juſſerit mergi, ne periret: claſſem cremari, ne incẽderetur. Paulo cõſule quum majora & crebra eſſent impoſita præſidia, per alias vias Macedonia deprenſa eſt, ſumma quidem arte & induſtria ducis, quum alia minatus, alia irrepſiſſet. Cujus adventus ipſe adeo terribilis regi fuit, ut intereſſe nõ auderet, ſed gerenda ducibus bella mandaverit. Abſens ergo victus, fugit in maria, inſulamque Samothracen, fretus celebri religione, quaſi tẽpla, & aræ poſſent defendere, quem nec montes ſui, nec arma potuiſſent. Nemo regũ diutius amiſſȩ fortunȩ con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſcientiam retinuit. Supplex quum ſcriberet ad imperatorem ab illo, quo confugerat, templo, nomenque epiſtolæ notaret ſuum, regem addidit. Sed nec reverentior captæ majeſtatis alius Paullo fuit. Quum in conſpectum veniſſet hoſtis, in templum recepit, & conviviis adhibuit, liberosque admonuit ſuos, ut FORTUNAM, cui tantum liceret, revererentur. Inter pulcherrimos hunc quoque populus Romanus de Macedonia duxit, atque vidit triumphum: quippe cujus ſpectaculo triduum impleverit. Primus dies ſigna, tabulasque: ſequens arma, pecuniasque transvexit: tertius captivos, ipſumque regem attonitum adhuc, tanquam ſubito malo ſtupentem. Sed multo prius gaudium victoriæ pop. Romanus, quam epiſtolis victoris perceperat; quippe eodem die, quo victus Perſes in Macedonia, Romæ cognitum eſt. Duo juvenes candidis equis apud Juturnæ lacum pulverem & cruorem abluebant; hi nunciavere. Caſtorem & Pollucem fuiſſe creditum vulgo, quod gemini fuiſſent: interfuiſſe bello, quod ſanguine maderent: à Macedonia venire, quod adhuc anhelarent.

CAP. XIII.

Bellum Illyricum.

MAcedonici belli contagio traxit ILLYRIOS. Ipſi quidem ut Romanum à tergo diſtringerent, à *Perſe* rege conducti pecunia militavere. Sine mora ab Anicio prætore ſubiguntur. Scordam caput gentis deleſſe ſuffecit, ſtatim ſequuta deditio eſt. Denique hoc bellum ante finitum eſt quam geri Romæ nunciaretur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CAP. XIV.

Bellum Macedonicum tertium.

QUodam fato, quaſi ita conveniſſet inter Pœnos & Macedonas, ut tertio quoque vincerentur, eodem tempore utrique arma moverunt: ſed prior jugum excutit Macedo, aliquanto, quam ante, gravior, dum contemnitur. Cauſa belli prope erubeſcenda; quippe regnum pariter & bellum vir ultimæ ſortis Andriſcus invaſerat, dubium liber an ſervus, mercenarius certe: ſed quia vulgo ex ſimilitudine Philippi, Pſeudophilippus vocabatur, regiam formam, regium nomen, animo quoque regio implevit. Igitur dum hæc ipſa contemnit pop. Romanus, Juventio prætore contentus, virum non Macedonicis modo, ſed Thraciæ quoque auxiliis ingentibus validum, temere tentavit: invictusque non à veris regibus, ſed ab illo imaginario & ſcenico rege ſuperatur. Sed conſule Metello, amiſſum cum legione prætorem pleniſſime ultus eſt. Nam & Macedoniam ſervitute multavit: & ducem belli deditum ab eo, ad quem confugerat, Thraciæ regulo, in Urbem in catenis reduxit, hoc quoque illi in malis indulgente fortuna, ut de eo populus Romanus quaſi de vero rege triumpharet.

CAP. XV.

Bellum Punicum tertium.

TErtium cum Africa bellum & tempore exiguum (nam quadriennio patratum eſt) & in comparatione priorum minimum labore: (non enim tam cum viris, quam cum ip à urbe pugnatum eſt) ſed plane maximum eventu, quippe eo tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dem Carthago finita eſt. Atque ſi quis trium temporum momenta conſideret, primo commiſſum bellum, profligatum ſecundo, tertio vero confectum eſt. Sed hujus cauſa belli, quod contra fœderis legem adverſus Numidas quidem ſemel paraſſet claſſem, & exercitum, frequens autem Maſiniſſæ fines territaret. Sed huic bono, ſocioque regi favebatur. Quum bellum ſederet, de belli fine tractatum eſt. Cato inexpiabili odio delendam eſſe Carthaginem, & quum de alio conſuleretur, pronunciabat: Scipio Naſica ſervandam, ne metu ablato æmulæ urbis, luxuriari felicitas Urbis inciperet. Medium ſenatus elegit, ut urbs tantum loco moveretur. Nihil enim ſpecioſius videbatur quam eſſe Carthaginem, quæ non timeretur. Igitur Manilio Cenſorinoque conſulibus, pop. Romanus aggreſſus Carthaginem, ſpe pacis injecta, traditam à volentibus claſſem, ſub ipſo ore urbis, incendit. Tum evocatis principibus, ſi ſalvi eſſe vellent, ut migrarent finibus, imperatum. Quod pro rei atrocitate adeo movit iras, ut extrema mallent. Comploratur igitur publice ſtatim, & pari voce clamatum eſt ad arma; ſeditq; ſententia, quoquo modo rebellandum: non quia ſpes ulla jam ſupereſſet, ſed quia patriam ſuam mallent hoſtium, quam ſuis manibus everti. Qui rebellantium fuerit furor, vel hinc intelligi poteſt, quod in uſum novæ claſſis tecta domusque reſciderunt: in armorum officinis aurum & argentum pro ære ferroque conflatum eſt: in tormentorum vincula matronæ crines ſuos contulerunt.

Mancino deinde Conſule, terra marique fervebat obſidio. Operis partitis nudatus, & primus, & ſequens, jam & tertius murus, quum tamen Byrſa, quod nomen arci fuit, quaſi altera civitas reſiſtebat. Quamvis profligato urbis excidio, tamen fatale

le Africæ nomen Scipionum videbatur. Igitur in alium SCIPIONEM converſa Reſpublica, finem belli repoſcebat. Hunc Paullo Macedonico procreatum, Africani illius magni filius, in decus gentis aſſumpſerat, hoc ſcilicet fato, ut quam urbem concuſſerat avus, nepos ejus everteret. Sed quam maxime mortiferi eſſe morſus ſolent morientium beſtiarum: ſic plus negotii fuit cum ſemiruta Carthagine, quam integra. Compulſis in unam arcem hoſtibus, portum quoque maris Romanus obſederat. Illi alterum ibi portum ab alia urbis parte foderũt: nec ut fugerent, ſed quia nemo illos hac evadere poſſe credebat. Inde quaſi enata ſubito claſſis erupit: quum interim jam diebus, jam noctibus, nova aliqua moles, nova machina, nova perditorum hominum manus, quaſi ex obruto incendio ſubita de cineribus flamma, prodibat. Deploratis noviſſime rebus, quadraginta ſe millia virorum dediderunt, quod minus credas, duce Aſdrubale. Quanto fortius femina & uxor ducis? quæ comprehenſis duobus liberis, à culmine ſe domus in medium miſit incendium, imitata reginam, quæ Carthaginem condidit. Quanta urbs deleta ſit, ut de cæteris taceam, vel ignium mora probari poteſt. quippe per continuos decem & ſeptem dies vix potuit incendium extingui: quod domibus ac templis ſuis ſponte hoſtes immiſerant: ut quatenus urbs eripi Romanis non poterat, triumphus arderet.

CAP. XVI.

Bellum Achaicum.

QUaſi ſæculum illud everſionis urbium curreret, ita Carthaginis ruinam ſtatim CORINTHUS excepit, Achajæ caput, Græciæ decus, inter duo maria Jonium & Ægæum

quaſi ſpectaculo expoſita. Hæc (facinus indignum) ante oppreſſa eſt, quam in numerum certorum hoſtium referretur. Critolaus cauſa belli: qui libertate à Romanis data adverſus ipſos uſus eſt: Legatosque Romanos dubium an & manu, certe oratione violavit. Igitur Metello ordinanti, tum maxime Macedoniæ mandata eſt ultio: & hinc Achaicum bellum. ac primam Critolai manum Metellus Conſul per patentes Elidis campos toto cecidit Alphæo. Et uno prælio peractum erat bellum: jam & urbem ipſam terrebat obſidio: ſed (fato rerum!) quum Metellus dimicaſſet, ad victoriam Mummius venit. Hic alterius ducis dignitate exercitum ſub ipſis Iſthmi faucibus fudit, geminosque portus ſanguine infecit. Tandem ab incolis deſerta civitas, direpta primum, deinde, tuba præcinente, deleta eſt. Quid ſignorum, quid veſtium, quidve tabularum raptum, incenſum atque projectum eſt? Quantas opes & abſtulerit & cremaverit, hinc ſcias, quod quicquid Corinthii æris toto orbe laudatur, incendio ſuperfuiſſe comperimus. Nam & æris notam precioſiorem ipſa opulentiſſimæ urbis fecit injuria: quia incendio permiſtis plurimis ſtatuis atque ſimulachris, æris, auri, argentique venæ in commune fluxere.

Cap. XVII.

Res in Hiſpania geſtæ.

VT Carthaginem Corinthus, ita Corinthum Numantia ſequuta eſt. Nec deinde toto orbe quicquam intactum armis fuit. Poſt illa duo clariſſima urbium incendia, late atque paſſim, nec per vices, ſed ſimul, pariter quaſi unum undique bellum fuit: prorſus ut illæ urbes, quaſi agitantibus ventis, diffudiſſe quædam belli incendia toto orbe

orbe viderentur. HISPANIÆ numquam animus fuit adverſus nos univerſæ conſurgere: nunquam conferre vires ſuas libuit, neque aut imperium experiri, aut libertatem tueri ſuam publice. Alioquin ita undique mari Pyrenæoque vallata eſt, ut ingenio ſitus nec adiri quidem potuerit. Sed ante à Romanis obſeſſa eſt, quam ſe ipſa cognoſceret. Sola omnium provinciarum vires ſuas, poſtquam icta eſt, intellexit. In hac prope ducentos per annos dimicatum eſt, à primis Scipionibus in Cæſarem Auguſtum, non continue nec cohærenter, ſed prout cauſæ laceſſierant. nec cum Hiſpanis initio, ſed cum Pœnis in Hiſpania. inde contagio & ſeries cauſaque bellorum. Prima per Pyrenæum jugum ſigna Romana Publius & Cnæus Scipiones intulerunt: prœliisque ingentibus Annonem & Aſdrubalem fratrem Annibalis ceciderunt: raptaque erat impetu Hiſpania, niſi fortiſſimi viri, in ipſa ſua victoria oppreſſi Punica fraude, cecidiſſent, terra marique victores. Igitur quaſi novam integramque provinciam ultor patris & patrui Scipio ille, mox Africanus, invaſit: isque ſtatim capta Carthagine, & aliis urbibus, non contentus Pœnos expuliſſe, ſtipendiariam nobis provinciam fecit: omnem citra ultraque Iberum ſubjecit imperio: primusque Romanorum ducum, victor ad Gades & Oceani ora pervenit. PLUS EST PROVINCIAM RETINERE, QUAM FACERE. Itaque per partes jam huc, jam illuc miſſi duces, qui ferociſſimas, & ad id temporis liberas gentes, ideo impatientes jugi, multo labore, nec incruentis certaminibus ſervire docuerunt. Cato ille Cenſorius CELTIBERUS, id eſt robur Hiſpaniæ, aliquot prœliis fregit. Gracchus pater ille Gracchorum, eoſdem centum & quinquaginta urbium everſione multavit, Metellus ille, qui ex Macedo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nia cognomen meruit, quum & Contrebiam memorabili cepiſſet exemplo, & Nertobriges, majore gloria pepercit. Lucullus Turdulos, atque Vaccæos; de quibus Scipio ille poſterior, ſingulari certamine quum à rege fuiſſet provocatus, opima retulerat. Decimus Brutus aliquanto latius, Celticos, Luſitanosque, & omneis Gallæciæ populos, formidatumque militibus flumen Oblivionis: peragratoque victor Oceani littore, non prius ſigna convertit, quam cadentem in maria ſolem, obrutumque aquis ignem, non ſine quodam ſacrilegii metu & horrore deprehendit. Sed tota certaminum moles cum Luſitanis fuit, & Numantinis: nec immerito, quippe ſolis gentium Hiſpaniæ duces contigerunt. Fuiſſet & cum omnibus Celtiberis, niſi dux illius motus, initio belli, oppreſſus eſſet, ſummus vir aſtu & audacia, ſi receſſiſſet, *Salondicus*: qui haſtam argenteam quatiens velut cælo miſſam, vaticinanti ſimilis omnium in ſe mentes converterat. Sed quum pari temeritate ſub nocte caſtra conſulis adiiſſet, juxta tentorium ipſum pilo vigilis exceptus eſt. Cæterum Luſitanos VIRIATUS erexit, vir calliditatis acerrimæ: qui ex venatore latro, ex latrone ſubito dux atque imperator, & ſi fortuna ceſſiſſet, Hiſpaniæ Romulus, non contentus libertatem ſuorum defendere, per quatuordecim annos omnia citra ultraque Iberum & Tagum, igni, ferroque populatus, caſtra etiam Prætorum, & Præſidum aggreſſus, Claudium Unimanum pæne ad internecionem exercitus cecidiſſet, inſignita trabeis, & faſcibus noſtris, quæ ceperat, in montibus ſuis trophæa fixiſſet: tandem etiam Fabius Maximus conſul oppreſſerat: ſed à ſucceſſore Pompilio violata victoria eſt: quippe qui conficiendæ rei cupidus, fractum ducem, & extrema deditionis agitantem, per frau-

dem,

dem, & inſidias, & domeſticos percuſſores aggreſſus, hanc hoſti gloriam dedit, ut videretur aliter vinci non potuiſſe.

Cap. XVIII.

Bellum Numantinum.

NUmantia, quantum Carthaginis, Capuæ, Corinthi opibus inferior, ita virtutis nomine & honore par omnibus, ſummumque, ſi viros æſtimes, Hiſpaniæ decus, quippe quæ ſine muro, ſine turribus, modice edito in tumulo apud flumen Durium ſita, quatuor millibus Celtiberorum, quadraginta millium exercitum per annos quatuordecim ſola ſuſtinuit: nec ſuſtinuit modo, ſed ſævius aliquanto perculit, pudendisque fœderibus affecit. Noviſſime quum invictam eſſe conſtaret, opus quoque eo fuit, qui Carthaginem everterat. Non temere, ſi fateri licet, ullius cauſa belli injuſtior. Sedigenſes ſocios, & conſanguineos, Romanorum manibus elapſos exceperant. habita pro eis deprecatio nihil valuit. quum ſe ab omni bellorum contagione removerent, in legitimi fœderis pretium juſſi arma deponere. hoc ſic à barbaris acceptum, quaſi manus abſcinderentur. Itaque ſtatim, Megara viro fortiſſimo duce, ad arma converſi, Pompejum prœlio aggreſſi. Fœdus tamen maluerunt, quum debellare potuiſſent. Hoſtilium deinde Mancinum. Hunc quoque aſſiduis cædibus ita ſubegerunt, ut ne oculos quidem aut vocem Numantini viri quiſquam ſuſtineret. Tamen cum hoc quoque fœdus maluere, contenti armorum manubiis, quum ad internecionem ſævire potuiſſent. Sed non minus Numantini quam Caudini illius fœderis flagrans ignominia ac pudore pop. Romanus, dedecus quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

præſentis flagitii deditione Mancini expiavit. cæterum duce Scipione, Carthaginis incendiis ad excidia urbium imbuto, tandem etiam in ultionem excanduit. Sed tunc acrius in caſtris, quam in campo; noſtro cum milite, quam cum Numantino, prœliandum fuit. Quippe aſſiduis & injuſtis & ſervilibus maxime operibus attriti, ferre plenius vallum, qui arma neſcirent, luto inquinari, qui ſanguine nollent, jubebantur. Ad hoc ſcorta, calones, ſarcinæ niſi ad uſum neceſſariæ, amputantur. TANTI ESSE EXERCITUM QVANTI IMPERATOREM, vere proditum eſt. Sic redacto in diſciplinam milite, commiſſa acies: quodque nemo viſurum ſe unquam ſperaverat, factum eſt, ut fugientes Numantinos quiſquam videret. Dedere etiam ſeſe volebant, ſi toleranda viris imperarentur. Sed quum Scipio veram vellet & ſine exceptione victoriam, eo neceſſitatum compulſi, primum, ut deſtinata morte in prœlium ruerent, quum ſeſe prius epulis, quaſi inferiis implevisſent, carnis ſemicrudæ, & celiæ: ſic vocant indigenæ ex frumento potionem. Intellectum ab Imperatore conſilium: itaque non eſt permiſſa pugna morituris. Quum foſſa, atque lorica, quatuorque caſtris circumdatos, fames premeret, ab duce orantes prœlium, ut tamquam viros occideret: ubi non impetrabant, placuit eruptio. ſic conſerta manu plurimi occiſi: & quum urgeret fames, aliquantiſper inde vixere. noviſſime conſilium fugæ ſedit: ſed hoc quoque ruptis equorum cingulis uxores ademere ſummo ſcelere, per amorem. Itaque etiam exitu deplorato in ultimam rabiem furoremque converſi, poſtremo mori hoc genere deſtinarunt. Duces ſuos, ſeque, patriamque, ferro & veneno, ſubjectoque undique igne peremerunt. Macte eſſe fortiſſimam, & meo judicio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cio beatiſſimam in ipſis malis civitatem aſſeruit, quum fide ſocios, populum orbis terrarum viribus fultum, ſua manu, ætate tam longa, ſuſtinuit. Noviſſime maximo duce oppreſſa civitas, nullum de ſe gaudium hoſti reliquit. Unus enim vir Numantinus non fuit, qui in catenis duceretur. Præda, ut de pauperibus nulla: arma ipſi cremaverant. Triumphus fuit tantum de nomine.

Cap. XIX.

Anacephalæoſis.

Hactenus pop. Romanus pulcher, egregius, pius, ſanctus, atque magnificus: reliqua ſæcula ut grandia æque, ita vel magis turbida & fœda, creſcentibus cum ipſa magnitudine imperii vitiis. adeo ut ſi quis hanc tertiam ejus ætatem transmarinam, quam ducentorum annorum fecimus, dividat; centum hos priores, quibus, Africam, Macedoniam, Siciliam, Hiſpaniam domuit, aureos (ſicut poëtæ canunt) jure meritoque fateatur: centum ſequentes, ferreos plane & cruentos, & ſi quid immanius: quippe qui Jugurthinis, Cimbricis, Mithridaticis, Parthicis bellis, Gallicis atque Germanicis, quibus cœlum ipſum gloria aſcendit, Gracchanas Druſianasque cædes, ad hoc Servilia bella miſcuerunt: & ne quid turpitudini deſit, Gladiatoria. Denique, in ſe ipſe converſus Marianis atque Syllanis, noviſſime Pompeii & Cæſaris manibus, quaſi per rabiem, & furorem, & nefas, ſemet ipſe laceravit. Quæ etſi involuta inter ſe ſunt omnia, atque confuſa, tamen quo melius appareant, ſimul & ne ſcelera virtutibus obſtrepant, ſeparatim proferentur: priusque, ut cœpimus, juſta illa, & pia cum exteris gentibus bella memorabimus, ut magni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tudo creſcentis in dies imperii appareat: tum ad illa civium ſcelera, turpeſque & impias pugnas revertemur.

CAP. XX.

Bellum Aſiaticum.

VIcta ad occaſum Hiſpania, populus Romanus ad Orientem pacem agebat, nec pacem modo, ſed inuſitata & incognita quadam felicitate, relictæ regiis hæreditatibus opes, & tota in ſimul regna veniebant. Attalus rex Pergamenorum, regis Eumenis filius, ſocii quondam commilitoniſque noſtri, teſtamentum reliquit: POPULUS ROMANUS BONORUM MEORUM HÆRES ESTO. In bonis regis hæc fuerant. Adita igitur hæreditate, provinciam populus Romanus non quidem bello, nec armis, ſed, quod eſt æquius, teſtamenti jure retinebat. Sed hanc, difficile dictu eſt, utrum facilius amiſerit, an recuperaverit. Ariſtonicus regii ſanguinis ferox juvenis, urbes regibus parere conſuetas, partim facile ſollicitat: paucas reſiſtentes, Myndum, Samon, Colophonem, vi recepit. Craſſi quoque prætoris cecidit exercitum, ipſumque cepit. ſed ille memor & familiæ, & Romani nominis, cuſtodem ſui barbarum virgula excæcat. in exitium ſui, quod volebat, ita concitat. Mox à Perperna domitus, & captus, & per deditionem in vinculis habitus. Aquilius Aſiatici belli reliquias confecit, mixtis (nefas) veneno fontibus ad deditionem quarundam urbium. Quæ res ut maturam, ita infamem fecit victoriam: quippe quum contra fas deum, moreſque majorum, medicaminibus impuris, in id tempus ſacroſancta Romana arma violaſſet.

HISTO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

HISTORIARUM

LIBER III.

CAP. I.

Bellum Iugurthinum.

HÆc ad Orientem: ſed non ad Meridianam plagam eadem quies. Quis ſperaret poſt Carthaginem aliquod in Africa bellum? Atqui non leviter ſe Numidia concuſſit: & fuit in Jugurtha, quod poſt Annibalem timeretur. Quippe rex callidiſſimus populum Romanum armis inclytum, & invictum, opibus aggreſſus eſt: & citra ſpem omnium fortuna ceſſit, ut rex fraude præcipuus, fraude caperetur. Hic avo Maſiniſſa, & Micipſa patre per adoptionem, quum interficere fratres ſtatuiſſet, agitatus regni cupiditate, nec illos magis, quam ſenatum populumq; Romanum, quorum in fide & clientela regnum erat, metueret: primum ſcelus mandat inſidiis: potituſque Hiempſalis capite, quum ſe in Adherbalem convertiſſet, isque Romam profugiſſet, miſſa per legatos pecunia traxit in ſententiam ſuam Senatũ. Et hæc fuit de nobis ejus prima victoria. Miſſos deinde, qui regnum inter illum Adherbalemq; dividerent, ſimiliter aggreſſus, quum in Scauro ipſos Romani imperii mores expugnaſſet, inchoatum nefas perfecit audacius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cius. Sed diu non latent ſcelera. Corruptæ nefas legationis erupit: placuitque bello perſequi parricidam. Primus in Numidiam Calpurnius Beſtia Conſul mittitur: ſed rex peritus, fortius adverſus Romanos aurum eſſe, quam ferrum, pacem emit. Cujus flagitii reus quum interveniente publica fide à ſenatu accerſeretur, pari audacia & venit, & competitorem imperii Maſiniſſæ Maſſivam immiſſo percuſſore confecit. Hæc altera contra regem fuit cauſſa bellandi. Igitur ſequens ultio mandatur Albino. Sed hujus quoque (pro dedecus) ita corrupit exercitum, ut voluntaria noſtrorum fuga vinceret Numida, caſtriſque potiretur: addito etiam turpi fœdere in pretium ſalutis, quod prius emerat, dimiſit exercitum. Eodem tempore in ultionem non tam imperii Romani, quam pudoris, Metellus aſſurgit: qui callidiſſime hoſtem nunc precibus, nunc minis, jam ſimulata, jam quaſi vera fuga eludentem, artibus ſuis aggreſſus eſt. Agrorum atque vicorum populatione non contentus, in ipſa Numidiæ capita impetum fecit: & Zamam quidem fruſtra diu voluit; ceterum Thalam, gravem armis, theſauroque regis, diripuit. Tunc urbibus exutum regem, & jam finium ſuorum, regnique fugitivum, per Mauros atque Getuliam ſequebatur. Poſtremo Marius, auctis admodum copiis, quum pro obſcuritate generis ſui capite cenſos ſacramento adegiſſet, jam fuſum & ſaucium regem adortus, non facilius tamen vicit, quam integrum & recentem. Hic & urbem Herculi conditam Capſam in media Africa ſitam, anguibus harenisque vallatam, mira quadam felicitate ſuperavit: & ſaxeo inditam monti Mulucham urbem, per Ligurem, aditu arduo inaceſſoque penetravit. Mox non ipſum modo, ſed Bocchum quoque Mauritaniæ regem jure ſanguinis Numidam

vindi-

indicantem apud oppidum Cirtam graviter ce-
idit. Qui ubi diffiſus rebus ſuis, alienæ cladis ac-
eſſio fieri timet, pretium fœderis, atque amici-
iæ, regem facit. Sic fraudulentiſſimus regum,
raude ſoceri ſui in inſidias deductus eſt, & Syllæ
n manum traditus: tandemque opertum catenis
ugurtham in triumpho pop. Romanus aſpexit:
ed ille quoque, quamvis victus, & vinctus, vidit
'rbem, quam venalem, & quandoque perituram,
habuiſſet emptorem, fruſtra cecinerat. Tamen
t venalis fuiſſet, habuit emptorem: & quum ille
on evaſerit, certum erit eam non eſſe perituram.

CAP. II.

Bellum Allobrogicum.

SIc ad Meridiem Pop. Romanus. Multo atro-
cius, & multipliciter magis, & a Septentrione
evitum. Nihil hac plaga infeſtius. atrox cælum,
erinde ingenio. Omni igitur tractu violentus ho-
is, à dextris, atque lævis, & medio Septentrio-
is, erupit. Prima trans Alpes arma noſtra ſenſe-
SALYI, quum de incurſionibus eorum fidiſſima
que amiciſſima civitas MASSILIA quereretur.
LLOBROGES deinde, & ARVERNI, quum adverſus
os ſimiles Æduorum querelæ opem & auxilium
oſtrum flagitarent. Varus victoriæ teſtis, Iſara-
ue, & Vindelicus amnis, & impiger fluminum
hodanus. Maximus barbaris terror elephanti
ere, immanitati gentium pares. Nil tam conſpi-
uum in triumpho, quam rex ipſe Bituitus diſco-
oribus in armis, argenteoque carpento, qualis pu-
naverat. Vtriusque victoriæ quod, quantumque
audium fuerit, vel hinc exiſtimari poteſt, quod
Domitius Ænobarbus, & Fabius Maximus, ipſis
uibus dimicaverant in locis, ſaxeas extruxere
turres,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

turres, & deſuper exornata armis hoſtilibus TROPHÆA fixere: quum hic mos inuſitatus fuerit noſtris. Nunquam enim populus Romanus hoſtibus domitis victoriam ſuam exprobravit.

CAP. III.

Bellum Cimbricum, Theutonicum, ac Tigurinum.

CIMBRI, THEUTONI, atque TIGURINI, ab extremis Galliæ profugi, quum terras eorum inundaſſet Oceanus, novas ſedes toto orbe quærebant: excluſique Gallia & Hiſpania, quum in Italiam remigrarent, miſere legatos in caſtra Silani, inde ad ſenatum, petentes, ut Martius populus aliquid ſibi terræ daret quaſi ſtipendium: ceterum, ut vellet, manibus atque armis ſuis uteretur. Sed quas daret terras populus Romanus agrariis legibus intra ſe dimicaturus? Repulſi igitur, quod nequiverant precibus, armis petere conſtituunt. Sed nec primum quidem impetum barbarorum Silanus, nec ſecundum Manlius, nec tertium Cæpio ſuſtinere potuerunt. Omnes fugati, exuti caſtris. Actum erat, niſi Marius illi ſæculo contigiſſet. Ille quoque non auſus congredi ſtatim, militem tenuit in caſtris, donec invicta illa rabies, & impetus, quem pro virtute barbari habent, conſeneſceret. Receſſere igitur, increpantes, & (tanta erat capiendæ Urbis fiducia) conſulentes, ſi quid ad uxores ſuas mandarent. Nec ſegnius, quam minati fuerant, tripertito agmine per Alpes, id eſt clauſtra Italiæ, ferebantur. Marius mira ſtatim velocitate occupatis compendiis, prævenit hoſtem: prioresque THEUTONOS ſub ipſis Alpium radicibus aſſequutus, in locum, quem Aquas Sextias vocant,

qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ua ſide numinum, prœlio oppreſſit. Vallem flu-
iumque medium hoſtes tenebant: noſtris aqua-
um nulla copia. conſultone id egerit Imperator,
n errorem in conſilium verterit, dubium. certe
eceſſitate aucta virtus, cauſa victoriæ fuit. Nam
agitante aquam exercitu, Viri, inquit, eſtis: en
lic habetis. Itaque tanto ardore pugnatum eſt,
aque cædes hoſtium fuit, ut victor Romanus de
ruento flumine non plus aquæ biberit, quam ſan-
uinis Barbarorum. Certe rex ipſe Theutobochus,
uaternos ſenoſque equos tranſilire ſolitus, vix
num, quum fugeret, aſcendit, proximoque in
ltu comprehenſus, inſigne ſpectaculum trium-
hi fuit, quippe vir proceritatis eximiæ ſuper tro-
hæa ipſa eminebat. Sublatis funditus Theuto-
is, in CIMBROS convertitur. Hi jam (quis
rederet?) per hiemem, quæ altius Alpes levat,
ridentinis jugis in Italiam, provoluti ruina, de-
cenderant. Ateſim flumen non ponte, nec navi-
us, ſed quadam ſtoliditate barbarica, primum
orporibus aggreſſi, poſtquam retinere amnem
nanibus & clipeis fruſtra tentaverant, ingeſta ob-
utū ſilva tranſiluere: &, ſi ſtatim infeſto agmine
rbem petiiſſent, grande diſcrimen eſſet; ſed in
ENETIA, quo fere tractu Italia molliſſima eſt, ipſa
oli cælique clementia robur elanguit. ad hoc, pa-
is uſu, carniſque coctæ, & dulcedine vini miti-
atos Marius in tempore aggreſſus eſt. Jam diem
ugnæ à noſtro Imperatore petierunt; & ſic pro-
imū dedit. In patentiſſimo, quem Raudium vo-
ant, campo procurrere. Millia inde ad ſexaginta
eciderūt. Hinc tertio minus. Per omnē diem con-
iditur barbarus. Iſti quoq; Imperator addiderat
irtuti dolū, ſequutus Annibalē artemq; Cannarū:
rimum nebuloſum nactus diem, ut hoſti inopina-
us occurreret: tum ventoſum quoq;, ut pulvis in
ocu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

oculos & ora ferretur:tum acie converſa inOrientem, ut, quod ex captivis mox cognitum eſt, e ſplendore galearum, ac repercuſſu, quaſi arder cælum videretur. Nec minor cum uxoribus eorum pugna, quam cum ipſis fuit: quum objectis undique plauſtris, atque carpentis, altæ deſuper quaſi è turribus, lanceis contisque pugnarent. Perinde ſpecioſa mors earum fuit, quam pugna. Nam quum miſſa ad Marium legatione, libertatem ac ſacerdotium non impetraſſent, (nec fas erat) ſuffocatis eliſisque paſſim infantibus ſuis, aut mutuis concidere vulneribus, aut vinculo è crinibus ſuis facto, ab arboribus jugisque plauſtrorum pependerunt. Beleus rex in acie dimicans, impigre, nec inultus, occubuit. Tertia TIGURINORUM manus, quæ quaſi ſubſidio Noricos inſederat Alpium tumulos, in diverſa lapſi, fuga ignobili & latrociniis evanuit. Hunc tam lætum tamque felicem liberatæ Italiæ aſſertique imperii nuncium, non per homines, ut ſolebat, populus Romanus accepit: ſed per ipſos, ſi credere fas eſt, deos. Quippe eodem die, quo geſta res eſt, viſi pro æde Caſtoris & Pollucis, juvenes laureati Prætori literas tradere: frequensque in ſpectaculo rumor victoriæ Cimbricæ, Feliciter, dixit. Quo quid admirabilius, quidque inſignius fieri poteſt? Quippe velut elata montibus ſuis Roma, ſpectaculo belli intereſſet, quod in gladiatorio munere fieri ſolet; uno eodemque momento, quum in acie Cimbri ſuccumberent, populus in urbe plaudebat.

CAP. IV.

Bellum Thracium.

POſt Macedonas, ſi diis placet, THRACES rebellabant, ipſi quondam tributarii Macedonum: nec

c in proximas modo provincias contenti incurre, Theſſaliam, atque Dalmatiam; in Adriatiᵢm mare uſque venerunt, eoque fine contenti, ıaſi interveniente natura, contorta in ipſas aıas tela miſerunt. Nihil interim per id omne temıs reſiduum crudelitatis fuit in captivos ſævienous: litare diis ſanguinem humanum: bibere in ſibus capitum, & hujuſcemodi ludibrio fœdare ortem tam igni quam fumo: partus quoque gradarum extorquere tormentis. Sæviſſimi onium Thracum SCORDISCI fuere: ſed calliditas ıoque ad robur acceſſerat. Silvarum & montium :us cum ingenio conſentiebant. Itaque non fuſus odo ab his, aut fugatus, ſed ſimili prodigio onino totus interceptus exercitus, quem duxerat ıto. Didius vagos, & libera populatione diffuſos, tra ſuam repulit Thraciam. Druſus ulterius et, & vetuit tranſire Danubium. Minucius toto ſtavit Hebro, multis quidem amiſſis, dum perſiım glacie flumen equitatur. Piſo Rhodopen ıucaſumque penetravit. Curio Dacia tenus vet: ſed tenebras ſaltuum expavit. Appius in Saratas uſque pervenit: Lucullus ad terminum ntium Tanaim, lacumque Mæotim. Nec aliter uentiſſimi hoſtium quam ſuis moribus demiti: ippe in captivos igne ferroque ſævitum eſt. Sed nil Barbaris atrocius viſum eſt, quam quod abſſis manibus relicti, vivere ſuperſtites pœnæ ſuæ pebantur.

CAP. V.

Bellum Mithridaticum.

P Onticæ gentes ad Septentrionem in mare ſiniſtrum jacent, à Pontico cognominatæ ma. Harum gentium atque regionum rex antiquiſſimus

mus Atheas: poſt Artabazes, à ſeptem Perſis oriundus: inde Mithridates omnium longe maximus: quippe quum quatuor Pyrrho, decem & ſeptem anni Annibali ſuffecerint, ille per quadraginta annos reſtitit: donec tribus ingentibus bellis ſubactus, felicitate Syllæ, virtute Luculli, magnitudine Pompeji conſumeretur. Cauſam quidem illius belli prætenderat apud Caſſium legatum, attrectari terminos ſuos à Nicomede Bithynico: ceterum elatus animis ingentibus, Aſiæ totius, &, ſi poſſet, Europæ cupiditate flagrabat. Spem ac fiduciam dabant noſtra vitia: quippe quum civilibus bellis disjungeremur, invitabat occaſio: nudumque imperii latus oſtentabant procul Marius, Sylla, Sertorius. Inter hæc Reipublicæ vulnera, & hos tumultus, repente, quaſi captato tempore, in laſſos ſimul atque diſtrictos ſubitus turbo Pontici belli ab ultima veluti ſpecula Septentrionis erupit. Primus ſtatim impetus belli Bithyniam rapuit. Aſia deinde pari terrore correpta eſt. Nec cunctanter ad regem ab urbibus noſtris, populisque, deſcitum eſt. Aderat, inſtabat, ſævitia quaſi virtute utebatur. Nam quid atrocius uno ejus edicto, quum omnes, qui in Aſia forent, Romanæ civitatis homines interſici juſſit? Tum quidem domus, templa, & aræ, humana omnia, atque divina jura, violata ſunt. Sed hic terror Aſiæ, Europam quoque regi aperiebat Itaque miſſis Archelao Neoptolemoque præfectis, excepta Rhodo, quæ pro nobis firmius ſtetit ceteris, Cyclades, Delos, Eubœa, & ipſum Græciæ decus ATHENÆ, tenebantur. Italiam jam, ipſamque urbem Romam regius terror afflabat. Itaque Lucius Sylla feſtinat, vir armis optimus: parique violentia ruentem ulterius hoſtem, quadam quaſi manu, repulit: primumque Athenas urbem (quis crederet?)

fru-

rugum parentem, obſidione ac fame ad humanos
cibos compulit. Mox ſubruto Pyræei portu, ſex
quoque, & amplius muris, poſtquam domuerat
ngratiſſimos, ut ipſe dixit, hominum, in honorem
amen mortuorum, ſacris ſuis, famæque, donavit.
Mox quum Eubœa, atque Bœotia, præſidia regis
liſpuliſſet, omneis copias, uno apud Chæroneam,
apud Orchomenon altero bello diſſipavit: ſtatim-
que in Aſiam transgreſſus, ipſum opprimit: & de-
bellatum foret, niſi de Mithridate triumphare ci-
to, quam vere maluiſſet. Ac tunc quidem hunc
Aſiæ ſtatum Sylla dederat. Ictum cum Ponticis
fœdus. recepit Bithyniam à rege Nicomede, ab A-
iobarzane Cappadociam; ac ſic erat Aſia rurſus no-
ſtra, ut cœperat. Mithridates tantum repulſus.
Itaque non fregit ea res Ponticos, ſed incendit.
Quippe rex Aſia & Europa quodammodo ineſca-
tus, non jam quaſi alienam, ſed quia amiſerat,
quaſi raptam, belli jure repetebat. Igitur ut ex-
tincta parum fideliter incendia, majore flamma
reviviſcunt; ita ille de integro, auctis majorem
in modum copiis, tota denique regni ſui mole, in
Aſiam rurſus mari, terra, fluminibusque venie-
bat. CYZICUM nobilis civitas, arce, mœni-
bus, portu, turribuſque marmoreis, Aſiaticæ
plagæ littora illuſtrat. Hanc ille quaſi alteram Ro-
mam toto invaſerat bello: ſed fiduciam oppida-
nis reſiſtendi nuncius fecit, docens adventare
Lucullum. qui (horribile dictu) per medias ho-
ſtium naves utre ſuſpenſus, & pedibus iter ad-
gubernans, videntibus procul quaſi marina pi-
ſtrix evaſerat. Mox clade converſa, quum ex
mora obſidentem regem, & ex fame, peſti-
lentia urgeret, recedentem Lucullus aſſequi-
tur: adeoque cecidit, ut Granicus, & Æſa-
pus amnes, cruenti redderentur. Rex callidus,
Roma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Romanæque avaritiæ peritus, ſpargi à fugientibu
ſarcinas & pecuniam juſſit, qua ſequentes mora
retur. Nec felicior in mari, quam in terra fuga
quippe centum amplius navium claſſem, appara
tumque belli gravem, in Pontico mari aggreſſa tem
peſtas tam fœda ſtrage laceravit, ut navalis bel
inſtar efficeret, plane quaſi Lucullus quodam cum
fluctibus procellisque commercio, debellandum
tradidiſſe regem ventis videretur. Attritæ jam
omnes validiſſimi regni vires erant, ſed animu
malis augebatur. Itaque converſus ad proxima
gentes, totum pæne Orientem, ac Septentrionem
ruina ſua involvit. Iberi, Caſpii, Albani, & utræ
que ſollicitabantur Armeniæ: perque omnia, &
decus, & nomen & titulos Pompeio ſua fortun
quærebat. Qui ubi novis motibus ardere Aſian
videt, aliosque ex aliis prodire reges: nihil cun
ctandum ratus, priuſquam inter ſe gentium robo
ra coirent, ſtatim ponte navibus facto, omnium
ante ſe primus tranſit Euphratem: regemque fu
gientem media nactus Armenia (quanta felici
tas viri!) uno prœlio confecit. Nocturna ea dimi
catio fuit, & luna in partibus. quippe quaſi com
militans, quum à tergo ſe hoſtibus, a facie Roma
nis præbuiſſet, Pontici per errorem longius caden
tes umbras ſuas quaſi hoſtium corpora petebant
Et Mithridates quidem nocte illa debellatus eſt
nihil enim poſtea valuit; quanquam omnia exper
tus, more anguium, qui obtrito capite, poſtre
mum cauda minantur. Quippe quum effugiſſe
hoſtem Colchos, Siciliæ quoque littora, & Cam
paniam noſtram ſubito adventu terrere voluit
mox ſubruto Pyræei portu, Colchis tenus junge
re Boſphoron: inde per Thraciam, Macedoniam &
Græciam tranſilire: ſic Italiam nec opinatus inva
dere, tantum cogitavit. Nam per defectionem
civium

civium, Pharnacisque filii ſcelere, præventus, male tentatum veneno ſpiritum ferro expulit. Cnæus interim Magnus rebelles Aſiæ reliquias ſequens, per diverſa gentium, terrarumque volitabat: Nam ſub Orientem ſequutus, Armenios, captis ipſo capite gentis Artaxatis, ſupplicem juſſit regnare Tigranem. At in Septentrionem Scythicum, iter tanquam in mari ſtellis ſequutus, Colchos cecidit, ignovit Iberiæ, pepercit Albanis, regem Colchorum Orodem, poſitis ſub ipſo Caucaſo caſtris, juſſit in plana deſcendere; Arthocen, qui Iberis imperabat, & obſides liberos dare. Orodem etiam remuneratus eſt, ultro ab Albania ſua lectulum aureum & alia dona mittentem. Necnon & in meridiem verſo agmine, Libanum Syriæ, Damaſcumque transgreſſus, per nemora illa odorata, per turis & balſami ſilvas, Romana circumtulit ſigna. Arabes, ſi quid imperaret, præſto fuere. Hierosolymam defendere tentavere Judæi; verum hanc quoque intravit, & vidit illud grande impiæ gentis arcanum patens, ſub aureo uti cælo. Diſſidentibusque de regno fratribus, arbiter factus, regnare juſſit Hircanum. Ariſtobulo, quia renovabat eam rem, catenas dedit. Sic Pompejo duce populus Romanus totam qua latiſſima eſt Aſiam pervagatus, quam extremam habebat imperii provinciam, mediam fecit. Exceptis quippe Parthis, qui fœdus maluerunt; & Indis, qui adhuc nos non noverant, omnis Aſia inter Rubrum mare, & Caſpium, & Oceanum, Pompejanis domita, vel oppreſſa ſignis, tenebatur.

Cap. VI.

Bellum Piraticum.

Interim dum Populus Romanus per diverſa terrarum diſtractus eſt, Cilices invaſerant maria: ſubla-

ſublatisque commerciis,rupto fœdere generis humani, ſic maria bello, quaſi tempeſtate præcluſerant. Audaciam perditis furioſisque latronibus dabat inquieta Mithridatis prœliis Aſia: dum ſub alieni belli tumultu, exterique regis invidia, impune graſſantur. Ac primum duce Iſidoro, contenti proximo mari, Cretam inter, atque Cyrenas, Piræeum & Achajam, ſinumque Maleum, quod à ſpoliis Aureum ipſi vocavere, latrocinabantur. Miſſusque in eos Publius Servilius, quanvis leves & fugaces myoparonas gravi & Martia claſſe turbaret, non incruenta victoria ſuperat. Sed nec mari ſubmoviſſe contentus, validiſſimas urbes eorum & diutina præda abundantes, Phaſelin & Olympon, evertit, Iſaurumque ipſam & arcem Ciliciæ: unde conſcius ſibi magni laboris, Iſaurici cognomen adamavit. Non ideo tamen tot cladibus domiti, terra ſe continere potuerunt: ſed ut quædam animalia, quibus aquam terramque incolendi gemina natura eſt, ſub ipſo hoſtis receſſu impatientes ſoli, in aquas ſuas reſiluerunt; & aliquanto latius, quam prius. Sic ille quoque ante felix, dignus nunc victoria Pompejus viſus eſt, & Mithridaticæ provinciæ facta acceſſio. Ille diſperſam toto mari peſtem ſemel & in perpetuum volens extinguere, divino quodam apparatu aggreſſus eſt. Quippe quum claſſibus ſuis & ſocialibus Rhodiorum abundaret, pluribus legatis atque præfectis utraque Ponti & Oceani ora complexus eſt. Gellius Thuſco mari impoſitus; Plotius Siculo; Gratilius Liguſticum ſinum, Pompejus Gallicum obſedit, Torquatus Balearicum, Tiberius Nero Gaditanum fretum, qua primum maris noſtri limen aperitur: Lentulus Libycum; Marcellinus Ægyptium; Pompeii juvenes Adriaticum; Varro Terentius Ægæum, & Ponticum; Pamphylium

Metel-

Metellus;Aſiaticum Cæpio; ipſas Propontidis fauces Porcius Cato ſic obditis navibus, quaſi portam obſervavit. Sic per omnis æquoris portus, ſinus, latebras, receſſus, promontoria, freta, pæninſulas, quicquid piratarum fuit, quadam indagine incluſum & oppreſſum eſt. Ipſe Pompeius in originem fontemque belli Ciliciam verſus eſt: nec hoſtes detrectavere certamen. non ex fiducia, ſed quia oppreſſi erant, auſi videbantur. ſed nihil tamen amplius, quam ut ad primum ictum concurrerent. Mox ubi circumfuſa undique roſtra viderunt, abjectis ſtatim telis, remisque, plauſu undique pari, quod ſupplicantium ſignum fuit, vitam petiverunt. Non alias tam incruenta victória uſi unquam ſumus: ſed nec fidelior in poſterum reperta gens ulla eſt. Idque proſpectum ſingulari conſilio ducis, qui maritimum genus à conſpectu longe removit maris, & mediterraneis agris quaſi obligavit. Eodemque tempore & uſum maris navibus recuperavit, & terræ homines ſuos reddidit. Quid prius in hac mirere victoria? an velocitatem, quod quadrageſimo die parta eſt? an felicitatem, quod ne una quidem navis amiſſa eſt? an vero perpetuitatem, quod amplius piratæ non fuerunt?

CAP. VII.

Bellum Creticum.

CReticum bellum, ſi vera volumus noſcere, nos fecimus; ſola vincendi nobilem inſulam cupiditate. Faviſſe Mithridati videbatur. hoc placuit armis vindicare. Primus invaſit inſulam Marcus Antonius, cum ingenti quidem victoriæ ſpe atque fiducia, adeo, ut plureis catenas in navibus, quam arma portaret. Dedit itaque pœnas vecordiæ. Nam pleraſque naves intercepere hoſtes:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

captivaque corpora religata velis ac funibus pependere: ac ſic veliſicantes triumphantium in modum Cretes portibus ſuis adremigaverunt. Metellus deinde totam inſulam igni ferroque populatus, intra caſtella, & urbes, redegit, & Cnoſſum, & Erythræam, &, ut Græci dicere ſolent, urbium matrem Cydonam: adeoque ſæve in captivos conſulebatur, ut veneno ſe plerique conficerent: alii deditionem ſuam ad Pompejum abſentem mitterent. Et quum ille res in Aſia gerens, eo quoque præfectum miſiſſet Antonium; in aliena provincia inclytus fuit: eoque infeſtior Metellus, in hoſtes jus victoris exercuit: victiſque Laſthene & Panare Cydonæ ducibus, victor redit. nec quicquam amplius tamen de tam famoſa victoria, quam cognomen Creticum reportavit.

CAP. VIII.

Bellum Balearicum.

QUatenus Metelli Macedonici domus bellicis nominibus aſſueverat, altero ex liberis ejus Cretico facto, mora non fuit, quin alter quoque Balearicus vocaretur. Baleares per idem tempus inſulæ piratica rabie corruperant maria. Homines feros atque ſilveſtres mireris auſos à ſcopulis ſuis ſaltem maria proſpicere. Aſcendêre etiam inconditas rates, & prænavigantes ſubinde inopinato impetu terruere. Sed quum venientem ab alto Romanam claſſem proſpexiſſent, prædam putantes, auſi etiam occurrere: & primo impetu ingenti lapidum ſaxorumque nimbo claſſem operuerunt. Tribus quiſque fundis prœliatur. Certos eſſe quis miretur ictus, quum hæc ſola genti arma ſint, id unum ab infantia ſtudium? Cibum puer à matre non accipit, niſi quem, ipſa monſtrante, per-

percuſſit. Sed non diu lapidatione terruere Romanos, poſtquam cominus ventum eſt, expertique roſtra, & pila venientia, pecudum in morem clamore ſublato, petierunt fuga littora: dilapſique in proximos tumulos, quærendi fuerunt, ut vincerentur.

CAP. IX.

Expeditio in Cypron.

ADerat fatum inſularum: igitur & CYPROS recepta ſine bello. Inſulam veteribus divitiis abundantem, & ob hoc Veneri ſacram, Ptolemæus regebat. Sed divitiarum tanta erat fama, nec falſo, ut victor gentium Populus & donare regna conſuetus, Publio Clodio Tribuno duce, ſocii, vivique regis confiſcationem mandaverit. Et ille quidem ad rei famam veneno fata præcepit. Ceterum Porcius Cato Cyprias opes liburnis per Tiberinum oſtium invexit. Quæ res latius ærarium populi Romani quam ullus triumphus implevit.

CAP. X.

Bellum Gallicum.

ASia Pompeii manibus ſubacta; reliqua, quæ reſtabant in Europa, fortuna in Cæſarem tranſtulit. Reſtabant autem immaniſſimi gentium GALLI, atque GERMANI. & quamvis toto orbe diviſa, tamen qui vinceret, habuit BRITANNIA. Primus Galliæ motus ab HELVETIIS cœpit: qui Rhodanum inter & Renum ſiti, non ſufficientibus terris, venere ſedes petitum, incenſis mœnibus ſuis. Hoc ſacramentum fuit, ne redirent. Sed petito tempore ad deliberandum, quum in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ter moras Cæſar Rodani ponte reſciſſo, abſtuliſſet fugam, ſtatim bellicoſiſſimam gentem ſic in ſedes ſuas, quaſi greges in ſtabula paſtor, deduxit. Sequens, longeq; cruentior pugna Belgarum, quippe pro libertate pugnantium. Hic quum multa Romanorum militum inſignia, tum illud egregium ipſius ducis: quod nutante in fugam exercitu, rapto fugientis è manu ſcuto, in primam volitans aciem, manu prœlium reſtituit. Inde cum Venetis etiam navale bellum: ſed major cum Oceano, quam cum ipſis navibus rixa. quippe illæ rudes, & informes, & ſtatim naufragæ, quum roſtra ſenſiſſent. ſed hærebat in vadis pugna, quũ æſtibus ſolitis cum ipſo certemine ſubductus Oceanus intercedere bello videretur. Illæ quoque acceſſere diverſitates pro gentium locorumque natura. AQUITANI callidum genus in ſpeluncas ſe recipiebant: juſſit includi. MORINI dilabebantur in ſilvas: juſſit incendi. Nemo tantum feroces dixerit Gallos: fraudibus agunt. Induciomarus Treviros, Ambiorix convocavit Eburones, utrique abſente Cæſare conjuratione facta invenere legatos. ſed ille fortiter à Dolabella ſummotus eſt, relatumque regis caput. hic inſidiis in valle diſpoſitis, dolo perculit. Itaque & caſtra direpta ſunt, & aurum ablatum. Cottam cum Titurio Sabino legato ibi amiſimus. Nec ulla de rege mox ultio. quippe perpetua trans Renum fuga latuit. Nec Renus ergo immunis. nec enim fas erat, ut liber eſſet receptator hoſtium, atque defenſor. Sed prima contra Germanos illius pugna juſtiſſimis quidem ex cauſis. Sequani enim de incurſionibus eorum querebantur. Quæ Arioviſti ſuperbia? Quum legati dicerent, Veni ad Cæſarem: Quis eſt autem Cæſar? &, Si vult, veniat, inquit: &; Quid ad illum, quid agat noſtra Germania? num ego me interpono

Roma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Romanis? Itaque tantus gentis novæ terror in caſtris, ut teſtamenta paſſim & in principiis ſcriberentur. Sed illa immania corpora, quo erant majora, eo magis gladiis ferroque patuerunt. Qui calor in præliando militum fuerit, nullo magis exprimi poteſt, quam quod elatis ſuper caput ſcutis, quum ſe veluti teſtudine barbarus tegeret, ſuper ipſa Romani ſcuta ſalierunt: & inde in jugulos gladiis deſcendebant. Iterum de Germanis TENCTERI querebantur. Hic vero jam Cæſar ultra Moſulam navali ponte transgreditur, ipſumque Renum: & Hercyniis hoſtem quærit in ſilvis: ſed in ſaltus, & paludes, genus omne diffugerat. Tantum pavoris incuſſit intra ripam ſubito Romana vis. Nec ſemel Renus, ſed iterum quoque, & quidem ponte facto, penetratus eſt. Sed major aliquanto trepidatio: quippe quum Renum ſuum ſic ponte quaſi jugo captum viderent, fuga rurſus in ſilvas ac paludes: &, quod acerbiſſimum Cæſari fuit, non fuere qui vincerentur. Omnibus terra marique captis, reſpexit Oceanum: & quaſi hic Romanis orbis non ſufficeret, alterum cogitavit. Claſſe igitur comparata, BRITANNIAM tranſit, mira celeritate. quippe quum tertia vigilia Morino ſolviſſet à portu, minus quam medio die inſulam ingreſſus eſt. Plena erant tumultu hoſtico littora; & trepidantia ad conſpectum rei novæ carpenta volitabant. Itaque trepidatio pro victoria fuit.

Arma & obſides accepit à trepidis: & ulterius iiſſet, niſi improbam claſſem naufragio caſtigaſſet Oceanus. Reverſus igitur in Galliam, claſſe majore, auctisque admodum copiis, in eundem rurſus Oceanum, eosdemque rurſus Britannos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Calidonias ſequutus in ſilvas, unum quoque è regibus Cavelanis in vincula dedit. Contentus his (non enim provinciæ, ſed nomini ſtudebatur) cum majore, quam prius, præda revectus eſt, ipſo quoque Oceano tranquillo magis, & propitio, quaſi imparem ſe fateretur. Sed maxima omnium eademque noviſſima conjuratio fuit Galliarum: quum omnes pariter Arvernos atque Biturigas, Carnutas ſimul, Sequanosque contraxit. Ille corpore, armis, ſpirituque terribilis, nomine etiam quaſi terrore compoſito, Vercingentorix: ille feſtis diebus, & comitialibus, quum frequentiſſimos in lucis haberet, ferocibus dictis ad jus priſtinum libertatis erexit. Aberat tunc Cæſar, Ravennæ delectum agens. & hieme creverant Alpes. ſic interclusum putabant iter. Sed ille qualis erat ad nuncium rei feliciſſimæ temeritatis? Per invios ad id tempus montium tumulos, per intactas vias, & nives, expedita manu emenſus, occupat Galliam. Ex diſtantibus hibernis caſtra contraxit. Et ante in media Gallia fuit, quam ab ultima timeretur. Tum ipſa capita belli aggreſſus, urbes, AVARICUM cum quadraginta millibus propugnantium ſuſtulit, ALEXIAM ducentorum quinquaginta millium juventute ſubnixam flammis adæquavit. Circa GERGOVIAM Arvernorum, tota belli moles fuit: quippe quum octoginta millia muro, & arce, & abruptis defenderent, maximam civitatem, vallo, ſudibus, & foſſa, inductoque foſſæ flumine, ad hoc decem & octo caſtellis, ingentique quaſi lorica circumdatam, primum fame domuit: mox audentem eruptiones, in vallo, gladiis ſudibusque concidit: noviſſime in deditionem redegit. Ipſe ille rex, maximum victoriæ decus, ſupplex quum in caſtra veniſſet, tum & phaleras, & ſua arma ante Cæſaris genua

genua projecit. Habes, inquit, fortem virum, vir fortiſſime. viciſti.

CAP. XI.

Bellum Parthicum.

DUm Gallos per Cæſarem in Septentrione debellat, interim ad Orientem grave vulnus à Parthis populus Romanus accepit. Nec de fortuna queri poſſumus; caret ſolatio clades. Adverſa & diis, & hominibus, cupiditas conſulis Craſſi, dum Parthico inhiat auro, undecim ſtrage legionum, & ipſius capite multata eſt: & tribunus plebis Metellus exeuntem ducem hoſtilibus diris devoverat: & quum Zeugma tranſiſſet exercitus, rapta ſubitis ſigna turbinibus hauſit Euphrates: & quum apud Nicephorum caſtra poſuiſſet, miſſi ab Orode rege legati denunciavere, percuſſorum cum Pompejo fœderum, Syllaque, meminiſſet. Regiis inhians ille theſauris, nihil, ne imaginario quidem jure, ſed Seleuciæ ſe reſponſurum eſſe reſpondit. Itaque dii fœderum ultores, nec inſidiis, nec virtuti hoſtium defuerunt. Jam primum, qui ſolus & ſubvehere commeatus, & munire poterat, à tergo relictus Euphrates, dum ſimulato transfugæ cuidam Mezereæ Syro creditur, cum in mediam camporum vaſtitatem eodem duce ductus exercitus, undique hoſti exponeretur. Itaque vixdum venerat Carras, quum undique præfecti regis, Syllaces, & Surenas, oſtendere ſigna auro ſericeisque vexillis vibrantia. Tum ſine mora circumfuſi undique equitatus, in modum grandinis atque nimborum denſa pariter tela fuderunt. Sic miſerabili ſtrage deletus exercitus. Ipſe in colloquium ſolicitatus, ſigno dato, vivus in hoſtium manus incidiſſet, niſi tribunis reluctan-

tibus, fugam ducis barbari ferro occupaſſent. Sic quoque relatum caput ludibrio hoſti fuit. Filium ducis pæne in conſpectu patris eiſdem telis operuere. Reliquiæ infelicis exercitus, quo quemque rapuit fuga, in Armeniam, Ciliciam, Syriamque diſtractæ, vix nuncium cladis retulerunt. Caput ejus reciſum cum dextera manu, ad regem reportatum, ludibrio fuit, neque indigno. Aurum enim liquidum in rictum oris infuſum eſt: ut cujus animus arſerat auri cupiditate, ejus etiam mortuum & exangue corpus auro ureretur.

CAP. XII.

Anacephalæoſis.

HÆc eſt illa tertia ætas populi Romani tranſmarina, qua Italia progredi auſus, orbe toto arma circumtulit. Cujus ætatis ſuperiores centum anni, ſancti, pii, &, ut diximus, aurei, ſine flagitio, ſine ſcelere, dum ſincera adhuc & innoxia paſtoriæ illius ſectæ integritas, dumque Pœnorum hoſtium imminens metus diſciplinam veterem continebat. Poſtremi centum, quos à Carthaginis, Corinthi, Numantiæque excidiis, & Attali regis Aſiatica hæreditate deduximus in Cæſarem & Pompejum, ſequutumque hos, de quo dicemus, Auguſtum, ut claritate rerum bellicarum magnifici, ita domeſticis cladibus miſeri, & erubeſcendi. Quippe ſicut, Galliam, Thraciam, Ciliciam, Cappadociam, uberrimas, validiſſimasque provincias, Armenios etiam, & Britannos, ut non in uſum, ita ad imperii ſpeciem magna nomina acquiſiiſſe, pulchrum atque decorum: ita eodem tempore dimicaſſe domi cum civibus, ſociis, mancipiis, gladiatoribus, totoque inter ſe ſenatu, turpe atque miſerandum. Ac neſcio an ſatius

fuerit

fuerit populo Romano, Sicilia & Africa contento fuiſſe, aut his etiam ipſis carere dominanti in Italia ſua, quam eo magnitudinis creſcere, ut viribus ſuis conficeretur. Quæ enim res alia furores civiles peperit, quam nimia felicitas? Syria prima nos victa corrupit: mox Aſiatica Pergameni regis hæreditas. Illæ opes atque DIVITIÆ afflixere ſæculi mores: merſamque vitiis ſuis quaſi ſentina rempublicam peſſum dedere. Unde enim pop. Romanus à tribunis agros & cibaria flagitaret, niſi per famem, quam luxus fecerat? Hinc ergo Gracchana & prima & ſecunda, & illa tertia Apulejana ſeditio. Unde regnare judiciariis legibus juſſus à ſenatu eques, niſi ex avaritia, ut vectigalia reipublicæ atque ipſa judicia in quæſtu haberentur? Hinc rurſus & promiſſa civitas Latio, & per hoc arma ſociorum. Quid autem bella ſervilia? unde nobis, niſi ex abundantia familiarum? Unde gladiatorii adverſus dominos ſuos exercitus, niſi ad conciliandum plebis favorem effuſa largitio, quum ſpectaculis indulget, ſupplicia quondam hoſtium artem facit? Jam ut ſpecioſiora vitia tangamus, nonne AMBITUS HONORUM ab iiſdem divitiis incitatus? Atqui inde Mariana, inde Syllana tempeſtas. Aut magnificus apparatus conviviorum, & ſumptuoſa largitio, nonne ab opulentia, paritura mox egeſtatem? Hæc Catilinam patriæ ſuæ impegit. Deinde illa ipſa principatus & dominandi cupido, unde, niſi ex nimiis opibus venit? Atqui hæc Cæſarem, atque Pompeium, furialibus in exitium reipublicæ facibus armavit. Hos igitur populi Romani omnes domeſticos motus ſeparatos ab externis, juſtiſque bellis, ex ordine proſequemur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CAP. XIII.

Seditioſitas tribuniciæ poteſtatis.

SEditionum omnium cauſas TRIBUNICIA POTESTAS excitavit: quæ ſpecie quidem plebis tuendæ, cujus in auxilium comparata eſt, re autem dominationem ſibi acquirens, ſtudium populi ac favorem agrariis, frumentariis, judiciariis legibus ancupabatur. Inerat omnibus ſpecies æquitatis. Quid enim tam juſtum, quam recipere plebem jus ſuum à patribus? ne Populus gentium victor orbisque poſſeſſor, extorris aris ac focis ageret. Quid tam æquum, quam inopem populum vivere ex ærario ſuo? Quid ad jus libertatis æquandę magis efficax, quam ut ſenatu regente provincias, ordinis equeſtris auctoritas ſaltem judiciorum regno niteretur? Sed hæc ipſa in perniciem redibant: & miſera reſpublica in exitium ſuum merces erat. Nam & à ſenatu in equitem tranſlata judiciorum poteſtas, vectigalia, id eſt imperii patrimonium, ſupprimebat; & emptio frumenti, ipſos Reipublicæ nervos exhauriebat ærarium. Reduci plebs in agros unde poterat ſine poſſidentium everſione, qui ipſi pars populi erant? & tamen relictas ſibi à majoribus ſedes, ætate, quaſi jure hæreditario poſſidebant.

CAP. XIV.

Seditio Tiberii Gracchi.

PRimam certaminum faciem Tiberius Gracchus accendit, genere, forma, eloquentia facile princeps. Sed hic, ſive Mancinianæ deditionis, quia ſponſor fœderis fuerat, contagium timens,

mens, & inde popularis: ſive æquo, & bono ductus, quia depulſam agris ſuis plebem miſeratus eſt, ne Populus gentium victor, orbisque poſſeſſor, laribus ac focis ſuis exularet. Quacunque mente, rem auſus ingentem, poſtquam rogationis dies aderat, ingenti ſtipatus agmine Roſtra conſcendit: nec deerat obvia manus, tota inde nobilitas, & tribuni in partibus. Sed ubi intercedentem legibus ſuis Cnæum Octavium videt Gracchus, contra fas collegii, jus poteſtatis; injecta manu, depulit Roſtris: adeoque præſenti metu mortis exterruit, ut abdicare ſe magiſtratu cogeretur. Sic triumviratus creatus dividendis agris. Quum ad perpetranda cœpta, die comitiorum prorogari ſibi vellet imperium, obvia nobilium manu, eorumque, quos agris moverat, cædes à foro cœpit. Inde quum in Capitolium profugiſſet, plebemque ad defenſionem ſalutis ſuæ, manu caput tangens, hortaretur, præbuit ſpeciem regnum ſibi & diadema poſcentis: atque ita duce Scipione Naſica, concitato in arma populo, quaſi jure oppreſſus eſt.

Cap. XV.

Seditio Caji Gracchi.

Statim & mortis, & legum fratris ſui vindex, non minore impetu incaluit Cajus Gracchus. qui cum pari tumultu atque errore plebem in avitos agros arceſſeret: & recentem Attali hæreditatem in alimenta populo polliceretur, jamque nimius, & potens altero tribunatu, ſecunda plebe volitaret: abrogare auſo legibus ſuis Minucio tribuno, fretus comitum manu, fatale familiæ ſuæ Capitolium invaſit. Inde proximorum cæde pulſus, quum ſe in Aventinum recepiſſet, inde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

quoque obvia ſenatus manu, ab Opimio conſule oppreſſus eſt. Inſultatum quoque mortis reliquiis: & illud ſacroſanctum caput Tribuni plebis percuſſoribus auro penſatum eſt.

CAP. XVI.

Seditio Appulejana.

NIhilominus Appulejus Saturninus Gracchanas aſſerere leges non deſtitit. Tantum animorum viro Marius dabat. Qui nobilitati ſemper inimicus, conſulatu ſuo præterea confiſus, occiſo palam comitiis Annio competitore Tribunatus, ſubrogare conatus eſt in ejus locum Cajum Gracchum, hominem ſine tribu, ſine nomine: ſed ſubdito titulo, in familiam ipſe ſe adoptabat. Quum tot tantisque ludibriis exultaret impune, rogandis Gracchorum legibus ita vehementer incubuit, ut Senatum quoque cogeret in verba ſua jurare; quum abnuentibus, aqua, & igni interdicturum ſe minaretur. Unus tamen extitit, qui mallet exilium. Igitur poſt Metelli fugam omni nobilitate perculſa, quum jam tertium annum dominaretur, eo veſaniæ progreſſus eſt, ut Conſularia quoque comitia nova cæde turbaret. Quippe ut ſatellitem furoris ſui Glauciam conſulem faceret, Cajum Memmium Competitorem interfici juſſit: & in eo tumultu regem ex ſatellitibus ſuis ſe appellatum lætus accepit Tum vero jam conſpiratione Senatus, ipſo quoque jam Mario conſule, quia tueri non poterat, adverſo; directæ in foro acies. expulſus inde, in Capitolium invaſit. Sed quum abruptis fiſtulis obſideretur, Senatuique per legatos pœnitentiæ fidem faceret, ab arce degreſſus cum ducibus factionis receptus in curiam eſt. Ibi eum, facta irruptione, populus fu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſtibus ſaxisque coopertum in ipſa quoque morte laceravit.

CAP. XVII.

Druſiana ſeditio.

POſtremo Livius Druſus non tribunatus modo viribus, ſed ipſius etiam Senatus auctoritate, totiusque Italiæ conſenſu, eaſdem leges aſſerere conatus, dum aliud captat ex alio, tantum conflavit incendium, ut nec prima illius flamma poſſet ſuſtineri, & ſubita morte correptus, hæreditarium in poſteros ſuos bellum propagaret. Iudiciaria lege Caji Gracchi diviſerant populum Romanum, & bicipitem ex una fecerant civitatem, equites Romani; tanta poteſtate ſubnixi, ut qui fata fortunasque patrum, vitasque principum haberent in manu, interceptis vectigalibus, peculatentur ſuo jure rempublicam. Senatus exilio Metelli, damnatione Rutilii debilitatus, omne decus majeſtatis amiſerat. In hoc ſtatu rerum, pares opibus, animis, dignitate, (unde & nata Livio Druſo æmulatio acceſſerat) equitem Servilius Cæpio, Senatum Livius Druſus aſſerere. ſigna & aquilæ & vexilla aderant. Ceterum ſic urbe in una quaſi in binis caſtris diſſidebatur. Prior Cæpio in ſenatum impetu facto, reos ambitus Scaurum & Philippum principes nobilitatis elegit. His moribus ut reſiſteret Druſus, plebem ad ſe Gracchanis legibus, eiſdem ſocios ad plebem ſpe civitatis erexit. Extat vox ipſius, Nihil ſe ad largitionem ulli reliquiſſe, niſi ſi quis aut cœnum dividere vellet, aut cœlum. Aderat promulgandi dies, quum ſubito tanta vis hominum undique apparuit, ut hoſtium adventu obſeſſa civitas videretur. Auſus tamen obrogare de legibus conſul Philippus: ſed appre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

apprehenſum faucibus viator non ante dimiſit, quam ſanguis in ora & oculos redundaret. Sic per vim latæ juſſæque leges: ſed pretium rogationis ſtatim ſocii flagitavere, quum interim imparem Druſum, ægrumque rerum temere motarum, matura, ut in tali diſcrimine, mors abſtulit, nec ideo minus ſocii promiſſa Druſi à populo Romano repoſcere armis deſierunt.

CAP. XVIII.

Bellum Sociale.

SOciale bellum vocetur licet, ut extenuemus invidiam: ſi verum tamen volumus, illud civile bellum fuit, quippe quum populus Romanus Etruſcos, Latinos, Sabinoſque miſcuerit, & unum ex omnibus ſanguinem ducat, corpus fecit ex membris, & ex omnibus unus eſt. Nec minore flagitio ſocii intra Italiam, quam intra urbem cives rebellabant. Itaque quum Tuſciæ civitates, quas viribus auxerant ſocii, juſtiſſime poſtularent, ad quam ſpem eos cupidine dominationis Druſus erexerat, poſtquam ille domeſtico ſcelere oppreſſus eſt, eadem fax, quæ illum cremavit, ſocios in arma & oppugnationem Urbis accendit. Quid hac clade triſtius? quid calamitoſius? quum omne Latium, atque Picenum, Etruria omnis, atque Campania, poſtremo Italia, contra matrem ac parentem ſuam Urbem conſurgerent, quum omne robur fortiſſimorum fideliſſimorumque ſociorum ſub ſuis quiſque ſignis haberent municipalia illa prodigia, Popedius Marſos, & Latinos Afranius, Umbros totus ſenatus, & conſules; Samnium Lucaniamque Teleſinus: quum regum, & gentium arbiter Populus, ipſum ſe regere non poſſet, ut victrix Aſiæ Europæque à Corſinio Roma peteretur.

tur. Primum fuit belli in Albano monte conſilium, ut feſto die Latinarum Julius Cæſar, & Martius Philippus conſules, intra ſacra & aras immolarentur. Poſtquam id nefas proditione diſcuſſum eſt, Aſculo furor omnis erupit, in ipſa quidem ludorum frequentia trucidatis, qui tum aderant ab Urbe, legatis. Hoc fuit impii belli ſacramentum. Inde jam paſſim ab omni parte Italiæ, duce & auctore belli diſcurſante Popedio, diverſa per populos, & urbes, ſigna cecinere. Nec Annibalis, nec Pyrrhi fuit tanta vaſtatio. Ecce Ocriculum, ecce Grumentum, ecce Fæſulæ, ecce Carſeoli, reſeratæ Nuceria & Picentia, cædibus, ferro, & igne vaſtantur. Fuſæ Rutilii copiæ, fuſæ Cæpionis. Nam ipſe Julius Cæſar exercitu amiſſo, quum in Urbem cruentus referretur, miſerabili funere mediam etjam Urbem perviam fecit. Sed magna populi Romani fortuna, & ſemper in malis major, totis denuo viribus inſurrexit: aggreſſique ſinguli populos; Cato diſcutit Etruſcos; Gabinius Marſos; Carbo Lucanos; Sylla Samnites. Strabo vero Pompejus omnia flammis, ferroque populatus, non prius finem cædium fecit, quam Aſculi everſione, Manibus tot exercituum conſularium, direptarumque urbium, diis litaretur.

CAP. XIX.

Bellum Servile.

VTcunque, etſi cum ſociis nefas, cum liberis tamen & ingenuis dimicatum eſt. quis æquo animo ferat in principe gentium Populo bella ſervorum? Primum SERVILE bellum inter initia Urbis Herdonio Sabino duce in ipſa Urbe tentatum eſt: quum occupata Tribuniciis ſeditionibus civitate, Capitolium obſeſſum eſt, & à Conſule captum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

captum. Sed hic tumultus magis fuit quam bellum. Mox imperio per diverſa terrarum occupato, quis crederet Siciliam multo cruentius ſervili, quam Punico bello eſſe vaſtatam? Terra frugum ferax, & quodammodo ſuburbana provincia, latifundiis civium Latinorum tenebatur. Hic ad cultum agri frequentia ergaſtula, catenatique cultores, materiam bello præbuere. Syrus quidam nomine EUNUS (magnitudo cladium facit, ut meminerimus) fanatico furore ſimulato, dum Syriæ deæ comas jactat, ad libertatem & arma ſervos, quaſi numinum imperio, concitavit: idque ut divinitus fieri probaret, in ore abdita nuce, quam ſulfure, & igne ſtipaverat, leniter inſpirans, flammam inter verba fundebat. Hoc miraculo primum duo millia ex obviis, mox jure belli refractis ergaſtulis ſexaginta amplius millium fecit exercitum; Regiisque, ne quid malis deeſſet, decoratus inſignibus, caſtella, oppida, vicos, miſerabili direptione vaſtavit. Quin illud quoque ultimum belli dedecus: capta ſunt caſtra Prætorum; nec nominare ipſos pudebit; caſtra Manilii, Lentuli, Piſonis, Hypſæi. Itaque qui per fugitivarios retrahi debuiſſent, prætorios duces, profugos prælio, ipſi ſequebantur. Tandem Perperna imperatore ſupplicium de eis ſumptum eſt. Hic enim victos, & apud Ennam noviſſime obſeſſos, quum fame quaſi peſtilentia conſumpſiſſet, reliquias, latronum compedibus, catenis religavit, crucibusque punivit. Fuitque de ſervis ovatione contentus, ne dignitatem triumphi ſervili inſcriptione violaret. Vixdum reſpiraverat inſula, quum ſtatim à ſervis & a Syro reditur ad Cilicem. Athenio paſtor, interfecto domino, familiam ergaſtulo liberatam ſub ſignis ordinat. Ipſe veſte purpurea, argenteoque baculo, & regium in morem fronte redimita, non

mino-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

minorem, quam ille fanaticus prior, conflat exercitum: acriusque multo, quaſi & illum vindicaret, vicos, caſtella, oppida diripiens, in dominos, in ſervos, infeſtius, quaſi in transfugas, ſæviebat. Ab hoc quoque Prætorii exercitus cæſi, capta Servilii caſtra, capta Luculli. Sed Aquilius Perpernæ uſus exemplo, interclusum hoſtem commeatibus ad extrema compulit: communitasque copias armis, fame facile delevit: dedidiſſentque ſe, niſi ſuppliciorum metu voluntariam mortem prætuliſſent. Ac ne de duce quidem ſupplicium exigi potuit, quanvis in manus venerit: quippe dum circa deprehendendum eum multitudo contendit, inter rixantium manus præda lacerata eſt.

CAP. XX.

Bellum Spartacium.

ENimvero ſervilium armorum dedecus feras: nam & ipſi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quaſi ſecundum hominum genus ſunt; & in bona libertatis noſtræ adoptantur. Bellum SPARTACO duce concitatum, quo nomine appellem neſcio; quippe quum ſervi militaverint, gladiatores imperaverint, illi infimæ ſortis homines, hi peſſimam auxere ludibrio calamitatem. SPARTACUS, CRIXUS, OENOMAUS, effracto Lentuli ludo, cum triginta aut amplius ejuſdem fortunæ viris erupeunt Capua, ſervisque ad vexillum & ad auxilium vocatis, quum ſtatim decem amplius millia coiſſent hominum, non modo effugiſſe contenti, jam vindicare volebant. Prima velut ara viris mons Veſuvius placuit. Ibi quum obſiderentur à Clodio Glabro, per fauces cavi montis

vitigi-

vitigineis delapſi vinculis, ad ima s ejus deſcende-
re radices: & exitu invio, nihil tale opinantis du-
cis ſubito impetu caſtra rapuere. Inde alia caſtr
Deinceps Coram, totamque pervagantur Campa-
niam. Nec villarum atque vicorum vaſtation
contenti, Nolam, atque Nuceriam, Thurios, atqu
Metapontum, terribili ſtrage populantur. Affluen-
tibus in diem copiis, quum jam eſſet juſtus exer-
citus, è viminibus, pecudumque tegumentis, in
conditos ſibi clipios; è ferro ergaſtulorum reco-
cto gladios ac tela fecerunt. Ac ne quod decu
juſto deeſſet exercitui, domitis obviis gregibu
paratur equitatus: captaque de prætoribus inſi-
gnia & faſces ad ducem detulere. Nec abnuit ill
de ſtipendiario Thrace miles, de milite deſertor
inde latro, deinde in honore virium gladiator
qui defunctorum quoque prœlio ducum funer
imperatoriis celebravit exequiis, captivoſque cir-
ca rogum juſſit armis depugnare, quaſi plane ex-
piaturus omne præteritum dedecus, ſi de gladia-
tore munerator fuiſſet. Inde jam conſulares quo-
que aggreſſus, in Apennino Lentuli exercitum ce-
cidit, apud Mutinam Caji Caſſii caſtra delevi
Quibus elatus victoriis de invadenda urbe Roma-
na (quod ſatis eſt turpitudini noſtræ) deliberavi
Tandem etiam totis imperii viribus contra Mir-
millonem conſurgitur: pudoremque Romanu
Licinius Craſſus aſſeruit, à quo pulſi fugatiqu
(pudet dicere) hoſtes, in extrema Italiæ confuge-
runt. Ibi circa Bruttium angulum occluſi quu
fugam in Siciliam pararent, neque navigia ſuppe-
terent, rateſque ex cratibus, & dolia connex
virgultis, in rapidiſſimo freto fruſtra experirentu
tandem eruptione facta, dignam viris obiere mo
tem: & quod ſub gladiatore duce oportuit, ſ
ne miſſione pugnatum eſt. Spartacus ipſe in pr
m

io agmine fortiſſime dimicans, quaſi Imperator, ccíſus eſt.

CAP. XXI.

Bellum civile Marianum.

HOc deerat unum populi Romani malis, ut jam ipſe intra ſe parricidiale bellum domi ringeret, & in urbe media ac foro, quaſi harena, ives cum civibus ſuis, gladiatorio more concur-erent. Æquiore animo utcunque ferrem, ſi ple-eji duces, aut ſi nobiles, mali ſaltem, ducatum celeri præbuiſſent: quum vero, pro facinus, qui iri! qui imperatores! decora & ornamenta ſæ-uli ſui Marius, & Sylla, peſſimo facinori ſuam et-m dignitatem præbuerunt, tribus, ut ſic dixerim, deribus, agitatum eſt: primo & levi, & modi-), tumultu majore quam bello, intra ipſos armo-im duces ſubſiſtente ſævitia: mox atrocius, & ruentius per totius viſcera ſenatus graſſante vi-toria. Ultimum non civicam modo, ſed hoſti-m quoque rabiem ſupergreſſum eſt, quum ar-iorum furor totius Italiæ viribus niteretur, eo-ſque odiis ſævientibus, donec deeſſent, qui oc-derentur. Initium, & cauſſa belli, inexplebilis onorum Marii fames dum decretam Syllæ pro-inciam Sulpicia lege ſollicitat. Sed impatiens in-iriæ ſtatim Sylla legiones circumegit: dilatoque lithridate, Eſquilina Collinaque porta geminum gmen Urbi infudit. Unde quum ſubito Sulpi-ius & Albinovanus objeciſſent catervas; ſudeſ-ue & ſaxa undique à mœnibus ac tela jaceren-ır; ipſe quoque jaculatus incendio viam fecit, rcemque Capitolii, quæ Pœnos, quoque Gallos, tiam Senones evaſerat, quaſi captivam victor in-dit. Tum ex ſenatuſconſulto adverſariis hoſti-bus

bus judicatis, in præſentem tribunum, aliosqu
diverſæ factionis, jure ſævitum eſt. Marium ſe
vilis fuga exemit, imo fortuna alteri bello reſe
vavit. Cornelio Cinna, Cnæo Octavio conſulibu
male obrutum reſurrexit incendium, & quide
ab ipſorum diſcordia, quum de revocandis, qu
ſenatus hoſtes judicaverat, ad populum referretu
Cincta quidem gladiis concione, ſed vincentib
quibus pax & quies potior, profugus patria ſ
Cinna confugit ad partes. Redit ab Africa Mariu
clade major. Si quidem carcer, catenæ, fuga, ex
lium horrificaverant dignitatem. Itaque ad nom
tanti viri late concurritur: ſervitia (pro neſas)
ergaſtula armantur: & facile invenit exercitu
miſer imperator. Itaque ut patriam repoſcens, u
de vi fuerat expulſus, poterat videri jure agere, n
cauſam ſuam ſævitia corrumperet. Sed quum d
hominibusque infeſtus rediret, ſtatim primo ii
petu cliens & alumna Urbis, OSTIA, nefanda ſtı
ge diripitur. Mox in Urbem quadruplici agmı
intratur. Diviſere copias Cinna, Marius, Carbo, Se
torius. Hic poſtquam manus omnis Octavii depu
Janiculo eſt, ſtatim in principum cædem ſigno d
to, aliquanto ſævius, quam aut in Punica, aut
Cimbrica urbe, ſævitur; Octavii conſulis caɪ
pro Roſtris exponitur; Antonii conſularis in Ma
ipſius menſis. Cæſar, & Fimbria, in penatibus d
morum ſuarum trucidantur: Craſſi pater & fil
in mutuo alter alterius aſpectu. Bæbium, atque N
mitorium, per medium forum unci traxere car
ficum. Catulus ſe ignis hauſtu ludibrio hoſti
exemit. Merula, flamen Dialis, in Capitolio, Jovi
pſius oculos venarum cruore reſperſit. Anchar
ipſo vidente Mario confoſſus eſt, quia fatalem
lam ſcilicet manum non porrexerat ſalutanti. H
tot ſenatus funera, intra calendas & idus Janua
menſ

nenſis, ſeptima illa Marii purpura dedit. Quid fu-
urum fuit, ſi annum conſularis impleſſet? Scipio-
e Norbanoque conſulibus, tertius ille turbo civi-
s inſaniæ toto furore detonuit: quippe quum
inc octo legiones, inde quingentæ cohortes ſta-
ent in armis, & inde ab Aſia cum victore exercitu
ylla properaret. Et ſane quum tam ferus in Sylla-
os Marius fuiſſet: quanta ſævitia opus erat, ut
ylla de Mario vindicaretur? Primum apud Ca-
uam ſub amne Vulturno ſigna concurrunt: & ibi
atim Norbani fuſus exercitus. Statim omnes Sci-
onis copiæ, oſtentata ſpe pacis, oppreſſæ. Tum
arius juvenis & Carbo conſules, quaſi deſperata
ctoria, ne inulti perirent, ſanguine ſenatus ſibi
rentabant: obſeſſaque Curia, ſic de Senatu quaſi
carcere, qui jugularentur, educti. Quid fune-
um in foro, in circo, in patentibus templis? Nam-
ue Quinctus Mucius Scævola pontifex, Veſtales
plexus aras, tantum non eodem igne ſepelitur.
mponius atq; Teleſinus, Samnitum duces, atro-
s Pyrrho & Annibale Campaniam Etruriam-
ꝗ populantur: &, ſub ſpecie partium, ſe vindi-
t. Apud Sacriportum, Collinamque portam, de-
latæ omnes hoſtium copiæ. Ibi Marius, hic Te-
nus oppreſſi. Nec idem tamen cædium, qui belli
s fuit. Stricti enim & in pace gladii: animad-
ſumque in eos, qui ſe ſponte dediderant. Mi-
eſt, quod apud Sacriportum, & apud Colli-
portam, ſeptuaginta amplius millia Sylla con-
it. Bellum erat. Quatuor millia deditorum iner-
m civium in villa publica interfici juſſit. Iſti
n pace, non plures ſunt. quis autem illos poteſt
putare, quos in Urbe paſſim, quiſquis voluit,
dit? donec admonente Furſidio, vivere aliquos
re, ut eſſent quibus imperarent, propoſita eſt
ns illa tabula: & ex ipſo Equeſtris ordinis
flore

flore, ac Senatus, duo millia electi, qui mori ju
berentur. novi generis edictum. Piget poſt hæ
referre, ludibrio habita fata Carbonis, fata Sora
ni Prætoris, atque Venuleji: Bæbium ſine ferro
ritu ferarum, inter manus laniatum: Marium du
cis ipſius fratrem, apud Catuli ſepulchrum, ocu
lis, manibus, cruribuſque defoſſis, ſervatum ali
quamdiu, ut per ſingula membra moreretur. Po
ſitis ſingulorum hominum fere pœnis, municip
Italiæ ſplendidiſſima, ſub haſta venierunt, Spole
tium, Interamnium, Præneſte, Fluentia. Nam Su
monem vetus oppidum ſocium atque amicu
(facinus indignum) nondum expugnatum, ut ol
ſides jure belli, & modo morte damnati, duci ju
bentur: ſic damnatam civitatem juſſit Sylla d
leri.

Cap. XXII.

Belllum Sertorianum.

Bellum Sertorianum quid aliud
quam Syllanæ proſcriptionis hæreditas fuit
hoſtile potius an civile dixerim, neſcio: quipp
quod Luſitani, Celtiberique, Romano geſſeri
duce. Exul, & profugus feralis illius tabulæ, v
ſummæ quidem, ſed calamitoſæ virtutis, mal
ſuis maria terraſque permiſcuit: & jam Africa
jam Balearibus inſulis fortunam expertus, mi
ſuſque in Oceanum, Fortunatas inſulas penetr
vit. Tandem Hiſpaniam armavit. Viro cum vi
facile convenit. Nec alias magis apparuit Hiſp
ni militis vigor, quam Romano duce. Quanqua
ille non contentus Hiſpania, ad Mithridatem qu
que, Ponticoſque reſpexit, regemque claſſe juv
Et quid futurum fuit? ſatis tanto hoſti uno in
peratore reſiſtere res Romana non potuit. addi

M

Metello Cnæus Pompejus. Hi copias viri diu & ancipiti ſemper acie attrivere: nec tamen prius bello, quam ſuorum ſcelere, & inſidiis, extinctus eſt. Copias ejus prope tota Hiſpania perſequuti, diu & ancipiti ſemper acie dimicaverunt. Prima per legatos certamina habita, quum hinc Domitius, & cohortes inde Herculeii, proluderent: mox his apud Segoviam, illis apud Anam flumen oppreſſis, ipſi duces cominus invicem experti, apud Lauronem atque Sucronem æquavere clades. Tum illis ad populationem agrorum, his ad urbium excidia converſis, miſera inter Romanos duces Hiſpania diſcordiæ pœnas dabat: donec oppreſſo domeſtica fraude Sertorio, victo, deditoque Perperna, ipſæ quoque in Romanam fidem venere urbes, Oſca, Terme, Tutia, Valentia, Auxima, & in fame nihil non experta Calaguris. Sic recepta in pacem Hiſpania. Victores duces externum id magis quam civile bellum videri voluerunt, ut triumpharent.

Cap. XXIII.

Bellum civile ſub Lepido.

Marco Lepido, Quincto Catulo conſulibus, civile bellum pæne citius oppreſſum eſt, quam inciperet: ſed quantum, lateque, fax illius motus ab ipſo Syllæ rogo exarſit! Cupidus namque rerum novarum per inſolentiam Lepidus, acta tanti viri reſcindere parabat; nec immerito, ſi tamen poſſet ſine magna clade Reipublicæ. Nam quum jure belli Sylla dictator proſcripſiſſet inimicos: qui ſupererant, revocante Lepido, quid aliud, quam ad bellum vocabantur? quumque damnatorum civium bona addicente Sylla, quamvis male capta, jure tamen, repetitio eorum procul-

dubio labefactabat compoſitam civitatem. Expediebat ergo quaſi ægræ ſauciæque Reipublicæ, requieſcere quomodocumque: ne vulnera curatione ipſa reſcinderentur. Ergo quum turbidis concionibus velut claſſico civitatem terruiſſet, profectus in Etruriam, arma inde & exercitum Urbi admoverat. Sed jam Milvium pontem collemque Janiculum Lutatius Catulus, Cnæus Pompejus, Syllanæ dominationis duces atque ſigniferi, alio exercitu inſederant. A quibus primo ſtatim impetu retro pulſus, hoſtiſque à ſenatu judicatus, incruenta fuga in Etruriam, inde Sardiniam receſſit: ibique morbo & pœnitentia interiit. Victores, quod non temere alias in civilibus bellis, pace contenti fuerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

L. Flori
HISTORIARUM
LIBER IV.

Cap. I.

Bellum Catilinarium.

Catilinam luxuria primum, tum hinc conſlata egeſtas rei familiaris, ſimul occaſio, quod in extremis finibus mũdi, arma Romana peregrinabantur, in nefaria conſilia opprimendę patrię ſuę compulere; Senatum confodere, Conſules trucidare, diſtringere incendiis Urbem, diripere ærarium, totam denique rempublicam funditus tollere, & quicquid nec Hannibal videretur optaſſe. Quæ omnia quibus (ô nefas) ſociis aggreſſus eſt? Ipſe patricius. ſed hoc minus eſt: Curii, Porcii, Syllæ, Cethegi, Autronii, Varguntеii atque Longini, quæ familiæ? quæ ſenatus inſignia? Lentulus quoque tunc maxime Prætor. Hos omnes immaniſſimi facinoris ſatellites habuit. Additum eſt pignus conjurationis: ſanguis humanus: quem circumlatum pateris bibere: ſummum nefas, niſi amplius eſſet, propter quod biberunt. Actum erat de pulcherrimo imperio, niſi illa conjuratio in Ciceronem & Antonium Conſules incidiſſet; quorum alter induſtria rem patefecit, alter manu oppreſſit. Tanti ſceleris indicium per Fulviam emerſit, viliſſimum ſcortum, ſed parri-

parricidii innocens. Tum Conſul habito ſenatu, in præſentem parricidam, in præſentem reum Cicero peroravit. Sed non amplius profectum, quam ut hoſtis evaderet, ſeque palam profeſſo incendium ſuum, reſtincturum ruina minaretur. Et ille quidem ad præparatum à Manlio in Etruria exercitum proficiſcitur, ſigna illaturus Urbi. Lentulus deſtinatum familiæ ſuæ Sibyllinis verſibus regnum ſibi vaticinans, ad præſtitutum à Catilina diem, urbe tota viros, faces, tela diſponit. Nec civili conſpiratione contentus; legatis Allobrogum, qui tum forte aderant, in arma ſollicitatis, iiſſet ultra Alpes furor, niſi altera proditione Vulturcii, Prætoris literæ tenerentur. Statim Ciceronis imperio injecta eſt barbaris manus. Palam Prætor in ſenatu convincitur. De ſupplicio agentibus, Cæſar parcendum dignitati, Cato animadvertendum pro ſcelere cenſebat. Quam ſententiam ſequutis omnibus, in carcere parricidæ ſtrangulantur. Quamvis, parte conjurationis oppreſſa, tamen ab incepto Catilina non deſtitit, ſed infeſtis ab Etruria ſignis patriam petens, obvio Antonii exercitu opprimitur. Quam atrociter dimicatum ſit, exitus docuit; nemo hoſtium bello ſuperfuit. Quem quis in pugnando ceperat locum, eum amiſſa anima corpore tegebat. Catilina longe à ſuis inter hoſtium cadavera repertus eſt, pulcherrima morte, ſi pro patria ſic concidiſſet.

CAP. II.

Bellum Cæſaris & Pompeji.

IAm pæne toto orbe pacato, majus erat imperium Romanum, quam ut ullis externis viribus extingui poſſet. Itaque invidens fortuna principi gentium Populo, ipſum illum in exitium ſuum

ſuum armavit. Ac Mariana quidem, Cinnanaque rabies intra Urbem ſe præcluſerat, quaſi experiretur: Syllana tempeſtas latius, intra Italiam tamen, detonuerat. Cæſaris furor, atque Pompeji, Urbem, Italiam, gentes, nationes, totum denique, qua patebat imperium, quodam quaſi diluvio, & inflammatione corripuit; adeo, ut non recte tantum civile dicatur, ac ne ſociale quidem, ſed nec externum: ſed potius commune quoddam ex omnibus, & plus quam bellum. Quippe ſi duces ejus inſpicias, totus ſenatus in partibus. Si exercitus, hinc undecim legiones, inde decem & octo, flos omnis & robur Italici ſanguinis. Si auxilia ſociorum, hinc Gallici, Germanique delectus: inde Dejotarus, Ariobarzanes, Tarcondimotus, Cothus, omne Thraciæ, Cappadociæque, Ciliciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ætoliæ, totiusque robur Orientitis. Si moram belli, quatuor anni, & pro clade rerum breve tempus. Si locum, & ſpacium ubi commiſſum eſt, intra Italiam; inde ſe in Galliam Hiſpaniamque deflexit; reverſumque ab occaſu, totis viribus in Epiro, Theſſaliaque conſedit; hinc in Ægyptum ſubito tranſiliit; inde reſpexit Aſiam; inde Africæ incubuit: poſtremo in Hiſpaniam remigravit, & ibi aliquando defecit. Sed non & odia partium finita cum bello. Non enim prius quievere, quam in Urbe ipſa, medio ſenatu, eorum, qui victi erant, odia, victoris ſeſe cæde ſatiarent. Cauſa tantæ calamitatis eadem, quæ omnium, NIMIA FELICITAS. Siquidem Quincto Metello, Lucio Afranio conſulibus, quum Romana majeſtas toto orbe polleret, recenteſque victorias, Ponticos & Armenios triumphos in Pompejanis theatris Roma cantaret, nimia Pompeji potentia apud ocioſos, ut ſolet, cives movit invidiam. Metellus ob

 immi-

imminutum Cretæ triumphum, Cato adverſus potentes ſemper obliquus, detrectare Pompejum, actisque ejus obſtrepere. Hic dolor transverſum egit: & ad præſidia dignitati paranda impulit. Forte tunc Craſſus genere, divitiis, dignitate florebat: vellet tamen auctiores opes. Cajus Cæſar eloquentia, & ſpiritu, & jam conſulatu allevabatur. Pompejus tamen ſuper utrumque eminebat. Sic igitur Cæſare dignitatem comparare, Craſſo augere, Pompejo retinere cupientibus, omnibus pariter potentiæ cupidis, de invadenda Republica facile convenit. Ergo quum mutuis viribus in ſuum quiſque decus niteretur, Galliam Cæſar invadit, Craſſus Aſiam, Pompejus Hiſpaniam, tres maximos exercitus: & jam ſic orbis imperium, ſocietate trium principum occupatur. Decem annos traxit iſta dominatio. Exinde, quoniam mutuo metu tenebantur, Craſſi morte apud Parthos, & morte Juliæ Cæſaris filiæ, quæ, nupta Pompejo, generi ſocerique concordiam matrimonii fœdere tenebat, ſtatim æmulatio erupit. Jam Pompejo ſuſpectæ Cæſaris opes, & Cæſari Pompejana dignitas gravis. Nec hic ferebat parem, nec ille ſuperiorem. Nefas! ſic de principatu laborabant, tamquam duos tanti imperii fortuna non caperet. Ergo Lentulo Marcelloque conſulibus rupta prima conjurationis fide, de ſucceſſione Cæſaris Senatus, idemque Pompejus agitabat: nec ille abnuebat, ſi ratio ſui proximis comitiis haberetur. Conſulatus abſenti, quem decem tribuni plebis, favente Pompejo, nuper decreverant, tum diſſimulante eodem, negabatur. Veniret, & peteret majorum more. Ille contra flagitare decreta: ac niſi in fide permanerent, non ſe remittere exercitum. Ergo ut in hoſtem decernitur. His Cæſar agitatu

ſta

ſtatuit præmia armorum armis defendere. Prima civilis belli harena, Italia fuit: cujus arces levibus præſidiis Pompejus inſederat: ſed omnia ſubito Cæſaris impetu oppreſſa ſunt. Prima Arimino ſigna cecinerunt. Tum pulſus Etruria Libo, Umbria Thermus, Domitius Corfinio. Et peractum erat bellum ſine ſanguine, ſi Pompejum Brundiſii opprimere potuiſſet. Et cœperat. Sed ille per obſeſſi clauſtra portus nocturna fuga evaſit. Turpe dictu. modo princeps patrum, pacis bellique moderator, per triumphatum à ſe mare lacera & pæne inermi nave fugiebat. Nec Pompejus ab Italia, quam ſenatus ab Urbe, fugatur prior. quam pæne vacuam metu Cæſar ingreſſus, Conſulem ſe ipſe facit. Ærarium quoque ſanctum, quia tardius aperiebant Tribuni, juſſit effringi: cenſumque & patrimonium populi Romani ante rapuit, quam imperium. Pulſo fugatoque Pompejo, maluit prius ordinare provincias quam ipſum ſequi. Siciliam & Sardiniam, annonæ pignora, per legatos habuit. Nihil hoſtile erat in Gallia: pacem ipſe fecerat. Sed ad Hiſpanienſes Pompeji exercitus tranſeunti per eam duci portas claudere auſa MASSILIA eſt, Miſera, dum cupit pacem, belli metu, in bellum incidit: ſed quia tutis muris erat, vinci eam ſibi juſſit abſenti. Græcula civitas, non pro mollitie nominis, & vallum cædere, & incendere machinas auſa, & congredi navibus: ſed Brutus, cui mandatum erat bellum, victos terra marique perdomuit. Mox dedentibus ſeſe ablata omnia præter, quam potiorem omnibus habebant, libertatem. Anceps, variumque, & cruentum in Hiſpania bellum cum legatis Cnæi Pompeji Petrejo & Afranio: quos Ilerdæ caſtra habentes, apud Sicorim amnem obſidere, & ab oppido intercludere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

aggreditur. Interim obundatione verni fluminis, commeatibus prohibet. Sic fame caſtra tentata ſunt, obſeſſorque ipſe quaſi obſidebatur. Sed ubi pax fluminis rediit, populationibus & pugna campos aperuit: iterum ferox inſtat: & cedentes ad Celtiberiam conſequutus, aggere & vallo, ac per hæc ſiti ad deditionem compulit. Sic citerior Hiſpania recepta eſt, nec ulterior moram fecit. Quid enim una poſt quinque legiones? Itaque ultro cedente Varrone; Gades, fretum, Oceanus, omnia felicitatem Cæſaris ſequebantur. Aliquid tamen adverſus abſentem ducem auſa fortuna eſt circa Illyricum, & Africam, quaſi de induſtria proſpera ejus adverſis radiarentur. Quippe quum fauces Adriatici maris juſſi occupare Dolabella, & Antonius, ille Illyrico, hic Corcyræo littore caſtra poſuiſſent, jam maria late tenente Pompejo, repente legatus ejus Octavius Libo ingentibus copiis claſſicorum circumvenit utrumque. Deditionem fames extorſit Antonio. Miſſæ quoque à Baſilio in auxilium ejus rates, quales inopia navium fecerat, nova Pompejanorum arte Cilicum, actis ſub mari funibus, captæ quaſi per indaginem. Duas tamen æſtus explicuit. Una, quæ Opiterginos ferebat, in vadis hæſit, memorandumque poſteris exitum dedit. Quippe vix mille juvenum manus circumfuſi undique exercitus per totum diem tela ſuſtinuit. Et quum exitum virtus non haberet, tamen ne in deditionem veniret, hortante tribuno Vultejo mutuis ictibus in ſe concurrit. In Africa quoque par & virtus, & calamitas Curionis fuit: qui ad recipiendam provinciam miſſus, pulſo fugatoque Varo jam ſuperbus, ſubitum Jubæ regis adventum, equitatumque Maurorum, ſuſtinere non potuit. Patebat victo fuga, ſed pudor ſuaſit, ut amiſſum ſua teme-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

temeritate exercitum morte ſequeretur. Sed jam debitum par fortuna flagitante, ſedem bello Pompejus Epiron elegerat. Nec Cæſar moratus; quippe ordinatis à tergo omnibus, quamvis hiems media prohiberet, tempeſtate ad bellum navigavit. Poſitisque ad Oricum caſtris, quum pars exercitus ob inopiam navium cum Antonio relicta, Brundiſii moram faceret, adeo impatiens erat, ut ad arceſſendos eos, ardente ventis mari, nocte concubia, ſpeculatorio navigio, ſolus ire tentaverit. Extat ad trepidum tanto diſcimine gubernatorem vox ipſius: Quid times? Cæſarem vehis. Contractis in unum undique copiis, poſitisque cominus caſtris, diverſa erant ducum conſilia. Cæſar pro natura ferox, & conficiendæ rei cupidus, oſtentare aciem, provocare, laceſſere; nunc obſidione caſtrorum, quæ ſedecim millium vallo obduxerat; (ſed quid his obeſſet obſidio, qui patente mari omnibus copiis abundarent?) nunc expugnatione Dyrrachii irrita; (quippe quam vel ſitus inexpugnabilem faceret.) ad hoc aſſiduis in eruptionem hoſtium prœliis; (quo tempore egregia virtus Scævæ centurionis emicuit, cujus in ſcuto centum atque quadraginta tela ſedere.) jam vero direptione urbium ſociarum, quum Oricum, & Gomphos, & alia caſtella Theſſaliæ vaſtaret. Pompejus adverſus hæc nectere moras, tergiverſari ſimul, ut hoſtem interclusum undique inopia commeatuum tereret, utque ardentiſſimi ducis conſeneſceret impetus. Nec diutius profuit duci ſalutare conſilium. Milites ocium, ſocii moram, principes ambitum ducis increpabant. Sic præcipitantibus fatis, prœlio ſumpta eſt Theſſalia: & Philippicis campis, Urbis, imperii, generis humani fata commiſſa ſunt. Nunquam ullo loco tantum virium populus Romanus, tantum dignitatis

fortuna vidit: Trecenta amplius millia hinc & illinc, præter auxilia regum, & Senatus. Nunquam imminentis ruinæ manifeſtiora prodigia, fuga victimarum, examina in ſignis, interdiu tenebræ. Dux ipſe, & nocturna imagine, theatri ſui audiens plauſum, in modum planctus, circumſonare: & mane cum pullo (nefas) apud principia conſpectus eſt. Numquam acrior neque alacrior exercitus Cæſaris fuit. Inde claſſica prius, inde tela. Annotatum quoque committentis aciem Craſtini pilum: qui mox adacto in os gladio, ſic inter cadavera repertus, libidinem ac rabiem, qua pugnaverat, ipſa novitate vulneris præferebat. Sed nec minus admirabilior illius exitus belli. Quippe quum Pompejus adeo equitum copia abundaret, ut facile circumventurus ſibi Cæſarem videretur, circumventus ipſe eſt. Nam quum diu æquo marte contenderent, juſſuque Pompeji ſuſus à cornu erupiſſet equitatus, repente hinc ſigno dato, Germanorum cohortes tantum in effuſos equites fecere impetum, ut illi eſſe pedites, hi venire in equis viderentur. Hanc ſtragem fugientis equitatus, levis armaturæ ruina comitata eſt. Tunc terrore latius dato, turbantibus invicem copiis, reliqua ſtrages quaſi una manu facta eſt. Nec ulla res magis exitio fuit, quam ipſa exercitus magnitudo. Multus in eo prœlio Cæſar fuit, mediusque inter Imperatorem & militem. Voces quoque obequitantis exceptæ: altera cruenta, ſed docta, & ad victoriam efficax, Miles, faciem feri: altera ad jactationem compoſita, Parce civibus; quum ipſe ſequeretur. Felicem utcunque in malis Pompejum, ſi eadem ipſum, quæ exercitum ejus, fortuna traxiſſet. Superſtes dignitati ſuæ vixit, ut cum majore dedecore per Theſſalica Tempe equo fugeret, ut una navicula Lesbon appli-

applicaretur: pulſus Hedris in deſerto Ciliciæ ſcopulo, fugam in Parthos, Africam, vel Ægyptum agitaret: ut denique in Peluſiaco littore, imperio viliſſimi regis, conſiliis ſpadonum, &, ne quid malis deſit, Septimii deſertoris ſui gladio trucidatus, ſub oculis uxoris ſuæ liberorumque moreretur. Quis non peractum eſſe cum Pompejo crederet bellum? atqui acrius multo atque vehementius Theſſalici incendii cineres recaluere. Et in AEGYPTO quidem adverſus Cæſarem ſine partibus bellum. Quippe cum PTOLEMÆUS rex Alexandriæ, ſummum civilis belli ſcelus peregiſſet, fœdusque amicitiæ cum Cæſare, medio Pompeji capite ſanxiſſet, ultionem tanti viri Manibus quærente fortuna, cauſa non defuit. CLEOPATRA regis ſoror affuſa Cæſaris genibus, partem regni repoſcebat. Aderat puellæ forma, & quæ duplicaretur ex illo, quod talis paſſa videbatur injuriam: odium ipſius regis, qui Pompeji cædem, partium fato, non Cæſari dederat, haud dubie idem in ipſum auſurus, ſi expediſſet. Quam ubi Cæſar reſtitui juſſit in regnum, ſtatim ab eisdem percuſſoribus Pompeji obſeſſus in regia, quamvis exigua manu, ingentis exercitus molem mira virtute ſuſtinuit. Ac primum, ædificiorum proximorum, atque navalium incendio, infeſtorum hoſtium tela ſubmovit: mox in pæninſulam Pharon ſubitus evaſit: inde depulſus in maria, mira felicitate ad proximam claſſem enatavit, relicto quidem in fluctibus paludamento, ſeu fato, ſeu conſilio: ut illud ingruentibus hoſtium telis ſaxisque peteretur. Tandem receptus à claſſicis ſuis, undique ſimul hoſtes adortus, debellata perfidæ gente, juſta generi Manibus dedit. Quippe & Theodorus magiſter, auctorque totius belli, & ne virilia quidem portenta, Photinus, atque

Ganymedes, diverſa per mare & terras fuga & morte conſumpti. Regis ipſius corpus obrutum limo repertum eſt in aureæ loricæ honore. In Aſia quoque novus rerum motus à Ponto, plane quaſi de induſtria captante fortuna hunc Mithridatico regno exitum, ut à Pompejo pater, à Cæſare filius vinceretur. Rex Pharnaces magis diſcordiæ noſtræ fiducia, quam virtutis ſuæ, infeſto in Cappadociam agmine ruebat: ſed hunc Cæſar aggreſſus, uno, &, ut ſic dixerim, non toto prœlio, obtrivit, more fulminis, quod uno, eodemque momento venit, percuſſit, abſceſſit. Nec vana de ſe prædicatio eſt Cæſaris, ante victum hoſtem eſſe, quam viſum. Sic cum exteris. At in Africa cum civibus multo atrocius, quam in Pharſalia. Huc reliquias partium naufragarum quidam furoris æſtus expulerat, nec reliquias diceres, ſed integrum bellum. Sparſæ magis, quam oppreſſæ vires erant: Auxerat ſacramentum ipſa clades Imperatoris: nec degenerabat ducum ſucceſſio. Quippe ſatis ample ſonabant in Pompejani nominis locum Cato & Scipio. Acceſſit copiis Mauritaniæ rex Juba, videlicet ut latius vinceret Cæſar. Nihil ergo inter Pharſaliam, & Thapſon, niſi quod amplior, eoque acrior Cæſarianorum impetus fuit, indignantium poſt Pompejum creviſſe bellum. Denique quod alias nunquam, ante imperium ducis ſua ſponte ſigna cecinerunt. Strages à JUBA cœpit. Ejus elephanti bellorum rudes, & nuper à ſilva, conſternati ſubito clangore. Statim & exercitus in fugam, & duces fortius, quam ut fugerent, non inconſpicua tamen morte omnium. Jam SCIPIO nave fugiebat, ſed aſſequutis eum hoſtibus, gladium per viſcera exegit: & ubi eſſet quodam requirente, reſpondit hoc ipſum, Bene ſe habet Imperator. Juba quum ſeſe recepiſſet

ir

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

in regiam, magnifice epulatus, poſtero die cum PETREIO, fugæ comite, ſuper menſas & pocula interficiendum ſe ei præbuit. Ille & regi ſuffecit, & ſibi: quum interim ſemeſi in medio cibi, & parentalia fercula regio ſimul Romanoque ſanguine madebant. CATO non interfuit bello: poſitisque apud Bagradam caſtris, VTICAM velut altera Africæ clauſtra ſervabat. Sed accepta partium clade nihil cunctatus, ut ſapiente dignum erat, mortem etiam lætus accivit. Nam poſtquam filium comitesque ab amplexu dimiſit, in nocte lecto ad lucernam Platonis libro, qui immortalitatem animæ docet, paululum quievit. Tum circa primam vigiliam ſtricto gladio revelatum manu pectus ſemel iterumque percuſſit. Auſi poſt hoc virum medici violare fomentis. Ille paſſus, dum abſcederent, reſcidit plagas: ſequutaque vis ſanguinis moribundas manus in ipſo vulnere reliquit. Quaſi non eſſet uſquam dimicatum, ſic arma rurſus, & partes: quantoque Africa ſupra Theſſaliam, tanto Africam ſuperabat Hiſpania: plurimumque favoris partibus dabat fraternitas ducum, & pro uno duos ſtare Pompejos. Itaque nuſquam atrocius, nec tam ancipiti marte concurſum eſt. Primum in ipſo oſtio Oceani Varus, Didiusque legati conflixere: ſed acrius fuit cum ipſo mari, quam inter ſe, navibus bellum. Siquidem velut furorem civium caſtigaret Oceanus, utramque claſſem naufragio cecidit. Quinam ille horror, quum eodem tempore fluctus, procellæ, viri, naves, armamenta confligerent? adde ſitus ipſius formidinem; vergentia in unum, hinc Hiſpaniæ, inde Mauritaniæ littora; mare & inteſtinum, & externum, imminentesque Herculis ſpeculas; quum omnia undique ſimul prœlio & tempeſtate ſævirent. Mox circa obſidiones urbium utrimque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

diſcurſum eſt. Quæ miſeræ inter hos atque illos duces ſocietatis Romanæ pœnas dabant. Omnium poſtrema certaminum Munda. Hic non pro cetera felicitate, ſed anceps, & diu triſte prœlium: ut plane videretur neſcio quid deliberare fortuna. Sane & ipſe ante aciem mœſtior non ex more Cæſar, ſive reſpectu fragilitatis humanæ, ſive nimiam proſperorum ſuſpectam habens continuationem: vel eadem timens, poſtquam idem eſſe cœperat, quod Pompejus. Sed in ipſo prœlio, quod nemo unquam meminerat, quum diu pari marte acies nihil aliud quam occiderent, in medio ardore pugnantium ſubito ingens inter utrosque ſilentium, quaſi conveniſſet. hic omnium ſenſus erat. Noviſſime illud inuſitatum Cæſaris oculis; (nefas) poſt quatuordecim annos, probata veteranorum manus gradum retro dedit. Quod etſi nondum fugerat, apparebat tamen, pudore magis, quam virtute reſiſtere. Itaque ablegato equo, ſimilis furenti, primam in aciem procurrit. Ibi prenſare fugientes, confirmare; per totum denique agmen oculis, manibus, clamore volitare. Dicitur in illa perturbatione & de extremis agitaſſe ſecum, & ita manifeſto vultu fuiſſe, quaſi occupare manu mortem vellet, niſi cohortes hoſtium quinque, per transverſam aciem actæ, quas Labienus periclitantibus caſtris ſubſidio miſerat, fugæ ſpeciem præbuiſſent. Hoc aut & ipſe credidit, aut dux callidus arripuit in occaſionem: & quaſi in fugientem invectus, ſimul & ſuorum erexit animos, & hoſtes perculit. Nam hi dum ſe putant vincere, fortius ſequi: Pompejani dum fugere credunt ſuos, fugere cœperunt. Quanta fuerit hoſtium cædes, ira, rabiesque victoribus, ſic æſtimari poteſt. Hoc a prœlio profugi, quum ſe Mundæ recepiſſent, & Cæſar obſideri ſtatim victos

impe-

imperaſſet, ex congeſtis cadaveribus agger effe-ctus eſt; quæ pilis jaculisque confixa, inter ſe te-nebantur, fœdum etiam inter barbaros. Sed vide-licet victoriam deſperantibus Pompeji liberis, Cnæum prœlio profugum, crure ſaucio, deſerta & avia petentem, Cenonius apud Lauronem oppi-dum conſequutus, pugnantem (adeo nondum deſperaverat) interfecit. Sextum fortuna in Celtiberiam interim abſcondit: aliisque poſt Cæ-ſarem bellis reſervavit. Cæſar in patriam victor invehitur. Primum de Gallia TRIUMPHUM trans-miſerat Rhenus, & Rhodanus, & ex auro captivus Oceanus: alterum laurus Ægyptia. Tunc in fer-culis Nilus, Arſinoë, & ad ſimulachrum ignium ar-dens Pharus. Tertius de Pharnace currus, & Pon-to. Quartus Jubam & Mauros, & bis ſubactam oſtendebat Hiſpaniam. Pharſalia, & Thapſo, & Munda nuſquam. Et quanto majora erant, de quibus non triumphabat? Hic aliquando finis armis fuit. Reliqua pax incruenta: penſatum-que clementia bellum. Nemo cæſus imperio præ-ter Afranium (ſatis ignoverat ſemel) & Fauſtum Syllam (didicerat generum timere.) Filiamque Pompeji cum patruelibus ex Sylla: hic poſteris cavebatur. Itaque non ingratis civibus, omnes unum in principem congeſti honores: circa tem-pla imagines; in theatro diſtincta radiis corona; ſuggeſtus in curia; faſtigium in domo; menſis in cælo; ad hoc pater ipſe patriæ, perpetuusque di-ctator: noviſſime, dubium an ipſo volente oblata pro Roſtris ab Antonio conſule regni inſignia. Quæ omnia velut infulæ in deſtinatam morti vi-ctimam congerebantur. Quippe clementiam prin-cipis vicit invidia. Gravisque erat liberis ipſa be-neficiorum potentia. Nec diutius dilatio donata eſt: ſed Brutus, & Caſſius, aliique patricii con-

conſenſerunt in cædem principis. QUANTA VIS FATI! manaverat late conjuratio, libellus etiam Cæſari datus eodem die. nec perlitare centum victimis potuerat. venit in curiam tamen, expeditionem Parthicam meditans. ibi in curuli ſedentem eum ſenatus invaſit: tribusque & viginti vulneribus ad terram datus eſt. Sic ille, qui terrarum orbem civili ſanguine impleverat, tandem ipſe ſanguine ſuo curiam implevit.

CAP. III.

Cæſar Auguſtus.

POpulus Romanus, Cæſare & Pompejo trucidatis, rediſſe in ſtatum priſtinæ libertatis videbatur: & redierat, niſi aut Pompejus liberos, aut Cæſar hæredem reliquiſſet: vel, quod utroque pernicioſius fuit, ſi non collega quondam, mox æmulus Cæſarianæ potentiæ, fax & turbo ſequentis ſæculi, ſuperfuiſſet Antonius. Quippe dum Sextus paterna repetit, trepidatum toto mari. dum Octavius mortem patris ulciſcitur, iterum fuit movenda Theſſalia. Dum Antonius, varius ingenio, aut ſucceſſorem Cæſaris indignatur Octavium; aut amore Cleopatræ deſciſcit in regem. Nam aliter ſalvus eſſe non potuit, niſi confugiſſet ad ſervitutem. Gratulandum tamen in tanta perturbatione eſt, quod potiſſimum ad Octavium Cæſarem Auguſtum ſumma rerum rediit: qui ſapientia ſua, atque ſolertia, perculſum undique & perturbatum ordinavit imperii corpus. Quod ita haud dubie nunquam coire & conſentire potuiſſet, niſi unius præſidis nutu, quaſi anima & mente regeretur. Marco Antonio, Publio Dolabella Conſulibus, imperium Romanum jam ad Cæſares transferente fortuna, varius & multiplex civita-

tis motus fuit. quodque in annua cœli converſione fieri ſolet, ut mota ſidera tonent, ac ſuos flexus tempeſtate ſignificent: ſic in Romanæ dominationis, id eſt humani generis converſione, penitus intremuit, omnique genere diſcriminum, civilibus, terreſtribus, ac navalibus bellis, omne imperii corpus agitatum eſt.

Cap. IV.

Bellum Mutinenſe.

PRima civilium motuum cauſa teſtamentum Cæſaris fuit. cujus ſecundus hæres Antonius prælatum ſibi Octavium furens, inexpiabile contra adoptionem acerrimi juvenis ſuſcepetat bellum. Quippe quum intra decem & octo annos tenerum, obnoxium & opportunum injuriæ juvenem, videret ſe plenæ ex commilitio Cæſaris dignitatis, & furtis hæreditatem, lacerare; ipſum inſectari probris, & cunctis artibus, quum adoptionem Juliæ gentis inhibere non deſineret; denique ad opprimendum juvenem palam arma moliri: & jam parato exercitu in Ciſalpina Gallia reſiſtentem motibus ſuis Decimum Brutum obſidebat; Octavius Cæſar, ætate & injuria favorabilis, & nominis majeſtate, quod ſibi induerat, revocatis ad arma veteranis, privatus (quis crederet?) Conſulem aggreditur, obſidione Mutinæ liberat Brutum, Antonium exuit caſtris. Tum quidem etiam manu pulcher apparuit. nam cruentus & ſaucius aquilam à moriente ſignifero traditam ſuis humeris in caſtra referebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CAP. V.

Bellum Peruſinum.

ALterum bellum concitavit agrorum diviſio, quos Cæſar veteranis in caſtris, pretium militiæ, perſolvebat. Semper alias Lucii Antonii peſſimum ingenium Fulvia, gladio cincta virilis militiæ, uxor, agitabat. Ergo depulſos agris colonos incitando, iterum in arma ierat. Hic vero jam non privatis, ſed totius ſenatus ſuffragiis judicatum hoſtem Cæſar aggreſſus, intra Peruſiæ muros redegit, compulitque ad extrema deditionis, turpi & nihil non experta fame.

CAP. VI.

Triumviratus.

QVum ſolus etiam gravis paci, gravis Reipublicæ eſſet Antonius, quaſi ignis incendio Lepidus acceſſit. Quid contra duos exercitus neceſſe fuit venire in cruentiſſimi fœderis ſocietatem? Diverſa omnium nota incendia: Lepidum divitiarum cupido, quarum ſpes ex turbatione Reipublicæ: Antonium ultiones de his, qui ſe hoſtem judicaſſent: Cæſarem inultus pater, & manibus ejus graves Caſſius & Brutus, agitabant. In hoc velut fœdus pax inter tres duces componitur. Apud Confluentes, inter Peruſiam & Boniam, jungunt manus, & exercitus conſalutant. Nulla mora Triumviratus invaditur. oppreſſaque armis Republica, redit Syllana proſcriptio: cujus atrocitas nihil in ſe minus habet, quam numerum centum quadraginta ſenatorum. Exitus fædi, truces, miſerabiles, toto terrarum orbe fugientium; pro quibus quis pro dignitate rei ingemiſcat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſcat, quum Antonius Lucium Cæſarem avunculum ſuum, Lepidus Lucium Paulum ſuum fratrem proſcripſerit? Romæ capita cæſorum proponere in Roſtris jam uſitatum erat: verum ſic quoque civitas lacrymas tenere non potuit, quum receſum Ciceronis caput in illis ſuis Roſtris videretur, nec aliter ad videndum eum, quam ſolebat ad audiendum, concurreretur. Hæc ſcelera in Antonii Lepidique tabulis. Cæſar percuſſoribus patris contentus fuit. Hæc quoque niſi multa fuiſſet, etiam juſta cædes haberetur.

CAP. VII.

Bellum Caſſii & Bruti.

BRutus & Caſſius ſic Cæſarem quaſi Tarquinium regem, depuliſſe regno videbantur: ſed libertatem, quam maxime reſtitutam voluerunt, illo ipſo parricidio perdidere. Igitur cæde perfecta, quum veteranos Cæſaris, nec immerito, timerent, ſtatim è curia in Capitolium confugerunt. Nec illis ad ultionem deerat animus, ſed ducem non habebant. Igitur quum appareret, quæ ſtrages Reipublicæ immineret, diſplicuit ultio cum Conſulis abolitione decreta. Ne tamen publici doloris oculos ferrent, in provincias ab illo ipſo, quem occiderant, Cæſare datas, Syriam & Macedoniam, conceſſerunt. Sic vindicta Cæſaris dilata potius, quam oppreſſa eſt. Igitur ordinata, magis ut poterat quam ut debebat, in Triumviros republica, relicto ad Urbis præſidium Lepido, Cæſar cum Antonio in Caſſium Brutumque ſuccingitur. Illi comparatis ingentibus copiis, eandem illam, quæ fatalis Cnæo Pompeio fuit, harenam inſederant. Sed nec tum imminentia cladis deſtinatæ ſigna latuere. Nam

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

& aſſuetæ cadaverum pabulo volucres, caſtra quaſi jam ſua circumvolabant: & in aciem prodeuntibus obvius Æthiops, nimis aperte ferale ſignum fuit. Ipſique Bruto per noctem, quum illato lumine ex more aliqua ſecum agitaret, atra quædam imago ſe obtulit, & quæ eſſet interrogata; Tuus, inquit, MALUS GENIUS. Hoc dixit, & ſub oculis mirantis evanuit. Pari in meliora præſagio in Cæſaris caſtris omnia aves victimæque promiſerant: ſed nihil illo præſentius, quod Cæſaris medicus ſomnio admonitus eſt, ut Cæſar caſtris excederet, quibus capi imminebat: ut factum eſt. Acie namque commiſſa, quum pari ardore aliquandiu dimicatum foret: & quamvis duces non eſſent preſentes, quorum alterum corporis ægritudo, illum metus & ignavia ſubduxiſſent, ſtaret tamen pro partibus invicta fortuna, & ultoris, & qu vindicabantur: primum adeo anceps fuit & pa utrimque diſcrimen, ut exitus prœlii docuit. Capta ſunt hinc Cæſaris caſtra, inde Caſſii. Sed quanto efficacior eſt fortuna, quam virtus? & quam verum eſt, quod moriens efflavit, non in re, ſed i verbo tantum eſſe virtutem! Victoriam illi prœli error dedit. Caſſius inclinato cornu ſuorum, quun captis Cæſaris caſtris, rapido impetu recipiente ſe equites videret, fugere arbitratus, evadit in tumulum: inde pulvere & ſtrepitu, etiam nocte vicina, eximentibus geſtæ rei ſenſum, quum ſpeculator quoque in id miſſus, tardius renuntiaret transactum de partibus ratus, uni de proximis a ferendum præbuit caput. Brutus quum in Caſſi etiam ſuum animum perdiſſet, ne quid ex conſt tuti fide reſignaret, (ita enim par ſupereſſe bell convenerat) ipſe quoque uni comitum ſuoru præbuit latus. Quis ſapientiſſimos viros non m retur ad ultimum non ſuis manibus uſos? niſi

h(

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

hoc quoque ex perſuaſione defuit, ne violarent manus, ſed in abolitione ſanctiſſimarum piiſſimarumque animarum, judicio ſuo, ſcelere alieno uterentur.

CAP. VIII.

Bellum cum Sexto Pompejo.

SVblatis percuſſoribus Cæſaris, ſupererat Pompeji domus. Alter juvenum in Hiſpania occiderat, alter fuga evaſerat: contractiſque infelicis belli reliquiis, quum inſuper ergaſtula armaſſet, Siciliam, Sardiniamque habebat. Jam & claſſe medium mare inſederat. O quam diverſus à patre! ille Cilicas extinxerat: hic ſecum piratas navales agitabat. Tanta mole belli penitus in Siculo freto juvenis oppreſſus eſt: magnique famam ducis ad inferos ſecum tuliſſet, ſi nihil tentaſſet ulterius: niſi quod magnæ indolis ſignum eſt SPERARE SEMPER. Perditis enim rebus profugit; Aſiamque velis petit, venturus ibi in manus hoſtium, & catenas, &, quod miſerrimum eſt fortibus viris, ad hoſtium arbitrium ſub percuſſore moriturus. Non alia poſt Xerxem miſerabilior fuga. quippe modo trecentarum quinquaginta navium dominus, cum ſex ſeptemve fugiebat, extincto Prætoriæ navis lumine, annulis in mare abjectis, pavens atque reſpectans, & tamen non timens, ne periret.

CAP. IX.

Bellum Parthicum duce Ventidio.

QVamvis in Caſſio & Bruto partes ſuſtuliſſet; in Pompejo totum partium nomen aboleſſet: nondum tamen ad pacis ſtabilitatem profecerat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cerat Cæſar, quum ſcopulus, & nodus, & mora publicæ ſecuritatis ſupereſſet Antonius. Nec ille defuit vitiis, quin periret: imo omnia expertus, ambitu & luxuria primum hoſtes, deinde cives, tandem etiam terræ ſeculum liberavit. Parthi clade Craſſiana altius animos erexerant: civileſque populi Romani diſcordias læti acceperant: itaque ut prima effulſit occaſio, non dubitaverunt erumpere, ultro quidem invitante Labieno. qui miſſus à Caſſio Brutoque (quis furor ſcelerum?) ſollicitaverat hoſtes in auxilium: & illi Pacoro duce, regio juvene, diſſipant Antoniana præſidia. Caſca legatus, ne veniret in poteſtatem, à gladio ſuo impetravit. Denique ablata Syria, emanabat latius malum, hoſtibus ſub auxilii ſpecie ſibi vincentibus, niſi Ventidius, & hic legatus Antonii, incredibili felicitate & Labieni copias, ipſumque Pacorum, & omnem Parthicum equitatum noto inter Orontem & Euphratem ſinu late cecidiſſet. Viginti amplius millium fuit, nec ſine conſilio ducis. qui ſimulato metu adeo paſſus eſt hoſtem caſtris ſuccedere, donec abſumpto jactus ſpatio, adimeret uſum ſagittarum. Rex fortiſſime dimicans cecidit. Mox circumlato ejus per urbes, quæ deſciverant, capite, Syria ſine bello recepta. Sic Craſſianam cladem Pacori cæde penſavimus.

CAP. X.

Bellum Parthicum Antonii.

EXpertis invicem Parthis, atque Romanis, quum Craſſus, atque Pacorus, utrimque virium mutuarum documenta feciſſent, pari rurſus reverentia integrata amicitia, & quidem ab ipſo fœdus Antonio cum rege percuſſum. Sed immenſa

menſa vanitas hominis, dum titulorum cupidine Araxem & Euphratem ſub imaginibus ſuis legi concupiſcit: neque cauſa, nec conſilio, ac ne imaginaria quidem belli indictione, quaſi hoc quoque ex arte ducis præriperet, relicta repente Syria in Parthos impetum facit. Quæ gens præter armorum fiduciam callida, ſimulat trepidationem, & in campos fugam. Hic ſtatim quaſi victor ſequebatur: quum ſubito, nec magna, hoſtium manus ex improviſo, & jam in feſſos via, ſub veſpere velut nimbus erupit: & miſſis undique ſagittis, duas legiones operuerunt.

Nihil acciderat in comparationem cladis, quæ in poſterum diem imminebat, niſi interveniſſet deum miſeratio. Unus ex clade Craſſiana Parthico habitu caſtris adequitat, & ſalute Latine data, quum fidem ipſo feciſſet, quid immineret, edocuit; jam affuturum cum omnibus copiis regem: irent retro, peterentque montes: ſic quoque hoſtem fortaſſe non defore. Atq; ita ſequuta eſt minor vis hoſtium, quam imminebat. Adfuit tamen: deletæque reliquæ copiæ forent, niſi urgentibus telis in modum grandinis, quōdam forte quaſi docti procubuiſſent in genua milites, & elatis ſuper capita ſcutis, cæſorum ſpeciem præbuiſſent. Tum Parthus arcus inhibuit. Deinde Romani quum ſe rurſus extuliſſent, adeo res miraculo fuit ut unus ex Barbaris miſerit vocem; Ite, & bene valete, Romani; merito vos victores fama gentium loquitur, qui Parthorum tela fertis. Non minor ex aqua poſtea quam ab hoſtibus excepta clades. Infeſta primum ſiti regio. tum quibuſdam Salmacidis fluvius infeſtior. noviſſimeq; jam ab invalidis & avide hauriebatur: quū noxię etiam dulces fuere. Mox & ardores per Armeniã, & nives per Cappadociam, & utriuſque cœli ſubita mutatio pro peſti-

peſtilentia fuit. Sic vix tertia parte de ſedecim legionibus reliqua, quum argentum ejus paſſim dolabris concideretur, & ſubinde inter moras mortem à gladiatore ſuo efflagitaſſet, egregius imperator tandem profugit in Syriam: ibique incredibili quadam mentis væcordia ferocior aliquanto factus eſt: quaſi viciſſet, qui evaſerat.

CAP. XI.

Bellum cum Antonio & Cleopatra.

FVror Antonii, quatenus ambitu non interiret, luxu & libidine extinctus eſt. Quippe poſt Parthos, quum exoſus arma in otio ageret captus; amore Cleopatræ, quaſi bene geſtis rebus, in regio ſe ſinu reficiebat. Hæc mulier Ægyptia ab ebrio imperatore pretium libidinum Romanum imperium petit. Et promiſit Antonius: quaſi facilior eſſet Partho Romanus. Igitur dominationem parare: nec tacite, ſed patriæ, nominis, togæ, faſcium oblitus, totus iu monſtrum iſtud ut mente, ita animo quoque, & cultu deſciverat. Aureum in manu baculum, ad latus acinaces, purpurea veſtis ingentibus obſtricta gemmis, diadema aderat; ut regina rex ipſe frueretur. Ad primam novorum motuum famam Cæſar à Brunduſio trajecerat, ut venienti bello occurreret: poſitiſque in Epiro caſtris, Leucadem inſulam, montemque Leucaten, & Ambracii ſinus cornua, infeſta claſſe ſuccinxerat. Nobis quadringentæ amplius naves, ducentæ non minus hoſtium: ſed numerum magnitudo penſabat. Quippe à ſenis in novenos remorum ordinibus, ad hoc turribus atque tabulatis allevatæ, caſtellorum & urbium ſpecie, non ſine gemitu maris & labore ventorum ferebantur. quæ quidem ipſa moles exitio fuit. Cæſaris na-
ves

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ves à triremibus in ſenos, non amplius, ordines creverant. Itaque habiles in omnia, quæ uſus poſcebat; ad impetus, & recurſus, flexusque capiendos; illas graveis, & ad omnia præpeditas, ſingulas plures adortæ, miſſilibus ſimul cum roſtris, ad hoc ignibus jactis, ad arbitrium diſſipavere. Nec ulla re magis hoſtilium copiarum apparuit magnitudo, quam poſt victoriam Quippe immenſa claſſis naufragio belli facto, toto mari ferebatur: Arabumque, & Sabæorum, & mille aliarum gentium Aſiæ ſpolia, purpuram, aurumque, in ripam aſſidue mota, ventis maria removebant. Prima dux fugæ regina, cum aurea puppe, veloque purpureo, ſe in altum dedit. Mox ſequutus Antonius: ſed inſtare veſtigiis Cæſar. Itaque nec aperta in Oceanum fuga, nec munita præſidiis utraque Ægypti cornua, Parætonium atque Peluſium, profuere. prope manu tenebantur. Prior ferrum occupavit Antonius. Regina ad pedes Cæſaris provoluta tentavit oculos ducis. fruſtra. nam pulchritudo intra pudicitiam principis fuit. Nec illa de vita, quæ offerebatur, ſed de parte regni laborabat. Quod ubi deſperavit à principe, ſervarique ſe triumpho vidit, incautiorem nacta cuſtodiam, in Mauſoleum ſe (ſepulchra regum ſic vocant) recepit: ubi maximos, ut ſolebat, induta cultus, in differto odoribus ſolio, juxta ſuum ſe collocavit Antonium: admotisque ad venas ſerpentibus, quaſi ſomno ſoluta.

Cap. XII.

Bellum adverſus gentes exteras.

Hic finis armorum civilium. reliqua adverſus exteras gentes. quæ diſtricto circa mala ſua imperio diverſis orbis oris emicabant. Nova quip-

pe

pe pax: nec dum aſſuetæ frenis ſervitutis, tumi-
dæ gentium inflatæque cervices, ab impoſito nu-
per jugo reſiliebant. Ad SEPTENTRIONEM
converſa ferme plaga, ferocius agebant Norici, Il-
lyrii, Pannonii, Dalmatæ, Myſi, Thraces & Daci,
Sarmatæ atque Germani. NORICIS animos da-
bant Alpes, atque nives, quo bellum non poſſe
aſcendere: ſed omnes illius cardinis populos,
Brennos, Senones atque Vindelicos, per privi-
gnum ſuum Claudium Druſum perpacavit. Qua
fuerit callidarum gentium feritas, facile vel mu-
lieres oſtendere: quæ deficientibus telis, infante
ipſos afflictos humo, in ora militum adverſa mi
ſerunt. ILLYRII quoque ſub Alpibus agunt
imasque valles earum, ad quædam quaſi clauſtra
cuſtodiunt, abruptis torrentibus impliciti. In ho
expeditionem ipſe ſumpſit: fierique pontes im
peravit. Hic ſe & aquis & hoſte turbantibus, cun
ctanti ad aſcenſum militi ſcutum de manu rapui
& in via primus, tunc agmine ſequuto, quum Il
lyricus multitudine pontem ſuccidiſſet, ſauciu
manibus, ac cruribus, ſpecioſior ſanguine, & ipſ
periculo auguſtior, terga hoſtium percecidi
PANNONII duobus ſaltibus, ac tribus fluviis
Dravo, Savo, Hiſtroque vallabantur. popula
proximos, intra ripas ſe recipiebant. in hos do
mandos Vibium miſit. cæſi ſunt in utrisque flu
minibus. Arma victorum non ex more belli cr
mata; ſed capta ſunt, & in profluentes data:
cæteris, qui reſiſtebant, victoria ſic nunciaretu
DALMATÆ plerumque ſub ſilvis agunt: inde
latrocinia promptiſſimi. Hos jam quidem Ma
cius incenſa urbe Delminio quaſi detruncavera
poſtea Aſinius Pollio gregibus, armis, agris mu
taverat: (hic ſecundus orator:) ſed Auguſtus pe
domandos Vibio mandat: qui efferum genus f
de

dere terras coëgit, aurumque venis repurgare: quod alioquin gens omnium cupidiſſima, ſtudioſa diligentia anquirit: ut illud in uſus ſuos ſervare videatur. MYSI quam feri, quam truces fuerint, quam ipſorum etiam barbari barbarorum horribile dictu eſt. Unus ducum, ante aciem poſtulato ſilentio, Qui vos, inquit, eſtis? Reſponſum invicem: Romani, gentium domini. Et illi, ita, inquiunt, ſi nos viceritis. Accepit omen Marcus Craſſus. Illi ſtatim ante aciem immolato equo concepere votum, ut cæſorum extis ducum & litarent, & veſcerentur. Deos audiſſe crediderim. nec tubam ſuſtinere potuerunt. Non minimum terroris incuſſit barbaris Domitius centurio, ſatis barbaræ, efficacis tamen apud pares homines ſtoliditatis, qui foculum gerens ſuper caſſidem, ſuſcitatam motu corporis flammam velut ardenti capite fundebat. Ante hos, THRACUM maxime populus deſciverat. Ille barbarus & ſignis militaribus, & diſciplina, armis etiam Romanis aſſueverat: ſed à Piſone perdomiti, in ipſa captivitate rabiem oſtendere: quippe quum catenas morſibus tentarent, feritatem ſuam ipſi puniebant. DACI montibus inhærent. Cotiſonis regis imperio, quotiens concretus gelu Danubius junxerat ripas, decurrere ſolebant, & vicina populari. Viſum eſt Cæſari Auguſto gentem aditu difficillimam ſubmovere. Miſſo igitur Lentulo, ultra ulteriorem repulit ripam. citra, præſidia conſtituit. Sic tunc Dacia non victa, ſed ſummota, atque dilata eſt. SARMATÆ patentibus campis inequitant. & hos per eundem Lentulum prohibere Danubio ſatis fuit. Nihil præter nives, raraſque ſilvas habent. Tanta barbaries eſt, ut pacem non intelligant. GERMANIAM quoque utinam vincere tanti non putaſſent!

magis turpiter amiſſa eſt, quam glorioſe acquiſita.
Sed quatenus ſciebat patrem ſuum Cæſarem, bis
trajecto ponte Reno, quæſiſſe bellum, in illius ho-
norem concupiit facere provinciam. & factum e-
rat; ſi barbari tam vitia noſtra, quam imperia, fer-
re potuiſſent. Miſſus in eam provinciam Druſus,
primos domuit USIPEDES: inde TENCHTHE-
ROS percurrit, & CATTOS. Nam MARCO-
MANORUM ſpoliis inſignibus quendam editum
tumulum in trophæi modum excoluit. Inde va-
lidiſſimas nationes, CHERUSCOS, SUEVOS-
QUE & SICAMBROS pariter aggreſſus eſt:
qui viginti centurionibus in re datis hoc velut ſa-
cramento ſumpſerunt bellum, adeo certa victo-
riæ ſpe, ut prædam in anteceſſum pactione divi-
derent. Cheruſci equos, Suevi aurum & argen-
tum, Sicambri captivos elegerant: ſed omnia re-
trorſum. Victor namque Druſus equos, pecora,
torques eorum, ipſosque, præda diviſit, & ven-
didit. præterea in tutelam provinciarum, præſi-
dia, atque cuſtodias ubique diſpoſuit, per Moſam
flumen, per Albim, per Viſurgim. Nam per Reni
quidem ripam, quinquaginta amplius caſtella di-
rexit. Bonnam & Geldubam pontibus junxit,
claſſibusque firmavit. Invium atque inacceſſum
in id tempus Hercynium ſaltum patefecit. Ea de-
nique in GERMANIA pax erat, ut mutati ho-
mines, alia terra, cœlum ipſum mitius, mollius-
que ſolito videretur. Denique non per adulatio-
nem, ſed ex meritis, defuncto ibi fortiſſimo ju-
vene, ipſi, quod nunquam alias, ſenatus cogno-
men ex provincia dedit. Sed difficilius eſt pro-
vincias obtinere, quam facere. viribus parantur,
jure retinentur. Igitur breve id gaudium. Quip-
pe Germani victi magis, quam domiti erant: mo-
reſque noſtros magis, quam arma ſub imperatore

Druſo ſuſceperant: poſtquam vero ille defunctus, Vari Quinctilii libidinem ac ſuperbiam haud ſecus quam ſævitiam odiſſe cœperunt. Auſus ille agere conventum: & in caſtris ſe direxerat, quaſi violentiam barbarorum & lictoris virgis, & præconis voce poſſet inhibere: at illi, qui jam pridem rubigine obſitos enſes, inertesque mærerent equos, ut primum togas, & ſæviora armis jura viderunt, duce Arminio arma corripiunt, quum interim tanta erat Varo pacis fiducia, ut ne prædicta quidem, & prodita per Segeſtem unum principum, conjuratione commoveretur. Itaque improvidum, & nihil tale metuentem, improviſo adortu, quum ille (ô ſecuritas) ad tribunal citaret, undique invadunt, caſtra rapiunt: tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodem, quo Cannenſem diem Paulus, & fato eſt & animo ſequutus. Nihil illa cæde per paludes perque ſilvas cruentius: nihil inſultatione barbarorum intolerabilius, præcipue tamen in cauſarum patronos. Aliis oculos, aliis manus amputabant, unius os ſutum, reciſa prius lingua; quam in manu tenens barbarus, TANDEM, inquit, VIPERA, SIBILARE DESISTE. Ipſius quoque conſulis corpus, quod militum pietas humi abdiderat, effoſſum. Signa & aquilas duas adhuc barbari poſſident; tertiam ſignifer prius, quam in manus hoſtium veniret, evulſit, merſamque intra baltei ſui latebras gerens, in cruenta palude ſic latuit. Hac clade factum, ut imperium quod in littore Oceani non ſteterat, in ripa Rheni fluminis ſtaret. Hæc ad Septentrionem. Sub MERIDIANO tumultuatum magis, quam bellatum eſt. MUSULANIOS atque GÆTULOS accolas Syrtium, Coſſo duce, compeſcuit: unde illi Gætulici nomen. Latius victoria patet. MARMARIDAS

atque GARAMANTAS Curinio ſubigendos dedit. Potuit & ille redire Marmaricus, ſed modeſtior in æſtimanda victoria fuit. Ad ORIENTEM plus negotii cum ARMENIIS. huc alterum ex Cæſaribus nepotibus ſuis miſit. Ambo fato breves: ſed alter inglorius. Maſſiliæ quippe Lucius morbo ſolvitur: in Syria Cajus ex vulnere, quum Armeniam ad Parthos ſe ſubtrahentem recipit. Armenios victo rege Tigrane in hoc unum ſervitutis genus Pompejus aſſueverat, ut rectores à nobis acciperent. Intermiſſum ergo jus, per hunc recuperatum, non incruento, nec multo tamen certamine. Quippe Domnes, quem rex Artaxatis præfecerat, ſimulata proditione, adortus virum intentum libello, quem, ut theſaurorum rationes continentem, ipſe porrexerat, ſtricto ferro cruentat vulnere in tempore. Cæterum barbarus undique infeſto exercitu oppreſſus, gladio, & pyra, in quam ſe percuſſus immiſit, ſuperſtiti etiamnum Cæſari ſatisfecit. Sub OCCASU pacata fere omnis HISPANIA, niſi quam Pyrenæi definientis ſcopulis inhærentem citerior alluebat Oceanus. Hic duæ validiſſimæ gentes, CANTABRI, & ASTURES, immunes imperii agitabant. Cantabrorum & prior, & altior, & magis pertinax in rebellando animus fuit; qui non contenti libertatem ſuam defendere, proximis etiam imperitare tentabant: VACCÆOSQUE, & GURGONIOS & AURIGONAS crebris incurſionibus fatigabant. In hos igitur, quia vehementius agere nunciabantur, non mandata expeditio, ſed ſumpta eſt. Ipſe venit Sageſamam. caſtra poſuit. inde partito exercitu totam in diem amplexus CANTABRIAM, efferam gentem ritu ferarum quaſi indagine debellabat. Nec ab Oceano quies, quum infeſta claſſe ipſa quoque terga hoſtium cæderentur. Primum

adverſus Cantabros ſub mœnibus Belgicæ prœliatus eſt. Hinc fuga in eminentiſſimum Vinnium montem, quem maria prius Oceani, quam arma Romana aſcenſura eſſe crediderant. Tertio Arracilium oppidum magna vi repugnat. Captum tamen poſtremo fuit, Medulli montis obſidio: quem perpetua quindecim millium foſſa comprehenſum cinxit, undique ſimul adeunte Romano. Poſtquam extrema barbari vident, certatim igne, ferro, inter epulas, venenoque, quod ibi vulgo ex arboribus taxeis exprimitur, præcepere mortem: ſeque pars major à captivitate, quæ videbatur, vindicavere. Hæc per Antiſtium, Furnium, Agrippam legatos, hibernans in TARRACONIS maritimis Cæſar accepit. Ipſe præſens hos deduxit montibus, hos obſidibus aſtrinxit, hos ſub corona jure belli venum dedit. Digna res lauro, digna curru ſenatui viſa eſt: ſed jam Cæſar tantus erat, ut poſſet triumphos contemnere. ASTURES per idem tempus ingenti agmine à montibus ſuis deſcenderant: nec temere ſumptus, ut barbaris, impetus: ſed poſitis caſtris apud Aſturam flumen, trifariam diviſo agmine tria ſimul Romanorum caſtra aggredi parabant. Fuiſſet & anceps, & cruentum, & utinam mutua clade certamen tunc, tam fortibus, tam ſubito, tam cum conſilio venientibus, niſi Trigæcini prodidiſſent; à quibus præmonitus Cariſius, cum exercitu adveniens, oppreſſit conſilia, ſic quoque tamen non incruento certamine. Reliquias fuſi exercitus validiſſima civitas Lancia excepit. ubi adeo certatum eſt, ut quum in captam urbem faces poſcerentur, ægre dux impetraverit veniam, ut victoriæ Romanæ ſtans potius eſſet, quam incenſa, monumentum. Hic finis Auguſto bellicorum certaminum fuit: idem rebellandi finis Hiſpaniæ. Certa mox fides,

& æterna pax; cum ipſorum ingenio, in pacis partes promptiore; tum conſilio Cæſaris; qui fiduciam montium timens, in quos ſe recipiebant, caſtra ſua, ſed quæ in plano erant, habitare, & incolere juſſit. Ingentis eſſe conſilii illud obſervari cœpit. Natura regionis circa ſe omnis aurifera, miniique & chryſocollæ, & aliorum colorum ferax. Itaque exerceri ſolum juſſit. Sic Aſtures & latentes in profundo opes ſuas atque divitias dum aliis quærunt, noſſe cœperunt. Omnibus ad occaſum & meridiem pacatis gentibus, ad Septentrionem quoque duntaxat intra Rhenum atque Danubium; item ad Orientem intra Taurum & Euphratem; illi quoque reliqui, qui immunes imperii erant, ſentiebant tamen magnitudinem; & victorem gentium Populum Romanum reverebantur. Nam & SCYTHÆ miſere legatos, & Sarmatæ, amicitiam petentes. SERES etiam, habitantesque ſub ipſo Sole INDI, cum gemmis, & margaritis, elephantes quoque inter munera trahentes, nihil magis, quam longinquitaten viæ imputabant, quam quadriennio impleverant & tamen ipſe hominum color ab alio venire cœl fatebatur. PARTHI quoque quaſi victoriæ pœniteret, rapta, clade Craſſiana, ultro ſigna retule re. Sic ubique cuncta atque continua totius ge neris humani aut pax fuit, aut pactio. Auſusque tandem CÆSAR AUGUSTUS ſeptingenteſim ab Urbe condita anno JANUM GEMINUM cludere, bis ante ſe cluſum; ſub Numa rege, & vi cta primum Carthagine. Hinc converſus ad pa cem, pronum in omnia mala & in luxuriam fluen ſæculum gravibus ſeveriſque legibus multis coër cuit. Ob hæc tot facta ingentia Dictator perpe tuus, & Pater patriæ dictus. Tractatum etiam i ſenatu, an quia condidiſſet imperium, Romulu

voca

vocaretur: ſed ſanctius & reverentius viſum eſt nomen Augusti, ut ſcilicet jam tum, dum colit terras, ipſo nomine & titulo conſecraretur.

Caii Velleii
Paterculi
Historiæ Romanæ
Ad M. Vinicium Cos.
Libri duo.

Liber Primus.

*** tempeſtate diſtractus à duce ſuo Neſtore, Metapontum condidit. Teucer, non receptus à patre Telamone, ob ſegnitiam non vindicatæ fratris injuriæ, Cyprum appulſus, cognomine patriæ ſuæ Salamina conſtituit. Pyrrhus, Achillis filius, Epirum occupavit; Philippus Ephyram in Theſprotia. At rex regum Agamemnon, tempeſtate in Cretam inſulam rejectus, tres ibi urbes ſtatuit, duas a patriæ nomine, unam a victoriæ memoria, Mycenas, Tegeam, Pergamum. idem mox, ſcelere patruelis fratris Ægiſthi, hæreditarium exercentis in eum odium, & facinore uxoris oppreſſus, occiditur. Regni potitur Ægiſthus per annos VII. hunc Oreſtes, matremque, cum ſocia conſiliorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nium ſorere Electra, virilis animi femina, obtrun-
cat. factum ejus a diis comprobatum, ſpatio vitæ,
& felicitate imperii apparuit: quippe vixit annis
xc. regnavit LXX. qui ſe etiam à Pyrrho, Achil-
lis filio, virtute vindicavit. nam quod pactæ ei
Menelai atque Helenæ filiæ Hermiones nuptias oc-
cupaverat, Delphis eum interfecit. Per hæc tem-
pora Lydus & Tyrrhenus fratres cum regnarent
in Lydia, ſterilitate frugum compulſi, ſortiti ſunt,
uter cum parte multitudinis patria decederet.
ſors Tyrrhenum contigit. Pervectus in Italiam: &
loco, & incolis, & mari nobile ac perpetuum à ſe
nomen dedit. Poſt Oreſtis interitum, filii ejus,
Penthelus, & Tiſamenus, regnavere triennio. Tum,
fere anno octogeſimo poſt Trojam captam; cen-
teſimo, & vigeſimo, quam Hercules ad deos ex-
ceſſerat, Pelopis progenies, quæ omni hoc tempo-
re pulſis Heraclidis, Peloponneſi imperium obti-
nuerat, ab Herculis progenie expellitur. duces re-
cuperandi imperii fuere, Teminus, Creſphontes,
Ariſtodemus, quorum atavus fuerat. Eodem
fere tempore Athenæ ſub regibus eſſe deſierunt:
quarum ultimus rex fuit Codrus, Melanthi filius,
vir non prætereundus: quippe, cum Lacedæmo-
nii gravi bello Atticos premerent, reſpondiſſetque
Pythius, quorum dux ab hoſte eſſet occiſus, eos
futuros ſuperiores; depoſita veſte regia, paſtora-
lem cultum induit; immiſtuſque caſtris hoſtium,
de induſtria, imprudenter, rixam ciens, interem-
ptus eſt. Codrum cum morte æterna gloria,
Athenienſes ſecuta victoria eſt. Quis eum non
miretur, qui iis artibus mortem quæſierit, qui-
bus ab ignavis vita quæri ſolet? Hujus filius Me-
don primus Archon Athenis fuit. Ab hoc poſte-
ri apud Atticos dicti Metontidæ, ſed ii, inſequen-
teſque Archontes, uſque ad Charopem, dum vi-
verent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

verent, eum honorem uſurpabant. Peloponneſii digredientes ſinibus Atticis, Megaram mediam Corintho Atheniſque urbem condidere. Ea tempeſtate & Tyria claſſis, plurimum pollens mari, in ultimo Hiſpaniæ tractu, in extremo noſtri orbis termino, inſulam circumfuſam Oceano, perexiguo à continenti diviſam freto, Gades condidit. ab iiſdem poſt paucos annos in Africa Utica condita eſt. Excluſi ab Heraclidis Oreſtis liberi, jactatique cum variis caſibus, tum ſævitia maris, quintodecimo anno ſedem cepere circa Lesbum inſulam. Tum Græcia maximis concuſſa eſt motibus: Achæi, ex Laconica pulſi, eas occupavere ſedes, quas nunc obtinent; Pelaſgi Athenas commigravere: acerque belli juvenis, nomine Theſſalus, natione Theſprotius, cum magna civium manu, eam regionem armis occupavit, quæ nunc ab ejus nomine Theſſalia appellatur, antea Myrmidonum vocitata civitas. Quo nomine mirari convenit eos, qui, Iliaca componentes tempora, de ea regione ut Theſſalia commemorant. quod cum alii faciant, Tragici frequentiſſime faciunt. quibus minime id concedendum eſt. nihil enim ex perſona poëtæ, ſed omnia ſub eorum, qui illo tempore vixerunt, dixerunt. quod ſi quis à Theſſalo, Herculis filio, eos appellatos Theſſalos dicet; reddenda erit ei ratio, cur nunquam ante hunc inſequentem Theſſalum ea gens id nominis uſurpaverit. Paullo ante Haletes, ſextus ab Hercule, Hippotis filius, Corinthum, quæ antea fuerat Ephyre, clauſtra Peloponneſi continentem, in Iſthmo condidit. Neque eſt, quod miremur, ab Homero nominari Corinthum. nam ex perſona poëtæ & hanc urbem, & quaſdam Ionum colonias, iis nominibus appellat quibus vocabantur ætate ejus, multo poſt Ilium captum conditæ. A-

thenienſes in Eubœa Chalcida Erethriam colonis occupavere; Lacedæmonii in Aſia Magneſiam. Nec multo poſt Chalcidenſes, orti, ut prædiximus, Atticis, Hippocle & Megaſthene ducibus, Cumas in Italia condiderunt. Hujus claſſis curſum eſſe directum alii columbæ antecedentis volatu ferunt, alii nocturno æris ſono, qualis Cerialibus ſacris cieri ſolet. Pars horum civium magno poſt intervallo Neapolim condidit. Utriusque urbis eximia ſemper in Romanos fides facit eas nobilitate atque amœnitate ſua digniſſimas. Sed aliis diligentior ritus patrii manſit cuſtodia. Cumanos Oſca mutavit vicinia. Vires autem veteres earum urbium hodieque magnitudo oſtentat mœnium. Subſequenti tempore magna vis Græciæ juventutis, abundantia virium ſedes quæritans, in Aſiam ſe effudit. nam & Iones, duce Ione profecti Athenis, nobiliſſimam partem regionis maritimæ occupavere, quæ hodieque appellatur Ionia; urbesque conſtituere, Epheſum, Miletum, Colophona, Prienen, Lebedum, Myuntem, Erythram, Clazomenas, Phoceam: multasque in Ægæo atque Icario occupavere inſulas, Samum, Chium, Andrum, Tenum, Parum, Delum, aliasque ignobiles. Et mox Ætolii, eadem profecti Græcia, longiſſimisque acti erroribus, non minus illuſtres obtinuerunt locos; claraſque urbes condiderunt Smyrnam, Cymen, Laryſſam, Myrinam, Mitylenenque, & alias urbes, quæ ſunt in Lesbo inſula. Clariſſimum deinde Homeri illuxit ingenium, ſine exemplo maximum: qui magnitudine operum & fulgore carminum, ſolus appellari Poëta meruit. in quo hoc maximum eſt, quod neque ante illum quem ille imitaretur, neque poſt illum, qui eum imitari poſſet, inventus eſt. neque quemquam alium, cujus operis primus auctor fuerit, in eo per-

fect

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

fectiſſimum, præter Homerum, & Archilochum, reperiemus. Hic longius à temporibus belli, quod compoſuit, Troici, quam quidam rentur, abſuit. nam ferme ante annos DCCCCL. floruit, intra ∞ natus eſt. quo nomine non eſt mirandum, quod ſæpe illud uſurpat, hoc enim ut hominum, ita ſeculorum notatur differentia. Quem ſi quis cæcum genitum putat, omnibus ſenſibus orbus eſt. Inſequenti tempore imperium Aſiaticum ab Aſſyriis, qui id obtinuerant annis ∞ LXX, tranſlatum eſt ad Medos, abhinc annos ferme DCCLXX. quippe Sardanapalum, eorum regem, mollitiis florentem, & nimium felicem malo ſuo, tertio & triceſimo loco ab Nino & Semiramide, qui Babylona condiderant, natum, ita ut ſemper ſucceſſor regni paterni foret filius, Pharnaces Medus imperio vitaque privavit. Ea ætate clariſſimus Graji nominis Lycurgus Lacedæmonius, vir generis regii, fuit ſeveriſſimarum juſtiſſimarumque legum auctor, & diſciplinæ convenientiſſimæ vir: cujus quam diu Sparta diligens fuit, excelſiſſime floruit. Hoc tractu temporum ante annos V & LX quam urbs Romana conderetur, ab Eliſſa Tyria, quam quidam Dido autumant, Carthago conditur. Circa quod tempus Caranus, vir generis regii, ſextus decimus ab Hercule, profectus Argis, regnum Macedoniæ occupavit. à quo Magnus Alexander cum fuerit ſeptimus decimus, jure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus eſt. Æmylius Sura de annis populi Romani: Aſſyrii principes omnium gentium, rerum potiti ſunt; deinde Medi, poſtea Perſæ, deinde Macedones. exinde, duobus regibus, Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo poſt Carthaginem ſubactam devictis, ſumma imperii ad populum Romanum pervenit. Inter hoc tempus, & initium

Nini regis Aſſyriorum, qui princeps rerum poti-
tus, inter ſunt anni ∞ Dccccxcv. Hujus temporis
æqualis Heſiodus fuit, circa cxx annos diſtinctus
ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & mol-
liſſima dulcedine carminum memorabilis, otii
quietiſque cupidiſſimus, ut tempore tanto viro,
ita operis auctoritate, proximus. qui vitavit, ne in
id, quod Homerus, incideret; patriamque, & paren-
tes; teſtatus eſt. ſed patriam, quia multatus ab
ea erat, contumelioſiſſime. Dum in externis moror,
incidi in rem domeſticam, maximique erroris, &
multum diſcrepantem auctorum opinionibus. Nam
quidam, hujus temporis tractu, ajunt, à Tuſcis
Capuam Nolamque conditam, ante annos fere
Dcccxxx. quibus equidem aſſenſerim. ſed M. Cato
quantum differt? qui dicat, Capuam ab eisdem
Tuſcis conditam, ac ſubinde Nolam: ſtetiſſe au-
tem Capuam, antequam à Romanis caperetur, an-
nis circiter ccLx. quod ſi ita eſt; cum ſint à Capua
capta anni ccxL, ut condita eſt, anni ſunt fere D.
Ego (pace diligentiæ Catonis dixerim) vix cre-
diderim, tam mature tantam urbem creviſſe, flo-
ruiſſe, concidiſſe, reſurrexiſſe. Clariſſimum dein-
de omnium ludicrum certamen, & ad exercitan-
dam corporis, animique virtutem efficaciſſimum
Olympiorum initium habuit, auctore Iphito Elio
is eos ludos, mercatumque, inſtituit ante annos
quam tu, M. Vinici, conſulatum inires, DCCCCIV
hoc ſacrum eodem loco inſtituiſſe fertur abhin
annos ferme ∞ ccL Atreus, cum Pelopi patri fu
nebres ludos faceret. quo quidem in ludicro o
mnis generis certaminum Hercules victor exſt
tit. Tum Athenis perpetui Archontes eſſe deſi
runt, cum fuiſſet ultimus Alcmæon: cœperuntq
in denos annos creari. quæ conſuetudo in ann
Lxx. manſit; ac deinde annuis commiſſa eſt ma

ſtratib

ſtratibus reipub. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charops, ultimus Eryx; ex annuis, primus Creon. Sexta Olympiade, poſt duo & viginti annos, quam prima conſtituta fuerat, Romulus, Martis filius, ultus injurias avi, Romam Urbem Parilibus in palatio condidit. à quo tempore ad vos conſules, anni ſunt DCCLXXXII. id actum poſt Trojam captam annis CDXXXVII. Id geſſit Romulus, adjutus legionibus Latini, avi ſui: (libenter enim iis, qui ita prodiderunt, acceſſerim:) cum aliter firmare urbem novam, tam vicini Vejentibus, aliisque, Etruſcis ac Sabinis, cum imbelli & paſtorali manu vix potuerit. quamquam, jam Aſylo facto inter duos lucos, auxit. Hic centum homines electos, appellatosq; Patres, inſtar habuit conſilii publici. hanc originem nomen Patriciorum habet. Raptus virginum Sabinarum, * * *

* * * * * * * * * * * *

quam timuerat hoſtis, expetit. nam biennio adeo varia fortuna cum conſulibus conflixerat, ut plerumque ſuperior fuerit, magnamque partem Græciæ in ſocietatem ſuam perduceret. Quin Rhodii quoque, fideliſſimi antea Romanis, tum dubia fide, ſpeculati fortunam, proniores regis partibus fuiſſe viſi ſunt: & rex Eumenes in eo bello medius fuit animo, neque fratris initiis, neque ſuæ reſpondit conſuetudini. Tum ſenatus populusque Romanus L. Æmilium Paullum, qui & prætor, & conſul triumphaverat, virum in tantum laudandum, in quantum intelligi virtus poteſt, conſulem creavit, filium ejus Paulli, qui ad Cannas quam tergiverſanter pernicioſam reipublicæ pugnam inierat, tam fortiter in ea mortem obierat. Is Perſeum ingenti prœlio apud urbem nomine Pydnam in Macedonia fuſum, fugatumque, caſtris exuit, deletisque ejus copiis, deſtitutum omni ſpe

coëgit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

coëgit è Macedonia profugere: quam ille linquẽs, in inſulam Samothraciam profugit, templique ſe religioni ſupplicem credidit. Ad eum Cnæus Octavius prætor, qui claſſi præerat, pervenit; & ratione magis, quam vi perſuaſit, ut ſe Romanorum fidei committeret. Ita Paullus maximum, nobiliſſimumque regem in triumpho duxit. quo anno & Octavii, prætoris navalis, & Anicii, regem Illyriorum Gentium ante currum agentis, triumphi fuere celebres. Quam ſit aſſidua eminentis fortunæ comes Invidia, altiſſimiſque adhæreat, etiam hoc colligi poteſt, quod, cum Anicii Octaviique triumphum nemo interpellaret, fuere, qui Paulli impedire obniterentur: cujus tantum priores exceſſit, vel magnitudine regis Perſei, vel ſpecie ſimulacrorum, vel modo pecuniæ, ut bis millies centies H S ærario contulerit, & omnium anteactorum comparationem amplitudine vicerit. Per idem tempus, cum Antiochus Epiphanes, qui Athenis Olympicum inchoavit, tum regem Syriæ, Ptolemæum puerum, Alexandriæ obſideret; miſſus eſt ad eum legatus M. Popillius Lænas, qui juberet incepto deſiſtere: mandataque expoſuit: & regem, deliberaturum ſe dicentem, circumſcripſit virgula, juſſitque, prius reſponſum reddere, quam egrederetur finito arenæ circulo. Sic cogitationem regiam Romana disjecit conſtantia; obeditumque imperio. Lucio autem Paullo, magnæ victoriæ compoti, quatuor filii fuere; ex iis duos natu majores, unum P. Scipioni, P. Africani filio, nihil ex paterna majeſtate, præter ſpeciem nominis, vigoremque eloquentiæ, retinenti, in adoptionem dederat; alterum Fabio Maximo: duos minores natu, prætextatos, quo tempore victoriam adeptus eſt, habuit. Is cum in concione extra urbem, more majorum, ante triumphi diem,

ordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ordinem actorum ſuorum commemoraret, deos immortales precatus eſt, ut, ſi quis eorum invideret operibus, ac fortunæ ſuæ, in ipſum potius ſævirent, quam in rempublicam. Quæ vox, veluti oraculo emiſſa, magna parte eum ſpoliavit ſanguinis ſui. nam alterum ex iis, quos in familia retinuerat, liberis, ante paucos triumphi, alterum poſt pauciores amiſit dies. Aſpera circa hæc tempora cenſura Fulvii Flacci, & Poſthumii Albini fuit. quippe Fulvii cenſoris frater, & quidem conſors, Cn. Fulvius, ſenatu motus eſt ab iis cenſoribus. Poſt victum captumque Perſeum, qui quadriennio poſt in libera cuſtodia Albæ deceſſit, Pſeudophilippus, à mendacio ſimulatæ originis appellatus, qui ſe Philippum regiæque ſtirpis ferebat, cum eſſet ultimæ, armis occupata Macedonia, aſſumptis regni inſignibus, brevi temeritatis pœnas dedit. Quippe Q. Metellus prætor, cui ex virtute Macedonici nomen inditum, præclara victoria ipſum, gentemque ſuperavit, & immani etiam Achæos, rebellare incipientes, fudit acie. Hic eſt Metellus Macedonicus, qui porticus, quæ fuere circumdatæ duabus ædibus ſine inſcriptione poſitis, quæ nunc Octaviæ porticibus ambiuntur, fecerat, quique hanc turmam ſtatuarum equeſtrium, quæ frontem ædium ſpectant, hodieque maximum ornamentum ejus loci, ex Macedonia detulit. cujus turmæ hanc cauſam referunt: Magnum Alexandrum impetraſſe à Lyſippo, ſingulari talium auctore operum, ut eorum equitum, qui ex ipſius turma apud Granicum flumen ceciderant, expreſſa ſimilitudine figurarum, faceret ſtatuas, & ipſius quoque iis interponeret. Hic idem, primus omnium Romæ ædem ex marmore in iis ipſis monumentis molitus, vel magnificentiæ, vel luxuriæ princeps fuit. Vix ullius gentis,
ætatis

ætatis, ordinis hominem inveneris, cujus felici-
tatem fortunæ Metelli compares, nam, præter ex-
cellentes triumphos, honoreſque ampliſſimos, &
principale in republica faſtigium, extentumque
vitæ ſpatium, & acres innocenteſque pro repu-
blica cum inimicis contentiones, quattuor filios
ſuſtulit: omnes adultæ ætatis vidit, omnes reliquit
ſuperſtites, & honoratiſſimos. mortui ejus lectum
pro Roſtris ſuſtulerunt quatuor filii, unus conſu-
laris & cenſorius, alter conſularis, tertius conſul,
quartus candidatus conſulatus, quem honorem
adeptus eſt. Hoc eſt nimirum magis, feliciter de
vita migrare, quam mori. Univerſa deinde, ut præ-
diximus, inſtincta in bellum Achaja, cum pars ma-
gna, ejuſdem Metelli Macedonici virtute, armis-
que, tracta erat. Maxime Corinthiis in arma, cum
gravibus etiam in Romanos contumeliis, inſti-
gantibus, deſtinatus ei bello gerendo conſul
Mummius. Et ſub idem tempus, magis, quia vo-
lebant Romani, quicquid de Carthaginienſibus
diceretur, credere, quam quia credenda affere-
bantur, ſtatuit ſenatus Carthaginem excidere
Ita eodem tempore P. Scipio Æmylianus, vir avi-
tis P. Africani paternisque L. Paulli virtutibus ſi-
millimus, omnibus belli ac togæ dotibus, in-
geniisque, ac ſtudiorum eminentiſſimus ſæcul
ſui, qui nihil in vita, niſi laudandum, aut fe
cit, aut dixit, ac ſenſit quem, Paullo genitum
adoptatum à Scipione, Africani filio, diximus
ædilitatem petens conſul creatus eſt. Bellun
Carthagini, jam ante biennium à prioribus conſu
libus illatum, majore vi intulit: cum ante in Hi
ſpania murali corona; in Africa obſidionali do
natus eſſet; in Hiſpania vero etiam ex provocatio
ne, ipſe modicus virium, immanis magnitudini
hoſtem interemiſſet. Eamque urbem, magis in

vidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

idia imperii, quam ullius temporis noxiæ, inſiam Romano nomini, funditus ſuſtulit, fecitque ſuæ virtutis monumentum, quod fuerat avi jus clementiæ. Carthago diruta eſt, cum ſteiſſet annis DCLXVII. Abhinc annos CLXXVII, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummio coſſ., hunc inem habuit Romani imperii Carthago æmula: cum qua bellare majores noſtri cœpere Claudio & Fulvio coſſ. ante annos CCXCVI, quam tu, M. Vinici, conſulatum inires. ita per annos CXV. aut bellum inter eos populos, aut belli præparatio, aut infida pax fuit. Neque ſe Roma, jam terrarum orbe ſuperato, ſecuram ſperavit fore, ſi nomen uſquam ſtantis maneret Carthaginis. adeo odium, certaminibus ortum, ultra metum durat, & ne in victis quidem deponitur, neque ante inviſum eſſe deſinit, quam eſſe deſiit. Ante triennium, quam Carthago deleretur, M. Cato, perpetuus diruendæ ejus autor, L. Cenſorino, M. Manlio Coss., mortem obiit. Eodem anno, quo Carthago concidit, L. Mummius Corinthum, poſt annos DCCCCLII, quam b Halete, Hippotis filio, erat condita, funditus ruit. uterque imperator, devictæ à ſe gentis nomine honoratus, alter Africanus, alter appellatus ſt Achaicus. Nec quiſquam ex novis hominius prior Mummio cognomen virtute partum indicavit. Diverſi imperatoribus mores, diverſa fuere ſtudia. Quippe Scipio tam eleans liberalium ſtudiorum, omniſque doctrinæ & uctor & admirator fuit, ut Polybium, Panætiumque, præcellentes ingenio viros, domi militiæque ecum habuerit. neq; enim quiſquam hoc Scipione elegantius intervalla negotiorum otio diſpunit, ſemperque aut belli, aut pacis ſerviit artibus: ſemper inter arma ac ſtudia verſatus, aut corpus

peri-

periculis, aut animum diſciplinis exercuit. Mummius tam rudis fuit, ut capta Corintho, cum maximorum artificum perfectas manibus tabulas ac ſtatuas in Italiam portandas locaret, juberet prædici conducentibus, ſi eas perdidiſſent, novas eos reddituros. Non tamen puto dubites, Vinici, quin magis pro republica fuerit, manere adhuc rudem Corinthiorum intellectum, quam in tantum ea intelligi, & quin hac prudentia illa imprudentia decori publico fuerit convenientior.

Cum facilius cujusque rei in unum contract[a] ſpecies, quam diviſa temporibus, oculis, animis que inhæreat; ſtatui priorem hujus voluminis poſterioremque partem, non inutili rerum noti[tia] in artum contracta, diſtinguere, atque hu[ic] loco inſerere, quæ quoque tempore, poſt Roma[m] à Gallis captam, deducta ſit colonia juſſu ſenatu[s] nam militarium & cauſſæ, & auctores, & ipſaru[m] præfulgent nomina. Huic rei per idem tempus c[i]vitates propagatas, auctumque Romanum n[o]men communione juris, haud intempeſtive ſu[b]texturi videmur. Poſt ſeptem annos, quam Ga[lli] urbem ceperunt, Sutrium deducta colonia eſt, poſt annum Setina; novemque interjectis ann[is] Nepe; deinde, interpoſitis duobus & trigint[a] Aricini in civitatem recepti. abhinc annos aute[m] CCCL. Sp. Poſtumio, Veturio Calvino Cos Campanis data eſt civitas, partique Samnitium ne ſuffragio: & eodem anno Cales deducta col[o]nia. Interjecto deinde triennio Fundani & F[or]miani in civitatem recepti, eo ipſo anno, quo A[le]xandria condita eſt. Inſequentibusque conſulib[us] à Sp. Poſthumio, Philone Publio cenſoribus, Ac[er]ranis data civitas: & poſt triennium Tarracin[a] deducta colonia. interpoſitoque quadrienn[io]

Luc

Luceria, ac deinde, interjecto triennio, Sueſſa Aurunca, & Saticula, Interamnaque poſt biennium. Decem deinde hoc munere anni vacaverunt. tunc Sora, atque Alba deductæ coloniæ, & Carſeoli poſt biennium. at quinctum Fabio, Q. Decio Mure quartum Coss., quo anno Pyrrhus regnare cœpit, Sinueſſam, Minturnasque miſſi coloni, poſt quadriennium Venuſiam: interjecto biennio, M. Curio, & Rufino Cornelio Coss. Sabinis ſine ſuffragio data civitas. id actum ante annos ferme cccxx. At Coſſam, & Pæſtum, abhinc annos ferme ccc, Fabio Dorſone, & Claudio Canina Coss., interjecto quinquennio, Sempronio Sopho, & Appio Cæcilio Coss., Ariminum, Beneventum, coloni miſſi: & ſuffragii ferendi jus Sabinis datum. ac initio primi belli Punici Firmum & Caſtrum colonis occupata. & poſt annum Æſernia, poſtque xxii annos Æſalum, & Alſium, Frægeleque poſt biennium; proximoque anno, Torquato, Sempronioque Coss., Brundiſium, & poſt triennium Spoletium: quo anno Floralium ludorum factum eſt initium: poſtque biennium deducta Valentia, &, ſub adventum in Italiam Hannibalis, Cremona, atque Placentia. Deinde, neque dum Hannibal in Italia moratur, neque proximis poſt exceſſum ejus annis, vacavit Romanis colonias condere; cum eſſet in bello conquirendus potius miles, quam dimittendus; & poſt bellum vires refovendæ magis, quam ſpargendæ. Cnæo autem Manlio Volſone, & M. Fulvio Nobiliore Coss., Bononia deducta colonia, abhinc annos ferme ccxvii. &, poſt quadriennium, Piſaurum, ac Potentia; interjectoque triennio, Aquileja, & Graviſca, & poſt quadriennium Luca. Eodem temporum tractu,

quam-

quamquam apud quoſdam ambigitur, Puteolos Salernumque, & Buxentum miſſi coloni: Auximum autem in Picenum, abhinc annos ferme CLXXXVII, ante triennium, quam Caſſius cenſor à Lupercali in Palatium verſus, theatrum facere inſtituit: cui in demoliendo eximia civitatis, ſeveritas & conſul Cæpio reſtitêre: quod ego inter clariſſima publicæ voluntatis argumenta numeraverim. Caſſio autem Longino, & Sextio Calvino, qui Sallues apud Aquas, quæ ab eo Sextiæ appellantur, devicit, conſulibus, Fabrateria deducta eſt, abhinc annos ferme CLVII. &, poſt annum, Scylacium, Minervium, Tarentum, Neptunia. Carthagoque in Africa, prima, ut prædiximus, extra Italiam, colonia condita eſt. de Dertona ambigitur. Narbo autem Marcius in Gallia M. Porcio, Q. Marcio Cos. abhinc annos circiter CLIII. deducta colonia eſt. poſt tres & viginti annos in Vagiennis Eporædia, Mario ſexies, Valerioque Flacco Coss. Neque facile memoriæ mandaverim, quæ, niſi militaris, poſt hoc tempus deducta ſit.

Cum hæc particula operis velut formam propoſiti exceſſerit: quamquam intelligo, mihi, in hac tam præcipiti feſtinatione, quæ me, rotæ pronive gurgitis ac verticis modo, nuſquam patitur conſiſtere, pæne magis neceſſaria prætereunda, quam ſupervacua amplectenda: nequeo tamen temperare mihi, quin rem, ſæpe agitatam animo meo, neque ad liquidum ratione perductam ſignem ſtylo. Quis enim abunde mirari poteſt quod eminentiſſima cujusque profeſſionis ingenia, in eam formam, & in idem artati tempori congruens ſpatium, & quemadmodum clauſa capſa, alioque ſepto diverſi generis animalia, nihilominus ſeparata alienis, in unum quoque corpus

con

congregantur; ita cujuſque clari operis capacia ingenia in ſimilitudinem & temporum, & profectuum, ſemetipſa ab aliis ſeparaverunt? Una, neque multorum annorum ſpatio diviſa, ætas, per divini ſpiritus viros, Æſchylum, Sophoclem, Euripidem, illuſtravit tragœdias: una priſcam illam, & veterem ſub Cratino, Ariſtophane, & Eupulide comœdiam: ac novam comicam Menandrus, æqualesque ejus ætatis magis, quam operis, Philemon, ac Diphilus, & invenere intra pauciſſimos annos, neque imitanda reliquere. Philoſophorum quoque ingenia, Socratico ore defluentia, omnium, quos paullo ante enumeravimus, quanto poſt Platonis, Ariſtoliſque mortem floruere ſpatio? Quid ante Iſocratem, quid poſt ejus auditores, eorumque diſcipulos, clarum in oratoribus fuit? adeo quidem artatum anguſtiis temporum, ut nemo memoria dignus, alter ab altero videri nequiverit. Neque hoc in Græcis, quam in Romanis, evenit magis. nam, niſi aſpera ac rudia repetas, & inventi laudanda nomine, in Attio, circaque eum, Romana tragœdia eſt: dulceſque Latini leporis facetiæ per Cæcilium, Terentiumque, & Afranium ſub pari ætate nituerunt. Hiſtoricos, (ut & Livium quoque priorum ætati adſtruas) præter Catonem, & quoſdam veteres, & obſcuros, minus LXXX. annis circumdatum ævum tulit. ut nec poetarum in antiquius citeriusve proceſſit ubertas. at oratio, ac vis forenſis, perfectumque proſæ eloquentiæ decus, ut idem ſeparetur Cato, (pace P. Craſſi Scipioniſque, & Lælii, & Gracchorum, & Fannii, & Ser. Galbæ dixerim) ita univerſa ſub principe operis ſui erupit Tullio: ut delectari ante eum pauciſſimis, mirari vero neminem poſſis, niſi aut ab illo viſum, aut qui illum viderit. Hoc

idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

idem eveniſſe grammaticis, plaſtis, pictoribus, ſcalptoribus, ut quiſque temporum inſtiterit notis, reperiet, eminentia cujusque operis artiſſimis temporum clauſtris circumdata. Hujus ergo, præcedentisque ſæculi, ingeniorum ſimilitudines congregantis, & in ſtudium par, & in emolumentum, cauſſas cum ſemper requiro, numquam reperio, quas eſſe veras confidam, ſed fortaſſe veri ſimiles, inter quas has maxime. Alit æmulatio ingenia: & nunc invidia, nunc admiratio incitationem accendit: naturaque, quod ſummo ſtudio petitum eſt, adſcendit in ſummum: difficiliſque in perfecto mora eſt: naturaliterque, quod pro cedere non poteſt, recidit. &, ut primo ad con ſequendos, quos priores ducimus, accendimur ita, ubi aut præteriri, aut æquari eos poſſe deſpe ravimus, ſtudium cum ſpe ſeneſcit, &, quod aſſe qui non poteſt, ſequi deſinit, &, velut occupa tam relinquens materiam, quærit novam: præte rito que eo, in quo eminere non poſſumus, ali quid, in quo nitamur, conquirimus: ſequiturque ut frequens ac mobilis tranſitus maximum per fecti operis impedimentum ſit. Tranſit admira tio ad conditionem temporum, & ad urbium. U na urbs Attica pluribus annis eloquentia, quam universa Græcia, operibusque floruit; adeo u corpora gentis illius ſeparata ſint in alias civitates ingenia vero ſolis Athenienſium muris clauſa ex ſtimes. Neque ego hoc magis miratus ſim, quam neminem Argivum, Thebanum, Lacedæmoniu oratorem, aut, dum vixit, auctoritate, aut po mortem memoria dignum exiſtimatum, quæ u bes, & multæ aliæ, talium ſtudiorum fuere ſte les, niſi Thebas unum os Pindari illuminaret. na Alcmana Lacones falſo ſibi vindicant.

C. Ve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

C. VELLEI PATERCULI

HISTORIÆ ROMANÆ

AD M. VINICIVM COS.

LIBER SECUNDUS.

POtentiæ Romanorum prior Scipio viam aperuerat, luxuriæ poſterior aperuit. quippe, remoto Carthaginis metu, ſublataque imperii æmula, non gradu, ſed præcipiti curſu à virtute deſcitum, ad itia tranſcurſum; vetus diſciplina deſerta, nova nducta; in ſomnum à vigiliis, ab armis ad volutates, à negotiis in otium converſa civitas. Tum Scipio Naſica in Capitolio porticus, tum quas rædiximus, Metellus, tum in circo Cn. Octavius nulto amœniſſimam moliti ſunt: publicamque nagnificentiam ſecuta privata luxuria eſt. Triſte leinde & contumelioſum bellum in Hiſpania, luce latronum Viriatho, ſecutum eſt. quod ita aria fortuna geſtum eſt, ut ſæpius Romanorum ereretur adverſa. Sed, interempto Viriatho fraude magis, quam virtute, Servilii Cæpionis, Nunantinum gravius exarſit. Hæc urbs numquam M. plura, quam propriæ juventutis, armavit, ſed, el fortunæ indulgentia, cum alios duces, tum ompejum, magni nominis virum, ad turpiſſima eduxit fœdera, (hic primus è Pompejis conſul fuit)

fuit) nec minus turpia ac deteſtabilia Mancinum
Hoſtilium conſulem. Sed Pompejum gratia im-
punitum habuit, Mancinum verecundia. quippe,
non recuſando, perduxit huc, ut per Feciales nu-
dus, ac poſt tergum religatis manibus, dederetur
hoſtibus : quem illi recipere ſe negaverunt , ſicut
quondam Caudini fecerunt , dicentes , publicam
violationem fidei non debere unius ſui ſanguine
Immanem deditio Mancini civitatis movit diſſen-
ſionem. quippe Ti. Gracchus , Ti. Gracchi , cla-
riſſimi atque eminentiſſimi viri filius , P. Africa-
ni ex filia nepos, quo Quæſtore & auctore id fœ-
dus ictum erat , nunc praviter ferens aliquid à ſe
factum infirmari, nunc ſimilis vel judicii vel pœ-
næ metuens diſcrimen , tribunus plebis creatus
vir alioqui vita innocentiſſimus , ingenio floren-
tiſſimus, propoſito ſanctiſſimus , tantis denique
adornatus virtutibus , quantas perfecta & natura
& induſtria mortalis conditio recipit, P. Mucio
Scævola, L, Calpurnio conſulibus , abhinc annos
CLXII. deſcivit à bonis ; pollicituſque toti Italiæ
civitatem , ſimul etiam promulgatis agrariis legi-
bus , omnibus ſtatum concupiſcentibus , summa
imis miſcuit ; & in præruptum atque anceps pe-
riculum adduxit rempublicam; Octavioque colle-
gæ , pro bono publico ſtanti , imperium abroga-
vit : III. viros agris dividendis, coloniiſque de-
ducendis, creavit ſe , ſocerumq; ſuum conſularem
Appium , & Gracchum fratrem, admodum juve-
nem. Tum P. Scipio Naſica, ejus, qui optimus vir
à ſenatu judicatus erat , nepos , ejus , qui cenſor
porticus in Capitolio fuerat, filius , pronepos au-
tem Cnæi Scipionis, celeberrimi viri , P. Africa-
ni patruus , privatuſque , & togatus , cum eſſet
conſobrinus Ti. Gracchi, patriam cognationi præ-
ferens, & quidquid publice ſalutare non eſſet, pri-

vati

vatim alienum exiſtimans, ob eas virtutes primus omnium abſens Pontifex Max. factus eſt, cum data lævo brachio togæ lacinia, ex ſuperiore parte Capitolii, ſummis gradibus inſiſtens, hortatus eſt, qui ſalvam vellent remp. ſe ſequerentur. Tum optimates, ſenatus, atque equeſtris ordinis pars melior, & major, & intacta pernicioſis conſiliis plebs, inruere in Gracchum, ſtantem in area cum catervis ſuis, & concientem pæne totius Italiæ frequentiam. is fugiens, decurrensque clivo Capitolino, fragmine ſubſellii ictus, vitam, quam glorioſiſſime degere potuerat, immatura morte finivit. Hoc initium in urbe Roma civilis ſanguinis, gladiorumque impunitatis fuit. inde jus vi obrutum; potentiorque habitus prior; diſcordiæque civium, antea conditionibus ſanari ſolitæ, ferro dijudicatæ; bellaque non cauſſis inita, ſed prout eorum merces fuit. quod haud mirum eſt. non enim ibi conſiſtunt exempla, unde cœperunt; ſed quamlibet in tenuem recepta tramitem, latiſſime evagandi ſibi viam faciunt: &, ubi ſemel recto deerratum eſt, in præceps pervenitur: nec quiſquam ſibi putat turpe, quod alii fuit fructuoſum. Interim, dum hæc in Italia geruntur, Ariſtonicus mortuo rege Attalo, à quo Aſia populo Romano hereditate relicta erat, ſicut relicta poſtea eſt à Nicomede Bithynia, mentitus regiæ ſtirpis originem, armis eam occupat. Is victus à M. Perpenna, ductuſque in triumpho: ſed M. Aquilio capite pœnas dedit, cum initio belli Craſſum Mucianum, virum juris ſcientiſſimum, decedentem ex Aſia proconſulem interemiſſet. Et P. Scipio Africanus Æmylianus, qui Carthaginem deleverat, poſt tot acceptas circa Numantiam clades, creatus iterũ conſul, miſſuſq; in Hiſpaniam, fortunæ, virtutiq;, expertę in Africa, reſpondit in Hiſpa-

nia : & intra annum, ac tres menſes, quam eo venerat, circumdatam operibus Numantiam, exciſamque æquavit ſolo. nec quiſquam ullius gentis hominum ante eum clariore urbium excidio nomen ſuum perpetuæ commendavit memoriæ, quippe exciſa Carthagine, ac Numantia, ab alterius nos metu, alterius vindicavit contumeliis. Hic eum interrogante tribuno Carbone, quid de Ti. Gracchi cæde ſentiret, reſpondit : ſi is occupandæ reipubl. animum habuiſſet, jure cæſum. Et cum omnis concio acclamaſſet : Hoſtium, inquit, armatorum toties clamore non territus, qui poſſum veſtro moveri, quorum noverca eſt Italia? Reverſus in urbem intra breve tempus, M. Aquillio, C. Sempronio Coss. abhinc annos CL, poſt duos conſulatus, duosq; triumphos & bis exciſos territores reip., mane in lectulo repertus eſt mortuus; ita ut quædam eliſarum faucium in cervice reperirentur notæ. De tanti viri morte nulla habita eſt quæſtio : ejuſque corpus velato capit elatum eſt, cujus opera ſuper totum terrarum orbem Roma extulerat caput. ſeu fatalem, ut plures ſeu conflatam inſidiis, ut aliqui prodidere memoriæ, mortem obiit; vitam certe digniſſimam egit quæ nullius ad id temporis, præterquam avit fulgore vinceretur. Deceſſit anno ferme LVI. de qu ſi quis ambiget, recurrat ad priorem conſulatun ejus, in quem creatus eſt anno XXXVI. ita dubitar deſinet. Ante tempus exciſæ Numantiæ, præclar in Hiſpaniam militia A. Bruti fuit; qui penetrat omnibus Hiſpaniæ gentibus, ingenti vi hominum urbiumque potitus numero, aditis quæ vix audit erant, Gallæci cognomen meruit. Et ante eum pau cis annis tam ſeverum illius Q. Macedonici in h gentibus imperium fuit, ut cum urbem Contr biam nomine in Hiſpania oppugnaret, pullas præ

cipi

cipiti loco quinque cohortes legionarias eodem protinus ſubire juberet; facientibuſque omnibus in procinctu teſtamenta, velut ad certam mortem eundum foret, non deterritus propoſito, perſeverantia ducis, quem moriturum miſerat, militem victorem recepit. tantum effecit miſtus timori pudor, ſpeſque deſperatione quæſita. Hic virtute ac ſeveritate facti; at Fabius Æmylianus, Paulli exemplo, diſciplinæ in Hiſpania fuit clariſſimus. Decem deinde interpoſitis annis, qui Ti. Gracchum, idem Cajum, fratrem ejus, occupavit furor, tam virtutibus ejus omnibus quam huic errori ſimilē, ingenio etiam eloquentiaq; longe præſtantiorem. Qui cum, ſumma quiete animi, civitatis princeps eſſe poſſet, vel vindicandæ fraternæ mortis gratia, vel præmuniendę regalis potentiæ, ejuſdem exempli tribunatum ingreſſus, longe majora & acriora repetens, dabat civitatem omnibus Italicis, extendebat eam pœne uſque Alpes, dividebat agros; vetabat quemquam civem plus D. jugeribus habere; quod aliquando lege Licinia cautum erat: nova conſtituebat portoria, novis coloniis replebat provincias: judicia à ſenatu transferebat ad equites; frumentum plebi dare inſtituerat; nihil immotum, nihil tranquillum, nihil quietum denique in eodem ſtatu relinquebat: quin alterum etiam continuavit tribunatum. hunc L. Opimius conſul, qui prætor Fregellas exciderat, perſecutus armis, unaque Fulvium Flaccum, conſularem ac triumphalem virum, æque prava cupientem, quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris triumvirum nominaverat, eumque ſocium regalis aſſumpſerat potentiæ, morte afficit. id unum nefarie ab Opimio proditum, quod capitis non dicam Gracchi, ſed civis R. pretium ſe daturum, idque auro repenſurum, propoſuit. Flaccus in Aventino arma-

tos ad pugnam ciens, cum filio majore jugulatus eſt. Gracchus profugiens, cum jam comprehenderetur ab iis, quos Opimius miſerat, cervicem Euporo ſervo præbuit, qui non ſegnius ſe ipſe interemit, quam domino ſuccurrerat. Quo die ſingularis Pomponii, equitis R. in Gracchum fides fuit, qui more Coclitis, ſuſtentatis in ponte hoſtibus, ejus gladio ſe transfixit. Ut Tiberii Gracchi antea corpus, ita Caii, mira crudelitate victorum, in Tiberim dejectum eſt. Hunc Tib. Gracchi liberi, P. Scipionis Africani nepotes, viva adhuc matre Cornelia Africani filia, viri optimis ingeniis male uſi, vitæ mortisque habuere exitum: qui ſi civilem dignitatis concupiſſent modum, quicquid tumultuando adipiſci geſtierunt, quietis obtuliſſet respublica. Huic atrocitati adjectum ſcelus unicum: quippe juvenis, ſpecie excellens, necdum duodeviceſimum transgreſſus annum, immunisque delictorum paternorum, Fulvii Flacci filius, quem pater legatum de conditionibu[s] miſerat, ab Opimio interemptus eſt. quem cum harufpex Tuſcus, amicus, flentem in vincula duc[i] vidiſſet, Quin tu hoc potius, inquit, facis? pro[ti]tinusque inliſo capite in pontem lapideum janu[æ] carceris, effuſoque cerebro, exſpiravit. Crudeles que mox quæſtiones in amicos, clientesque Grac[chorum], chorum, habitæ ſunt. ſed Opimium, virum alic[ſanctum] qui ſanctum, & gravem, damnatum poſtea jud[i]cio publico, memoria ipſius ſævitiæ, nulla civil[i] perſecuta eſt miſericordia. Eadem Rutilium, Po[pilliumque], pilliumque, qui conſules aſperrime in Tibe[rii] Gracchii amicos ſævierant, poſtea judicioru[m] publicorum merito oppreſſit invidia. Rei tan[tum] parum ad notitiam pertinens interponetur. Hic [...] Opimius, à quo conſule celeberrimum Opimia[num] vini nomen; quod jam nullum eſſe, ſpatio ann[o]-

ru

rum colligi poteſt; cum ab eo ſint ad te, M. Vini-
ci, conſulem, anni CLI. Factum Opimii, quod ini-
micitiarum queſita erat ultio, minor ſecuta aucto-
ritas: & viſa ultio, privato odio magis, quam pu-
blicæ vindictæ, data. Subinde, Porcio, Marcioque
Cos., deducta colonia Narbo Martius. Mandetur
deinde memoriæ ſeveritas judiciorum. quippe
Cos. Cato conſularis, M. Catonis nepos, Afri-
cani ſororis filius, repetundarum ex Macedonia
damnatus eſt, cum lis ejus IV. æſtimaretur. adeo
illi viri magis voluntatem peccandi intuebantur,
quam modum: factaque ad conſilium dirigebant,
& quid, non in quantum, admiſſum foret, æſti-
mabant. Circa eadem tempora M. Metelli fratres
uno die triumphaverunt. Non minus clarum ex-
emplum, & adhuc unicum Fulvii Flacci, ejus, qui
Capuam ceperat, filiorum, ſed alterius in adop-
tionem dati, in collegio conſulum fuit. adoptivus
in Accidiani Manlii familiam datus. nam cenſura
Metellorum, patruelium, non germanorum fra-
trum fuit: quod ſolis contigerat Scipionibus.
Tum Cimbri & Teutoni tranſcendere Rhenum,
multis mox noſtris, ſuiſque cladibus nobiles. Per
eadem tempora clarus ejus Minucii, qui porticus,
quæ hodieque celebres ſunt, molitus eſt, ex Scor-
diſcis triumphus fuit. Eodem tractu temporum
fuerunt oratores Scipio Æmylianus, Læliusque,
Ser. Galba, duo Gracchi, C. Fannius, Carbo, Pa-
pyrius. Nec prætereundus Metellus Numidicus,
& Scaurus, & ante omnes L. Craſſus, & M. Anto-
nius. Quorum ætati, ingeniiſque, ſucceſſere C.
Cæſar Strabo, P. Sulpicius. namque Mucius juris
ſcientia, quam propriæ eloquentiæ nomine, cele-
brior fuit. Clara etiam per idem ævi ſpatium
fuere ingenia, in Togatis Afranii, in Tragœ-
diis Pacuvii, atque Attii, uſque in Græco

rum ingeniorum comparationem evecti, magnum-
que inter hos ipſos facientis operi ſuo locum, ad-
eo quidem, ut in illis limæ, in hoc pæne plus vi-
deatur fuiſſe ſanguinis. Celebre & Lucilii nomen
fuit, qui ſub P. Africano, Numantino bello, eques
militaverat. quo quidem tempore juvenis adhuc
Jugurtha, ac Marius, ſub eodem Africano militan-
tes, in iiſdem caſtris didicere quæ poſtea in con
trariis facerent. Hiſtoriarum auctor jam tum Si
ſenna erat juvenis, ſed opus belli civilis Sullan
poſt aliquot annos ab eo ſeniore editum eſt. Ve
tuſtior Siſenna fuit Cœlius, æqualis Siſennæ Ruti
lius, Claudiuſque Quadrigarius, & Valerius An
tias. Sane, non ignoramus, eadem ætate fuiſſe Pom
ponium, ſenſibus celebrem, verbis rudem, & no
vitate inventi à ſe operis commendabilem.

Perſequamur notam ſeveritatem cenſorum, Ca
ſii Longini, Cæpioniſque, qui abhinc annos CLVI
Lepidum Ælium augurem, quod ſex millibus æde
conduxiſſet, adeſſe juſſerunt. at nunc, ſi quis tan
ti habitet, vix ut ſenator agnoſcitur: adeo matu
à rectis in vitia, à vitiis in prava, à pravis in pra
cipitia pervenitur. Eodem tractu temporum
Domitii ex Arvernis, & Fabii ex Allobrogibus vi
ctoria fuit nobilis. Fabio, Paulli nepoti, ex vict
ria cognomen Allobrogico inditum. Notetur Do
mitiæ familiæ peculiaris quædam, & ut clariſſim
ita artata numero felicitas. Septē ante hunc nob
liſſimæ ſimplicitatis juvenes Cn. Domitium fue
ſingulis omnino parentibus geniti, ſed omnes a
conſulatum, ſacerdotiaque, ad triumphi aute
pæne omnes pervenerunt inſignia. Bellum dein
Jugurthinum geſtum eſt per Q. Metellum, nu
ſecundum ſæculi ſui. hujus legatus fuit C. M
rius, quem prædiximus, natus equeſtri loco, hi
tus, atque horridus, vitaque ſanctus: quantu

bello optimus, tantum pace peſſimus, immodicus, gloriæ inſatiabilis, impotens, ſemperque inquietus. hic per publicanos, aliosque in Africa negotiantes, criminatus Metelli lentitudinem, trahentis jam in tertium annum bellum, & naturalem nobilitatis ſuperbiam, morandique in imperiis cupiditatem, effecit, ut cum commeatu petito Romam veniſſet, conſul crearetur, belli que pæne patrati à Metello, qui bis Jugurtham acie fuderat, ſumma committeretur ſibi. Metelli tamen & triumphus fuit clariſſimus & meritum, virtutique cognomen Numidici inditum. Ut paullo ante Domitiæ familiæ, ita Cæciliæ notanda claritudo eſt: quippe intra XXII. ferme annos hujus temporis conſules fuere Metelli aut cenſores, aut triumpharunt amplius XII. ut appareat, quemadmodum urbium imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc ſeneſcere, nunc interire. At C. Marius L. Sullam jam tunc, ut præaventibus fatis, copulatum ſibi queſtorem habuit. & per eum, miſſum ad regem Bocchum, Jugurtha rege, abhinc annos ferme CXXXIIX, potitus eſt. deſignatusque iterum conſul, in urbem reverſus, ſecundi conſulatus initio Kal. Jan. eum in triumpho duxit. Effuſa ut prædiximus immanis vis Germanarum gentium, quibus nomen Cimbris, ac Teutonis erat, cum Cæpionem, Manliumque conſulem, & ante Carbonem, Silanumque, fudiſſent fugaſſentque in Galliis, & exſuiſſent exercitu, Scaurumque Aurelium COS. & alios celeberrimi nominis viros trucidaſſent, populus Romanus non alium repellendis tantis hoſtibus magis idoneum imperatorem, quam Marium, eſt ratus. Tum multiplicati conſulatus ejus. Tertius in apparatu belli conſumptus, quo anno Cn. Domitius tribunus pl. legem tulit, ut ſacerdotes, quos antea col-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

legæ ſufficiebant, populus crearet. Quarto trans alpes circa Aquas Sextias cum Teutonis conflixit, amplius CL. hoſtium, priore, ac poſtero die, ab eo trucidatis, gensque exciſa Teutonum. Quincto, citra alpes in campis, quibus nomen erat Raudis, ipſe conſul, & proconſul Q. Lutatius Catulus, fortunatiſſimo decertavere prœlio. cæſa, aut capta amplius CM. hominum. Hac victoria videtur meruiſſe Marius, ne ejus nati remp. pæniteret, ac bona malis repenſaſſe. Sextus conſulatus veluti præmium ei meritorum datus. Non tamen hujus conſulatus fraudetur gloria, quo Servilii Glauciæ Saturninique Appuleji furorem, continuatis honoribus remp. lacerantium, & gladiis quoque, & cæde comitia diſcutientium, conſul armis compeſcuit; hominesque exitiabiles in Hoſtilia curia morte multavit. Deinde, interjectis paucis annis tribunatum iniit M. Livius Druſus, vir nobiliſſimus, eloquentiſſimus, ſanctiſſimus, meliore in omnia ingenio, animoque, quam fortuna uſus: qui, cum ſenatui priſcum reſtituere cuperet decus, & judicia ab equitibus ad eum transferre ordinem; (quippe, eam poteſtatem nacti equites Gracchanis legibus, cum in multos clariſſimos atque innocentiſſimos viros ſæviſſent, tum P. Rutilium, virum non ſæculi ſui, ſed omnis ævi optimum, interrogatum lege repetundarum, maximo cum gemitu civitatis, damnaverant) in iis ipſis quæ pro ſenatu moliebatur, ſenatum habuit adverſarium, non intelligentem, ſi qua de plebis commodis ab eo agerentur, veluti ineſcandæ, illiciendæque multitudinis cauſſa fieri, ut minoribus perceptis, majora permitteret. Denique ea fortuna Druſi fuit, ut malefacta collegarum, quam ejus optime ab ipſo cogitata, ſenatus probaret magis; & honorem, qui ab eo deferebatur, ſperneret; in-

juria

jurias, quæ ab aliis intendebantur, æquo animo reciperet; & hujus ſummæ gloriæ invideret, illorum modicam ferret. Tum converſus Druſi animus, quando bene cœpta male cedebant, ad dandam civitatem Italiæ. quod cum moliens reveriſſet è foro, immenſa illa, & incognita, quæ eum emper comitabatur, cinctus multitudine, in atrio lomus ſuæ cultello percuſſus, qui affixus lateri eus relictus eſt, intra paucas horas deceſſit. Sed :um ultimum redderet ſpiritum, inruens circumtantium, mœrentiumque frequentiam, effudit ocem, convenientiſſimam conſcientiæ ſuæ. Ecuando, inquit, propinqui, amicique, ſimilem mei ivem habebit reſp. Hunc finem clariſſimus juveis vitæ habuit: cujus morum minime omittatur rgumentum. Cum ædificaret domum in Palatio, n eo loco, ubi eſt quæ quondam Ciceronis, mox enſorini fuit, nunc Statilii Siſennæ eſt, promiteretq; ei architectus, ita ſe eam ædificaturum, ut bera à conſpectu, immunis ab omnibus hominius eſſet, neq; quiſquam in eam deſpicere poſſet: u vero, inquit, ſi quid in te artis eſt, ita compoe domum meam, ut, quidquid agam, ab omnibus erſpici poſſit. In legibus Gracchi inter pernicioſima numeraverim, quod extra Italiam colonias oſuit. id majores (cum viderent tanto potentiom Tyro Carthaginem, Maſſiliam Phocæa, Syrauſas Corintho, Cyzicum ac Byzantium Mileto, nitali ſolo) diligenter vitaverant; ut cives Roanos ad cenſendum ex provinciis in Italiam reocaverint. Prima autem extra Italiam Colonia arthago condita eſt. Mors Druſi, jam pridem tueſcens, bellum excitavit Italicum. quippe, L. Cære, P. Rutilio Cos., abhinc annos cxx, cum id alum in univerſa Italia ab Aſculanis ortum eſt; (quippe Servium prætorem, Fontejum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

que legatum,occiderant;) ac deinde à Marſis ex-
ceptum, in omnes penetraſſet regiones; arma ad-
verſus Romanos cœpit. quorum ut fortuna atrox,
ita cauſſa fuit juſtiſſima. petebant enim eam civi-
tatem, cujus imperium armis tuebantur: per o-
mnes annos,atque omnia bella,duplici numero ſe
militum equitumque fungi, neque in ejus civi-
tatis jus recipi, quæ per eos in id ipſum perveniſ-
ſet faſtigium, per quod homines,ejuſdem & gen-
tis, & ſanguinis, ut externos, alienosque,faſtidire
poſſet. Id bellum amplius ccc. juventutis Italicæ
abſtulit. Clariſſimi autem imperatores fuerunt
Romani eo bello,Cn. Pompejus, Cn. Pompeji Ma-
gni pater, C. Marius, de quo prædiximus, L. Sul-
la, anno ante prætura functus,Q. Metellus,Numi-
dici filius, qui meritum cognomen Pii conſecu-
tus erat. quippe expulſum civitate à L.Saturnino
tribuno plebis, quod ſolus in leges ejus jurare no-
luerat, pietate ſua, auctoritate ſenatus, conſenſu
reipublicæ reſtituit patrem. Nec triumphis, ho-
noribusque,quam aut cauſſa exſilii,aut exſilio,au
reditu,clarior fuit Numidicus. Italicorum autem
fuerunt celeberrimi duces, Silo Poppædius, He
rius Aſinius,Inſtejus Cato, C. Pontidius, Teleſi-
nus Pontius, Marius Egnatius, Papius Mutilus
Neque ego verecundia, domeſtici ſanguinis glo
riæ quidquam, dum verum refero, ſubtraham
quippe multum Minatii Magii, atavi mei, Aſcul
nenſis,tribuendum eſt memoriæ: qui, nepos De
cii Magii,Campanorũ principis celeberrimi,& f
deliſſimi viri, tantam hoc bello Romanis fide
præſtitit, ut cum legione, quam ipſe in Hirpin
conſcripſerat, Herculaneum ſimul cum T. Did
caperet, Pompejus cum L.Sulla oppugnaret, C
ſamque occuparet, cujus de virtutibus cum ali
tum maxime dilucideque Q. Hortenſius in A
nalib

nalibus ſuis retulit. cujus pietati plenam populus Romanus gratiam retulit; ipſum viritim civitate donando, duos filios ejus creando prætores, cum ſeni adhuc crearentur. Tam varia atque atrox fortuna Italici belli fuit, ut per biennium continuum duo Romani conſules, Rutilius, ac deinde Cato Porcius ab hoſtibus occiderentur, exercitus P. R. multis in locis funderentur, utque ad ſaga iretur, diuque in eo habitu maneretur. Caput imperii ſui Corfinium legerant, quod appellarent Italicum. Paullatim deinde recipiendo in civitatem, qui arma aut non ceperant, aut depoſuerant maturius, vires refectæ ſunt, Pompejo Sullaque, & Mario, fluentem procumbentemque Rempublicam reſtituentibus. Finito ex maxima parte, niſi quæ Nolani belli manebant reliquiæ, Italico bello, (quo quidem Romani victis afflictiſque, ipſi exarmati, quam integris univerſis, civitatem dare maluerunt) conſulatum inierunt Q. Pompejus, & L. Cornelius Sulla, vir, qui neque ad finem victoriæ ſatis laudari, neque poſt victoriam abunde vituperari poteſt. hic, natus familia nobili, ſextus à Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi inter celeberrimos fuerat duces, cum familiæ ejus claritudo intermiſſa eſſet, diu ita ſe geſſit, ut nullam petendi conſulatum cogitationem habere videretur. deinde poſt præturam illuſtratus bello Italico, & ante in Gallia legatione ſub Mario, qua eminentiſſimos duces hoſtium fuderat, ex ſucceſſu animum ſumpſit; petensque conſulatum, pene omnium civium ſuffragiis factus eſt. ſed eum honorem undequinquageſimo ætatis ſuæ anno aſſecutus eſt. Per ea tempora Mithridates, Ponticus Rex, vir, neque ſilendus, neque dicendus ſine cura, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortuna, ſemper animo maximus, con-

ſiliis dux, miles manu, odio in Romanos Hanni-
bal, occupata Aſia, necatiſque in ea omnibus ci-
vibus Romanis, quos quidem eadem die atque
hora, redditis civitatibus litteris, ingenti cum
pollicitatione præmiorum interimi juſſerat, (quo
tempore neque fortitudine adverſus Mithrida-
tem, neque fide in Romanos quiſquam Rhodiis
par fuit. Horum fidem Mitylenæorum perfidia
illuminavit, qui M. Aquillium, alioſque, Mithrida-
ti vinctos tradiderunt: quibus libertas, in unius
Theophanis gratiam, poſtea a Pompejo reſtituta
eſt.) cum terribilis Italiæ quoque videretur immi-
nere, ſorte obvenit Sullæ Aſia provincia. Is, egreſ-
ſus urbe, cum circa Nolam moraretur, (quippe ea
urbs pertinaciſſime arma retinebat, exercituque
Romano obſidebatur, velut pæniteret ejus fidei,
quam omnium ſanctiſſimam bello præſtiterat Pu-
nico) P. Sulpicius, tribunus pl. diſertus, acer, o-
pibus, gratia, amicitiis, vigore ingenii atque ani-
mi celeberrimus, cum antea, rectiſſima voluntate
apud populum maximam quæſiſſet dignitatem
quaſi pigeret eum virtutum ſuarum, & bene con-
ſulta ei male cederent, ſubito pravus, & præceps
C. Mario, poſt LXX annum omnia imperia & o-
mnes provincias concupiſcenti, addixit, legem-
que ad populum tulit, qua Sullæ imperium abro-
garetur, C. Mario bellum decerneretur Mithrida-
ticum; aliaſque leges pernicioſas, & exitiabiles,
neque tolerandas liberæ civitati, tulit: qui
etiam Q. Pompeji conſulis filium, eundemqu
Sullæ generum, per emiſſarios factionis ſuæ inter
fecit. Tum Sulla, contracto exercitu, ad urbe
rediit, eamque armis occupavit: XII auctores n
varum peſſimarumque rerum, inter quos Mariu
cum filio, & P. Sulpicio, urbe exturbavit, ac le
lata, exſules fecit. Sulpicium etiam aſſecuti eq
te

tes, in Laurentinis paludibus jugulavere; caputque ejus erectum, & oſtentatum pro Roſtris, velut omen imminentis proſcriptionis, fuit. Marius poſt ſextum conſulatum, annoque LXX, nudus, ac limo obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricæ, in quam ſe, fugiens conſectantes Sullæ equites, abdiderat, injecto in collum loro, in carcerem Minturnenſium, juſſu II-viri, perductus eſt. ad quem interficiendum miſſus cum gladio ſervus publicus, natione Germanus, qui forte ab imperatore eo bello Cimbrico captus erat, ut agnovit Marium, magno ejulatu expromenti indignationem caſus tanti viri, abjecto gladio, profugit è carcere. Tum cives ab hoſte, miſereri, paullo ante, principis viri, docti, inſtructum cum viatico, collataque veſte, in navem impoſuerunt. at ille, aſſecutus circa Ænariam filium, curſum in Africam direxit, inopemq; vitam in tugurio ruinarum Carthaginienſium toleravit; cum Marius adſpiciens Carthaginem, ille intuens Marium, alter alteri poſſent eſſe ſolatio. Hoc primum anno, ſanguine conſulis Romani, militis imbutæ manus ſunt. quippe Pompejus, collega Sullæ, ab exercitu Cn. Pompeji proconſulis, ſeditione, ſed quam dux creaverat, interfectus eſt. Non erat Mario Sulpicioque Cinna temperatior. itaque, cum ita civitas Italiæ data eſſet, ut in octo tribus contribuerentur novi cives; ne potentia eorum, & multitudo, veterum civium dignitatem frangeret; plusque poſſent recepti in beneficium, quam auctores beneficii; Cinna, in omnibus tribubus eos ſe diſtributurum pollicitus eſt. quo nomine ingentem totius Italiæ frequentiam in urbem acciverat. è qua pulſus, collegæ optimatiumque viribus cum in Campaniam tenderet, ex auctoritate ſenatus,

conſu-

conſulatus ei abrogatus eſt, ſuffectusque in ejus locum L. Cornelius Merula, flamen Dialis. Hæc injuria homine, quam exemplo dignior fuit. Tum Cinna, corruptis primo centurionibus, ac tribunis, mox etiam, ſpe largitionis, militibus, ab eo exercitu, qui circa Nolam erat, receptus eſt. is, cum univerſus in verba ejus juraſſet, retinens inſignia conſulatus, patriæ bellum intulit, fretus ingenti numerò novorum civium, è quorum delectu ccc amplius cohortes conſcripſerat, ac triginta legionum inſtar impleverat. Opus erat partibus, auctoritate, gratia: cui augendæ, C. Marium, cum filio, de exſilio revocavit, quique cum iis pulſi erant. Dum bellum autem infert patriæ Cinna, Cn. Pompejus, Magni pater, (cujus præclara opera bello Marſico, præcipue circa Picenum agrum, ut præſcripſimus, uſa erat reſp. quique Aſculum ceperat. circa quam urbem, cum in multis aliis regionibus exercitus diſperſi forent, v & lxx civium Romanorum, amplius lx Italicorum una die conflixerant) fruſtratus ſpe continuandi conſulatus, ita ſe dubium mediumque partibus præſtitit, ut omnia ex proprio uſu ageret, temporibusque inſidiari videretur, & huc, atque illuc, unde ſpes major affulſiſſet potentiæ, ſe exercitumque deflecteret. Sed ad ultimum magno atrocique prœlio cum Cinna conflixit. Cujus commiſſi, patratique ſub ipſis mœnibus, ſociisque urbis Romanæ pugnantibus, ſpectantibusque, quam fuerit eventus exitiabilis, vix verbis exprimi poteſt. Poſt hoc, cum utrumque exercitum, velut parum bello exhauſtum, laceraret peſtilentia, Cn. Pompejus deceſſit: cujus interitus voluptas, amiſſorum aut gladio aut morbo civium pæne damno repenſata eſt: populusque Romanus, quam vivo iracundiam debuerat, in corpus mortui contulit. Seu

duæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

luæ, ſeu tres Pompejorum fuere familiæ, primus ejus nominis, ante annos fere CLXVIII, Q. Pompeius cum Cn. Servilio conſul fuit. Cinna, & Marius, haud incruentis utrimque certaminibus editis, urbem occupaverunt; ſed prior ingreſſus Cinna, de recipiendo Mario legem tulit. mox C. Marius, peſtifero civibus ſuis reditu, intravit mœnia. nihil illa victoria fuiſſet crudelius, niſi mox Sullana eſſet ſecuta. neque licentia immediocri ſævitum, ſed excelſiſſimi quique eminentiſſimæ civitatis viri variis ſuppliciorum generibus affecti. in iis conſul Octavius, vir leniſſimi animi, juſſu Cinnæ interfectus eſt. Merula autem, qui ſe ſub adventum Cinnæ conſulis abdicaverat, inciſis venis, ſuperfuſoque altaribus ſanguine, quos ſæpe pro ſalute reipublicæ flamen Dialis precatus erat deos, eos in execrationem Cinnæ partiumque ejus tum precatus, optime de republica meritum ſpiritum reddidit. M. Antonius, princeps civitatis, atque eloquentiæ, gladiis militum, quos ipſos facundia ſua moratus erat, juſſu Marii, Cinnæque, confoſſus eſt. Q. Catulus, & aliarum virtutum, & belli Cimbrici gloria, quæ illi cum Mario communis fuerat, celeberrimus, cum ad mortem conquireretur, concluſit ſe loco, nuper calce arenaque perpolito; illatoque igni, qui vim odoris excitaret, ſimul exitiali hauſto ſpiritu, ſimul incluſo ſuo, mortem magis voto, quam arbitrio inimicorum, obiit. Omnia erant præcipitia in republica, nec tamen adhuc quiſquam inveniebatur, qui bona civis Romani aut donare auderet, aut petere ſuſtineret. Poſtea id quoque acceſſit, ut ſævitiæ cauſſam avaritia præberet, & modus culpæ ex pecuniæ modo conſtitueretur; & qui fuiſſet locuples, fieret nocens, ſui quiſque periculi merces foret; nec quidquam videretur turpe, quod eſſet quæ-

ſtuo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſtuoſum. Secundum deinde conſulatum Cinna, & ſeptimum Marius, in priorum dedecus, iniit; cujus initio, morbo oppreſſus, deceſſit, vir in bello hoſtibus, in otio civibus infeſtiſſimus, quietiſque impatientiſſimus. In hujus locum ſuffectus Valerius Flaccus, turpiſſimæ legis auctor, qua creditoribus quadrantem ſolvi juſſerat: cujus facti merita eum pœna intra biennium conſecuta eſt. Dominante in Italia Cinna, major pars nobilitatis ad Sullam in Achajam, ac deinde poſt in Aſiam perfugit. Sulla interim, cum Mithridatis præfectis, circa Athenas, Bœotiamque & Macedoniam, ita dimicavit, ut & Athenas reciperet, & plurimo circa multiplices Piræei portus munitiones labore expleto, amplius cc. hoſtium interficeret, nec minus multa caperet. Si quis hoc rebellandi tempus, quo Athenæ oppugnatæ à Sulla ſunt, imputat Athenienſibus, nimirum veri vetuſtatisque ignarus eſt. adeo enim certa Athenienſium in Romanos fides fuit, ut ſemper & in omni re, quidquid ſincera fide gereretur, id Romani Attica fieri prædicarent. Ceterum tum oppreſſi Mithridatis armis homines miſerrimæ conditionis, cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis, & animos extra mœnia, corpora, neceſſitati ſervientes, intra muros habebant. Transgreſſus deinde in Aſiam Sulla, parentem ante omnia, ſupplicemque Mithridatem invenit, quem multatum pecunia ac parte navium, Aſia, omnibusque aliis provinciis, quas armis occupaverat, decedere coegit; captivos recepit: in perfugas, noxiosque animadvertit: paternis, id eſt, Ponticis, finibus, contentum eſſe juſſit. C. Flavius Fimbria, qui præfectus equitum ante adventum Sullæ, Val. Flaccum, conſularem virum, interfecerat, exercituque occupato imperator appellatus, forte Mithridatem pepule-

rat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rat prœlio, ſub adventu Sullæ ſe ipſe interemit, adoleſcens, quæ peſſime auſus erat, fortiter exſecutus. Eodem anno P. Lænas trib. pl. Sex. Lucilium, qui priore anno trib. pl. fuerat, ſaxo Tarpeio dejecit; & cum collegæ ejus, quibus diem dixerat, metu ad Sullam profugiſſent, aqua ignique iis interdixit. Tum Sulla, compoſitis transmarinis rebus, cum ad eum, primum omnium Romanorum, legati Parthorum veniſſent, & in iis quidam magi ex notis corporis reſpondiſſent, cæleſtem ejus vitam & memoriam futuram, revectus in Italiam, haud plura quam XXX armatorum millia adverſum CC amplius hoſtium expoſuit Brundiſii. Vix quidquam in Sullæ operibus clarius duxerim, quam quod, cum per triennium Cinnanæ Marianæque partes Italiam obſiderent, neque illaturum ſe bellum iis diſſimulavit, nec, quod erat in manibus, omiſit: exiſtimavitque, ante frangendum hoſtem, quam ulciſcendum civem; repulſoque externo metu, ubi, quod alienum eſſet, viciſſet, ſuperaret quod erat domeſticum. Ante adventum L. Sullæ, Cinna, ſeditione orta, ab exercitu interemptus eſt, vir dignior, qui arbitrio victorum moreretur, quam iracundia militum. de quo vere dici poteſt, auſum eum, quæ nemo auderet bonus; perfeciſſe, quæ à nullo niſi fortiſſimo, perfici poſſent: & fuiſſe eum in conſultando temerarium, in exſequendo virum. Carbo, nullo ſuffecto collega, ſolus toto anno conſul fuit. Putares, Sullam veniſſe in Italiam, non belli vindicem, ſed pacis auctorem: tanta cum quiete exercitum per Calabriam Apuliamq;, cum ſingulari cura frugum, agrorum, hominum, urbium, perduxit inCampaniam; tentavitq; juſtis legibus, & æquis conditionibus bellum componere: ſed iis, quibus & peſſima & immodica cupiditas erat,

non poterat pax placere. Creſcebat interim in dies Sullæ exercitus, confluentibus ad eum optimo quoque, & ſanctiſſimo. Felici deinde circa Capuam eventu Scipionem Norbanumque conſules ſuperat: quorum Norbanus, acie victus; Scipio, ab exercitu ſuo deſertus, ac proditus, inviolatus à Sulla dimiſſus eſt. adeo enim Sulla diſſimilis fuit bellator ac victor, ut dum vincit, juſtiſſimo lenior, poſt victoriam audito fuerit crudelior. nam & conſul, ut prædiximus, exarmatum Q. Sertorium, propinquanti mox bello facem, & multos alios, potitus eorum, dimiſit incolumes: credo ut in eodem homine duplicis ac diverſiſſimi animi conſpiceretur exemplum. Poſt victoriam, qua deſcendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sulla, grates Dianæ, cujus numini regio illa ſacrata eſt, ſolvit; aquas ſalubritate medendisque corporibus nobiles, & portus agrosq; omnes, addixit deæ. hujus gratæ religionis memoriam & inſcriptio, templi affixa poſti, hodieque tabula teſtatur ærea intra ædem. Conſules Carbo III, & C. Marius ſepties, conſulis filius. Annos natus XXVI, vir animi magis, quam ævi paterni, multa fortiter quoque molitus, neque uſquam inferior nomine conſulis, apud Sacriportum pulſus à Sulla acie, Præneſte, quod ante natura munitum præſidiis firmaverat, ſe exercitumque contulit. Ne quid umquam malis publicis deeſſet, in qua civitate ſemper virtutibus certatum erat, certabatur ſceleribus; optimusque ſibi videbatur, qui fuerat peſſimus. quippe dum ad Sacriportum dimicatur, Damaſippus prætor Domitium, Scævolam etiam Pontificem maximum, & divini humanique juris auctorem celeberrimum, & C. Carbonem prætorium, conſulis fratrem, & Antiſtium ædilicium, velut faventes Sullæ partibus, in curia

Hoſti-

Hoſtilia trucidavit. Non perdat nobiliſſimi facti gloriam Calpurnia, Beſtiæ filia, uxor Antiſtii, quæ jugulato, ut prædiximus, viro, gladio ſe ipſam transfixit. quantum hujus gloriæ famæque acceſſit? nunc virtute eminet, patria latet. At Pontius Teleſinus, dux Samnitium, vir domi bellique fortiſſimus, penitusque Romano nomini infeſtiſſimus, contractis circiter XL. fortiſſimæ pertinaciſſimæque in retinendis armis juventutis, Carbone ac Mario Coss. abhinc annos XL. Kal. Novemb. ita ad portam Collinam cum Sulla dimicavit, ut ad ſummum diſcrimen & eum & rempub. perduceret: quæ non majus periculum adiit, Hannibalis intra tertium miliarium caſtra conſpicata, quam eo die, quo circumvolans ordines exercitus ſui Teleſinus, dictitansque adeſſe Romanis ultimam diem, vociferabatur eruendam delendamque urbem; adjiciens, numquam defuturos raptores Italicæ libertatis lupos, niſi ſilva, in quam refugere ſolerent, eſſet exciſa. Poſt primam demum horam noctis & Romana acies reſpiravit, & hoſtium ceſſit. Teleſinus poſtera die ſemianimis repertus eſt, victoris magis, quam morientis vultum præferens: cujus abſciſſum caput ferri geſtarique circa Præneſte Sulla juſſit. Tum demum, deſperatis rebus ſuis, C. Marius adoleſcens, per cuniculos, qui, miro opere fabricati, in diverſas agrorum partes ferunt, conatus erumpere, cum foramine è terra emerſiſſet, à diſpoſitis in id ipſum interemptus eſt. Sunt, qui ſua manu, ſunt, qui concurrentem mutuis ictibus cum minore fratre Teleſino, una obſeſſo, & erumpente, occubuiſſe prodiderunt. Utcumque cecidit, hodieque tanta pàtris imagine non obſcuratur ejus memoria. de quo juvene quid exiſtimaverit Sulla, in promptu eſt. occiſo enim demum eo, Felicis nomen aſſumpſit: quod quidem uſur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

uſurpaſſet juſtiſſime, ſi eundem & vincendi & vivendi finẽ habuiſſet. Oppugnationi ante Præneſtis ac Marii præfuerat Ofella Lucretius; qui, cum ante Marianarum partium prætor, ad Sullam transfugerat. Felicitatem diei, quo Samnitium Teleſinique pulſus eſt exercitus, Sulla perpetua ludorum Circenſium honoravit memoria, quibus ſine nomine Sullanæ victoriæ celebrantur. Paullo ante quam Sulla ad Sacriportum dimicaret, magnificis prœliis partium, ejus viri hoſtium exercitum fuderant, duo Servilii apud Cluſium, Metellus Pius apud Faventiam, M. Lucullus circa Fidentiam. Videbantur finita belli civilis mala, cum Sullæ crudelitate aucta ſunt. quippe, dictator creatus, (cujus honoris uſurpatio per annos cxx intermiſſa. nam proximus poſt annum, quam Hannibal Italia exceſſerat: ut appareat populum Romanum uſum dictatoris non tam deſideraſſe, quam timuiſſe poteſtatẽ imperii, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam uſi fuerant) immodicæ crudelitatis licentia uſus eſt. Primus ille, & utinam ultimus, exemplum proſcriptionis invenit, ut, in qua civitate petulantis convicii judicium hiſtrioni exoleto redditur, in ea jugulati civis reipublicæ conſtitueretur auctoramentũ; plurimumq; haberet, qui plurimos interemiſſet; neq; occiſi hoſtis, quam civis, uberius foret præmium; fieretq; quiſque merces mortis ſuæ. Nec tamen in eos, qui contra arma tulerant, ſed in multos inſontes ſævitum: adjectum etiam, ut bona proſcriptorum vænirent; excluſique paternis opibus liberi; etiam petendorum honorum jure prohiberentur; ſimulq;, quod indigniſſimum eſt, ſenatorum filii & onera ordinis ſuſtinerent, & jura perderent. Sub adventum in Italiam Lucii Sullæ, Cnæus Pompeius, ejus Pompeji filius, quem magnificentiſſimas

res

res in conſulatu geſſiſſe bello Marſico prædiximus, xxiii annos natus, abhinc annos cxiii, privatis ut opibus, ita conſiliis magna auſus, magnificeque conata exſecutus, ad vindicandam reſtituendamque dignitatem patriæ, firmum ex agro Piceno, qui totus paternis ejus clientelis refertus erat, cōtraxit exercitum. cujus viri magnitudo multorum voluminum inſtar exigit; ſed operis modus paucis eum narrari jubet. Fuit hic genitus matre Lucilia, ſtirpis ſenatoriæ: forma excellens, non ea qua flos commendatur ætatis, ſed ex dignitate conſtantiaq; in illam conveniens amplitudinem, fortunam quoque ejus ad ultimum vitæ comitata eſt diem: innocentia eximius, ſanctitate præcipuus, eloquentia medius; potentiæ, quæ honoris cauſſa ad eum deferretur, non ut ab eo occuparetur, cupidiſſimus; dux bello peritiſſimus, civis in toga (niſi ubi vereretur, ne quem haberet parem) modeſtiſſimus: amicitiarum tenax, in offenſis exorabilis, in reconcilianda gratia fideliſſimus, in accipienda ſatisfactione facillimus, potentia ſua numquam aut raro ad impotentiam uſus; pæne omnium votorum expers, niſi numeraretur inter maxima, in civitate libera dominaq; gentium indignari, cum omnes cives jure haberet pares, quēquam æqualem dignitate conſpicere. Hic, à toga virili aſſuetus commilitio prudentiſſimi dulcis parentis ſui, bonum & capax recta diſcendi ingenium ſingulari rerum militarium prudentia excoluit, ut a Sertorio Metellus laudaretur magis, Pompejus timeretur validius. Tum M. Perperna, prætorius, è proſcriptis, gentis clarioris quam animi, Sertorium inter cenam Etoſcæ interemit, Romanisque certam victoriam, partibus ſuis excidium, ſibi turpiſſimam mortem peſſimo auctoravit facinore. Metellus, & Pompejus, ex Hiſpanis trium-

triumpharunt : ſed Pompejus,hoc quoque trium-
pho, adhuc eques Romanus , ante diem , quam
conſulatum iniret , curru urbem invectus eſt.
quem virum , quis non miretur , per tot extraor-
dinaria imperia in ſummum faſtigium vectum ,
iniquo tuliſſe animo , C. Cæſaris , in altero con-
ſulatu petendo, ſenatum populumque Romanum
rationem habere ? adeo familiare eſt hominibus ,
omnia ſibi ignoſcere, nihil aliis remittere ; & in-
vidiam rerum non ad cauſam , ſed ad voluntatem
perſonasque dirigere. Hoc conſulatu Pompejus
tribunitiam poteſtatem reſtituit,cujus Sulla ima-
ginem in jure reliquerat. Dum Sertorianum bel-
lum in Hiſpania geritur, DXIV. fugitivi è ludo gla-
diatorio Capua profugientes , duce Spartaco, ra-
ptis ex ea urbe gladiis , primo Veſuvium montem
petiere, mox, creſcente in dies multitudine, gra-
vibus variiſque caſibus affecere Italiam. quorum
numerus in tantum adolevit , ut, qua ultimo di-
micavere acie , XLM. hominum ſe Romano exer-
citui oppoſuerint. Hujus patrati gloria penes M
Craſſum fuit , mox Romanorum omnium princi
pem. Converterat Cnæi Pompeji perſona totun
in ſe terrarum orbem, & pæne homine major ha
bebatur. qui cum conſul perquam laudabilite
juraſſet, ſe in nullam provinciam ex eo magiſtrat
iturum, idque ſervaſſet ; poſt biennium A. Gabi
nius tribunus legem tulit, ut,cum belli more, no
latrociniorum , orbem claſſibus , jam non furtiv
expeditionibus, piratæ terrerent , quaſdam etia
Italiæ urbes diripuiſſent , Cnæus Pompejus ad e
opprimendos mitteretur , eſſetque ei imperiu
æquum in omnibus provinciis cum proconſul
bus,uſque ad quinquageſimum milliarium à ma
quo S.C. pæne totius terrarum orbis imperiu
uni viro deferebatur : ſed tamen idem hoc an
bie

iennium in M. Antonii prætura decretum erat, ſed interdum perſona, ut exemplo nocet, ita invidiam auget, aut levat. in Antonio homines æquo animo paſſi erant. raro enim invidetur eorum honoribus, quorum vis non timetur. Contra, in iis homines extraordinaria reformidant, qui ea ſuo arbitrio aut depoſituri, aut retenturi videntur, & modum in voluntate habent. Diſſuadebant optimates; ſed conſilia impetu victa ſunt. Digna eſt memoria Qu. Catuli cum auctoritas, tum verecundia: qui cum, diſſuadens legem, in concione dixiſſet, eſſe quidem præclarum virum Cn. Pompejum, ſed nimium jam liberæ reipubl., neque omnia in uno reponenda; adjeciſſetque, Si quid huic acciderit, quem in ejus locum ſubſtituetis? ſucclamavit univerſa concio, Te, Qu. Catule. Tum ille, victus conſenſu omnium, & tam honorifico civitatis teſtimonio, è concione diſceſſit. Hic hominis verecundiam, populi juſtitiam mirari libet: hujus, quod non ultra contendit; plebis, quod diſſuadentem, & adverſarium voluntatis ſuæ, vero teſtimonio fraudare noluit. Per idem tempus Cotta judicandi munus, quod C. Gracchus, ereptum ſenatui, ad equites, Sulla ab illis ad ſenatum traſtulerant, æqualiter inter utrumque ordinem partitus eſt, & Horoſcius lege ſua equitibus in theatro loca reſtituit. At Cn. Pompejus, multis & præclaris viris in id bellum ſumptis, deſcriptoque in omnes receſſus maris præſidio navium, brevi, inexſuperabili manu, terrarum orbem liberavit, prædonesque, per multa prælia multis locis victos, circa Ciliciam claſſe aggreſſus, fudit ac fugavit. & quo maturius bellum, tam late diffuſum, conficeret, reliquias eorum contractas, in urbibus remotoque à mari loco, in certa ſede conſtituit. Sunt, qui hunc carpant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

pant, ſed,quamquam in auctore ſatis rationis eſt,
tamen ratio quemlibet magnum auctorem face-
ret. data enim facultate ſine rapto vivendi, ra-
pinis arcuit. Cum eſſet in fine bellum Piraticum,
& L. Lucullus (qui, ante ſeptem annos ex con-
ſulatu ſortitus Aſiam, Mithridati oppoſitus erat,
magnasque ac memorabiles res ibi geſſerat, Mi-
thridatem ſæpe multis locis fuderat, egregia Cy-
zicum liberarat victoria, Tigranem, regum ma-
ximum, in Armenia vicerat, ultimamque bello
manum pęne magis noluerat imponere, quam non
potuerat, qui, alioqui per omnia laudabilis &
bello pæne invictus, pecuniæ expellebatur cupi-
dine) idem bellum adhuc adminiſtraret, Manilius
tribunus plebis, ſemper vænalis, & alienæ miniſter
potentiæ, legem tulit, ut bellum Mithridaticum
per Gn. Pompejum adminiſtraretur. Accepta ea,
magnisque certatum inter imperatores jurgiis,
cum Pompejus Lucullo infamiam pecuniæ, Lu-
cullus Pompejo interminatam cupiditatem obji-
ceret imperii: neuterque ab eo, quod arguebatur,
mentitus argui poſſet. nam neque Pompejus, ut
primum ad rempub. aggreſſus eſt, quemquam a-
nimo parem tulit: & in quibus rebus primus eſſe
debebat, ſolus eſſe cupiebat. neque eo viro quiſ-
quam aut alia omnia minus, aut gloriam magis
concupiit. in appetendis honoribus immodicus,
in gerendis verecundiſſimus, ut qui eos ut liben-
tiſſime iniret, ita finiret æquo animo; &, quod
cupiſſet arbitrio ſuo ſumere, alieno deponeret. &
Lucullus, ſummus alioqui vir, profuſæ hujus in æ-
dificiis convictibusque & apparatibus luxuriæ
primus auctor fuit: quem ob injectas moles mari,
& receptum ſuffoſſis montibus in terras mare,
haud infacete Magnus Pompejus Xerxem togatum
vocare aſſueverat. Per id tempus à Quincto Me-
tell

ello Creta inſula in populi Romani poteſtatem
edacta eſt, quæ, ducibus Panare & Laſthene, XXIV.
millibus juvenum coactis, velocitate pernicibus,
rmorum laborumq; patientiſſimis, ſagittarum uſu
eleberrimis, per triennium Romanos exercitus
atigaverat. Ne ab hujus quidem uſura gloriæ tem-
eravit animum Cn. Pompeius, quin victoriæ par-
em conaretur vindicare. ſed & Luculli, & Metel-
triumphum cum ipſorum ſingularis virtus, tum
iam invidia Pompeii apud optimum quemque
cit favorabilem. Per hæc tempora M. Cicero,
ui omnia incrementa ſua ſibi debuit, vir novita-
s nobiliſſimæ, &, ut vita clarus, ita ingenio ma-
mus, qui effecit, ne quorum arma viceramus,
orum ingenio vinceremur, conſul, Sergii Catili-
e, Lentulique, & Cethegi, & aliorum utrius-
ue ordinis virorum conjurationem ſingulari vir-
te, conſtantia, vigilia, curaque aperuit. Cati-
na metu conſularis imperii urbe pulſus eſt. Len-
lus conſularis, & prætor iterum, Cethegusque,
alii, clari nominis viri, auctore ſenatu, juſſu
nſulis, in carcere necati ſunt. Ille ſenatus dies,
o hæc acta ſunt, virtutem M. Catonis, jam
ultis in rebus conſpicuam, atque prænitentem,
altiſſimo luminavit. Hic, genitus proavo M. Ca-
ne, principe illo familiæ Porciæ, homo virtu-
imillimus, & per omnia ingenio diis, quam
minibus, propior; qui numquam recte fecit,
facere videretur, ſed quia aliter facere non po-
at; cuique id ſolum viſum eſt rationem habe-
, quod haberet juſtitiam; omnibus humanis
is immunis, ſemper fortunam in ſua poteſtate
uit. hic, tribunus pl. deſignatus, adhuc ad-
dum adoleſcens, cum alii ſuaderent, ut per mu-
ipia Lentulus conjuratique cuſtodirentur, pæ-
inter ultimos interrogatus ſententiam, tanta

vi animi atque ingenii invectus eſt in conjurationem, ut ardore oris orationem omnium, lenitatem ſuadentium, in ſocietate coſilii ſuſpectam fecerit: ſic impendentia ex ruinis incendiisque urbis & commutatione ſtatus publici pericula expoſuit, ita conſulis virtutem amplivicavit, ut univerſus ſenatus in ejus ſententiam transiret, animadvertendumque in eos, quos prædiximus, cenſeret, majorque pars ordinis ejus Catonem proſequerentur domum. At Catilina non ſegnius nota obiit, quam ſceleris conandi conſilia inierat: quippe, fortiſſime dimicans, quem ſpiritum ſupplicio debuerat, ſupplicio reddidit. Conſulatui Ciceronis non mediocre adjecit decus natus eo anno D. AUGUSTUS abhinc annos LXXXII, omnibus omnium gentium viris magnitudine ſua inducturus caliginem. Jam pæne ſupervacaneum videri poteſt, eminentium ingeniorum notare tempora. quis enim ignorat, diremptos gradibus ætatis floruiſſe hoc tempore Ciceronem, Hortenſium, ſaneque Craſſum, Catonem, Sulpicium, moxque Brutum, Calidium, Cœlium, Calvum, & proximum Ciceroni Cæſarem; eorumque velut alumnos, Corvinum, ac Pollionem Aſinium; æmulumque Thucydidis Salluſtium; actoresque carminum Varronem, ac Lucretium; neque ullo in ſuſcepti operis ſui carmine minoremCatullum. Pæne ſtulta eſt inhærentium oculis ingeniorum enumeratio, inter quæ maxime noſtri ævi eminent, princeps carminumVirgilius, Rabiriusque, & conſecutus Salluſtium Livius, Tibullusque, & Naſo, perfectiſſimus in forma operis ſui. nam vivorum ut magna admiratio, ita cenſura difficilis eſt. Dum hæc in urbe, Italiaque, geruntur: Cnæus Pompejus memorabile adverſus Mithridatem, qui poſt Luculli profectionem magnas novi exercitus vire

re

reparaverat, bellum geſſit. At rex, fuſus fugatusque, & omnibus exſutus copiis, Armeniam Tigranemque ſocerum petit, regem ejus temporis, niſi quia Luculli armis erat infractus, potentiſſimum. Simul itaque duos perſecutus Pompejus, intravit Armeniam. prior filius Tigranis, ſed diſcors patris, pervenit ad Pompejum, mox ipſe ſupplex & preſens ſe regnumque ditioni ejus permiſit, præfatus neminem alium, neque Romanum, neque ullius gentis virum, futurum fuiſſe, cujus ſe ſocietati commiſſurus foret, quam Cn. Pompeium: proinde omnem ſibi vel adverſam, vel ſecundam, cujus auctor ille eſſet, fortunam tolerabilem futuram: non eſſe turpe, ab eo vinci, quem vincere eſſet nefas: neque ei inhoneſte aliquem ſummitti, quem fortuna ſuper omnes extuliſſet. Servatus regi honos imperii, ſed multato ingenti pecunia: quæ omnis, ſicuti Pompejo moris erat, relacta in quæſtoris poteſtatem, ac publicis deſcripta litteris. Syria, aliæque quas occupaverat provinciæ, ereptæ, & aliæ reſtitutæ populo Romano, liæ tum primum in ejus poteſtatem redactæ, ut yria, quæ tum primum facta eſt ſtipendiaria. Fiis imperii regis terminatus Armenia.

Haud abſurdum videtur propoſiti operis reguæ, paucis percurrere, quæ, cujuſque ductu, gens c natio redacta in formulam provinciæ, ſtipenia pacta ſit. Notabimus, facilius ut partibus mul univerſa conſpici poſſint. Primus in Siciam tranſjecit exercitum conſul Claudius, & rovinciam eam, poſt annos ferme LII captis Syıcuſis, fecit Marcellus Claudius. Primus Afriım Regulus, nono ferme anno primi Punici bel: ſed poſt CCIV annos P. Scipio Æmylianus, eru Carthagine, abhinc annos CLXXXII Africam formulam redegit provinciæ. Sardinia inter

primum & ſecundum bellum Punicum, ductu T
Manlii conſulis, certum recepit imperii jugum.
Immane bellicæ civitatis argumentum, quod ſe
mel ſub regibus, iterum hoc T. Manlio conſule
tertio Auguſto principe, certæ pacis argumentum
Janus Geminus clauſus dedit. In Hiſpanias prim
omnium duxere exercitus Cn. & P. Scipiones, ini
tio ſecundi belli Punici, abhinc annos CCL. ind
varie poſſeſſa, & ſæpe amiſſa partibus, univerſa
ductu Auguſti, facta ſtipendiaria eſt. Macedo
niam Paulus, Mummius Achaiam, Fulvius Nobi
lior ſubegit Ætoliam: Aſiam L. Scipio, African
frater, eripuit Antiocho: ſed beneficio ſenatu
populique Romani mox ab Attalis poſſeſſam regi
bus, M. Perperna, capto Ariſtonico, fecit tribu
tariam. Cypro devicta, nullis aſſignanda gloria eſt
quippe Senatusconſulto, miniſterio Catonis, regi
morte, quam ille conſcientia acciverat, facta pro
vincia eſt. Creta, Metelli ductu, longiſſimæ liber
tatis fine multata. Et Syria Pontuſque Cn. Pom
peii virtutis monumenta ſunt. Gallias primum
Domitio Fabio, nepote Paulli, qui Allobrogicu
vocatus eſt, inttatas cum exercitu, magna mo
clade noſtra, ſæpe & affectavimus, & amiſimu
ſed fulgentiſſimum C. Cæſaris opus in iis conſpi
citur; quippe, ejus ductu auſpiciisque infractæ
pæne idem, quod totus terrarum orbis, ignavum
conferunt ſtipendium. Ab eodem Pompeio fra
cta Numidia. Ciliciam perdomuit. Iſauricu
Et poſt bellum Antiochicum Vulſo Manliu
Gallogræciam. Bythinia, ut prædiximus, teſta
mento Nicomedis relicta hæreditaria. D. Augu
ſtus, præter Hiſpanias, aliaſque gentes, quarum
titulis forum ejus prænitet, pæne idem fact
Ægypto ſtipendiaria, quantum pater ejus Gallia
in ærarium reditus contulit. At Ti. Cæſar, quam
certa

certam Hiſpanis parendi confeſſionem extorſe-
rat, parem Illyriis Dalmatisque extorſit. Rætiam
autem, & Vindelicos ac Noricos, Pannoniamque,
& Scordiſcos, novas imperio noſtro ſubjunxit pro-
vincias. Ut has armis, ita autoritate Cappadociam
populo Romano fecit ſtipendiariam. Sed rever-
tamur ad ordinem.

Secuta deinde Cn. Pompeii militia, gloriæ,
laborisne majoris, incertum eſt. Penetratæ cum
victoria Media, Albania, Hiberia; ac deinde
flexum agmen ad eas nationes, quæ dextra atque
intima Ponti colunt, Colchos, Heniochosque, &
Achæos: & oppreſſus, auſpiciis Pompeii, inſidiis
filii Pharnacis, Mithridates, ultimus omnium ju-
ris ſui regum, præter Parthicos.

Tum victor omnium, quas adierat, gentium
Pompeius, ſuoque & civium voto major, & per
omnia fortunam hominis egreſſus, revertit in Ita-
liam. cujus reditum favorabilem opinio fecerat,
quippe plerique, non ſine exercitu venturum in
urbem, affirmabant, & libertati publicæ ſtatuturum
arbitrio ſuo modum. Quo magis hoc homines
timuerant, eo gratior civilis tanti imperatoris re-
ditus fuit. omni quippe Brundiſii dimiſſo exer-
citu, nihil, præter nomen imperatoris retinens,
cum privato comitatu, quem ſemper illi vacare
moris fuit, in urbem rediit, magnificentiſſimum-
que de tot regibus per biduum egit triumphum;
longeque majorem omni ante ſe inlata pecunia in
ærarium, præterquam à Paullo, ex manubiis intu-
lit. abſente Cn. Pompeio, T. Ampius & T. La-
bienus tribuni pl. legem tulerunt, ut S. ludis Cir-
cenſibus corona aurea & omni cultu triumphan-
tum uteretur, ſcenicis autem prætexta, corona-
que aurea. id ille non plus, quam ſemel (& hoc
ſane nimium fuit) uſurpare ſuſtinuit. Hu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

jus viri faſtigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Aſia triumpharet: &, quot partes terrarum orbis ſunt, totidem faceret monumenta victoriæ ſuæ. Numquam eminentia invidia carent. Itaque & Lucullus, memor tamen acceptæ injuriæ, & Metellus Creticus, non injuſte querens,(quippe, ornamentum triumphi ejus,captivos duces Pompejus ſubduxerat) & cum iis pars optimatium refragabatur, ne aut promiſſa civitatibus à Pompejo,aut benemeritis præmia,ad arbitrium ejus,perſolverentur.Secutus deinde eſt conſulatus C. Cæſaris, qui ſcribenti manum injicit, & , quamlibet feſtinantem, in ſe morari cogit. hic, nobiliſſima Juliorum genitus familia, &, quod inter omnes antiquiſſimos conſtabat, ab Anchiſe ac Venere deducens genus,forma omnium civium excellentiſſimus, vigore animi acerrimus, munificentiæ effuſiſſimus, animo ſuper humanam & naturam & fidem evectus,magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, ſed ſobrio, neque iracundo, ſimillimus: qui denique ſemper & ſomno & cibo in vitam,non in voluptatem, uteretur. Cum fuiſſet C. Mario ſanguine conjunctiſſimus, atque idem Cinnæ gener; cujus filiam ut repudiaret, nullo modo compelli potuit; cum M. Piſo conſularis Anniam, quæ Cinnæ uxor fuerat, in Sullæ dimiſiſſet gratiam; habuiſſetque fere XIIX annos, eo tempore, quo Sulla rerum potitus eſt; magis miniſtris Sullæ, adjutoribusque partium, quam ipſo, conquirentibus eum ad necem, mutata veſte,diſſimilemque fortunæ ſuæ induitus habitum, nocte urbe elapſus eſt. Idem poſtea admodum juvenis, cum à piratis captus eſſet, ita ſe per omne ſpatium, quo ab iis retentus eſt, apud eos geſſit, ut pari-

ter

ter iis terrori venerationique eſſet; neque umquam aut nocte aut die (cur enim quod vel maximum eſt, ſi narrari verbis ſpecioſis non poteſt, omittatur?) aut excalcearetur, aut diſcingeretur; in hoc ſcilicet, ne ſi quando aliquid ex ſolito variaret, ſuſpectus iis, qui oculis tantummodo eum cuſtodiebant, foret. Longum eſt narrare quid & quoties auſus ſit; quanto opere conata ejus qui obtinebat Aſiam magiſtratus Populi Romani motu ſuo deſtituerit. Illud referatur, documentum tanti mox evaſuri viri. Quæ nox eam diem ſecuta eſt qua publica civitatum pecunia redemptus eſt, (ita tamem, ut cogeret ante, obſides à piratis civitatibus dari) contracta claſſe, & privatus, & tumultuaria, invectus in eum locum, in quo ipſi prædones erant, partem claſſis fugavit, partem merſit, aliquot naves, multosque mortales cepit, lætusque nocturnæ expeditionis triumpho, ad ſuos reverſus eſt; mandatisque cuſtodiæ, quos ceperat, in Bithyniam perrexit, ad proconſulem Junium, (tum idem enim Aſiam obtinebat,) petens, ut auctor fieret ſumendi de captivis ſupplicii. quod cum ille, ſe facturum, negaſſet, venditurumque captivos dixiſſet, (quippe ſequebatur invidia inertiam) incredibili celeritate revectus ad mare, prius, quam de ea re ulli proconſulis redderentur epiſtolæ, omnes, quos ceperat, ſuffixit cruci. Idem mox ad ſacerdotium ineundum (quippe abſens pontifex factus erat, cum in Cottæ conſularis locum pæne puer à Mario Cinnaque Flamen Dialis creatus, victoria Sullæ, qui omnia ab iis acta fecerat irrita, amiſiſſet ſacerdotium) feſtinans in Italiam, ne conſpiceretur à prædonibus, omnia tunc obtinentibus maria, & merito jam infeſtis ſibi, quattuor ſcalmorum navem, una

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cum duobus amicis, decemque ſervis, ingreſſus, effuſiſſimum Hadriatici maris transjecit ſinum. Quo quidem in curſu conſpectis, ut putabat, piratarum navibus, cum exuiſſet veſtem, alligaſſetque pugionem ad femur, alterutri ſe fortunæ parans, mox intellexit, fruſtratum eſſe viſum ſuum, arborumque ex longinquo ordinem antemnarum præbuiſſe imaginem. Reliqua ejus acta in urbe, nobiliſſimique Dolabellæ accuſatio, & major civitatis in ea favor, quam reis præſtari ſolet; contentionesque civiles, cum Q. Catulo, atque aliis eminentiſſimis viris, celeberrimæ: & ante præturam victus, maximi pontificatus petitione, Q. Catulus, omnium confeſſione ſenatus princeps; & reſtituta in ædilitate, adverſante quidem nobilitate, monumenta C. Marii; ſimulque revocati ad jus dignitatis proſcriptorum liberi; & prætura quæſturaque mirabili virtute atque induſtria obita in Hiſpania, cum eſſet quæſtor ſub Vetere Antiſtio, avo hujus Veteris, conſularis atque pontificis, duorum conſularium & ſacerdotum, patris, viri in tantum boni in quantum humana ſimplicitas intelligi poteſt; quo notiora ſunt, minus egent ſtylo.

Hoc igitur Cos. inter eum, & Cn. Pompeium, & M. Craſſum inita potentiæ ſocietas, quæ urbi orbique terrarum, nec minus diverſo quoque tempore, ipſis exitiabilis fuit. Hoc conſilium ſequendi Pompeius cauſſam habuerat, ut tandem acta in transmarinis provinciis, quibus, ut prædiximus, multi obtrectabant, per Cæſarem confirmarentur conſulem: Cæſar autem, quod animadvertebat, ſe, cedendo Pompeii gloriæ, aucturum ſuam, &, invidia communis potentiæ in illum relegata, confirmaturum vires ſuas: Craſſus, ut, quem principatum ſolus aſſequi non poterat auctoritate

Pom-

Pompeii, viribus teneret Cæſaris. Affinitas etiam inter Cæſarem, Pompeiumque contracta nuptiis. quippe filiam C. Cæſaris Cn. Magnus duxit uxorem.

In hoc conſulatu Cæſar legem tulit, ut ager Campanus plebei divideretur, ſuaſore legis Pompeio, ita circiter XXM. civium eo deducta, & jus ab his reſtitutum poſt annos circiter CLII. quam bello Punico ab Romanis Capua in formam præfecturæ redacta erat.

Bibulus collega Cæſaris, cum actiones ejus magis vellet impedire, quam poſſet, majore parte anni domi ſe tenuit. quo facto dum augere vult invidiam collegæ, auxit potentiam.

Tum Cæſari decretæ in quinquennium Galliæ.

Per idem tempus P. Clodius, homo nobilis, diſertus, audax, qui neque dicendi, neque faciendi ullum, niſi quem vellet, noſſet modum, malorum propoſitorum exſecutor acerrimus, infamis etiam ſororis ſtupro, & actus inceſti reus, ob initum inter religioſiſſima P. R. ſacra adulterium; cum graves inimicitias cum M. Cicerone exerceret, (quid enim inter tam diſſimiles amicum eſſe poterat?) & à patribus ad plebem tranſiret, legem in tribunatu tulit: Qui civem R. damnatum interemiſſet, ei aqua & igni interdiceretur. Cujus verbis, etſi non nominabatur Cicero, tamen ſolus petebatur. ita vir optime meritus de republica conſervatæ patriæ pretium calamitate exſilii tulit. Non caruerunt ſuſpicione oppreſſi Ciceronis Cæſar & Pompeius. Hoc ſibi contraxiſſe videbatur Cicero, quod inter XX viros dividendo agro Campano eſſe noluiſſet. Idem intra biennium, ſera Cn. Pompeii cura, verum ut cæpit interrita, votisque Italiæ, ac decretis ſenatus, virtute atque actione Annii Milonis tribuni plebis, dignitati

patriæque reſtitutus eſt: Neque, poſt Numidici exſilium, aut reditum, quiſquam aut expulſus invidioſius, aut receptus eſt lætius. Cujus domus, quam infeſte à Clodio disjecta erat, tam ſpecioſe à ſenatu reſtituta eſt.

Idem P. Clodius in ſenatu, ſub honorificentiſſimo miniſterii titulo, M. Catonem à republica relegavit. quippe legem tulit, ut is quæſtor cum jure prætorio, adjecto etiam quæſtore, mitteretur in inſulam Cyprum, ad ſpoliandum regno Ptolemæum, omnibus morum vitiis eam contumeliam meritum. ſed ille, ſub adventum Catonis, vitæ ſuæ vim intulit: unde pecuniam longe ſperata majorem Cato Romam retulit: cujus integritatem laudari, nefas eſt: inſolentia pæne argui poteſt, quod, una cum conſulibus ac ſenatu effuſa civitate, obviam cum per Tiberim ſubiret navibus, non ante is egreſſus eſt, quam ad eum locum pervenit, ubi erat exponenda pecunia.

Cum deinde immanes res, vix multis voluminibus explicandas, C. Cæſar in Gallia ageret, nec contentus plurimis ac feliciſſimis victoriis, innumerabilibusque cæſis, & captis hoſtium millibus, etiam in Britanniam transjeciſſet exercitum, alterum pæne imperio noſtro ac ſuo quærens orbem: invictum par conſulum, Cn. Pompejus & M. Craſſus, alterum iniere conſulatum, qui neque petitus honeſte ab his, neque probabiliter geſtus eſt.

Cæſari, lege, quam Pompejus ad populum tulit, prorogatæ in idem ſpatium temporis provinciæ: Craſſo, bellum Parthicum in animo molienti, Syria decreta: qui vir, cætera ſanctiſſimus, immunisque voluptatibus, neque in pecunia, neque in gloria concupiſcenda aut modum norat, aut capiebat terminum. hunc proficiſcentē in Syriam

diris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

diris cum omnibus, tribuni plebis fruſtra retinere conati. quorum exſecrationes ſi in ipſum tantummodo valuiſſent, utile imperatoris damnum ſalvo exercitu fuiſſet reipublicæ. Transgreſſum Euphrātem Craſſum, pętentemque Seleuciam, circumfuſis immanibus copiis equitum, rex Orodes una cum parte majore Romani exercitus interemit. reliquias legionum C. Caſſius, atrociſſimi mox auctor facinoris, tum quæſtor, conſervavit; Syriamque adeo in P. Romani poteſtate retinuit, ut transgreſſos in eam Parthos, felici rerum eventu, fugaret, ac funderet.

Per hæc, inſequentiaque, & quæ prædiximus, tempora, amplius CCCCM. hoſtium à C. Cæſare cæſa ſunt, plura capta. pugnatum ſæpe directa acie, ſæpe in agminibus, ſæpe eruptionibus. bis penetrata Britannia. novem denique æſtatibus, vix ulla non juſtiſſimus triumphus emeritus. Circa Alexiam vero tantæ res geſtæ, quantas audere, vix hominis; perficere, pæne nullius, niſi Dei, fuerit.

Septimo ferme anno Cæſar morabatur in Galliis, cum medium jam ex invidia Pompeji male cohærentis, inter Cn. Pompejum & C. Cæſarem concordiæ pignus, Julia uxor Magni, deceſſit; atque omnia inter deſtinatos tanto diſcrimini duces dirimente fortuna, filius quoque parvus Pompeji, Julia natus, intra breve ſpatium obiit. Tum in gladios cædesque civium furente ambitu, cujus neque finis reperiebatur nec modus, tertius conſulatus ſoli Cn. Pompejo, etiam adverſantium antea dignitati ejus judicio, delatus eſt. cujus ille honoris gloria, veluti reconciliatis ſibi optimatibus, maxime à C. Cæſare alienatus eſt. ſed ejus conſulatus omnem vim in coërcitionem ambitus exercuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Quo tempore P. Clodius à Milone, candidato conſulatus, exemplo inutili, facto ſalutari reipubl., circa Bovillas, contracta ex occurſu rixa, jugulatus eſt. Milonem reum non magis invidia facti, quam Pompeii damnavit voluntas. quem quidem M. Cato palam lata abſolvit ſententia. quam ſi maturius tuliſſet, non defuiſſent, qui ſequerentur exemplum; probarentque eum civem occiſum, quo nemo pernicioſior reipubl. neque bonis inimicior vixerat.

Intra breve deinde ſpatium belli civilis exarſerunt initia, cum juſtiſſimus quique & à Cæſare & à Pompeio vellet dimitti exercitus. quippe Pompeius in ſecundo conſulatu Hiſpanias ſibi decerni voluerat, easque per triennium abſens ipſe, ac præſidens urbi per Afranium, & Petrejum conſularem ac prætorium, legatos ſuos, adminiſtrabat; & iis qui à Cæſare dimittendos exercitus contendebant aſſentabatur; iis qui ab ipſo, adverſabatur. qui ſi ante biennium, quam ad arma itum eſt, perfectis muneribus theatri, & aliorum operum quæ ei circumdedit, graviſſima tentatus valetudine, deceſſiſſet in Campania, (quo quidem tempore univerſa Italia vota pro ſalute ejus, primo omnium civium, ſuſcepit) defuiſſet fortunæ deſtruendi ejus locus; & quam apud ſuperos habuerat magnitudinem, illibatam detuliſſet ad inferos.

Bello autem civili, & tot quæ deinde per continuos xx annos conſecuta ſunt, malis non alius majorem flagrantioremque quam C. Curio, tribun. pl., ſubjecit facem, vir nobilis, eloquens, audax, ſuæ alienæque & fortunæ & pudicitiæ prodigus, homo ingenioſiſſime nequam, & facundus malo publico. cujus animo, voluntatibus, vel libidinibus, neque opes ullæ, neque cupiditates ſuffi-

ſufficere poſſent. hic primo pro Pompeii partibus, id eſt, ut tunc habebant, pro republica, mox, ſimulatione, contra Pompeium & Cæſarem, ſed animo pro Cæſare ſtetit. id gratis, an accepto centies HS fecerit, ut accepimus, in medio relinquemus. ad ultimum, ſaluberrimas, & coaleſcentis conditiones pacis, quas & Cæſar juſtiſſimo animo poſtulabat, & Pompeius æquo recipiebat, diſcuſſit, ac rupit, unice cavente Cicerone concordiæ publicæ. Harum præteritarumque rerum ordo cum juſtis aliorum voluminibus promitur, tum, uti ſpero, noſtris explicabitur.

Nunc propoſito operi ſua forma reddatur; ſi prius gratulatus ero Q. Catulo, duobus Lucullis, Metelloque & Hortenſio; qui cum ſine invidia in republica floruiſſent, eminuiſſentque ſine periculo, quieta, aut certe non præcipitata; fatali ante initium bellorum civilium morte functi ſunt.

Lentulo, & Marcello Cos. poſt urbem conditam annis DCCIII, & annos LXXIIX. quam tu, M. Vinci, conſulatum inires, Bellum civile exarſit. Alterius ducis cauſſa melior videbatur, alterius erat firmior. Hic omnia ſpecioſa, illic valentia. Pompeium ſenatus auctoritas, Cæſarem militum armavit fiducia. Conſules, ſenatusque, Cæſari, non Pompeio, ſummam imperii detulerunt. Nihil relictum à Cæſare, quod ſervandæ pacis cauſſa tentari poſſet: nihil receptum à Pompeianis; cum alter conſul juſto eſſet ferocior, Lentulus vero ſalva republ. ſalvus eſſe non poſſet; M. autem Cato moriendum ante, quam ullam conditionem civis accipiendam reipublicæ contenderet, vir antiquus & gravis, Pompeii partes laudaret magis, prudens ſequeretur Cæſaris, & illa glorioſa, hæc terribiliora duceret. Ut deinde, ſpre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tis omnibus quæ Cæſar poſtulaverat, tantummodo contentus cum una legione titulum retinere provinciæ, privatus in urbem veniret, & ſe in petitione conſulatus ſuffragiis P.R. committeret, decrevere. Ratus bellandum Cæſar, cum exercitu Rubiconem tranſiit: Cn. Pompejus, conſulesque & major pars ſenatus, relicta urbe ac deinde Italia, transmiſere Dyrrhachium. At Cæſar, Domitio legionibusque Corſinii, quæ una cum eo fuerant, potitus, duce aliisque qui voluerant abire ad Pompejum, ſine dilatione dimiſſis, perſecutus Brundiſium, ita ut appareret malle integris rebus & conditionibus finire bellum, quã opprimere fugientes; cum transgreſſos reperiſſet conſules, in urbem revertit: redditaque ratione conſiliorum ſuorum in ſenatu & in concione, ac miſerrimæ neceſſitudinis, cum alienis armis ad arma compulſus eſſet, Hiſpanias petere decrevit. Feſtinationem itineris ejus aliquandiu morata Maſſilia eſt, fide melior quam conſilio prudentior, intempeſtive principalium armorum arbitria captans; quibus ii ſe debent interponere, qui non parentem coërcere poſſunt. Exercitus deinde, qui ſub Afranio conſulari, ac Petrejo prætorio fuerat, ipſius adventus vigore ac fulgore occupatus, ſe Cæſari tradidit. uterque legatorum & quisquis cujusque ordinis ſequi eos voluerat, remiſſi ad Pompejum. Proximo anno, cum Dyrrhachium, ac vicina ei urbi regio, caſtris Pompeji teneretur, (qui, accitis ex omnibus transmarinis provinciis legionibus, equitum ac peditum auxiliis, regumque & tetrarchatum, ſimulque dynaſtarum copiis, immanem exercitum confecerat, & mare præſidiis claſſium, ut rebatur, ſepſerat, quo minus Cæſar legiones poſſet transmittere) ſua & celeritate, & fortuna C. Cæſar uſus,

nihil

nihil in mora habuit, quo minus &, cum vellet, ipſe, exercituſque, claſſibus perveniret, & primo pæne caſtris Pompeji ſua jungeret, mox etiam obſidione munimentiſque eum complecteretur. Sed inopia obſidentibus, quam obſeſſis, erat gravior. Tum Balbus Cornelius, excedente humanam fidem temeritate, ingreſſus caſtra hoſtium, ſæpiusque cum Lentulo collocutus, conſule dubitante quanti ſe venderet, illis incrementis fecit viam, quibus non Hiſpaniæ Gadibus natus, ſed Hiſpanus in triumphum & pontificatum aſſurgeret, fieretque ex privato conſularis. Variatum deinde prœliis, ſed uno longe magis Pompejanis proſpero; quo graviter impulſi ſunt Cæſaris milites. Tum Cæſar cum exercitu fatalem victoriæ ſuæ Theſſaliam petiit. Pompejus, longe diverſa aliis ſuadentibus, (quorum plerique hortabantur, ut in Italiam transmitteret: neque hercules quidquam partibus illis ſalubrius fuit: alii, ut bellum traheret, quod dignatione partium in dies ipſis magis proſperum fieret) uſus impetu ſuo, hoſtem ſecutus eſt. Aciem Pharſalicam, & illum cruentiſſimum Romano nomini diem, tantumque utriusque exercitus profuſum ſanguinis, & colliſa inter ſe duo reipub. capita, effuſumque alterum Romani imperii lumen, tot taleſque Pompejanarum partium cæſos viros, non recipit enarranda hic ſcripturæ modus. Illud notandum eſt: ut primum C. Cæſar inclinatam vidit Pompejanorum aciem, neque prius, neque antiquius quidquam habuit, quam in omnes partes (ut militari et verbo & conſuetudine utar) dimittere. Pro dii immortales, quod hujus voluntatis erga Brutum ſuæ poſtea vir tam mitis pretium tulit! Nihil illa victoria mirabilius, magnificentius, clarius fuit, quando neminem, niſi acie conſumptum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ptum, civem patria deſideravit: ſed munus miſe-ricordiæ corrupit pertinacia, cum libentius vitam victor jam daret, quam victi acciperent. Pompejus, profugiens cum duobus Lentulis conſularibus, Sextoque filio, & Favonio prætorio, quos, vi-ctores darent, comites ei fortuna aggregaverat, aliis, ut Parthos, aliis ut Africam peteret, (in qua fideliſſimum partium ſuarum haberet regem Jubam) ſuadentibus, Ægyptum petere propoſuit, memor beneficiorum, quæ in patrem ejus Ptolemæi, qui tum puero quam juveni proprior regnabat, Alexandriæ contulerat. Sed quis in adverſis beneficiorum ſervat memoriam? aut quis ullam calamitoſis deberi putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? Miſſi itaque ab rege, qui venientem Cnæum Pompejum (is jam à Mytilenis Corneliam uxorem receptam in navem, fugæ comitem habere cœperat) conſilio Theodoti & Achillæ exciperent, hortarenturque, ut ex oneraria in eam navem, quæ obviam proceſſerat, tranſcenderet. quod cum feciſſet, princeps Romani nominis, imperio arbitrioque Ægyptii mancipii, C. Cæſare, P. Servilio cos. jugulatus eſt. Hic, poſt tres conſulatus, & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, ſanctiſſimi ac præſtantiſſimi viri, in id evecti, ſuper quod aſcendi non poteſt, duodeſexageſimum annum agentis, pridie natalem ipſius, vitæ fuit exitus: in tantum in illo viro à ſe diſcordante fortuna, ut, cui modo ad victoriam terra defuerat, deeſſet ad ſepulturam. Quid aliud, quam nimium occupatos dixerim, quos in ætate & tanti & pæne noſtri ſæculi, viri fefellit quinquennium? cum à C. Atilio & Q. Servilio conſulibus tam facilis eſſet annorum digeſtio. quod adjeci, non ut arguerem, ſed ne arguerer. Non fuit tamen major in Cæſarem, quam

in

in Pompejum fuerat, regis eorumque, quorum is auctoritate regebatur, fides. quippe cum venientem eum tentaſſent inſidiis, ac deinde bello laceſſere auderent, utrique ſummo imperatorum, alteri ſuperſtiti, meritas pœnas luere ſupliciis. Nuſquam erat Pompejus corpore, adhuc ubique Jubæ nomine: quippe ingens partium eus favor bellum excitaverat Africum: quod ciebat rex Juba, & Scipio, vir conſularis, ante biennium, quam exſtingueretur Pompejus, ectus ab eo ſocer; eorumque copias auxerat M. Cato, ingenti cum difficultate itinerum, locorumque inopia, perductis ad eos legionibus: qui vir, cum ſummum ei à militibus deferretur imperium, honoratiori parere maluit. Admonet promiſſæ brevitatis fides, quanto omnia transcura dicenda ſint.

Sequens fortunam ſuam Cæſar, pervectus in Africam, quam occiſo Curione Julianarum duce partium, Pompejani obtinebant exercitus, ibi rimo varia fortunam expugnavit via, inclinatæue hoſtium copiæ. Nec diſſimilis ibi adverſus ctos, quam in priores, clementia Cæſaris fuit. ictorem Africani belli C. Cæſarem gravius expit Hiſpanienſe, (nam victus ab eo Pharnaces x quidquam gloriæ ejus adſtruxit) quod Cn. mpejus, Magni filius adoleſcens, impetus ad lla maximi, ingens ac terribile conflaverat, unque ad eum adhuc paterni nominis magnitudim ſequentium ex toto orbe terrarum auxiliis nfluentibus. Sua Cæſarem in Hiſpaniam comita fortuna eſt, ſed nullum unquam atrocius peuloſiusque ab eo initum prœlium; adeo ut plus am dubio Marte deſcenderet equo: conſiſtensq; te recedentem ſuorum aciem, increpita prius tuna, quod ſe in eum ſervaſſet exitum, denunciaret

ciaret militibus, veſtigio ſe non receſſurum: proinde viderent, quem & quo loco imperatorem deſerturi forent. Verecundia magis quam virtute, acies reſtitutæ, à duce, quam à milite, fortius. Cn. Pompejus, gravis vulnere inventus, inter ſolitudines avias, interemtus eſt. Labienum Varumque acies abſtulit. Cæſar omnium victor, regreſſus in urbem, (quod humanam excedat fidem) omnibus qui contra ſe arma tulerant, ignovit; magnificentiſſimisque gladiatorii muneris, naumachiæ & equitum peditumque, ſimul elephantorum certaminis ſpectaculis, epulique per multos dies dati celebratione, replevit eam. Quinque egit triumphos. Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini teſtudine, Africi ebore, Hiſpanienſis argento raſili conſtitit. Pecunia ex manubiis lata, paullo amplius ſexies millies HS. Neque illi tanto viro, & tam clementer omnibus victoriis ſuis uſo, plus quinque menſium principalis quies contigit. quippe cum menſe Octobri in urbem revertiſſet, idibus Martiis, conjurationis auctoribus Bruto & Caſſio, quorum alterum promittendo conſulatum non obligaverat, contra, differendo, Caſſium offenderat; adjectis etiam conſiliariis cædis familiariſſimis omnium, & fortuna partium ejus in ſummum evectis faſtigium D. Bruto & C. Trebonio, aliisque clari nominis viris, interemtus eſt, cui magnam invidiam conciliarat M. Antonius, omnibus audendis paratiſſimus, conſulatus collega, imponendo capiti ejus Lupercalibus ſedentis pro Roſtris inſigne regium: quod ab eo ita repulſum erat, ut non offenſus videretur. Laudandum experientia conſilium eſt Panſæ atque Hirtii, qui ſemper prædixerant Cæſari, ut principatum, armis quæſitum, armis teneret. ille, dictitans, mori ſe, quam timeri malle,

malle, dum clementiam, quam præſtiterat, exſpectat, incautus ab ingratis occupatus eſt, cum quidem plurima præſagia atque indicia dii immortales futuri obtuliſſent periculi. nam & haruſpices præmonuerant, ut diligentiſſime iduum Martiarum caveret diem; & uxor Calpurnia, territa nocturno viſu, ut ea die domi ſubſiſteret, orabat; & libelli conjurationem nunciantes, dati, ab eo neque protinus lecti erant. Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cujus cum fortunam mutare conſtituit, conſilia corrumpit. Quo anno id patravere facinus, Brutus & C. Caſſius prætores erant, D. Brutus conſul deſignatus. Hi una cum conjurationis globo, ſtipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium occupavere; cum conſul Antonius, (quem cum ſimul interimendum cenſuiſſet Caſſius, teſtamentumque Cæſaris abolendum, Brutus repugnaverat; dictitans, nihil amplius civibus præter tyranni, ita enim appellari Cæſarem facto ejus expediebat, petendum eſſe ſanguinem) convocato ſenatu, cum jam Dolabella, quem ſubſtituturus ſibi Cæſar deſignaverat conſulem, faſces atque inſignia corripuiſſet conſularia, velut pacis auctor, liberos ſuos obſides in Capitolium miſit, fidemque deſcendendi tuto interfectoribus Cæſaris dedit; & illud decreti Athenienſium celeberrimi exemplum, relatum à Cicerone, oblivionis præteritarum rerum, decreto patrum comprobatum eſt. Cæſaris deinde teſtamentum apertum eſt, quo C. Octavium, nepotem ſororis ſuæ Juliæ adoptabat. De cujus origine, etiam ſi præventis, & pauca, dicenda ſunt. Fuit C. Octavius, ut non patricia, ita admodum ſpecioſa equeſtri genitus familia, gravis, ſanctus, innocens, dives. Hic prætor inter nobiliſſimos viros creatus, primo loco, cum ei dignatio Julia genitam Atiam conciliaſſet uxorem, ex eo

honore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

honore ſortitus Macedoniam, appellatuſque in ea
imperator, decedens ad petitionem conſulatus
obiit, prætextato relicto filio, quem C. Cæſar, ma-
jor ejus avunculus, educatum apud Philippum
vitricum, dilexit ut ſuum, natumque annos XIIX
Hiſpanienſis militiæ aſſecutum ſe poſtea comitem
habuit, nunquam aut alio uſum hoſpitio, quam
ſuo, aut alio vectum vehiculo: pontificatusque
ſacerdotio puerum honoravit. Et pacatis bellis
civilibus, ad erudiendum liberalibus diſciplinis
ſingularis indolem juvenis, Apolloniam eum in
ſtudia miſerat, mox belli Getici ac deinde Parthi
ci habiturus commilitonem. Cui ut eſt nuncia-
tum de cæde avunculi, cum protinus ex vicinis
legionibus centuriones ſuam ſuorumque mili-
tum operam ei pollicerentur, neque eam ſper-
nendam Salvidienus & Agrippa dicerent, ille fe-
ſtinans pervenire in urbem, omnem ordinatio-
nem & necis & teſtamenti Brundiſii comperit.
Cui adventanti Romam immanis amicorum oc
currit frequentia: &, cum intraret urbem, Soli
orbis ſuper caput ejus, curvatus æqualiter, rotun
datusque, in colorem arcus, veluti coronam tan
ti mox viri capiti imponens, conſpectus eſt. Non
placebat Atiæ matri Philippoque vitrico, adir
nomen invidioſæ fortunæ Cæſaris: ſed aſſereban
ſalutaria reipubl. terrarumque orbi fata condito
rem conſervatoremque Romani nominis. Spre
vit itaque cæleſtis animus humana conſilia, &
cum periculo potius ſumma, quam tuto humilia
propoſuit ſequi: maluitque avunculo & Cæſar
de ſe, quam vitrico, credere; dictitans, nefas e
ſe, quo nomine Cæſari dignus eſſet viſus, ſeme
ipſum videri indignum. Hunc protinus Antoniu
conſul ſuperbe excipit: (neq; is erat contemptu
ſed metus) vixque admiſſo in Pompejanos ho
to

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tos loquendi ſecum tempus dedit; mox etiam velut inſidiis ejus petitus, ſceleſte inſimulare cœpit: in quo turpiter deprehenſa ejus vanitas eſt. Aperte deinde Antonii ac Dolabellę conſulum ad nefandam dominationem erupit furor; H S. ſepties millies depoſitum à C. Cæſare ad ædem Opis, occupatum ab Antonio actorum ejuſdem inſertis falſis, civitatibuque corruptis, commentariis. Atque omnia pretio temperata, vendente rempublic. conſule. Idem provinciam D. Bruto deſignato conſuli decretam, Galliam, occupare ſtatuit: Dolabella transmarinas decrevit ſibi: interque naturaliter diſſimillimos ac diverſa volentes creſcebat odium. eoque C. Cæſar juvenis quotidianis Antonii petebatur inſidiis. Torpebat oppreſſa dominatione Antonii civitas. indignatio & dolor omnibus, vis ad reſiſtendum nulli adeat, cum C. Cæſar XIX annum ingreſſus, mira auſus, ac ſumma conſecutus, privato conſilio, majorem ſenatu pro republ. animum habuit. primumque à Calatia, mox à Caſilino veteranos excivit paternos. Quorum exemplum ſecuti alii, brevi in formam juſti coiere exercitus. mox, cum Antonius occurriſſet exercitui, quem ex transmarinis provinciis Brundiſium venire juſſerat, legio Martia, & Quarta, cognita ſenatus voluntate, & tanti juvenis indole, ſublatis ſignis, ad Cæſarem ſe contulerunt. Eum ſenatus, honoratum equeſtri ſtatua, quæ hodieque in Roſtris poſita ætatem ejus ſcriptura indicat, (qui honor non alii, per ccc annos, quam L. Sullæ, & Cn. Pompejo, & C. Cæſari contigerat) proprætorem, una cum conſulibus deſignatis Hirtio & Panſa, bellum cum Antonio gerere juſſit. Ab eo, annum agente viceſimum, fortiſſime circa Mutinam adminiſtratum eſt; & D. Brutus obſidione liberatus; Antonius

turpi

turpi ac nuda fuga coactus deſerere Italiam : con-
ſulum autem alter in acie, alter poſt paucos dies
ex vulnere mortem obiit. Omnia ante, quam fu-
garetur Antonius, honorifice à ſenatu in Cæſarem
exercitumque ejus decreta ſunt : maxime aucto-
re Cicerone : ſed, ut receſſit metus, erupit volun-
tas, protinusque Pompejanis partibus rediit ani-
mus. Bruto Caſſioque provinciæ, quas jam ipſi
ſine ullo S. C. occupaverant, decretæ. laudati,
quicumque his ſe exercitus tradidiſſent. Omnia
transmarina imperia eorum commiſſa arbitrio.
Quippe M. Brutus, & C. Caſſius, nunc metuentes
arma Antonii, nunc, ad augendam ejus invidiam,
ſimulantes ſe metuere, teſtati edictis, libenter ſe
vel in perpetuo exilio victuros, dum reipubl. con-
ſtaret concordia, nec ullam belli civilis præbitu-
ros materiam, plurimum ſibi honoris eſſe in con-
ſcientia facti ſui; profecti urbe atque Italia, inten-
to ac pari animo, ſine auctoritate publica, provin-
cias exercitusque occupaverant; &, ubicumque
ipſi eſſent, prætexentes eſſe rempub., pecunias e
tiam, quæ ex transmarinis provinciis Romam ab
quæſtoribus deportabantur, à volentibus accepe
rant. quæ omnia ſenatus decretis comprehenſa, &
comprobata ſunt. Et D. Bruto, quod alieno bene
ficio viveret, decretus triumphus. Panſæ atqu
Hirtii corpora publica ſepultura honorata. Cæſa
ris adeo nulla habita mentio, ut legati, qui ad exe
citum ejus miſſi erant, juberentur, ſummoto e
milites alloqui. Non fuit tam ingratus exercitu
quam fuerat ſenatus. nam, cum eam injuriam di
ſimulando Cæſar ferret, negavere milites, ſine im
peratore ſuo ulla ſe audituros mandata. Hoc e
illud tempus, quo Cicero, inſito amore Pompej
narum partium, Cæſarem laudandum & tolle
dum cenſebat : cum aliud diceret, aliud intelli

velle

vellet. Interim Antonius, fuga transgreſſus Alpes, primo per colloquia repulſus à M. Lepido, qui Pontifex maximus in C. Cæſaris locum furto creatus, decreta ſibi Hiſpania, adhuc in Gallia morabatur: mox ſæpius in conſpectum veniens militum, cum & Lepido omnes imperatores forent meliores, & multis Antonius, dum erat ſobrius; per averſa caſtrorum prorupto vallo militibus receptus eſt: qui titulo imperii cedebat Lepido, cum ſumma virium penes eum foret. Sub Antonii ingreſſum in caſtra Juventius Laterenſis, vir vita ac morte conſentaneus, cum acerrime ſuaſiſſet Lepido, ne ſe cum Antonio, hoſte judicato, jungeret, irritus conſilii, gladio ſe ipſe transfixit. Plancus deinde dubia, id eſt ſua fide, diu, quarum eſſet partium, ſecum luctatus, ac ſibi difficile conſentiens, & nunc adjutor D. Bruti, deſignati conſulis collegæ ſui, ſenatuique ſe litteris venditans, mox ejusdem proditor; Aſinius autem Pollio, firmus propoſito, & Julianis partibus fidus, Pompejanis adverſus; uterque exercitus tradidere Antonio. D. Brutus, deſertus primo à Planco, poſt etiam inſidiis ejuſdem petitus, paullatim relinquente eum exercitu, fugiens, in hoſpitis cujuſdam, nobilis viri, nomine Cameli, domo, ab iis quos miſerat Antonius, jugulatus eſt: juſtiſſimaſque optime de ſe merito viro C. Cæſari pœnas dedit: cujus cum primus omnium amicorum fuiſſet, interfector fuit: & fortunæ, ex qua fructum tulerat, invidiam in auctorem relegabat; cenſebatque æquum, quæ acceperat à Cæſare, retinere; Cæſarem, qui illa dederat, periiſſe. Hæc ſunt tempora, quibus M. Tullius continuis actionibus æternas Antonii memoriæ inuſſit notas: ſed hic fulgentiſſimo & cœleſti ore, at tribunus Canutius continua rabie lacerabat Antonium. Vtrique

vin-

vindicta libertatis morte ſtetit, ſed tribuni ſan
guine commiſſa proſcriptio, Ciceronis vel ſatiat
Antonio pœna finita. Lepidus deinde à ſenatu ho
ſtis judicatus eſt, ut ante fuerat Antonius. Tur
inter eum, Cæſaremque & Antonium, commerci
epiſtolarum, & conditionum facta mentio; cur
Antonius & ſubinde Cæſarem admoneret, quar
inimicæ ipſi Pompejanæ partes forent, & in quo
jam emerſiſſent faſtigium, & quanto Ciceron
ſtudio Brutus Caſſiusque attollerentur; denunci
retque, ſe cum Bruto Caſſioque, qui jam decer
& ſeptem legionum potentes erant, juncturum v
res ſuas, ſi Cæſar ejus aſpernaretur concordiar
diceretque, plus Cæſarem patris, quam ſe ami
ultioni debere. tum inita potentiæ ſocietas;
hortantibus orantibusque exercitibus, inter A
tonium etiam & Cæſarem facta affinitas, cum eſſ
privigna Antonii deſponſa Cæſari, conſulatumq
iniit Cæſar pridie quam viginti annos impleret
Kalend. Octobres, cum collega Q. Pedio, poſt V.
annis DCCIX, ante LXXII quam tu M. Vinici conſ
latum inires. Vidit hic annus Ventidium, per qua
urbem inter captivos Picentiū in triumpho duct
erat, in ea conſularem prætextam jungentem pr
toria. Idem hic poſtea triumphavit. Furente de
de Antonio, ſimulque Lepido, quorum uterqu
ut prædiximus, hoſtes judicati erant, cum am
mallent ſibi nunciari quid paſſi eſſent, quam qu
emeruiſſent, repugnante Cæſare, ſed fruſtra, a
verſus duos inſtauratum Sullani exempli malu
proſcriptio. Nihil tam indignum illo tempore fu
quam quod aut Cæſar aliquem proſcribere coact
eſt; aut ab illo Cicero proſcriptus eſt; abſciſſa
ſcelere Antonii vox publica eſt, cum ejus ſalut
nemo defendiſſet, qui per tot annos & public
civitatis, & privatam civium defenderat. N
tan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tamen egiſti, M. Antoni: (cogit enim excedere propoſiti formam operis, erumpens animo ac pectore indignatio) nihil, inquam, egiſti, mercedem cæleſtiſſimi oris & clariſſimi capitis abſciſſi numerando, auctoramentoque funebri ad conſervatoris quondam reip. tantique Cos. irritando necem. Rapuiſti tu M. Ciceroni lucem ſolicitam, & ætatem ſenilem, & vitam miſeriorem te principe, quam ſub te III-viro mortem: famam vero, gloriamque factorum atque dictorum adeo non abſtuliſti, ut auxeris. Vivit, vivetque per omnium ſæculorum memoriam. Dumque hoc vel forte, vel providentia, vel utcumque conſtitutum rerum naturæ corpus, quod ille pæne ſolus Romanorum animo vidit, ingenio complexus eſt, eloquentia illuminavit, manebit incolume; comitem ævi ſui laudem Ciceronis trahet: omniſque poſteritas illius in te ſcripta mirabitur, tuum in eum factum exſecrabitur, citiusque in mundo genus hominum quam ea cadēt. Hujus totius temporis fortunam ne deflere quidem quiſquam ſatis digne potuit, adeo nemo exprimere verbis poteſt. Id tamen notandum eſt, fuiſſe in proſcriptos uxorum fidem ſummam, libertorum mediam, ſervorum aliquam, filiorum nullam. adeo difficilis eſt hominibus utcumque conceptæ ſpei mora. Ne quid ulli ſanctum relinqueretur, vel in dotem invitamentumque ſceleris, Antonius L. Cæſarem avunculum, Lepidus Paullum fratrem proſcripſerant. Nec Planco gratia defuit ad impetrandum, ut frater ejus Plancus Plotius proſcriberetur. Eoque inter jocos militares, qui currum Lepidi Plancique ſecuti erant, inter exſecrationem civium uſurpabant hunc verſum: *De Germanis, non de Gallis, duo triumphant conſules.* Suo præteritum loco referatur. neque enim perſona umbram actæ rei

capit. Dum in acie Pharſalica, Africaque de ſum-
ma rerum Cæſar dimicat, M. Cœlius, vir eloquio,
animoque Curioni ſimillimus, ſed in utroq; perfe-
ctior, nec minus ingenioſe nequam, cum ne in mo-
dica quidem ſervari poſſet, quippe pejor illi res
familiaris, quam mens, erat, in prætura novarum
tabularum auctor exſtitit; nequiitque ſenatus, &
auctoritate Coss. deterreri. accito etiam Milone
Annio, qui, non impetrato reditu, Julianis parti-
bus infeſtus erat, in urbe ſeditionem magis, occul-
te autem bellicum tumultum movens, primo ſum-
motus à republica, mox, conſularibus armis, aucto-
re ſenatu, circa Turios oppreſſus eſt. Incepto pari
ſimilis fortuna Milonis fuit; qui, Compſam in Hir-
pinis oppugnans, ictusque lapide, tum P. Clodio,
tum patriæ, quam armis petebat, pœnas dedit; vir
inquies, & ultra fortem temerarius. Quatenus au-
tem aliquid ex omiſſis peto; notetur immodica &
intempeſtiva libertate uſos adverſus C. Cæſarem,
Marullum Epidium, Flaviumque Cæſetium, tri-
bun. plebis; dum arguunt in eo regni voluntatem,
pæne vim dominationis expertos. In hoc tamen
ſæpe laceſſiti principis ira exceſſit, ut cenſoria po-
tius contentus nota, quam animadverſione dicta-
toria, ſummoveret eos à republica, teſtareturque
eſſe ſibi miſerrimum, quod aut natura ſua ei exce-
dendum foret, aut minuenda dignitas. Sed ad
ordinem revertendum eſt. Jam & Dolabella in
Aſia C. Trebonium conſularem, cui ſuccedebat,
fraude deceptum, Smyrnæ occiderat, virum ad-
verſus merita Cæſaris ingratiſſimum, participem-
que cædis ejus, à quo ipſe in conſulare provectu[s]
faſtigium fuerat: & C. Caſſius, acceptis à Stati[o]
Murco, & Criſpo Marcio, prætoriis viris, impera-
toribusque, prævalidis in Syria legionibus, inclu-
ſum Dolabellam, qui præoccupata Aſia, in Sy-
riam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

iam pervenerat, Laodicea expugnat; ita tamen,
ıt ad ictum ſervi ſui Dolabella non ſegniter cer-
icem daret; & decem legiones in eo tractu ſui
uris fecerat: & M. Brutus C. Antonio, fratri M.
ntonii, in Macedonia, Vatinioque circa Dyr-
hachium volentes legiones extorſerat: ſed An-
onium bello laceſſierat: Vatinium dignatione ob-
uerat: cum & Brutus cuilibet ducum præferen-
us videretur; & Vatinius nulli nomini non eſſet
oſtferendus, in quo deformitas corporis cum
urpitudine certabat ingenii, adeo, ut animus e-
s digniſſimo domicilio incluſus videretur; erat-
ue ſeptem legionibus validus. Et lege Pedia,
uam conſul Pedius, collega Cæſaris, tulerat, o-
nibus, qui Cæſarem patrem interfecerant, aqua
nique damnatis interdictum erat. quo tempore
pito, patruus meus, vir ordinis ſenatorii, Agrip-
e ſubſcripſit in C. Caſſium.

Dumque ea in Italia geruntur, acri atque pro-
errimo bello Caſſius Rhodum, rem immanis o-
ris, ceperat; Brutus Lycios devicerat; & inde
Macedoniam exercitus transjecerant: cum per
nia repugnans naturæ ſuæ Caſſius, etiam Bruti
mentiam vinceret. Neque reperias, quos aut
nior fortuna comitata ſit, aut veluti fatigata
turius deſtituerit, quam Brutum & Caſſium.
m Cæſar & Antonius transjecerunt exercitus
Macedoniam, & apud urbem Philippos cum
rco Bruto, Caſſioque acie concurrerunt. Cor-
cui Brutus præerat, impulſis hoſtibus caſtra
ſaris cepit. nam ipſe Cæſar, etiam ſi infirmiſ-
us valetudine erat, obibat munia ducis, o-
s etiam ab Artorio medico, ne in caſtris re-
neret, manifeſta denunciatione quietis terri-
Id autem in quo Caſſius fuerat, fugatum,
hale multatum, in altiora ſe receperat loca.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Tum Caſſius ex ſua fortuna eventum collegæ æſtimans, cum dimiſiſſet evocatum, juſſiſſetque nunciare ſibi, quæ eſſet multitudo ac vis hominum, quæ ad ſe tenderet, tardius eo nunciante, cum in vicino eſſet agmen curſu ad eum tendentium, neque pulvere facies, aut ſigna denotari poſſent; exiſtimans, hoſtes eſſe, qui irruerent, lacerna caput circumdedit, extentamque cervicem interritus liberto præbuit. Deciderat Caſſii caput, cum evocatus advenit, nuncians Brutum eſſe victorem. qui, cum imperatorem proſtratum videret; Sequar, inquit, eum, quem mea occidit tarditas. & ita in gladium occubuit. Poſt paucos deinde dies Brutus conflixit cum hoſtibus, & victus acie, cum in tumulum nocte ex fuga ſe recepiſſet, impetravit à Stratone Ægeate, familiari ſuo, ut manum morituro commodaret ſibi; rejectoque lævo ſuper caput brachio, cum mucronem gladii ejus dextera tenens, ſiniſtræ admoviſſet mammillæ, ad eum ipſum locum, qua cor emicat, impellens ſe in vulnus, uno ictu transfixus, exſpiravit. Protinus Meſſala, fulgentiſſimus juvenis, proximus in illis caſtris Bruti Caſſiique auctoritati, cum eſſent qui eum ducem poſcerent, ſervari beneficio Cæ- ſaris maluit, quam dubiam ſpem armorum tenta- re amplius. Nec aut Cæſari quidquam ex victorii ſuis fuit lætius, quam ſervaſſe Corvinum; aut ma jus exemplum hominis grati ac pii, quam Corvi nus in Cæſarem fuit. Non aliud bellum cruen tius cæde clariſſimorum virorum fuit. Tu Catonis filius cecidit. Eadem Lucullum Ho tenſiumque eminentiſſimorum civium fili fortuna abſtulit. Nam Varro ad ludibrium m riturus Antonii, digna illo, ac vera de ex ejus magna cum libertate ominatus eſt. D ſus Livius, Iuliæ Auguſtæ pater, & Va

Qu

Quinctilius, ne tentata quidem hoſtis miſericordia, alter ſe ipſe in tabernaculo interemit: Varus autem liberti, quem id facere coëgerat, manu, cum ſe inſignibus honorum velaſſet, jugulatus eſt. Hunc exitum M. Bruti partium ſeptimum & trigeſimum annum agentis fortuna eſſe voluit, corrupto animo ejus in diem, quæ illi omnes virtutes unius temeritate facti abſtulit. Fuit autem dux Caſſius melior, quanto vir Brutus. è quibus Brutum amicum habere malles, inimicum magis timeres Caſſium. in altero major vis, in altero virtus. Qui ſi viciſſent, quantum reipublicæ interfuit, Cæſarem potius habere quam Antonium principem, tantum retuliſſet habere Brutum quam Caſſium. Cn. Domitius, pater L. Domitii, nuper à nobis viſi, eminentiſſimæ ac nobiliſſimæ ſimplicitatis viri, avus hujus Cn. Domitii, clariſſimi juvenis, occupatis navibus, cum magno ſequentium conſilia ſua comitatu, fugæ fortunæque ſe commiſit, ſemet ipſo contentus duce partium. Statius Murcus, qui claſſi & cuſtodię maris præfuerat, cum omni commiſſa ſibi parte exercituum naviumque Sex. Pompejum, Cn. Magni filium, qui ex Hiſpania revertens, Siciliam armis occupaverat, petit: ad quem & è Brutianis caſtris, & ex Italia, aliiſque terrarum partibus, quos præſenti periculo fortuna ſubduxerat, proſcripti confluebant. quippe nullum habentibus ſtatum, quilibet dux erat idoneus; cum fortuna non electionem daret, ſed perfugium oſtenderet; exitialemque tempeſtatem fugientibus ſtatio pro portu foret. Hic adoleſcens erat ſtudiis rudis, ſermone barbarus, impetu ſtrenuus, manu promptus, cogitatione celer, fide patri diſſimillimus, libertorum ſuorum libertus, ſervorumque ſervus, ſpecioſis invidens, ut pareret humillimis: quem ſenatus

pæne totus, adhuc è Pompejanis conſtans partibus, poſt Antonii à Mutina fugam, eodem illo tempore, quo Bruto Caſſioque transmarinas provincias decreverat, revocatum ex Hiſpania, ubi adverſus eum clariſſimum bellum Pollio Aſinius prætorius geſſerat, in paterna bona reſtituerat, & oræ maritimæ præfecerat. Is tum, ut prædiximus, occupata Sicilia, ſervitia, fugitivosque in numerum exercitus ſui recipiens, magnum modum legionum effecerat; perque Menam & Menecratem, paternos libertos, præfectos claſſium, latrociniis ac prædationibus infeſtato mari, ad ſe exercitumque tuendum rapto utebatur, cum eum non depuderet vindicatum armis ac ductu patris ſui mare infeſtare piraticis ſceleribus. Fractis Brutianis Caſſianisque partibus, Antonius transmarinas obiturus provincias ſubſtitit; Cæſar in Italiam ſe recepit, eamque longe, quam ſperaverat, tumultuoſiorem reperit. quippe L. Antonius conſul, vitiorum fratris ſui conſors, ſed virtutum, quæ interdum in illo erant, expers, modo apud veteranos criminatus Cæſarem, modo eos, qui juſte diviſione prædiorum, nominatisque colonis agros amiſerant, ad arma conciens, magnum exercitum conflaverat. Ex altera parte uxor Antonii Fulvia, nihil muliebre, præter corpus, gerens, omnia armis tumultuque miſcebat. Hæc belli ſedem Præneſte ceperat. Antonius, pulſus undique viribu Cæſaris, Peruſiam ſe contulerat; Plancus, Antonianarum adjutor partium, ſpem magis oſtendera auxilii, quam opem ferebat Antonio. Uſus Cæſa virtute & fortuna ſua, Peruſiam expugnavit; Antonium inviolatum dimiſit. in Peruſinos mag ira militum, quam voluntate ſævitum ducis. urb incenſa, cujus initium incendii princeps ejus lo ci fecit Macedonicus; qui, ſubjecto rebus ac pe

natibu

natibus ſuis igni, transfixum ſe gladio flammæ intulit. Per eadem tempora exarſerat in Campania bellum, quod, profeſſus eorum, qui perdiderant agros, patrocinium, ciebat Tib. Claudius Nero, prætorius, & pontifex, Tib. Cæſaris pater, magni vir animi, doctiſſimique ingenii. id quoque adventu Cæſaris ſepultum atque diſcuſſum eſt. Quis Fortunæ mutationes, quis dubios rerum humanarum caſus ſatis mirari queat? quis non diverſa præſentibus, contrariaque expectatis aut ſperet, aut timeat? Livia, nobiliſſimi & fortiſſimi viri Druſi Claudiani filia, genere, probitate, forma, Romanarum eminentiſſima, quam poſtea conjugem Auguſti vidimus, quam transgreſſi ad deos ſacerdotem ac filiam, tum fugiens mox futuri ſui Cæſaris arma, cujus bimum hunc Tiberium Cæſarem, vindicem Romani imperii, futurumque ejuſdem Cæſaris filium, geſtans ſinu, per avia itinerum vitatis militum gladiis uno comitante, quo facilius occultaretur fuga, pervenit ad mare; & cum viro Nerone pervecta in Siciliam eſt. Quod alieno teſtimonium redderem, in eo non fraudabo avum meum. quippe C. Vellejus, honoratiſſimo inter illos CCCLX. jud. loco à Cn. Pompejo lectus, ejuſdem, Marcique Bruti, ac Tironis præfectus fabrum, vir nulli ſecundus, in Campania, digreſſu Neronis à Neapoli, cujus ob ſingularem cum eo amicitiam partium adjutor fuerat, gravis jam ætate & corpore, cum comes eſſe non poſſet, gladio ſe ipſe transfixit. Inviolatam excedere Italia Cæſar paſſus Fulviam, Plancumque muliebris fugæ comitem. Nam Pollio Aſinius cum ſeptem legionibus diu retenta in poteſtate Antonii Venetia, magnis ſpecioſisque rebus circa Altinum, aliasque ejus regionis urbes editis, Antonium petens, vagum adhuc Domi-

ſium, quem digreſſum è Brutianis caſtris poſt cæ-
dem ejus prædiximus, & propriæ claſſis factum
ducem, conſiliis ſuis illectum, ac fide data,
junxit Antonio. Quo facto quiſquis æquum ſe præ-
ſtiterit, ſciat non minus à Pollione in Antonium,
quam ab Antonio in Pollionem eſſe collatum.
Adventus deinde in Italiam Antonii, præparatus-
que contra eum Cæſaris, habuit belli metum: ſed
pax circa Brundiſium compoſita. Per quæ tem-
pora Rufi Salvidieni ſceleſta conſilia patefacta
ſunt. qui, natus obſcuriſſimis initiis, parum ha-
bebat ſummam accepiſſe, & proximus à Cn. Pom-
pejo, ipſoque Cæſare, ex equeſtri ordine conſul
creatus eſſe, niſi adſcendiſſet, quo infra ſe & Cæ-
ſarem videret, & rempub. Tum, expoſtulante
conſenſu populi, quem gravis urebat infeſto ma-
ri annona, cum Pompejo quoque circa Miſenum
pax inita: qui haud abſurde cum in navi Cæ-
ſaremque & Antonium cena exciperet, dixit: In
carinis ſuis ſe cenam dare. referens hoc dictum
ad loci nomen, in quo paterna domus ab Anto-
nio poſſidebatur. In hoc pacis fœdere placuit
Siciliam Achajamque Pompejo concedere: In
quo tamen animus inquies manere non potuit
Id unum tantummodo ſalutare adventu ſuo pa
triæ attulit, quod omnibus proſcriptis, aliis
que, qui ad eum ex diverſis cauſſis fugerant
reditum ſalutemque pactus eſt. quæ res & alio
clariſſimos viros, & Neronem Claudium, & Mar
cum Silanum, Sentiumque Saturninum, & A
runtium Actium reſtituit reipublicæ. Statiun
autem Murcum, qui, adventu ſuo claſſisque c
leberrimæ, vires ejus duplicaverat, inſimul
tum falſis criminationibus, quia talem viru
collegam officii Mena & Menecrates faſtidi
rant, Pompejus in Sicilia interfecerat. Hoc tr

ctu temporum Octaviam, ſororem Cæſaris, Mar-
cus Antonius duxit uxorem. Redierat Pompe-
jus in Siciliam , Antonius in transmarinas pro-
vincias : quas magnis momentis Labienus ex Bru-
tianis caſtris profectus ad Parthos , produ-
cto eorum exercitu in Syriam , interfectoque
egato Antonii , concuſſerat : qui virtute &
ductu Ventidii una cum Parthorum copiis , ce-
eberrimoque juvenum Pacoro regis ſilio , ex-
ſtinctus eſt. Interim Cæſar per hæc tempo-
ra, ne , res diſciplinæ inimiciſſima , Otium
corrumperet militem , crebris in Illyrico , Dal-
matiaque expeditionibus , patientia pericu-
orum , bellique experientia durabat exerci-
um. Eadem tempeſtate Calvinus Domitius,
um ex conſulatu obtineret Hiſpaniam , gra-
iſſimi comparandique antiquis exempli auctor
uit : quippe primipili centurionem , nomine
ibillium , ob turpem ex acie fugam , fuſte per-
uſſit. Creſcente in dies & claſſe & fama Pompe-
, Cæſar molem belli ejus ſuſcipere ſtatuit. Æ-
ificandis navibus , contrahendoque militi ac re-
igi , navalibusque adſueſcendo certaminibus at-
ue exercitationibus , præfectus eſt M. Agrippa,
irtutis nobiliſſimæ , labore , vigilia , periculo in-
ictus , parendique , ſed uni, ſcientiſſimus ; aliis
ne imperandi cupidus , & per omnia extra dila-
ones poſitus,conſultisque facta conjungens. Hic,
Averno & Lucrino lacu ſpecioſiſſima claſſe fa-
ricata , quotidianis exercitationibus militem re-
igemque ad ſummam & militaris & mariti-
æ rei perduxit ſcientiam. Hac claſſe Cæſar,
um prius , deſpondente ei Nerone , cui ante nu-
a fuerat , Liviam , auſpicatis reipubl. omini-
is , duxiſſet eam uxorem , Pompejo Siciliæque
llum intulit. Sed virum,humana ope invictum,

graviter eo tempore fortuna concuſſit. quippe lō-
ge majorem partem claſſis, circa VeliamPalinuriq;
promontorium, adorta vis Africi, laceravit ac diſ-
tulit. Ea patrando bello mora fuit, quod poſtea
dubia, & interdum ancipiti, fortuna geſtum eſt.
Nam &, claſſis eodem loco vexata eſt tempeſtate;
&, ut navali primo prælio, apud Mylas, ductu A-
grippæ, pugnatum proſpere; ita inopinato claſſis
adventu, gravis ſub ipſius Cæſaris oculis circa
Tauromenium accepta clades: neque ab ipſo pe-
riculum abfuit. Legiones, quæ cum Cornificio
erant, legato Cæſaris, expoſitæ in terra, pæne à
Pompejo oppreſſæ ſunt. Sed ancipitis fortuna
temporis, matura virtute correcta. Explicatis
quippe utriusque partis claſſibus, pæne omnib us
exſutus navibus, Pompejus Aſiam fuga petivit.
juſſuque Marci Antonii, cujus opem petierat,
dum inter ducem, & ſupplicem tumultuatur, &
nunc dignitatem retinet, nunc vitam precatur, à
Titio jugulatus eſt: cui in tantum duravit hoc fa-
cinore contractum odium, ut mox, ludos in thea-
tro Pompeji faciens, exſecratione populi, ſpecta-
culo, quod præbebat, pelleretur. Acciverat ge-
rens contra Pompejum bellum ex Africa Cæſar
Lepidum cum XII. ſemiplenis legionibus. Hic vi
omnium vaniſſimus, neque ulla virtute tam lon-
gam fortunæ indulgentiam meritus, exercitum
Pompeji, quia propior fuerat, ſequentem no
ipſius, ſed Cæſaris auctoritatem ac fidem, ſibi jun
xerat: inflatusque amplius XX legionum nume
ro, in id furoris proceſſerat, ut inutilis in alien
victoria comes, quamdiu moratus erat, diſſiden
do in conſiliis Cæſaris, & ſemper diverſa iis, qu
aliis placebant, dicendo, totam victoriam ut ſua
interpretaretur: audebatque denunciare Cæſar
excederet Sicilia. Non ab Scipionibus, aliiſqu
vet

veteribus Romanorum ducum, quidquam auſum patratumque fortius, quam tunc a Cæſare. Quippe cum inermis & lacernatus eſſet, præter nomen nihil trahens, ingreſſus caſtra Lepidi, evitatis, quæ juſſu hominis praviſſimi tela in eum jacta erant, cũ lacerna ejus perforata eſſet lancea, Aquilam legionis rapere auſus eſt. Scires, quid intereſſet inter duces. Armati inermem ſecuti ſunt: decimoq; anno, quam ad diſſimillimam vitæ ſuæ potentiam pervenerat Lepidus, & à militibus, & à fortuna deſertus, pulloque velatus amiculo, inter ultimam confluentium ad Cæſarem turbam latens, genibus ejus advolutus eſt. Vita, rerumque ſuarum dominium conceſſa ei ſunt: ſpoliata quam tueri non poterat dignitas. Subita deinde exercitus ſeditio, qui plerumque contemplatus frequentiam ſuam à diſciplina deſciſcit, &, quod cogere ſe putat poſſe, rogare non ſuſtinet, partim ſeveritate, partim liberalitate diſcuſſa principis. Specioſumque per id tempus adjectum ſupplementum Campanæ coloniæ, ejus reditus erant publici. pro his longe uberiores reditus duodecies HS. in Creta inſula redditi, & aqua promiſſa, quę hodieque ſingulare & ſalubritatis inſtar, & amœnitatis ornamentum eſt. Inſigne coronæ claſſicæ, quo nemo unquam Romanorum donatus erat, hoc bello Agrippa ſingulari virtute meruit. Victor deinde Cæſar reverſus in Urbem, contractas emptionibus complures domos per procuratores, qua latior fieret ipſius, publicis ſe uſibus deſtinare profeſſus eſt: Templumque Apollini, & circa porticus facturum promiſit, quod ab eo ſingulari exſtructum munificentia eſt. Qua æſtate Cæſar tam proſpere Lepidum in Sicilia...bene fortuna in Cæſare, & repub. militavit ad Orientem; quippe Antonius cum XIII legionibus egreſſus, Ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

meniam , ac deinde Mediam , & per eas regiones
Parthos petens,habuit regem eorum obvium. pri-
moque duas legiones, cum omnibus impedimen-
tis, tormentisque, & Statiano legato, amiſit;mox
ſæpius ipſe , cum ſummo totius exercitus diſcri-
mine, ea adiit pericula,quibus ſervari ſe poſſe de-
ſperaverat; amiſſaque non minus quarta parte mi-
litum, captivi cujuſdam,ſed Romani ,conſilio ac
fide ſervatus. qui clade Craſſiani exercitus ca-
ptus, cum fortunam , non animum mutaſſet , ac-
ceſſit nocte ad ſtationem Romanam: prædixitque,
ne deſtinatum iter peterent, ſed diverſo ſilveſtri-
que pervaderent. Hoc M. Antonio atque illis le-
gionibus ſaluti fuit : de quibus tamen , totoque
exercitu haud minus pars quarta, ut prædiximus,
militum, calonum ſervitiique deſiderata eſt; im-
pedimentorum vix ulla ſuperfuit. Hanc tamen
Antonius fugam ſuam , quia vivus exierat, Victo-
riam vocabat. Qui tertia æſtate reverſus in Ar-
meniam , regem ejus Artavaſden , fraude dece-
ptum, catenis, ſed ne quid honori deeſſet , aureis
vinxit. Creſcente deinde & amoris in Cleopa-
tram incendio , & vitiorum , quæ ſemper facul-
tatibus,licentiaq; & aſſentationibus aluntur, ma-
gnitudine, bellum patriæ inferre conſtituit : cum
ante novum ſe Liberum Patrem appellari juſſiſſet;
cum redimitus hederis, coronaque velatus aurea,
& thyrſum tenens, cothurniſque ſuccinctus; cur-
ru, velut Liber Pater,vectus eſſet Alexandriæ. In-
ter hunc apparatum belli , Plancus non judicio
recta legendi, neque amore reipub. aut Cæſaris,
(quippe hæc ſemper impugnabat ,) ſed morbo
proditor , cum fuiſſet humillimus aſſentator regi-
næ , & infra ſervos cliens, cum Antonii librarius
cum obſceniſſimarum rerum & auctor & miniſter
cum in omnia & in omnibus venalis , cum cœru-
leatu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

leatus & nudus, caputque redimitus arundine & caudam trahens, genibus innixus, Glaucum ſaltaſſet, in convivio refrigeratus ab Antonio, ob manifeſtarum rapinarum indicia, transfugit ad Cæſarem: & idem poſtea clementiam victoris pro ſua virtute interpretabatur, dictitans id probatum à Cæſare, cui ille ignoverat. Mox autem hunc avunculum Titius imitatus eſt. Haud abſurde Coponius, vir prætorius, graviſſimus pater, P. Silii ſocer, cum recens transfuga, multa ac nefanda Plancus abſenti Antonio in ſenatu objiceret: Multa, inquit, mehercules fecit Antonius, pridie quam tu illum relinqueres. Cæſare deinde, & Meſſalla Corvino Cos., debellatum apud Actium: ubi longe ante quam dimicaretur, exploratiſſima Julianarum partium fuit victoria. Vigebat in hac parte miles, atque imperator, illa marcebant omnia. hinc reges firmiſſimi; illinc inopia affectiſſimi. navium hinc magnitudo, modica cum celeritate; adverſa illa ſpecie terribilior. hinc ad Antonium nemo, illinc ad Cæſarem quotidie aliqui transfugiebant. Denique, in ore atque oculis Antonianæ claſſis, per M. Agrippam Leucas expugnata, Patræ captæ, Corinthus occupata, bis ante ultimum diſcrimen claſſis hoſtium ſuperata. Rex Amyntas meliora & utiliora ſecutus: inde illius exemplo vir audax Dolabella ad Cæſarem, virque clariſſimus Cnæus Domitius, qui ſolus Antonianarum partium, numquam reginam, niſi nomine, ſalutavit, maximo & præcipiti periculo transmiſit ad Cæſarem. Advenit deinde maximi diſcriminis dies, quo Cæſar Antoniusque, productis claſſibus pro ſalute alter, in ruinam alter terrarum orbis dimicavere. Dextrum navium Julianarum cornu M. Lario com-

com-

commiſſum, lævum Aruntio: Agrippæ omne claſ-
ſici certaminis arbitrium. Cæſar ei parti deſtina-
tus, in quam à fortuna vocaretur, ubique aderat:
claſſis Antonii regimen Publicolæ, Socioq; com-
miſſum. At in terra locatum exercitum Taurus
Cæſaris, Antonii regebat Canidius. Ubi initum
certamen eſt, omnia in altera parte ſuere, dux,
remiges, milites, in altera nihil, præter milites.
Prima occupat fugam Cleopatra: Antonius fugi-
entis Reginæ, quam pugnantis militis ſui, comes
eſſe maluit; & imperator, qui in deſertores ſævire
debuerat, deſertor exercit. ſui factus eſt. Illis, etiam
detracto capite, in longum & fortiſſime pugnandi
duravit conſtantia; & deſperata victoria, in mor-
tem dimicabatur. Cæſar, quos ferro poterat in-
terimere, verbis mulcere cupiens, clamitansque
& oſtendens, fugiſſe Antonium, quærebat pro
quo & cum quo pugnarent. At illi, cum diu pro
abſente dimicaſſent duce, ægre commiſſis armis,
ceſſere victoriam: citiusque vitam veniamque
Cæſar promiſit, quam illis, ut ea precarentur, per-
ſuaſum eſt. Fuitque in confeſſo, milites optim
imperatoris, imperatorem fugaciſſimi militis fun-
ctum officio. Ut dubites, ſuo ne, an Cleopatra
arbitrio victoriam temperaturus fuerat, qui ad e
jus arbitrium direxit fugam. Idem locatus in ter
ra fecit exercitus, cum ſe Canidius, præcipiti fu
ga, rapuiſſet ad Antonium. Quid ille dies terra
rum orbi præſtiterit, ex quo in quem ſtatum per
venerit fortuna publica, quis in hoc tranſcurſ
artati operis exprimere audeat? Victoria ver
fuit clementiſſima, nec quiſquam interemptus
niſi pauciſſimi, & ii, qui deprecari quidem pr
ſe non ſuſtinerent. Ex qua lenitate ducis colli
potuit, quem aut initio triumviratus ſui, aut
campis Philippicis, ſi ſic licuiſſet, victoriæ ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

factūrus fuerit triumphum. ad ſolium alarunt, in priſca gravitate celeberrimi fides, mox diu clementia luctatus ſua Cæſar ſervavit incolumem. Non prætereatur Aſinii Pollionis factum, & dictum memorabile. namque, cum ſe poſt Brunduſinam pacem continuiſſet in Italia, neque aut vidiſſet umquam reginam, aut poſt enervatum amore ejus Antonii animum partibus ejus ſe miſcuiſſet, rogante Cæſare ut ſecum ad bellum proficiſceretur Actiacum; Mea, inquit, in Antonium majora merita ſunt, illius in me beneficia notiora: itaque diſcrimine veſtro me ſubtraham, & ero præda victoris. Proximo deinde anno, perſecutus reginam Antoniumque Alexandriam, ultimam bellis civilibus impoſuit manum. Antonius ſe ipſe non ſegniter interemit; adeo ut multa deſidiæ crimina morte redimeret. At Cleopatra, fruſtratis cuſtodibus illata aſpide, morſu ſane ejus, expers muliebris metus, ſpiritum reddidit. Fuitque & fortuna & clementia Cæſaris dignum, quod nemo ex iis, qui contra eum arma tulerant, ab eo juſſuve ejus interemptus. Decium Brutum Antonii interemit crudelitas. Sextum Pompeium ab eodem victum idem Antonius, cum dinitatis quoque ſervandæ dediſſet fidem, etiam ſpiritu privavit. Brutus & Caſſius ante, quam vitorum experirentur animum, voluntaria morte bierunt. Antonii Cleopatræque quis fuiſſet xitus, narravimus. Canidius timidius deceſſit, uam profeſſioni ejus, qua ſemper uſus erat, conuebat. Vltimus autem ex interfectoribus Cæſas, Parmenſis Caſſius morte pœnas dedit, ut deerat Trebonius. Dum ultimam bello Actiaco lexandrinoque Cæſar imponit manum, M. Ledus juvenis, forma, quam mente melior, Lepiejus, qui III-vir fuerat reipublicæ conſtituendæ,

dæ, filius, Junia Bruti ſorore natus, interficien-
di, ſimul in urbem revertiſſet, Cæſaris conſilia
inierat. Tunc urbis cuſtodiis præpoſitus Cajus
Mæcenas, equeſtris & ſplendido genere natus, vir
ubi res vigiliam exigeret, ſane exſomnis, provi-
dens atque agendi ſciens; ſimul vero aliquid ex
negotio remitti poſſet, otio ac mollitiis pæne ultra
feminam fluens, non minus Agrippa Cæſari ca-
rus, ſed minus honoratus: quippe vixit, anguſti
clavi pæne contentus; nec minora conſequi po-
tuit, ſed non tam concupivit. hic ſpeculatus eſt
per ſummam quietem ac diſſimulationem, præci-
pitis conſilia juvenis, & mira celeritate nullaque
cum perturbatione aut rerum aut hominum op-
preſſo Lepido, immane novi ac reſurrecturi belli
civilis reſtinxit initium. & ille quidem male con-
ſultorum pœnas exſolvit. Æquetur prædictæ Cal-
purnæ Antiſtii, Servilia Lepidi uxor; quæ vivo
igni devorato, præmaturâ mortem immortali no-
minis ſui penſavit memoria. Cęſar autem reverſus
in Italiam, atque urbem, quo occurſu, favòre om-
nium hominum, ætatium, ordinum exceptus ſit:
quæ magnificentia triumphorum ejus, quæ fuerit
munerum, ne in operis quidem juſti materia, ne-
dum hujus tam reciſi, digne exprimi poteſt. Ni-
hil deinde optare à diis homines, nihil dii homi-
nibus præſtare poſſunt, nihil voto concipi, nihil
felicitate conſummari, quod non Auguſtus, poſt
reditum in Urbem, reipubl. populoque Romano,
terrarumque orbi repræſentavit. Finita viceſimo
anno bella civilia, ſepulta externa, revocata pax,
ſopitus ubique armorum furor; reſtituta vis legi-
bus, judiciis auctoritas, ſenatui majeſtas, impe-
rium magiſtratuum ad priſtinum redactum mo-
dum; tantummodo octo prætoribus allecti duo:
priſca illa & antiqua reipublicæ forma revocata;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rediit cultus agris, ſacris honos, ſecuritas hominibus, certa cuique rerum ſuarum poſſeſſio, leges emendatæ utiliter, latæ ſalubriter, ſenatus ſine aſperitate, nec ſine ſeveritate lectus. Principes viri, triumphisque & ampliſſimis honoribus functi, hortatu Principis, ad ornandam Urbem illecti ſunt. Conſulatus tantummodo uſque ad undecimum, quem continuaret Cæſar, cum ſæpe obnitens repugnaſſet, impetrari potuit. nam dictaturam, quam pertinaciter ei deferebat populus, tam conſtanter repulit. Bella ſub imperatore geſta, pacatusque victoriis terrarum orbis, & tot extra Italiam, domique opera, omne ævi ſui ſpatium impenſurum in id ſolum opus, ſcriptorem fatigant. Nos, memores profeſſionis, univerſam imaginem principatus ejus oculis animisque ſubjecimus. Sepultis, ut prædiximus, bellis civilibus, coalentibusque reipublicæ membris, & coram altero, quæ tam longa armorum ſeries laceraverat: Dalmatia xx & cc rebellis, ad certam confeſſionem pacata eſt imperii, Alpes feris, multisque nationibus celebres, perdomitæ; Hiſpaniæ, nunc ipſius præſentia, nunc Agrippæ, quem uſque in tertium conſulatum, & mox collegium tribuniciæ poteſtatis, amicitia Principis evexerat, multo varioque Marte pacatæ. In quas provincias cum initio, Scipione & Sempronio Longo Cos., primo anno ſecundi Punici, abhinc annos ccl. Romani exercitus miſſi eſſent, duce Cn. Scipione, Africani patruo, per annos cc. in his multo mutuoque ita certatum eſt ſanguine, ut amiſſis P. R. imperatoribus exercitibusque, ſæpe contumelia, etiam nonnunquam periculum Romano inferretur imperio. Illæ enim provinciæ Scipiones conſumpſerunt: illæ contumelioſo xx annorum bello ſub

duce

duce Viriatho majores noſtros exercuerunt: illæ, terrore Numantini belli, populumRomanum concuſſerunt. in illis turpe Q. Pompeji fœdus, turpiusque Mancini ſenatus cum ignominia dediti imperatoris, reſcidit: illa tot conſulares, tot prætorios abſumpſit duces; patrumque ætate in tantum Sertorium armis extulit, ut per quinquennium dijudicari non potuerit, Hiſpanis Romanisne in armis plus eſſet roboris, & uter populus alteri pariturus foret. Has igitur provincias, tam diffuſas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem abhinc annos ferme L. perduxit Cæſar Auguſtus: ut quæ maximis bellis numquam vacaverant, eæ ſub C. Antiſtio, ac deinde P. Silio legato, cæterisque, poſtea etiam latrociniis vacarent. Dum pacatur Occidens, ab Oriente ac Rege Parthorum ſigna Romana, quæ Craſſo oppreſſo Orodes, quæ Antonio pulſo filius ejus Phraates ceperant, Auguſto remiſſa ſunt: quod cognomen illi viro Planci ſententia conſenſu univerſi ſenatus populique Romani indidit. Erant tamen, qui hunc feliciſſimum ſtatum odiſſent. quippe L. Murena, & Fannius Cæpio, diverſis moribus, (nam Murena ſine hoc facinore potuit videri bonus, Cæpio & ante hoc erat peſſimus) cum iniſſent occidendi Cæſaris conſilia, oppreſſi auctoritate publica, quod vi facere voluerant, jure paſſi ſunt. neque multo poſt Rufus Egnatius, per omnia gladiatori quam ſenatori propior, collecto in ædilitate favore populi, quem exſtinguendis privata familia incendiis in dies auxerat, in tantum quidem, ut ei præturam continuaret, mox etiam conſulatum petere auſus; cum eſſet omni flagitiorum ſcelerumque conſcientia merſus; nec melior illi res familiaris quam mens foret; aggregatis ſimillimis ſibi interimere Cæſarem ſtatuit, ut, quo ſalvo ſalvus eſſe non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

non poterat, eo ſublato moreretur. Quippe ita ſe mores habent, ut publica quisque ruina malit occidere, quam ſua proteri, & idem paſſurus, minus conſpici. Neque hic prioribus in occultando felicior fuit: abditusque carceri, cum conſciis facinoris, mortem digniſſimam vita ſua obiit. Præclarũ excellentis viri factum C. Sentii Saturnini, circa ea tempora conſulis, ne fraudetur memoria. Aberat in ordinandis Aſiæ Orientisque rebus Cæſar, circumferens terrarum orbi præſentia ſua pacis ſuæ bona: tum Sentius forte & ſolus, & abſente Cæſare COS. cum alia, priſca ſeveritate ſummaque conſtantia, vetere conſulum more ac ſeveritate geſſiſſet, protraxiſſet publicanorum fraudes, puniſſet avaritiam, regeſſiſſet in ærarium pecunias publicas, tum in comitiis habendis præcipuum egit conſulem. nam & quæſturam petentes, quos indignos judicavit, profiteri vetuit; & cum, id facturos ſe, perſeverarent, conſularem, ſi in campum deſcendiſſent, vindictam minatus eſt. Et Egnatium, florentem favore publico, ſperantemque, ut præturam ædilitati, ita conſulatum præturæ ſe juncturum, profiteri vetuit; & cum id non obtinuiſſet, juravit, etiam ſi factus eſſet conſul ſuffragiis populi, tamen ſe eum non renunciaturum. Quod ego factum cuilibet veterum conſulum gloriæ comparandum reor, niſi quod naturaliter, audita viſis laudamus libentius; & præſentia invidia, præterita, veneratione proſequimur; & his nos obrui, illis inſtrui credimus. Ante triennium fere, quam Egnatianum ſcelus erumperet, circa Murænæ Cæpionisque conjurationis tempus, abhinc annos L. Marcus Marcellus, ſororis Auguſti Octaviæ filius, quem homines ita, ſi quid accidiſſet Cæſari, ſucceſſorem potentiæ ejus arbitrabantur futurum, ut tamen id

per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

per M. Agrippam ſecure ei poſſe contingere exiſtimarent; magnificentiſſimo munere ædilitatis edito, deceſſit, admodum juvenis; ſane, ut ajunt ingenuarum virtutum, lætusque animi & ingenii, fortunæque, in quam alebatur, capax. Poſt cujus obitum Agrippa, qui ſub ſpecie miniſteriorum Principalium profectus in Aſiam, ut fama loquitur, ob tacitas cum Marcello offenſiones, præſenti ſe ſubduxerat tempori; reverſus inde filiam Cæſaris Juliam, quam in matrimonio Marcellus habuerat, duxit uxorem; feminam neque ſibi, neque reipublicæ felicis uteri. Hoc tractu temporum, Tiberius Claudius Nero, quo prius nato, ut prædiximus, Livia, Druſi Claudiani filia, deſpondente Nerone cui ante nupta fuerat, Cæſari nupſerat, innutritus cæleſtium præceptorum diſciplinis, juvenis, genere, forma, celſitudine corporis, optimis ſtudiis, maximoque ingenio inſtructiſſimus, qui protinus quantus eſt, ſperari potuerat, viſusque prætulerat principem; quæſtor, undeviceſimum annum agens, capeſſere cœpit rempublicam, maximamque difficultatem annonæ, ac rei frumentariæ inopiam, ita Oſtiæ atque in urbe, mandato vitrici moderatus eſt, ut per id, quod agebat, quantus evaſurus eſſet eluceret. Nec multo poſt miſſus ab eodem vitrico cum exercitu ad viſendas ordinandasque quæ ſub Oriente ſunt, provincias, præcipuis omnium virtutum experimentis in eo tractu editis, cum legionibus ingreſſus Armeniam, redacta ea in poteſtatem P. R. regnum ejus Artavasdi tradidit. cujus rex quoque Parthorum tanti nominis fama territus, liberos ſuos ad Cæſarem miſit obſides. Reverſum inde Neronem, Cæſar haud mediocris belli molem experiri ſtatuit, adjutore operi dato fratre ipſius Druſo Claudio, quem intra Cæſaris penates

enix.

nixa erat Livia. quippe uterque, diviſis partibus Rhætos Vindelicosque adgreſſi, multis urbium & caſtellorum oppugnationibus, necnon directa quoque acie feliciter functi, gentes locis tutiſſimas, aditu difficillimas, numero frequentes, feritate truces, majore cum periculo, quam damno Romani exercitus, plurimo cum earum ſanguine perdomuerunt. Ante quæ tempora cenſura Planci & Paulli acta inter diſcordiam, neque ipſis honori, neque Reipub. uſui fuit: cum alteri vis cenſoris, alteri vita deeſſet: Paullus vix poſſet implere cenſorem, Plancus timere deberet; nec quidquam objicere poſſet adoleſcentibus, aut objicientes audire, quod non agnoſceret ſenex. Mors deinde Agrippæ (qui novitatem ſuam multis rebus nobilitaverat, atque in hoc perduxerat, & Neronis eſſet ſocer, cujusque liberos, nepotes ſuos, D. Auguſtus, præpoſitis Caji ac Lucii nominibus, adoptaverat) admovit propius Neronem Cæſari. quippe filia ejus Julia, quæ fuerat Agrippæ nupta, Neroni nupſit. Subinde bellum Pannonicum, quod inchoatum Agrippa Marcoque Vinicio, avo tuo, Coss., magnum, atroxque & perquam vicinum imminebat Italiæ, per Neronem geſtum eſt. Gentes Pannoniorum, Dalmatarumque nationes, ſitumque regionum ac fluminum, numerumque & modum virium, excelſiſſimasque & multiplices eo bello victorias tanti imperatoris, alio loco explicabimus. Hoc opus ſervet formam ſuam. Hujus victoriæ compos Nero, ovans triumphavit. Sed dum in hac parte imperii omnia geruntur proſperrime, accepta in Germania clades ſub legato M. Lollio, homine in omnia pecuniæ quam recte faciendi, cupidiore, & inter ſummam vitiorum diſſimulationem vitioſiſſimo, amiſſaque legionis

quintæ

quintæ aquila, vocavit ab Urbe in Gallias Cæſa-
rem. Cura deinde, atque onus Germanici belli
delegata Druſo Claudio, fratri Neronis, adole-
ſcenti tot tantarumque virtutum, quot & quan-
tas natura mortalis recipit, vel induſtria per-
cipit, cujus ingenium utrum bellicis magis o-
peribus, an civilibus ſuffecerit artibus, in
incerto eſt. Morum certe dulcedo ac ſuavitas,
& adverſus amicos æqua ac par ſui æſtimatio
inimitabilis fuiſſe dicitur. nam pulchritudo cor-
poris, proxima fraternæ fuit. Sed illum, magna
ex parte domitorem Germaniæ, plurimo ejus gen-
tis variis in locis profuſo ſanguine, fatorum ini-
quitas, conſulem, agentem annum triceſimum ra-
puit. Moles deinde ejus belli translata in Neronem
eſt. quod is ſua & virtute & fortuna adminiſtra-
vit: peragratusque victor omnes partes Germaniæ,
ſine ullo detrimento commiſſi exercitus, quod
præcipue huic duci ſemper curæ fuit, ſic perdo-
muit eam, ut in formam pæne ſtipendiariæ redi-
geret provinciæ. Tum alter triumphus, cum altero
conſulatu, ei oblatus eſt. Dum ea, quæ prædixi
mus, in Pannonia, Germaniaque geruntur, atrox
in Thracia bellum ortum, omnibus ejus genti
nationibus in arma accenſis, L. Piſonis, quem ho
dieque diligentiſſimum, atq; eundem leniſſimum
ſecuritatis urbanæ cuſtodem habemus, virtus cō
preſſit. Quippe, legatus Cæſaris, triennio cum h
bellavit; gentesque ferociſſimas, plurimo cum ea
rum excidio, nunc acie, nunc expugnationibus, i
priſtinum pacis redegit modum; ejusque patra
tione, Aſiæ ſecuritatem, Macedoniæ pacem red
didit. De quo viro hoc omnibus ſentiendum a
prædicandum eſt, eſſe mores ejus vigore ac lenit
te mixtiſſimos, & vix quemquā reperiri poſſe, q
aut otium validius diligat, aut facilius ſuffici

negotio, & magis, quæ agenda ſunt, curet ſine ulla oſtentatione agendi. Brevi interjecto ſpatio, Ti. Nero, duobus conſulatibus, totidemque triumphis ...ctis, tribuniciæ poteſtatis conſortione æquatus Auguſto, civium poſt unum (& hoc, quia vole...at) eminentiſſimus, ducum maximus, fama for...unaque celeberrimus, & vere alterum reipubli...æ lumen & caput, mira quadam & incredibili ...tque inenarrabili pietate, (cujus cauſſæ mox ...etectæ ſunt) cum C. Cæſar ſumpſiſſet jam viri...em togam, Lucius item maturus eſſet viris, ne ful...or ſuus orientium juvenum obſtaret initiis, diſ...mulata cauſſa conſilii ſui, commeatum ab ſocero ...que eodem vitrico, acquieſcendi à continuatio...e laborum, petiit. Quis fuerit eo tempore civita...s habitus, qui ſingulorum animi, quæ digredien...um à tanto viro omnium lacrymæ, quam pæne ei ...tria manum injecerit, juſto ſervemus operi. Il...d etiam in hoc tranſcurſu dicendum eſt, ita ...ptem annos Rhodi moratum, ut omnes, qui pro... ss. legatique in tranſmarinas profecti provin...is, viſendi ejus gratia ad eum convenientes, ...nper privato (ſi illa majeſtas privata umquam ...t) faſces ſuos ſummiſerint: faſſique ſint otium ...s honoratius imperio ſuo. Senſit terrarum or..., digreſſum à cuſtodia Neronem Urbis. nam & ...thus, deſciſcens à ſocietate Romana, adjecit ...meniæ manum; & Germania, averſis domito... ...ſui oculis, rebellavit. At in Urbe, eo ipſo anno, ... magnificentiſſimi gladiatorii muneris nauma...eque ſpectaculis D. Auguſtus, abhinc annos ..., ſe, & Gallo Caninio Cos., dedicato Martis ...plo, animos oculosque P. R. repleverat, fœ...lictu, memoriaque horrenda in ipſius domo ...peſtas erupit. Quippe filia ejus Julia per o...a tanti parentis ac viri immemor, nihil, quod

facere

facere aut pati turpiter poſſet femina, luxuria, li-
bidine infectum reliquit; magnitudinemque for-
tunæ ſuæ, peccandi licentia metiebatur; quidquid
liberet, pro licito judicans. Tum Julus Antonius,
ſingulare exemplum clementiæ Cæſaris, violator
ejus domus, ipſe ſceleris à ſe commiſſi ultor fuit,
quem, victo ejus patre, non tantum incolumitate
donaverat, ſed ſacerdotio, prætura, conſulatu,
provinciis, honoratum etiam matrimonio ſororis
ſuæ filiæ, in artiſſimam affinitatem receperat.
Quinctiusque Criſpinus, ſingularem nequitiam
ſupercilio truci protegens, & Appius Claudius, &
Sempronius Gracchus, ac Scipio aliique minoris
nominis, utriusque ordinis viri, quaſi cujuſlibet
uxore violata, pœnas pependere: cum Cæſaris fi-
liam, & Neronis violaſſent conjugem. Julia rele-
gata in inſulam, patriæque & parentum ſubducta
oculis. quam tamen comitata mater Scribonia
voluntarii exſilii permanſit comes. Breve ab hoc
interceſſerat ſpatium, cum C. Cæſar, ante aliis
provinciis ad ſedandum obitis, in Syriam miſ
ſus, convento prius Tib. Nerone, cui omnem ho
norem, ut ſuperiori, habuit, tam varie ſe ibi geſ
ſit, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum
mediocris materia deficiat. Cum rege Parthorum
juvene excelſiſſimo, in inſula, quā amnis Euphra
tes ambiebat, æquato utriusque partis numero
coiit. Quod ſpectaculum ſtantis ex diverſo hin
Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo in
ſe eminentiſſima imperiorum & hominum co
rent capita, perquam clarum & memorabile, ſu
initia ſtipendiorum meorum, tribuno militu
mihi viſere contigit. quem militiæ gradum an
ſub patre tuo, M. Vinicio, & P. Silio auſpicatu
in Thracia, Macedoniaque, mox Achaja, Aſiaqu
& omnibus ad Orientem viſis provinciis, & o
atq

atque utroque maris Pontici latere, haud injucunda tot rerum, locorum, gentium, urbium recordatione perfruor. Prior Parthus apud Gajum in noſtra ripa, poſterior hic apud regem in hoſtili epulatus eſt. Quo tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem juventæ filii ſui Auguſtus eſſe voluerat, perfida & plena ſubdoli ac verſuti animi conſilia, per Parthum indicata, Cæſaris ira evulgavit. cujus mors intra paucos dies fortuita, an voluntaria fuerit, ignoro. Sed quam hunc deceſſiſſe lætati homines, tã paullo poſt obiiſſe Cenſorinum in iiſdem provinciis, graviter tulit civitas, virum demerendis hominibus genitum. Armeniam deinde ingreſſus, prima parte introitus proſpere geſſit, mox in colloquio (cui ſe temere crediderat) circa Artageram graviter à quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, ut corpus minus habile, ita animum minus utilem reip. habere cœpit. Nec defuit converſatio hominum, vitia ejus aſſentatione alentium. etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt Adulatio: per quæ eo ductus erat, ut in ultimo ac remotiſſimo terrarum orbis angulo conſeneſcere, quam Romam regredi mallet. Diu reluctatus, invitusque revertens in Italiam, in urbe Lyciæ (Limyram nominant) morbo obiit; cum ante annum ferme quinquageſimũ Cæſar, frater ejus, Hiſpanias petens, Maſſiliȩ deceſſiſſet. Sed fortuna quæ ſubduxerat ſpẽ magni nominis, jam tum reip. ſua præſidia reddiderat. quippe ante utriusque horum obitum, patre tuo P. Vinicio Coſ., Tib. Nero, reverſus Rhodo, incredibili lætitia patriam repleverat. Non eſt diu cunctatus Cæſar Auguſtus. neque enim quærendus erat, quem legeret; ſed legendus, qui eminebat. Itaque, quod poſt Lucii mortem, adhuc Cajo vivo, facere voluerat, eoque vehementer repugnante Nerone erat

K inhi-

inhibitus, poſt utriusque adoleſcentium obitum
ſacere perſeveravit, ut & Tribuniciæ poteſtatis
conſortionem Neroni conſtitueret, multum qui-
dem eo cum domi, tum in ſenatu recuſante, &
eum, Ælio Cato & Sentio Coss., v. Calen. Jul. poſt
V. C. annis DCCLIV. abhinc annis XXVII. ad-
optaret. Lætitiam illius diei, concurſumque civi-
tatis, & vota pæne inferentium cælo manus, ſpem-
que conceptæ perpetuæ ſecuritatis æternitatisque
Romani imperii, vix in illo juſto opere abunde
perſequi poterimus, nedum hic implere tente-
mus. id unum dixiſſe juvat, quam ille omnibus
fuerat carus. Tum refulſit certa ſpes liberorum
parentibus, viris matrimoniorum, dominis pa-
trimonii, omnibus hominibus ſalutis, quietis, pa-
cis, tranquillitatis; adeo, ut nec plus ſperari po-
tuerit, nec ſpei reſponderi felicius. Adoptatus
eadem die etiam M. Agrippa, quem poſt mortem
Agrippæ Julia enixa erat. ſed in Neronis adop-
tione illud adjectum, his ipſis Cæſaris verbis: *Hoc*,
inquit, *Reipublicæ cauſſa facio*. Non diu vindicem,
cuſtodemque imperii ſui morata in urbe patria,
protinus in Germaniam miſit; ubi ante triennium
ſub M. Vinicio, avo tuo, clariſſimo viro, immen-
ſum exarſerat bellum, erat & ab eo quibusdam in
locis geſtum, quibusdam ſuſtentatum feliciter,
eoque nomine decreta ei cum ſpecioſiſſima in-
ſcriptione operum ornamenta triumphalia. Hoc
tempus me, functum ante tribunatu caſtrorum
Tiberii Cæſaris militem fecit. quippe, protinus
ab adoptione miſſus cum eo præfectus equitum
in Germaniam, ſucceſſor officii patris mei, cæ-
leſtiſſimorum ejus operum per annos continuos
IX præfectus, aut legatus, ſpectator & pro capt-
mediocritatis meæ adjutor fui. Neque illi ſpe-
ctaculo, quo fructus ſum, ſimile conditio mor-
tal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

talis recipere videtur mihi; cum per celeberrimam Italiæ partem, tractum omnem Galliæ provinciarum, veterem imperatorem, & ante meritis ac viribus, quam nomine, Cæſarem reviſentes, ſibi quiſque, quam illi, gratularentur plenius. At vero militum conſpectu ejus elicitæ gaudio lacrimæ, alacritaſque & ſalutationis nova quædam exſultatio, & contingendi manum cupiditas, non continentium protinus, quin adjicerent, *Videmus te, imperator, ſalvum recepimus*; ac deinde, *Ego tecum, imperator, in Armenia, ego in Rætia fui: ego à te in Vindelicis, ego in Pannonia, ego in Germania donatus ſum*; neque verbis exprimi, & fortaſſe vix mereri fidem poteſt. Intrata protinus Germania, ſubacti Canineſates, Attuarii, Bructeri, recepti Cheruſci gentes, & amnis, mox noſtra clade nobilis, tranſitus Viſurgis: penetrata ulteriora, cum omnem partem aſperrimi & periculoſiſſimi belli Cæſar vindicaret; in iis, quæ minoris erant diſcriminis, Sentium Saturninum, qui tum legatus patris ejus in Germania fuerat, præfeciſſet; virum multiplicem in virtutibus, navum, agilem, providum, militariumque officiorum patientem ac peritum pariter, ſed eundem, ubi negotia feciſſent locum otio, liberaliter lauteque eo abutentem, ita tamen, ut eum ſplendidum ac hilarem potius, quam luxurioſum, aut deſidem, diceres. de cujus viri claro celebrique conſulatu prædiximus. Anni ejus æſtiva, uſque in menſem Decembrem perducta, immanis emolumentum fecere victoriæ. Pietas ſua Cæſarem, pæne obſtructis hieme alpibus, in urbem traxit, ad tutelam imperii: eum Veris initio reduxit in Germaniam; in cujus mediis finibus, ad caput Juliæ fluminis, hiberna digrediens princeps locaverat. Pro dii boni, quanti voluminis opera inſe-

quenti æſtate, ſub duce Tiberio Cæſare, geſſimus! Perluſtrata armis tota Germania eſt. Victæ gentes, pæne nominibus incognitæ. Receptæ Cauchorum nationes. omnis eorum juventus, infinita numero, immenſa corporibus, ſitu locorum tutiſſima, traditis armis, una cum ducibus ſuis, ſepta vulgenti armatoque militum noſtrorum agmine, ante imperatoris procubuit tribunal. Fracti Longobardi; gens etiam Germana feritate ferocior. Denique, quod nunquam antea ſpe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringenteſimum miliarium, à Rheno uſque ad flumen Albim, qui Senonum Hermundurorumque fines præterfluit, Romanus cum ſignis perductus exercitus, & eodem, mira felicitate & cura ducis, temporum quoque obſervantia, claſſis, quæ Oceani circumnavigaverat ſinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi ſubvecta, plurimarum gentium victoria, cum abundantiſſima rerum omnium copia, exercitui Cæſarique ſe junxit. Non tempero mihi, quin tantæ rerum magnitudini hoc, qualecumque eſt, inſeram. Cum citeriorem ripam prædicti fluminis caſtris occupaſſemus, & ulterior armata hoſtium juventute fulgeret, ſub omnem motum noſtrarum navium protinus refugientium, unus è barbaris, ætate ſenior, corpore excellens, dignitate quantum oſtendebat cultus, eminens, cavatum, ut illis mos eſt, ex materia conſcendit alveum ſolusque id navigii genus temperans, ad medium proceſſit fluminis; & petiit, liceret ſibi, ſine periculo, in eam, quam armis tenebamus, egredi ripam, ac videre Cæſarem. Data petenti facultas. Tum appulſo lintre & diu tacitus contemplatus Cæſarem, Noſtra quidem, inquit, furit juventus quæ cum veſtrum numen abſentium colat, præ-

ſentium

ſentium potius arma metuit, quam ſequitur ſidem: ſed ego, beneficio ac permiſſu tuo, Cæſar, quos ante audiebam, hodie vidi deos: nec feliciorem ullum vitę meæ aut optavi, aut ſenſi diem. Impetratoque, ut manum contingeret, reverſus in naviculam, ſine fine reſpectans Cæſarem, ripæ ſuorum appulſus eſt. Victor omnium gentium, locorumque, quos adierat, Cæſar, cum incolumi inviolatoque, & ſemel tantummodo, magna cum clade hoſtium, fraude eorum tentato exercitu, in hiberna legiones reduxit, eadem, qua priore anno, feſtinatione urbem petens. Nihil erat jam in Germania, quod vinci poſſet, præter gentem Marcomannorum; quæ Maroboduo duce, excita ſedibus ſuis, atque in interiora refugiens, incinctos Herciniæ ſilvæ campos incolebat. Nulla feſtinatio hujus viri mentionem transgredi debet. Maroboduus, genere nobilis, corpore prævalens, animo ferox, natione magis, quam ratione, barbarus, non tumultuarium, neque fortuitum, neque mobilem, & ex voluntate parentium conſtantem inter ſuos occupavit principatum, ſed, certum imperium, vimque regiam complexus animo, ſtatuit, avocata procul à Romanis gente ſua, eo progredi. ubi, cum propter potentiora arma refugiſſet, ſua faceret potentiſſima. Occupatis igitur, quos prædiximus, locis, finitimos omnes aut bello domuit, aut conditionibus juris ſui fecit. Corpus ſuum cuſtoditum, imperium, perpetuis exercitiis pæne ad Romanæ diſciplinæ formam redactum, brevi in eminens & noſtro quoque imperio timendum perduxit faſtigium; gerebatque ita adverſus Romanos, ut neque bello nos laceſſeret, &, ſi laceſſeretur, ſupereſſe ſibi vim ac voluntatem reſiſtendi declararet. Legati, quos mittebat ad Cæſares, interdum ut ſupplicem

commendabant, interdum ut pro pari loqueban-
tur. Gentibus hominibusque à nobis deſciſcen-
tibus erat apud eum perfugium; totumque ex
malo diſſimulato agebat æmulum; exercitumque,
quem LXX millium peditum, quatuor equitum,
fecerat, aſſiduis adverſus finitimos bellis exercen-
do, majori, quam quod habebat, operi præpara-
bat. Eratque etiam eo timendus, quod cum Ger-
maniam ad lævam, & in fronte; Pannoniam ad
dextram; à tergo ſedium ſuarum haberet Nori-
cos, tanquam in omnes ſemper venturus, ab o-
mnibus timebatur. Nec ſecuram incrementi ſui
patiebatur eſſe Italiam: quippe cum à ſummis Al-
pium jugis, quæ finem Italiæ terminant, initium
ejus finium haud multo plus CC millibus paſſuum
abeſſet. Hunc virum, & hanc regionem proximo
anno diverſis è partibus Ti. Cæſar aggredi ſtatuit.
Sentio Saturnino mandatum, ut per Cattos, ex-
ciſis continentibus Herciniæ ſilvis, legiones Bojo-
haimum, (id regioni, quam incolebat Maroboduus
nomen eſt) ipſe à Carnunto, qui locus Norici re-
gni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui
in Illyrico merebat, ducere in Marcomannos or-
ſus eſt. Rumpit, interdum moratur propoſita
hominum, Fortuna. Præparaverat jam hiberna
Cæſar ad Danubium, admotoque exercitu non
plus quam v. dierum iter à primis hoſtium, Satur-
ninum admoveri placuerat. Pæne æquali diviſi
intervallo ab hoſte, intra paucos dies in prædicto
loco cum Cæſare juncturæ erant; cum univer-
ſa Pannonia, inſolens longæ pacis bonis, & adulta
viribus Dalmatia, omnibus tractus ejus gentibus
in ſocietatem adductis, ex conſtituto arma cor-
ripuit. Tum neceſſaria glorioſis præpoſita; ne-
que tutum viſum, abdito in interiora exercitu,
vacuam tam vicino hoſti relinquere Italiam.
Ger

Gentium nationumque, quæ rebellaverant, omnis numerus amplius DCCC millibus explebat. CC fere peditum colligebantur, armis habilia equitum IX. cujus immenſæ multitudinis, parentis acerrimis ac peritiſſimis ducibus, pars petere Italiam decreverat, junctam ſibi Nauporti ac Tergeſtis confinio: pars in Macedoniam eruperat; pars ſuis ſedibus præſidium eſſe deſtinaverat. Proxima duobus Batonibus, ac Pinneti ducibus auctoritas erat. In omnibus autem Pannoniis non diſciplinæ tantummodo, ſed linguæ quoque notitia Romanæ; plerisque etiam litterarum uſus, & familiaris animorum erat exercitatio. Itaque, hercules, nulla umquam natio tam mature, conſilio belli bellum junxit, ac decreta patravit. oppreſſi cives Romani, trucidati negotiatores, magnus vexillariorum numerus, ad internecionem, ea in regione, quæ plurimum ab Imperatore aberat, cæſus: occupata armis Macedonia; omnia, & in omnibus locis, igni ferroque vaſtata: quia tantus etiam hujus belli metus fuit, ut ſtabilem illum, & firmatum tantorum bellorum experientia Cæſaris Auguſti animum quateret atque terreret. Habiti itaque delectus, revocati undique omnes veterani, viri feminæque ex cenſu libertinum coactæ dare militem. Audita in ſenatu vox principis, Decimo die, ni caveretur, poſſe hoſtem in urbis Romæ venire conſpectum. Senatorum, equitumque Romanorum exactæ ad id bellum operæ pollicitæ. Omnia hæc fruſtra præparaſſemus, niſi qui illa regeret, fuiſſet. Itaque, ut præſidium militum, reſpubl. ab Auguſto ducem in bellum popoſcit Tiberium. Habuit in hoc quoque bello mediocritas noſtra ſpecioſi miniſtri locum. Finita equeſtri militia, deſignatus quæſtor, necdum ſenator æquatus ſenatoribus, etiam deſignatus tribunus pl.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

partem exercitus ab Urbe, traditi ab Auguſto, perduxi ad filium ejus: in quæſtura deinde, remiſſa ſorte provinciæ, legatus ejusdem ad eundem miſſus, quas nos primo anno acies hoſtium vidimus! quantis, prudentia ducis, opportunitatibus, furentes eorum vires univerſas evaſimus artibus! quanto cum temperamento ſimul utilitatis res auctoritate Imperatoris agi vidimus! qua prudentia hiberna diſpoſita ſunt! quanto opere, incluſus cuſtodiis exercitus noſtri, ne qua poſſet erumpere, inopsque copiarum, & intra ſe furens, viribus hoſtis elangueſceret! Felix eventu, forte conatu, prima æſtate belli Meſſalini opus mandandum eſt memoriæ; qui vir, animo etiam, quam gente, nobilior, digniſſimus, qui & patrem Corvinum habuiſſet, & cognomen ſuum Cottæ fratri relinqueret, præpoſitus Illyrico, ſubita rebellione, cum ſemiplena legione viceſima, circumdatus hoſtili exercitu, amplius xx. hoſtium fudit, fugavitque; & ob id ornamentis triumphalibus honoratus eſt. Ita placebat barbaris numerus ſuus, ita fiducia virium, ut ubicumque Cæſar eſſet, nihil in ſe reponerent. Pars exercitus eorum propoſita ipſi duci, & ad arbitrium utilitatemque noſtram macerata, perductaque ad exitiabilem famem neque inſtantem ſuſtinere, neque facientibus copiam pugnandi, dirigentibusque aciem, auſa congredi, occupato monte Claudio, munitione ſe defendit. At ea pars, quæ obviam ſe effuderat exercitui, quem A. Cæcina & Silvanus Plautius conſulares ex transmarinis adducebant provinciis circumfuſa v. legionibus noſtris, auxiliaribusq; & equitatu regio, (quippe magnam Thracum manum junctus prædictis ducibus Rœmetalces, Thraci rex, in adjutorium ejus belli ſecum trahebat) pæn exitiabilem omnibus cladem intulit. Fugata regi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rum equeſtris acies, fugatæ alæ, converſæ cohortes ſunt. apud ſigna quoque legionum trepidatum: ſed Romana virtus militis plus eo tempore vindicatum gloriæ, quam ducibus reliquit: qui multum amore imperatoris ſui crepantes, ante in hoſtem inciderunt, quam per exploratores, ubi hoſtis eſſet, cognoſcerent. Jam igitur, in dubiis rebus ſemetipſæ legiones adhortatæ, jugulatis ab hoſte quibuſdam tribunis militum, interempto præfecto caſtrorum præfectiſque cohortium, non incruentis centurionibus. quin etiam primi ordines cecidere, invaſere hoſtes: nec ſuſtinuiſſe contenti, perrupta eorum acie, ex inſperato victoriam vindicaverunt.

Hoc fere tempore Agrippa, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab avo ſuo naturali erat, & jam ante biennium qualis eſſet apparere cœperat, mira pravitate animi atque ingenii in præcipitia converſus, patris atque ejuſdem avi ſui animum alienavit ſibi; moxque creſcentibus in dies vitiis, dignum furore ſuo habuit exitum. Accipe nunc, M. Vinici, tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Junctis exercitibus, quique ſub Cæſare fuerant, quique ad eum venerant, contractiſque in una caſtra decem legionibus, LXX amplius cohortibus, XIV, ſed pluribus, quam decem veteranorum millibus, ad hoc magno voluntariorum numero frequentique equite regio, tanto denique exercitu, quantus nullo umquam loco poſt bella fuerat civilia, omnes eo ipſo læti erant, maximamque fiduciam victoriæ in numero reponebant. At imperator optimus eorum, quæ agebat, judex, & utilia ſpecioſis præferens, quodque ſemper eum facientem vidi, in omnibus bellis, quæ probanda eſſent, non quæ uſque probarentur ſequens, paucis diebus exerci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tum, qui venerat ad reſovendas ex itinere ejus
vires, moratus; cum eum majorem quam ut tem-
perari poſſet, neque habilem gubernaculo cerne-
ret, dimittere ſtatuit: proſecutusque, longo &
perquam laborioſo itinere, cujus difficultas nar-
rari vix poteſt, ut neque univerſos quiſquam au-
deret aggredi, & partem digredientem, ſuo-
rum metu, univerſi tentare non poſent, re-
miſit eo, unde venerant. & ipſe aſperrimæ hie-
mis initio regreſſus Siſciam, legatos inter quos
ipſi fuimus, partitis præfecit hibernis. O rem di-
ctu non eminentem, ſed ſolida veraque virtute
atque utilitate maximam, experientia ſuaviſſi-
mam, humanitate ſingularem! Per omne belli Ger-
manici Pannonicique tempus, nemo è nobis gra-
dumve noſtrum aut præcedentibus, aut ſequen-
tibus imbecillus fuit, cujus ſalus ac valetudo non
ita ſuſtentaretur Cæſaris cura, tamquam diſtra-
ctiſſimus ille tantorum onerum mole huic uni ne-
gotio vacaret animus. Erat deſiderantibus para-
tum junctum vehiculum; lectica ejus publicata,
cujus beneficium cum alii, tum ego ſenſi. Jam
medici, jam apparatus cibi, jam in hoc ſolum
importatum inſtrumentum balinei, nullius non
ſuccurrit valetudini. Domus tantum, ac dome
ſtici deerant; cæterum nihil, quod ab illis aut præ
ſtari aut deſiderari poſſet. Adjiciam illud, quod
quisquis illis temporibus interfuit, (ut alia, qu
retuli) agnoſceret protinus. Solus ſemper equ
vectus eſt; ſolus cum iis quos invitaverat, majo
re parte æſtivarum expeditionum cenavit ſeden
non ſequentibus diſciplinam, quatenus exem
plo non nocebatur, ignovit; admonitio frequen
inerat, & caſtigatio, vindicta rariſſima; ageba
que medium, plurima diſſimulantis, aliqua inh
bentis. Hiems emolumentum patrati belli co

tuli

tulit. ſed inſequenti æſtate omnis Pannonia, reliquiis totius belli in Dalmatia manentibus, pacem petiit. Ferocem illam tot millium juventutem, paullo ante ſervitutem minatam Italiæ, conferentem arma, quibus uſa erat, apud flumen nomine Bathinum, proſternentemque ſe univerſam genibus imperatoris, Batonemque & Pinetem excelſiſſimos duces, captum alterum, alterum deditum, juſtis voluminibus ordine narrabimus, ut ſpero. Autumno victor in hiberna reducitur exercitus, cujus omnibus copiis à Cæſare M. Lepidus præfectus eſt, vir nominis ac fortunæ eorum proximus, quem in quantum quisque aut cognoſcere, aut intelligere potuit, in tantum miratur ac diligit, tantorumque nominum, quibus ortus eſt, ornamentum judicat. Cæſar ad alteram belli Dalmatici molem animum atque arma contulit. in qua regione quali adjutore legatoque fratre meo, Magio Celere Vellejano, uſus ſit, ipſius patrisque ejus prædicatione teſtatum eſt, & ampliſſimorum honorum, quibus triumphans eum Cæſar donavit, ſignat memoria. Initio æſtatis Lepidus, educto hibernis exercitu, per gentes integras, immunesque adhuc clade belli, & eo feroces ac truces, tendens ad Tiberium imperatorem, & cum difficultate locorum, & cum vi hoſtium luctatus, magna cum clade obſiſtentium, excisis agris, exuſtis ædificiis, cæſis viris, lætus victoria, prædaque onuſtus, pervenit ad Cæſarem; & ob ea, quæ ſi propriis geſſiſſet auſpiciis, triumphare debuerat, ornamentis triumphalibus, conſentiente cum judicio principum voluntate ſenatus, donatus eſt. Illa æſtas maximi belli conſummavit effectus. quippe Daorſi & Deſitiates Dalmatæ, ſitu locorum ac montium, ingeniorum ferocia, mira etiam pugnandi ſcientia, & præcipue anguſtiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſaltuum pæne inexpugnabiles, non jam ductu, ſed manibus atque armis ipſius Cæſaris tum demum pacati ſunt, cum pæne funditus everſi forent. Nihil in hoc tanto bello, nihil in Germania aut videre majus, aut mirari magis potui, quam quod imperatori numquam adeo ulla opportuna viſa eſt victoriæ occaſio, quam damno amiſſi penſaret militis. ſemperque viſum eſt glorioſum, quod eſſet tutiſſimum; & ante conſcientiæ, quam famæ, conſultum; nec unquam conſilia ducis judicio exercitus, ſed exercitus providentia ducis rectus eſt. Magna in bello Dalmatico experimenta virtutis, in multos ac difficiles locos præmiſſus Germanicus dedit: celebris etiam opera diligenti Q. Julius Poſthumus, vir conſularis, præpoſitus Dalmatiæ, ornamenta meruit triumphalia: quem honorem ante paucos annos Paſſienus, & Coſſus, viri quibuſdam diverſis virtutibus celebres, in Africa meruerant. Sed Coſſus victoriæ teſtimonium etiam in cognomen filii contulit, adoleſcentis in omnium virtutum exempla geniti. At Poſthumi operum L. Apronius particeps, illa quoque militia eos, quos mox conſecutus eſt, honores excellenti virtute meruit. Utinam non majoribus experimentis teſtatum eſſet, quantum in omni re Fortuna poſſet, ſed in hoc quoque genere abunde agnoſci vis ejus poteſt. nam & Sejanus, vir antiquiſſimi moris, & priſcam gravitatem ſemper humanitate temperans, in Germania Illyricoque, & mox in Africa, ſplendidiſſimis functus miniſteriis, non merito, ſed materia adipiſcendi triumphalia, defectus eſt. Et A. Licinius Nerva Silianus, P. Silii filius, quem virum, ne qui intellexit quidem, abunde miratus eſt, ne nihil optimo civi, ſimpliciſſimo duci periſſet, præreptus immature & fructu ampliſſimæ principiſ-

ami

amicitiæ, & conſummatione evectæ in altiſſimum paternumque faſtigium imaginis, defectus eſt. Horum virorum mentioni ſi quis quæſiſſe me dicet locum, fatentem arguet. neque enim juſtus ſine mendacio candor apud bonos crimini eſt.

Tantum quod ultimam impoſuerat Pannonico ac Dalmatico bello Cæſar manum, eum intra quinque conſummati tanti operis dies, funeſtæ ex Germania epiſtolæ, cæſi Vari, trucidatarumque legionum trium, totidemque alarum & ſex cohortium; velut in hoc ſaltem tantummodo indulgente nobis fortuna, ne occupato duce ...& cauſſa perſona moram exigit. Varus Quinctilius, illuſtri magis quam nobili ortus familia, vir ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore & animo immobilior, otio magis caſtrorum, quam bellicæ aſſuetus militiæ; pecuniæ vero quam non contemptor, Syria, cui præfuerat, declaravit; quam pauper divitem ingreſſus, dives pauperem reliquit: is cum exercitui, qui erat in Germania, præeſſet, concepit eſſe homines, qui nihil præter vocem membraque haberent hominum, quique gladiis domari non poterant, poſſe jure mulceri. Quo propoſito mediam ingreſſus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, juriſdictionibus agendoque pro tribunali ordine trahebat æſtiva. At illi, quod niſi expertus, vix credebat, in ſumma feritate verſutiſſimi, natumque mendacio genus, ſimulantes fictas litium ſeries, & nunc provocantes alter alterum injuria, nunc agentes gratias quod eas Romana juſtitia finiret, feritasque ſua, novitate incognitæ diſciplinæ, miteſceret, & ſolita armis diſcerni jure terminarentur, in ſummam ſocordiam perduxere Quinctilium, uſque eo, ut ſe prætorem urbanum in foro jus dicere, non in mediis

Germa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Germaniæ finibus exercitui præeſſe crederet. Tum juvenis, genere nobilis, manu fortis, ſenſu celer, ultra barbarum promptus ingenio, nomine Arminius, Sigimeri, principis gentis ejus, filius, ardorem animi, vultu oculisque præferens, aſſiduus militiæ noſtræ prioris comes, & jam civitatis Romanæ jus equeſtremque conſecutus gradum, ſegnitia ducis in occaſionem ſceleris uſus eſt; haud imprudenter ſpeculatus, neminem celerius opprimi, quam qui nihil timeret; & frequentiſſimum initium eſſe calamitatis, Securitatem. Primo igitur paucos mox plures in ſocietatem conſilii recepit; opprimi poſſe Romanos & dicit & perſuadet; decretis facta jungit; tempus inſidiarum conſtituit. Id Varo per virum ejus gentis fidelem, clarique nominis Segeſtem indicatum: ſed prævalebant jam fata conſiliis, omnemque animi ejus aciem præſtrinxerant. Quippe ita ſe res habet, ut plerumque, qui fortunam mutaturus eſt, conſilia corrumpat; efficiatque quod miſerrimum eſt, ut quod accidit, id etiam merito accidiſſe videatur, & caſus in culpam tranſeat. Negat itaque ſe credere, ſpemque in ſe benevolentiæ ex merito æſtimare profitetur. Nec diutius, poſt primum indicem, ſecundo relictus locus. Ordinem atrociſſimæ calamitatis, qua nulla, poſt Craſſi in Parthis damnum, in externis gentibus gravior Romanis fuit, juſtis voluminibus, ut alii, ita nos conabimur exponere. Nunc ſumma deflenda eſt. Exercitus omnium fortiſſimus, diſciplina, manu, experientiaque bellorum inter Romanos milites princeps, marcore ducis, perfidia hoſtis, iniquitate fortunæ circumventus; cum ne pugnandi quidem egregie occaſio, in quantum voluerant, data eſſet miſeris, caſtigatis etiam quibuſdam gravi pœna, qui Romanis & armis & animis uſi fuiſſent, incluſi

ſilvi-

ſilvis, paludibus, inſidiis, ab eo hoſte ad internecionē trucidatus eſt, quem ita ſemper more pecudum trucidaverat, ut vitam aut mortem ejus nunc ira, nunc venia temperaret. Duci plus ad moriendum, quam ad pugnandum, animi fuit. quippe, paterni avitique exempli ſucceſſor, ſe ipſe transfixit. At è præfectis caſtrorum duobus quam clarum exemplum L. Eggius, tam turpe Cejonius prodidit. qui, cum longe maximam partem abſumpſiſſet acies, auctor deditionis, ſupplicio, quam prœlio, mori maluit. At Volumnius, legatus Vari, cetera quietus ac probus, diri auctor exempli, ſpoliatum equite peditem relinquens, fuga cum alis Rhenum petere ingreſſus eſt; quod factum ejus Fortuna ulta eſt. non enim deſertis ſuperfuit, ſed deſertor occidit. Vari corpus ſemiuſtum hoſtilis laceraverat feritas; caput ejus abſciſſum, latumque ad Maroboduum, & ab eo miſſum ad Cæſarem, gentilitii tandem tumuli ſepultura honoratum eſt. His auditis, revolat ad patrem Cæſar; perpetuus patronus Romani Imperii, aſſuetam ſibi cauſſam ſuſcipit. Mittitur ad Germaniam, Gallias confirmat, diſponit exercitus, præſidia munit, ſe magnitudine ſua, non fiducia hoſtium, metiens, qui Cimbricam Teutonicamque militiam Italiæ minabantur; ultra Rhenum cum exercitu transgreditur. Arminio territo, quem arguiſſe pater & patria contenti erant, penetrat interius, aperit limites, vaſtat agros, urit domos, fundit obvios; maximaque cum gloria, incolumi omnium, quos transduxerat, numero, in hiberna revertitur. Reddatur verum L. Aſprenati teſtimonium; qui, legatus ſub avunculo ſuo Varo militans, nava virilique opera duarum legionum, quibus præerat, exercitum immunem tanta calamitate ſervavit: matureque ad inferiora hiberna deſcendendo, vacillan-

tium etiam cis Rhenum ſitarum gentium animos confirmavit. Sunt tamen, qui, ut vivos ab eo vindicatos; ita jugulatorum ſub Varo occupata crediderint patrimonia, hereditatemque exciſi exercitus, in quantum voluerit, ab eo aditam. Lucii etiam Ceditii, præfecti caſtrorum, eorumque, qui, una circumdati Aliſone, immenſis Germanorum copiis obſidebantur, laudanda virtus eſt; qui, omnibus difficultatibus ſuperatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hoſtium faciebat inexſuperabiles, nec temerario conſilio, nec ſegni providentia uſi, ſpeculatique opportunitatem, ferro ſibi ad ſuos peperere reditum. Ex quo appareat, Varum, ſane gravem, & bonæ voluntatis virum, magis imperatoris defectum conſilio, quam virtute deſtitutum militum, ſe, magnificentiſſimumque perdidiſſe exercitum. Cum in captivos ſæviretur à Germanis, præclari facinoris auctor fuit Caldus Cœlius, vetuſtate familiæ ſuæ digniſſimus, qui complexus catenarum, quibus vinctus erat, ſeriem, ita illas inliſit capiti ſuo, ut protinus pariter ſanguinis cerebrique profluvio exſpiraret. Eadem & virtus & fortuna, ſubſequenti tempore, ingreſſa animam Imperatoris Tiberii fuit, quæ initio fuerat. qui, concuſſis hoſtium viribus, claſſicis peditumque expeditionibus, cum res Galliarum maximæ molis, accenſaſque plebis Viennienſium diſſenſiones coërcitione magis quam pœna molliſſet, & ſenatus populusque Rom., poſtulante patre ejus, ut æquum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque eſſet, quam erat ipſi, decreto complexus eſſet: (etenim abſurdum erat, non eſſe ſub illo, quæ ab illo vindicabantur, &, qui ad opem ferendam primus erat, ad vindicandum honorem non judicari parem) in urbem reverſus, jampridem debitum, ſed continuatione bello-

rum

rum dilatum, ex Pannoniis, Dalmatisque egit triumphum. Cujus magnificentiam quis miretur in Cæſare? fortunæ vero quis non miretur indulgentiam? quippe omnes eminentiſſimos hoſtium duces non occiſos fama narravit, ſed vinctos triumphus oſtendit. quem mihi, fratrique meo, inter præcipuos, præcipuisque donis adornatos viros, comitari contigit. Quis non inter reliqua, quibus ſingularis moderatio Tib. Cæſaris elucet, atque eminet, hoc quoque miretur, quod, cum ſine ulla dubitatione ſeptem triumphos meruerit, tribus contentus fuerit? Quis enim dubitare poteſt, quin ex Armenia recepta, & ex rege ei præpoſito, cujus capiti inſigne regium ſua manu impoſuerat, ordinatisque rebus Orientis, ovans triumphare debuerit? &, Vindelicorum Rætorumque victor, curru Urbem ingredi? fractis deinde poſt adoptionem, continua triennii militia, Germaniæ viribus, idem illi honor & deferendus, & recipiendus fuerit? &, poſt cladem ſub Varo acceptam, ocius proſperrimo rerum eventu, eadem exciſa Germania, triumphum ſummi ducis adornare debuerit? Sed in hoc viro, neſcias, utrum magis mireris quod laborum periculorumque ſemper exceſſit modum, an quod honorum temperavit. Venitur ad tempus, in quo fuit plurimum metus. quippe Cæſar Auguſtus, cum Germanicum, nepotem ſuum, reliqua belli patraturum, miſiſſet in Germaniam, Tiberium autem filium miſſurus eſſet in Illyricum, ad firmanda pace, quæ bello ſubegerat, proſequens eum, ſimulque interfuturus athletarum certaminis ludicro, quod ejus honori ſacratum à Neapolitanis eſt, proceſſit in Campaniam. quamquam jam motus imbecillitatis, inclinatæque in deterius principia valetudinis ſenſerat; tamen obnitente vi animi, proſecutus filium,

filium, digreſſusque ab eo Beneventi, ipſe Nolam petiit, &, ingraveſcente in dies valetudine, cum ſciret, quis, volenti omnia poſt ſe ſalva remanere, accerſendus foret, feſtinanter revocavit filium. ille ad patrem patriæ exſpectato revolavit maturius. Tum, ſecurum ſe Auguſtus prædicans, circumfuſusque amplexibus Tiberii ſui, commendans illi ſua, atque ipſius opera, nec quidquam jam de fine, ſi fata poſcerent, recuſans, ſubrefectus primo conſpectu, alloquioque cariſſimi ſibi ſpiritus, mox, cum omnem curam fata vincerent, in ſua reſolutus initia, Pompejo Appulejoque Coſſ. ſeptuageſimo ſexto anno, animam cæleſtem cælo reddidit. Quid tunc homines timuerint, quæ ſenatus trepidatio, quæ populi confuſio, quis orbis metus, in quam arto ſalutis exitiique fuerimus confinio, neque mihi, tam feſtinanti, exprimere vacat; neque, cui vacat, poteſt. Id ſolum voce publica dixiſſe habeo: *Cujus urbis ruinam timueramus, eam ne commotam quidem ſenſimus.* tantaque unius viri majeſtas fuit, ut nec bonis, neque contra malos opus armis foret. Una tamen veluti luctatio civitatis fuit pugnantis cum Cæſare ſenatus populique Romani, ut ſtationi paternæ ſuccederet; illius ut potius æqualem civem, quam eminentem liceret agere principem. tandem magis ratione, quam honore, victus eſt, cum, quidquid tuendum non ſuſcepiſſet, periturum videret. ſolique huic contigit, pæne diutius recuſare principatum, quam, ut occuparent eum, alii armis pugnaverant. Poſt redditum cælo patrem, & corpus ejus humanis honoribus, nomen divinis honoratum, primum Principalium ejus operum fuit, Ordinatio comitiorum; quam manu ſua ſcriptam D. Auguſtus reliquerat. Quo tempore mihi fratrique meo, candidatis Cæſaris, proxime à nobiliſſi-

mis ac ſacerdotibus viris, deſtinari prætoribus contigit, conſecutis, ut neque poſt nos quemquam D. Auguſtus, neque ante nos Cæſar commendaret Tiberius. Tulit protinus & voti, & conſilii ſui pretium reſpub. neque diu latuit, aut quid, non impetrando, paſſuri fuiſſemus, aut quid impetrando profeciſſemus. quippe exercitus, qui in Germania militabat, præſentisque Germanici imperio regebatur, ſimulque legiones, quæ in Illyrico erant, rabie quadam & profunda confundendi omnia cupiditate, novum ducem, novum ſtatum, novam quærebant remp. quinetiam auſi ſunt minari, daturos ſenatui, daturos principi leges; modum ſtipendii, finem militiæ ſibi ipſi conſtituere conati ſunt. proceſſum etiam in arma, ferrumque ſtrictum eſt; & pæne in ultimum gladiatorum erupit impunitas. defuitque, qui contra rempublicam duceret, non qui ſequerentur. Sed hæc omnia, veteris Imperatoris maturitas, multa inhibentis, aliqua cum gravitate pollicentis, inter ſeveram præcipue noſtrorum ultionem mitis aliorum caſtigatio, brevi ſopiit ac ſuſtulit. Quo quidem tempore, ut pleraque ignave Germanicus, ita Druſus, qui à patre in id ipſum, plurimo quidem igne emicans, incendium militaris tumultus miſſus erat, priſca antiquaque ſeveritate uſus, ancipitia ſibi tam re, quam exemplo perniciosa, & his ipſis militum gladiis, quibus obſeſſus erat, obſidentes coërcuit, ſingulari adjutore in eo negotio uſus Junio Blæſo, viro neſcias utiliore in caſtris, an meliore in toga. qui poſt paucos annos proconſul in Africa, ornamenta triumphalia, cum appellatione Imperatoria meruit. ac Hiſpanias exercitumque virtutibus celeberrimaque in Illyrico militia, ut prædiximus, cum imperio obtineret, in ſumma pace quiete continuit, cum ei pietas re-

ctiſſima

ctiſſima ſentiendi,& auctoritas, quæ ſentiebat, obtinendi ſupereſſet. cujus curam ac fidem Dolabella quoque vir ſimplicitatis generoſiſſimæ, in maxima parte Illyrici per omnia imitatus eſt. Horum XVI annorum opera quis, cum inſerta ſint oculis animisque omnium, in partibus eloquatur? Sacravit parentem ſuum Cæſar non imperio, ſed religione. non appellavit eum, ſed fecit deum. revocata in forum fides, ſummota è foro ſeditio, ambitio campo, diſcordia curia; ſepultæque ac ſitu obſitæ, juſtitia, æquitas, induſtria, civitati redditæ. acceſſit magiſtiatibus auctoritas, ſenatui majeſtas, judiciis gravitas, compreſſa theatralis ſeditio, recte faciendi omnibus aut incuſſa voluntas, aut impoſita neceſſitas. honorantur recta, prava puniuntur. ſuſpicit potentem humilis, non timet. antecedit, non contemnit humiliorem potens. quando annona moderatior? quando pax lætior? Diffuſa in Orientis Occidentisque tractus, & quidquid Meridiano aut Septentrione finitur, pax Auguſta per omnes terrarum orbis angulos à latrociniorum metu ſervat immunes. Fortuita non civium tantummodo, ſed Urbium damna, Principis munificentia vindicat. reſtitutæ urbes Aſiæ. vindicatæ ab injuriis magiſtratuum provinciæ. honor dignis paratiſſimus. pœna in malos ſera, ſed aliqua. ſuperatur æquitate gratia, ambitio virtute. nam, facere recte cives ſuos, Princeps optimus, faciendo, docet, cumque ſit imperio maximus, exemplo major eſt. Raro eminentes viri non magnis adjutoribus ad gubernandam fortunam ſuam uſi ſunt; ut duo Scipiones duobus Læliis, quos per omnia æquaverunt ſibi; ut D. Auguſtus M. Agrippa, &, maxime ab eo, Statilio Tauro. quibus novitas familiæ haud obſtitit, quo minus ad multiplices, conſulatus, triumphosque

phosque

phosque, & complura eniterentur ſacerdotia. etenim magna negotia magnis adjutoribus egent. Neque in parvo paucitas miniſteria defecit. Intereſtque reipubl. quod uſu neceſſarium, & dignitate eminere, utilitatemque auctoritate muniri. Sub his exemplis Tiberius Cæſar Sejanum Ælium, principe equeſtris ordinis patre natum, materno vero genere clariſſimas, veteresque, & inſignes honoribus complexum familias, habentem conſulares fratres, conſobrinos, avunculum, ipſum vero laboris ac fidei capaciſſimum, ſufficiente etiam vigori animi compage corporis, ſingularem principalium onerum adjutorem in omnia habuit, atque habet, virum ſeveritatis lætiſſimæ, hilaritatis priſcæ, actu otioſis ſimillimum, nihil ſibi vindicantem, eoque aſſequentem omnia: ſemper infra aliorum æſtimationes ſe metientem: vultu, vitaque tranquillum, animo exſomnem. In hujus virtutum æſtimatione jampridem judicia civitatis cum judiciis principis certant. neque novus hic mos ſenatus populi Romani eſt, putandi, quod optimum ſit, eſſe nobiliſſimum. nam & illi antiqui, ante primum bellum Punicum, abhinc annos ccc, T. Coruncanium, hominem novum, cum aliis omnibus honoribus, tum pontificatu etiam maximo, ad principale extulere faſtigium; & equeſtri loco natum Sp. Carvilium, & mox M. Catonem, novum etiam, Tuſculo, Urbis inquilinum, Mummiumque Achaicum, in conſulatus, cenſuras, & triumphos provexere. & qui C. Marium, ignotæ originis, uſque ad ſextum conſulatum ſine dubitatione Romani nominis habuere principem; &, qui M. Fulvio tantum tribuere, ut pæne, aſſentatione ſua, quibus vellet, principatus conciliaret; quique nihil Aſinio Pollioni negaverunt, quod nobiliſſimis, ſummo

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cum ſudore, conſequendum foret; profecto hoc ſenſerunt, In cujuſcumque animo virtus ineſſet, ei plurimum eſſe tribuendum. Hæc naturalis exempli imitatio ad experiendum Sejanum, Cæſarem, ad juvanda vero onera principis, Sejanum protulit; ſenatumque & populum Romanum eo perduxit, ut, quod uſu optimum intelligit, id in tutelam ſecuritatis ſuæ libenter advocet. Sed, propoſita quaſi univerſa Principatus Tib. Cæſaris forma, ſingula recenſeamus. Qua ille prudentia Rhaſcupolim, interemptorem fratris ſui filii Cotys, conſortisque ejuſdem imperii, evocavit? ſingulari in eo negotio uſus opera Flacci Pomponii, conſularis viri, nati ad omnia quæ recte facienda ſunt, ſimplicique virtute merentis ſemper, quam captantis gloriam. Cum quanta gravitate, ut ſenator & judex, non ut princeps, cauſſas preſſius audit? quam celeriter Libonem ingratum, & nova molientem, oppreſſit? Quibus præceptis inſtructum Germanicum ſuum, imbutumque rudimentis militiæ ſecum actæ, domitorem recepit Germaniæ? Quibus juventam ejus exaggeravit honoribus, reſpondente cultu triumphi rerum, quas geſſerat, magnitudini? Quoties populum congiariis honoravit, ſenatorumque cenſum, cum id ſenatu auctore facere potuit, quam libenter explevit, ut neque luxuriam invitaret, neque honeſtam paupertatem pateretur dignitate deſtitui? Quanto cum honore Germanicum ſuum in transmarinas miſit provincias? Qua vi, conſiliorum ſuorum miniſtro & adjutore uſus Druſo, filio ſuo, Maroboduum, inhærentem occupati regni finibus, pace majeſtatis ejus dixerim, velut ſerpentem abſtruſam terræ, ſalubribus conſiliorum ſuorum medicamentis coëgit egredi? quam illum & honorate nec ſecure continet? Quantæ molis bellum, prin-

cip

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cipe Galliarum ciente Sacroviro Floroque Julio, mira celeritate ac virtute compreſſit? ut ante populus Romanus viciſſe ſe, quam bellare, cognoſceret; nunciosque periculi, victoriæ præcederet nuncius. Magni etiam terroris bellum Africum, & quotidiano auctu majus, auſpiciis conſiliisque ejus brevi ſepultum eſt. Quanta, ſuo ſuorumque nomine, exſtruxit opera! Quam pia magnificentia ſuperque humanam evecta fidem Templum patri molitur! Quam magnifico animi temperamento Cn. quoque Pompeii munera abſumpta igni reſtituit! qui, quidquid unquam claritudine eminuit, id veluti cognatum cenſet tuendum. Qua liberalitate, cum alias, tum proxime, incenſo monte Cœlio, omnis ordinis hominum jacturæ patrimonio ſuccurrit ſuo? Quanta cum quiete hominum, rem perpetui præcipuique timoris, ſupplementum, ſine trepidatione dilectus, providet? Si aut natura patitur, aut mediocritas recipit hominum, apud aures deorum de his queri: quid hic meruit? primum, ut ſcelerata Druſus Libo iniret conſilia? deinde, ut Silius & Piſo? quorum alterius dignitatem conſtituit, auxit alterius. Ut ad majora tranſcendam, quamquam & hæc ille duxit maxima, quid, ut juvenes amitteret filios? quid ut nepotem ex Druſo ſuo? Dolenda adhuc retulimus: veniendum ad erubeſcenda eſt. Quantis hoc triennium, M. Vinici, doloribus laceravit animum ejus? quamdiu abſtruſo, quod miſerrimum eſt, pectus ejus flagravit incendio? quod ex nuru, quod ex nepote, dolere, indignari coactus eſt. Cujus temporis ægritudinem auxit amiſſa mater eminentiſſima, & per omnia deis, quam hominibus ſimilior femina, cujus potentiam nemo ſenſit, niſi aut levatione periculi, aut acceſſione dignitatis. Voto finiendum volumen ſit. JUPITER Capi-

Capitoline, & auctor ac ſtator Romani nominis, Gradive Mars, perpetuorumque cuſtos Veſtalis ignium, & quicquid numinum hanc Romani Imperii molem in ampliſſimum terrarum orbis faſtigium extulit, vos publica voce obteſtor, atque precor, cuſtodite, ſervate, protegite hunc ſtatum, hanc pacem; eique, functo longiſſima ſtatione mortali, deſtinate ſucceſſores quam ſeriſſimos, ſed eos, quorum cervices tam fortiter ſuſtinendo terrarum orbis Imperio ſufficiant, quam hujus ſuffeciſſe ſenſimus, conſiliaque omnium civium aut pia, * * *

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

SEX. AURELII VICTORIS HISTORIÆ ROMANÆ BREVIARIUM.

SEX. AVR. VICTORIS ORIGO GENTIS ROMANÆ A JANO ET SATURNO CONDITORIBUS, per ſuccedentes ſibimet Reges, uſque ad conſulatum decimum CONSTANTII.

Digeſta ex auctoribus Verrio Flacco Andiate, (ut quidem idem Verrius maluit dicere quam Antia) tum ex Annalibus Pontificum, dein Cnæo Egnatio Veratio, Fabio Pictore, Licinio Macro, Varrone, Cæſare, Tuberone, atque ex omni priſcorum hiſtoria, proinde ut quiſque neotericorum aſſeveravit: hoc eſt, & Livius, & Victor Afer.

PRIMUS in Italiam creditur veniſſe Saturnus, ut etiam Maronis Muſa teſtatur illis verſibus:

Primus ab ætherio venit Saturnus Olympo,
Arma Iovis fugiens, & regnis exſul ademtis, &c.

Tanta autem uſque id tempus antiquorum hominum traditur fuiſſe ſimplicitas, ut venientes ad

ſe advenas, qui modo conſilio ac ſapientia prædi-
ti, ad inſtruendam vitam, formandoſque mores
aliquid conferrent, quod eorum parentes, atque
originem ignorabant, cælo & terra editos, non
ſolum ipſi crederent, verum etiam poſteris affir-
marent. veluti hunc ipſum Saturnum, quem Cæli
& Terræ filium eſſe dixerunt. Quod cum ita ex-
iſtimetur, certum tamen eſt priorem Janum in I-
taliam deveniſſe: ab eoque poſtea venientem ex-
ceptum eſſe Saturnum. Unde intelligendum eſt
Virgilium quoque non ignoratione veteris hiſto-
riæ, ſed ſuo more *primum* dixiſſe Saturnum, non
ante quem nemo, ſed *principem*: ut

Trojæ qui primus ab oris:

Cum procul dubio conſtet, ante Æneam priorem
Antenorem in Italiam eſſe pervectum, eumque
non in ora litori proxima, ſed interioribus locis,
id eſt, Illyrico urbem Patavium condidiſſe, ut
quidem idem Virgilius illis verſibus ex perſona
Veneris, apud Jovem de ærumnis Æneæ ſui con-
querentis:

Antenor potuit mediis elapſus Achivis
Illyricos penetrare ſinus atque intima tutus. &c.

Quare autem addiderit *tutus*, ſuo loco pleniſſime
annotavimus in commentatione, * qua hoc ſcri-
bere cœpimus, cognita ex eo libro, qui inſcriptus
eſt, de origine Patavina. Itaque nunc, *Primus*, ex
ea quoque ſignificatione eſt, è qua illud in ſecun-
do Æneidos, de enumeratione eorum qui equo
Durio digrediebantur: Nam cum nominaſſet
Theſſandrum, Stenelum, Ulyxem, Athamanta,
Thoanta, Neoptolemum; poſt intulit, *Primuſque
Machaon*. De quo quæri poteſt, Quomodo poteſt
primus dici, poſt tantos qui ſupradicti ſunt? Ve-
rum intelligemus *primum* pro principe, vel quia
is [id perfectum] illis temporibus circa peritiam
medi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

medicæ artis præcipuus fuiſſe traditur. Sed ut ad propoſitum revertamur, feruntCreuſamErichthei Regis Athenienſium filiam ſpecioſiſſimam, ſtupratam ab Apolline enixam puerum, eumque Delphos olim educandum eſſe miſſum: ipſam vero à patre iſtarum rerum neſcio, Xipheo cuidam comiti collocatam. Ex qua cum ille pater non poſſet exiſtere; Delphos eum petiiſſe ad conſulendum oraculum, quomodo pater fieri poſſet: Tum illi Deum reſpondiſſe, ut quem poſtero die obvium habuiſſet, eum ſibi adoptaret: Itaque ſupra dictum puerum, qui ex Apolline genitus erat, obviam illi fuiſſe, cumque adoptatum. Cum adoleviſſet, non contentum patrio regno, cum magna claſſe in Italiam deveniſſe, occupatoque monte, urbem ibidem conſtituiſſe, eamque ex ſuo nomine Janiculum cognominaſſe.

Igitur Jano regnante apud indigenas rudes, incultosque; Saturnus regno profugus, cum in Italiam veniſſet, benigne exceptus hoſpitio eſt: ibiq; haud procul à Janiculo arcem ſuo nomine Saturniam conſtituit: Isque primus agriculturam edocuit; feroſque homines & rapto vivere aſſuetos ad compoſitam vitam eduxit. unde Virgilius in octavo ſic ait:

Hæc nemora indigenæ Fauni, Nymphæq; tenebant,
Genſque virum truncis, & duro robore nata:
Queis neque mos, neque cultus erat: nec jungere tauros,
Aut componere opes norant, aut parcere parto:
Sed rami, atque aſper victu venatus alebat.

Omiſſoque Jano, qui nihil aliud quam ritum colendorum deorum religionesque induxerat; ſe Saturno maluit annectere: qui vitam moresque feris etiam tum mentibus inſinuaſſe [dicitur, &] ad communem utilitatem, ut ſupra diximus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

diſciplinam colendi ruris edocuit. ut quidem indicant illi verſus :

Is genus indocile, ac diſperſum montibus altis
Compoſuit, legesque dedit; Latiumque vocari
Maluit, his quoniam latuiſſet tutus in oris.

Iſtum etiam uſum ſignandi æris, ac monetæ in formam incutiendæ oſtendiſſe traditur : in qua ab una parte caput ejus imprimeretur ; altera navis, qua vectus illo erat. Unde hodieque aleatores poſito numo opertoque, optionem concluſoribus ponunt enuntiandi quid putent ſubeſſe, caput, aut navem : Quod nunc vulgo corrumpentes, navi an di, dicunt. Ædes quoque ſub clivo Capitolino, in quo pecuniam conditam habebat, Ærarium Saturni hodieque dicitur. Verum quia, ut ſupra diximus, prior illuc Janus advenerat, cum eos poſt obitum divinis honoribus cumulandos cenſuiſſent; in ſacris omnibus primum locum Jano detulerunt; uſque eo ut etiam cum aliis diis ſacrificium ſit, dato ture in altaria, Janus prior nominetur, cognomento quoque addito Pater. Secundum noſter cognomento ſic intulit :

Hanc Ianus Pater, hanc Saturnus condidit arcem.

Ac ſubindit :

Ianiculum huic; illi fuerat Saturnia nomen.

Idque eo quod mire præteritorum memor, tum etiam futuri, dixerit :

Rex arva Latinus & urbes
Iam ſenior longa placidas in pace regebat.

Quo regnante, Trojanos refert in Italiam deveniſſe. Quæritur quomodo Salluſtius dicat. *Cumque his Aborigenes, genus hominum agreſte, ſine legibus, ſine imperio, liberum atque ſolutum.* Quidam autem tradunt terris diluvio coopertis, paſſim multos diverſarum regionum in montibus, ad quos confugerant, conſtitiſſe : ex quibus quos

dam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dam ſedem quærentes, pervectos in Italiam, Aborigines appellatos, Græca ſcilicet appellatione, à cacuminibus montium qui illi oræ faciunt: Alii volunt eos, quod errantes illo venerint, primo Aberrigines, poſt mutata una littera, altera adempta, Aborigines cognominatos. Eos advenientes Picus excepit, permiſſos vivere ut vellent. Poſt Picum regnavit in Italia Faunus, quem à fando dictum volunt, quod is ſoleret futura præcinere verſibus, quos Saturnios dicimus: quod genus metri in vaticinatione Saturniæ primum proditum eſt. Sed urbem Saturnus, cum in Italiam veniſſet, condidiſſe traditur. Ejus rei Ennius teſtis eſt, cum ait: *Verſibus quos olim Fauni vateſque canebant.* Hunc Faunum pletique eundem Silvanum à Silvis, Invium deum; Quidam etiam Pana, vel Pan eſſe dixerunt.

Igitur regnante Fauno, ante annos circiter ſexaginta, quam Æneas in Italiam deferretur, Euander Arcas Mercurii & Carmentis Nymphæ filius, ſimul cum matre eodem venit: Quam quidam memoriæ prodiderunt, primo Carmentim dictam: poſt Nicoſtraten, de carminibus; eo quod videlicet omnium literarum peritiſſima, futurorumque prudens, verſibus canere ſit ſolita: adeo ut plerique velint, non tam ipſam à carmine Carmentam; quam carmina à qua dicta eſſent, appellata: Hujus admonitu transvectus in Italiam Euander, ob ſingularem eruditionem atque ſcientiam literarum, brevi tempore in familiaritatem Fauni ſe inſinuavit: atque ab eo hoſpitaliter benigneque exceptus, non parvum agri modum ad incolendum accepit: quem ſuis comitibus diſtribuit, exædificatis domiciliis in eo monte, quem primo tum illi à Pallante Pallanteum, poſtea nos Palatium diximus; Ibique Pani Deo fanum dedi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cavit: quippe is familiaris Arcadiæ deus eſt, teſte etiam Marone, qui ait:

Pan Deus Arcadiæ captam te Luna fefellit.

Et item:

Pan etiam Arcadia mecum ſi judice certet.

Primus itaque omnium Euander Italicos homines legere & ſcribere edocuit, litteris partim quas ipſe antea didicerat: Idemque fruges in Græcia primum inventas oſtendit, ſerendique uſum edocuit, terræque excolendæ gratia, primus boves in Italia junxit. Eo regnante, forte Recaranus quidam, Græcæ originis, ingentis corporis, & magnarum virium paſtor, quia erat forma & virtute cæteris antecellens, Hercules appellatus, eodem venit: Cumque armenta ejus circa flumen Albulam paſcerentur, Cacus Euandri ſervus, nequitiæ verſutus, & præter cætera furaciſſimus, Recarani hoſpitis boves ſubripuit; ac ne quod eſſet indicium, averſas in ſpeluncam attraxit: Cumque Recaranus vicinis regionibus peragratis, ſcrutatisque omnibus ejuscemodi latebris, deſperaſſet inventurum; utcumque æquo animo diſpendium ferens, excedere his finibus conſtituerat: At vero Euander excellentiſſimæ juſtitiæ vir, poſtquam rem, uti acta erat, comperit, ſervum noxæ dedit, boves reſtitui fecit. Tum Recaranus ſub Aventino, Inventori patri aram dedicavit, appellavitque Maximam, & apud eam decimam ſui pecoris profanavit. Cumque ante moris eſſet, uti homines decimam fructuum regibus ſuis præſtarent; æquius ſibi ait videri deos potius illo honore impartiendos eſſe, quam Reges; inde videlicet tractum, ut Herculi decimam profanari mos eſſet, ſecundum quod Plautus, *In partem*, inquit, * *Herculaneam*, id eſt, decimam. Conſecrata igitur ara Maxima, profanataque apud eam decima. Recara-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

caranus, eo quod Carmentis invitata, ad id ſacrum non affuiſſet; ſanxit ne cui feminæ fas eſſet veſci ex eo quod eidem aræ ſacratum eſſet: atque ab ea re divina, feminæ in totum remotæ. Hæc Caſſius libr. 1. At vero in libris Pontificalium traditur: Herculem Jove atque Alcmena genitum, ſuperato Geryone; agentem nobile armentum, cupidum ejus generis boves in Græcia inſtituendi; forte in ea loca veniſſe, & ubertate pabuli delectatum, ut ex longo itinere homines ſui & pecora reficerentur, aliquamdiu ſedem ibi conſtituiſſe: Quæ cum in valle, ubi nunc eſt Circus maximus, paſcerentur; neglecta cuſtodia, quod nemo credebatur auſurus violare Herculis prædam, latronem quendam regionis ejusdem magnitudine corporis & virtute cæteris prævalentem, octo boves in ſpeluncam, quo minus furtum veſtigiis colligi poſſet, caudis abſtraxiſſe. Cumq; inde Hercules proficiſcens, reliquum armentum caſu præter eandē ſpeluncā ageret, forte quadam incluſas boves transeuntibus admugiſſe, atque ita furtum detectum: Interfectoque Caco, Euandrum, re comperta, hoſpiti obviam iviſſe, gratantem, quod tanto malo fines ſuos liberaſſet: Cōpertoque, quibus parentibus ortus eſſet Hercules, rem ita, uti erat geſta, ad Faunum pertuliſſe: Tum eum quoque amicitiam Herculis cupidiſſime appetiiſſe. Quam opinionem ſequi metuit noſter Maro. Cum ergo Recaranus ſive Hercules, patri inventori aram Maximam conſecraſſet, duos ex Italia, quos eadem ſacra certo ritu adminiſtranda edoceret, adſcivit, Potitium & Pinarium. Sed eorum Potitio qui prior venerat ad comedenda exta admiſſo, Pinarius eo quod tardius veniſſet, poſterique ejus ſubmoti: unde hodieque ſervatur: Nemini Potitio Pinariæ gentis in eis ſacris veſci

 licet:

licet: Eosque alio vocabulo prius appellatos, non-
nulli volunt. Poſt vero Pinarios dictos ἀπὸ τοῦ
πεινᾶν, quod videlicet jejuni, ac per hoc eſu-
rientes ab ejusmodi ſacrificiis diſcedant: Isque
mos permanſit uſque Appium Claudium Cenſo-
rem, ut Potitiis ſacra facientibus, veſcentibusque
de eo bove quem immolaverant, poſtquam inde
nihil reliquiſſent, Pinarii deinde admitterentur.
Verum poſtea Appius Claudius accepta pecunia
Potitios illexit, ut adminiſtrationem ſacrorum
Herculis, ſervos publicos edocerent, nec non et-
iam mulieres admitterent. Quo facto, ajunt, in-
tra dies triginta omnem familiam Potitiorum,
quæ prior in ſacris habebatur, extinctam: atque
ita ſacra penes Pinarios reſidiſſe, eosque tam reli-
gione quam etiam pietate edoctos, myſteria ejus-
modi fideliter cuſtodiſſe. Poſt Faunum Latino e-
jus filio in Italia regnante, Æneas, Ilio Achivis
prodito ab Antenore, aliisque principibus, cum
præ ſe deos penates, patremque Anchiſen hume-
ris geſtans, nec non & parvulum filium manu tra-
hens, noctu excederet, orta luce cognitus ab ho-
ſtibus, eo quod tanta onuſtus pietatis ſarcina e-
rat, non modo à nullo interpellatus, ſed etiam à
rege Agamemnone quo vellet, ire permiſſus, Idam
petit: ibique navibus fabricatis, cum multis di-
verſi ſexus, oraculi admonitu Italiam petit: ut do-
cet Alexander Epheſius lib. 1. belli Marſici. At ve-
ro Lutatius non modo Antenorem, ſed etiam ip-
ſum Æneam proditorem patriæ fuiſſe tradit: Cui
cum à rege Agamemnone permiſſum eſſet ire
quo vellet, & humeris ſuis, quod potiſſimum pu-
taret, hoc ferret; nihil illum præter deos penates,
& patrem, duosque parvulos filios, ut quidam tra-
dunt, ut vero alii, unum, cui Iulo cognomen, poſt
etiam Aſcanio fuerit, ſecum extuliſſe: Qua pietate
motos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

motos Achivorum principes remiſiſſe ut reverteretur domum, atque inde omnia ſecum quæ vellet, auferret. Itaque eum magnis cum opibus, pluribusque ſociis utriusque ſexus à Troja digreſſum, longo mari emenſo per diverſas terrarum oras in Italiam deveniſſe: Ac primum Thraciam appulſum, Ænum ex ſuo nomine condidiſſe: Deinde cognita Polymneſtoris perſidia ex Polydori nece, inde digreſſum, pervectumque ad inſulam Delum, atque illinc ab eo Laviniam Anii ſacerdotis Apollinis filiam in matrimonium adſcitam, ex cuju nomine *Lavinia littora* appellata. Poſtquam is multa maria permenſus, appulſus ſit ad Italiæ promontorium, quod eſt in Bajano, circa Averni lacum; ibique gubernatorem Miſenum morbo abſumptum, ſepultum ab eo: ex cujus nomine urbem Miſenon appellatam, ut etiam ſcribit Cæſar Pontificalium lib. 1. Qui tamen hunc Miſenum non gubernatorem, ſed tubicinem fuiſſe tradit. Inde non immerito utramque opinionem ſecutus Maro ſic intulit:

At pius Æneas ingenti mole ſepulcrum
Imponit, ſuaque arma viro, remumque tubamque.

Quamvis auctore Homero quidam aſſerant tubæ uſum Trojanis temporibus etiam tunc ignoratum. Addunt præterea quidam Æneam in eo litore Euxini cujuſdam comitis matrem, ultimo ætatis affectam, circa ſtagnum, quod eſt inter Miſenon Avernumque extuliſſe, atque inde loco nomen inditum, qui etiam nunc Euxinius ſinus dicitur: cumque comperiſſet ibidem Sibyllam mortalibus futura præcinere, in opido quod vocatur Cimbarionis, veniſſe eo ſciſcitatum de ſtatu fortunarum ſuarum: aditisque fatis, vetitum ne is cognitam in Italia ſepeliret Prochytam, cognatione ſibi conjunctam, quam incolumem reliquerat. Et

poſtquam ad claſſem rediit, reperitque mortuam, in inſula proxima ſepeliſſe, quæ nunc quoque eodem eſt nomine, ut ſcribunt Vulcatius, & Acilius Piſo. Inde profectum perveniſſe in eum locum qui nunc portus Cajetæ appellatur, ex nomine nutricis ejus quam ibidem amiſſam ſepeliit. At vero Cæſar & Sempronius ajunt, Cajetæ cognomen fuiſſe, non nomen: ex eo ſcilicet inditum, quod ejus conſilio impulſuque matres Trojanæ tædio longi navigii claſſem ibidem incenderint, Græca ſcilicet appellatione ἀπὸ τοῦ καίειν, quod eſt incendere. Inde ad eam Italiæ oram quæ ab arbuſto ejuſdem generis Laurens appellata eſt, Latino regnante, pervectum cum patre Anchiſe, filioque & ceteris ſuorum, navibus egreſſum, in litore accubuiſſe, conſumptoque quod fuerat cibi, cruſtam etiam de farreis menſis, quas ſacratas ſecum habebat, comediſſe. Tum Anchiſa conjiciente illam eſſe miſeriarum erroriſque finem; quippe meminerat, Venerem ſibi aliquando prædixiſſe, cum in externo litore eſurie compulſi, ſacrataſque menſas invaſiſſent, illum condendæ ſedis fatalem locum fore: Scrofam etiam incientem, quam cum è navi produxiſſent, ut eam immolarent, & ſe miniſtrorum manibus eripuiſſet, recordatum Æneam, quod aliquando ei reſponſum eſſet, urbi condendæ quadrupedem futuram ducem: Tum ſimulacris deorum Penatium proſecutum, atque illum ubi illa procubuit, enixaque eſt porculos triginta, ibidem auſpicatum, . · . poſtquam Lavinium dixit: ut ſcribit Cæſar libr. 1. & Lucatius lib. 2. At vero Domitius non orbes farreos, ut ſupra dictum eſt, ſed menſarum vice ſumendi cibi gratia apium, cujus maxima erat ibidem copia, fuiſſe ſubſtratum, quod ipſum conſumtis aliis eduliis eos come-

comediſſe: Ac poſt ſubinde intellexiſſe illas eſſe menſas, quas illos comeſturos prædictum eſſet. Cum interim immolata ſue in litore ſacrificium perageret, traditur forte adveniſſe Argivam claſſem, in qua Vlyxes erat: cunque vereretur ne ab hoſte cognitus periculum ſubiret, itemque rem divinam interrumpere ſummum nefas duceret, caput velamento obduxiſſe, atque ita pleno ritu ſacra perfeciſſe: inde poſteris traditum morem ita ſacrificandi, ut ſcribit Marcus Octavius lib. 1. At vero Domitius lib. 1. docet, ſorte Apollinis Delphici monitum Æneam, ut Italiam peteret, ubi duo maria inveniſſet, prandiumque cum menſis comeſſet, ibi urbem uti conderet. Itaque egreſſum in agrum Laurentem, cum paululum è litore proceſſiſſet, perveniſſe ad duo ſtagna aquæ ſalſæ, vicina inter ſe; ibique cum ſe laviſſet, ac refectum cibo, cum apium quoque, quod tunc vice menſæ ſubſtratum fuerat, conſumſiſſet, exiſtimantem procul dubio illa eſſe duo maria, quod in illis ſtagnis aquæ marinæ ſpecies eſſet, menſaſque quæ erant ex ſtramine apii comeſtas, urbem in eo loco condidiſſe, eamque, quod in ſtagno laverit, Lavinium cognominaſſe. Tum deinde à Latino rege Aboriginum, data ei, quæ incoleret, jugera quingenta: At Cato in Origine generis Romani ita docet: Suem triginta porculos peperiſſe in eo loco ubi nunc eſt Lavinium: cumque Æneas ibi urbem condere conſtituiſſet, propterque agri ſterilitatem metueret; per quietem ei viſa deorum Penatum ſimulacra, adhortantium ut perſeveraret in condenda urbe quam cœperat: nam poſt annos totidem, quot fetus illius ſuis eſſent, Trojanos in loca fertilia atque uberiorem agrum transmigraturos, & urbem clariſſimi nominis

in Italia condituros. Igitur Latinum Aboriginum regem, cum ei nunciatum eſſet, multitudinem advenarum claſſe advectam occupaviſſe agrum Laurentem, adverſum ſubitos inopinatosque hoſtes incunctanter ſuas copias eduxiſſe: Ac prius quam ſignum dimicandi daret, animadvertiſſe Trojanos militatiter inſtructos: cum ſui lapidibus ac ſudibus armati, tum etiam veſte aut pellibus quæ eis integumento erant, ſiniſtris manibus involutis, proceſſiſſent: itaque ſuſpenſo certamine, per colloquium inquiſiſſe, qui eſſent, quidve peterent: utpote qui in hoc conſilium auctoritate numinum cogebatur: namque extis ac ſomnis ſæpe admonitus erat, tutiorem ſe adverſum hoſtes fore, ſi copias ſuas cum advenis conjunxiſſet. Cumque cognoviſſet Æneam & Anchiſen bello patrio pulſos, cum ſimulacris deorum errantes, ſedem quærere, amicitiam fœdere iniſſe, dato invicem jurejurando, ut communes quoque hoſtes, amicosve haberent: Itaque cœptum à Trojanis muniri locum, quem Æneas ex nomine uxoris ſuæ, Latini Regis filiæ, quæ jam ante deſponſata Turno Herdonio fuerat, Lavinium cognominavit. At vero Amatam Latini regis uxorem, cum indigne ferret, Laviniam repudiato Turno conſobrino ſuo, Trojano advenæ collocatam, Turnum ad arma concitaviſſe, eumque mox coacto Rutulorum exercitu, tetendiſſe in agrum Laurentem, & adverſus eum Latinum pariter cum Ænea progreſſum, inter prœliantes circumventum occiſumque. Nec tamen amiſſo ſocero Æneas Rutulis obſiſtere deſiit; namque & Turnum interemit. Hoſtibus fuſis fugatisque victor, Lavinium ſe cum ſuis recepit, conſenſuque omnium Latinorum Rex declaratus eſt: ut ſcribit Lutatius lib. 3. Piſo quidem Turnum matruelem

Amatæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Amatæ fuiſſe tradit : interfectoque Latino, mortem ipſam ſibimet conſciviſſe. Igitur Æneam occiſo Turno, rerum potitum, cum adhuc irarum memor Rutulos bello perſequi inſtituiſſet, illos ſibi ex Etruria auxilium Mezentii regis Agillæorum adſciviſſe, ac imploraviſſe, pollicitos ſi victoria parta foret, omnia quæ Latinorum eſſent, Mezentio ceſſura. Tunc Æneam quod copiis inferior erat, multis rebus, quæ neceſſario tuendæ erant, in urbem comportatis, caſtra ſub Lavinio collocaſſe: præpoſitoque his filio Euryleone, ipſum electo ad dimicandũ tempore, copias in aciem produxiſſe, circa Numici fluminis ſtagnum: ubi cum acerrime dimicaretur, ſubitis turbinibus, infuſcato aëre, repente cœlo tantum imbrium effuſum, tonitrubus etiam conſecutis, flammarumque fulgoribus, ut omnium non oculi modo præſtringerentur, verum etiam mentes quoq; confuſæ eſſent: cumque univerſis utriusque partis dirimendi prœlia cupiditas ineſſet, nihilominus in illa tempeſtatis ſubitæ confuſione interceptum Æneam, nuſquam deinde comparuiſſe. Traditur autem, non proviſo quod propinquus flumini eſſet, ripa depulſus, forte in fluvium decidiſſe, atque ita prælium diremptum: Dein poſt, apertis fugatisque nubibus cum ſerena facies effulſiſſet; creditum eſt vivum eum cœlo abſumptum. Idemque tamen poſt ab Aſcanio, & quibusdam aliis viſus affirmatur ſuper Numici ripam, eo habitu armisq; quibus in prœlium proceſſerat. Quæ res immortalitatis ejus famam confirmavit. Itaq; illi eo loco templum conſecratum, appellarique placuit Patrem indigetem. Dein filius ejus Aſcanius, idem qui Euryleo, omnium Latinorum judicio rex appellatus. Igitur ſummam imperii Latinorum adeptus Aſcanius, cum continuis prœliis Mezentium perſequi inſtituiſſet, filius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ejus Lauſus collem Laviniæ arcis occupavit. Cumque id opidum circumfuſis omnibus copiis regis teneretur: Latini legatos ad Mezentium miſerunt ſciſcitatum, qua conditione in deditionem eos accipere vellet: cumq; ille inter alia oneroſa illud quoq; adjiceret, ut omne vinũ agri Latini aliquot annis ſibi inferretur, conſilio atque auctoritate Aſcanii placuit ob libertatem mori potius, quam illo modo ſervitutẽ ſubire. Itaq; vino ex omni vindemia Jovi publice voto, conſecratoque, Latini urbe eruperunt, fuſoque præſidio, interfectoq; Lauſo, Mezentium fugam facere coëgerunt. Is poſtea per legatos amicitiam ſocietatemque Latinorum impetravit, ut docet Lucius Cæſar lib. 1. Itemque Aulus Poſthumius in eo volumine quod de adventu Æneæ conſcripſit atque dedit. Igitur Latini Aſcanium ob inſignem virtutem non ſolum Jove ortum crediderunt, ſed etiam per diminutionem, declinato paululum nomine primo Jobum, dein poſtea Julum appellarunt: à quo Julia filia manavit, ut ſcribunt Cæſar lib. 11, & Cato in Originibus. Interim Lavinia ab Ænea gravida relicta, metu, veluti inſecuturi ſe Aſcanii, in ſilvam profugit ad magiſtrum patrii pecoris, Tyrrhum, ibique enixa eſt puerum qui a loci qualitate Silvius eſt dictus. At vero vulgus Latinorum exiſtimans clam ab Aſcanio interfectam, magnam ei invidiam conflaverat, uſque eo ut armis quoque ei vim denuntiaret. Tum Aſcanius jurejurando ſe purgans cum nihil apud eos proficeret, petita dilatione ac inquirendum: iram præſentem vulgi aliquantu lum fregit, pollicitusque eſt, ſe ingentibus præ miis cumulaturum eum qui ſibi Laviniam inveſti gaſſet. Mox recuperatam cum filio in urbem La vinium reduxit, dilexitque honore materno Quæ res rurſum ei magnum favorem populi con

cilia

ciliavit, ut ſcribunt Cajus Cæſar, & Sex. Gellius in Origine gentis Romanæ. At vero alii tradunt, cum Aſcanius ab univerſo populo ad reſtituendam Laviniam cogeretur, juraretque ſe neque interemiſſe, neque ſcire ubi eſſet, Tyrrhum petito ſilentio in illa concionis frequentia profeſſum indicium, ſi ſibi, Laviniæque, pueroque ex ea nato fides incolumitatis daretur: tumque eum accepia fide Laviniam in urbem cum filio reduxiſſe: Poſt hæc Aſcanius, completis in Lavinio triginta annis, recordatus novæ urbis condendæ tempus adveniſſe, ex numero porcorum, quos pepererat ſus alba, circumſpectis diligenter finitimis regionibus, ſpeculatus montem editum qui nunc ab ea urbe, quæ in eo condita eſt, Albanus nuncupatur, civitatem communit: eamque ex forma quod ita in longum porrecta eſt, Longam, ex colore ſuis Albam cognominavit. Cumque illuo ſimulacra deorum Penatium tranſtuliſſet, poſtridie apud Lavinium apparuerunt: Rurſusqus relata Albam, appoſitisque cuſtodibus neſcio * quantis, ſe Lavinium in priſtinam ſedem identidem receperunt. Itaque tertio nemo auſus eſt amovere ea, ut ſcriptum eſt in Annali Pontificum I V libr. Cincii & Cæſaris 2. Tuberonis I. At Aſcanius poſtquam exceſſiſſet è vita, inter Iulum filium ejus, & Silvium Poſtumum, qui ex Lavinia genitus erat, de obtinendo imperio orta contentio eſt, cum dubitaretur an Æneæ filius, an nepos prior eſſet: permiſſa diſceptatione ejus rei ab univerſis rex Silvius declaratus eſt. Ejusdem poſteri omnes cognomento Silvii, uſque ad conditam Romam, Albæ regnaverunt: ut eſt ſcriptum Annalium pontificalium libr. IV. Igitur regnante Latino Silvio coloniæ deductæ ſunt Præneſte, Tibur, Gabii, Tuſculum,

lum,Cora,Pometia,Locri, Cruſtumium,Camena, Rovillæ , ceteraque opida circumquaque. Poſt eum regnavit Tiberius Silvii filius. Qui cum adverſus finitimos bellum inferentes copias eduxiſſet , inter prœliantes depulſus in Albulam flumen, deperiit : mutandique nominis extitit cauſſa : ut ſcribunt Lucius Cincius lib. I, Lutatius lib. III. Poſt eum regnavit Aremulus Silvius : qui tantæ ſuperbiæ non adverſum homines modo, ſed etiam deos fuiſſe traditur ; ut prædicaret ſe ſuperiorem eſſe ipſo Jove ; ac tonante cælo militibus imperaret , ut telis clypeos quaterent : dictitaretque clariorem ſonum ſe facere. Qui tamen præſenti affectus eſt pœna: nam fulmine ictus, ruptusque turbine, in Albanum lacum præcipitatus eſt ; ut ſcriptum eſt Annal. lib. VI , & Epitomarum Piſonis II. Aufidius ſane in Epitomis,& Domitius lib. I, non fulmine ictum , ſed terræmotu prolapſum, ſimul cum eo Regiam in Albanum lacum tradunt. Poſt illum regnavit Aventinus Silvius: Iſque finitimis bellum inferentibus in dimicando circumventus ab hoſtibus , proſtratus eſt : ac ſepultus circa radices montis , cui ex ſe nomen dedit. ut ſcribit Julius Cæſar lib. II. Poſt eum Silvius Pro cas rex Albanorum , duos filios Numitorem & A mulium æquis partibus hæredes inſtituit. Tum Amulius in una parte regnum tantummodo , i altera totius patrimonii ſummam atque omne paternorum bonorum ſubſtantiam poſuit. fratr que Numitori, qui major natu erat , optione dedit, ut ex his, utrum mallet, eligeret. Numit cum privatum omne cum facultatibus regno pr tuliſſet ; Amulius regnum obtinuit : Quod ut f miſſime poſſideret , Numitoris fratris ſui filium venando interimendum curavit : Tum eti Rheam Silviam ejus ſororem ſacerdotem Ve

ſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

fieri juſſit, ſimulato ſomnio quo admonitus ab ea-
dem dea eſſet, ut id fieret: Cum re vera ita facien-
dum ſibi exiſtimaret; periculoſum ducens, ne
quis ex ea naſceretur, qui avitas perſequeretur
njurias: ut ſcribit Valerius Antias lib. 1. At ve-
o Marcus Octavius, & Licinius Macer tradunt,
Amulium patruum Rheæ ſacerdoti, amore ejus
captum, nubilo cælo obſcuroque aëre, cum pri-
num illuceſcere cœpiſſet, in uſum ſacrorum a-
quam petenti inſidiatum, in luco Martis compreſ-
iſſe eam: tum exactis menſibus geminos editos.
Quod cum comperiſſet, celandi facti gratia per
celus concepti, necari juſſit ſacerdotem; partum
ibi exhiberi: Tumque Numitorem ſpe futuro-
um, quod hi ſi adoleviſſent, injuriarum ſuarum
uandoque ultores futuri eſſent, alios pro eis ſub-
idiſſe, illoſque ſuos veros nepotes Fauſtulo pa-
orum magiſtro dediſſe nutriendos. At vero Fa-
ius Pictor lib. 1. & Vennonnius, ſolito inſtituto-
ue egreſſam virginem in uſum ſacrorum aquam
etitum ex eo fonte qui erat in luco Martis, ſubi-
imbribus tonitrubuſque, quæ cum illa erant,
ſjectis, à Marte compreſſam, conturbatamque:
ox recreatam conſolatione Dei, nomen ſuum
dicantis, affirmantiſque ex ea natos dignos pa-
e evaſuros. Primum igitur Amulius rex, ut com-
rit Rheam Silviam ſacerdotem peperiſſe gemi-
s, protinus imperavit deportari ad aquam pro-
entem, atque eo abjici. Tum illi, quibus id im-
ratum erat, impoſitos alveo pueros, circa radi-
s montis Palatii in Tiberim, qui tum magnis im-
bus ſtagnaverat, abjecerunt: ejuſque regionis
ulcus Fauſtulus, ſpeculatus exponentes, ut vidit
abente flumine alveum, in quo pueri erant, ob
iſſe ad arborem fici; puerorumque vagitu lu-
n excitam, quæ repente exierat, primo lambitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

eos deterſiſſe, dein levandorum uberum gratia mammas præbuiſſe: deſcendit ac ſuſtulit, nutriendoſque Accæ Larentiæ uxori ſuæ dedit; ut ſcribunt Ennius lib. 1. & Cæſar lib. 11. Addunt quidam, Fauſtulo inſpectante, picum quoque advolaſſe, & ore pleno cibum pueris ingeſſiſſe: Inde videlicet lupum picumque Martiæ tutelæ eſſe: Arborem quoque illam, Ruminalem dictam, circa quam pueri abjecti erant; quod ejus ſub umbra pecus acquieſcens meridie ruminare ſit ſolitum. At vero Valerius tradit, pueros ex Rhea Silvia natos Amulium regem Fauſtulo ſervo necandos dediſſe: ſed eum, à Numitore exoratum ne pueri necarentur, Accæ Larentiæ amicæ ſuæ nutriendos dediſſe. quam mulierem, eo quod pretio corpus eſſet vulgare ſolita, Lupam dictam. Notum quippe ita appellari mulieres quæſtum corpore facientes: unde & ejuſmodi loci in quibus hæ conſiſtunt Lupanaria dicta. Cum vero pueri liberalis diſciplinæ capaces facti eſſent, Gabiis Græcarum Latinarumque litterarum ediſcendarum gratia commoratos, Numitore avo clam omnia ſubminiſtrante: Itaque ut primum adoleviſſent, Romulum, indicio educatoris Fauſtuli comperto, qui ſibi avus quæ mater fuiſſet, quid ve de ea factum eſſe, cum armatis paſtoribus Albam protinus perr[...] xiſſe, interfectoque Amulio, Numitorem avu[...] in regnum reſtitutum. Romulum autem à viriu[...] magnitudine appellatum: nam Græca ling[...] ῥώμην virtutem dici certum eſt: Alterum v[...] ro Remum dictum, videlicet à tarditate: qui[...] pe talis naturæ homines ab antiquis Remo[...] dicti.

Igitur actis quæ ſupra diximus, re divina fac[...] eo in loco qui nunc Lupercal dicitur, ludibu[...] di diſcurrerant, pellibus hoſtiarum occurſa[...]

qu

quoſque ſibimet verberantes: utque ſollemne ſacrificium ſibi, poſterisque id eſſet, ſanxerunt, ſeparatimque ſuos appellaverunt, Remus Fabios; Romulus Quintilios: quorum utrumque nomen etiamnum in ſacris manet. At vero lib 11. Pontificalium proditur, miſſos ab Amulio, qui Remum pecorum paſtorem attraherent: cum non auderent ei vim afferre, opportunum tempus ſibi ad inſidiandum nactos, quod tum Romulus aberat, genus luſus ſimulaſſe, quinam eorum, manibus poſt terga ligatis, lapidem, quo lana penſitari ſolebat, mordicus ſublatum, quam longiſſime perferret: Tum Remum fiducia virium in Aventinum uſque ſe perlaturum ſpopondiſſe: Dein poſtquam vinciri ſe paſſus eſt, Albam abſtractum. Quod poſtquam Romulus comperiſſet, coacta paſtorum manu, eaque in centenos homines diſtributa, perticas manipulis fœni varie formatis in ſummo junctas dediſſe: quo facilius eo ſigno ſuum quiſque ducem ſequeretur. Unde inſtitutum ut poſtea milites qui ejuſdem ſigni eſſent, Manipulares dicerentur. Itaque ab eo oppreſſo Amulio, fratrem vinculis liberatum, avum regno reſtitutum. Cum igitur inter ſe Romulus & Remus de condenda urbe tractarent, in qua ipſi pariter regnarent, Romulusque locum, qui ſibi idoneus videretur, in monte Palatino deſignaret, Romamque appellari vellet; contraque item Remus in alio colle qui aberat à Palatio millibus quinque, eundemque locum ex ſuo nomine Remuriam appellaret; neque a inter eos finiretur contentio: avo Numitore arbitro adſcito, placuit diſceptatores ejus controverſiæ immortales deos ſumere; Ita ut utri eorum priori ſecunda auſpicia obveniſſent, urbem conderet; eamque ex ſuo nomine nuncuparet, atq; ea regni ſummam teneret. Cumq; auſpicaretur

Romulus

Romulus in Palatio, Remus in Aventino, ſex vultures pariter volantes, à ſiniſtra Remo prius viſos: tumque ab eo miſſos qui Romulo nunciarent, ſibi jam data auſpicia, quibus condere urbem juberetur: Itaque maturaret ad ſe venire. Cumque ad eum Romulus veniſſet, quæſiſſetque quænam illa auſpicia fuiſſent, dixiſſetque ille, ſibi auſpicanti ſex vultures ſimul apparuiſſe: At ego, inquit Romulus, jam tibi duodecim demonſtrabo: Ac repente duodecim vultures apparuiſſe ſubſecuto cœli fulgore pariter tonitruque. Tum Romulus, Quid, inquit, Reme, affirmas priora, cum præſentia intuearis? Remus poſtquam intellexit ſeſe regno fraudatum: Multa, inquit, in hac urbe temere ſperata atque præſumpta, feliciſſime proventura ſunt. At vero Licinius Macer lib. 1. docet contentionis illius pernicioſum exitum fuiſſe. namque ibidem obſiſtentes Remum & Fauſtulum interfectos. Contra Egnatius lib. 1. In ea contentione non modo Remum non eſſe occiſum, ſed etiam ulterius à Romulo vixiſſe tradit. Sed horum omnium opinionibus diverſis repugnat noſtræ memoriæ proclamans hiſtoria Liviana, quæ teſtatur quod auſpicato Romulus ex ſuo nomine Romam vocavit: cumq; muniret mœnibus, edixit ne quis vallum tranſiliret: quod Remus irridens tranſilivit, & à Celere centurione rutro, vel raſtro fertur occiſus. Romulus aſylum convenis, &c.

SEX. AUR. VICTORIS
De
VIRIS ILLVSTRIBVS VRBIS ROMÆ
LIBER,
Falſo hactenus Cornel. Nepoti vel Cajo Plinio Cæcilio inſcriptus.

Proca rex Albanorum.

CAP. I.

PROCA rex Albanorum Amulium, & Numitorem filios habuit, quibus regnum annuis vicibus habendum reliquit, & ut alternis imperarent: ſed Amulius fratri imperium non dedit: et ut eum ſubdole privaret, Rheam Silviam filiam ejus, Veſtæ ſacerdotem præfecit: ut virginitate perpetua teneretur: quæ à Marte compreſſa, Romulum & Remum edidit. Amulius ipſam in vincula compegit: parvulos in Tiberim abjecit: quos aqua in ſicco reliquit. Ad vagitum lupa accurrit, eosque uberibus ſuis aluit: Mox Fauſtulus paſtor collectos Accæ Laurentiæ conjugi educandos dedit. Qui poſtea, Amulio interfecto, Numitori avo regnum reſtituerunt: ipſi paſtoribus adunatis civitatem condiderunt; quam Romulus augurio victor, quod ipſe XII Remus VI vultures viderat, Romam vocavit: & ut eam prius legibus, quam mœnibus muniret; edixit ne quis vallum tranſiliret: quod Remus irridens, tranſilivit, & à Fabio Celere centurione rutro fertur occiſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Romulus Romanorum rex I.

ROMULUS aſylum convenis patefecit, & magno exercitu facto, cum videret conjugia deeſſe, per legatos à finitimis civitatibus petiit. Quibus negatis, ludos Conſualia ſimulavit: ad quos cum utriuſque ſexus multitudo veniſſet, dato ſuis ſigno virgines raptæ ſunt: ex quibus cum una pulcerrima cum magna omnium admiratiône duceretur, Thalaſſio eam duci reſponſum. Quæ nuptiæ quia feliciter ceſſerunt, inſtitutum eſt ut omnibus in nuptiis Thalaſſii nomen invocaretur. Cum feminas ergo finitimorum Romani rapuiſſent, primi Cæninenſes contra eos bellum ſumſerunt. Adverſus quos Romulus proceſſit, & exercitum eorum, ac ducem Acronem ſingulari prœlio devicit. Spolia opima Jovi Feretrio in Capitolio conſecravit. [Antemantes, Cruſtumini, Fidenates, Vejentes,] Sabini etiam ob raptas bellum adverſus Romanos ſumſerunt. Et cum Roma appropinquarent, Tarpejam virginem nacti, qua aquæ, cauſſa ſacrorum, hauriendæ deſcenderat, e T. Tatius optionem muneris dedit, ſi exercitum ſuum in Capitolium produxiſſet. Illa petiit quod illi in ſiniſtris manibus gerebant, videlicet anulos & armillas. quibus doloſe repromiſſis, Sabinos i arcem perduxit, ubi Titus ſcutis eam obrui præcepit, nam & ea in lævis habuerant. Romulus adverſus Tatium, qui montem Tarpejum tene bat, proceſſit; & in eo loco ubi nunc Romanum forum eſt, pugnam conſeruit: ibi Hoſtus Hoſtilius fortiſſime dimicans cecidit: cujus interi conſternati Romani fugere cœperunt. Tunc Romulus Jovi Statori ædem vovit; & exercitus forte, ſeu divinitus reſtitit. Tunc raptæ in medium proceſſerunt: & hinc patres, inde conjuges deprecatæ, pacem conciliarunt. Romulus fœd

p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

percuſſit, & Sabinos in urbem recepit: populum à Curibus opido Sabinorum, Quirites vocavit. Centum Senatores, à pietate Patres appellavit. Tres equitum centurias inſtituit, quas a ſuo nomine Ramnenſes; à Tito Tatio, Tatienſes, à Lucumone Luceres appellavit. Plebem in triginta curias diſtribuit, easque raptarum nominibus appellavit. Cum ad Capræ paludem exercitum luſtraret, nuſquam comparuit: unde inter Patres & Populum ſeditione orta, Julius Proculus, vir nobilis, in concionem proceſſit, & jurejurando firmavit, Romulum à ſe in colle Quirinali viſum auguſtiore forma, cum ad deos abiret, eundemque præcipere, ut ſeditionibus abſtinerent, virtutem colerent: futurum ut omnium gentium domini exſiſterent. Hujus auctoritati creditum eſt: ædes in colle Quirinali Romulo conſtituta, ipſe pro deo cultus, & Quirinus eſt appellatus.

Numa Pompilius Romanorum rex II.

POST conſecrationem Romuli, cum diu interregnum eſſet, & ſeditiones orirentur, Numa Pompilius Pomponis filius, Curibus opido Sabinorum accitus, cum addicentibus avibus Romam veniſſet, ut populum ferum religione molliret, ſacra plurima inſtituit; ædem Veſtæ fecit, Virgines Veſtales legit; Flamines tres, Dialem, Martialem, Quirinalem: Salios Martis ſacerdotes, quorum primus Præſul vocatur, XII inſtituit. Pontificem Maximum creavit. Portas Jano gemino ædificavit. Annum in XII menſes diſtribuit, additis Januario & Februario. Leges quoque plurimas & utiles [tulit:] omnia [quæ gereret,] juſſu Egeriæ nymphæ, uxoris ſuæ, ſe facere ſimulans. Ob hanc tantam juſtitiam bellum ei nemo intulit. Morbo ſolutus in Janiculo ſepultus eſt.

ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ubi poſt multos annos arcula cum libris à Terentio quodam exarata: qui libri quia leveis quaſdam ſacrorum cauſſas continebant, ex auctoritate Patrum cremati ſunt.

Tullus Hoſtilius Romanorum rex III.

TULLUS Hoſtilius, quia bonam operam adverſum Sabinos navaverat, rex creatus, bellum Albanis indixit, quod trigeminorum certatione finivit, & Albam propter perfidiam ducis Metii Fufetii diruit. Albanos Romam tranſite juſſit. Curiam Hoſtiliam conſtituit. Montem Cœlium urbi addidit. Et dum Numam Pompilium ſacrificiis imitatur, Jovi Elicio litare non potuit; fulmine ictus cum regia conflagravit.

Horatii & Curiatii.

Quum inter Romanos & Albanos bellum fuiſſet exortum, ducibus Hoſtilio & Fufetio, placuit rem paucorum certatione finire. Erant apud Romanos trigemini Horatii, tres apud Albanos Curiatii: quibus fœdere icto concurrentibus, ſtatim duo Romanorum ceciderunt, tres Albanorum
vulnerati. Unus Horatius quamvis integer, qui
tribus impar erat, fugam ſimulavit, & ſingulos pe
intervalla, ut vulnerum dolor patiebatur, inſe-
quentes, interfecit. Et cum ſpoliis onuſtus redi-
ret, ſororem obviam habuit, quæ viſo paluda-
mento ſponſi ſui, qui unus ex Curiatiis erat, fler
cœpit. frater eam occidit. Qua re apud Duum
viros condemnatus, apud populum provocavi
ubi patriis lacrymis condonatus, ab eo expianc
gratia ſub tigillum miſſus; quod nunc quoqu
viæ ſuppoſitum, Sororium appellatur.

Metius Fuſetius.

METIUS Fuſetius dux Albanorum, cum
invidioſum apud civeis videret, quod bellum ſ
la trigeminorum certatione finiſſet, ut rem co
rig

rigeret, Vejentes & Fidenates adverſum Romanos incitavit. Ipſe ab Tullo in auxilium arceſſitus, aciem in collem ſubduxit, ut fortunam [belli experiretur ac] ſequeretur. Qua re Tullus intellecta, magna voce ait, ſuo illud juſſu Metium facere. Quare hoſtes territi victique ſunt. Poſtera die Metius cum ad gratulandum Tullo veniſſet, juſſu ipſius quadrigis religatus, & in diverſa diſtractus eſt.

Ancus Marcius Romanorum rex IV.

ANCUS Marcius Numæ Pompilii ex filia nepos, æquitate & religione avo ſimilis, Latinos bello domuit: Aventinum & Ianiculum monteis urbi addidit: Nova mœnia opido circumdedit. Silvas ad uſum navium publicavit. Salinarum vectigal inſtituit. Carcerem primus ædificavit. Oſtiam coloniam, maritimis commeatibus oportunam, in oſtia Tiberis deduxit. Jus feciale, quo legati ad res repetundas uterentur, ab Æquiculis tranſtulit: quod primus fertur Rheſus excogitaſſe. His rebus intra paucos dies confectis, immatura morte præreptus, non potuit præſtare, qualem promiſerat, regem.

L. Tarquinius Priſcus Romanorum rex V.

LUCIUS Tarquinius Priſcus, Damarati Corinthii filius, ejus qui Cypſeli tyrannidem fugiens, in Etruriam commigravit. Ipſe Lucumo dictus, urbe Tarquiniis profectus Romam petit. Advenienti aquila pileum ſuſtulit: & cum alte ſubvolaſſet, repoſuit. Tanaquil conjux, auguriorum perita, regnum ei portendi intellexit. Tarquinius pecunia & induſtria dignitatem, atque etiam Anci regis familiaritatem conſecutus eſt: à quo tutor liberis relictus, regnum intercepit, & ita adminiſtravit, quaſi jure adeptus fuiſſet. Centum Patres in Curiam legit, qui minorum gentium ſunt appellati. Equitum cẽturias numero

duplicavit: nomina mutare non potuit, Accii Na-
vii auguris auctoritate deterritus, qui fidem artis
ſuæ, novacula & cote firmavit. Latinos bello do-
muit. Circum maximum ædificavit. Ludos ma-
gnos inſtituit. De Sabinis & Priſcis Latinis trium-
phavit. Murum lapideum urbi circumdedit. Fi-
lium XIII. annorum, quod in prœlio hoſtem per-
cuſſiſſet, prætexta & bulla donavit: unde hæc in-
genuorum puerorum inſignia eſſe cœperunt. Poſt
ab Anci liberis, immiſſis percuſſoribus, per dolum
regia excitus & interfectus eſt.

Servius Tullius rex VI.

SERVIUS Tullius P. Corniculani, & Ocriſiæ
captivæ filius, cum in domo Tarquinii Priſci edu-
caretur, flammæ ſpecies caput ejus amplexa eſt.
Hoc viſo Tanaquil ſummam ei dignitatem por-
tendi intellexit. Conjugi ſuaſit ut ita eum, ut li-
beros ſuos, educaret. Cumque adoleviſſet, gener
à Tarquinio aſſumtus eſt: Et cum rex occiſus eſ-
ſet, Tanaquil (ex altiore loco) ad populum de-
ſpiciens, ait Priſcum Tarquinium gravi quidem,
ſed non letali vulnere accepto, petere ut interim
dum convaleſcit, Servio Tullio dicto audientes
eſſent. Servius Tullius quaſi precario regnare cœ-
pit: ſed recte imperium adminiſtravit. Etruſco
ſæpe domuit: collem Quirinalem & Eſquilias ur
bi addidit; Aggerem, foſſasque fecit. Populum i
quatuor tribus diſtribuit, ac poſt plebi diſtribui
annonam: menſuras, pondera, claſſes, centurias
que conſtituit. [Primus omnium cenſum ordina
vit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus e
rat:] Latinorum populis perſuaſit, ut exemplo e
rum qui Dianæ Epheſiæ ædem feciſſent, & ipſi a
dem Dianæ in Aventino ædificarent: Quo fact
bos cuidam Latino miræ magnitudinis nata, & r
ſponſum ſomnio datum, eum populum ſumma

imp

imperii habiturum, cujus civis bovem illam immolaſſet. Latinus bovem in Aventinum egit, & cauſſam ſacerdoti Romano expoſuit. Ille callidus, dixit prius eum vivo flumine manus abluere debere. Latinus dum ad Tiberim deſcendit, ſacerdos bovem immolavit. Ita imperium civibus, ſibi gloriam facto conſilioque vindicavit.

Tullia.

SERVIUS Tullius filiam alteram ferocem, mitem alteram habens, cum Tarquinii Priſci filios pari animo videret, ut omnium mentes morum diverſitate leniret, ferocem miti, mitem feroci in matrimonium dedit. Sed mites ſeu forte, ſeu fraude perierunt; feroces morum ſimilitudo conjunxit. Statim Tarquinius Superbus à Tullia incitatus, advocato ſenatu regnum paternum repetere cœpit. Qua re audita Servius, dum ad Curiam properat, juſſu Tarquinii gradibus dejectus, & domum refugiens, interfectus eſt. Tullia in forum properavit, & prima conjugem regem ſalutavit, à quo juſſa è turba decedere, cum domum rediret, viſo patris corpore, mulionem evitantem, ſuper ipſum corpus carpentum agere præcepit: unde vicus ille, Sceleratus dictus eſt. Poſtea Tullia cum conjuge in exſilium acta.

Tarquinius Superbus Romanorum rex VII.

TARQUINIUS Superbus cognomen moribus meruit. Occiſo Servio Tullio regnum ſceleſte occupavit: tamen bello ſtrenuus, Latinos Sabinosque domuit; Sueſſam Pometiam Volſcis eripuit: Gabios per Sextum filium, ſimulato transfugio, in poteſtatem redegit: & ferias Latinas primus inſtituit. Locos in Circo, & cloacam maximam fecit, ubi totius populi viribus uſus eſt. unde illæ foſſæ, Quiritium ſunt dictæ. Cum Capitolium inciperet, caput hominis invenit; unde cognitum

eſt, eam urbem caput gentium futuram: & cum in obſidio Ardeæ filius ejus Lucretiæ ſtuprum intuliſſet, cum eo in exſilium actus, ad Porſennam Etruriæ regem confugit: cujus ope regnum retinere tentavit. Pulſus, Cumas conceſſit: ubi per ſummam ignominiam reliquum vitæ tempus exegit.

L. Tarquinius Collatinus, & Lucretia uxor.

TARQUINIUS Collatinus, ſorore Tarquinii Superbi genitus, in contubernio juvenum regiorum Ardeæ erat: ubi cum forte in liberiore convivio conjugem ſuam unuſquiſque laudaret, placuit experiri. Itaque equis Romam petunt. Regias nurus in convivio & luxu deprehendunt, exinde Collatiam petunt; Lucretiam inter ancillas in laniſicio offendunt. Itaque ea pudiciſſima judicatur. Ad quam corrumpendam Tarquinius Sextus nocte Collatiam rediit, & jure propinquitatis in domum Collatini venit, & in cubiculum Lucretiæ irrupit, pudicitiam expugnavit. Illa poſtero die advocatis patre & conjuge, rem expoſuit; & ſe cultro quem veſte texerat, occidit. Illi in exitium regum conjurarunt, eorumque exſilio necem Lucretiæ vindicaverunt.

Iunius Brutus I. Romanorum Conſul.

L. JUNIUS Brutus ſorore Tarquinii Superbi genitus, cum eandem fortunam timeret in quam frater inciderat, qui ob divitias & prudentiam fuerat ab avunculo occiſus, ſtultitiam finxit, unde Brutus dictus. Juvenibus regiis Delphos euntibus deridiculi gratia comes adſcitus, baculo ſambuceo aurum infuſum Deo donum tulit. Vbi reſponſum eſt, eum Romæ ſummam poteſtatem habiturum, qui primus matrem oſcularetur: ipſe terram oſculatus eſt. Deinde propter Lucretiæ ſtuprum, cum Tricipitino & Collatino in exitium

regum

regum conjuravit: Quibus in exſilium actis, primus conſul creatus, filios ſuos, fratriſque, quod cum Aquiliis & Vitelliis ad recipiendum in urbem Tarquinios conjuraverant, virgis cæſos ſecuri percuſſit. Deinde in prœlio, quod adverſus eos gerebat, ſingulari certamine cum Arunte filio Tarquinii congreſſus eſt, ubi ambo mutuis vulneribus ceciderunt. Cujus corpus in foro poſitum, à collega laudatum, matronæ anno luxerunt.

Horatius Cocles.

PORSENNA rex Etruſcorum, cum Tarquinios in urbem reſtituere tentaret, & primo impetu Ianiculum cepiſſet: Horatius Cocles (illo cognomine, quod in alio prœlio oculum amiſerat) pro ponte ſublicio ſtetit, & aciem hoſtium ſolus ſuſtinuit donec pons à tergo interrumperetur, cum quo ſtatim in Tiberim decidit, & armatus ad ſuos transnavit. Ob hoc ei tantum agri publice datum eſt, quantum uno die circumarari potuiſſet: ſtatua quoque ei in Vulcanali poſita.

Mutius Scævula.

CUM Porſenna rex urbem obſideret, Mutius Cordus vir Romanæ conſtantiæ, ſenatum adiit, & veniam transfugiendi petiit, necem regis repromittens. Accepta poteſtate, in caſtra Porſennæ venit, ibique purpuratum pro rege, deceptus occidit. Apprehenſus & ad regem pertractus, dexteram aris impoſuit: hoc ſupplicii à reo exigens, quod in cæde peccaſſet. Vnde cum miſericordia regis abſtraheretur, quaſi beneficium referens, ait, trecentos adverſus eum ſimileis conjuraſſe. Quare ille territus, bellum acceptis obſidibus depoſuit. Mutio prata trans Tiberim data, ab eo Mutia appellata. Statua quoque ei honoris gratia conſtituta eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Clœlia virgo.

PORSENNA Clœliam virginem nobilem inter
obſides accepit: quæ, deceptis cuſtodibus, no-
ctu caſtris ejus egreſſa, equum quem fors dederat,
arripuit & Tiberim trajecit. A Porſenna per lega-
tos repetita & reddita. Cujus ille virtutem admi-
ratus, cum quibus optaſſet in patriam redire, per-
miſit: illa virgines pueroſque elegit, quorum æ-
tatem injuriæ obnoxiam ſciebat. Huic ſtatua e-
queſtris in foro poſita.

Fabii trecentifex.

ROMANI cum adverſum Vejenteis bellarent,
eos ſibi hoſteis familia Fabiorum privato nomine
depopoſcit: & profecti trecentifex, duce Fabio
conſule, fuerunt. Cum ſæpe victores exſtitiſſent,
apud Cremeram fluvium caſtra poſuerunt. Ve-
jentes ad dolos converſi, pecora ex adverſo in
conſpectu illorum poſuerunt: ad quæ progreſſi Fa-
bii, in inſidias delapſi, ad unum occiſione perie-
runt. Dies quo id factum eſt, inter nefaſtos rela-
tus. Porta qua profecti fuerant, Scelerata eſt ap-
pellata. Unus ex ea gente propter impuberem æ-
tatem domi relictus, genus propagavit ad Q. Fa-
bium Maximum qui Annibalem mora fregit, Cun-
ctator ab obtrectatoribus dictus.

P. Valerius Poplicola.

PUBLIUS Valerius, Voluſi filius, primum de
Vejentibus, iterum de Sabinis, tertio de utriſque
gentibus triumphavit. Hic, quia in locum Bruti
collegæ conſulem non ſubrogaverat, & domum in
Velia tutiſſimo loco habebat; in ſuſpicionem re-
gni affectati venit. Quo cognito, apud populum
queſtus, quod de ſe tale aliquid timuiſſent; im-
miſit qui domum ſuam diruerent. Secures etiam
faſcibus demiſit, eoſque in populi concione ſub-
miſit. Legem de provocatione à magiſtratibus ad

popu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

populum tulit; hinc Poplicola dictus. Qui cum [quater conſul] diem obiiſſet, adeo pauper exſtitit, ut collectis à populo nummis publice ſepultus ſit, & annuo matronarum luctu honoratus.

A. Poſthumius.

Tarquinius ejectus, ad Mamilium Tuſculanum generum ſuum confugit. Qui cum Latio concitato Romanos graviter urgeret, A. Poſthumius Dictator dictus, apud Regilli lacum cum hoſtibus conflixit. Ubi cum victoria nutaret, Magiſter equitum equis frenos detrahi juſſit, ut irrevocabili impetu ferrentur: ubi & aciem Latinorum fuderunt & caſtra ceperunt. Sed inter eos duo juvenes candidis equis inſigni virtute apparuerunt, quos Dictator quæſitos ut dignis muneribus honoraret, non reperit: Caſtorem & Pollucem ratus, ædem communi titulo dedicavit.

L. Quinctius Cincinnatus.

Lucius Quinctius Cincinnatus filium Kæſonem petulantiſſimum abdicavit; qui & à Cenſoribus notatus, ad Volſcos & Sabinos confugit, qui duce Clœlio Gracchó bellum adverſum Romanos gerebant, & Q. Minucium Conſulem in Algido monte cum exercitu obſidebant. Quinctius Dictator dictus. ad quem miſſi legati, nudum eum arantem trans Tiberim offenderunt: qui inſignibus ſumtis conſulem obſidio liberavit. Quare & à Minucio & ejus exercitu obſidionali corona donatus eſt. Vicit hoſteis: ducem eorum in deditionem accepit, & triumphi die ante currum egit. Sextodecimo die dictaturam, quam acceperat, depoſuit: & ad agriculturam reverſus eſt. Iterum poſt viginti annos Dictator dictus, Spurium Mœlium regnum affectantem, à Servilio Ahala Magiſtro equitum occidi juſſit. Domum ejus ſolo æquavit: unde locus ille Æquimælium dictus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Menenius Agrippa Lanatus.

MENENIUS Agrippa, cognomento Lanatus, dux electus adverſum Sabinos de iis triumphavit. Et cum populus à patribus seceſſiſſet, quod tributum & militiam non toleraret, nec revocari poſſet; Agrippa apud eum, Olim, inquit, humani artus cum ventrem otioſum cernerent, ab eo diſcordarunt, & ſuum illi miniſterum negarunt. Cum eo pacto & ipſi deficerent, intellexerunt ventrem acceptos cibos per omnia membra diſſerere: & cum eo in gratiam redierunt. Sic Senatus & Populus quaſi unum corpus diſcordia pereunt; concordia valent. Hac fabula populus regreſſus eſt. Creavit tamen Tribunos plebis, qui libertatem ſuam adverſum nobilitatis ſuperbiam defenderent. Menenius tanta paupertate deceſſit, ut eum populus collatis quadrantibus ſepeliret, locum ſepulchro Senatus publice daret.

C. Marcius Coriolanus.

CAJUS Marcius, à captis Coriolis urbe Volſcorum Coriolanus dictus: ob egregia militiæ facinora à Poſthumo optionem munerum accipiens, equum tantum & hoſpitem ſumpſit, virtutis & pietatis exemplum. Hic conſul gravi annona, advectum è Sicilia frumentum magno pretio dandum populo curavit; ut hac injuria plebs agros, non ſeditiones coleret. Ergo à Tribuno pleb. Decio die dicta, ad Volſcos conceſſit; eoſque duce Attio Tullo adverſus Romanos concitavit, & ad quartum ab urbe lapidem caſtra poſuit. Cumque nullis civium legationibus flecteretur, à Veturia matre & Volumnia uxore matronarum numero comitatis motus, omiſſo bello, ut proditor occiſus eſt. ibi templum Fortunæ muliebri conſtitutum eſt.

C. Lici-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

C. Licinius Stolo.

Fabius Ambuſtus ex duabus filiabus alteram Licinio Stoloni plebejo, alteram Aulo Sulpicio patricio conjugem dedit: quarum plebeja cum ſororem ſalutaret, cujus vir Tribunus militum conſulari poteſtate erat, faſces lictorios foribus appoſitos indecenter expavit. à ſorore irriſa, marito quæſta eſt: qui adjuvante ſocero, ut primum tribunatum plebis aggreſſus eſt, legem tulit, ut alter conſul ex plebe crearetur. Lex, reſiſtente Appio Claudio, lata tamen: & primus Licinius Stolo conſul factus. Idem lege ſancivit, ne cui plepejo plus quingenta jugera agri habere liceret. Et ipſe cum jugera quingenta haberet, & altera emancipati filii nomine poſſideret, in judicium vocatus, & primus omnium ſua lege punitus eſt.

L. Virginius Centurio.

Populus Romanus cum ſeditioſos magiſtratus ferre non poſſet, Decemviros legibus ſcribendis creavit, qui eas ex libris Solonis tralatas, duodecim Tabulis expoſuerunt. Sed cum pacto dominationis magiſtratum ſibi prorogarent; unus ex ipſis Appius Claudius Virginiam, Virginii centurionis filiam, in Algido militantis, adamavit: quam cum corrumpere non poſſet, clientem ſubornavit, qui eam in ſervitutem depoſceret, facile victurus, cum ipſe eſſet & accuſator, & judex. Pater re cognita, cum ipſo die judicii ſuperveniſſet, & filiam jam addictam videret, ultimo ejus adloquio impetrato, eam in ſecretum adduxit, & occidit: corpus ejus humeris gerens ad exercitum profugit, & milites ad vindicandum facinus accendit: qui creatis decem Tribunis, Aventinum occuparunt, Decemviros abdicare ſe magiſtratu coëgerunt, eosque omnes aut morte aut

aut exſilio punierunt. Appius Claudius in carcere necatus eſt.

Æſculapius Romam advectus.

ROMANI ob peſtilentiam reſponſo monente, ad Æſculapium Epidauro arceſſendum decem legatos principe Q. Ogulnio miſerunt. Qui cum eo veniſſent, & ſimulacrum ingens mirarentur, anguis è ſedibus ſuis elapſus, venerabilis, non horribilis, per mediam urbem cum admiratione omnium ad navem Romanorum perrexit, & ſe in Ogulnii tabernaculo conſpiravit. Legati Deum vehentes, Antium provecti ſunt. ubi per mollitiem maris, anguis proximum Æſculapii fanum petiit, & poſt paucos dies ad navim rediit: & cum adverſo Tiberi ſubveheretur, in proximam inſulam deſilivit. ubi templum ei conſtitutum: & peſtilentia mira celeritate ſedata eſt.

M. Furius Camillus.

FURIUS Camillus cum Faliſcos obſideret, ac ludi litterarii magiſter, principum filios ad eum adduxiſſet, vinctum eum hiſdem pueris in urbem redigendum & verberandum tradidit. Statim Faliſci ſe ei ob tantam juſtitiam dediderunt. Vejos decenni obſidio domuit, deque his triumphavit. Poſtmodum eſt crimini datum, quod albis equis triumphaſſet, & prædam iniqúe diviſiſſet: die dicta ab D. Appulejo Tribuno plebis damnatus, Ardeam conceſſit. Mox cum Galli Senones relictis ob ſterilitatem agris ſuis, Cluſium Etruriæ opidum obſiderent, miſſi ſunt Roma tres legati, qui Gallos monerent, ut ab oppugnatione deſiſterent. Ex his unus contra jus gentium in aciem proceſſit, & ducem Senonum interfecit. Quo commoti Galli, petitis in deditionem legatis, nec impetratis, Romam petierunt, & exercitum Romanum apud Aliam fluvium ceciderunt, die XVI. Kalend. Auguſti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

guſti, qui dies inter nefaſtos relatus, Alienſis dictus. Victores Galli urbem intraverunt, ubi nobiliſſimos ſenum in curulibus & honorum inſignibus, primo ut deos venerati, deinde ut homines deſpicati, interfecere. Reliqua juventus cum Manlio in Capitolium fugit, ubi obſeſſa, Camilli virtute liberata eſt: qui abſens Dictator dictus, collectis reliquiis, Gallos improviſos internecione occidit. Populum Rom. migrare Vejos volentem retinuit. Sic & opidum civibus, & civeis opido reddidit.

M. Manlius Capitolinus.

Manlius ob defenſum Capitolium Capitolinus dictus, ſedecim annorum voluntarium militem ſe obtulit. Triginta ſeptem militaribus donis à ſuis ducibus ornatus, triginta treis cicatrices in pectore habuit. Capta urbe auctor in Capitolium confugiendi fuit. Quadam nocte clangore anſeris excitus, Gallos aſcendentes dejecit. Patronus à civibus appellatus, & farre donatus eſt. Domum etiam in Capitolio publice accepit. Qua ſuperbia elatus, cum à Senatu ſuppreſſiſſe Gallicos theſauros argueretur, & addictos propria pecunia liberaret, regni affectati ſuſpicione in carcerem conjectus, populi conſenſu liberatus eſt. Rurſus cum in eadem culpa, & gravius perſeveraret, reus factus, & ab conſpectu Capitolii ampliatus eſt. Alio deinde loco damnatus, & de ſaxo Tarpejo præcipitatus: Domus diruta: bona publicata. Gentilitas ejus Manlii cognomen ejuravit, (ne quis poſtea Capitolinus vocaretur.)

A. Cornelius Coſſus.

Fidenates Fidei Romanorum hoſtes, ut ſine ſpe veniæ fortius dimicarent, legatos ad ſe miſſos interfecerunt: ad quos Quinctius Cincinnatus Dictator miſſus Magiſtrum equitum habuit Cornelium Coſſum, qui Lartem Tolumnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ducem ſua manu interfecit. De eo ſpolia opima Jovi Feretrio ſecundus ab Romulo conſecravit.

P. Decius Pater.

P. Decius * Mus bello Samnitico ſub Valerio Maximo & Cornelio Coſſo conſulibus Tribunus militum, exercitu in anguſtiis Gauri montis inſidiis hoſtium clauſo, accepto, quod poſtulaverat, præſidio, in ſuperiorem locum evaſit: hoſteis terruit. Ipſe intempeſta nocte per medias cuſtodias ſomno oppreſſas incolumis evaſit. Ob hoc ab exercitu civica corona [de quercu, quæ dabatur ei qui civeis in bello ſervaſſet; obſidionali, quæ dabatur ei qui obſidione civeis liberaſſet] donatus eſt. Conſul bello Latino, collega Manlio Torquato, poſitis apud Veſerim fluvium caſtris, cum utrique conſuli ſomnio obveniſſet, eos victores futuros, quorum dux in prœlio cecidiſſet. Tum collato cum collega ſomnio, cum conveniſſet, ut cujus cornu in acie laboraret, dis ſe manibus voveret, inclinante ſua parte, ſe & hoſteis per Valerium pontificem dis ſe manibus devovit. impetu in hoſteis facto victoriam ſuis reliquit.

P. Decius filius.

PUBLIUS Decius Decii filius, primo Conſul de Samnitibus triumphans, ſpolia ex his Cereri conſecravit. Iterum & tertio conſul, multa domi militiæque geſſit. Quarto conſulatu cum Fabio Maximo, cum Galli, Samnites, Umbri, Tuſci contra Romanos conſpiraſſent: ibi exercitu in aciem ducto, & cornu inclinante, exemplum patris imitatus, advocato Marco Livio pontifice, haſtæ inſiſtens & ſolennia verba reſpondens, ſe & hoſtes dis Manibus devovit. Impetu in hoſtes facto, victoriam ſuis reliquit. Corpus à collega laudatum, magnifice ſepultum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

T. Manlius Torquatus.

Titus Manlius Torquatus ob ingenii & linguæ tarditatem à patre rus relegatus, cum audiſſet ei diem dictam à Pompejo Tribuno plebis, nocte urbem petiit. Secretum colloquium à Tribuno impetravit, & gladio ſtricto dimittere eum accuſationem terrore multo compulit. Sulpicio Dictatore tribunus militum Gallum provocatorem occidit. Torquem ei detractum, cervici ſuæ indidit. Conſul bello Latino filium ſuum, quod contra imperium pugnaſſet, ſecuri percuſſit. Latinos apud Veſerim fluvium, Decii collegæ devotione ſuperavit. [Conſulatum recuſavit, quod diceret, neque ſe populi vitia, neque illum ſeveritatem ſuam poſſe ſufferre.]

M. Valerius Corvinus.

Reliquias Senonum Camillus perſequebatur. adverſum ingentem Gallum provocatorem ſolus Valerius trib. militum, omnibus territis, proceſſit. corvus ab ortu ſolis galeæ ejus inſedit, & inter pugnandum ora oculosque Galli verberavit. Hoſte devicto, Valerius Corvinus dictus. Hinc, cum ingens multitudo ære alieno oppreſſa, Capuam occupare tentaſſet, & ducem ſibi Quinctium neceſſitate compulſum feciſſet, ſublato ære alieno ſeditionem compreſſit.

Sp. Poſthumius.

Titus Veturius, & Spurius Poſthumius conſules bellum adverſum Samnites gerentes, à Pontio Theleſino duce hoſtium in inſidias inducti ſunt: nam ille ſimulatos transfugas miſit, qui Romanos docerent, Luceriam Apulam à Samnitibus obſideri. Quo duo itinera ducebant, aliud longius & tutius, aliud brevius & periculoſius: Feſtinatio brevius eligit. Itaque cum in inſidias veniſſent, (qui locus Furculæ Caudinæ vocabatur) C.

Pon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Pontius accitum patrem Herennium rogavit, quid fieri placeret. Ille ait, aut omneis occidendos, ut vires frangerentur; aut omnes dimittendos, ut beneficio obligarentur. utroque improbato conſilio, omnes ſub jugum miſit, icto fœdere, quod à Romanis poſtea improbatum eſt. Poſthumius Samnitibus deditus, nec receptus.

L. Papirius Curſor.

LUCIUS Papyrius, à velocitate Curſor, cum Dictatorem ſe adverſis ominibus contra Samnites profectum eſſe ſenſiſſet, ad auſpicia repetenda Romam regreſſus, edixit Fabio Rulliano, quem exercitui imponebat, ne manum cum hoſte conſereret. Sed ille opportunitate ductus, pugnavit. Reverſus Papyrius ſecuri eum ferire voluit: ille in urbem confugit, nec ſupplicem Tribuni tuebantur. Dein pater lacrymis; populus precibus veniam impetrarunt. Papyrius de Samnitibus triumphavit. Idem comis & jocorum ſtudioſus; cum Prænestinum prætorem graviſſime increpuiſſet, Expedi, inquit, lictor, ſecures. Et cum eum metu mortis attonitum vidiſſet, incommodam ambulantibus radicem exſcindi juſſit.

Q. Fabius Rullianus.

QUINCTUS Fabius Rullianus, primus ex ea familia ob virtutem Maximus, magiſter equitum, à Papyrio Curſore ob Samnitem victoriam ſecuri pæne percuſſus, primum de Apulis & Lucerinis, iterum de Samnitibus, tertio de Gallis, Umbris, Marſis, atque Tuſcis triumphavit. Cenſor libertinos tribu amovit. Iterum Cenſor fieri noluit, dicens non eſſe ex uſu reipublicæ eoſdem Cenſores ſæpius fieri. Hoc primus inſtituit, uti equites Romani Idibus Quinctilibus ab æde Honoris, albis equis inſidentes, in Capitolium tranſirent. Mortuo huic tantum æris populi liberalitate congeſtum

geſtum eſt, ut inde filius viſcerationem & epulum publice daret.

Manius Curius Dentatus.

Manius Curius Dentatus primo de Samnitibus triumphavit, quos uſque ad mare Superum perpacavit. Regreſſus, in concione ait: Tantum agri cepi, ut ſolitudo futura fuerit, niſi tantum hominum cepiſſem: tantum porro hominum cepi, ut fame perituri fuerint, niſi tantum agri cepiſſem. Iterum de Sabinis triumphavit. Tertio de Lucanis ovans urbem introivit. Pyrrhum Epirotam Italia expulit. Quaterna dena agri jugera viritim populo diviſit, ſibi deinde totidem conſtituit, dicens neminem eſſe debere civem, cui non tantum ſufficeret. Legatis Samnitum aurum offerentibus cum ipſe foco rapa torreret: Malo, inquit, hæc in fictilibus meis eſſe, & aurum habentibus imperare. Cum interverſæ pecuniæ argueretur, guttum ligneum quo uti ad ſacrificia conſueverat, in medium protulit, juravitque ſe nihil amplius de præda hoſtili in domum ſuam convertiſſe. Aquam Anienem de manubiis hoſtium in urbem induxit. Tribunus plebis patres auctores fieri coëgit comitiis, quibus plebejus magiſtratus creabatur: ob hæc merita domus ei apud Tiphatam, & agri jugera quingenta publice data.

Appius Claudius Cæcus.

Appius Claudius Cæcus in cenſura libertinos quoque in ſenatum legit. epulandi decantandique jus tibicinibus in publico ademit. Duæ familiæ ad Herculis ſacra ſunt deſtinatæ, Potitiorum & Pinariorum. Potitios Herculis ſacerdotes pretio corrupit, ut ſacra Herculea ſervos publicos edocerent: unde cæcatus eſt: gens Potitiorum funditus periit. Ne conſulatus cum plebeis communicaretur, acerrime reſtitit. Ne Fabius ſolus ad

bellum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

bellum mitteretur, contradixit. Sabinos, Samnites, Etruſcos bello domuit. Viam uſque Brundiſium lapide ſtravit: unde illa Appia dicta. Aquam Anienem in urbem induxit. Cenſuram ſolus omni quinquennio obtinuit. Cum de pace Pyrrhi ageretur, & gratia potentum per legatum Cineam pretio quæreretur: ſenex & cæcus lectica in Senatum latus, turpiſſimas conditiones magnifica oratione diſcuſſit.

Pyrrhus rex Epeirotarum.

PYRRHUS rex Epeirotarum, paterno genere ab Achille, materno ab Hercule oriundus, cum imperium orbis agitaret, & Romanos potenteis videret, Apollinem de bello conſuluit. Ille ambigue reſpondit:

Ajo te Æacida Romanos vincere poſſe.

Hoc dicto in voluntatem tracto, auxilio Tarentinorum bellum Romanis intulit: Lævinum Conſulem apud Heracleam elephantorum novitate turbavit. Cumque Romanos adverſis vulneribus occiſos videret, Ego, inquit, talibus viris brevi orbem terrarum ſubigere potuiſſem. Amicis gratulantibus, Quid mihi cum tali victoria, inquit, ubi exercitus robur amittam? Ad viceſimum ab urbe lapidem caſtra poſuit: Captivos Fabricio gratis reddidit. Viſo Lævini exercitu, eandem ſibi ait adverſus Romanos, quam Herculi adverſus hydram, fuiſſe fortunam. A Curio & Fabricio ſuperatus, Tarentum refugit, in Siciliam trajecit. Mox in Italiam Locros regreſſus, pecuniam Proſerpinæ avehere tentavit: ſed ea naufragio relata eſt. Tum in Græciam regreſſus, dum Argos oppugnant, ictu tegulæ proſtratus eſt. Corpus ad Antigonum regem Macedoniæ delatum magnifice ſepultum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Fabricius.

Pyrrhus cum ſecundo prœlio à Romanis eſſet pulſus Tarentum, interjecto anno contra Pyrrhum Fabricius miſſus eſt: qui prius inter legatos ſollicitari non poterat quarta regni parte promiſſa. Cum vicina caſtra ipſe, & rex haberent, medicus Pyrrhi nocte ad eum venit, promittens ſe Pyrrhum veneno occiſurum, ſi ſibi quidquam pollicitaretur: Quem Fabricius vinctum reduci juſſit ad dominum; Pyrrhoque dici, quæ contra caput ejus medicus ſpopondiſſet. Tum rex admiratus eum, dixiſſe fertur; Ille eſt Fabricius, qui difficilius ab honeſtate, quam Sol à ſuo curſu averti poſſet.

Decius Mus.

Volsinii, Etruriæ nobile opidum, luxuria pæne perierunt: Nam cum temere ſervos manumitterent, dein in curiam legerent, conſenſu eorum oppreſſi. Cum multa indigna paterentur, clam Roma auxilium petierunt. Miſſusque Decius Mus mox libertinos omneis ſuperavit; in carcere necavit, aut dominis in ſervitutem reſtituit.

Appius Claudius Caudex.

Appius Claudius victis Volſinienſibus, cognomento Caudex dictus, frater Cæci fuit. Conſul ad Mamertinos liberandos miſſus eſt, quorum arcem Carthaginienſes & Hiero rex Syracuſanus obſidebant. Primo ad explorandos hoſteis fretum piſcatoria nave trajecit, & cum duce Carthaginienſium egit ut præſidium arce deduceret. Rhegium regreſſus, quinqueremem hoſtium copiis pedeſtribus cepit: eo legionem in Sicilia traduxit. Carthaginienſes Meſſana expulit. Hieronem prœlio apud Syracuſas in deditionem accepit: qui eo periculo territus, Romanorum amicitiam petiit, isque poſtea fideliſſimus fuit.

C. Dui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

C. Duilius.

CAJUS Duilius primo Punico bello dux contra Carthaginienſes miſſus, cum videret eos multum mari poſſe, claſſem validam fabrefecit: & [quas corvos vocavere] manus ferreas cum irriſu hoſtium primus inſtituit, quibus inter pugnandum hoſtium naveis XXX apprehendit, XIII merſit: qui victi & capti ſunt. Annibal dux claſſis, Carthaginem fugit, & a ſenatu quæſivit: quid faciendum cenſerent. Omnibus, ut pugnaret, acclamantibus: Feci, inquit, & victus ſum: ſic pœnam crucis effugit. Nam apud Pœnos dux male re geſta puniebatur. Duilio conceſſum eſt, ut prælucente funali, & præcinente tibicine, à cœna publice rediret.

A. Atilius Calatinus.

ATILIUS Calatinus dux Romanorum adverſus Carthaginenſes miſſus, ex maximis & munitiſſimis civitatibus, Enna, Drepano, Lilybæo, hoſtilia præſidia dejecit, Panormum cepit. [Totam Siciliam pervagatus, paucis navibus magnam hoſtium claſſem, duce Amilcare, ſuperavit.] Sed cum ad Camerinam ab hoſtibus obſeſſam feſtinaret, à Pœnis in anguſtiis clauſus eſt, ubi Tribunus militum Calpurnius Flamma acceptis trecentis ſociis in ſuperiorem locum evaſit, conſulem liberavit: ipſe cum trecentis pugnans cecidit: poſtea ab Atilio ſemianimis inventus eſt. Senatus magno poſtea terrori hoſtibus fuit. Atilius glorioſe triumphavit.

M. Atilius Regulus.

MARCUS Atilius Regulus conſul, fuſis Sallentinis triumphavit: primusque Romanorum ducum in Africam claſſem trajecit: ea quaſſata de Amilcare naveis longas treis & ſexaginta accepit Opida ducenta, & hominum ducenta milia cepit Abſente eo, conjugi & liberis ob paupertaten

ſumtu

umtus publice dati. Mox arte Xanthippi Lacedæmonii mercenarii militis captus in carcerem miſſus. Legatus de permutandis captivis Romam miſſus dato jurejurando, ut ſi non impetraſſet, ita demum rediret; in ſenatu conditionem diſſuaſit: rejectisque à ſe conjuge & liberis, Carthaginem reverſſus: ubi in arcam ligneam conjectus, clavis introrſum actis, vigiliis ac dolore punitus eſt.

C. Lutatius Catulus.

CAJUS Lutatius Catulus primo Punico bello trecentis navibus adverſum Pœnos profectus, ſexcentas eorum naveis commeatibus & aliis oneribus impeditas, duce Annone apud Ægates inſulas, inter Siciliam & Africam, depreſſit, aut cepit, finemque bello impoſuit. Pacem petentibus hac conditione conceſſit, Sicilia, Sardinia, & ceteris inſulis intra Italiam Africamque decederent: Hiſpania citra Iberum fluvium ut abſtinerent.

Annibal Carthaginienſis dux.

ANNIBAL Amilcaris filius, novem annos natus, à patre aris admotus, odium in Romanos perenne juravit. Exinde ſocius & miles in caſtris patris fuit. Mortuo eo cauſſam belli quærens, Saguntum Romanis fœderatam intra ſex menſes evertit. Tum Alpibus patefactis, in Italiam trajecit. P. Scipionem apud Ticinum, Sempronium Longum apud Trebiam: Flaminium apud Traſimenum: Paullum & Varronem apud Cannas ſuperavit. Cumque Urbem capere poſſet, in Campaniam devertit, cujus deliciis elanguit. Et cum ad tertium ab urbe lapidem caſtra poſuiſſet, tempeſtatibus repulſus, primum à Fabio Maximo fractus, deinde à Valerio Flacco repulſus, à Gracccho & Marcello fugatus, in Africam revocatus, à Scipione ſuperatus, ad Antiochum regem Syriæ confugit,

eum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

eumque hoſtem Romanis fecit: quo victo, ad Pruſiam Bithyniæ regem conceſſit: unde Romana legatione per Titum Flamininum repetitus ne Romanis traderetur, hauſto, quod ſub anuli gemma habebat, veneno, abſumptus eſt, poſitus apud Libyſſam in arca lapidea, in qua hodieque inſcriptum eſt, ANNIBAL HIC SITUS EST.

Q. Fabius Maximus.

QUINCTUS Fabius Maximus Cunctator, Verrucoſus à verruca in labris ſita, Ovicula à clementia morum dictus: Conſul de Liguribus triumphavit. Annibalem mora fregit. Minucium magiſtrum equitum imperio ſibi æquari paſſus eſt: nihilominus periclitanti ſubvenit. Annibalem in agro Falerno incluſit. Manlium Statilium transfugere ad hoſteis volentem, equo & armis donatis retinuit: & Lucano cuidam fortiſſimo, ob amorem mulieris infrequenti, eandem emptam dono dedit. Tarentum ab hoſtibus recepit: Herculis ſignum inde tralatum in Capitolio dedicavit. De redemptione captivorum cum hoſtibus pepigit: quod pactum cum à Senatu improbaretur; fundum ſuum ducentis millibus vendidit, & fidei ſuæ ſatisfecit.

P. Scipio Naſica.

PUBLIUS Scipio Naſica, à Senatu vir optimus judicatus, Matrem deum hoſpitio recepit. Is cum adverſum auſpicia conſulem ſe à Graccho nominatum comperiſſet, magiſtratu ſe abdicavit. Cenſor ſtatuas quas ſibi quiſque per ambitionem in foro ponebat, ſuſtulit. Conſul Delminium urbem Delmatarum expugnavit. Imperatoris nomen à militibus, & ab ſenatu triumphum oblatum recuſavit: eloquentia primus, juris ſcientia conſultiſſimus, ingenio ſapientiſſimus: unde vulgo Corculum dictus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

M. Claudius Marcellus.

MARCUS Marcellus Virdumarum Gallorum ducem ſingulari prœlio fudit. [Spolia opima Jovi Feretrio tertius à Romulo conſecravit. Primus docuit quomodo milites cederent, nec terga præberent. Annibalem] apud Nolam, locorum anguſtia adjutus, vinci docuit. Syracuſas per treis annos expugnavit. Et cum per calumniam triumphus ei à ſenatu negaretur, de ſua ſententia in Albano monte triumphavit. Quinquies conſul, inſidiis Annibalis deceptus occubuit, & magnifice ſepultus. Oſſa Romam remiſſa à prædonibus intercepta perierunt.

Livia Claudia virgo Veſtalis.

ANNIBALE Italiam devaſtante, ex reſponſo librorum Sibyllinorum, Mater Deum è Peſſinunte arceſſita: cum adverſo Tiberi veheretur, repente in alto ſtetit; & cum moveri nullis viribus poſſet, ex libris cognitum, caſtiſſimæ demum feminæ manu moveri poſſe. Tum Claudia, virgo Veſtalis, falſo inceſtus ſuſpecta, deam oravit, ut ſi pudicam ſciret, ſequeretur: & zona impoſita navem movit. Simulacrum Matris Deum, dum templum ædificatur, Naſicæ, qui vir optimus judicabatur, quaſi hoſpiti datum.

M. Porcius Cato Cenſorius.

MARCUS Porcius Cato, genere Tuſculanus, à Valerio Flacco Romam ſolicitatus: tribunus militum in Sicilia; quæſtor ſub Scipione fortiſſimus; prætor juſtiſſimus fuit: in prætura Sardiniam ſubegit, ubi ab Ennio Græcis literis inſtitutus. Conſul Celtiberos domuit: & ne rebellare poſſent, literas ad civitates ſingulas miſit, ut muros diruerent: cum unaquæque ſibi ſoli imperari putaret, fecerunt. Syriaco bello Tribunus militum ſub M. Acilio Glabrione, occupatis

Theſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Thermopylarum jugis, præſidium hoſtium depulit. Cenſor L. Flamininum Conſularem ſenatu movit, quod ille in Gallia, ad cujuſdam ſcorti ſpectaculum, eductum quendam è carcere, in convivio jugulari juſſiſſet. Baſilicam ſuo nomine primus fecit. Matronis, ornamenta erepta Oppia lege, repetentibus, reſtitit. Accuſator aſſiduus malorum, Galbam octogenarius accuſavit; ipſe quadragies quater accuſatus, glorioſe abſolutus. Carthaginem delendam cenſuit. Poſt octoginta annos filium genuit. imago hujus, funeris gratia produci ſolet.

C. Claudius Nero, & Aſdrubal frater Annibalis.

ASDRUBAL frater Annibalis, ingentibus copiis in Italiam trajecit: actumque erat de Romano Imperio, ſi jungere ſe Annibali potuiſſet: Sed Claudius Nero, qui in Apulia cum Annibale caſtra conjunxerat, relicta in caſtris parte, cum dilectis ad Aſdrubalem properavit, & ſe Livio collegæ apud Senam opidum & Metaurum flumen conjunxit: amboque Aſdrubalem vicerunt. Nero regreſſus pari celeritate qua iverat, caput Aſdrubalis ante vallum Annibalis projecit. quo ille viſo, vinci ſe Fortuna Carthaginis confeſſus eſt. ob hæc Livius triumphans, Nero ovans, urbem introierunt.

P. Cornelius Scipio Africanus.

PUBLIUS Scipio ex virtutibus cognominatus Africanus, Jovis filius creditur: nam antequam conciperetur, ſerpens in lecto matris ejus apparuit, & ipſi parvulo draco circumfuſus, nihil nocuit. In Capitolium intempeſta nocte eunti numquam canes allatraverunt. Nec hic quidquam prius cœpit, quam in cella Jovis diutiſſime ſediſſet, quaſi divinam mentem acciperet. Decem & octo annorum patrem apud Ticinum ſingulari virtute

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

…tute ſervavit. Clade Cannenſi nobiliſſimos juvenes, Italiam deſerere cupientes, ſua auctoritate compeſcuit. Reliquias incolumes per media hoſtium caſtra Canuſium perduxit. Viginti quatuor annorum Prætor in Hiſpaniam miſſus, Carthaginem novam, qua die venit, cepit. Virginem pulcerrimam, ad cujus aſpectum concurrebatur, ad ſe vetuit adduci, patrique ejus ac ſponſo reſtitui juſſit. Aſdrubalem Magonemque, * fratres Annibalis, Hiſpania expulit: amicitiam cum Syphace Maurorum rege conjunxit. Maſſaniſam in ſocietatem recepit. Victor domum regreſſus, conſul ante annos factus, concedente collega in Africam claſſe trajecit. Aſdrubalis & Syphacis caſtra una nocte perrupit. Revocatum ex Italia Annibalem ſuperavit. Victis Carthaginienſibus leges impoſuit. Bello Antiochi legatus fratri fuit. captum filium gratis recepit. A Petilliis ac Nævio Tribunis plebis repetundarum accuſatus, librum rationum in conſpectu populi ſcidit: Hac die, inquit, Carthaginem vici: Bonum factum; in Capitolium eamus, & Diis ſupplicemus. Inde in voluntarium exilium conceſſit: ubi reliquam egit ætatem. Moriens ab uxore petiit, ne corpus ſuum Romam referretur.

M. Livius Salinator.

Livius Salinator, primo conſul de Illyriis triumphavit: tandem ex invidia peculatus reus, ab omnibus tribubus, excepta Metia, condemnatus. Iterum cum Claudio Nerone inimico ſuo conſul, ne reſp. diſcordia male adminiſtraretur, amicitiam cum eo junxit, & de victo Aſdrubale triumphavit. Cenſor cum eodem collega omneis tribus, excepta Metia, ærarias fecit: ſtipendio privavit, eo crimine, quod aut prius ſe injuſte condemnaſſent; aut poſtea tantos honores non recte tribuiſſent.

T. Quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

T. Quinctius Flamininus.

TITUS Quinctius Flamininus, [Flaminii, qui apud Traſimenum periit, filius,] conſul Macedoniam ſortitus, ducibus Caropis principis paſtoribus, provinciam ingreſſus, regem Philippum prœlio fudit, caſtris exuit. Filium ejus Demetrium obſidem accepit: quem pecunia multatum, in regnum reſtituit. à Nabide quoque Lacedæmonio filium obſidem accepit. Liberos etiam Græcos Nemeæ per præconem pronunciavit. Legatus etiam ad Pruſiam, ut Annibalem repeteret, miſſus.

M. Fulvius Nobilior.

MARCUS Fulvius Nobilior Hiſpanos ſuperavit: unde ovans urbem introiit. Conſul Ætolos, Ambraciotaſque, qui bello Macedonico Romanis adfuerant, poſt ad Antiochum defecerant, prœliis frequentibus victos, & in Ambraciam opidum coactos, in deditionem accepit; tantum ſignis tabuliſque pictis ſpoliavit: de quibus ttiumphavit. Quam victoriam per ſe magnificam, Quinctus Ennius amicus ejus, inſigni laude celebravit.

L. Scipio Aſiaticus.

SCIPIO Aſiaticus, frater Africani, infirmo corpore, tamen in Africa virtutis nomine à fratre landatus conſul, Antiochum regem Syriæ, legato fratre, apud Sipylum montem, cum arcus hoſtium pluvia hebetati fuiſſent, vicit: & regni relicti : patre parte privavit: hinc Aſiaticus dictus. Poſt reus pecuniæ interceptæ, ne in carcerem ducere tur, Gracchus pater Tribunus plebis, licet inimicus ejus, interceſſit. M. Cato Cenſor equum e ignominiæ cauſſa ademit.

Antiochus rex Syriæ.

ANTIOCHUS Syriæ rex, nimia opum fiduci bellum Romanis intulit, ſpecie Lyſimachiæ repe tundæ, quam à majoribus ſuis in Thracia cond

tar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tam Romam poſſidebant: ſtatimque Græciam inſulaſque ejus occupavit. In Eubœa luxuria elanguit. Adventu Acilii Glabrionis excitatus, Thermopylas occupavit: unde induſtria Marci Catonis ejectus, in Aſiam refugit. Navali prælio, cui Annibalem præfecerat, à L. Æmylio Regillo, ſuperatus: filium Scipionis Africani, quem inter navigandum ceperat, patri remiſit: qui ei, pro reddenda gratia, ſuaſit, amicitiam Romanam peteret. Antiochus ſpreto conſilio apud Sipylum montem cum L. Scipione conflixit: victus, & ultra Taurum montem relegatus, à ſodalibus, quos temulentus in convivio pulſaverat, occiſus eſt.

Cn. Manlius Vulſo.

CNÆUS Manlius Vulſo conſul, miſſus ad ordinandam Scipionis Aſiatici provinciam, cupiditate triumphi bellum Piſidis & Gallogræcis, qui Antiocho adfuerant, intulit. His facile victis, inter captivos uxor regis Orgiagontis centurioni cuidam in cuſtodiam data: à quo vi ſtuprata de inuria tacuit; & poſt impetrata redemtione, marito dulterum [centurionem] interficiendum tradidit.

L. Æmylius Paullus Macedonicus.

LUCIUS Paullus Æmylius, filius ejus qui pud Cannas cecidit, primo conſulatu, quem poſt res repulſas adeptus erat, de Liguribus triumphaxit. Rerum geſtarum ordinem in tabula pictum ublice poſuit. Iterum conſul Perſen Philippi ilium, regem Macedonum, apud Samothracas epit, victum flevit, & aſſidere ſibi juſſit: tamen triumphum duxit. In hac lætitia duos filios amit: & progreſſus ad populum, gratias Fortunæ git, quod ſi quid adverſi Reipubl. imminebat, ſua ſſet calamitate deciſum. Ob hæc omnia, ei à opulo & à ſenatu conceſſum eſt, ut ludis Circen-

ſibus triumphali veſte uteretur. Ob hujus conti-
nentiam & paupertatẽ poſt mortem ejus dos uxo-
ri, niſi venditis poſſeſſionibus, non potuit exſolvi.

Tib. Sempronius Gracchus.

TIBERIUS Sempronius Gracchus, nobiliſ-
ſima familia ortus, Scipionem Aſiaticum quamvis
inimicum, duci in carcerem non eſt paſſus. Præ-
tor Galliam domuit, conſul Hiſpaniam, altero
conſulatu Sardiniam: tantumque captivorum
adduxit, ut longa venditione res in proverbium
veniret, *Sardi venales*. Cenſor libertinos, qui
ruſticas tribus occuparant, in quatuor urbanas di-
viſit: ob quod à populo collega ejus Claudius
(nam ipſum auctoritas tuebatur) reus factus eſt:
& cum eum duæ claſſes condemnaſſent, Tiberiu
juravit ſe cum illo in exſilium iturum: ita reus ab-
ſolutus eſt. Cum in domo Tiberii duo angues
geniali toro repſiſſent, reſponſo dato, eum de do
minis periturum, cujus ſexus anguis fuiſſet occi
ſus: amore Corneliæ conjugis marem juſſit inter
ſici.

P. Scipio Æmylianus.

PUBLIUS Scipio Æmylianus, Paulli Mace
donici filius, à Scipone Africano adoptatus, i
Macedonia cum patre agens, victum Perſen ta
pertinaciter perſecutus eſt, ut media nocte in ca
ſtra redierit. Lucullo in Hiſpania legatus, apu
Intercatiam opidum provocatorem ſingulari pro
lio vicit. Muros hoſtilis civitatis primus aſcendi
Tribunus in Africa ſub M. Manilio imperator
cohortes octo obſidione vallatas conſilio & virtu
te ſervavit, à quibus corona obſidionali aurea d
natus. Cum ædilitatem peteret, conſul ante a
nos ultro factus, Carthaginem intra ſex menſ
delevit. Numantiam in Hiſpania, correcta pri
militum diſciplina, ſame vicit. hinc Numan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nus dictus. Cajo Lælio plurimum uſus. Ad reges adeundos miſſus, duos ſecum, præter eum, ſervos duxit. Ob res geſtas ſuperbus, Gracchum jure cæſum videri reſpondit. Obſtrepente populo, Taceant, inquit, quibus Italia noverca, non mater eſt. addidit, Quos ſub corona vendidi. Cenſor, Mummio collega ſegniore, in ſenatu ait, Utinam mihi collegam aut dediſſetis, aut non dediſſetis. Suſcepta Agrariorum cauſſa domi repente exanimis inventus, obvoluto capite elatus eſt ne livor in ore appareret. Hujus patrimonium tam exiguum fuit, ut XXXII. libras argenti, duas & ſelibram auri reliquerit.

C. Hoſtilius Mancinus.

Cajus Hoſtilius Mancinus conſul adverſum Numantinos vetantibus avibus, & neſcio qua voce revocante profectus, cum ad Numantiam veniſſet, exercitum Popillii acceptum prius corrigere decrevit: inde ſolitudinem petit. Eo die Numantini forte ſolemni nuptu filias locabant: & unam ſpecioſam duobus competentibus, pater puellæ conditionem tulit, ut ei illa nuberet, qui hoſtis dextram retuliſſet. Profecti juvenes, abſceſſum Romanorum in modum fugæ properantium cognoſcunt: rem ad ſuos referunt. Illi ſtatim quatuor millibus viginti millia Romanorum ceciderunt. Mancinus, auctore Tiberio Graccho quæſtore ſuo, in leges hoſtium fœdus percuſſit: quo per ſenatum improbato, Mancinus Numantinis deditus, nec receptus, augurio in caſtra deductus: præturam poſtea conſecutus eſt.

L. Mummius Achaicus.

Lucius Mummius, devicta Achaja, Achaicus; conſul adverſus Corinthios miſſus, victoriam alieno labore quæſitam intercepit. Nam cum illos Metellus Macedonicus apud Heracleam fudiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſet, & duce Critolao privaſſet, cum lictoribus & paucis equitibus in Metelli caſtra properavit, & Corinthios apud Leucopetram vicit duce Diæo, qui domum refugit, eamque incendit: conjugem interfecit, & in ignem præcipitavit: ipſe veneno interiit. Mummius Corinthum ſignis tabuliſque ſpoliavit: quibus cum totam repleſſet Italiam; in domum ſuam nihil contulit.

Q. Cæcilius Metellus Macedonicus.

QUINCTUS Cæcilius Metellus à domita Macedonia Macedonicus: prætor Pſeudophilippum, qui idem Andriſcus eſt, vicit. Achæos bis prœlio fudit: triumphandos Mummio tradidit. Inviſus plebi ob nimiam ſeveritatem: & ideo poſt duas repulſas conſul ægre factus, Arbachos in Hiſpania domuit. Apud Contebriam opidum cohortes, loco pulſas, redire & locum recipere juſſit. Cum omnia proprio & ſubito conſilio ageret, amico cuidam quid acturus eſſet roganti: Tunicam, inquit, meam exurerem, ſi eam conſilium meum ſcire exiſtimarem. Hic quatuor filiorum pater, ſupremo tempore humeris eorum ad ſepulcrum elatus eſt: ex quibus treis conſulares, unum etiam triumphantem vidit.

Q. Cæcilius Metellus Numidicus.

QUINTUS Cæcilius Metellus, Numidicus: quia conſul de Iugurtha rege Numidiæ triumphavit. Cenſor Quinctium, qui ſe Tiberii Gracchi filium mentiebatur, in cenſum non recepit. Idem in legem Appulejam per vim latam jurare noluit. quare in exſilium actus, Smyrnæ exſulavit. Calidia deinde rogatione revocatus, cum ludis forte litteras in theatro accepiſſet, non prius eas legere dignatus eſt quam ſpectaculum finiretur. Metellæ ſororis ſuæ virum laudare noluit, quod is ſolus judicium contra leges detrectarat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Q. Metellus Pius.

QUINTUS Metellus Pius, Numidici filius: Pius, quia patrem lacrumis & precibus aſſidue ab exilio revocavit. Prætor bello ſociali Q. Popedium, Marſorum ducem, interfecit. Conſul in Hiſpania Herculejos fratres oppreſſit: Sertorium Hiſpania expulit. Adoleſcens in petitione præturæ & pontificatus, conſularibus viris prælatus eſt.

Tiberius Gracchus.

TIBERIUS Gracchus, Africani ex filia nepos, quæſtor Mancino in Hiſpania, fœdus ejus flagitioſum probavit. Periculum deditionis eloquentiæ gratia effugit. Tribunus plebis [legem] tulit, ne quis plus quingenta agri jugera haberet. Octavio collegæ intercedenti, novo exemplo magiſtratum abrogavit. Dein tulit, * ut ea familia, quæ ex Attali hereditate erat, ageretur: ut populo divideretur. Deinde cum prorogare ſibi poteſtatem vellet, adverſis auſpiciis in publicum proceſſit, ſtatimque Capitolium petiit, manum ad caput referens: quo ſalutem ſuam populo commendabat: hoc nobilitas ita accepit, quaſi diadema poſceret: ſegniterque ceſſante Mucio conſule; Scipio Naſica, ſequi ſe juſſis qui ſalvam Rempubl. vellent, Gracchum in Capitolium perſecutus oppreſſit. Cujus corpus Lucretii Ædilis manu in Tiberim miſſum; unde ille Veſpillo dictus. Naſica ut invidiæ ſubtraheretur, per ſpeciem legationis in Aſiam ablegatus eſt.

C. Gracchus.

CAJUS Gracchus peſtilentem Sardiniam quæſtor ſortitus, non veniente ſucceſſore, ſua ſponte diſceſſit. Aſculanæ & Fregellanæ defectionis invidiam ſuſtinuit. Tribunus plebis agrarias & frumentarias leges tulit. colonos etiam Capuam & Tarentum mittendos cenſuit. Triumviros agris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dividundis ſe, & Fulvium Flaccum,& C. Craſſum conſtituit. Minucio Ruſo Tribuno plebis legibus ſuis obrogante in Capitolium venit: ubi cum Atilius, præco Opimii conſulis, in turba fuiſſet occiſus, in forum deſcendit, & imprudens concionem à Tribuno plebis avocavit. qua re arceſſitus, cum in ſenatum non veniſſet,armata familia Aventinum occupavit. ubi ab Opimio victus, dum à templo Dianæ deſilit, talum intorſit, & Pomponio amico apud portam Trigeminam, P. Lætorio in Ponte ſublicio perſequentibus reſiſtente, in lucum Furinæ pervenit. Ibi vel ſua, vel ſervi Euphori manu interfectus: caput à Septimulejo, amico Gracchi, ad Opimium relatum, auro expenſum fertur, propter avaritiam infuſo plumbo gravius effectum.

M. Livius Druſus.

MARCUS Livius Druſus, genere & eloquentia magnus, ſed ambitioſus & ſuperbus, Ædilis munus magnificentiſſimum dedit: ubi Remmio collegæ, quædam de utilitate Reipublicæ ſuggerenti: Quid tibi, inquit, cum republica noſtra? Quæſtor in Aſia nullis inſignibus uti voluit, ne quid ipſo eſſet inſignius. Tribunus pl. Latinis civitatem, plebi agros, equitibus curiam, ſenatui judicia permiſit. Nimiæ liberalitatis fuit: ipſe etiam profeſſus, nemini ſe ad largiendum præter cœlum & cœnum reliquiſſe: ideoque cum pecunia egeret, multa contra dignitatem fecit. Magulſam Mauritaniæ principem ob regis ſimultatem profugum, accepta pecunia Boccho prodidit quem ille elephanto objecit. Adherbalem filium regis Numidarum obſidem domi ſuæ ſuppreſſit: redemtionem ejus occultam à patre ſperans: Cæpionem inimicum actionibus ſuis reſiſtentem ait ſe de ſaxo Tarpejo præcipitaturum. Philipp

co

conſuli legibus Agaariis reſiſtenti, ita collum in comitio obtorſit, ut multus ſanguis efflueret è naribus : quam ille, luxuriam obprobans, muriam de turdis eſſe dicebat. Idem ex gratia nimia in invidiam venit. * nam plebs acceptis agris gaudebat; expulſi dolebant, equites in ſenatum lecti lætabantur; ſed præteriti querebantur : ſenatus permiſſis judiciis exſultabat; ſed ſocietatem cum equitibus ægre ferebat. Unde Livius anxius, ut Latinorum poſtulata differret; qui promiſſam civitatem flagitabant, repente in publico concidit, ſive morbo comitiali, ſeu hauſto caprino ſanguine, ſemianimis domum relatus. Vota pro illo per Italiam publice ſuſcepta ſunt : & cum Latini conſulem in Albano monte interfecturi eſſent, Philippum admonuit ut caveret : unde in ſenatu accuſatus; cum domum ſe reciperet, immiſſo inter turbam percuſſore, corruit. Invidia cædis apud Philippum, & Cæpionem fuit.

C. Marius Pater.

CAJUS Marius ſepties conſul, Arpinas, humili loco natus, primis honoribus per ordinem functus, legatus Metello in Numidia, criminando eum conſulatum adeptus, Jugurtham captum ante currum egit. In proximum annum conſul ultro factus, Teutones in Gallia apud aquas Sextias, Cimbros in Italia in campo Caudio vicit, deque his triumphavit. Sexies conſul per ordinem factus, Appulejum Saturninum Trib. plebis, & Glauciam prætorem ſeditioſos, ex ſenatus conſulto interemit. Et cum Sulpicia rogatione provinciam Sullæ eriperet, armis ab eo victus, Minturnis in palude delituit. Inventus, & in carcerem conjectus, immiſſum percuſſorem Gallum vultus, auctoritate deterruit : acceptaque navicula in Africam trajecit, ibi diu exſulavit. Mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Cinnana dominatione revocatus, ruptis ergaſtulis exercitum fecit: cæſisque inimicis injuriam ultus, ſeptimo conſulatu, ut quidam ferunt, voluntaria morte deceſſit.

C. Marius Filius.

CAJUS Marius filius viginti quinque annorum conſulatum invaſit: quem honorem tam immaturum mater flevit. Hic patri ſævitia ſimilis, curiam armatus obſedit, inimicos trucidavit, quorum corpora in Tiberim præcipitavit. In apparatu belli quod contra Sullam parabatur, apud Sacriportum vigiliis & labore defeſſus, ſub dio requievit: & abſens victus, fugæ, non pugnæ interfuit. Præneſte refugit, ubi per Lucretium Offellam obſeſſus, tentata per cuniculum fuga, cum omnia ſepta intelligeret, jugulandum ſe Pontio Teleſino præbuit.

L. Cornelius Cinna.

LUCIUS Cornelius Cinna flagitioſiſſimus, rempub. ſumma crudelitate vaſtavit. Primo conſulatu legem de exſulibus revocandis ferens, ab Octavio collega prohibitus, & honore privatus, urbe profugit: vocatisque ad pileum ſervis, adverſarios vicit: Octavium interfecit: Janiculum occupavit. Iterum & tertium conſulem ſe ipſe fecit. Quarto conſulatu cum bellum contra Sullam pararet, Anconæ ob nimiam crudelitatem ab exercitu lapidibus occiſus eſt.

C. Flavius Fimbria.

CAJUS Flavius Fimbria (ſæviſſimus quippe Cinnæ ſatelles) Valerio Flacco conſuli legatus in Aſiam profectus, per ſimultatem dimiſſus, corrupto exercitu, ducem interficiendum curavit. Ipſe correptis imperii inſignibus, provinciam ingreſſus, Mithradatem Pergamo expulit. Ilium, ubi tardius portæ patuerant, incendi juſſit: ibi Mi-

nervæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nervæ templum inviolatum ſtetit, quod divina majeſtate ſervatum nemo dubitavit. Ibidem Fimbria militiæ principes ſecuri percuſſit: mox à Sulla Pergami obſeſſus, corrupto exercitu deſertus ſemet occidit.

Viriathus Luſitanus.

VIRIATHUS genere Luſitanus, ob paupertatem primo mercenarius, deinde alacritate venator, audacia latro, ad poſtremum dux, bellum adverſum Romanos ſumpſit, eorumque imperatorem Claudium Unimanum, dein C. Nigidium oppreſſit. Pacem à populo Romano maluit integer petere, quam victus: & cum alia dediſſet, & arma retinerentur, bellum renovavit. Cœpio cum vincere eum aliter non poſſet, duos ſatellites pecunia corrupit; qui Viriathum humi depoſitum peremerunt. Quæ victoria, quia empta erat, à ſenatu non probata.

M. Æmylius Scaurus.

MARCUS Æmylius Scaurus nobilis, pauper. nam pater ejus, quamvis patricius, ob paupertatem carbonarium negotium exercuit. Ipſe primo dubitavit, honores peteret, an argentariam faceret: ſed eloquentiæ conſultus, ex ea gloriam peperit. Primo in Hiſpania corniculo meruit. ſub Oreſte in Sardinia ſtipendia fecit. Ædilis, juri reddendo magis, quam muneri edendo ſtuduit. Legatus Calpurnii, Jugurthæ adverſus: tandem ejus pecunia victus. Conſul legem de ſumptibus & libertinorum ſuffragiis tulit. P. Decium Prætorem transeunte ipſo ſedentem, juſſit aſſurgere, eique veſtem ſcidit, ſellam concidit: ne quis ad eum in jus iret, edixit. Conſul Ligures & Ganiſcos domuit, atque de his triumphavit. Cenſor viam Æmyliam ſtravit: pontem Mulvium fecit. Tantumque auctoritate potuit, ut Opimium contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

trà Gracchum; Marium contra Glauciam & Saturninum, privato conſilio armaret. Idem filium ſuum, quia præſidium deſeruerat, in conſpectum ſuum vetuit accedere: ille ob hoc dedecus mortem ſibi conſcivit. Scaurus ſenex cum à Vario tribuno plebisargueretur, quaſi ſocios & Latium ad arma coëgiſſet, apud populum ait: Varius Sucronenſis Æmylium Scaurum ait ſocios ad arma coëgiſſe; Scaurus negat: utri potius credendum putatis?

L. Appulejus Saturninus.

Lucius Appulejus Saturninus, tribunus plebis ſeditioſus, ut gratiam Marianorum militum pararet, legem tulit, ut veteranis centena agri jugera in Africa dividerentur: intercedentem Bæbium collegam, facta per populũ lapidatione, ſubmovit. Glauciæ prætori, quod is eo die, quo ipſe concionem habebat, jus dicendo partem populi avocaſſet, ſellam concidit, ut magis popularis videretur. Quendam libertini ordinis ſubornavit, qui ſe Tiberii Gracchi filium fingeret. Ad hoc teſtimonium Sempronia ſoror Gracchorum producta, nec precibus, nec minis adduci potuit, ut decus familiæ agnoſceret. Saturninus Aulo Nonio competitore interfecto Tribunus plebis refectus, Siciliam, Achajam, Macedoniam novis colonis deſtinavit: & aurum, dolo, an ſcelere * Cæpionis partum, ad emtionem agrorum convertit. Aqua & igni interdixit ei, qui in leges ſuas non juraſſet. Huic legi multis nobilibus obrogantibus cum tonuiſſet, clamavit, Jam, inquit, niſi quieſcitis, grandinabit. Metellus Numidicus exſulare quam jurare maluit. Saturninus tertio Tribunus pleb. refectus, ut ſatellitem ſuum Glauciam prætorem, conſulem faceret, Memmium competitorem ejus in campo Martio necandum curavit. Marius ſena-

ſenatusconſulto armatus, quo cenſebatur, darent operam conſules ne quid Reſpubl. detrimenti caperet; Saturninum & Glauciam in Capitolium perſecutus obſedit, maximoque aſtu inciſis fiſtulis, in deditionem accepit: nec deditis fides ſervata. Glauciæ fracta cervix: Appulejus cum in curiam fugiſſet, lapidibus & tegulis deſuper interfectus eſt. Caput ejus Rabirius quidam ſenator per convivia in ludibrium circumtulit.

L. Licinius Lucullus.

LUCIUS Lucullus nobilis, diſertus & dives, munus quæſtorium ampliſſimum dedit. Ptolemæum regem Alexandriæ conſuli Sullæ conciliavit: & mox per Murænam in Aſia claſſem Mithridatis. Prætor Africam juſtiſſime rexit. Adverſus Mithridatem conſul miſſus, collegam ſuum Cottam Chalcedone obſeſſum liberavit. Cyzicum obſidio ſolvit: Mithridatis copias ferro & fame afflixit, eumque regno ſuo Ponto expulit. Quem rurſum cum Tigrane rege Armeniæ ſubveniente magna felicitate ſuperavit. Nimius in habitu: maxime ſignorum & tabularum amore flagravit. Poſt cum alienata mente deſipere cœpiſſet, tutela ejus M. Lucullo fratri permiſſa eſt.

L. Cornelius Sulla.

CORNELIUS Sulla, à fortuna Felix dictus, cum parvulus à nutrice ferretur, mulier obvia, Salve, inquit, puer, tibi & Reipubl. tuæ felix: & ſtatim quæſita quæ hoc dixiſſet, non potuit inveniri. Hic quæſtor Marii, Jugurtham à Boccho in deditionem accepit. Bello Cimbrico & Teutonico legatus, bonam operam navit. Prætor inter civeis jus dixit. Prætor Ciliciam provinciam habuit. Bello ſociali Samnites, Irpinoſque ſuperavit. Ne monumenta Bocchi tollerentur, Mario reſtitit. Conſul Aſiam ſortitus, Mithridatem

apud Orchomenum & Chæroneam prœlio fudit.
Archelaum præfectum ejus Athenis vicit. Por-
tum Peiræum recepit. Enetos,& Dardanos in iti-
nere ſuperavit.Cum rogatione Sulpicia imperium
ejus transferretur ad Marium , in Italiam regreſ-
ſus, corruptis adverſariorum exercitibus, Carbo-
nem Italia expulit. Marium filium apud Sacri-
portum , Teleſinum apud portam Collinam vicit.
Mario Præneſte interfecto , Felicem ſe edicto ap-
pellavit. Proſcriptionis tabulas primus propoſuit.
Novem millia deditorum in villa publica cecidit.
Numerum ſacerdotum auxit,tribuniciam poteſta-
tem minuit. Repub. ordinata Dictaturam depo-
ſuit : unde ſperni cœptus , Puteolos conceſſit ; &
morbo, qui phthiriaſis vocatur, interiit.

Mithradates rex Ponti.

MITHRADATES rex Ponti , oriundus à ſep-
tem Perſis, magna vi animi & corporis, ut ſexju-
ges equos regeret , duarum & viginti gentium o-
re loqueretur. Bello ſociali diſſidentibus Roma-
nis, Nicomedem Bithynia, Ariobatzanem Cappa-
docia expulit. Litteras per totam Aſiam miſit, ut
quicunque Romanus eſſet , certa die interficere-
tur : & factum eſt. Græciam inſulasque omnes ,
excepta Rhodo, occupavit. Sulla eum prœlio vi-
cit, claſſem ejus proditione Archelai intercepit :
ipſum apud Orchomenum opidum fudit; & op-
preſſiſſet , niſi adverſum Marium feſtinans , qua-
lemcunque pacem componere maluiſſet. Deinde
eum Cabiris reſiſtentem Lucullus fudit. Mithra-
dates poſt à Pompejo nocturno prœlio victus, in
regnum confugit: ubi per ſeditionem popularium
à Pharnace filio in turre obſeſſus , venenum ſum-
pſit, Quod cum tardius ſubiret , quia adverſum
venena multis antea medicaminibus corpus fir-
marat : immiſſum percuſſorem Gallum Sithocum
aucto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

auctoritate vultus territum revocavit, &in cædem ſuam manum trepidantis adjuvit.

Cn. Pompejus Magnus.

Cn. Pompejus Magnus, civili bello Sullæ partes ſecutus, ita egit, ut ab eo maxime diligeretur. Siciliam ſine bello à proſcriptis recepit. Numidiam Hiarbæ ereptam, Maſſiniſæ reſtituit. Viginti ſex annos natus triumphavit. Lepidum acta Sullæ reſcindere volentem, privatus Italia fugavit. Prætor in Hiſpaniam pro conſulibus miſſus Sertorium vicit. Mox piratas intra quadrageſimum diem ſubegit. Tigranem ad deditionem, Mithradatem ad venenum compulit. Deinde mira felicitate [& celeritate] nunc in Septemtrione Albanos, Colchos, Heniochos, Caſpios, Iberos: tunc in oriente Parthos, Arabas, atque Judæos cum magno ſui terrore penetravit. Primus in Hircanum, Caſpium, Rubrum, & Arabicum mare uſque pervenit. Mox cum diviſo orbis imperio, Craſſus Syriam, Cæſar Galliam, Pompejus urbem obtineret, poſt cædem Craſſi, Cæſarem dimittere exercitum juſſit: Cujus infeſto adventu urbe pulſus, in Pharſalia victus, ad Ptolemæum Alexandriæ regem confugit. Ejus imperio ab Achilla & Pothino ſatellitibus occiſus eſt: [Hujus latus ſub oculis uxoris & liberorum à Septimio Ptolomæi præfecto mucrone confoſſum eſt. Jamque defuncti caput gladio præciſum, quod uſque ad ea tempora fuerat adoratum. Truncus Nilo jactus, à Servio Codro rogo inuſtus, humatuſque eſt, inſcribente ſepulchro: Hic situs est Magnus Pompeius. Caput ab Achilla Ptolemæi ſatellite, Ægyptio velamine involutum, cum anulo Cæſari præſentatum eſt: qui non continens lacrymas, illud plurimis & precioſiſſimis odoribus cremandum curavit.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ADDITAMENTUM VIRORUM ILLUSTRIUM,

ex libris antiquis manu deſcriptis.

Iulius Cæſar I.

CAjus Julius Cæſar veneratione rerum geſtarum Divus dictus: contubernalis Thermo in Aſiam profectus; cum ſæpe ad Nicomedem regem Bithynię commearet, impudicitiæ infamatus eſt. Mox Dolabellam judicio oppreſſit. Dum ſtudiorum cauſſa Rhodum petit, à piratis captus & redemptus, eoſdem & poſtea captos punivit. Prætor Luſitaniam, & poſt Galliam, ab Alpibus uſque, & Oceanum bis claſſe transgreſſus, Britanniam ſubegit. Cum ei triumphus à Pompejo negaretur, armis eum urbe pulſum in Pharſalia vicit. Capite ejus ablato flevit; & honoriſice ſepeliri fecit: mox à ſatellitibus Ptolemæi obſeſſus, eorum & regis nece Pompejo parentavit. Pharnacem Mithridatis filium fama nominis fugavit. Jubam & Scipionem in Africa; Pompejos juvenes in Hiſpania apud Mundam opidum ingenti prœlio vicit. deinde ignoſcendo amicis odia cum armis depoſuit; nam Lentulum tantum, & Afranium, & Fauſtum Sullæ filium juſſit occidi. Dictator in perpetuum factus à ſenatu; in curia, Caſſio & Bruto cædis auctoribus, tribus & viginti vulneribus occiſus eſt: cujus corpore pro roſtris poſito, Sol orbem ſuum celaſſe dicitur.

Octavianus Cæſar II.

Cæsar Octavianus ex Octavia familia in Juliam

liam translatus, in ultionem Julii Cæſaris, à quo heres fuerat inſtitutus, Brutum & Caſſium cædis auctores in Macedonia vicit. Sextum Pompejum Cn. Pompeji F. bona paterna repetentem, in freto Siculo ſuperavit. Marcum Antonium conſulem Syriam obtinentem, amore Cleopatræ devinctum, in Actiaco Ambraciæ litore debellavit: Reliquam orbis partem per legatos domuit. Huic Parthi ſigna, quæ Craſſo ſuſtulerant, ultro reddiderunt. Indi, Scythæ, Sarmatæ, Daci, quos non domuerat, dona miſerunt. Jani gemini portas, bis ante ſe clauſas, primo ſub Numa, iterum poſt primum Punicum bellum, ſua manu clauſit. Dictator in perpetuum factus, à ſenatu, ob res geſtas Divus Auguſtus eſt appellatus.

Cato Prætorius. III.

CATO Prætorius, Catonis Cenſorii pronepos, cum in domo avunculi Druſi educaretur, nec pretio, nec minis potuit adduci à Q. Popedio Silone Marſorum principe ut favere ſe cauſſæ Sociorum diceret. Quæſtor in Cyprum miſſus ad vehendam ex Ptolemæi hereditate pecuniam, cum ſumma eam fide perduxit: præterea conjuratos puniendos cenſuit. Bello civili, Pompeji partes ſecutus eſt: quo victo exercitum per deſerta Africæ duxit, ubi Scipioni conſulari delatum ad ſe imperium conceſſit. Victis partibus, Uticam conceſſit. ubi filium hortatus, ut clementiam Cæſaris experiretur, ipſe lecto Platonis libro, qui de bonis mortis eſt, ſemet occidit.

M. Tullius Cicero. IV.

MARCUS Tullius Cicero, genere Arpinas, patre equite Romano natus, genus à Tito Tatio rege duxit. Adoleſcens Roſciano judicio eloquentiam, & libertatē ſuam adverſus Sullanos oſtendit: ex quo veritus invidiam Athenas ſtudiorū gratia

petivit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

petivit, ubi Antiochum Academicum philoſophum ſtudioſe audivit: inde eloquentiæ gratia Aſiam, poſt Rhodum petiit, ubi Molonem Græcum, rhetorem tum diſertiſſimum, magiſtrum habuit; qui fleſſe dicitur quod per hunc Græcia eloquentiæ laude privaretur. Quæſtor Siciliam habuit. Ædilis C. Verrem repetundarum damnavit. Prætor Ciliciam latrociniis liberavit. Conſul conjuratos capite punivit. Mox invidia P. Clodii, inſtinctuque Cæſaris & Pompeji, quos dominationis ſuſpectos, eadem, qua quondam Sullanos, libertate perſtrinxerat, ſollicitatis Piſone & Gabinio conſulibus, qui Macedoniam Syriamque provincias in ſtipendium opera hujus acceperant, in exſilium actus: mox ipſo referente Pompejo rediit, eumque civili bello ſecutus eſt. Quo victo veniam à Cæſare ultro accepit: quo interfecto Auguſtum fovit; Antonium hoſtem judicavit. Et cum III-viros ſe feciſſent, Cæſar, Lepidus, Antoniuſque, concordia non aliter viſa eſt inter eos jungi poſſe, niſi Tullius necaretur: qui, immiſſis ab Antonio percuſſoribus, cum forte Formiis quieſceret, imminens exitium corvi auſpicio didicit, & fugiens occiſus eſt. Caput ad Antonium relatum.

Marcus Brutus. V.

MARCUS Brutus avunculi Catonis imitator, Athenis philoſophiam, Rhodi eloquentiam didicit. Cytheridem mimam cum Antonio & Gallo amavit. Quæſtor in Galliam proficiſci noluit, quod is bonis omnibus diſplicebat. Cum Appio Claudio in Cilicia fuit: & cum ille repetundarum accuſaretur, ipſe ne verbo quidem infamatus eſt. Civili bello à Catone ex Cilicia retractus Pompejum ſecutus eſt. quo victo, veniam à Cæſare accepit, & proconſul Galliam rexit; tamen cum aliis con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

conjuratis in curia Cæſarem occidit. Et ob invidiam veteranorum in Macedoniam miſſus, ab Auguſto in campis Philippicis victus, Stratoni cervicem præbuit.

C. Caßius Longinus. VI.

CAJUS Caſſius Longinus quæſtor Craſſi in Syria fuit, poſt cujus cædem, collectis reliquiis in Syriam rediit. Oſacem præfectum regium apud Orontem fluvium ſuperavit. Dein quod coemtis Syriacis mercibus fœdiſſime negotiaretur, Carvota cognominatus eſt. Trib. pleb. Cæſarem oppugnavit. Bello civili Pompejum ſecutus claſſi præfuit: à Cæſare veniam accepit, tamen adverſus eum conjurationis auctor cum Bruto fuit, & in cæde dubitanti cuidam, Vel per me, inquit, feri: magnoque exercitu comparato, in Macedonia Bruto conjunctus in campis Philippicis ab Antonio victus, cum eandem fortunam Bruti putaret, qui Cæſarem vicerat, Pandaro liberto jugulum præbuit. Cujus morte inaudita, Antonius exclamaſſe dicitur, Vici.

Sextus Pompejus. VII.

SEXTUS Pompejus in Hiſpania apud Mundam victus, amiſſo fratre, reliquiis exercitus collectis Siciliam petiit. ubi ruptis ergaſtulis mare obſedit. Interceptis commeatibus Italiam vexavit: & cum mari feliciter uteretur, Neptuni ſe filium confeſſus eſt, eumque bobus auratis & equo placavit. Pace facta epulatus in navi cum Antonio & Cæſare non invenuſte ait: Hæ ſunt meæ carinæ: quia Romæ in Carinis domum ejus Antonius tenebat. Rupto per eundem Antonium fœdere Sextus ab Auguſto per Agrippam navali prœlio victus in Aſiam fugit, ubi ab Antonianis militibus occiſus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Marcus Antonius. VIII.

MARCUS Antonius in omnibus expeditionibus Julio Cæſari comes, Lupercalibus diadema ei imponere tentavit: mortuo divinos honores decrevit. Auguſtum perſidioſe tractavit: à quo apud Mutinam victus, * Peruſii fame domitus in Galliam fugit: ibi Lepidum ſibi collegam adjunxit: Brutum, exercitu ejus corrupto, occidit: Reparatis viribus in Italiam regreſſus cum Cæſare in gratiam rediit. Triumvir factus proſcriptionem à Lucio Cæſare avunculo ſuo cepit. In Syriam miſſus bellum Parthis intulit: à quibus victus, vix tertiam partem de quindecim legionibus in Ægyptum perduxit; ibi Cleopatræ amore devinctus in Actiaco liture ab Auguſto victus eſt. In Alexandriam regreſſus, cum habitu regio in ſolio regali ſediſſet, necem ſibi conſcivit.

Cleopatra Regina. IX.

CLEOPATRA Ptolemæi regis Ægyptiorum filia, à fratre ſuo Ptolemæo, eodemque marito, quem fraudare regno voluerat, pulſa, ad Cæſarem bello civili in Alexandriam venit: ab eo ſpecie ſua & concubitu, regnum Ptolemæi & necem impetravit. Hæc tantæ libidinis fuit, ut ſæpe proſtiterit: tantæ pulcritudinis, ut multi noctem illius morte emerint. Poſtea Antonio juncta, cum eo victa, cum ſe illi inferias ferre ſimularet in Mauſoleo ejus, admotis aſpidibus periit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

SEX. AUR. VICTORIS

HISTORIÆ ABBREVIATÆ

Pars altera:

Ab Auguſto Octaviano, id eſt, à fine Titi Livii, uſque ad conſulatum decimum Conſtantii Auguſti, & Iuliani Cæſaris tertium.

ANNO urbis ſeptingenteſimo fere viceſimoque II, etiam mos Romæ inceſſit, uni prorſus parendi: Namque OCTAVIANUS patre OCTAVIO, atque adoptione magni avunculi Cæſaris, ac mox Procerum conſulto ob victoriam patriam placide exercitam, AUGUSTI cognomento dictus, illectis per dona militibus, atque annonæ curandæ ſpecie vulgo, ceteros haud difficulter ſubegit: eoque modo annis quatuor circiter & quadraginta actis, morbo Nolæ conſumptus, adjectis imperio civium Rhætis, Illyricoque, ac pacata externarum gentium ferocia, niſi Germaniæ: Quamquam tertius poſt NUMAM, victo ANTONIO, Janum clauſerit, quod jure Romano quieſcentibus bellis accidebat. Mores viro civiles lepidique; flagrante haud modice luxuria ludorumque cupidine atque ad ſomnum intemperantia. Doctorum, qui abunde erant, neceſſariorumque percultor, cum eloquentiæ ſtudio, ac religionibus mire retineretur. PATER patriæ, ob clementiam, ae tribunicia poteſtate perpetuo habitus; hincque uti Deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Romæ provinciiſque omnibus per urbes celeberrimas, vivo mortuoque templa, ſacerdotes, & collegia ſacravere. Felix adeo (abſque liberis tamen ſimulque conjugio) ut Indi, Scythæ, Garamantes, ac Bactri legatos mitterent orando fœderi.

Dein CLAUDIUS TIBERIUS NERO in Auguſti liberos è privigno redactus arrogatione, ubi quæ metuebantur, ſatis tuta animadvertit, Imperium complexus eſt. cujus nomen aſtu obtinebat: ſubdolus & occultior, hiſque ſæpe ſimulando infenſus quæ maxime cuperet, & inſidioſe deditus quæ odio erant: ingenio ad repentina longe acriore: bonis initiis idem pernicioſus, quæſitiſſimis in omnem fere ætatem ſexumque libidinibus; atque atrocius puniens inſontes, ſuos pariter externoſque. Adhuc dum urbes & conventus [adhuc] exſecratur, Capreas inſulam quæſierat flagitiis obtentui: Quare ſolutis militiæ artibus direpta pleraque juris Romani: nihilque præter Cappadocas, idque inter exedra, in provincia ſubactum, remoto rege Archelao; compreſſaque Gætulorum latrocinia, quæ de Farnace duce paſſim proruperant. Prætorias quæ diſperſæ proximis municipiis, ſeu Romæ, quæque per domos habebantur, in caſtra apud urbem redegit; quæ tenebantur, præfecturam appellans, vel augens prætorio; nam ceteros paritorum præſideſque Auguſtus inſtituerat.

IGITUR Claudio Tiberio jam inſidiis oppreſſo, cum imperium tres atque viginti, ævi octogeſimum uno minus, annos egiſſet, CAJUS CÆSAR cognomento CALIGULA aventibus cunctis deligitur, majorum gratiæ parentiſque. Nam per filiam proavus Auguſtus: genere materno, Agrippa; Druſus, Germanici pater, è quo is oriebatur, av[i] erant. Quorum modeſtia atque immaturo, abſque

Octa

Octaviani, interitu, vulgus, ſimul matris fratrumque, quos Tiberius exitio interceperat, permovebatur. Qua cauſſa nitebantur omnes caſum tantæ familiæ lenire adoleſcentuli ſpe. Tum quia natus in exercitu (unde cognomentum calciamento militari quæſiverat) legionibus carus acceptuſque habebatur. Præterea prudentiſſimus quiſque ſimilem fore ſui credebat. Quod longe ſecus. Quasi naturæ lege, quæ crebro tamquam ex induſtria malos è bonis, agreſtes è doctioribus, & ceteros hujuſcemodi ſeu contra gignit. Quo demum exemplo ſapientium plures caruiſſe liberis utilius duxere. Ceterum in Caligula haud quaquam vero plurimum aberat; quippe qui diu immania animi ita pudore, ac parendi ſpecie obtexerat, uti merito vulgaretur, neque meliores famulos neque atrociorem dominum illo fuiſſe. Denique nactus poteſtatem, uti talia ingenia * veteris ſolent anni menſibus, egregia ad populum inter partes cum militibus geſſit: delataque conjuratione, quaſi minus credens, prædicarat, vix convenire in eum, cujus vita nullius oneri aut incommodo eſſet. Sed repente cæſis primum vario facinore innocentium paucioribus, tamquam belluæ hauſto ſanguine ingenium exercuit: itaque deinceps triennium conſumptum, cum ſenatus atque optimi cujuſque multiplici clade terrarum orbis fœdaretur. quin etiam ſororum ſtupro ac matrimoniis illudens nobilibus; deorum habitu incedebat, cum Jovem ſe ob inceſtum, ex choro autem Bacchanali Liberum ſe aſſereret. Neque ſecus contractis ad unum legionibus, ſpe in Germaniam traſgrediendi, conchas umbilicoſque in ora maris Oceani legi juſſit: cum ipſe nunc fluxo cultu Venerioque intereſſet; nunc armatus ſpolia à ſe non ex hominibus, ſed cæleſtium

capi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

capi dictitaret: ſcilicet quod hujuſmodi piſces Græcorum dicto, quis augendi omnia ſtudium eſt, Nympharum lumina accepiſſet. His elatus dominus dici, atque inſigne regni capiti nectere tentaverat. Qua cauſſa auctore Cherea moti, quibus Romana virtus inerat, tanta pernicie rempubl. confoſſo eo levare: prælatumque excellens Bruti facinus ejecto Traquinio foret, ſi per Quirites modo militia exerceretur. Verum ubi cives deſidia externos, Barbaroſque in exercitum cogere libido inceſſit; corruptis moribus libertas oppreſſa, atque habendi auctum ſtudium. Interim dum ſenatus decreto gentem Cæſarum, etiam muliebri ſexu, omnemque affinitatem armati perſequuntur, forte * unius ortus Epiri è cohortibus quæ palatium per opportunos locos obſidebant, Tib. Claudium occultantem ſe reperit deformi latebra: protractoque eo exclamat apud ſocios, ſi ſapiant, adeſſe principem. Et ſane quia vecors erat, mitiſſimus videbatur imprudentibus: quæ res adverſum nefariam patrui Neronis mentem auxilio, neque apud fratris filium Caligulam invidiæ fuit: quin etiam militares plebiſque animos conciliaverat, dum flagrante ſuorum dominatione, ipſe contemtui miſerabilior haberetur. Talia pleriſque memorantibus, repente eum, nullo retractante, quæ aderant turbæ circumſiſtunt, ſimulque affluebant reliqui militum, & vulgi magna vis: quod ubi Patres accepere, mittunt ociu auſum comprimere. Sed poſtquam variis, tetriſque ſeditionibus civitas cunctique ordines lacerabantur, tanquam ex imperio omnes deder ſe. Ita Romæ regia poteſtas firmata, proditumque, apertius Mortalium conatus vacuos à Fortuna caſſoſque eſſe.

Igitur Claudius, quamquam ventri fœde obediens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

diens, vecors juxta atque immemor, pavidusque animi & ignavior eſſet; pleraque per formidinem tamen egregie conſultabat, nobilitatis * præcipuæ conſiliis, quæ metu colebatur: quippe STOLIDORUM ingenia proinde agunt, uti monitores ſunt. Denique bonis auctoribus compreſſa per eum vitia, ac per Galliam Druidarum famoſæ ſuperſtitiones: lata jura quam commodiſſima; curatum militiæ officium: retenti fines; ſeu dati imperio Romano, Meſopotamia per Orientem; Rhenus, Danubiusque ad Septemtrionem; & à Meridie Mauri acceſſere provinciis, demtis regibus poſt Jubam: cæſaque Muſalamiorum manus; ſimul, ultima Occaſus, Britanniæ partes contuſæ; quam ſolam adiit, Oſtia profectus mari; nam cetera duces curavere. Adhuc annonæ egeſtas compoſita, quam Caligula induxerat, dum adactis toto orbe navigiis, pervium mare theatris curribusque damno publico efficere contendit. Neque ſecus cenſu novato, cum ſenatu motis pluribus, laſcivum adoleſcentem, quem ſibi probatum parens aſſeruerat, retinuiſſet, cenſorem & liberis patrem debere eſſe, recte adjecerat. Aſt ubi Meſſalinæ conjugis, ſimulque libertorum delinimentis, quibus ſemet dediderat, in pravum abſtractus, non illa modo tyrannorum admiſſa, verum quæ poſtremum genus mulierum, atque ſervile,* quibat facere viro amenti dominoque. Namque uxor primo paſſimque, quaſi jure, adulteris utebatur: eoque extincti cum ſuis plerique, ingenio, ſeu metu abſtinentes; dum pervagatis mulierum artibus peti ſe à petitis criminatur. Dehinc atrocius accenſa, nobiliores quasque nuptas, & vigrines, ſcortorum modo ſecum proſtituerat: coactique mares uti adeſſent: quod ſi qui talia horruerat, afficto crimine, in ipſum omnemque

que familiam ſæviebatur. Namque Claudium,uti
ſupra docuimus,natura performidoloſum,injecto
metu ſui agitabant, maxime conjurationis: quo
commento liberti etiam, quos vellent, perditum
ibant. qui primo ſceleribus collubentes, ubi pa-
res patronæ facti ſunt, eam quoque ignaro,
quaſi jubente tamen, domino, per ſatellites inter-
fecere. Et ſane in id progreſſa mulier erat,uti,ani-
mi ac pellicum gratia Oſtiam profecto, Romæ nu-
ptias cum altero frequentaret. & hinc notior,
dum mirum videtur apud Imperatorem virum,
quam Imperatori nuptam eſſe. Ita liberti pote-
ſtatem nacti ſummam, ſtupris, exſilio, cæde, pro-
ſcriptionibus, omnia fœdabant, eoque herilem
ſtultitiam perpulere, uti ſenex fratris filiam in
nuptias concupiſceret. Quæ quamvis ſuperiore
abſurdior haberetur,idcircoque paria extimeſce-
ret; veneno conjugem interemit. Hujus anno ſex-
to, cum quatuordecim regnarit, octingenteſimus
urbis mire celebratus: viſusque apud Ægyptum
Phœnix, quam volucrem ferunt anno quinquage-
ſimo ex Arabis memoratos locos advolare: atque
in Ægæo mari repente inſula ingens emerſit,nocte
qua defectus Lunæ acciderat. Tetrum funus, ut
quondam in Priſco Tarquinio, diu occultatum
dum arte mulieris corrupti cuſtodes, ægrum ſi
mulant, atque ab eo mandatam interim privigno
quem paullo ante in liberos adſciverat, curam
reipublicæ.

Eo modo L. DOMITIUS (nam id certe no
men Neroni, patre Domitio, erat) Imperator fa
ctus eſt. Qui cum longe adoleſcens dominatum
* patrem annis vitrico geſſiſſet, quinquennium
tamen tantus fuit, augenda urbe maxime, uti me
rito Trajanus ſæpius teſtaretur, PROCUL di
ferre cunctos principes Neronis quinquennio
qu

etiam Pontum in jus provinciæ, Polemonis per-
miſſu, redegit: cujus gratia Polemoniacus Pontus
appellatur: itemque Cottias alpes, Cottio rege
mortuo. Quare ſatis compertum, NEQUE ævum
impedimento virtuti eſſe: eam facile mutari, cor-
rupto per licentiam ingenio: omiſſamque adole-
ſcentiæ quaſi legem perniciosius repeti. Nam-
que eo dedecore reliquum vitæ egit, uti pi-
geat, pudeatque memorare, hujuſcemodi quem-
quam, nedum rectorem gentium, fuiſſe. Qui dum
pſallere per cœtos, Græcorum invento, in certa-
men coronæ cœpiſſet, eo progreſſus eſt, uti neque
ſuæ, neque aliorum pudicitiæ parcens, ad extre-
mum amictus nubentium virginum ſpecie, palam
ſenatu, dote data, cunctis feſta more celebranti-
bus, in manum conveniret lecto ex omnibus pro-
digioſis. Quod ſane in eo [narrantur ſcelera Nero-
nis] levius æſtimandum. Quippe noxiorum vin-
ctis modo, pelle tectus feræ, utrique ſexui geni-
talia vultu contrectabat; * exactor parium majo-
re flagitio. Atque inter hæc matrem etiam conta-
minaviſſe plures habent; dum ea quoque domi-
nandi ardore, ſcelere quolibet ſubjici filium cupit.
Id ego, quanquam ſcriptoribus diverſa firmanti-
bus, verum puto: namque, UBI mentem invaſe-
rint vitia, nequaquam verecundiæ externis ſocie-
tate humanius * datur peccandi conſuetudo, no-
va, & eo dulciora, affectans, ad extremum in ſuos
agens: quod his proditum magis, dum quaſi quo-
dam progreſſu, illa per alteros ad patrui nuptias,
atque alienorum cruciatibus, mariti exitium: hic
paulatim ad ſacerdotem Veſtæ, deinde in ſe, po-
ſtremo uterque in ſuis ſcelus proceſſerunt: neque
blandimentis talibus tamen coaleſcere potuere,
ad eo præceps dati, dum inſidiantur invicem, ma-
ter perverſa interiit. Igitur cum omne jus, faſque

O par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

parricidio triviſſet, ne magis, magiſque in optimos ſæviretur, conjuravere plures varia ſane tempeſta-te ad liberandam remp. Quis proditis, cæſiſque immanior, urbem incendio, plebem feris vulgo emiſſis, ſenatum pari morte tollere decreverat, no-va ſede regno quæſita, maximeque incitante lega-to Parthorum. qui forte inter epulas, aulicis, uti mos eſt, canentibus, cum ſibi cithariſtam popo-ſciſſet; reſponſo dato, liberum eſſe; adjecerat, ſu-meret ipſe quem vellet è ſuis, oſtentans qui con-vivio aderant, quod LIBER ſub imperio nullus haberetur. Ac ni Galba, qui Hiſpaniæ præſidebat, cognito mandatum ſui exitium, quamquam ſene-cta ætate, imperio correpto ſubveniſſet; tantum facinus haud dubie patraretur. Verum ejus adven-tu deſertus undique, niſi ab ſpadone, quem quon-dam exſectum formare in mulierem tentaverat, ſe-met ictu tranſegit: cum implorans percuſſorem diu ne ad mortem quidem meruiſſet cujuſquam officium.

Hic finis Cæſarum genti fuit: quem fore prodi-giorum multa denunciavere, præcipueque eorum prædiis areſcens lauri nemus dicatum triumphan-tibus; atque interitus gallinarum, quæ adeo mu-tæ, albæque, aptiores erant religionibus, ut iis Ro-mæ habeatur hodie locus.

At GALBA, haud ſecus nobilis è gente clari-ſima Sulpiciorum, ubi Romam ingreſſus eſt, qua-ſi luxuriæ aut etiam crudelitati auxilio ventita-ſet; rapere, trahere, vexare, ac fœdum in modu-vaſtare cuncta & polluere. Quis rebus inſtabili-(dum GRAVIUS offendunt quos mollius co-fulturos ſpes erat) ſimul quia opus militum nim-pecuniæ cupidus attenuaverat, Othone autho-interficitur: qui prælatum adoptione ejus Piſone impatientius dolens, accenſas cohortes armataſq-

in ſ

n forum deduxerat: quo cum lorica tectus Galba tumultum leniturus contenderet, ad lacum Curtium cæſus eſt menſe Imperii ac die ſeptimo.

Igitur SALVIUS OTHO, Neroni quoque quondam crimінoſe familiaris, haud multo ſine idoleſcentia grandior, potentiam invadit: qui lies fere quinque & octoginta præcognitis mori-ous potitus, poſtquam à Vitellio, qui è Gallia deſcenderat, Veronenſi prœlio pulſus eſt; mortem ibi conſcivit.

Ita ad AULUM VITELLIUM poteſtas relaa; quæ progreſſu funeſtior talibus initiis foret, ſi /eſpaſianus aliquandiu Judæorum bello, quod Neonis juſſu ſuſceperat, impenſius attineretur. Is ıbi geſta per Galbam, ipſumque oppreſſum acceit, ſimul quoniam legati Mœſiæ Pannonicique xercitus hortantium venerant, Imperium capit: amque milites prædicti, poſtquam Othonem rætoriis, Vitellium Germanicianis legionibus faum comperere, æmuli, ut inter ſe ſolent, ne diſmiles viderentur, Veſpaſianum perpulere; in uem jam Syriacæ cohortes ob egregia vitæ connſerant. Quippe Veſpaſianus nova ſenator failia, Reatinis majoribus, induſtria rebuſque pas ac militiæ longe nobilis habebatur. Hujus leitorum in Italiam tranſgreſſu, fuſiſque apud Creonam ſuis, Vitellius ab Sabino, urbi præfecto, eſpaſiani fratre, ſeſtertium millies pepigerat, bitris, militibus, Imperio decedere: ſed poſtuam mox circumventum ſe nuncio ratus eſt, uaſi renovato furore ipſum ceteroſque adverſæ rtis, cum Capitolio, quod ſaluti remedium ceerant, cremavit. Aſt ubi vera eſſe, ac propinquare oſtes patefactum eſt; productus è tugurio, quo ſe diderat, janitoris injecto laqueo, parricidarum ore, ad ſcalas Gemonias, per que eas pertractus;

ſimul ictibus, quantum quiſque valuerat, confoſſo corpore in Tiberim dejicitur tyrannidis octavo menſe, annos natus ſeptuaginta & quinq; amplius.

Hi omnes, quos paucis attigi, præcipueque Cæſarum gens, adeo litteris culti, atque eloquentia fuere, ut ni cunctis vitiis (abſque Auguſto) nimii forent, tantæ artes profecto texiſſent modica flagitia. Quis rebus quamquam ſatis conſtet præſtare mores, tamen cuique, præſertim ſummo rectori, utroque, ſi queat, juxta opus: ſin autem vitæ propoſito in immenſum progrediente, elegantiæ ſatis atque auctoritatis ſumat editionem.

Hoc item ex genere VESPASIANUS, ſanctus omnia, facundiæ haud egens promendis quæ ſenſerat: exſanguem diu, feſſumque terrarum orbem brevi refecit: namque primum ſatellites tyrannidis, niſi qui forte atrocius longe proceſſerant, flectere potius maluit, quam excruciatos delere: prudentiſſime ratus, NEFARIA miniſteria à pluribus metu curari. Dein conjurationum multas ſcelere inulto abſcedere patiebatur, comiter, uti erat, ſtultiliæ arguens, qui ignorarent QUANTA moles moleſtiaque imperio ineſſet. Simul divinis deditus (quorum vera pleriſque negotiis compererat) ſucceſſores fidebat liberos Titum ac Domitianum fore. Præterea legibus æquiſſimis monendo, quodque vehementius eſt vitæ ſpecie vitiorum plura aboleverat: infirmiu tamen, uti quidam prave putant, adverſum pecuniam: cum ſatis conſtet, ærarii inopia ac labe ur bium, novas eum neque aliquandiu poſtea habitas vectigalium penſiones exquiſiviſſe. NamqueRom Capitolium, quod conflagraſſe ſupra memorav mus, ædes Pacis, Claudii monumenta, Amphithe tri tanta vis, multæque aliæ, ac forum, cœpta ac p ſtrata. Adhuc * per omnes terras, * qua jus Rom nu

num eſt, renovatæ urbes cultu egregio, viæque operibus maximis munitæ, & cavati montes per Flaminiam, prono transgreſſu. Quæ tot tantaque brevi confecta, intactis cultoribus, prudentiam magis quam avaritiam probavere: ſimul cenſu more veterum exercito, ſenatu motus probroſior quiſque, ac lectis undique optimis viris, mille gentes compoſitæ, cum ducentas ægerrime reperiſſet, extinctis ſævitia tyrannorum pleriſque: ac bello rex Parthorum Vologeſus in pacem coactus, atque in provinciam Syria, cui Palæſtinæ nomen, Judæique annitente filio Tito. quem tranſgrediens in Italiam reliquerat externæ militiæ: moxque victorem præfectura prætorio extulerat. Vnde etiam honos is, ingens à principio, tumidior, atque alter ab Auguſto imperio fuit. Verum hac tempeſtate dum honorum honeſtas deſpectatur, miſtique bonis indocti, ac prudentibus inertes ſunt, fecere nomen plerique potentia vacuum inſolens per injurias, ſubjectum peſſimo cuique, & annonæ ſpecie rapax.

Ceterum Titus, poſtquam Imperium adeptus eſt, incredibile [eſt] quantum quem imitabatur, anteierit: præſertim litteris, clementiaque ac muneribus. Denique dum conceſſa per priores Principes firmari ab inſequentibus mos eſſet; ſimul imperium cepit, talia poſſidentibus edicto ſponte cavit, proſpexitque: neque minus ſancte facilis in tuendis, qui forte in ſe conſpiraſſent: adeo ut cum ampliſſimi ordinis duo, abnuere cogitatum ſcelus nequirent; patreſque cenſuiſſent de confeſſis ſupplicium ſumendum, deductus in ſpectaculum ſe utrumque aſſidere juſſit: petitoque ex induſtria gladiatoris, quorum pugnæ viſebantur, gladio, quaſi ad explorandam aciem, uni atque alteri committere: quis perculſis, & conſtantiam mirantibus: Videtiſne, inquit, Potestates

fato dari, fruſtraque tentari facinus potiundi ſpe,
vel amittendi metu? Ita biennio poſt, ac menſes
fere novem amphitheatri perfecto opere, lautuſ-
que, veneno interiit, anno ævi quadrageſimo: cum
ejus pater ſeptuageſimo obiiſſet, Imperator decen-
nii. Hujus ſane mors adeo provinciis luctui fuit,
uti, generis humani delicias appellantes, orbatum
orbem deflerent.

Igitur Domitianus fratris atque Imperato-
ris optimi nece, privato ſcelere publicoque amen
tior, ſimul maculoſæ adoleſcentiæ, prædas, cæ-
dem, ſupplicia agere occepit. Major libidinum
flagitio, ac plus quam ſuperbe utens patribus
quippe qui ſe Dominum Deumque dici coëgerit
quod confeſtim ab inſequentibus remotum, vali
dius multo poſthac deinceps retulere. Sed Domi
tianus primo clementiam ſimulans, neque ade
iners, domi belloque tolerantior videbatur: id
circoque Dacis & Cattorum manu devictis, Sep
tembrem Octobremque menſes, Germanici ſupe
riorem, è ſuo nomine alterum appellaverat: mul
taque opera inchoata per patrem, vel fratris ſtu
dio, atque in primis Capitolium abſolvit. Dehin
atrox cædibus bonorum, ſegniſque ridicule, re
motis procul omnibus, muſcarum agmina perſe
quebatur, poſtquam ad libidinem minus viriu
erat, cujus fœdum exercitium Græcorum lin
gua κλινοπάλην vocabat: hincque jocorum pl
raque: nam percunctanti cuidam, Quiſquamn
in palatio eſſet, reſponſum: Ne muſca quidem, n
forte apud palæſtram. Is ergo magis magiſque ſa
vitia nimius, eoque ſuſpectior, etiam ſuis, libert
rum conſilio, uxore non ignara, quæ amorem h
ſtrionis viro prætulerat, pœnas luit, quinto
quadrageſimo anno vitæ, dominationis circit
quintodecimo. At Senatus gladiatoris more fun

fer

-erri, radendumque nomen decrevit. Quo moti milites, quibus privatæ commoditates diſpendio publico largius procedunt, auctores necis ad ſupplicium petere, more ſuo ſeditioſius, cœperunt. Qui vix ægreque per prudentes cohibiti, tandem in gratiam Optimatum convenere: neque minus per ſe moliebantur bellum, quod his converſum imperium mæſtitiæ erat, ob omiſſionem prædarum per dona munifica.

Hactenus Romæ, ſeu per Italiam orti imperium rexere: hinc advenæ: neſcio quoque an, ut in Priſco Tarquinio, longe meliores. At mihi quidem audienti multa legentique plane compertum, URBEM Romam externorum virtute, atque inſitivis artibus præcipue creviſſe.

Quid enim NERVA Cretenſi prudentius, magiſque moderatum? Qui cum extrema ætate apud Sequanos, quo tyranni defecit metu, Imperium arbitrio legionum cepiſſet; ubi proſpexit, niſi à ſuperioribus robuſtioribuſque corpore animoque geri non poſſe, menſe ſexto ac decimo ſemet eo abdicavit, dedicato prius foro, quod appellatur Pervium: quo ædes Minervæ eminentior conſurgit, & magnificentior. Id, cum ſemper EGREGIUM ſit, metiri quantum queas, neque ambitione præceps agi; tum in imperio; cujus adeo cupidi mortales ſunt, ut id vel ultima ſenectus avide petat. Huc accedit quod ſuffecti virtute, quantus conſilio eſſet, magis magiſque patefecit.

Namque ULPIUM TRAJANUM Italica urbe Hiſpaniæ ortum, ampliſſimi ordinis tamen atque conſulari loco, adrogatum accepit & dedit. Hoc ægre clarior domi ſeu militiæ reperietur. Quippe primus, aut ſolus etiam, vires Romanas trans Iſtrum propagavit, domitis in provinciam Dacorum pileatis Saciſque nationibus, Decibalo rege * ac

Sardoniis : ſimul ad ortum ſolis cunctæ gentes, quæ inter Indum & Euphratem amnes inclytos ſunt, concuſſæ bello, atque imperati obſides Perſarum regi, nomine Coſdroæ, & inter ea iter conditum per feras gentes, quo facile ab uſque Pontico mari in Galliam permeatur. Caſtra ſuſpectioribus atque opportunis locis exſtructa; ponſque Danubio impoſitus; ac deductæ coloniarum pleræque. Adhuc Romæ à Domitiano cæpta fora, atque alia multa, pluſquam magnifice coluit, ornavitque: & annonæ perpetuæ mire conſultum, reperto firmatoque Piſtorum collegio : ſimul noſcendis ocius, quæ ubique è Rep. gerebantur, admota media publici curſus. Quod equidem munus ſatis utile, in peſtem orbis Romani vertit poſteriorum avaritia, inſolentiaque : niſi quod his annis ſuffectæ vires Illyrico ſunt, Præfecto medente Anatolio. BONI, malique in Rep. nihil eſt, quod in diverſum traduci nequeat moribus præſidentium. Æquus, clemens, patientiſſimus, atque in amicos perfidelis : quippe qui Suræ familiari opus ſacraverit, quæ Suranæ ſunt: uſque in eo innocentiæ fidens, uti præfectum prætorio Saburnum nomine, cum inſigne poteſtatis, uti mos erat, pugionem daret, crebro monuerit : Tibi iſtum ad munimentum mei committo, ſi recte agam; ſin aliter, in me magis : quod MODERATOREM omnium vel errare minus fas ſit. Quin etiam vinolentiam, quo vitio, uti Nerva, angebatur, prudentia mollive-rat, curari vetans juſſa poſt longiores epulas. His virtutibus acto Imperio annos prope viginti, cum terræ motu gravi apud Antiochiam ceteraque Syriæ extremis afficeretur, rogatu patrum militiam repetens, morbo periit, grandæva ætate; adſcito prius ad Imperium Hadriano cive propinquoque. Abhinc diviſa nomina Cæſarum atque Auguſti : indu-

inductumque in rempublciam, uti duo, ſeu plures ſummæ potentiæ, diſſimiles, cognomento ac poteſtate diſpari ſint. Quanquam alii Plotinæ, Trajani conjugis favore Imperium aſſecutum putent, quæ viri teſtamento hæredem regni inſtitutum ſimularat.

Igitur ÆLIUS HADRIANUS, eloquio, togæque ſtudiis accommodatior, pace ad Orientem compoſita, Romam regreditur: ibi Græcorum more, ſeu Pompilii Numæ, cæremonias, leges, gymnaſia, doctoreſque curare occepit; adeo quidem, ut etiam ludum ingenuarum artium, quod Athenæum vocant, conſtitueret. Atque initia Cereris, Liberæque quæ Eleuſina dicitur, Athenienſium modo Roma percoleret. Deinde, uti ſolet trànquillis rebus, remiſſior rus proprium Tibur ſeceſſit, permiſſa urbe Lucio Ælio Cæſari: ipſe, uti beatis locupletibus mos, palatia exſtruere, curare epulas, ſigna, tabulas pictas: poſtremo omnia ſatis anxie proſpicere, quæ luxus laſciviæque eſſent. Hinc orti rumores mali, injeciſſe ſtupra puberibus, atque Antinoi flagraviſſe famoſo miniſterio, neque alia de cauſa urbem conditam ejus nomine, aut locaſſe Ephebo ſtatuas: quæ quidem alii pia volunt, religioſaque: quippe Hadriano cupiente fatum producere, cum voluntarium ad vicem Magi popoſciſſent, cunctis retractantibus, Antinoum objeciſſe ſe referunt: hincque in eum officia ſupradicta. Nos rem in medio relinquemus: quamquam in remiſſo ingenio ſuſpectam æſtimantes ſocietatem ævi longe imparilis. Interim Ælio Cæſare mortuo, cum ipſe animo parum valeret, idcircoque deſpectui haberetur, ad creandum Cæſarem Patres convocat. Quibus propere accurrentibus, forte Antoninum conſpexit, ſenis ſoceri aut genitoris anxios greſſus levantem manu: quo mire ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

lectatus, adoptatum legibus Cæſarem jubet, ſtatimque ab eo ſenatus, cui ludibrio fuerat, magnam partem necari. Neque multo poſt apud Bajas tabe interiit, anno imperii, abſque menſe, viceſimo ſecundo, ſenecta viridiore. At patres ne principis oratu quidem ad Divi honorem eidem deferendum flectebantur; tantum amiſſos ſui ordinis tot viros mœrebant. Sed poſtquam ſubito prodiere, quorum exitium dolori erat, quique ſuos complexi, cenſent quod abnuerant.

Aurelio Antonino cognomentum Pii. Hunc fere nulla vitiorum labes maculavit. Vir veterrimæ familiæ, è Lanuvino municipio, ſenator urbis: adeo æqualis, probiſque moribus, uti plane docuerit, neque Jugi pace, ac longo otio abſoluta ingenia corrumpi: eoque demum Fortunatas urbes fore, ſi * regna ſapientiæ ſint. denique annis, quibus publica egit, viginti idem manſit, celebrato magnifice urbis nongenteſimo: niſi forte triumphorum expertem ſocordiæ videtur: quod longe ſecus eſt, cum majus haud dubie ſit, neque quemquam turbare auſum compoſita, neque ipſum oſtentandi ſui bellum feciſſe quietis gentibus. Quinetiam maribus fruſtratus, filiæ viro reipublicæ conſultavit.

Namque M. Bojonium, qui Aurelius Antoninus habetur, eodem opido, pari nobilitate, philoſophandi vero eloquentiæque ſtudiis longe præſtantem, in familiam atque imperium adſcivit. Cujus divina omnia domi militiæque facta, conſultaque: quæ imprudentia regendæ conjugis attaminavit: quæ in tantum petulantiæ proruperat, ut in Campania ſedens, amœna littorum obſideret, ad legendos ex nauticis, quia plerumque nudi agunt, flagitiis aptiores. Igitur Aurelius, ſocero apud Lorios anno vitæ poſt

quin-

quintum & ſeptuageſimum mortuo, confeſtim fratrem LUCIUM VERUM in ſocietatem potentiæ accepit. Ejus ductu Perſæ, cum primum ſuperaviſſent, ad extremum triumpho ceſſere, Rege Vologeſo. Lucius paucis diebus moritur: hincque materies fingendi, dolo conſanguinei circumventum: quem ferunt, cum invidia geſtarum rerum angeretur, fraudem inter cœnam exercuiſſe. Namque lita veneno cultri parte, vulvæ fruſtum, quod de induſtria ſolum erat, eo præcidit: conſumptoque uno, uti mos eſt, inter familiares, alterum, quo virus contigerat, germano porrexit. Hæc in tanto viro credere, niſi animi ad ſcelus proni, non queunt. Quippe cum Lucium ſatis conſtet Altini Venetiæ urbe conſumptum, tantumque Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac litterarum fuiſſe, ut is, Marcomannos, cum filio Commodo, quem Cæſarem ſuffecerat, petiturus, philoſophorum obteſtantium * circumfunderetur, ne ſe expeditioni aut pugnæ prius committeret, quam ſectarum ardua & occulta explanaviſſet. Ita incerta belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantumque illo imperante floruere artes bonæ, ut illam gloriam etiam temporum putem. Legum ambigua mire diſtincta, vadimoniorumque * ſolemni remoti denunciandæ litis, operiendæque ad diem commode jus introductum. Data cunctis promiſcue civitas Romana: multæ urbes conditæ, deductæ, repoſitæ, ornatæque; atque in primis Pœnorum Karthago, quam ignis fœde conſumpſerat, Aſiæque Epheſus, ac Bithyniæ * Nicomedia, conſtratæ terræ motu, æque ac noſtra ætate Nicomedia Cereali conſule. Triumphi acti ex nationibus quæ regi Marcomaro ab uſque urbe Pannoniæ, cui Carnuto nomen eſt, ad media Gallorum protende-

bantur. Ita anno Imperii octavo decimoque, ævi validior, Vendobonæ interiit, maximo gemitu mortalium omnium. Denique qui ſejuncti in aliis, Patres, ac vulgus, ſoli omnia decrevere, templa, columnas, ſacerdotes.

At filius ſæva à principio dominatione deteſtabilior habebatur, præcipue per majorum controverſam memoriam: quæ poſteris uſque eo gravis eſt, ut abſque communi in impios odio, quaſi corruptores generis exſecrabiliores ſint. Bello plane impiger: quo in Quados proſpere geſto, Septembrem menſem Commodum appellaverat. Mœnia Romana potentia vix digna, lavandi uſui inſtituit. Immiti prorſus feroque ingenio, adeo quidem ut gladiatores, ſpecie depugnandi, crebro trucidaret: cum ipſe ferro obtectus veronibus plumbeis uteretur. cumque eo modo plures confeciſſet: forte cum Scæva nomine, audacia ac robore corporis pugnandique arte pervidens, ab ſtudio tali deterruit. qui ſpreto gladio, quem inutilem cernebat, ſufficere utrique ait, quo armabatur ipſe. Eo metu, ne inter congreſſum, uti ſolet, extorto pugione conficeretur, Scævam removit, atque ad alios formidoloſior, in feras belluaſque ferociam convertit. Quibus rebus cum inſatiabilem ſanguinis cuncti horreſcerent: conjuravere (ne) in eum maxime proximus, quippe DOMINATIONI adeo fidus nemo: ipſique ſatellites, dum inceſtam mentem pravamque putant. & COMMODUM quidem primo occultatius veneno petivere, anno regni tertio fere atque decimo: cujus * fruſtrata per cibum, quo ſe caſu repleverat: cum tamen alvi dolorem cauſſaretur, auctore medico, principe factionis, in palæſtram perrexit. Ibi per miniſtrum ungendi (nam forte is quoque è conſilio erat) faucibus, quaſi arte exercitii, Pacchiorum

rum nodo validius preſſis, exſpiravit. Quo cognito ſenatus, qui ob feſta Ianuariorum frequens primo luci convenerat, ſimul plebes, hoſtem deorum atque hominum appellavere, radendumque nomen ſanxere: confeſtimque præfecto urbi AULO HELUIO PERTINACI Imperium defertur.

Hic doctrinæ omnis ac moribus antiquiſſimis: immodice parcus, Curios æquaverat Fabricioſque. Eum milites, quis exhauſto jam, perditoque orbe ſatis videtur nihil, impulſore Didio, fœde jugulavere octogeſimo Imperii die.

At DIDIUS (an Salvius?) Julianus, fretus Prætorianis, quos in ſocietatem promiſſis magnificentioribus perpulerat, ex præfectura vigilum, ad inſignia dominatus proceſſit. Genus ei pernobile, juriſque urbani præſtans ſcientia; quippe qui primus edictum, quod variæ inconditeque à prætoribus promebatur, in ordinem compoſuerit. Hincque ſatis compertum, COHIBENDÆ cupidini, ingenium ni juvet, eruditionem imbecillem eſſe. Cum præceptor, & aſper quidem, rectius vivendi, in facinus proceſſerit, quod novo ſupplicio plectendum ediderat: neque tamen * cupido potitus diu: namque eum, acceptis ilico quæ acciderant, Septimius Severus, qui forte Syriæ legatus, in extremis terris bellum gerebat, Imperator creatus, pontem proxime Milvium acie devicit: miſſique qui fugientem inſequerentur, apud Palatium Romæ obtruncavere.

Igitur SEPTIMIUS, Pertinacis nece, ſimul flagitiorum odio, dolore, atque ita commotior, cohortes prætorias ſtatim militia exemit: cunctiſque partium cæſis, Helvium ſenatus conſulto inter Divos refert; Salvii nomen, atque ejus ſcripta factave aboleri jubet: quod unum effici nequivit. TANTUM gratia doctarum artium valet, ut ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſcriptoribus, ne ſævi mores quidem, ad memoriam officiant: quinetiam mors hujuſcemodi, ipſis gloriæ, exſecrationi auctoribus eſt: cum omnes, præcipueque poſteri, ſic habent, illa ingenia niſi publico latrocinio, ac per dementiam, opprimi non potuiſſe. Quo bonis omnibus ac mihi fidendum magis, qui rure ortus, tenuique indocto patre, in hæc tempora vitam præſtiti, ſtudiis tantis honeſtiorem. Quod equidem gentis noſtræ reor, quæ fato quodam bonorum parte fœcunda, quos eduxit tamen, quemque ad celſa ſuos habet: velut Severum ipſum, quo præclarior in republ. fuit nemo: qui quamquam exacta ætate, mortuum juſtitio elogioque lugendum ſanxere: aſtruentes illum juſtum naſci, aut emori minime conveniſſe. Scilicet quod corrigendis moribus nimium, poſtquam ad veterum innocentiam, quaſi mentium ſanitatem, pervenerant, clementem habuere. Ita honeſtas, quæ principio anxia habetur; ubi contigerit, voluptati luxuriæq; eſt. Peſcennium Nigrum apud Cyzicenos, Clodium Albinum Lugduni victos coëgit mori: quorum prior Ægyptum dux obtinens, bellum moverat, ſpe dominationis: alter Pertinacis auctor occidendi, cum eo metu in Britannos, quam provinciam à Commodo meruerat, tramittere nitebatur; in Gallia invaſerat Imperium. Horum infinita cæde crudelior habitus, ac cognomento Pertinax: quamquam ob vitæ parſimoniam ſimilem, ipſum magis adſciviſſe plures putent. nobis mens ad credendum prona, acerbitati impoſitum. Nam cum quidam hoſtium, quem tamen, uti bellis civilibus ſolet, conditio loci ad Albinum detulerat, cauſſa expoſita, noviſſime concluſiſſet: Quid, quæſo, faceres, ſi tu * eſſes? Ille reſpondit: Ea præferrem, quæ tu. Quo dicto, factoque, durius nihil

nihil bonis: cum ſancti quiq, hujuſcemodi diſſenſiones, quamvis ſtudioſius cœptas, fortunæ increpent: magiſque in protegendis, quam ad perdendum cives, verum corrumpi patiantur. At iſte delendarum cupidus factionum, quo deinceps mitius ageret, neceſſitudinem facti ulciſci maluit, ne paullatim ſpe veniæ in labem publicam per conjurationes procederetur: ad quas vitio temporum animos * intelligebat. neque ego abnuo, EA delictorum quæ graſſari immodice cœperint, plus pæne quam ſevere excindenda eſſe. Felix ac prudens, armis præcipue: adeo ut nullo congreſſu niſi victor diſceſſerit: auxeritque Imperium, ſubacto Perſarum rege nomine Agatio. Neque minus in Arabas: ſimul adortus ut eſt, in ditionem redegit, provinciæ modo. Adiabena quoque, ni terrarum macies deſpectaretur, in tributarios conceſſiſſet. Ob hæc tanta Arabicum, Adiabenicum & Parthici cognomento Patres dixere. His majora aggreſſus, Britanniam, quæ ad ea utilis erat, pulſis hoſtibus, muro munivit, per tranſverſam inſulam ducto utrimque ad finem Oceani. Quinetiam Tripoli, cujus Lepti opido oriebatur, bellicoſæ gentes ſubmotæ procul. Quæ factu ardua, facilius eo patrabantur, quo implacabilis delictis, ſtrenuum quemque præmiis extollebat. Denique ne parva latrocinia quidem impunita patiebatur, in ſuos animadvertens magis: quod vitio ducum, aut etiam præfectorum fieri vir experiens intelligeret: philoſophiæ, declamandi, cunctis poſtremo liberalium deditus ſtudiis: idemque abs ſe texta ornatu & fide paribus compoſuit. Legum conditor longe æquabilium. Huic tanto domi, foriſque, uxoris probra ſummam gloriæ demſere: quam adeo famoſe amplexus eſt, ut cognita libidine, ac ream conjurationis, retentarit. Quod cum infimo turpe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

pe, tum potentibus; & illi magis cui non privati, neque ſinguli, aut flagitioſi, verum imperia, & exercitus, atque ipſa vitia conceſſere: nam cum pedibus æger bellum moraretur, idque milites anxie ferrent, ejuſque filium Baſſianum, qui Cæſar una aderat, Auguſtum feciſſent, in tribunal ſe ferri, adeſſe omnes, Imperatoremque ac tribunos, centuriones ac cohortes, quibus auctoribus acciderat, ſiſti reorum modo, juſſit. Quo metu ſtratus humi victor, cum tantorum exercitus veniam precaretur: Sentitisne, inquit, pulſans manu, CAPUT potius, quam pedes imperare? Neque multo poſt Britanniæ municipio, cui Eboraci nomen, annis regni duodeviginti morbo exſtinctus eſt. Ortus Mediæ humili, primo literis, deinde imbutus foro: quo parum commodante, uti rebus artis ſolet; dum tentat, aut exquirit varia melioraque; conſcendit Imperium: Ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia: quaſi teſtes vitæ mortalium, CUNCTA, inquit fui; conducit nihil. Funus quod liberi Geta Baſſianusque Romam detulerant, mire celebratum, illatumque Marci ſepulcro, adeo percoluerat, ut ejus gratia Commodum inter DIVOS referri ſuaſerit, fratrem appellans; Baſſianoque Antonini vocabulum addiderat: quod ex illo poſt multos dubiosque eventus, auſpicia honorum cepiſſet patrocinio fiſci. deinde laborantibus ſecundarum initia earumque auctores memoriæ ſunt.

At poſteri, quaſi bellum inter ſe mandatis accepiſſent, confeſtim ſeceſſere. Ita Geta, cui nomen paterno ab avo erat, cum ejus modeſtiore ingenio frater angeretur, obſeſſus interiit. Quæ victoria Papiniani exitio fœdior facta, ut ſane putant memoriæ curioſi: quippe quem ferunt illo tempore Baſſiani ſcrinia curaviſſe, monitumque, uti mos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

eſt, deſtinando Romam quam celerrime componeret, dolore Getæ dixiſſe: haud quaquam pari facilitate velari parricidium, qua fieret: idcirco morte affectum. Sed hæc improbe abſurda ſunt, cum conſtet ſatis, præfecturam prætorio geſſiſſe, neque incondite illum virum tantam contumeliam imponere potuiſſe, cui amori ac magiſterio erat.

Ceterum ANTONINUS incognita munerum ſpecie urbem Romanam adjiciens, quod indumenta in talos demiſſa largiretur, CARACALLA dictus: cum pari modo veſti Antonianas nomini ſuo daret. Alamannos gentem populoſam, ex equo mirifice pugnantem, prope Mœnum amnem devicit: patiens, communis, tranquillusque: pari fortuna, & eodem matrimonio, quo pater; namquo Juliam novercam, cujus facinora ſupra memoravi, forma captus, conjugem affectavit; cum illa factioſior, aſpectui adoleſcentis, præſentiæ quaſi ignara, ſemet dediſſet, intecto corpore, aſſerentique, Vellem, ſi liceret, uti: petulantius multo (quippe quæ pudorem velamento exuerat) reſpondiſſet: Libet? plane licet. Ægypti ſacra per eum deportata Romam, atque aucta urbs magno acceſſu Viæ novæ, & ad lavandum abſoluta opera pulchri cultus. Quibus confectis cum Syriam circumgrederetur, anno potentiæ ſexto moritur. Corporis reliqua luctu publico relata Romam, atque inter Antoninos funerata ſunt.

Dehinc OPILIUS MACRINUS, qui præfecturam prætorio gerebat, Imperator, ejusque filius DIADUMENUS nomine Cæſar à legionibus appellatur. Quibus, eo quod ingens amiſſi principis deſiderium erat, adoleſcentem Antoninum vocavere. Horum nihil præter ſævos atque inciviles animos interim reperimus. Qua gratia menſibus

bus ferme quatuor ac decem vix recento imperio, per quos creati fuerant, interfecti ſunt.

Accituſque MARCUS ANTONINUS Baſſiano genitus. qui patre mortuo, in Solis ſacerdotium, quem Heliogabalum Syri vocant, tamquam aſylum inſidiarum metu confugerat, hincque HELIOGABALUS dictus: tranſlatoque Romam Dei ſimulacro in palatii penetralibus [palatia] conſtituit. Hoc impurius ne improbæ quidem aut petulantes mulieres fuere: quippe orbe toto obſceniſſimos perquirebat, viſendis tractandisve artibus libidinum ferendarum. Hæc cum augerentur indies, ac magis magisque Alexandri, quem comperta Opilii nece Cæſarem nobilitas nuncupaverat, amor cumularetur, in caſtris prætoriis triceſimo regni menſe ſuppreſſus eſt.

Statimque AURELIO ALEXANDRO Syria orto, cui duplex, Cæſarea, & Archa nomen eſt, militibus quoque annitentibus Auguſti potentia delata: qui, quamquam adoleſcens, ingenio ſupra ævum tamen, confeſtim apparatu magno bellum adverſum Xerxem Perſarum regem movet: quo fuſo fugatoque, in Galliam maturrime contendit, quæ Germanorum direptionibus tentabatur. Ibi tumultuantes legionum pleraſque conſtantiſſime abjecit: quod in præſens gloriæ, mox exitio datum. Nam cum tantæ ſeveritatis vim milites inhorreſcunt, (unde etiam Severi cognomentum acceſſerat) agentem caſu cum paucis vico Britanniæ, cui vocabulum Sicila, trucidavere. Opus urbi florentiſſimum * Celebrio fabricatus eſt, matriſque cultu, quæ nomine Mamæa erat, plus quam pius. Adhuc Domitium Ulpianum, quem Heliogabalus prætorianis præfecerat, eodem honore retinens, Paulloque inter exordia patriæ reddito, juris auctoribus, quantus erga optimos atque

que æqui ſtudio eſſet, edocuit: neque ultra annos tredecim Imperio functus rempubl. reliquit firmatam undique: quæ jam tum à Romulo ad Septimium certatim evolans Baſſiani conſiliis, tamquam in ſummo conſtitit. Quo ne confeſtim laberetur, Alexandri fuit. Abhinc dum dominandi ſuis quam ſubigendi externos cupientiores ſunt, atque inter ſe armantur, magis Romanum ſtatum quaſi abrupto præcipitavere, immiſſique in Imperium promiſcue bòni malique, nobiles atque ignobiles, ac Barbariæ multi. Quippe ubi paſſim, confuſaque omnia neque ſuo feruntur modo, quique fas putant, uti per turbam, rapere aliena officia, quæ regere nequeunt, & * ſcientia bonarum artium fœde corrumpunt. Ita fortunæ vis licentiam nacta, pernicioſa libidine mortales agit: quæ diu quidem virtute, uti muro, prohibita, poſtquam pœne omnes flagitiis ſubacti ſunt, etiam infirmis genere inſtitutoque publica permiſit.

Namque CAJUS JULIUS MAXIMINUS, præſidem Trebellicæ, primus è militaribus, litterarum fere rudis, potentiam cepit ſuffragiis legionum. Quod tamen etiam Patres, dum periculoſum exiſtimant inermes armato reſiſtere, approbaverunt: filiusque ejus pari nomine [Cajus Julius Maximinus] Cæſar factus eſt.

Quis biennium ſummis * potitis, haud incommode prœlio geſto contra Germanos, repente ANTONINUS GORDIANUS Africæ Proconſul, ab exercitu Princeps apud Thydri opidum abſens fit. Quo ut accitus pervenit, tamquam ea re creatus foret, ſeditione excipitur: qua lenita facile Carthaginem petit. Ibi cum avertendis prodigiis, quorum metu haud inani angebatur, rem divinam ſolitis ageret: repente hoſtia partum edidit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

edidit. Id haruſpices, atque ipſe maxime, nam hujus ſcientiæ uſu immodice prudens erat, ita accepere, illum quoque deſtinatum neci, verum liberis pariturum imperium: progreſſique conjectu longius, liberis quoque exitum denunciavere, mitem atque innoxium præſantes fore, ut illud pecus, nec diuturnum tamen, ſubjectumque inſidiis. Interim Romæ comperto Gordiani interitu, hortante Domitio, urbi præfectus, reliquique indices vulgo cæduntur per prætorias cohortes: quippe Gordianus, poſtquam delatum ſibi imperium cognovit, præmia amplum in modum oſtentans, Romam legatos ac literas deſtinaverat, quibus necato eo fruſtratos ſe milites angebantur genus hominum pecuniæ cupidius, fidumque ac bonum ſolo quæſtu. At ſenatus metuens, ne nullis rectoribus ſpecie captæ urbis, atrociora acciderent, primo poteſtatum * vices, mox conſcriptis junioribus, CLODIUM CUPIENUM, CÆCILIUM BALBINUM Cæſares conſtituit.

Iiſdemque per Africam diebus milites GORDIANUM Gordiani filium, qui forte contubernio patris prætextatus, ac deinceps præfectus prætorio intererat, Auguſtum creavere: neque ſane factum nobilitas aſpernata. Denique accito eo, inter implana urbis atque ipſo ſinu, prætoriæ manus acie deletæ per gladiatorum familias, tironumque exercitum. Dum hæc Romæ geruntur, Julii Maximini, quos forte ea tempeſtate Thracia retinebat, acceptis quæ evenerant, Italiam propere petunt. Eos Pupienus Aquilæ obſidione confecit, poſtquam prœlio victos reliqui paullatim deſeruerunt. Horum imperio ad biennium per hujuſmodi moras annus quæſitus. Neque multo poſt tumultu militarium Clodio Cæcilioque Romæ intra Palatium cæſis, Gordianus ſolus re-

gnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

gnum obtinuit:eoque anno luſtri certamine,quod Nero Romam invexerat, aucto firmatoque, in Perſas profectus eſt: cum prius Jani ædes, quas Marcus clauſerat, patentes more veterum feciſſet. Ibi geſto inſigniter bello, Marci Philippi præfecti prætorio inſidiis periit ſexennio Imperii.

Igitur MARCUS JULIUS PHILIPPUS Arabs Thraconites, ſumto in conſortium PHILIPPO filio, rebus ad Orientem compoſitis,conditoque apud Arabiam Philippopoli opido, Romam venere: exſtructoque trans Tiberim lacu, quod eam partem aquæ penuria fatigabat, annum urbis milleſimum ludis omnium generum celebrant. Et quoniam nomen admonuit; noſtra quoque ætate poſt mille, centeſimus conſule Philippo exceſſit, nullis, uti ſolet, ſolennibus frequentatus: adeo indies cura minima Romanæ urbis. Quod equidem denunciatum illo tempore prodigiis portentiſque. Ex quis unum memorare brevi ibet. Nam cum Pontificum lege hoſtiæ mactarentur, ſuis utero maris, feminarum genitalia apparuere. Id haruſpices ſolutionem poſterorum portendere, vitiaque fore potiora interpretari: quod fruſtratum iri æſtimans Imperator Philippus, tum quia ſorte præteriens, filii ſimilem pro merito ephebum conſpexerat, uſum virilis ſcorti emovendum honeſtiſſime conſultavit. Verumtamen manet: quippe conditione loci mutata pejoribus flagitiis agitur: dum AVIDIUS periculoſa, quibuſque mortales prohibentur, petunt. Huc accedit, quod longe aliud Etruſcorum artes ecinerant, quæ bonis parte plurima jacentibus, nolliſſimum quemque beatum fore aſſerebant. os ego ignoraſſe verum plane puto: etenim uamvis rerum omnium proſpero ſucceſſu,pudoe amiſſo tamen,fortunatus quis eſſe poteſt? cum eodem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

eodem retento, cetera tolerabilia ſint. His actis filio urbi relicto, ipſe quamquam debili per ætatem corpore, adverſum Decium profectus, Veronæ cadit, pulſo, amiſſoque exercitu. Quis Romæ compertis, apud caſtra prætoria filius interficitur. Annos potentiæ quinque egere.

Et DECIUS Syrmienſium vico ortus, militiæ gradu ad Imperium conſpiraverat. lætiorque hoſtium nece, filium ETRUSCUM nomine, Cæſarem facit: ſtatimque eo in Illyrios præmiſſo, Romæ aliquantum moratur mœnium gratia, quæ inſtituit, dedicandorum. Et interea, dum Jotapiani, qui Alexandri tument ſtirpe, per Syriam tentant nova, militum arbitrio occubuerat: ora, uti mos eſt, inopinato feruntur: ſimulque per eos dies Lucio Priſco, qui Macedonas præſidatu regebat, delata dominatio, Gothorum concurſu, poſtquam direptis Thraciæ pleriſque illo pervenerant. Qua cauſa Decio, quam potuit maturrime Roma digreſſo, Julius Valens cupienſſitimo vulgo Imperium capit: verum utrique mox cæſi: cum Priſcum nobilitas hoſtem patriæ cenſuiſſet. Decii Barbaros trans Danubium perſectantes Bruti fraude cecidere, exacto regni biennio. Sed Deciorum mortem plerique iſtuſtrem ferunt: namque filium audacius congredientem cecidiſſe in acie; patrem autem, cum perculſi milites ad ſolandum Imperatorem multa præfarentur, ſtrenue dixiſſe; detrimentum unius militis parum videri ſibi: ita refecto bello, cum impigre decertaret, interiiſſe pari modo.

Hæc ubi Patres comperere, GALLO HOSTILIANOque Auguſta Imperia, VOLUSIANUM Gallo editum Cæſarem decernunt. Dein peſtilentia oritur: qua atrocius ſæviente, Hoſtilianus interiit. Gallo Voluſianoque favor quæſitus, quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

anxie ſtudioſeque tenuiſſimi cujuſque exſequias curarent.

Igitur his Romæ morantibus, ÆMYLIUS ÆMYLIANUS ſummam poteſtatem corruptis militibus arripuit. Ad quem expugnandum profecti, Interamnæ ab ſuis cæduntur, ſpe præmii majoris ab Æmylio: cui nullo labore ſeu detrimento victoria obveniebat: ſimul quia immodici per luxum laſciviamque, officia benevolentiæ corruperant. His ſane omnibus biennio profecit: nam Æmylianus quoque tres menſes uſus modeſto Imperio, morbo abſumptus eſt: cum Proceres primo hoſtem, dein exſtinctis ſuperioribus pro fortuna, uti ſolet, Auguſtum appellaviſſent. At milites, qui contracti, undique apud Rhætias ob inſtans bellum morabantur.

LICINIO VALERIANO Imperium deferunt. Qui quamquam genere ſatis claro, tamen, uti mos tum etiam erat, militiam ſequebatur. Ejus filium GALLIENUM ſenatus Cæſarem creat; ſtatimque Tiberis adulta æſtate diluvii facie inundavit: prudentes pernicioſum reipubl. cecinere, adoleſcentis fluxo ingenio, quia Etruria accitus venerat, unde amnis prædictus: quod equidem confeſtim evenit. Nam cum ejus pater [dolo circumventus] bellum per Meſopotamiam anceps diuturnumque inſtruit, Perſarum regis, cui nomen Sapor erat, dolo circumventus, fœde laniatus interiit, Imperii anno ſexto, ætate robuſtiore.

Sub idem tempus LICINIUS GALLIENUS, cum à Gallia Germanos ſtrenue arceret, in Illyricum properans deſcendit: ibi Ingebum, quem curantem Pannonios, comperta Valeriani clade imperandi cupido inceſſerat, Murſiæ devicit: moxque Regallianum; qui, receptis militibus,

quos

quos Murſina labes reliquos fecerat, bellum duplicaverat. His proſpere ac ſupra vota cedentibus, MORE hominum ſecundis ſolutior, rem Romanam quaſi naufragio dedit, cum SALONINO filio, cui honorem Cæſaris contulerat. adeo uti Thraciam Gothi libere progreſſi, Macedonas Achæoſque & Aſiæ finitima occuparent: Meſopotamiam Parthi: Orienti latrones ſeu mulier dominaretur * Alemannorum vi, tunc æque Italiam, Francorum gentes, direpta Gallia, Hiſpaniam poſſiderent, vaſtato ac pæne direpto Tarraconenſium oppido: nactiſque in tempore navigiis pars in uſque Africam permearet. & amiſſa trans Iſtrum, quæ Trajanus quæſierat. Ita quaſi ventis undique ſævientibus, parvis maxima, ima ſummis orbe toto miſcebantur. Simulque Romam * peſtilentia graſſabatur, quæ ſæpe curis gravioribus, atque animi deſperatione oritur. Inter hæc ipſe popinas, ganeaſque obiens, lenonum ac vinariorum amiciciis hærebat, expoſitus Saloninæ conjugi, atque amori flagitioſo filiæ Attali Germanorum regis, Pipæ nomine: qua cauſſa etiam civiles motus longe atrociores orti. Namque primus omnium POSTUMUS; qui forte Barbaris per Galliam præſidebat, Imperium ereptum ierat: exploſaque Germanorum multitudine, Lolliani bello excipitur: quo non minus feliciter fuſo, ſuorum tumultu periit: quod flagitantibus * Maguntiacorum direptiones, quia Lollianum juverant, abnuiſſet. Igitur eo occiſo, Marius ferri quondam opifex, neque etiam tum militiæ ſatis clarus, regnum capit. Proinde cuncta ad extremum reciderant, uti talibus imperia ac virtutum omnium decus ludibrio eſſent. Hinc denique jonculariter dictum, nequaquam mirum videri, ſi rem Romanam Marius reficere contenderet, quam Marius ejuſdem artis au-

ctor

ctor, ſtirpiſque ac nominis, ſolidaviſſet. Hoc jugulato poſt biduum, Victorinus deligitur, belli ſcientia Poſthumo par; verum libidine præcipiti, qua cohibita in exordio, poſt biennii imperium, conſtupratis vi pleriſque, ubi Attitiani conjugem concupivit, facinuſque ab ea viro patefactum eſt, accenſis furtim militibus per ſeditionem Agrippinæ occiditur. Tantum Actuariorum, quorum loco Attitianus habebatur, in exercitu factiones vigent, ut arduum petentibus malitia patraretur: genus hominum, præſertim hac tempeſtate, nequam, venale, callidum, ſeditioſum, habendi cupidum, atque ad patrandas fraudes velandaſque quaſi ab natura factum. annonæ dominans, eoque utilia curantibus, & fortunis aratorum infeſtum: prudens in tempore his largiendi, quorum vecordia damnoque opes contraxerit. Interim Victoria, amiſſo Victorino filio, legionibus grandi pecunia comprobantibus, Tetricum Imperatorem facit; qui familia nobili, præſidatu Aquitanos tuebatur: filioque ejus Tetrico Cæſarea inſignia impartiuntur. At Romæ Gallienus pacata omnia, ignaris publici mali, improbe ſuadebat: crebro etiam, uti rebus ex voluntate geſtis ſolet, ludos ac feſta triumphorum, quo promtius ſimulata confirmarentur, exercens. Sed poſtquam periculum propinquabat, tandem urbe egreditur. Namque Aureolus, cum per Rhetias legionibus præeſſet, excitus, uti mos eſt, ſocordia tam ignavi ducis, ſumto Imperio Romam contendebat. Eum Gallienus apud pontem cui ex eo * Aurelii nomen eſt, fuſum acie Mediolanum coëgit: quam urbem cum machinationibus omnis generis oppugnat, ab ſuis interiit. Quippe Aureolus, ubi ſolvendi obſidii ſpem inanem videt, ducum Gallieni Tribunorumque nomina, quaſi deſtinata ab

eo ad necem, aſtu compoſuit, litteraſque è muro, quam occultiſſime potuit, abjecit : quæ fotte à memoratis repertæ, metum ſuſpicionemque injecere mandati exitii : verum eas effluxiſſe incuria miniſtrorum. Qua cauſſa * Aureliani conſilio, cujus gratia in exercitu atque honore præſtabant, ſimulata proruptione hoſtium, nullis, uti re trepida ac repentina ſolet, tectum ſtipatoribus, tabernaculo educunt nocte * intemperata : teloque trajicitur, cujuſnam, per tenebras incertum. Ita auctoris neciſne errore, an quia bono publico acciderat, inulta cædes fuit. Quanquam eo prolapſi mores ſunt, uti Suo, quam reip., magiſque potentiæ, quam gloriæ ſtudio plures agant. Hinc quoque rerum vis ac nominum corrupta; dum plerumque potior flagitio, ubi armis ſuperaverit, tyrannidem amotam vocaverit, damno publico oppreſſos. Quinetiam aliquanti pari libidine in cæleſtium numerum referuntur, ægre exſequiis digni : quis ni Fides rerum geſtarum obſtitiſſet, quæ neque honeſtos præmiis memoriæ fruſtrari ſinit, neque inprobis æternam illuſtremque famam procedere, nequicquam peteretur virtus : cum verum illud atque unicum decus peſſimo cuique gratia tribueretur, demtum impie bonis. Denique Gallienum ſubacti à Claudio Patres, quod ejus arbitrio Imperium cepiſſet, Divum dixere. Nam cum profluvio ſanguinis, vulnere tam gravi, mortem ſibi adeſſe intelligeret, inſignia Imperii ad Claudium deſtinaverat, honore Tribunatus Ticini retinentem præſidiariam manum. Quod ſane extortum : cum neque Gallieni flagitia, dum urbes erunt, occultari queant : & quiſque peſſimus erit, par ſimiliſque ſemper ipſi habebitur. Adeo principes atque optimi mortalium vitæ decore, quam quæſitis nominibus, atque compoſitis, quantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

conjiciatur, cælum adeunt; ſeu fama hominum Dei celabrantur modo. At ſenatus comperto tali exitio, ſatellites propinquoſque per ſcalas Gemonias præceps agendos decrevit, patronoque fiſci in curiam perduci effoſſos oculos pependiſſe ſatis conſtat: cum irruens vulgus, pari clamore, terram matrem, deoſque inferos precaretur, ſedes impias uti Gallieno darent. Ac niſi Claudius, confeſtim recepta Mediolani urbe, tamquam poſtulato exercitus parcendum, qui forte eorum ſupererant, præcepiſſet; nobilitas plebeſque atrocius graſſarentur. Et Patres quidem, commune Romani malum orbis, ſtimulabat proprii ordinis contumelia: quia primus ipſe, metu ſocordiæ ſuæ, ne Imperium ad optimos nobilium transferretur, ſenatum militia vetuit; etiam adire exercitum. Huic novem annorum potentia fuit.

Sed CLAUDII Imperium milites, QUOS fere contra ingenium perditæ res ſubigunt recta conſulere, ubi afflicta omnia perſpexere, avide approbant, extolluntque, viri laborum patientis, æquique ac prorſus dediti reipub. Quippe ut longo intervallo Deciorum morem renovarit. Nam cum pellere Gothos cuperet, quos diuturnitas nimis validos, ac prope incolas effecerat, proditum ex libris Sibyllinis eſt, primum ordinis ampliſſimi victoriæ vovendum. Cumque is qui eſſe videbatur, ſemet obtuliſſet: ſibi potius id muneris competere oſtendit, qui revera ſenatus, atque omnium princeps erat. Ita nullo exercitus detrimento fuſi Barbari ſummotique, poſtquam Imperator vitam reipub. dono dedit. Adeo BONIS ſalus civium ac longa ſui memoria cariora ſunt: quæ non gloriæ modo, verum etiam ratione quadam poſterorum felicitati proficiunt. Hoc ſiquidem Conſtantius & Conſtantinus, atque Imperatores noſtri, corporiſque,

 accep-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

acceptior militibus, præmiorum ſpe, ſeu laſciviæ. Quo ægra aſperiorque victoria fuit, dum, uti mos ſubditis erat, ſtudio impune peccandi, remiſſa imperia promptius quam utilia defendunt.

Ceterum AURELIANUS ſucceſſu tanto vehementior, confeſtim, quaſi belli reliquiæ ſupereſſent, in Perſas progreſſus eſt. Quis deletis, Italiam repetivit, cujus urbes Alamannorum vexationibus affligebantur: Simul Germanis Gallia demotis; Tetrici, de quo ſupra commemoravimus, cæſæ legiones, proditore ipſo duce. Nam Tetricus, cum Fauſtini præſidiis dolo corruptis militibus plerumque peteretur, Aureliani per litteras præſidium imploraverat; eique adventanti, producta ad ſpeciem acie, inter pugnam ſe dedit. Ita, uti rectore nullo ſolet, turbati ordines oppreſſi ſunt: ipſe poſt Celſum biennii Imperii in triumphum ductus, Lucaniæ correcturam, filioque veniam atque honorem ſenatorium cooptavit. neque ſecus intra urbem monetæ opifices deleti. qui cum auctore Feliciſſimo rationali nummariam notam corroſiſſent, pœnæ metu bellum fecerant, uſque eo grave, uti per Cælium montem congreſſi, ſeptem fere millia bellatorum confecerint. His tot tantiſque proſpere geſtis, fanum Romæ Soli magnificum conſtituit, donariis ornans opulentis: ac ne unquam, quæ per Gallienum evenerant, acciderent, muris urbem quam validiſſimis laxiore ambitu circumſepſit: ſimulq; uſus porcinæ carnis, quo plebi Romanæ affatim cederet, prudenter munificeque proſpectavit; deletæque fiſcales & quadruplatorum, quæ urbem miſerabiliter affecerant, calumniæ, conſumptis igni tabulis, monumentiſque hujuſcemodi negotiorum: atque ad Græciæ morem decreta abolitione, inter quę, avaritiæ peculatum, provinciarum prædatores, contra morem mi-

litarium, quorum è numero erat, immane quantum ſpectabatur. Qua cauſſa miniſtri ſcelere, cui ſecretorum officium crediderat, circumventus, apud Cœnofrurium interiit: cum ille prædæ conſcientia delictique, ſcripta callide compoſita Tribunis quaſi per gratiam, prodidiſſet, quibus interfici jubebantur. illique eo metu accenſi facinus patravere. Interea milites, omiſſo principe, legatos ſtatim Romam deſtinant, uti ſuopte arbitratu Patres Imperatorem deligerent: quibus hoc ipſorum potiſſimum convenire munus reſpondentibus; rurſum legiones ad eos rejiciunt. Ita utrimque pudore ac modeſtia decertabatur, rara in hominibus virtute, rebus præſertim hujusmodi, ac prope ignota militibus. Tantum ille vir ſeveritate atque incorruptis artibus potuit, ut ejus necis auctoribus exitio, pravis metui ſimulatis dubiis, optimo cuique deſiderio, nemini inſolentiæ aut oſtentationi eſſet: atque etiam ſoli, quaſi Romulo, Interregni ſpecies obvenit, longe vero glorioſior. Quod factum præcipue edocuit, CUNCTA in orbis modo verti, nihilque * accidere, quod rurſum naturæ vis ferre nequeat ævi ſpatio: adhuc VIRTUTIBUS principum res attolli facile, vel afflictas, easque firmiores * in præceps vitiis dari.

Igitur tandem ſenatus, menſe circiter poſt Aureliani interitum ſexto, TACITUM è conſularibus mitem ſane virum, Imperatorem creat: cunctis fere lætioribus, quod militari ferocia legendi jus Principis proceres recepiſſent. Quæ tamen lætitia brevis, neque exitu tolerabili fuit. namque Tacito confeſtim à ducenteſima regni luce, Tyanæ mortuo, cum tamen prius auctores Aureliani necis, maximeque Mucaperem ducem, quod ipſius ictu occiderat, excruciaviſſet; FLORIANUS ejusdem frater, nullo ſenatus ſeu militum conſulto Imperium invaſerat.

Qui uno menſe aut altero vix retentata dominatione apud Tarſum ab ſuis interficitur. Poſt quem PROBUM in Illyrico factum accepere, ingenti belli ſcientia exercitandiſque varie militibus, ac duranda juventute prope Hannibalem alterum. Namque ut ille oleis Africæ pleraque per legiones, quarum otium reip. atque ductoribus ſuſpectum rebatur: eodem modo hic Galliam Pannoniaſque & Mœſorum colles vinetis replevit: poſtea ſane quam Barbarorum attritæ gentes ſunt, quæ noſtris principibus ſuorum ſcelere interfectis irruperant; ſimul cæſis, Saturnino per Orientem, Agrippinæ Bonoſo exercitu: nam utrique dominatum tentaverant, ſumta, cui duces præerant, manu: qua cauſſa receptis omnibus pacatiſque dixiſſe proditur, brevi milites fruſtra fore. Hinc denique magis irritati paulo cis ſextum annum apud Sirmium trucidavere, cum ad ſiccandam lacunis ac foſſa urbem ipſi patriam adigerentur, quæ paluſtri ſolo hiemalibus aquis corrumpitur. Abhinc militaris potentia convaluit, ac ſenatui Imperium creandique jus principis ereptum ad noſtram memoriam; incertum an ipſo cupiente per deſidiam, an metu ſeu diſſenſionum odio. Quippe amiſſo Gallieni edicto, refici militia potuit, concedentibus modeſte legionibus, Tacito regnante. neque Florianus temere invaſiſſet; aut judicio, manipularium cuiquam, bono licet, imperium daretur; ampliſſimo ac tanto ordine in caſtris degente. Verum dum oblectantur otio, ſimulque divitiis pavent, quarum uſum affluentiamque æternitate majus putant, munivere militaribus ac pæne Barbaris viam in ſe ac poſteros dominandi.

Igitur CARUS præfectura pollens prætorii, Auguſto habitu, liberis Cæſaribus Carino, Numerianoque. Et quoniam cognita Probi morte Barbaro-

barorum quique opportune invaſerant, miſſo ad munimentum Galliæ majore filio, Numeriani comitatu in Meſopotamiam pergit protinus; quod ea Perſarum quaſi ſolemni bello ſubeſt. Ubi fuſis hoſtibus, dum gloriæ inconſulte avidior, Cteſiphonta urbem Parthiæ inclytam tranſgreditur; fulminis tactu conflagravit. Id quidam jure ei accidiſſe referunt. nam cum oracula docuiſſent, aduſque opidum memoratum perveniri victoria licere; longius delatus pœnas luit. Proinde ARDUUM, fatalia devertere; eoque futuri notio ſuperflua. At Numerianus, amiſſo patre ſimul confectum æſtimans bellum, cum exercitum reductoret; Apri præfecti prætorio ſoceri inſidiis exſtinguitur: * quis caſum detulit adoleſcentis oculorum dolor. denique diu facinus occultatum, dum clauſum lectica cadaver, ſpecie ægri, ne vento obtunderetur acies, geſtabatur. Sed poſtquam odore tabeſcentium membrorum ſcelus proditum eſt; ducum conſilio, tribunorumque, VALERIUS DIOCLETIANUS domeſticus regens ob ſapientiam deligitur; magnus vir; his moribus tamen. quippe qui primus ex auro veſte quæſita, ſerici ac purpuræ gemmarumque vim plantis concupiverit. quæ quamquam plus quam civilia, tumidique & affluentis animi; levia tamen præ cæteris. namque ſe primus omnium, Caligulam poſt, Domitianumque, Dominum palam dici paſſus, & adorari ſe, appellarique uti Deum. Quis rebus, quantum ingenium eſt, compertum habeo, HUMILLIMOS quoſque, maxime ubi alta acceſſerunt, ſuperbia atque ambitione immodicos eſſe. Hinc Marius patrum memoria, hinc iſte noſtra, communem habitum ſupergreſſi, dum animus potentiæ expers, tanquam inedia refecti, inſatiabilis eſt. Quo mihi mirum videtur, nobilitati pleroſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſuperbiam dare : quæ gentis patritiæ memor, moleſtiarũ, quis agitatur, remedio, eminere paululum pluris habet. Verum hæc in Valerio obducta ceteris bonis : eoque ipſo quod Dominum dici paſſus, parentem egit : ſatisque conſtat, prudentem virum edocere voluiſſe, atrocitatem rerum magis, quam nominum officere. Interim Carinus eorum quæ acciderant, certior : ſpe facilius erumpentis metus ſedatum iri : Illyricum prope Italiæ circuitu petit. Ibi Julianum pulſa ejus acie, obtruncat. Namque is cum Venetos correctura ageret, Cari morte cognita, Imperium avens eripere, adventanti hoſti obviam proceſſit. At Carinus ubi Mœſiam contigit, ilico Murgum juxta Diocletiano congreſſus, dum victos avide premeret, ſuorum ictu interiit, quod libidine impatiens militarium nuptas affectabat : quarum infeſtiores viri, iram tamen doloremque in eventum belli diſtulerant. Quo proſperius cedente, metu ne hujusmodi ingentium magis magisque victoria inſoleſceret, ſeſe ulti ſunt. Is finis Caro, liberiſque : Narbone patria, Imperium biennii fuere. Igitur Valerius prima ad exercitum concione, cum educto gladio, ſolem intuens, obteſtaretur, ignarum cladis Numeriani, neque imperii cupientem ſe fuiſſe, Aprum proxime aſtantem ictu transegit : cujus dolo, uti ſupra docuimus, adoleſcens bonus facundusque & gener occiderat, ceteris venia data, retentique hoſtium fere omnes, ac maxime vir inſignis Ariſtobulus præfectus prætorio per officia ſua. Quæ res poſt memoriam humanam nova atque inopinabilis fuit, civili bello, fortunis, fama, dignitate, ſpoliatum neminem : cum pie admodum manſueteque geri lætemur, exſilio, proſcriptioni, atque etiam ſuppliciis & cædibus modum fieri. Quid ea memorem, adſciviſſe conſor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tio multos externosque tuendi prolatandive gratia juris Romani? Namque ubi comperit Carini diſceſſu, Helianum Amandumque per Galliam excita manu agreſtium ac latronum, quos Bagandas incolæ vocant, populatis late agris pleraſque urbium tentare: MAXIMIANUM ſtatim fidum amicitia, quamquam ſemiagreſtem, militiæ tamen atque ingenio bonum, Imperatorem jubet. Huic poſtea cultu numinis, Herculi cognomentum acceſſit: uti Valerio Jovium, unde etiam militaribus auxiliis longe in exercitum præſtantibus nomen impoſitum. Sed Herculius in Galliam profectus, fuſis hoſtibus aut acceptis, quieta omnia brevi patraverat. Quo bello Crauſius, Menapiæ civis, factis promtioribus enituit: eoque eum, ſimul quia gubernandi (quo officio adoleſcentiam mercede exercuerat) gnarus habebatur, parandæ claſſi ac propulſandis Germanis maria infeſtantibus, præfecere. Hoc elatior, cum parum multos opprimeret, neque prædæ omnia in ærarium referret; Herculii metu, à quo ſe cædi juſſum compererat; Britanniam hauſto imperio capeſſivit. Eodem tempore Orientem Perſæ, Africam Julianus, ac nationes Quinquegentanæ graviter quatiebant. Adhuc apud Ægypti Alexandriam Achilleus nomine, dominationis inſignia induerat. His de cauſſis Julium Conſtantium, Galerium Maximianum, cui cognomen Armentario erat, creatos Cæſares, in affinitatem vocant. Prior Herculii privignam alter Diocletiano editam ſortiuntur, diremptis prioribus conjugiis: ut in Nerone Tiberio, ac Julia filia Auguſtus quondam fecerat. His ſane omnibus Illyricum patria fuit: qui quamquam humanitatis parum, ruris tamen ac militiæ miſeris imbuti ſatis, optimi reipublicæ fuere. Quare conſtat, SANCTO,

prudenteſque ſenſu mali promtius fieri : contra-
que expertes ærumnarum, dum opibus ſuis cun-
ctos æſtimant, minus conſulere. Sed horum con-
cordia maxime edocuit, VIRTUTI ingenium,
uſumque bonæ militiæ, quanta his Aureliani Pro-
bique inſtitutio fuit, pæne ſat eſſe. Denique Vale-
rium, ut parentem, ſeu Dei magni ſuſpiciebant mo-
do. Quod quale quantumque ſit, ab urbis condi-
tore ad noſtram ætatem propinquorum facinori-
bus patefactum eſt. Et quoniam bellorum moles,
de qua ſupra memoravimus, acrius urgebat : quaſi
partito imperio, cuncta quæ trans Alpes Galliæ
ſunt, Conſtantio commiſſa : Africa Italiaque Her-
culio : Illyricique ora ad uſque Ponti fretum, Ga-
lerio: cetera Valerius retentavit. Hinc denique par-
ti Italiæ invectum tributorum ingens malum. Nam
cum omnis eadem functione, moderataque ageret;
quo exercitus atque Imperator, qui ſemper aut
maxima parte aderant, ali poſſent, penſionibus in-
ducta lex nova. Quæ ſane illorum temporum mo-
deſtia tolerabilis in perniciem proceſſit. His tem-
peſtatibus interim Iovio Alexandriam profecto,
provincia credita Maximiano Cæſari, uti relictis
finibus in Meſopotamiam progrederetur, ad arcen-
dos Perſarum impetus. A quis primo graviter ve-
xatus, contracto confeſtim exercitu è veteranis ac
tironibus, per Armeniam in hoſtes contendit :
quæ ferme ſola ſeu facilior vincendi via eſt. Deni-
que ibidem Narſeum regem in ditionem ſubegit:
ſimul liberos, conjugeſque & aulam regiam : adeo
victor, ut ni Valerius, cujus nutu omnia gereban-
tur, incertum qua cauſſa, abnuiſſet, Romani faſces
in provinciam novam ferrentur. Verum pars ter-
rarum tamen nobis utilior quæſita : quæ cum
acrius repoſcuntur, bellum recens ſuſceptum eſt,
grave admodum pernicioſumque. At in Ægypto
Achil-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Achilleus facili negotio pulſus, pœnas luit. Per Africam geſtæ res pari modo: ſolique Corauſio remiſſum Inſulæ imperium, poſtquam juſſis ac munimento incolarum contra gentes bellicoſas opportunior habitus. Quem ſane ſexennio poſt, Allectus nomine, dolo circumvenit. Qui cum ejus permiſſu ſummæ rei præeſſet, flagitiorum & ob ea mortis formidine, per ſcelus imperium extorſerat: quo uſum brevi, Conſtantius, Aſclepiodoto, qui prætorianis præfectus præerat, cum parte claſſis ac legionum præmiſſo, delevit: & interea cæſi Marcomanni; Carpotumque natio tranſlata omnis in noſtrum ſolum: cujus fere pars jam tum ab Aureliano erat. Neque minore ſtudio pacis officia vincta legibus æquiſſimis: ac remoto peſtilenti frumentariorum genere: quorum nunc Agentes rerum ſimillimi ſunt. Qui, cum ad explorandum annunciandumque, qui forte in provinciis motus exſiſterent, inſtituti viderentur; compoſitis nefarie criminationibus, injecto paſſim metu, præcipue remotiſſimo cuique, cuncta fœde diripiebant: ſimul annona, urbis, ac ſtipendiariorum ſalus anxie, ſoliciteque habita: honeſtiorumque provectu, & è contra ſuppliciis flagitioſi cujuſque, virtutum ſtudia angebantur: veterrimæ religiones caſtiſſime curatæ: ac mirum in modum novis adhuc cultiſque mœnibus, Romana culmina & cæteræ urbes ornatæ; maxime Carthago, Mediolanum, Nicomedia. Neque tamen cum hæc agerent, extra vitia fuerunt: quippe Herculius libine tanta agebatur, ut ne ab obſidum corporibus quidem animi labem comprimeret: Valerio parum honeſta in amicos fides erat, diſcordiarum ſane metu: dum enunciationibus poſſe agitari quietem conſortii putat. Hinc etiam quaſi truncatæ vires

urbis, imminuto prætoriarum cohortium atque in armis vulgi numero : quo quidem plures volunt imperium poſuiſſe. Namque imminentium ſcrutator, ubi fato inteſtinas clades, & quaſi fragorem quendam impendere comperit ſtatus Romani; celebrato regni viceſimo anno valentior, curam R.P. adjecit : cum in ſententiam Herculium ægerrime traduxiſſet : cui anno minus potentia fuerat : & quamquam aliis alia æſtimantibus veri gratia corrupta ſit; nobis tamen excellenti natura videtur ad communem vitam ſpreto ambitu deſcendiſſe.

Igitur CONSTANTIO ARMENTARIOQUE his ſuccedentibus, SEVERUS Maximinuſque Illyricorum indigenæ Cæſares : prior Italiam; poſterior in quæ Iovius obtinuerat, deſtinantur. Quod tolerare nequiens Conſtantinus, cujus jam tum à puero ingens potenſque animus ardore imperitandi agitabatur, fugæ commento, cum ad fruſtrandos inſequentes publica jumenta, quaqua iter egerat, interſiceret; in Brirranniam pervenit : nam a Galerio religionis ſpecie, ad vicem obſidis tenebatur. & forte iiſdem diebus ibidem Conſtantium patrem vitæ ultima agebant. Quo mortuo, cunctis, qui aderant, annitentibus, imperium capit. Interim Romæ vulgus, turmæque prætoriæ MAXENTIUM, retractante diu patre Herculejo, Imperatorem confirmant. Quod ubi Armentarius accepit : Severum Cæſarem, qui caſu ad urbem erat, arma in hoſtem ferre propere jubet. Is circum muros cum ageret, deſertus à ſuis, quos præmiorum illecebris Maxentius traduxerat, fugiens obſeſſuſque Ravennæ obiit. Hoc acrior Galerius, adſcito in conſilium Jovio, Licinium vetere cognitum amicitia Cæſarem creat Auguſtum : eoque ad munimentum Illyrici ac Thraciæ relicto Ro-

mam

mam contendit. Ibi cum obſidione diſtineretur: militibus eadem qua ſuperiores via attentatis, metu ne defereretur, Italia deceſſit: pauloque poſt vulnere peſtilenti conſumtus eſt: cum agrum ſatis reipubl. commodantem, cæſis immanibus ſilvis, atque emiſſo in Danubium lacu Pelſone, apud Pannonios feciſſet. Cujus gratia provinciam uxoris nomine Valeriam appellavit. Huic quinquennii imperium: Conſtantio annuum fuit: cum ſane uterque potentiam Cæſarum annos tredecim geſſiſſent. Adeo miri naturæ officiis, ut ea ſi à doctis pectoribus proficiſcerentur, neque inſulſitate offenderent, haud dubie præcipua haberentur. Quare compertum eſt, ERUDITIONEM, elegantiam, comitatem præſertim, principibus neceſſarias eſſe: cum ſine his naturæ bona quaſi incomta, aut etiam horrida, deſpectui ſint: contraque ea Perſarum regi Cyro æternam gloriam paraverint. At memoria mea Conſtantinum, quamquam ceteris promtum virtutibus, ad uſque aſtra votis omnium ſubvexere. Qui profecto ſi munificentiæ atque ambitioni modum, hiſque artibus ſtatuiſſet, quis præcipue adulta ingenia gloriæ ſtudio progreſſa longius in contrarium labuntur, haud multum abeſſet Deo. Is ubi vaſtari urbem atque Italiam comperit, pulſoſque ſeu redemptos exercitus, & Imperatores duos, compoſita pace per Gallias, Maxentium petit. Ea tempeſtate apud Pœnos Alexander pro præfecto gerens, dominatui ſtolide incubuerat: cum ipſe debili ætate, agreſtibus ac Pannonicis parentibus vecordior, milites, tumultuarieque quæſiti, armorum vix medium, haberetur. Denique eum à tyranno miſſi pauciſſimis cohortibus Ruſus Voluſianus præfectus prætorio, ac militares duces levi certamine confecêre. Quo victo, Maxentius Carthaginem terrarum decus, ſimul

mul Africæ pulchriora vaſtari, diripi, incendique juſſerat: ferus inhumanusque ac libidine multo tetrior: adhuc pavidus & imbellis, atque in deſidiam fœde pronus: uſque eo, ut flagrante per Italiam bello, fuſiſque apud Veronam ſuis, nihilo ſegnius ſolito curaret: neque patris exitio moveretur. Namque Herculius natura impotentior, ſimul filii ſegnitiæ metuens, inconſulte imperium repetiverat: cumque ſpecie officii dolis compoſitis Conſtantinum generum tentaret acerbe, jure tandem interierat. Sed Maxentius atrocior indies, tandem urbe in Saxa rubra, millia ferme novem ægerrime progreſſus: dum cæſa acie fugiens ſemet Romam reciperet, inſidiis, quas hoſtis apud pontem Milvium locaverat, in transgreſſu Tyberis interceptus eſt tyrannidis anno ſexto. Hujus nece incredibile quantum lætitia gaudioque ſenatus ac plebes exultaverint: quos in tantum afflictaverat, uti prætorianis cædem vulgi quondam annuerit: primusque inſtituto peſſimo numinum ſpecie Patres aratoresque pecuniam conferre prodigenti ſibi cogeret: quorum odio prætoriæ legiones, ac ſubſidia factionibus aptiora, quam urbi Romæ, ſublata penitus: ſimul arma atque uſus indumenti militaris: adhuc cuncta opera, quæ magnifice conſtruxerat, urbis fanum, atque Baſilicam, Flavii meritis Patres ſacravêre. A quo etiam poſt Circus maximus excultus mirifice: atque ad lavandum inſtitutum opus ceteris haud multo diſpar. Statuæ locis quam celeberrimis, quarum plures ex auro, aut argenteæ ſunt: tum per Africam ſacerdotium decretum Flaviæ genti: Cirræque opido, quod obſidione Alexandri ceciderat, repoſito exornatoque, nomen Conſtantina inditum: adeo ACCEPTIUS præſtantiusque tyrannorum depulſoribus nihil eſt: quorum gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

gratia eo demum auctior erit, ſi modeſti ipſi atq; abſtinentes ſint. Quippe Humanæ mentes fruſtratæ boni ſpe, aſperius offenduntur, cum mutato rectore flagitioſo, ærumnarum vis manet. Dum hæc in Italia geruntur, Maximinus ad Orientem, poſt biennii auguſtum imperium fuſus, fugatusque à Licinio, apud Tarſum perit. Ita poteſtas orbis Romani duobus quæſita: qui quamvis per Flavii ſororem nuptam Licinio, connexi inter ſe erant; ob diverſos mores tamen anxie triennium congruere quivere: namque illi præter admodum magna, cetera, huic parſimonia, & ea quidem agreſtis, tantummodo inerat. Denique Conſtantinus cunctos hoſtes honore ac fortunis manentibus texit, recepitque: eo pius, ut etiam vetus veterrimumque ſupplicium patibulorum & cruribus ſuffringendis primus removerit. Hinc pro conditore, ſeu Deo habitus. Licinio ne inſontium quidem ac nobilium Philoſophorum ſervili more cruciatus adhibiti modum fecere. Quo ſane variis prœliis pulſo, cum eum prorſus opprimere arduum videretur, ſimul affinitatis gratia recepti conſortio, adſcitique imperio Cæſarum communes liberi Crispus, Conſtantinusque Flavio geniti: Licinianus Licinio. Quod equidem vix diuturnum: neque his qui aſſumebantur, felix fore, defectu ſolis fœdato iiſdem menſibus die, patefactum. Itaque ſexennio poſt rupta pace apud Thracas Licinius pulſus Chalcedona conceſſit. Ibi ad auxilium ſui Martiniano ad imperium cooptato, una oppreſſus eſt. Eo modo respublica unius arbitrio geri cœpit, liberis Cæſarum nomina diverſa retentantibus: namque ea tempeſtate Imperatori noſtro Conſtantino inſigne Cæſaris datum. Quorum cum natu grandior, incertum qua cauſſa, patris judicio occidiſſet; repente

Calo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Calocerus magiſter pecoris camelorum Cyprum
inſulam ſpecie regni demens capeſſiverat: quo ex-
cruciato, ut fas erat, ſervili aut latronum more,
condenda urbe * formandiſque religionibus in-
gentem animum avocavit: ſimul novandæ militiæ
ordine. Et interea Gothorum Sarmatarumque
ſtratæ gentes: filiuſque cunctorum minor, Con-
ſtans nomine, Cæſar ſit: cujus gratia reipublicæ
permiſtionem fore oſtentorum mira prodidere:
quippe ea nocte quæ commiſſi imperii diem ſe-
quebatur, igni continuo cæli facies conflagravit.
Abhinc conſumto fere biennio, fratris filium, cui
ex patre Dalmatio nomen fuit, Cæſarem juſſit,
aſſiſtentibus valide militaribus. Ita anno imperii
tricesimo ſecundoque, cum totum orbem trede-
cim tenuiſſet; ſexginta natus atque amplius duos;
in Perſas tendens, à quis bellum irrumpere accepe-
rat; rure proximo Nicomediæ, Achyronam vo-
cant, exceſſit: cum (ad) id tetrum ſidus regnis,
quod crinitum vocant, portendiſſet. Funus rela-
tum in urbem ſui nominis. Quod ſane P. R. æger-
rime tulit: quippe cujus armis, legibus, clementi
imperio, quaſi novatam urbem Romanam arbi-
traretur. Pons per Danubium ductus: caſtra,
caſtellaque pluribus locis commode poſita. Re-
motæ olei frumentique adventiciæ præbitiones,
quibus Tripolis ac Nicæa acerbius angebantur.
Quas res ſuperiores Severi Imperio, gratantes civi
obtulerant; verteratque gratiam muneribus in
perniciem poſterorum diſſimulatio: alteros Mar-
cus Bojonius afflixerat mulcta, quod Hipparchum
præſtanti ingenio indigenam fuiſſe ignoraviſſent.
fiſcales moleſtiæ ſeverius preſſæ: cunctaque divi-
no ritui paria viderentur; ni parum dignis ad pu-
blica aditum conceſſiſſet. Quæ qaumquam ſæ-
pius accidere, tamen, IN ſummo ingenio atque
optimis

optimis reipublicæ moribus, quamvis parva vitia, elucent magis; eoque notantur facile: quin etiam acrius ſæpe officiunt; cum ob auctoris decus in virtutes potiſſimum accipiuntur, atque ad imitandum invitamento ſunt. Igitur confeſtim Dalmatius, incertum quo ſuaſore, interficitur: ſtatimque triennio poſt, minimum maximumque fatali bello Conſtantinus cædit. Qua Conſtans victoria tumidior; ſimul per ætatem cautus parum, atque animi vehemens: adhuc miniſtrorum pravitate exſecrabilis, atque præceps in avaritiam, deſpectumque militarium, anno poſt triumphum decimo, Magnentii ſcelere circumventus eſt: externarum ſane gentium compreſſis motibus: quarum obſides precio quæſitos pueros venuſtiores, quod cultius habuerat, libidine hujuſmodi arſiſſe pro certo habetur. Quæ tamen vitia utinam manſiſſent: namque Magnentii, utpote gentis barbaræ, diro atroque ingenio, ſimul his quæ poſt accidêre, adeo extincta omnia ſunt; ut illud imperium haud injuria deſideraretur. Tum quia Vetranio litterarum prorſus expers, & ingenio ſtolidior, idcircoque agreſti vecordia peſſimus, cum per Illyrios peditum magiſterio milites curaret; dominationem, ortus Mœſiæ ſuperioris locis ſqualidioribus, improbe occupaverat.

Eum CONSTANTIUS cis menſem decimum, facundiæ vi dejectum imperio, in privatum ocium removit: quæ gloria poſt natum imperium, ſoli proceſſit eloquio, clementiaque. Nam cum magna parte utrimque exercitus conveniſſent, habita ad ſpeciem judicii concione; quod fere vix aut multo ſanguine obtinendum erat, eloquentia patravit. Quæ res ſatis edocuit, NON modo domi, verum militiæ quoque dicendi copiam reſtare: qua demum vel ardua proclivius eo conſi-

conficiuntur, ſi modeſtia atque integritate ſupe-
ret. Quod maxime cognitum è noſtro principe:
quem tamen quo minus ſtatim in hoſtes alios ad
Italiam contenderet, hiems aſpera, clauſæque Al-
pes tardavere. Interim Romæ corrupto vulgo;
ſimul Magnentii odio Potentianus materna ſtirpe
Flavio propinquus, cæſo urbis præfecto, armata-
que gladiatorum manu Imperator fit: cujus ſto-
lidum ingenium adeo plebi Romanæ, Patribus-
que exitio fuit, uti paſſim domus, fora, viæ, tem-
plaque cruore, ac cadaveribus opplerentur, bu-
ſtorum modo: neque per eum tantum, verum et-
iam advolantibus Magnianis: qui triceſimo die,
triduo minus, hoſtem perculerant. Sed jam antea
cum externi motus ſuſpectarentur; Magnentius
fratri Decentio Gallias, Conſtantius Gallo, cujus
nomen ſuo mutaverat, Orientem, Cæſaribus com-
miſerant. Ipſi inter ſe acrioribus prœliis per tri-
ennium congreſſi; ad extremum Conſtantius fu-
gientem in Galliam, perſecutus varie ambos ſup-
plicio, ſemet adegit interficere. Et interea Judæo-
rum ſeditio, qui Patricium nefarie in regni ſpe-
cie ſuſtulerant, oppreſſa. Neque multo poſt ob
ſævitiam atque animum trucem, Gallus Auguſti
juſſu interiit. Ita longo intervallo annum fere
poſt ſeptuageſimum, relata ad unum cura reipu-
blicæ. Quæ recens quieta à civili trepitatione
Silvano in imperium coacto, tentari rurſus occe
perat. Is namque Silvanus in Gallia ortus Barba
ris parentibus, ordine militiæ ſimul à Magnenti
ad Conſtantium transgreſſus, pedeſtre ad magi
ſterium adoleſcentior meruerat. E quo dum al
tius per metum ſeu dementiam conſcendiſſet
legionum, à quis præſidium ſperaverat, tumultu
octavum circa ac viceſimum diem trucidatus eſt
qua cauſſa ne quid apud Gallos natura præcipi
tc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tes novaretur, præſertim Germanis pleraque earum partium populantibus, JULIANUM Cæſarem, cognatione acceptum ſibi, Transalpinis præfecit: isque nationes feras brevi ſubegit, captis famoſis regibus: quæ quamquam in ejus fortuna principis, tamen & conſilio accidere. Quod adeo præſtat, ut Tiberius Galeriusque ſubjecti aliis, egregia pleraque, ſuo autem ductu atque auſpicio minus paria experti ſint. At Julius Conſtantius annos tres atque viginti Auguſtum imperium regens, cum externis motibus, modo civilibus exercetur, ægre ab armis abeſt: quis tyrannide tantorum depulſa, ſuſtentoque interim Perſarum impetu, genti Sarmatarum, magno decore, confidens apud eos, regem dedit. Quod Cneum Pompejum in Tigrane reſtituiſſe, vixque paucos majorum feciſſe comperimus. Placidus, clemenſque pro negotio: litterarum ad elegantiam prudens, atque orandi genere leni jucundoque: laboris patiens, ac deſtinandi ſagittas mire promptus: cibi omnis, libidinis, atque omnium cupidinum victor: cultu genitoris ſatis pius, ſuique nimis cuſtos: gnarus vita bonorum principum reipublicæ quietem regi. Hæc tanta tamque inclyta, tenue ſtudium probandis provinciarum ac militiæ rectoribus, ſimul miniſtrorum parte maxima abſurdi mores, adhuc neglectus boni cujusque, fœdavere. Atque uti verum abſolvam brevi, Ut Imperatore ipſo clarius, ita Apparitorum plerisque magis atrox nihil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

DE VITA ET MORIBUS IMPERATORVM ROMANORVM EXCERPTA

Ex libris Sexti Avrelii Victoris, à Cæſare Auguſto

Vſque ad Theodoſium Imperatorem.

ANno urbis conditæ ſeptingenteſimo viceſimo ſecundo, ab exactis vero regibus quadringenteſimo octogeſimoque, mos Romæ repetitus uni prorſus parendi, pro rege imperatori vel ſanctiori nomine Augusto appellato. Octavianus igitur patre Octavio ſenatore genitus, maternum genus ab Ænea per Juliam familiam ſortitus, adoptione vero Caii Cæſaris majoris avunculi Cajus Cæſar dictus, deinde ob victoriam Augustus cognominatus eſt. Iſte in imperio poſitus, Tribuniciam poteſtatem per ſe exercuit. Regionem Ægypti, inundatione Nili acceſſu difficilem, inviamque paludibus, in provinciæ formam redegit. Quam ut annonæ urbis copioſam efficeret, foſſas incuria vetuſtas limo clauſas, labore militum patefecit. Hujus tempore ex Ægypto urbi annua ducenties centena millia frumenti inferebantur. Iſte Cantabros & Aquitanos, Rhætos, Vindelicos, Delmatas numero provinciarum populi Romani conjunxit, Suevos, Cattosque delevit, Sucambros in Galliam tranſtulit. Pannonios ſtipendiariis adjecit. Getarum populos

los, Baſternasque laceſſitos bellis ad concordiam compulit. Huic Perſæ obſides obtulerunt: creandique regis arbitrium permiſerunt. Ad hunc Indi, Scythæ, Garamantes, Æthiopes legatos cum donis miſerunt. Adeo namque turbas, bella, ſimultates exſecratus eſt, ut niſi juſtis de cauſis numquam genti cuiquam bellum intulerit, JACTANTISQUE eſſe ingenii & leviſſimi dicebat, ardore triumphandi, & ob lauream coronam, id eſt, folia infructuoſa, in diſcrimen. per incertos eventus certaminum, ſecuritatem civium præcipitare. Neque Imperatori bono quicquam minus quam TEMERITATEM congruere. SATIS celeriter fieri, quicquid commode geritur. ARMAQUE niſi majoris emolumenti cauſſa nequaquam movenda eſſe: ne compendio tenui, jactura gravi, petita victoria, ſimilis ſit hamo aureo piſcantibus: cujus abrupti, amiſſique detrimentum, nullo capturæ lucro penſari poteſt. Hujus tempore trans Rhenum vaſtatus eſt Romanus exercitus, atque tribuni & proprætor cæſus. Quod in tantum perdoluit, ut cerebri valido incuſſu parietem pulſaret, veſte capilloque, ac reliquis lugentium indiciis deformis. Avunculi quoque inventum vehementer arguebat, qui milites commilitones novo blandoque more appellans, dum affectat carior fieri, auctoritatem principis emolliverat. Denique erga cives clementiſſime verſatus eſt. In amicos fidus exſtitit. Quorum præcipui erant, ob taciturnitatem Mæcenas, ob patientiam laboris, modeſtiamque Agrippa. Diligebat præterea Virgilium. Rarus quidem ad recipiendas amicitias, ad retinendas conſtantiſſimus. Liberalibus ſtudiis, præſertim eloquentiæ, in tantum incumbens, ut nullus, ne in procinctu quidem, laberetur dies, quin legeret, ſcriberet, declamaret. Leges alias novas,

alias

alias correctas protulit ſuo nomine. Auxit, or-
navitque Romam ædificiis multis, iſto glorians
dicto, Urbem lateritiam repperi, relinquo mar-
moream. Fuit mitis, gratus, civilis, animi lepi-
di, corpore toto pulcer, ſed oculis magis. Quo-
rum aciem clariſſimorum ſiderum modo vibrans,
libenter accipiebat cedi ab intendentibus tam-
quam ſolis radiis aſpectui ſuo. A cujus facie cum
quidam miles oculos averteret, & interrogaretur
ab eo, cur ita faceret, reſpondit: quia fulmen o-
culorum tuorum ferre non poſſum. Nec tamen
vir tantus vitiis caruit. Fuit enim paululum im-
patiens, leviter iracundus, occulte invidus, palam
factioſus: porro autem dominandi, ſupra quam
æſtimari poteſt, avidiſſimus, ſtudioſiſſimus aleæ
luſor. Cumque eſſet cibi ac vini multum, aliqua-
tenus vero ſomni, abſtinens, ſerviebat tamen libi-
dini uſque ad probrum vulgaris famæ. Nam inter
duodecim catamitos totidemque puellas accum-
bere ſolitus erat. Abjecta quoque uxore Scribo-
nia, amore alienæ conjugis poſſeſſus, Liviam qua-
ſi marito concedente ſibi conjunxit. Cujus Liviæ
jam erant filii Tiberius & Druſus. Cumque eſſet
luxuriæ ſerviens, erat tamen ejuſdem vitii ſeve-
riſſimus ultor: MORE hominum, qui in ulci-
ſcendis vitiis, quibus ipſi vehementer indulgent,
acres ſunt. Nam & poetam Ovidium, qui & Na-
ſo, pro eo, quod tres libellos amatoriæ artis con-
ſcripſerat, exſilio damnavit. Quodque eſt læti a-
nimi, vel amœni, oblectabatur omni genere ſpe-
ctaculorum, præcipue ferarum incognita ſpecie,
& infinito numero. Annos ſeptem & ſeptuagin-
ta ingreſſus, Nolæ morbo interiit. Quamquam
alii ſcribant dolo Liviæ extinctum, metuentis, ne,
quia privignæ filium Agrippam, quem odio no-
vercali in inſulam relegaverat, reduci compere-
rat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rat, eo ſummam rerum adepto, pœnas daret. Igitur mortuum, ſeu necatum, multis noviſque honoribus ſenatus cenſuit decorandum. Nam præter id quod antea PATREM PATRIÆ dixerat, templa tam Romæ, quam per urbes celeberrimas ei conſecravit, cunctis vulgo jactantibus, UTINAM aut non naſceretur, aut non moreretur. Alterum [enim] peſſimi incepti, exitus præclari alterum. Nam & in adipiſcendo principatu oppreſſor libertatis eſt habitus, & in gerendo, cives ſic amavit, ut tridui frumento in horreis quondam viſo, ſtatuiſſet veneno mori, ſi è provinciis claſſes interea non venirent. Quibus advectis, felicitati ejus, ſalus patriæ eſt attributa. Imperavit annos quinquaginta ſex, duodecim cum Antonio, quadraginta & quatuor ſolus. Qui certa numquam aut reipublicæ ad ſe potentiam traxiſſet, aut tamdiu ea potiretur, niſi magnis naturæ & ſtudiorum bonis abundaſſet.

CLAUDIUS TIBERIUS Liviæ filius, Cæſaris Octaviani privignus, imperavit annos viginti tres. Iſte, quia Claudius Tiberius Nero dicebatur, eleganter à jocularibus, Caldius Biberius Mero ob vinolentiam nominatus eſt. Satis prudens in armis, ſatiſque formatus ante ſumptum imperium ſub Auguſto fuit: ut non immerito reipublicæ dominatus ei committeretur. In erat i ſcientia litterarum multa. Eloquio clarior, ed ingenio peſſimo, truci, avaro, inſidioſo, ſinulans ea ſe velle, quæ nollet: his quaſi infenus, quibus conſultum cupiebat: his vero, quos derat, quaſi benivolus apparens. Repentinis eſponſionibus aut conſiliis melior, quam meitatis. Denique delatum à patribus principaum (quod quidem aſtu fecerat) ficte abnuere,

quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

quid ſinguli dicerent , vel ſentirent, atrociter explorans : quæ res bonos quosque peſſumdedit. Æſtimantes enim, ex animo eum longa oratione imperialis moleſtiæ magnitudinem declinare,cum ſententias ad ejus voluntatem promunt , inceſſere exitia poſtrema. Iſte Cappadocas in provinciam , remoto Archelao rege eorum , redegit. Gætulorum latrocinia repreſſit. Maraboduum Suevorum regem callide circumvenit. Cum immani furore inſontes [noxios] ſuos pariter externosque puniret, reſolutis militiæ artibus , Armenia per Parthos, Mœſia à Dacis, Pannonia à Sarmatis, Gallia à finitimis gentibus direptæ ſunt. Ille poſt ſeptuageſimum octavum annum , & menſem quartum , inſidiis Caligulæ extinctus eſt.

CALIGULA imperavit annos quatuor. Iſte filius Germanici , quia natus in exercitu fuerat , cognomentum calciamenti militaris , id eſt , CALIGULÆ ſortitus eſt. Ante principatum omnibus carus , acceptus fuit : in principatu vero talis, ut non immerito vulgaretur , atrociorem illo dominum non fuiſſe. Denique tres ſorores ſuas ſtupro maculavit. Incedebat habitu deorum ſuorum. Jovem ob inceſtam , è choro autem Bacchunali Liberum ſe aſſerebat. De quo neſcio an decuerit memoriæ prodi , niſi forte quia juvat de principibus noſſe omnia, ut improbi ſaltem famæ metu talia declinent. In palatio matronas nobiles publicæ libidini ſubjecit. Primus diademate capiti impoſito , Dominum ſe juſſit appellari. In ſpatio trium millium quod in ſinu Puteolano inter moles jacet , duplici ordine naves contexens , arenæ aggeſtu ad terræ ſpeciem viam ſolidatam,phalerato equo,inſignis quercea corona,quaſi triumphans indutus aureo paludamento , curru bijugi decucurrit. dehinc à militibus confoſſus interiit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

CLAUDIUS TIBERIUS, Druſi, Tiberii fratris, filius, Caligulæ patruus, imperavit annos quatuordecim. Iſte, cum ſenatus cenſuiſſet gentem Cæſarum exterminari, deformi latebra latens, repertus à militibus, quia vecors erat, & mitiſſimus videbatur imprudentibus, imperator effectus eſt. Hic ventri, vino, libidini fœde obediens, vecors & prope hebes, ignavus ac pavidus, libertorum & conjugis imperiis ſubjectus fuit. Hujus tempore Scribonianus Camillus intra Delmatias imperator creatus, continuo occiditur. Mauri provinciis acceſſere. Cæſa Muſulamiorum manus eſt. Aqua Claudia Romæ inducta. Hujus uxor Meſſalina primo [clam, mox] paſſim, quaſi jure, adulteriis utebatur. Ex quo facto plures, metu abſtinentes, extincti ſunt. Deinde atrocius accenſa, nobiliores quaſque nuptas & virgines, ſcortorum modo ſecum propoſuerat: coactique mares, ut adeſſent. Quod ſi quis talia horruerat, adficto crimine, in ipſum, omnemque familiam ejus ſæviebatur: ut magis videretur ſub imperatore, viro, quam imperatori, nupta eſſe. Ita liberti ejus poteſtatem adepti, ſtupris, exſilio, cæde, proſcriptionibus omnia fœdabant. Ex quibus Felicem legionibus Iudææ præfecit: POSIDIO Eunucho, poſt triumphum Britannicum, inter militarium fortiſſimos, arma inſignia, tamquam participi victoriæ dono dedit. POLYBUM inter conſules medium incedere fecit. Hos omnes anteibat NARCISSUS ab epiſtolis, dominum ſe gerens ipſius domini, PALLASque prætoriis ornamentis ſublimatus; adeo divites, ut cauſſante eo inopiam fiſci, lepidiſſime famoſo elogio vulgatum ſit, Abunde ei pecuniam fore, ſi à duobus libertis in ſocietatem reciperetur. Hujus temporibus viſus eſt apud Ægyptum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

PHOENIX, quam ferunt volucrem anno 500. ex Arabia memoratos locos advolare: atque in Ægæo mari repente inſula emerſit. Hic Agrippinam Germanici fratris ſui filiam uxorem duxit: quæ filio imperium procurans, primo privignos inſidiis multiformibus, dehinc ipſum conjugem veneno interemit. Vixit annos ſexaginta quatuor: cujus funus, ut quondam in Tarquinio Priſco, diu occultatum. Dum arte muliebri corrupti cuſtodes ægrum ſimulant, Nero privignus ejus imperii jura ſuſcepit.

DOMITIUS NERO, patre Domitio Ænobarbo genitus, matre Agrippina, imperavit annos tredecim. Iſte quinquennio tolerabilis viſus. Vnde quidam prodidere, Trajanum ſolitum dicere, procul diſtare cunctos principes [à] Neronis quinquennio. Hic in urbe amphitheatrum & lavacra conſtruxit. Pontum in jus provinciæ, Polemonis Reguli permiſſu redegit, à quo Polemoniacus Pontus appellatus eſt: itemque Cottias Alpes, Cottio rege mortuo. Eo namque dedecore reliquum vitæ egit, ut pudeat memorare hujuſmodi quemquam. Eo progreſſus eſt, ut neque ſuæ, neque aliorum pudicitiæ parcens, ad extremum amictus nubentium virginum ſpecie, palam convocato ſenatu dote dicta, cunctis feſta de more frequentantibus, nuberet. Pelle tectus feræ, utrique ſexui genitalia vultu contrectabat. Matrem etiam ſtupro contaminavit: quam poſtmodum interemit. Octaviam & Sabinam cognomento Poppæam, in matrimonium duxit, viris earum trucidatis. Tunc Galba in Hiſpania procul & Cajus Iulius imperium corripuere. Ubi adventare Nero Galbam didicit, ſenatuſque ſententia conſtitutum, ut more majorum collo in furcam conjecto, virgis ad necem cæderetur: deſertus undique,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dique, noctis medio, egreſſus urbem, ſequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophytoque, & ſpadone Sporo, quem quondam [Nero] exſectum formare in mulierem tentaverat, ſemet ictu gladii tranſegit, adjuvante trepidantem manum impuro, de quo diximus, eunucho (Sporo:) cum ſane prius nullo reperto, à quo feriretur, exclamaret, Itane nec amicum habeo, nec inimicum? dedecoroſe vixi, turpius peream. Periit anno ætatis triceſimo ſecundo. Hunc Perſæ in tantum dilexerunt, ut legatos mitterent, orantes copiam conſtruendi monumenta. Cæterum adeo cunctæ provinciæ omniſque Roma interitu ejus exſultavit, ut plebs induta pileis manumiſſionum, tamquam ſævo exemta domino, triumpharet.

GALBA nobili SULPICIORUM genere progenitus, imperavit menſes ſeptem, dieſque totidem. Iſte in adoleſcentes infamis, ad veſcendum intemperans fuit: trium amicorum conſilio, id eſt Vinii, Cornelii, & Iceli cuncta diſponens; adeo ut intra Palatinas ædes pariter hahitarent, & vulgo pædagogi dicerentur. Hic ante ſumptam dominationem multas provincias egregie adminiſtravit, militem ſeveriſſime tractans, ita ut ingreſſo eo caſtra, vulgaretur ſtatim, DISCE, miles, militare; Galba eſt, non Gætulicus. Cum ſeptuageſimum tertium ætatis annum ageret, dum factione Othonis accenſas legiones lorica tectus lenire contenderet, ad lacum Curtium cæſus eſt.

SALVIUS OTHO ſplendidis ortus majoribus, ex opido Ferentino, imperavit menſes quatuor, vita omni turpis, maxime adoleſcentia. Hic à Vitellio primum apud Placentiam, dehinc apud Bebriacum victus, ſemet gladio trãsfixit anno ętatis 37. adeo amabilis militibus propriis, ut plerique corpore ejus viſo, ſuis manibus interierint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

VITELLIUS ortus familia nobili, patre
Lucio Vitellio ter conſule, imperavit menſes o-
cto. Iſte mente crudelis, avaruſque cum profu-
ſione fuit. Hujus tempore Veſpaſianus in Orien-
te principatum arripuit: à cujus militibus cer-
tamine ſub muris urbis habito, ſuperatus, è pa-
latio, quo ſe abdiderat Vitellius, vinctis à ter-
go manibus, productus, circumducitur ad ſpe-
ctaculum vulgi. Ac ne homo impudens, in
extremis ſaltem, malorum quæ geſſerat, ru-
bore faciem demitteret, ſubjecto in mentum
gladio, ſeminudus, multis cœno, fimo, & cæ-
teris turpioribus dictu purgamentis vultum e-
jus inceſſentibus, per ſcalas Gemonias trahi-
tur: ubi Sabinum Veſpaſiani fratrem necari
permiſerat. Numeroſis ictibus conſoſſus inter-
iit. Vixit annos 57. Hi omnes, quos paucis
attigi, præcipue Cæſarum gens, adeo litteris
culti, atque eloquentia fuere, ut ni cunctis
vitiis, abſque Auguſto, nimii forent, profecto
texiſſent immodica flagitia.

VESPASIANUS imperavit annos decem.
Hujus inter cetera bona illud ſingulare fuit,
INIMICITIAS oblivifci, adeo, ut Vitellii
hoſtis ſui filiam locupletiſſime dotatam, ſplen-
didiſſimo conjungeret viro. Ferebat patienter
amicorum motus, contumeliis eorum, ut erat
facetiſſimus, [dictis] jocularibus reſpondens.
Namque Mucianum, quo adjutore ad impe-
rium pervenerat, fiducia meritorum, * aliquo
utrique familiari, id unum dicens, inſolen-
tem, lepide flectebat, adhibito, Noſti me mi-
rum eſſe. Sed quid mirum in amicis, cum
etiam cauſſidicorum obliqua dicta, & philoſo-
phorum contumaciam contemneret? Iſte exſan-
guem diu, feſſumque terrarum orbem brevi
re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

reſecit. Namque primum ſatellites tyrannidis, niſi qui forte atrocius longe proceſſerant, flectere potius maluit, quam excruciatos delere: prudentiſſime ratus, nefaria miniſteria à pluribus metu curari. Præterea legibus æquiſſimis monendo, quodque vehementius eſt, vitæ ſpecie, vitiorum plura aboleverat. Infirmus tamen, uti quidam prave putant, adverſus pecuniam, cum ſatis conſtet, ærarii inopia, & clade urbium, novas eum neque poſtea habitas vectigalium penſiones exquiſiviſſe. Hic Romam deformem incendiis veteribus ac ruinis, permiſſa, ſi domini deeſſent, volentibus ædiſicandi copia, Capitolium, ædem Pacis, Claudii monumenta reparavit: multaque nova inſtituit. Per omnes terras, qua jus Romanum eſt, renovatæ urbes cultu egregio: viæ operibus maximis munitæ ſunt. Tunc cavati montes per Flaminiam ſunt prono transgreſſu, quæ vulgariter *Pertuſa petra* vocitatur. Mille gentes compoſitæ, cum ducentas ægerrime reperiſſet, extinctis ſævitia tyrannorum plerisque: rex Parthorum Vologeſus metu ſolo in pace coactus eſt. Syria ſeu Palæſtina, nec non Cilicia Trachea, & Commagene, quam hodie Auguſtophratenſem nominamus, provinciis acceſſere. Judæi quoque additi ſunt. Hic monentibus amicis, ut caveret à Metio Pompoſiano, de quo ſermo percrebuerat regnaturum, conſulem fecit, alludens tali cavillo; Quandoque memor erit tanti beneficii. Inſtitutum vero uniforme omni imperio tenuit. Vigilare de nocte, publicisque actibus abſolutis caros admittere, dum ſalutatur calceamenta ſumens & regium veſtitum. Poſt autem negotiis, quæcumque adveniſſent, auditis, exerceri vectatione, deinde requieſcere: poſtremo ubi laviſſet, remiſſiore animo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

convivium curabat. Plura dicere ſtudium coëgit imperatoris boni, quem ab Auguſti morte poſt annos ſex & quinquaginta, Romana reſpublica exſanguis ſævitia tyrannorum, quaſi fato quodam, ne penitus rueret, aſſecuta eſt. Itaque annum agens vitæ abſque uno ſeptuageſimum, ſeriis joca, quibus delectabatur, admiſcens, interiit. Quippe primo cum crinitum ſidus apparuiſſet, Iſtud, inquit, ad regem Perſarum pertinet; cui capillus effuſior. Deinde ventris eluvie feſſus, & aſſurgens, *Stantem*, ait, *imperatorem excedere terris decet.*

TITUS vocabulo patris etiam VESPASIANUS dictus, matre liberta DOMITILLA nomine genitus, imperavit annos duos, & menſes duos, dieſque viginti. Iſte à puero præclaris ſtudiis probitatis, militiæ, litterarum inſtantiſſime deditus, quo contenderit, animi & corporis muneribus oſtendit. Hic ubi patriæ curam ſuſcepit, incredibile eſt, quantum quos imitabatur, anteierit, præcipue clementia, liberalitate, honorificentia, ac pecuniæ contemptu: quæ eo amplius grata fuere, quod ex nonnullis à privato adhuc patratis aſperior, luxuriæ & avaritiæ amans credebatur fore. Namque præfecturam prætorianam patre imperante adeptus, ſuſpectum quemque & oppoſitum ſibi, immiſſis, qui per theatra & caſtra invidioſa jactantes ad pœnam poſcerent, quaſi criminis convictos opppreſſit. In quibus Cæcinam conſularem adhibitum cenæ, vix dum triclinio egreſſum, ob ſuſpicionem ſtupratæ Berenices uxoris ſuæ, jugulari juſſit. Iurgia * autem ſub patre venundata, rapinarum cupidum, unde Neronem cuncti vocantes, opinanteſque ſummam rerum nactum, graviter acceperant. Sed hæc in melius converſa adeo ei immor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

immortalem gloriam contulere, ut DELICIÆ atque AMOR humani generis appellaretur. Denique ut ſubiit pondus regium, Berenicen nuptias ſuas ſperantem regredi domum, & enervatorum greges abire præcepit. Quo facto, quaſi ſignum protulit mutatæ intemperantiæ. Dehinc cum donata conceſſave à prioribus principibus firmare inſequentes ſolerent, ſimul [ut] imperium cepit, talia poſſidentibus edicto ſponte cavit. Quadam etiam die, recordans veſperi, nihil ſe cuiquam præſtitiſſe, venerando cæleſtique dicto, AMICI, ait, PERDIDIMUS DIEM: quia erat magnificæ liberalitatis. Clementiam vero uſque eo perduxit, ut ampliſſimi ordinis duo cum adverſus eum conjuraſſent, neque abnuere cogitatum ſcelus quirent, monuerit primo; poſt deductos in ſpectaculum ſecum, utrimque aſſidere juſſerit: petitoque ex induſtria Mirmillonum, quorum pugnæ viſebantur, gladio, quaſi ad explorandam aciem, uni atque alteri commiſerit: quibus perculſis & conſtantiam mirantibus diceret, Videtiſne POTESTATES fato dari, fruſtraque tentari facinus potiundi ſpe, vel amittendi metu? Fratrem quoque Domitianum parantem inſidias, militumque animos ſollicitantem, flens ſæpius obteſtatus eſt, ne parricidio aſſequi cuperet, quod & ſe volente eſſet obventurum ei, & jam haberet, cum ſit particeps poteſtatis. Hujus tempore mons Veſuvius in Campania ardere cœpit: incendiumque Romæ ſine nocturna requie per triduum fuit. Lues quoque quanta vix umquam antea [fuit.] Quibus malis nonnullis vexatis, pecunia propria ſubvenit; cunctis remediorum generibus, nunc ægrotantes per ſemet ipſum reficiens, nunc conſolans ſuorum mortibus afflictos. Vixit annos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

quadraginta unum : & in eodem, quo pater, apud Sabinos agro, febri interiit. Hujus mors, credi vix poteſt, quantum luctus urbi provinciiſque intulerit; adeo ut eum delicias publicas, ſicut diximus, appellantes, quaſi perpetuo cuſtode orbatum terrarum orbem deflerent.

Domitianus Vespasiani & Domitillæ libertæ filius, germanus Titi, imperavit annos quindecim. Ille primo clementiam ſimulans, neque adeo iners, domi bellique tolerantior videbatur : idcircoque Cattos Germanoſque devicit, jus æquiſſime dixit. Romæ multa ædificia vel cœpta, vel à fundamentis conſtruxit. Bibliothecas incendio conſumtas, petitis undique, præſertim Alexandria, exemplis, reparavit. Sagittarum tam doctus fuit, ut inter patentes digitos extentæ manus viri procul poſiti ſpicula ejus tranſvolarent. Dehinc atrox cædibus, bonorum ſupplicia agere cœpit : ac more Caligulæ dominum ſeſe deumque dici coëgit : ſegniſque ridicule remotis omnibus, muſcarum agmina perſequebatur. Furens libidine : cujus fœdum exercitium, Græcorum lingua κλινοπάλην vocabat. Hinc percontanti cuidam, quiſquamne in palatio eſſet, reſponſum [eſt,] Ne muſca quidem. His ejus ſævitiis, ac maxime injuria verborum, qua [ſe] ſcortum vocari dolebat, accenſus Antonius, curans Germaniam ſuperiorem, imperium corripuit. Quo per Norbanum Appium acie ſtrato, Domitianus longe tetrior, in omne hominum genus, etiam in ſuos, ferarum more graſſabatur. Igitur metu crudelitatis & conſcientiæ ſuæ, conjuravere plerique, impulſoribus Parthenio procurante cubiculum, & Stephano, & tum ob fraudem interceptæ pecuniæ ſupplicium ſuſpectante Clodiano, adſcita etiam in conſilium tyranni uxore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ni uxore Domitia, ob amorem Paridis hiſtrionis à principe cruciatus formidante. Domitianum multis vulneribus confodiunt: poſt annum quintum & quadrageſimum vitæ. At ſenatus gladiatoris more funus efferri, radendumque nomen decrevit. Hujus tempore ſæculares ludi celebrati ſunt.

Hactenus Romæ, ſeu per Italiam orti Imperium rexere: hinc advenæ. Vnde compertum eſt, urbem Romam externorum virtute creviſſe. Qnid enim Nerva prudentius aut moderatius? quid Trajano divinius? quid præſtantius Adriano?

COCCEJUS NERVA oppido Narnienſi genitus, imperavit menſes tredecim, dies decem. Iſte cum imperium ſuſcepiſſet, mox rumore orto, vivere atque affore Domitianum, perinde trepidavit, ut colore mutato, verbis amiſſis, vix conſiſteret. Sed à Parthenio confirmatus, recepta fiducia, ad ſolemne delenimentum converſus eſt. Qui cum in curiam à ſenatu gratanter exceptus eſſet, ſolus ex omnibus Arrius Antoninus, vir acer, eique amiciſſimus, conditionem imperantium prudenter exprimens, amplexus eum, gratulari ſe ait ſenatui & populo, provinciiſque; ipſi autem nequaquam: cui ſatius fuerat malos ſemper principes eludere, quam tanti oneris vim ſuſtinentem, non moleſtiis modo & periculis ſubjici, ſed famæ etiam inimicorum pariter & amicorum: qui cum ſe mereri omnia præſumunt, ſi quicquam non extorſerint, atrociores ſunt ipſis quoque hoſtibus. Iſte quicquid antea pœnæ nomine tributis acceſſerat, indulſit: afflictas civitates relevavit: puellas pueroſque natos parentibus egeſtoſis ſumptu publico per Italiæ opida ali juſſit. Hic ne acceſſum malignorum terreret, Iunii Maurici conſtantis viri dicto [ita] admonetur. Qui oonvivio familiari adhibitus, cum Vejentonem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

conſulari honore functum quidem apud Domitianum, tamen multos occultis criminationibus perſecutum, adeſſe vidiſſet; inter colloquia mentione Catulli facta calumniatoris præcipui, dicente Nerva, quid nunc faceret, ſi Domitiano ſupervixiſſet? Nobiſcum, inquit Mauricus, cenaret. Hic jurgiorum diſceptator & ſcientiſſimus & frequens fuit. Calpurnium Craſſum, promiſſis ingentibus animos militum pertentantem, detectum, confeſſumque, Tarentum cum uxore removit, patribus lenitatem ejus increpantibus. Cumque interfectoresDomitiani ad exitium poſcerentur, tantum eſt conſternatus, ut neque vomitum, neque impetum ventris valeret differre. & tamen vehementer obſtitit, dictitans, æquius eſſe mortem ſubire, quam auctoritatem imperii fœdare, proditis potentiæ ſumendæ auctoribus. Sed milites neglecto principe, requiſitos, Petronium, [Stephanum] uno ictu: Parthenium vero demptis prius genitalibus, & in os conjectis, jugulavere: redempto magnis ſumptibus Caſperio: qui ſcelere tam truci inſolentior, Nervam compulit referre apud populum gratias militibus, quia nefandos peſſimosque omnium mortalium peremiſſent. Hic Trajanum in liberi locum, inque partem imperii adoptavit: cum quo tribus vixit menſibus. Qui dum ſuggerente ira, voce quam maxima, contra quendam Regulum nomine inclamaret; ſudore correptus eſt. Quo refrigeſcente, horror corporis nimius initium febris fuit: nec multo poſt vitam finivit, anno ætatis ſexageſimo tertio. Cujus corpus à ſenatu quondam Auguſto honore delatum, in ſepulchro Auguſti ſepultum eſt. Eoque die quo interiit, ſolis defectio facta eſt.

ULPIUS TRAJANUS ex urbe Tudertina, Ulpius ab avo dictus, Trajanus à Trajo paterni gene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

generis auctore, vel de nomine Trajani patris ſic appellatus, imperavit annis viginti. Iſte talem ſe reipublicæ præbuit, qualem vix ægreque exprimere valuerunt ſummorum ſcriptorum miranda ingenia. Hic imperium apud Agrippinam nobilem Galliæ coloniam ſuſcepit; habens diligentiam in re militari, in civilibus lenitatem, in ſublevandis civitatibus largitionem. Cumque duo ſint, quæ ab egregiis principibus expectentur, SANCTITAS domi, in armis fortitudo, utrobique prudentia: tantus erat in eo maximarum rerum modus, ut quaſi temperamento quodam virtutes miſcuiſſe videretur: niſi quia cibo, vinoque paululum deditus erat. Liberalis in amicos: & tamquam vitæ conditione par, ſocietatibus perfrui. Hic ob honorē Suræ, cujus ſtudio imperium arripuerat, lavacra condidit. De quo ſupervacaneum videtur cuncta velle nominatim prodere, cum ſatis ſit excultum atque emendatum dixiſſe. Fuit enim patiens laboris, ſtudioſus optimi cujuſque, ac bellicoſi: magis[que] ſimpliciora ingenia aut eruditiſſimos, quamvis ipſe parcæ eſſet ſcientiæ, moderateque eloquens, diligebat. JUSTITIÆ vero, ac JURIS humani divinique tam repertor novi, quam inveterati cuſtos. Quæ omnia eo majora viſebantur, quo[niam] per multos atque atroces tyrannos perdito atque proſtrato ſtatu Romano, in remedium tantorum malorum divinitus credebatur opportune datus; uſque eo, ut adveniens imperium ejus pleraque mirifica denunciaverint. In quibus præcipuum, cornix è faſtigio Capitolii Atticis ſermonibus effata, καλῶς ἔςαι. Hujus exuſti corporis cineres relati Romam, humatique Trajani foro ſub ejus columna: & imago ſuperpoſita, ſicuti triumphantes ſolent, in urbem invecta, ſenatu præeunte & exercitu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tu. Eo tempore, multo perniciosius, quam ſub Nerva, Tiberis inundavit, magna clade ædium: & terræmotus gravis per provincias multas, atroxque peſtilentia, fameſque, & incendia facta ſunt. Quibus omnibus Trajanus per exquiſita remedia plurimum opitulatus eſt; ſtatuens, ne domorum altitudo ſexaginta ſuperaret pedes, ob ruinas faciles, & ſumptus, ſi quando talia contingerent, exitioſos. Unde merito PATER PATRIÆ dictus eſt. Vixit annos LXIV.

ÆLIUS ADRIANUS ſtirpis Italicæ, Ælio Adriano Trajani principis conſobrino Adriæ orto genitus, quod opidum agri Piceni, etiam mari Adriatico nomen dedit, imperavit annis viginti duobus. Hic Græcis litteris impenſius eruditus, à pleriſque Græculus appellatus eſt. Athenienſium ſtudia, moreſque hauſit non ſermone tantum, ſed & cæteris diſciplinis, canendi, pſallendi, medendique ſcientia, muſicus, geometra, pictor, fictor ex ære vel marmore proxime Polycletos & Euphranoras. Perinde omnino ad iſta erat factus, ut elegantius numquam quicquam humanæ res expertæ videantur. Memor ſupra quam cuiquam credibile eſt, locos, negotia, milites, abſentes quoque, nominibus recenſere. Immenſi laboris, quippe qui provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens cum opida univerſa reſtitueret, augeret ordinibus. Nam ad ſpecimen legionum militarium, fabros, perpendiculatores, architectos, genusque cunctum exſtruendorum mœnium, ſeu decorandorum, in cohortes centuriaverat. Varius, multiplex, multiformis: ad vitia atque virtutes quaſi arbiter genitus: imperium ingenium invigentis quodam artificio regens: ingenium invidum, triſte, laſcivum, & ad oſtentationem ſui inſolens, callide tegebat: continentiam, facilitatem, cle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

clementiam ſimulans, contraque diſſimulans ardorem gloriæ, quo flagrabat. Acerrimus ad laceſſendum pariter & reſpondendum ſeriis, joco, maledictis: referre carmen carmini, dictum dicto: prorſus ut meditatum crederes adverſus omnia. Hujus uxor Sabina, dum prope ſervilibus injuriis accipitur, ad mortem voluntariam compulſa eſt. Quæ palam jactabat, quam immane ingenium pertuliſſet: & elaboraſſe, ne ex eo ad humani generis perniciem gravidaretur. Hic morbo ſubtercutaneo, quem diu placide pertulerat, victus, dolore ardens, impatiensque, plures è ſenatu extinxit. A regibus multis pace occultis muneribus impetrata; jactabat palam plus ſe otio adeptum, quam armis ceteros. Officia ſane publica, & palatina, nec non militiæ in eam formam ſtatuit, quæ paucis per Conſtantium immutatis hodie perſeverant. Vixit annos ſexaginta duos: dehinc miſerabili exitu conſumtus eſt, cruciatu membrorum fere omnium confectus: in tantum, ut crebro ſeſe interficiendum miniſtrorum fidiſſimis precans offerret: ac ne in ſemet ipſum ſæviret, cuſtodia cariſſimorum ſervaretur.

ANTONINUS FULVIUS, ſeu BOIONIUS dictus, poſtea etiam PIUS cognominatus, imperavit annos viginti tres. Iſte ab Adriano in filiũ adoptatus, cujus gener fuerat, tantæ bonitatis in principatu fuit, ut haud dubie ſine exemplo vixerit, quamvis eum Numæ contulerit ætas ſua: cum orbem terræ nullo bello per annos viginti tres auctoritate ſola rexerit, adeo trementibus eum atque amantibus cunctis regibus nationibusque, & populis, ut parentem ſeu patronum magis quam dominum imperatoremve reputarẽt: omnesq; uno ore in cœleſtium morem propitium optantes, de controverſiis inter ſe judicem poſcerent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rent. Ad quem etiam Indi, Bactri, Hyrcani legatos miſere, juſtitia tanti imperatoris comperta, quam ornabat vultu ſereno & pulchro, procerus membra, decenter validus. Prius quam ſalutandus prodiret, deguſtans panis aliquantulum, ne frigeſcente circum præcordia per jejunium ſanguine, viribus exeſis interciperetur, eoque actuum publicorum laboribus minime ſufficeret. Quæ incredibili diligentia ad ſpeciem optimi patrisfamilias exſequebatur. Appetentia gloriæ carens, & oſtentatione: adeo manſuetus, ut inſtantibus Patribus ad eos qui contra eum conjuraverant perſequendos, compreſſerit quæſtionem, præfatus, NECESSE non eſſe, ſceleris in ſemet ipſum cupidos, pertinacius indagari: ne ſi plures reperirentur, quantis odio eſſet, intelligeretur. Igitur cum eſſet annorum ſeptuaginta duorum, apud Lorios villa propria, millibus paſſuum duodecim ab urbe, febri paucorum dierum poſt tres atque viginti annos imperii conſumptus eſt. Ob cujus honorem, templa, ſacerdotes, atque infinita alia decreta ſunt. Vſque eo autem mitis fuit, ut cum ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſita placare, quam ulciſci ſeditionem.

MARCUS autem ANTONINUS imperavit annos decem & octo. Ille virtutum omnium, cæleſtisque ingenii exſtitit, ærumniſque publicis quaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profecto quaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatus Romani. Quippe ab armis nuſquam quies erat: perque omnem Orientem, Illyricum, Italiam, Galliamque bella fervebant: terræmotus non ſine interitu civitatum, inundationes fluminum, lues crebræ; locuſtarum ſpecies agris infeſtæ: prorſus ut prope nihil, quo ſummis an-

angoribus atteri mortales ſolent, dici ſeu cogitari queat, quod non illo imperante ſævierit. Credo divinitus attributum, VT dum mundi lex ſeu natura aliudve quid hominibus incognitum ea mala gignit, rectorum conſiliis tamquam medicinæ remediis leniatur. Is propinquum ſuum, LUCIUM ANNIUM VERUM, ad imperii partem novo benevolentiæ genere aſcivit. QuiVerus inter Altinum atqueConcordiam iter faciens, ictu ſanguinis, quem morbum Græci ἀπόπληξιν vocant, undecimo imperii anno extinctus eſt. Carminum maxime [Tragicorum] ſtudioſus, ingenii aſperi atque laſcivi. Poſt cujus obitum Marcus Antoninus rempublicam ſolus tenuit. A principio vitæ tranquilliſſimus, adeo ut ab infantia [vultum] nec ex gaudio, nec ex merore mutaverit, Philoſophiæ ſtudens, litterarumque Græcarum peritiſſimus. Hic permiſit viris clarioribus, ut convivia eodem cultu, quo ipſe, & miniſtris ſimilibus, exhiberent. Hic cum ærario exhauſto, largitiones, quas militibus impenderet, non haberet, neque indicere provincialibus aut ſenatui aliquid vellet: inſtrumentum regii cultus, facta in foro Trajani ſectione, diſtraxit, vaſa aurea, pocula cryſtallina & murrhina, uxoriam ac ſuam ſericam& auream veſtem; multa ornamenta gemmarum: ac per duos continuos menſes venditio habita eſt, multumque auri redactum. Poſt victoriam tamen emptoribus pretia reſtituit, qui reddere cõparata voluerunt. moleſtus nulli fuit, qui maluit ſemel empta retinere. Hujus tempore Caſſius tyrannidem arripiens, extinctus eſt. Ipſe vitæ anno quinquageſimo nono apud Vendobonam morbo conſumptus eſt. De ejus morte nuncioRomam pervecto, confuſa luctu publico Urbe, ſenatus in curia veſte tetra amictus, lacrimans convenit. Et quod de Romulo ægre

cre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumpſerunt, Marcum cælo receptum eſſe. Ob cujus honorem templa, columnæ, multaque alia decreta ſunt.

AURELIUS COMMODUS Marci Antonini filius, Antoninus & ipſe dictus, imperavit annos tredecim. Hic qualis futurus eſſet, in ipſo primordio oſtendit. Nam cum in ſupremis moneretur à parente, attritos jam Barbaros ne permitteret vires recipere, reſpondit; Ab incolumi, quamvis paulatim, negotia perfici poſſe: à mortuo [vero] nihil. Sævior omnibus libidine atque avaritia, crudelitate nulli fidus: magisque in eos atrox, quos ampliſſimis honoribus donisque ingentibus extulerat. In tantum depravatus, ut gladiatoriis armis ſæpiſſime in amphitheatro dimicaverit. Huic Marcia generis libertini, forma tamen meretriciisque artibus pollens, cum animum ejus penitus devinxiſſet, egreſſo è balneo, veneni poculum obtulit. Ad extremum ab immiſſo validiſſimo palæſtrita, compreſſis faucibus expiravit, anno vitæ triceſimo ſecundo.

HELVIUS PERTINAX imperavit dies octoginta quinque. Ille coactus [imperavit:] repugnansque Imperium ſuſcipiens, tale cognomentum ſortitus eſt. Origine gentis ſordida, præfecturam Urbis agens, Imperator effectus, ſcelere Juliani multis vulneribus obtruncatur, annos natus ſeptem atque ſexaginta. Hujus caput tota Urbe circumvectum eſt. Hoc exitu obiit vir ad humanæ converſationis exemplum per laboris genera univerſa aſſumtus, provectusque eo, ut FORTUNÆ vocaretur PILA. Nam libertino genitus patre apud Ligures in agro ſqualido Lollii Gentiani, cujus in præfectura quoque clientem ſe eſſe libentiſſime fatebatur, fuit doctor litterarum, quæ à Grammaticis traduntur. Blandus magis quam benefi-

neſicus: Unde eum Græco nomine χρηστόλογον appellavere. Numquam injuria accepta ad ulciſcendum ductus. Amabat ſimplicitatem: communem ſe affatu, convivio, inceſſu præbebat. Huic mortuo Divi nomen decretum eſt: ob cujus laudem ingeminatis, ad vocis uſque defectum, plauſibus, acclamatum eſt, Pertinace imperante ſecuri viximus: neminem timuimus. Patri pio, patri ſenatus, patri omnium bonorum.

DIDIUS JULIANUS ortu Mediolanenſis, imperavit menſibus ſeptem. Vir nobilis, jure peritiſſimus, factioſus, præceps, regni avidus. Hoc tempore Niger Peſcennius apud Antiochiam; in Pannoniæ Sabatia Septimius Severus, creantur Auguſti. Ab hoc Severo Julianus in abditas palatii balneas ductus, extenta damnatorum modo cervice, decollatur: caputque ejus in roſtris ponitur.

SEPTIMIUS SEVERUS imperavit annos decem & octo. Hic Peſcennium interemit, hominem omnium turpitudinum. Sub eo ALBINUS, qui in Gallia ſe Cæſarem fecerat, apud Lugdunum occiditur. Hic Severus filios ſuos ſucceſſores reliquit, Baſſianum & Getam. Hic in Britannia vallum per triginta duo paſſuum millia à mari ad mare deduxit. Fuit bellicoſiſſimus omnium qui ante eum fuerunt. Acer ingenio, ad omnia quæ intendiſſet in finem perſeverans. Benevolentia, quo inclinaſſet, mirabili ac perpetua. Ad quærendum diligens; ad largiendum liberalis. In amicos, inimicosque pariter vehemens: quippe qui Lateranum, Cilonem, Anulinum, Baſſum, ceterosque alios ditaret, ædibus quoque memoratu dignis: quarum præcipuas videmus, Parthorum quæ dicuntur, ac Laterani. Hic nulli in dominatu ſuo permiſit honores venumdari, Latinis litteris ſufficienter inſtructus. Græcis ſer-

moni-

monibus eruditus. Punica eloquentia promtior, quippe genitus apud Leptim provinciæ Africæ. Is dum membrorum omnium, maxime pedum, dolorem pati nequiret, veneni vice, quod ei negabatur, cibum gravis ac plurimæ carnis avidius invaſit: quem cum conficere non poſſet, cruditate preſſus, expiravit. Vixit annos ſexaginta quinq;.

AURELIUS ANTONINUS BASSIANUS CARACALLA, Severi filius, Lugduni genitus, imperavit ſolus annos ſex. Hic Baſſianus ex avi materni nomine dictus eſt. At cum è Gallia veſtem plurimam devexiſſet, talaresque caracallas feciſſet, coëgiſſetque plebem ad ſe ſalutandum indutam talibus introire, de nomine hujusce veſtis CARACALLA cognominatus eſt. Hic fratrem ſuum GETAM peremit: ob quam cauſam furore pœnas dedit DIRARUM INSECTATIONE, quæ non immerito ultrices vocantur: à quo poſt furore convaluit. Hic corpore ALEXANDRI Macedonis conſpecto, Magnum atque Alexandrum ſe juſſit appellari: aſſentantium fallaciis eo perductus, ut truci fronte, & ad lævum humerum converſa cervice, quod in ore Alexandri notaverat, incedens, fidem vultus ſimillimi perſuaderet ſibi. Fuit impatiens libidinis, quippe qui novercam ſuam duxit uxorem. Cum Carras iter faceret, apud Edeſſam ſecedens ad officia naturalia, à milite, qui quaſi ad cuſtodiam ſequebatur, interfectus eſt. Vixit annos fere triginta. Corpus ejus Romam relatum eſt.

MACRINUS cum DIADUMENO filio ab exercitu Imperatores creati, imperaverunt menſes quatuordecim, & ab eodem exercitu obtruncantur, pro eo, quia Macrinus, militarem luxuriam, ſtipendiaque profuſiora comprimeret.

AVRELIVS ANTONINVS VARIVS, idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

HELIOGABALVS dictus, Caracallæ ex Semea conſobrina occulte ſtuprata filius, imperavit biennio & menſibus octo. Hujus matris Semeæ avus Baſſianus nomine, fuerat Solis ſacerdos: quem Phœnices, unde erat, Heliogabalum nominabant: à quo iſte Heliogabalus dictus eſt. Is cum Romam ingenti militum & ſenatus expectatione veniſſet, probris ſe omnibus contaminavit. Cupiditatem ſtupri, quam adſequi naturæ defectu non poterat, in ſe convertens, muliebri nomine Baſſianam ſe pro Baſſiano juſſerat appellari, Veſtalem virginem quaſi matrimonio jungens ſuo; abſciſſisque genitalibus, matri ſe Magnæ ſacravit. Hic Marcellum, qui poſt Alexander eſt dictus, conſobrinum ſuum, Cæſarem fecit. Ipſe tumultu militari interfectus eſt. Hujus corpus per Urbis vias, more canini cadaveris, à milite tractum eſt, militari cavillo appellantium indomitæ & rabidæ libidinis catulam. Noviſſime cum anguſtum foramen cloacæ corpus minime reciperet, uſque ad Tiberim ductum, adjecto pondere, ne umquam emergeret, in fluvium projectum eſt. Vixit annos ſedecim: atque ex rebus quæ acciderant, Tiberinus, Tractitiusque appellatus eſt.

SEVERVS ALEXANDER imperavit annos tredecim. Hic bonus reipublicæ, fuit ærumnoſus. Sub hoc imperante, Taurinus Auguſtus effectus, ob timorem ipſe ſe Euphrati fluvio objecit. Tunc etiam Maximinus regnum arripuit, pluribus de exercitu corruptis. Alexander vero cum deſeri ſe [met] à ſtipatoribus vidiſſet, matrem ſibi cauſſam fuiſſe mortis exclamans, accurrenti percuſſori, obvoluto capite, cervices [ſuas] valide compreſſas præbuit, anno vitæ viceſimo ſexto. Hujus mater Mamæa, eo filium coëgerat, ut illa ipſa quamvis permodica, ſi menſæ prandioque ſuperesſent, alteri convivio reponerentur. Ju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

IULIUS MAXIMINUS Thrax, è militaribus, imperavit annos tres. Is dum perſequitur pecunioſos, inſontes pariter noxioſque, apud Aquilejam ſeditione militum diſcerptus eſt una cum filio, conclamantibus cunctis militari joco, EX PESSIMO genere, ne catulum habendum. Hujus imperio duo GORDIANI, pater & filius, principatum arripientes, unus poſt unum interiere. Pari etiam tenore PUPIENUS & BALBINUS regnum invadentes, perempti ſunt.

GORDIANUS nepos Gordiani ex filia, ortus Romæ clariſſimo patre, imperavit annos ſex. Apud Cteſiphontem, à Philippo præfecto prætorio accenſis in ſeditionem militibus, occiditur anno vitæ undeviceſimo. Corpus ejus prope fines Romani Perſicique imperii poſitum, nomen loco dedit SEPULCRUM GORDIANI.

MARCUS JULIUS PHILIPPUS imperavit annos quinque. Veronæ ab exercitu interfectus eſt, medio capite ſupra ordines dentium præciſo. Filius autem ejus CAJUS JULIUS SATURNINUS, quem potentiæ ſociaverat, Romæ occiditur agens vitæ annum duodecimum: adeo ſeveri & triſtis animi, ut jam tum à quinquenni ætate, nullo prorſus cujuſquam commento ad ridendum ſolvi potuerit: patremque ludis ſæcularibus petulantius cachinnantem, quamquam adhuc tener, vultu notaverit averſato. Is Philippus humillimo ortus loco fuit, patre nobiliſſimo latronum ductore.

DECIUS è Pannonia inferiore, Bubaliæ natus, imperavit menſes triginta. Hic Decium filium ſuum Cæſarem fecit: vir artibus cunctis virtutibuſque inſtructus, placidus & communis domi: in armis promptiſſimus. In ſolo Barbarico inter confuſas turbas gurgite paludis ſubmerſus eſt

ita u

ita ut nec cadaver ejus potuerit inveniri. Filius vero ejus bello extinctus eſt. Vixit annos quinquaginta. Hujus temporibus Valens Licinianus Imperator effectus eſt.

Vibius Gallus cum Volusiano filio imperaverunt annos duos. Horum temporibus Hostilianus Perpenna à ſenatu Imperator creatus, nec multo poſt peſtilentia conſumtus eſt. Sub his etiam Æmylianus in Mœſia Imperator effectus eſt: contra quem ambo profecti apud Interamnam ab exercitu ſuo cæduntur, anno ætatis pater ſeptimo circiter & quadrageſimo: creati in inſula Meninge, quæ nunc Girba dicitur: Æmylianus vero menſes quatuor dominatus, apud Spoletium, ſive pontem, quem ab ejus cæde Sanguinarium accepiſſe nomen ferunt, inter Otriculum, Narniamque, (Spoletium) & urbem Romam regione media poſitum. Fuit autem genere Maurus, pugnax, nec tamen præceps. Vixit annis quatuor minus quinquaginta.

Licinius Valerianus cognomento Colobius, imperavit annos quindecim, parentibus ortus ſplendidiſſimis, ſtolidus tamen, & multum iners, neque ad uſum aliquem publici officii, conſilio ſeu geſtis accommodatus. Hic filium ſuum Gallienum Auguſtum fecit, Gallienique filium Cornelium Valerianum Cæſarem. His imperantibus Regillianus in Mœſia: Cassius, Labienus, Postumus in Gallia, Gallieni filio interfecto, Imperatores effecti ſunt. Pari modo Ælianus apud Moguntiacum, in Ægypto Æmylianus, apud Macedonas Valens, Mediolani Aureolus dominatum invaſere. Valerianus vero in Meſopotamia bellum gerens, à Sapore Perſarum

rege

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rege ſuperatus, mox etiam captus, apud Parthos ignobili ſervitute conſenuit. Nam quamdiu vixit, rex ejuſdem provinciæ incurvato eo pedem cervicibus ejus imponens, equum conſcendere ſolitus erat. GALLIENUS quidem in locum Cornelii filii ſui SALONI[A]NUM alterum filium ſubrogavit, amori diverſo pellicum deditus, Saloninæ conjugis, & concubinæ: quam per pactionem conceſſa parte ſuperioris Pannoniæ, à patre Marcomanorum rege matrimonii ſpecie ſuſceperat, PIPAM nomine. Noviſſime adverſus AUREOLUM profectus eſt. Quem cum apud pontem, qui ex ejus nomine Aureolus appellatur, obtentum, detruſumque Mediolanum, obſedit, ejuſdem Aureoli commento à ſuis interiit. Regnavit annos quindecim, cum patre ſeptem, (&) ſolus octo. Vixit annos quinquaginta.

CLAUDIUS imperavit annis duobus. Hunc plerique putant Gordiano ſatum, dum adoleſcens à muliere matura inſtitueretur ad uxorem. Hic Claudius Gallieni morientis ſententia Imperator deſignatus: ad quem Ticini poſitum per Gallonium Baſilium indumenta regia direxerat. extinctoque à ſuis Aureolo, receptis legionibus adverſum aciem Alamanorum, haud procul à lacu Benaco dimicans, tantam multitudinem fudit, ut ægre pars dimidia ſuperfuerit. His diebus Victorinus regnum cepit. Claudius vero cum ex fatalibus libris, quos inſpici præceperat, cognoviſſet, ſententiæ in ſenatu dicendæ primi morte remedium deſiderari, Pomponio Baſſo, qui tunc erat, ſe offerente, ipſe vitam ſuam, haud paſſus reſponſa fruſtrari, dono Reipublicæ dedit, præfatus, neminem tanti ordinis primas habere niſi ipſum Imperatorem. Ea res ſic erat cunctis grata, ut non divi vocabulum modo, ſed ex auro ſtatuam prope

ipſum

ipſum Jovis ſimulacrum, atque in curia imaginem auream proceres ſacraverint.

Huic ſucceſſit frater ejus QUINTILIUS. Is paucis diebus imperium tenens, interemtus eſt.

AURELIANUS, genitus patre mediocri, &, ut quidam ferunt, Aurelii clariſſimi ſenatoris colono inter Daciam & Macedoniam, imperavit annis quinque, menſibus ſex. Iſte haud diſſimilis fuit Magno Alexandro, ſeu Cæſari dictatori. Nam Romanum orbem triennio ab invaſoribus receptavit: cum Alexander annis tredecim per victorias ingentes ad Indiam pervenerit: & Cajus Cæſar decennio ſnbjecerit Gallos, adverſum cives quadriennio congreſſus. Iſte in Italia tribus prœliis victor fuit, apud Placentiam, juxta amnem Metaurum ac Fanum Fortunæ, poſtremo Ticinenſibus [in] campis. Hujus tempore apud Delmatas Septimius Imperator effectus, mox à ſuis obtruncatur. Hoc tempore in urbe Roma monetarii rebellarunt, quos Aurelianus victor ultima crudelitate compeſcuit. Iſte primus apud Romanos DIADEMA capiti innexuit: gemmisque, & aurata omni veſte, quod adhuc fere incognitum Romanis moribus videbatur, uſus eſt. Hic muris validioribus & laxioribus Urbem ſepſit. Porcinæ carnis uſum populo inſtituit. Hic Tetricum, qui Imperator ab exercitu in Galliis effectus fuerat, correctorem Lucaniæ provexit, aſpergens hominem eleganti joco, Sublimius habendum regere aliquam Italiæ partem, quam trans Alpes regnare. Noviſſime fraude ſervi ſui, qui ad quoſdam militares viros amicos ipſius, nomina pertulit annotata, falſo manum ejus imitatus, tamquam Aurelianus ipſos pararet occidere, ab iisdem interfectus eſt [in] itineris medio, quod inter Conſtantinopolim & Heracliam eſt. Fuit ſævus & ſanguinarius, & trux

omni

omni tempore, etiam filii ſororis interfector. Hoc tempore ſeptem menſibus interregni ſpecies evenit.

TACITUS poſt hunc ſuſcepit Imperium, vir egregie moratus: qui ducenteſimo Imperii die apud Tarſum febri moritur.

Huic ſucceſſit FLORIANUS. Sed cum magna pars exercitus equitum, Probum militiæ peritum legiſſet, Florianus dierum ſexaginta quaſi per ludum Imperio uſus, inciſis à ſemet ipſo venis, effuſo ſanguine conſumptus eſt.

PROBUS genitus patre agreſti, hortorum ſtudioſo, Delmatio ſanguine, imperavit annos ſex. Iſte SATURNINUM in Oriente, PROCULUM & BONOSUM Agrippinæ Imperatores effectos oppreſſit.

VINEAS Gallos & Pannonios habere permiſit. Opere militari Almam montem apud Sirmium, & Aureum apud Mœſiam ſuperiorem, vineis conſevit, Hic Sirmii in turri ferrata occiditur.

CARUS Narbonæ natus imperavit annos duos. Iſte confeſtim CARINUM & NUMERIANUM Cæſares fecit. Hic apud Cteſiphonta ictu fulminis interiit.

NUMERIANUS quoque filius ejus, cum oculorum dolore correptus [in] lecticula veheretur, impulſore Apro, qui ſocer ejus erat, per inſidias occiſus eſt. Cum dolo occultaretur ipſius mors, quouſque APER invadere poſſet Imperium, fœtore cadaveris ſcelus eſt proditum. Hln SABINUS JULIANUS invadens Imperium à Carino in campis Veronenſibus occiditur. Hic Carinus omnibus ſe ſceleribus inquinavit. Plurimos innoxios fictis criminibus occidit. Matrimonia nobilium corrupit. Condiſcipulis quoque qui eum

eum in auditorio verbi fatigatione taxaverunt, pernicioſus fuit. Ad extremum trucidatur, ejus præcipue tribuni dextera, cujus dicebatur conjugem polluiſſe.

DIOCLETIANUS Delmata, Anulini ſenatoris libertinus, matre pariter atque opido nomine Dioclea, quorum vocabulis, donec Imperium ſumeret, Diocles appellatus. ubi orbis Romani potentiam cepit, Grajum nomen in Romanum morem convertit. Imperavit annis viginti quinque.

Is MAXIMIANUM Auguſtum effecit; CONSTANTIUM & GALERIUM MAXIMIANUM cognomento ARMENTARIUM, Cæſares creavit, tradens Conſtantio THEODORAM Herculii Maximiani privignam abjecta uxore priori. Hoc tempore CARAUSIO in Galliis, ACHILLEUS apud Ægyptum, JULIANUS in Italia Imperatores effecti, diverſo exitu periere. E quibus Julianus acto per coſtas pugione, in ignem ſe abjecit. Diocletianus vero apud Nicomediam ſponte imperiales faſces relinquens, in propriis agris conſenuit. Qui dum ab Herculio atque Galerio ad recipiendum imperium rogaretur, tamquam peſtem aliquam deteſtans, in hunc modum reſpondit, Utinam Salonæ poſſetis viſere olera noſtris manibus inſtituta, profecto numquam iſtud tentandum judicaretis. Vixit annos ſexaginta octo, ex quibus communi habitu prope novem egit. Morte conſumtus eſt, ut ſatis patuit, per formidinem voluntaria. Quippe cum à Conſtantino atque Licinio vocatus ad feſta nuptiarum, per ſenectam, quo minus intereſſe valeret, excuſaviſſet, reſcriptis minacibus acceptis, quibus increpabatur, Maxentio faviſſe, ac Maximino favere, ſuſpectans necem dedecoroſam, venenum dicitur hauſiſſe. His diebus CONSTANTIUS Conſtantini pater, atque ARMEN-

TARIUS Cæſares Auguſti appellantur, creatis Cæſaribus, SEVERO per Italiam, MAXIMINO Galerio ſororis filio per Orientem: eodemque tempore CONSTANTINUS Cæſar efficitur.

MAXENTIUS Imperator in villa ſex millibus ab urbe diſcreta, itinere Lavicano: dehinc LICINIUS Auguſtus efficitur: parique modo ALEXANDER apud Carthaginem Imperator fit: ſimilique modo VALENS Imperator creatur, quorum exitus iſte fuit.

SEVERUS ab Herculio Maximiano Romæ ad tres tabernas extinguitur: funusque ejus Gallieni ſepulchro infertur: quod ab Urbe abeſt per Appiam millibus novem. GALERIUS MAXIMIANUS conſumptis genitalibus defecit. MAXIMIANUS HERCULIUS à Conſtantino apud Maſſiliam obſeſſus, deinde captus, pœnas mortis genere poſtremo, fractis laqueo cervicibus, luit. ALEXANDER a Conſtantini exercitu jugulatur. MAXENTIUS dum adverſus Conſtantinum congreditur, paulo ſuperius à ponte Milvio, in pontem navigiis compoſitum ab latere ingredi feſtinans, lapſu equi in profundum demerſus eſt: voratumque limo, pondere thoracis, corpus vix repertum MAXIMINUS apud Tarſum morte ſimplici periit. VALENS à Licinio morte mulctatur. Fuerunt autem morum hujusmodi. AURELIU MAXIMIANUS cognomento HERCULIU ferus natura, ardens libidine, conſiliis ſtolidus ortu agreſti, Pannonioque. Nam etiam nunc hau longe Sirmio, eminet locus palatio, ibidem con ſtructo, ubi parentes ejus exercebant opera mer cenaria. Ætate interiit ſexagenarius, annorum vi ginti Imperator. Genuit ex Eutropia Syra mulie re Maxentium, & Fauſtam conjugem Conſtanti

ni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ni: cujus patri Conſtantio tradiderat Theodoram privignam. Sed Maxentium ſuppoſitum ferunt arte muliebri, tenere mariti animum laborantis auſpicio praviſſimi cœpti à puero. Is Maximianus carus nulli umquam fuit, ne patri, aut ſocero quidem Galerio. GALERIUS autem fuit (licet inculta agreſtique juſtitia) ſatis laudabilis, pulcer corpore, eximius & felix bellator, ortus parentibus agrariis, paſtor armentorum: unde ei cognomen ARMENTARIUS fuit. Ortus Dacia Ripenſi, ibique ſepultus eſt: quem locum Romulianum ex vocabulo Romulæ matris appellarat. Is inſolenter affirmare auſus eſt, matrem more Olympiadis Alexandri Magni creatricis, compreſſam dracone ſemet concepiſſe. GALERIUS MAXIMINUS ſorore Armentarii progenitus, veroque nomine ante imperium DAZA dictus, Cæſar quadriennio, dehinc per Orientem Auguſtus triennio fuit: ortu quidem atque inſtituto paſtorali, verum ſapientiſſimi cujuſque, ac litteratorum cultor, ingenio quieto, vini avidior. Quo ebrius, quædam corrupta mente aſpera jubebat: qui cum pigeret factum, differri, quæ præcepiſſet, in tempus ſobrium, ac matutinum ſtatuit. ALEXANDER fuit Phryx origine, ingenio timidus, inferior adverſus laborem vitio ſenectæ. His omnibus abſumtis Imperii jura penes Conſtantinum & Licinium devenere.

CONSTANTINUS Conſtantii Imperatoris & Helenæ filius, imperavit annos triginta. Hic dum juvenculus à Galerio in urbe Roma religionis ſpecie obſes teneretur, fugam arripiens, atque ad fruſtrandos inſequentes, publica jumenta, quaqua iter ageret, interficiens, ad patrem in Britanniam pervenit: & forte eiſdem diebus ibidem Conſtantium parentem fata ultima

perurgebant. Quo mortuo cunctis qui aderant annitentibus, ſed præcipue Eroco Alemannorum rege, auxilii gratia Conſtantinum comitato, Imperium capit. Hic ſororem ſuam Conſtantiam Licinio Mediolanum accito conjungit: filiumque ſuum CRISPUM nomine, ex Minervina concubina ſuſceptum, item Conſtantinum, iiſdem diebus natum opido Arelatenſi, Licinianumque Licinii filium, menſium fere viginti, Cæſares effecit. Verum enimvero ut IMPERIA difficile concordiam cuſtodiunt, diſſidium inter Licinium Conſtantinumque exoritur: primumque apud Cibalas juxta paludem Hiulcam nomine, Conſtantino nocte caſtra Licinii irrumpente, Licinius fugam petiit: Byzantiumque fuga volucri pervenit. Ibi MARTINIANUM officiorum magiſtrum Cæſarem creat. Dehinc Conſtantinus acie potior apud Bithyniam adegit Licinium pacta ſalute indumentum regium offerre per uxorem. Inde Theſſalonicam miſſum, paulo poſt, eum Martinianumque jugulari jubet. Hic Licinius annum dominationis fere poſt quintum decimum, vitæ proxime ſexageſimum, occiditur. avaritiæ cupidine omnium peſſimus, neque alienus à luxu venereo: aſper admodum, haud mediocriter impatiens: infeſtus litteris: quas in inſcitiam immodicam, virus ac peſtem publicam nominabat, præcipue forenſem induſtriam. Agrarius plane, ac ruſticantibus, quia ab eo genere ortus altusque erat, ſatis utilis: ac militiæ cuſtos: ad veterum inſtituta ſeveriſſimus. SPADONUM & AULICORUM omnium vehemens domitor, tineas ſoriceſque palatii eos appellans.

At Conſtantinus obtento totius Romani Imperii, mira bellorum felicitate, regimine, Fauſta conjuge, ut putant, ſuggerente, Criſpum filium neca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

necari jubet. Dehinc uxorem ſuam Fauſtam in balneas ardentes conjectam interemit, cum eum mater Helena dolore nimio nepotis increparet. Fuit vero ultra quam æſtimari poteſt, laudis avidus. Hic Trajanum herbam parietariam ob titulos multos ædibus inſcriptos, appellare ſolitus erat. Hic pontem in Danubio conſtruxit. Habitum regium gemmis, & caput exornans perpetuo diademate. Commodiſſimus tamen rebus multis fuit: CALUMNIAS ſedare legibus ſeveriſſimis; nutrire artes bonas, præcipue STUDIA LITTERARUM: legere ipſe, ſcribere, meditari, audire legationes, & querimonias provinciarum. Cumque liberis filioque fratris Delmatio, Cæſaribus confirmatis, tres & ſexaginta annos vixiſſet, ex quibus dimidios ita, ut tredecim ſolus imperaret, morbo conſumtus eſt. Irriſor potius quam blandus. Unde proverbio vulgari, Thracala decem annis præſtantiſſimus, duodecim ſequentibus latro, decem noviſſimis pupillus, ob profuſiones immodicas nominatus. Corpus ſepultum in Byzantio, Conſtantinopoli dicta. Quo mortuo, Delmatius militum vi necatur. Ita ad tres orbis Romani dominatio redacta eſt, Conſtantinum, & Conſtantium, ac Conſtantem filios Conſtantini. Hi ſinguli has partes regendas habuerunt: CONSTANTINUS junior cuncta trans Alpes: CONSTANTIUS à freto Propontidis, Aſiam atque Orientem: CONSTANS Illyricum, Italiamque, & Africam, Delmatiam, Thraciam Macedoniamque, & Achajam: ANIBALIANUS Delmatii Cæſaris conſanguineus, Armeniam, nationesque circumſocias.

Interim ob Italiæ Africæque jus diſſentire ſtatim Conſtantinus & Conſtans [cœperunt.] Conſtantinus latrocinii ſpecie dum incautus, fœdeque

temulentus in aliena irruit, obtruncatus eſt, projectusque in fluvium cui nomen Alſa eſt, non longe ab Aquileja. Conſtans vero venandi cupidine [ductus,] dum per ſilvas ſaltusque erraret, conſpiravere aliquanti militares in ejus necem, auctoribus Chreſtio & Marcellino, ſimulque Magnentio: qui ubi patrandi negotii dies placuit, Marcellinus natalem filii ſimulans, plerosque ad cenam rogat. Itaque in multam noctem convivio celebrato, MAGNENTIUS quaſi ad ventris ſecreta ſecedens, habitum venerabilem capit. Ea re cognita, Conſtans fugere conatus, apud Helenam opidum Pyrenæo proximum, à Gaiſone cum lectiſſimis miſſo, interficitur anno tertiodecimo Auguſtæ dominationis, (nam Cæſar triennio fuerat) ævi ſeptimo viceſimoque. Hic fuit debilis pedibus manibusque, articulorum dolore: fortunatus cœli temperie, fructuum proventu, nulla a Barbaris formidine: quæ profecto majora fierent, ſi provinciarum rectores non pretio, ſed judicio proveniſſet. Hujus morte cognita, VETRANIO magiſter militum imperium in Pannonia apud Murſiam corripuit: quem Conſtantius non poſt multos dies regno exuit, grandævæ ætati non vitam modo, ſed etiam voluptuarium otium concedens. Fuit autem prope ad ſtultitiam ſimpliciſſimus.

CONSTANTIUS GALLUM fratrem patruelem Cæſarem pronuntiat, ſororem Conſtantinam illi conjungens. MAGNENTIUS quoque DECENTIUM conſanguineum ſuum trans Alpes Cæſarem creavit. His diebus Romæ NEPOTIANUS Eutropiæ Conſtantini ſororis filius, hortantibus perditis, Auguſti nomen rapit: quem octavo die viceſimoque Magnentius oppreſſit. Hoc tempore Conſtantius cum Magnentio apud Mur-

ſiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſiam dimicans vicit. in quo bello pæne nunquam amplius Romanæ conſumptæ ſunt vires, totiusque imperii fortunæ peſſumdatæ. Dehinc cum ſe Magnentius in Italiam recepiſſet, apud Ticinum plures fudit; incautius, &, ut in victoria ſolet, audacius perſequentes. Nec multo poſt apud Lugdunum coanguſtatus, gladio occulte proviſo, ictum pulſu parietis juvans, transfoſſo latere, ut erat vaſti corporis, vulnere, naribuſque & ore cruorem effundens, menſe imperii quadrageſimo ſecundo, ætatis anno prope quinquageſimo, exſpiravit. Ortus parentibus barbaris, qui Galliam inhabitant: legendi ſtudio promptus, ſermonis acer, animi tumidi, & immodice timidus: artifex tamen ad occultandam audaciæ ſpecie formidinem. Ejus morte audita, Decentius laqueo faſciæ ad collum poſito vitam finivit. Hoc tempore Gallus Cæſar à Conſtantino occiditur. Imperavit annos tres. SILVANUS imperator effectus, die imperii viceſimo octavo perimitur. Fuit ingenio blandiſſimus. Quamquam barbaro patre genitus, tamen inſtitutione Romana ſatis cultus & patiens. CONSTANTIUS CLAUDIUM JULIANUM, fratrem Galli, honore Cæſaris aſſumit, annos natum fere tres atque viginti. Iſte in campis Argentoratenſibus apud Gallias, cum paucis militibus, infinitas hoſtium copias delevit. Stabant acervi montium ſimiles: fluebat cruor fluminum modo: captus rex nobilis Chonodomarius, fuſi omnes optimates: redditus limes Romanæ poſſeſſionis: ac poſtmodum cum Alamannis dimicans, potentiſſimum eorum regem Badomarium cepit. Hic à militibus Gallicanis Auguſtus pronuntiatur. Hinc Conſtantius urgere legationibus, ut in ſtatum nomenque priſtinum revertatur. Julianus mandatis mollioribus refert, ſe ſub nomine

celſi imperii multo officioſius pariturum. Hinc Conſtantius magis magiſque ardens dolore, atque, ut erat talium impatiens, in radicibus Tauri montis apud Mopſocrenem febri acerrima, quam indignatio nimia vigiliis augebat, interiit anno ævi quarto & quadrageſimo, imperii nono atque triceſimo, verum Auguſtus quarto viceſimoque: octo ſolus, cum fratribus atque Magnentio ſedecim, quindecim Cæſar. Felix bellis civilibus, externis lacrymabilis: mirus artifex in ſagittis: à cibo, vinoque & ſomno multum [in]temperans. patiens laboris, facundiæ cupidus: quam cum aſſequi tarditate ingenii non poſſet, aliis invidebat. Spadonum aulicorumve amori deditus, & uxorum: quibus contentus, nulla libidine transverſa, aut injuſta polluebatur. Sed ex conjugibus quas plurimas ſortitus eſt, præcipue Euſebiam dilexit, decoram quidem, verum per Amantias, & Gorgonias, & alia importuna miniſteria vexantem famam viri, contra quam FEMINIS modeſtioribus mos eſt: quarum ſæpe præcepta maritos juvant. Namque ut cæteras omittam, Pompeja Plotina, incredibile dictu eſt, quanto auxerit gloriam Trajani: cujus procuratores cum provincias calumniis agitarent: adeo ut unus ex iis diceretur locupletium quemque ita convenire: Quæ habes [ad menſam?] alter, Unde habes? tertius, Pone quæ habes: illa conjugem corripuit: atque increpans, quod laudis eſſet incurioſus; talem reddidit, ut poſtea exactiones improbans & deteſtans, FISCUM LIENEM vocaret, quod eo creſcente, artus reliqui tabeſcant. Igitur Julianus redacta ad unum ſe orbis Romani curatione, gloriæ nimis cupidus, in Perſas proficiſcitur. Illic à transfuga quodam in inſidias deductus, cum eum hinc inde Parthi urgerent, è caſtris

jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

jam poſitis, arrepto tantum clypeo procurrit. Cumque inconſulto ardore nititur ordines ad prœlium componere, ab uno ex hoſtibus & quidem fugiente, conto percutitur. Relatuſque in tabernaculum, rurſuſque ad hortandos ſuos egreſſus, paullatim ſanguine vacuatus, circa noctis ferè medium defecit, præfatus, conſulto ſeſe de Imperio nihil mandare, ne, uti ſolet, in multitudine diſcrepantibus ſtudiis amicorum, ex invidia reipublicæ, DISCORDIA exercitus periculum pararet. Fuerat in eo litterarum ac negotiorum ingens ſcientia. Æquaverat philoſophos, & Græcorum ſapientiſſimos. Uſu promptior corporis, quam validior quidem, ſed brevis fuit. Hæc minuebat quarundam rerum neglectus modus. Cupido laudis immodica: cultus numinum ſuperſtitioſus: audax plus, quam IMPERATOREM decet: cui ſalus propria, cum ſemper ad ſecuritatem omnium, [tum] maxime in bello conſervandà eſt. Ita illum cupido gloriæ flagrantior pervicerat, ut neque terræmotu, neque pleriſque præſagiis, quibus vetabatur petere Perſidem, adductus ſit finem ponere ardori: ac ne noctu quidem viſus ingens globus cœlo labi, diem belli cautum præſtiterit.

JOVIANUS genitus patre Varroniano, incola agri Singidonenſis provinciæ Pannoniæ, imperavit menſes octo. Ejus patri, cum liberos crebros amitteret, præceptum ſomnio eſt, eum, qui jam inſtante uxoris partu edendus foret, diceret Iovianum. Hic fuit inſignis corpore, lætus ingenio, litterarum ſtudioſus. Hic [dum] à Perſide hieme aſpera mediaque Conſtantinopolim accelerans, cruditate ſtomachi, tectorio novi operis gravatus [eſſet,] repente interiit; annos gerens proxime quadraginta.

VALENTINIANUS imperavit annos duodecim, minus diebus centum. Hujus pater Gratianus mediocri ſtirpe ortus apud Cibalas, Funarius appellatus eſt, eo quod venalitium funem portanti, quinque milites nequirent extorquere. Eo merito adſcitus in militiam, uſque ad præfecturæ prætorianæ potentiam conſcendit: ob cujus apud milites commendationem. Valentiniano Imperium * reſiſtenti aggeritur. Hic Valentem conſanguineum ſuum ſibi ſocium in Imperio adſcivit: ac demum Gratianum filium, nec dum plene puberem, hortatu ſocrus & uxoris Auguſtum creavit. Hic Valentinianus fuit vultu decens, ſolers ingenio, animo gravis, ſermone cultiſſimus. Quamquam enim ad loquendum parcus, ſeverus, vehemens, infeſtus tamen vitiis, maximeque avaritiæ: cujus punitor ipſe fuit acer: & in iis quæ memoraturus ſum, Hadriano proximus. Genera vetuſtiſſimorum meminiſſe, nova arma meditari: fingere terra ſeu limo ſimulacra: prudenter uti locis, temporibus, ſermonibus: atque, ut breviter concludam, ſi ei infidis hominibus, quibus ſeſe quaſi fidiſſimis prudentiſſimisque dederat, carere, aut probatis, eruditisque monitoribus uti licuiſſet, perfectus haud dubie princeps enituiſſet. Hujus tempore Firmus, apud Mauritaniam regnum invadens, exſtinguitur. Valentinianus apud Bergentionem legationi Quadorum reſpondens, anno ævi quinto & quinquageſimo, impetu ſanguinis, voce amiſſa, ſenſu integer, exſpiravit. Quod quidem intemperantia cibi, ac ſaturitate, qua artus diffuderat, accidiſſe plures retulere. Itaque eo mortuo, VALENTINIANUS adhuc quadriennis, auctore Equitio, ac Merobaude propinquo, ubi cum matre fuerat allatus, creatus eſt Imperator.

VALENS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

VALENS una cum VALENTINIANO germano ſuo, de quo diximus, regnavit annos tredecim, menſes quinque. Hic Valens, cum Gotthis lacrymabili bello commiſſo, ſagittis ſaucius, in caſam deportatur viliſſimam; ubi ſupervenientibus Gotthis, ignique ſuppoſito, incendio concrematus eſt. In quo probanda hæc fuere. Fuit poſſeſſoribus conſultor bonus. mutare judices rarius. in amicos fidus. iraſci ſine noxa ac periculo cujusque. ſane valde timidus. Hujus temporibus PROCOPIUS tyrannidem invadens, exſtinguitur.

GRATIANUS genitus Sirmii, imperavit cum patre Valentiniano annos octo, dies octoginta quinque: cum patruo & fratre tres: cum eodem fratre ac Theodoſio quatuor: & [cum] his omnibus, accedente Arcadio, menſes ſex. Hic apud Argentarium opidum Galliæ triginta Alamannorum millia in bello exſtinxit. Hic cum animadvertiſſet, Thraciam Daciamque tamquam genitales terras poſſidentibus Gotthis, Taifalis, atque omni pernicie atrocioribus Hunnis, & Alanis, extremum periculum inſtare nomini Romano; accito ab Hiſpania THEODOSIO, cunctis faventibus, agenti annum à triceſimo tertium, imperium committit. Fuit autem Gratianus litteris haud mediocriter inſtitutus: carmen facere, ornate loqui, explicare controverſias, Rhetorum more nihil aliud die noctuque agere, quam ſpiculis meditari: ſummæque voluptatis, divinæque artis credere, ferire [perite ſibi] deſtinata. Parcus cibi ſomnique: & vini ac libidinis victor: cunctisque fuiſſet plenus bonis, ſi ad cognoſcendam Reip. gerendæ ſcientiam animum intendiſſet, à quo prope alienus non modo voluntate, ſed etiam exercitio fuit. Nam dum exercitum negligeret, & paucos ex ALANIS, quos ingenti auro

ad ſe tranſtulerat, anteferret veteri ac Romano militi, adeoq; Barbarorum comitatu & prope amicitia capitur, ut nonnunquam eodem habitu iter faceret, odia contra ſe militum excitavit. Hoc tempore cum MAXIMUS apud Britanniam tyrannidem arripuiſſet, & in Galliam tranſmiſiſſet, ab infenſis Gratiano legionibus exceptus, Gratianum fugavit; nec mora, extinxit. Qui vixit annis XXXVIII.

THEODOSIUS genitus patre HONORIO, matre THERMANTIA, genere Hiſpanus, originem à Trajano principe trahens: à Gratiano Auguſto apud Sirmium imperator effectus, regnavit annos decem & ſeptem. Huic ferunt nomen ſomnio parentes monitos ſacraviſſe, ut Latine intelligamus, A Deo datum. De hoc etiam oraculo in Aſia divulgatum eſt, eum Valenti ſucceſſurum, cujus nomen[e] Θ & E & O atque Δ Græcis literis initiaretur. Qua cognatione principii deceptus THEODORUS, cum ſibi imperium præſumeret, ſceleſtæ cupidinis ſupplicia perſolvit. Fuit autem Theodoſius propagator Reipublicæ, atque Defenſor eximius. Nam Hunnos & Gotthos, qui eam ſub Valente defatigaſſent, diverſis prœliis vicit. Cum Perſis quoque petitus pacem pepigit: Maximum autem tyrannum, qui Gratianum interfecerat, & ſibi Gallias vindicabat, apud Aquilejam exſtinxit: Victoremque ejus filium, intra infantiæ annos à Maximo patre Auguſtum factum, necavit. Eugenium quoque tyrannum, atque Arbogaſtem ſuperavit, deletis eorum decem millibus pugnatorum. Hic etenim Eugenius confiſus viribus Arbogaſtis, poſtquam apud Viennam * Valentinianum exſtinxerat, regnum invaſit: ſed mox ſimul cum vita imperium perdidit. Fuit autem Theodoſius moribus & corpore Trajano ſimilis, quantum ſcripta veterum, & picturæ docent.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Sic eminens ſtatus, membra eadem, par cæſaries, os; abſque eo, quod illi aliquantum vellendo ſteriles genæ, neque tam ingentes oculi erant, neſcio an & tanta gratia, tantuſque flos in facie, ſeu tanta dignitas in inceſſu. Mens vero prorſus ſimilis, adeo ut nihil dici queat, quod non ex libris in iſtum videatur transferri. Clemens animus, communis, ſolo habitu differre ſe ceteris putans: in omnes homines honorificus, verum effuſius in bonos: ſimplicia ingenia æque diligere, erudita mirari, ſed innoxia: largiri magno animo magna: amare cives vel privato contubernio cognitos, eoſque honoribus, pecunia, beneficiis ceteris munerari, præſertim quorum erga ſe aſpero caſu officia probaverat. Illa tamen, quibus Trajanus aſperſus eſt, vinolentiam & cupidinem triumphandi, uſque eo deteſtatus [eſt,] ut bella non moverit, ſed invenerit: prohibueritque lege miniſteria laſciva, pſaltriaſque comeſſationibus adhiberi: tantum pudori tribuens & continentiæ, ut conſobrinarum nuptias vetuerit, tamquam ſororum. Litteris, ſi multum perfectos contemplemur, mediocriter doctus; ſagax plane, multumque diligens ad [cog] noſcenda majorum geſta. E quibus non deſinebat exſecrari, quorum facta ſuperba, crudelia, libertati infeſta legerat, ut Cinnam, Marium, Sullamq;, atq; univerſos dominantium, præcipue tamen perfidos & ingratos. Iraſci ſane rebus indignis, ſed flecti cito: unde modica dilatione emolliebantur aliquando ſevera præcepta. Habuitque à naturæ munere, quod Auguſtus à philoſophiæ doctore [didicerat.] Qui cum vidiſſet eum facile commoveri, ne aſperum aliquid ſtatueret, monuit, [ut] ubi iraſci cœpiſſet, quatuor atque viginti Græcas litteras memoria recenſeret: ut illa concitatio, quæ momenti eſt, mente alio traducta, parvi temporis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

poris interjectu langueſceret. Melior haud dubie, quod eſt raræ virtutis, poſt auctam annis potentiam regalem, multoque maxime poſt civilem victoriam. Nam & annonæ curam ſollicitius attendere, & auri argentique grande pondus ſublati, atque expenſi à tyranno, multis à ſuo reſtituere, cum benigni principum, & quidem vix, fundos ſolerent nudos, ac deformata prædia, concedere. Jam illa minutiora, &, ut dicitur, INTRA AULAM: quæ quidem quia occulta ſunt, magis naturæ hominum curioſæ oculos aureſque ad ſe trahunt: patruum colere tamquam genitorem: fratris mortui ſororiſque liberos habere pro ſuis: cognatos affineſque parentis animo complecti: elegans lætumque convivium dare, non tamen ſumptuoſum: miſcere colloquia pro perſonis, ſtudio, dignitatibus, ſermone cum gravitate jucundo: blandus pater, concors maritus. Exercebatur neque ad illecebras, neque ad laſſitudinem. ambulationibus magis, cum eſſet otium, reficiebat animum: ac veſcendi continentia valetudinem regebat: ſicque in pace, rebus humanis, annum agens quinquageſimum, apud Mediolanum exceſſit: utramque rempublicam utrique, id eſt, ARCADIO & HONORIO, quietam relinquens. Corpus ejus eodem anno Conſtantinopolim traſlatum atque ſepultum eſt.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

SEXTI RVFI FESTI
V. C.
BREVIARIUM
RERVM GESTARVM
Populi Romani.

PIO, PERPETUO,
DOMINO
VALENTINIANO,
IMPERATORI
& ſemper Auguſto,
RUFUS FESTUS V. C.

DE Breviario rerum geſtarum Pop.R. brevem fieri clementia tua [libellum] præcepit. Parebo libens præceptis, quippe cui deſit facultas latius eloquendi: ac morem ſequutus calculonum, qui ingentes ſummas æris brevioribus exprimunt, res geſtas ſignabo, non eloquar. Accipe ergo quod breviter dictis brevius computetur, ut annoſam vetuſtatem reipublicæ, ac præteriti facta temporis non tam legere tibi, glorioſiſſime Princeps, quam numerare videaris.

Ab urbe igitur condita in ortum perennitatis veſtræ, quo proſperius fratrum Imperium Roma ſortita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſortita eſt, numerantur anni mille centum decem & ſeptem, ſic: Sub Regibus numerantur CCXLIII. ſub Conſulibus CCCCLXVII. ſub Imperatoribus CCCCVII. Regnaverunt Romæ per annos ducentos quadraginta tres, Reges numero ſeptem. Romulus regnavit annos XXXVII. Senatores per quinos dies annum I. Numa Pompilius regnavit annos XLIII. Tullus Hoſtilius regnavit annos XXXII. Ancus Marcius regnavit annos XXIV. Priſcus Tarquinius regnavit annos XXXVIII. Servius Tullius regnavit annos XLIV. L. Tarquinius Superbus expulſus regno eſt anno XXV. Conſules fuerunt à Bruto & Poplicola in Panſam & Hirtium, numero quadringenti decem ſeptem, præter eos qui in eundem annum ſorte aliqua ſunt ſubrogati, per annos CCCCLXVII. Novem enim annis Romæ Conſules defuerunt, ita: ſub Decemviris, annis duobus: ſub Tribunis militaribus, annis tribus. Sine magiſtratibus Roma fuit annis quatuor. Imperatores ab Octaviano Cæſare Auguſto uſque in Iovianum fuerunt numero quadraginta tres, per annos CCCCVII.

Sub his igitur imperandi generibus, hoc eſt Regio, Conſulari, Imperatorio, *quantum Roma profecerit*, breviter intimabo. *Sub Regibus* ſeptem, per annos CCXLIII, non amplius quam uſque Portum atque Oſtiam, intra octavum decimum miliarium à portis urbis Romæ, utpote adhuc parvæ & à paſtoribus conditæ, cum finitimæ circum civitates premerent, Romanum proceſſit Imperium.

Sub *Conſulibus*, inter quos nonnumquam & Dictatores fuerunt, per annos ſimul quadringentos ſexaginta ſeptem, Italia uſque trans Padum occupata eſt, Africa ſubacta. Hiſpaniæ acceſſerunt. Galliæ & Britanniæ tributariæ factæ ſunt, inde Illyri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cum, Iſtria, Liburni, Dalmatæ domiti. ad Achajam tranſitum eſt. Macedones ſubacti. cum Dardanis, Mœſis & Thracibus bellatum eſt, & ad Danubium uſque perventum. In Aſia expulſo Antiocho primum pedem poſuere Romani. Mithridate victo, Pontus ejus regnum eſt occupatum; Armenia minor, quam idem tenuerat, armis obtenta eſt. In Meſopotamiam Romanus pervenit exercitus; cum Parthis fœdus initum eſt. Contra Carduneos & Saracenos & Arabas bellatum eſt. Judæa omnis victa eſt. Cilicia & Syria in poteſtatem populi Rom. pervenerunt: Ægypti reges fœderati erant.

Sub *Imperatoribus* vero per annos CCCCVII, cum diverſa reip. fortuna multi principes imperarent, acceſſerunt Romano orbi Alpes maritimæ, Alpes Cottiæ, Rhetiæ, Noricæ, Pannoniæ, Mœſiæ, & omnis ora Danubii in provincias eſt redacta. Pontus omnis, Armenia minor, Oriens totus, cum Meſopotamia, Aſſyriis, Arabia & Ægypto, ſub imperii Romani jura tranſivit. *Quo* autem *ordine ſingulas provincias Romana Reſpublica adſecuta eſt*, oſtenditur ita.

Prima provinciarum *Sicilia* facta eſt. Eam victo Hierone Siculorum rege, Marcellus conſul obtinuit. deinde à Prætoribus recta, poſtea eſt commiſſa Præſidibus: nunc à Conſularibus adminiſtratur. *Sardiniam* & *Corſicam* Metellus vicit. triumphavit de Sardis. Rebellavere ſæpe Sardi. Juncta adminiſtratio harum inſularum fuerat: poſt, ſuos quæque Prætores habuit. nunc ſingulæ Præſidibus reguntur. In Africam pro defenſione Siculorum Romana arma tranſmiſſa ſunt. Ter Africa rebellavit: ad extremum deleta per Africanum Scipionem *Carthago*, provincia facta eſt, nunc ſub Proconſulibus agit. Numidia ab amicis regi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cis regibus tenebatur: ſed Jugurthæ, ob necatos Adherbalem & Hiemſalem filios Micipſæ regis, bellum indictum eſt, & eo per Metellum conſulem adtrito, per Marium capto, in populi Rom. poteſtatem *Numidia* pervenit. *Mauritaniæ* à Boccho obtentæ ſunt. Sed ſubacta omni Africa, Mauros Juba rex tenebat, qui in cauſa belli civilis ab * Auguſto Cæſare victus, mortem ſibi propria voluntate conſcivit. ita Mauritaniæ noſtræ eſſe cœperunt: ac per omnem *Africam ſex provinciæ* factæ; ipſa ubi Carthago eſt, Proconſularis; Numidia, Conſularis; Bizacium, Conſularis; Tripolis & duæ Mauritaniæ, hoc eſt, Sitifenſis & Cæſarienſis, Præſidales. Hiſpanis primum auxilium adverſum Afros per Scipionem tulimus. Rebellantes *Luſitanos* in Hiſpania per Decimum Brutum obtinuimus, & uſque Gades ad Oceannum mare pervenimus: poſtea ad Hiſpanos Sylla miſſus eos vicit. *Celtiberi* in tumultuantes Hiſpania ſæpe rebellavere: ſed, miſſo juniore Scipione, cum excidio Numantiæ ſubacti ſunt. *Omnes prope Hiſpaniæ* Sertoriani occaſione belli per Metellum & Pompejum in ditionem noſtram acceptæ: poſtea prorogato quinquenni imperio à Pompejo perdomitæ ſunt. Ad extremum quoque ab Octaviano Cæſare Auguſto *Cantabri* & *Aſtures*, qui freti montibus reſiſtebant, deleti. Ac per omnes Hiſpanias *ſex* nunc ſunt *provinciæ*, Tarraconenſis Carthaginenſis, Luſitania, Callectia, Betica: tran freta etiam in ſolo terræ Africanæ, provincia Hiſpaniæ eſt, quæ Tingitana Mauritania cognominatur. ex his Betica & Luſitania Conſulares, ceteræ ſunt Præſidales. Cum *Gallis* graviſſima bell populus Rom. habuit. Galli enim etiam ea partem Italiæ, in qua nunc Mediolanum eſt, u que ad Rubiconem fluvium tenebant, in tantu viribus freti, ut Romam ipſam bello peterent,

cæ

cæſis exercitibus Romanis, mœnia urbis intrarent, Capitollum obſiderent; ad cujus arcem ſexcenti nobiliſſimi Senatores confugerant, qui mille auri libris ſe ab obſidione redemerunt. Poſtea Gallos cum victoria remeantes Camillus, qui in exilio erat, collecta de agris multitudine, oppreſſit, aurum & ſigna quæ Galli ceperant, reportavit. Cum Gallis multi Conſules, Prætores, ac Dictatores eventu vario conflixeruut. Marius Gallos de Italia expulit, & tranſcenſis Alpibus, feliciter adverſus eos pugnavit. C. Cæſar cum decem legionibus, quæ tercena milia militum Italorum habuerunt, per annos octo ab Alpibus ad Rhenum uſque Gallias ſubegit. cum Barbaris ultra Rhenum poſitis conflixit: in Britanniam tranſivit. Decem annis Gallias & Britannias tributarias fecit. Sunt *Galliæ cum Aquitania & Britanniis provinciæ decem & octo* Alpes maritimæ, Provincia Viennenſis, Narbonenſis, Novempopulana, Aquitaniæ duæ, Alpes Grajæ, Maxima Sequanorum, Germaniæ duæ, Belgicæ duæ, Lugdunenſes duæ: in Britannia, Maxima Cæſarienſis, Flavia Cæſarienſis, Britannia prima, Britannia ſecunda. *Illyricum* ab ora maritima paullatim adgreſſi ſumus. Levinus Conſul Adriaticum atque Ionicum mare primus ingreſſus maritimas obtinuit civitates. *Creta* per Metellum Proconſulem, qui Creticus dictus eſt, provincia facta eſt. Græcis in fidem noſtram confugientibus, ad Achajam acceſſimus. Athenienſes adverſus Philippum Macedonum regem auxilium noſtrum petierunt. Libera diu ſub amicitiis noſtris Achaja fuit. ad extremum legatis Romanis apud Corinthum violatis, per L. Mummium Proconſulem capta *Corinthus*. *Achaja* omnis obtenta eſt. *Epirotæ*, qui aliquando cum Pyrrho rege

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

etiam ad Italiam tranſire præſumpſerant, victi: ac *Theſſali* ſimul cum Achivorum & Macedonum regionibus nobis acceſſerunt. Macedonia ter rebellavit, ſub Philippo, ſub Perſe, ſub Pſeudophilippo. Philippum Flaminius, Perſen Paullus, Pſeudophilippum Metellus oppreſſit: quorum triumphis *Macedonia* populo Romano adjuncta eſt. *Illyrios*, qui Macedonibus auxilium tulerant, ex eadem occaſione per * Ancilium prætorem vicimus, & eos cum rege Gentio in deditionem accepimus. *Dardanos* & *Mœſiacos* Curius proconſul ſubegit, & primus Romanorum ad Danubium uſque pervenit. Sub Julio & Octaviano Cæſare Auguſto *per Alpes Iulias iter* factum eſt, Alpinis omnibus victis. *Noricorum* provinciæ acceſſerunt. Bathone Pannoniorum rege ſubacto, in ditionem noſtram *Pannoniæ* venerunt. Amantinis inter Suavum & Dravum proſtratis, regio *Suavienſis* ac *Secundorum* loca Pannoniorum obtenta ſunt. *Marcomanni* & *Quadi* de locis Valeriæ, quæ ſunt inter Danubium & Dravum, pulſi ſunt; & limes inter Romanos ac Barbaros ab Auguſta Vindelicum per Noricam, Pannonias ac Mœſiam conſtitutus. Trajanus *Dacos* ſub rege Decibalo vicit, & Daciam trans Danubium in ſolo Barbariæ provinciam fecit, quæ in circuitu habuit decies centena millia paſſuum. ſed Gallieno Imperatore amiſſa eſt, & per Aurelianum tranſlatis exinde Romanis, duæ Daciæ in regionibus Mœſiæ ac Dardaniæ factæ ſunt. Habet Illyricus decem & ſeptem provincias, Noricorum duas, Pannoniarum duas, Valeriam, Suaviam, Dalmatiam, Mœſiam, Daciarum duas: & in diœceſi Macedoniæ provinciæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaja, Epiri duæ, Prævalis, Creta. In Thracias Macedonici

bell

belli occaſione tranſcurſum eſt. Sæviſſimi omnium gentium Thraces fuerunt. In Thraciæ regionibus etiam Scordiſci habitaverunt, pariter crudele & callidum genus. Multa de ſævitia prædictorum fabuloſa memorantur, quod hoſtiis captivorum diis ſuis aliquando libaverint, atque ſanguinem humanum in oſſibus capitum potare ſint ſoliti. Sæpe per eos Romanus eſt cæſus exercitus. Marcus Didius vagantes *Thracas* repreſſit. Marcus Druſus intra fines proprios continuit. Minutius in Ebri fluminis glacie vaſtavit. Per Appium Claudium proconſulem hi *qui Rhodopen incolebant*, victi ſunt. Europæ maritimas urbes antea Romana claſſis obtinuit. Marcus Lucullus per Thracias cum *Beſſis* conflixit. Ipſam caput gentis *Thraciam* vicit. Eumolpiadam, quæ nunc Philippopolis dicitur, Uſcudaniam, quæ modo Adrianopolis nominatur, in ditionem noſtram redegit. Capylem cepit: ſupra Pontum poſitas civitates occupavit, Apolloniam, Galatum, Parthenopolim, Tomos. Iſtrum ad Danubium uſque perveniens, Romana Scythis arma monſtravit. Ita ditioni Reipublicæ *ſex* Thraciarum *provinciæ* ſunt adquiſitæ, Thracia, Æminontus, Mœſia inferior, Scythia, Rhodope, Europa, in qua nunc ſecundæ arces Romani orbis ſunt conſtitutæ.

Nunc Eoas partes, totumque Orientem ac poſitas ſub vicino Sole provincias, qui auctores ſceptris tuis paruerunt, explicabo: quo ſtudium clementiæ tuæ, quod in hiſdem propagandis habes, amplius excitetur. *Aſia* ſocietate Attali Regis nota Romanis; eamque Attali teſtamento reliquam hereditario jure poſſedimus. Ne quid tamen op. Rom. non viribus partum haberet, armis per nos ab Antiocho Syriarum rege maximo eſt

vindi-

vindicata. Eadem occaſione etiam *Lydia* ſedes
antiqua regnorum, *Caria, Helleſpontus*, ac *Phrygiæ*
in poteſtatem populi Romani juncta ditione ve-
nerunt. Rhodiis & Inſularum populis, experti
primum infeſtiſſimos, poſt iiſdem fideliſſimis au-
xiliatoribus utebantur. Ita *Rhodus* & *Inſulæ* pri-
mum libere agebant, poſtea in conſuetudinem pa-
rendi Romanis, clementer provocati, pervene-
runt: & ſub Veſpaſiano principe, Inſularum pro-
vincia facta eſt. *Pamphyliam, Phrygiam, Piſidiam*
Servilius, Proconſule ad bellum Piratarum miſ-
ſus, obtinuit. *Bithyniam* Nicomedis defuncti
regis teſtamento ſumus adſecuti. *Gallogræciam*,
hoc eſt, Gallatiam, (ſunt enim, ut nomen reſo-
nat, ex Gallis, Gallatæque) dum Antiocho contra
Romanos auxilium præbuiſſet, invaſimus. Mum-
mius Proconſule Gallatas perſecutus eſt, & con-
fugientes partim in Olympum, partim in Mega-
beam montem, qui nunc Modiacus dicitur, de
arduis eos in plana detruſit, victos in perpetuam
pacem redegit. Poſtea Gallatiam Dejotarus Te-
trarches nobis permittentibus tenuit. ad ex-
tremum ſub Octaviano Cæſare Auguſto, Gallatia
in ſpeciem provinciæ redacta eſt, & eam primum
Lollius Proprætore adminiſtravit. *Cappadoces*
primi ſocietatem noſtram ſub Epafrace rege pe-
tierunt, poſteaquam Ariobarzanes rex Cappa-
docum à Mithridate expulſus, Romanorum ar-
mis eſt reſtitutus. Semper inter auxilia noſtra fue-
re Cappadoces, & ita majeſtatem coluere Roma-
nam, ut in honorem Auguſti Cæſaris Mazaca ci-
vitas Cappadociæ maxima, Cæſarea cognomina-
retur. Poſtremo ſub Imperatore Claudio Cæſare,
cum Archelaus ex Cappadocia Romam veniſſet
ibique diu tentus occubuiſſet, in provincia
ſpeciem Cappadocia migravit. *Pontus* per Pom-
pejum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

pejum victo Mithridate rege Pontio formam provinciæ accepit. *Paphlagoniam* Pylemenes rex amicus populi Romani tenuit: ſæpe ex ea pulſus, à nobis eſt reſtitutus. Quo mortuo, provinciæ jus Paphlagonibus impoſitum eſt. *Vltra juga Tauri* montis quemadmodum poſſeſſio Romana perrexit, conſequenter, locorum magis quam temporum ſervata digeſtione, monſtrabitur. Antiochus Syriæ potentiſſimus rex bellum formidabile Pop. Rom. intulit, in quo trecenta millia armatorum habuit, falcatis etiam curribus & elephantis aciem inſtruxit. Ab Scipione Africano in Aſia apud Magneſiam victus, pace accepta, intra Taurum regnare permiſſus eſt. Ejus filii regnum Syriæ ſub clientela Pop. Rom. retinuerunt. quibus defunctis, *Syriarum* provincias potiti ſumus. *Cilices* & *Iſauros*, qui ſe piratis ac prædonibus maritimis junxerant, Servilius Proconſule ad prædonum bellum miſſus ſubegit, & viam per Taurum montem primus inſtituit: iſque de Cilicibus & Iſauris triumphavit, atque Iſauricus eſt cognominatus. *Cyprus* famoſa divitiis, paupertatem populi Romani, ut occuparetur, ſollicitavit. Eam Rex fœderatus regebat: ſed tanta fuit penuria ærarii Romani, & tam ingens opum fama Cypriarum, ut lege data Cyprus confiſcari juberetur. Quo accepto rex Cyprius nuncio, venenum ſumpſit, quo vitam prius quam divitias amitteret. Cato Cyprias opes Romam navibus evexit. ita jus ejus inſulæ avarius magis quam juſtius ſumus adſecuti. *Cyrenas* cum ceteris civitatibus Libyæ Pentapolis, Ptolemæi antiquioris liberalitate ſuſcepimus. *Libyam* ſupremo Apionis regis arbitrio ſumus adſecuti. *Ægyptus* omnis ſub amicis regibus fuerat: ſed victa cum Antonio Cleopatra, provinciæ formam Octaviani Cæſaris Auguſti temporibus

ribus

ribus accepit. Et primum apud *Alexandrinos* Cornelius Gallus Romanus Judex adminiſtravit. Per confinia *Armeniarum* primum ſub L. Lucullo Romana trans Taurum arma transmiſſa ſunt. *Phylarchi* Sarracenorum in Oſdroena ſuperati. In Meſopotamia ab eodem Lucullo *Niſibis* capta eſt. poſtea per Pompejum eadem loca armis obtenta ſunt: *Syriæ*, *Phœnice*, bello à Tigrane Armeniorum rege receptæ: *Arabes* & *Judæi* in Palæſtina victi ſunt. Ad extremum ſub Trajano principe regi majoris Armeniæ diadema ſublatum eſt: & per Trajanum Armenia, Meſopotamia, Syriæ & Arabiæ provinciæ factæ ſunt, ac limes Orientalis ſupra ripas Tigridis eſt inſtitutus. Sed Hadrianus qui ſucceſſit Trajano, invidens Trajani gloriæ, ſponte ſua Armeniam, Aſiam, Meſopotamiam reddidit, ac medium inter Perſas & Romanos Euphratem eſſe voluit. Sed poſtea ſub Antoninis duobus Marco & Vero, ac Severo Pertinace, ceteriſque principibus Romanis, qui adverſus Parthos eventu vario dimicarunt, quater amiſſa, quater recepta Meſopotamia eſt: ac Diocletiani temporibus, victis prima congreſſione Romanis, ſecundo autem conflictu ſuperato rege Narſe, uxore ejus ac filiabus captis, & cum ſumma pudicitiæ cuſtodia reſervatis, pace facta, Meſopotamia eſt reſtituta, & ſuper ripam Tigridis limes eſt reformatus ita, ut quinque gentium trans Tigridem conſtitutarum ditionem aſſequeremur. Quæ conditio fœderis in tempus Divalis Conſtantii reſervata duravit.

Scio nunc, inclyte princeps, quo tua pergit intentio: Requiris profecto, *quotiens Babyloniæ Romanorum arma conlata ſint, & quibus vicibus ſagittis pila contenderint*. Breviter eventus enumerabo bellorum. Furto hoſtes in paucis invenies eſſe lætatos: VERA autem virtute ſemper Romano

probabis extitiſſe victores. Primum à L. Sylla proconſule Arſaces rex Parthorum miſſa legatione amicitias Pop. Rom. rogavit, ac meruit. L. Lucullus Mithridatem regno Ponti exutum ad Armeniam perſecutus eſt. Tigranem Armeniorum regem cum ſeptem millibus clibanariis & centum viginti ſagittariorum, ipſe cum decem & octo Romanorum milibus vicit. Tigranocerta maximam Armeniæ civitatem expugnavit. Adenam optimam Armeniorum regionem obtinuit. per Melitenam ad Meſopotamiam deſcendit. Niſibim cum Fraate rege cepit. Tendere in Perſas paratus ſucceſſorem accepit. Cn. Pompejus expertæ felicitatis ad Mithridaticum bellum miſſus, Mithridatem in Armenia minore noctu adgreſſus, prœlio ſuperavit; cæſis duobus & quadraginta millibus hoſtium caſtra ejus invaſit. Mithridates cum uxore & duobus comitibus in Bosphoros fugit. ibi deſperatione rerum ſuarum venenum hauſit; & cum vis veneni parum eſſet, à milite ſuo, ut ferro percuteretur, impetravit. Pompejus auxiliarem Mithridatis Tigranem Armeniarum regem perſecutus eſt. Ille ſe oblato diademate apud Artaxata dedidit. Receptæ ab eo ſunt Meſopotamiæ, Syriæ, & aliquanta pars Phœnicis, atque intra Armeniam majorem regnare permiſſus eſt. Idem Pompejus Bosforianis & Colchis Ariſtarchum regem impoſuit. cum Albanis conflixit: Orhode Albanorum rege ter victo, pacem dedit. Iberiam cum Artace rege in deditionem accepit. Saracenos & Arabas vicit. Judæa capta, Hieroſolymam obtinuit. Cum Perſis fœdus icit: rediens, apud Antiochiam Daphnenſem lucum, delectatus loci amœnitate & aquarum abundantia, addito nemore conſecravit. Marcus Craſſus conſul adverſus rebellantes Parthos miſſus eſt. Is cum pacem miſſa à Perſis legatione

gatione rogaretur, apud Cteſiphontem reſponſurum ſe ait. Apud Zeugmam trajecit Euphratem, & à transfuga quodam Mazoro inductus, ad ignotam camporum ſolitudinem deſcendit. Ibi undique circumvolantibus ſagittariorum agminibus, Camſilate & Supinate præfectis regiis eſt cinctus exercitus; & vi telorum obrutus ipſe Craſſus, cum ad conloquium ſollicitatus pæne capi poſſet, repugnantibus Tribunis evaſerat, & dum fugam petit, occiſus eſt. Caput ejus cum dextra manu reſectum ad regem perlatum eſt, atque ita ludibrio habitum, ut faucibus aurum liquefactum infunderetur: ſcilicet qui ardens cupiditate prædandi, pacem regi dare rogatus abnuerat, etiam mortui reliquias auri flamma combureret. Lucius Caſſius quæſtor Craſſi, vir ſtrenuus, reliquias fuſi collegit exercitus. Contra Perſas in Syriam irrumpentes, ter cum ſumma admiratione conflixit, eosque trans Euphratem trajectos vaſtavit. Parthi Labieno duce, qui Pompejanarum partium fuerat, ac victus ad Perſas fugerat, in Syriam inruperunt, ac totam provinciam occuparunt. Publius Ventidius Baſſus Parthos, qui ducente Labieno Syriam invaſerant, occurrens in Capro monte, cum paucis fugavit, Labienum occidit. Perſecutus Perſas ad internecionem delevit. Qua congreſſione Pacorum regis filium eadem die qua Craſſus fuerat victus, occidit, ne aliquando Romani ducis mors inulta relinqueretur. Ventidius de Perſis primus triumphavit. Marcus Antonius Mediam ingreſſus, quæ nunc Medœna appellatur, bellum Parthis intulit, & primis eos prœliis vicit. verum poſt duabus legionibus amiſſis, cum fame, peſtilentia, tempeſtatibus premeretur, vix per Armeniam, Perſis inſequentibus, revocavit exercitum: tanto per momenta temporum terrore perculſus, ut

à gladiatore ſuo percuti poſtularet, ne vivus veniret in hoſtium poteſtatem. Sub Octaviano Cæſare Auguſto, Armenia cum Parthis conſpiravit. Claud. Cæſar nepos Auguſti cum exercitu miſſus ad Orientem.cum per majeſtatem Romani nominis facile cuncta ſedaſſet, atque ei ſe Armenii qui tunc temporis validiores erant, cum Parthis dediſſent, judiceſque inſtituto Pompeji prædictis gentibus Claudius Cæſar præficeret, Domnes quidam, quem Parthis Arſaces præpoſuerat, proditione ſimulata, libellum in quo ſcripti theſauri continerentur obtulit: quem cum Imperator Romanus legeret intentius, ultro adgreſſus gladio vulneravit. Percuſſor quidem à militibus occiſus eſt; Claudius ex vulnere, reverſus in Syriam, obiit. Perſæ ad ſatisfactionem tam audacis admiſſi, obſides tunc primo Octaviano Cæſari Auguſto dederunt, & erepta ſub Craſſo ſigna retulerunt. Pacatis gentibus Orientis, Auguſtus Cæſar etiam Indorum legationem accepit. Nero, quem turpiſſimum Imperatorem Rom. eſt paſſa Reſp., amiſit Armenias duas. Tunc Romanæ legiones ſub jugum à Perſis miſſæ, extremo dedecore Romani exercitus ſacramenta fœdarunt. Trajanus, qui poſt Auguſtum Romanæ Reipublicæ movit lacertos, Armeniam recepit à Parthis. ſublato diademate, regi Armeniæ majoris regnum ademit. Albanis regem dedit. Iberos, Boſphorianos, Colchos in fidem Romanæ ditionis recepit. Oſroënorum loca & Arabum occupavit. Cardenos, Marcomedos obtinuit. Antemuſium optimam Perſidis regionem, Seleuciam, Cteſiphontem & Babyloniam accepit, & tenuit. uſque ad Indiæ fines poſt Alexandrum acceſſit. In mari rubro claſſem inſtituit. Provincias fecit Armeniam, Meſopotamiam, Aſſyriam, quæ inter Tigridem atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Euphratem ſita inriguis amnibus inſtar Ægypti fecundatur. Hadrianum gloriæ Trajani certum eſt invidiſſe, qui ei ſucceſſor in Imperio, ſponte propria reductis exercitibus, Armeniam, Meſopotamiam, Aſſyriam conceſſit, & inter Romanos ac Perſas Euphratem medium eſſe voluit.

Antonini duo Marcus & Verus, hoc eſt, ſocer & gener pariter Auguſti, imperium orbis æquata primum poteſtate tenuerunt, ſed ex his Antoninus junior ad expeditionem Parthicam profectus, multa & ingentia adverſus Perſas feliciter geſſit, Seleuciam Aſſyriæ urbem cum quadringentis millibus hoſtium cepit, ingenti gloria de Perſis cum ſocero triumphavit. Severus natione Afer acerrimus Imperator Parthos ſtrenue vicit, Adiabenos delevit, Arabas interiores obtinuit, & Arabiam provinciam fecit. Huic cognomina ex victoriis quæſita ſunt. Parthicus enim, & Arabicus, & Adiabenicus eſt cognominatus. Antoninus cognomento Caracalla filius Severi Imperatoris, expeditionem in Perſas parans in Hoſphœnia apud Edeſſam propria morte obiit, & ibidem ſepultus eſt. Aurelius Alexander quaſi fato quodam in exitium Perſicæ gentis renatus, juvenis admodum Romani gubernacula ſuſcepit Imperii. Ipſe Perſarum regem nobiliſſimum Xerxem glorioſe vicit. Hic Alexander ſcriniorum magiſtrum habuit Vlpianum Juris conſultorem. De Perſis Romæ pompa ſpectabili triumphavit. Sub Gordiano acri ex juventutis fiducia principe, rebellantes Parthi ingentibus prœliis contuſi ſunt: isque rediens victor de Perſide, fraude Philippi, qui præfectus prætorii erat, occiſus eſt. Milites ei tumulum viceſimo miliario à Circeſſo caſtro, quod & nunc exſtat, ædificarunt, atque exſequias ejus Romam cum maxima reverentia deduxerunt.

Vale-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Valeriani infauſti principis fortunam tædet referre. Is cum Gallieno ſuſcepit Imperium, cum Valerianum exercitus, Gallienum ſenatus Imperatorem feciſſet. In Meſopotamia adverſum Perſas Valerianus congreſſus, à Sapore Perſarum rege ſuperatus eſt, & captus in dedecori ſervitute conſenuit. Sub Gallieno Meſopotamiam invaſerant, & jam Syriam ſibi Perſæ cœperant vindicare, niſi, quod turpe dictu eſt, Odenatus Decurio Palmyrenus, collecta Syrorum agreſtium manu, acriter reſtitiſſet. Is fuſis aliquotiens Perſis non modo noſtrum limitem defendit, ſed etiam ad Cteſiphontem, Romani ultor Imperii, quod mirum dictu eſt, penetravit. Aureliani Imperatoris gloriæ Zenobia Odenati uxor acceſſit. Etenim poſt mortem mariti feminea ditione Orientis tenebat Imperium: quam Aurelianus multis clibanariorum & ſagittariorum millibus fretam apud Imas haud procul ab Antiochia vicit, & captam Romam triumphans ante currum duxit. Cari Imperatoris victoria de Perſis nimium potens ſuperno numini viſa eſt. Nam ad invidiam cæleſtis indignationis pertinuiſſe credendum. Is enim ingreſſus Perſidem quaſi nullo obſiſtente vaſtavit: Colchen & Cteſiphontem urbes Perſarum nobiliſſimas cepit. Cum victor totius gentis caſtra ſuper Tigridem haberet, vi fulminis ictus interiit. Sub Diocletiano principe pompa victoriæ nota de Perſis eſt. Maximianus Cæſar, prima congreſſione cum contra innumeram multitudinem cum paucis acriter dimicaſſet, pulſus receſſit. Hic tanta à Diocletiano indignatione ſuſceptus eſt, ut ante carpentum ejus per aliquot milia paſſuum cucurrerit purpuratus: & cum vix impetraſſet, ut reparato de limitaneis Daciæ exercitu, eventum Martis repeteret, in Armenia majore ipſe Imperator cum duobus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

equitibus exploravit hoſtes, & cum viginti quinque milibus militum ſuperveniens caſtris hoſtilibus, ſubito innumera Perſarum agmina adgreſſus ad internecionem cæcidit. Rex Perſarum Narſeus effugit: uxor ejus & filiæ captæ ſunt, & cum maxima pudicitiæ cuſtodia reſervatæ. Pro qua admiratione Perſæ non modo armis, ſed etiam moribus Romanos ſuperiores eſſe confeſſi ſunt. Meſopotamiam cum tranſtigritanis quinque regionibus reddiderunt. Pax facta uſque ad noſtram memoriam Reipublicæ utilis perduravit.

Conſtantinus rerum dominus, extremo vitæ ſuæ tempore, expeditionem paravit in Perſas. Toto enim orbe pacatis gentibus, & recenti de Gothis victoria glorioſior, multis in Perſas deſcendebat agminibus: ſub cujus adventum Babyloniæ in tantum regna trepidarunt, ut ſupplex ad eum legatio Perſarum adcurreret, & facturos ſe imperata promitterent. Nec tamen pro adſiduis eruptionibus, quas ſub Conſtantio Cæſare per Orientem tentaverant, veniam meruerunt. Conſtantius in Perſas vario ac magis difficili pugnavit eventu. præter leves excubantium in limite congreſſiones, majori Marte novies decertatum eſt. per duces ſuos ſepties, ipſe præſens bis adfuit. Verum Siſavena, Singarena, præſente Conſtantio: ac Segarena, Conſtantinienſi quoque, & cum Amida capta eſt, grave ſub eo principe Reſpublica vulnus accepit. Ter autem eſt à Perſis obſeſſa Niſibis, ſed majore ſui detrimento, dum obſedit, hoſtis adfectus. Narſanenſi autem, ubi Narſeus occiditur, ſuperiores diſceſſimus. Nocturna vero Ellienſi prope Singaram pugna, ubi præſens Conſtantius adfuit, omnium expeditionum compenſatus fuiſſet eventus, ſi, locis & nocte adverſantibus, percitos ferocia milites ab intempeſtivo pugnan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

di tempore Imperator ipſe adloquendo revocare potuiſſet: qui tamen invicti viribus, inprovisis adverſum ſitim aquarum ſubſidiis, incumbente jam veſpere, caſtra Perſarum adgreſſi, ruptis munitionibus, occuparunt: fugatoque rege, cum à prœlio reſpirantes patentibus luminibus repertæ aquæ inhiarent, nimbo ſagittarum obruti ſunt, cum ſtolide ad dirigendos certius in ſe ictus lumina ipſi per noctem accenſa præberent. Juliano, in externos hoſtes expertæ felicitatis principi, adverſus Perſas modus deſuit. Is enim ingenti apparatu, utpote totius orbis, infeſta in Parthos ſigna commovit, inſtructa commeatibus claſſe per Euphratem invexit. Strenuus ingreſſu, multa Perſarum oppida & caſtella aut ſuſcepit dedita, aut manu cepit. Cum contra Cteſiphontem in ripa Tigridis & Euphratis jam mixti caſtra haberet, ludoſque campeſtres, ut hoſti ſollicitudinem demeret, per diem agitaſſet, noctis medio impoſitos navibus milites in ulteriorem ripam repente tranſvexit: qui per ardua nitentes, qua difficilis etiam per diem & nullo prohibente fuiſſet aſcenſus, Perſas terrore ſubito miſcuerunt; verſiſque agminibus totius gentis, apertis Cteſiphontem portis victor miles intraſſet, niſi major prædarum occaſio fuiſſet, quam præda victoriæ. Tantam adeptus gloriam, cum de reditu à comitibus admoneretur, intentioni ſuæ magis credidit; & exutis navibus, cum à transfuga, qui ſe ad fallendũ objecerat, inductus, viæ in Madenam compendia ſectaretur, dextrum adverſa Tigridis ripa nudato militum latere iter relegens, cum incautius per agmẽ erraret, excitato pulvere ereptus è ſuorũ conſpectu, ab obvio hoſtium equite, cõto per ilia ictus inguinũ tenus vulneratus eſt. Inter effuſionẽ nimii ſanguinis, cum ſuorũ ordines motos inſtauraſſet,

cunctentem animam, multa ſuos adlocutus, efflavit. Jovianus prœlio ſuperiorem, ſed confuſum ſubita morte amiſſi imperatoris, ſuſcepit exercitum. Cum commeatus deficerent, & via in reditu prolixior immineret, Perſæ crebris excurſibus nunc à fronte, nunc à tergo, mediorum quoque latera incurſantes, iter agminis morarentur, conſumtis aliquot diebus tanta reverentia Romani nominis fuit, ut à Perſis prius ſermo de pace haberetur, ac reduci confectus inedia exercitus ſinetetur, conditionibus, quod numquam ante accidit, diſpendioſis Romanæ Reipublicæ impoſitis, ut Niſibis, & pars Meſopotamiæ traderetur: quibus, cupidior regni, quam gloriæ, Jovianus imperio rudis adquievit.

Quam magno deinceps ore, tua, Princeps invicte, facta ſunt perſonanda? quibus licet imparem dicendi niſu, & ævo gravior me parabo. maneat modo conceſſa divinitus & ab amico, cui credis & creditus es, numine indulta felicitas, ut ad hanc ingentem de Gothis, etiam Babyloniæ tibi palma pacis accedat.

FINIS.

MES-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

MESSALÆ CORVINI

AD

OCTAVIANVM AVGVSTVM,

DE PROGENIE SVA,

LIBELLUS;

In quo ſimul & prima Vrbis regimina ab exordio breviſſime exponuntur.

QUUM frequenter me digna moveat poſtulatio tua, gentium glorioſiſſime Imperator, ut progeniem tuæ ſc. inclytæ poſteritatis, ſimul & urbis Romæ prima regimina ab exordio litteris diſtinguere mihi perſuadeam: parebo clementiæ tuæ, & operam dabo, aliquid ingenii, ſed parum laboris occupare. Nam quæ poſces, cum ab hiſtoricis, ſtudioſiſſimiſque veterum auctoribus longe lateque ſint declarata, & te copioſiſſime rerum maximarum ſtudiis deditum haud ignorem: tamen quia jubes, opus expediam, & tuæ vetuſtiſſimæ gentis proſapiam, quæ nunc in ampliſſimo majeſtatis culmine locata ſolum ad ſidera ſpectat, arctato itineris limine inſiſtam declarare. nam quamquam à profundo originis fonte, curſus pedetentim ſubſequendus foret, accelerate maturabo, ſereniſſime Cæſar Auguſte. Totus terrarum ambitus, quem undique Oceanus verberat undis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ab Hiſtoricis & Coſmographis trifarie dividitur. Cujus partium prima, interSeptemtrionem &Meridiem ad Orientem extenditur, Aſia: Secunda, ab oſtio fluminis Tanais, Hyrcanorumque finibus, ubi jungitur Aſiæ, inter Septemtrionalem Oceanum, & mediterraneum æquor, ad ultimas Hiſpanias in occaſu terminat, Europa: Tertia, ab Ægypto Niloque flumine exordium trahens, relictis terminis Aſiæ, inter Meridiem & Mediterraneum fretum producta, ad Occaſum in Atlantici Oceani litore deſinit, Africa. ASIA ergo, ſi ad numerum ſpectamus, orbis terrarum pars tertia erit: ſi ad magnitudinem, medium terrarum orbem in ſe continere videri poterit: ſic dicta à nomine cujuſdam mulieris, Orientis reginæ. In ea igitur inter ceteras provincias MINOR ASIA eſt, in qua PHRYGIA regio, ſic dicta à Phrygia Æſepi & Europæ filia: &, ut alii tradunt, ex Jove & Europa nata. Dardanum, Jove & Electra Atlantis filia progenitum, deorum monitu ab Italia, &, ut aliis placet, è Creta Inſula, patrios deferentem lares, multitudine gentium ad hanc Phrygiam deveniſſe ferunt, urbem condidiſſe, eamque ex ſe DARDANIAM nuncupaſſe: unde GENS DARDANA; & incolentes terras Dardanidæ dicti. Hoc regnante, de Creta cum manu electiſſimorum juvenum, forte novi regni fama concitum Teucrum, ad Phrygiam, patriis ſedibus expulſum, dicitur conveniſſe: qui à Dardano, & dextera & fide data, in * parte regni conſors ſuſceptus eſt, ut numeroſiore populo nova implerentur mœnia. Ita ſub duobus regibus haud diſcrepantibus, Dardania, potentia & magnitudine aucta, pacifice aliquamdiu ſtetit. Hujus Teucri in regendo & Rempublicam augendo bonitas comitaſque tanta fuit, ut eo
deſun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

defunɔto, ſuperſtite Dardano, ob ipſius inclytæ memoriæ glorioſiſſimum decus, qui Dardanidæ nuncupabantur, deinceps Teucri cognominarentur, ut Virgilius Maro:

Hic genus antiquum Teucri, pulcherrima proles.

Dardanus filium habuit Erichthonium, quem poſt ſui obitum regnantem reliquit. Erichthonius Troum genuit: qui juſtitia & pietate inſignis, mutato Dardaniæ nomine, ex ſe urbem Troiam nominari permiſit. Hinc Trojanum nomen ortum. Duos filios Trous habuit, Ilum ſcilicet, & Aſſaracum. Ilus vero, quia major natu, defuncto patre, regnum obtinuit, & intra urbis mœnia illam eminentiſſimam atque glorioſiſſimam arcem edidit, quæ ex ſui nomine Ilium nuncupata: unde Ilienses Trojani dicti. Is Laomedontem filium reliquit: quo regnante, Iaſon & Hercules, validiſſimorum juvenum Græcorum comitatu, quum ad Colchos ob velleris aurei cupidinem transfretarent, à maritimo faſtidio, ſe recreandi gratia, in Phrygiam terram legerunt. Quos Laomedon, vel ſuperbia, vel famoſiſſimæ gentis terrore concitus, minaci nuncio extemplo abire præcepit. Hi quum alio contenderent, nec vires nec arma ad reſiſtendum haberent, ob illatum dedecus indignati, excidium auſterrimo regi continuo minitantes, obtemperavere mandatis: ac perfecto velleris negotio, ubi in Græciam rediiſſent, Hercules Phrygii regis opprobrii non immemor, maximorum juvenum ac principum Græcorum manu armata claſſe, ad Trojam vela remoſque direxit; & in litore expoſitis armis, ad mœnia impetuoſe contendit. Quod ubi ſenſiſſet Laomedon, audacter magis quam caute, inordinato agmine extra mœnia hoſtili impetu auſus congredi, inſidiis interceptis, fortiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dimicando exſtinctus eſt, ſuorum parte maxima vel capta, vel peremta. Hinc ad exterrita mœnia Hercules contendens, nullo cuſtode nec in muris nec in portis obſtante, introit urbem; & igne ac ferro omnibus conſumtis, Heſionam Laomedontis ſororem, Telamoni Salaminæ regi, quia muros Trojæ primus invaſerat, ac in portas irruperat, dedit. Ex qua natus eſt alter ille Teucer, qui patria profugus, in Sidonia alteram Salaminam condidit: de quo Virgilius noſter, inducens Didonem effari ad Æneam:

Atque equidem memini Teucrum Sidona venire,
Finibus expulſum patriis, nova regna petentem.

Ex Laomedonte ſuperſtes filius fuit Priamus, qui tum forte alio in armis aberat. Is & patris & patriæ excidio cognito, rediit; dirutamque urbem impenſa & opere adeo reparare inſtitit, ut brevi marmoreis ſaxoſiſque turribus, & ædificiis publicis ac privatis, auguſtiorem tutioremque redderet. Aſſaracus vero Troi filius, Ili frater, ut ſupra memini, genuit Capym, Capys Anchiſen, Anchiſes Æneam, Æneas Ilum, cognominatum Aſcanium, ex Creuſa matre natum, qui & JULUS fuit, à quo GENS JULIA; unde tuæ gentis vocabulum trahis, ſereniſſime Auguſte: ut Virg.

At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo
Additur, Ilus erat dum res ſtetit Ilia regno.

Priamus vero, ubi in Græciam poſtulatum miſiſſet, ut Heſiona ſoror, quæ à Telamone turpi ſervitio concubina tori tenebatur, in matrimonium duceretur, vel ſaltem reſtitueretur, deriſus, neutrum obtinuit. Quare Alexander, qui & PARIS dictus, Priami filius, manu electiſſimorũ juvenum in Græciam æquora ſulcavit, Helenamque Menelai regis uxorem, Græcarum pulcherrimam, rapuit. Quamobrem Græciæ reges armantur; & Agamemnone duce

ne duce poſt decennem obſidionem Trojæ mœnia capta, in ruina ac cinere jacuere ſolo. Hinc, Græcorum aſſenſu, duo incolumes principum Trojanorum receſſere, qui auctores pacis & reddendæ Helenæ ſemper fuerant, & Græcorum legatorum, Vlyſſis ac Diomedis, honoratiſſimi hoſpites; Antenor ſcilicet, & Æneas: quorum alter ex Laomedontis vel, ut quibusdam placet, Priami ſorore natus, Aſſueri viri nobiliſſimi fuerat filius, Antenor: alter, ex regio ſanguine ortus, Æneas, ut ſupra demonſtratum eſt. Hi navium claſſe parata, & patriis rebus, hominibuſque, quos arbitrio ſui delegerant, onuſta, panſis velis tenuere altum; & per Ægæum Ioniumque, prætereuntes Argolicas urbes, ſuadentibus fatis, ad Italiam remigaverunt, Antenor ex Iönio æquore ad dexteram flectens, inter Dyrrachium & Brunduſium, per latiſſimas Superi æquoris fauces ad Septemtrionem converſus, hinc Dalmatas linquens, Illyricos ac Liburnos; illinc Appulos atq; Picenum; ad caput Adriatici maris curſum tenuit: & relicto æquore, adverſo flumine quod Brentenſia dicitur, ſurſum contendens, terra potitus, ſedem ſibi ſuiſque elegit: & expugnatis Euganeis, qui tum ea incolebant loca, Patavium condidit. Is inter ceteros comites, Enetorum multitudinem numeroſam ſecum duxerat; qui Paphlagonia orti, patria pulſi, exſules ad Trojã, quæ bello, tum elaborabat, conceſſerant. Hi in proxima finitimorum prædia longe lateq; diffuſi, quia multitudine cuncta compleverant, ex ſe gentibus nomen dedere, & Venetiæ regio dicta. De hoc Antenoris adventu ſic meminit Virgilius:

Antenor potuit mediis elapſus Achivis
Illyricos penetrare ſinus, atque intima tutus
Regna Liburnorum, & fontem ſuperare Timavi;
Vnde per ora novem vaſto cum murmure montis

It mare

It mare præruptum, & pelago premit arva ſonanti.
Hic tamen ille urbem Patavi ſedeſque locavit
Teucrorum; & genti nomen dedit, armaque fixit
Troica: nunc placida compoſtus pace quieſcit.

Hoc loco, Imperator maxime, quum te perſæpe altiloquio tuo diſſerentem dubitare animadvertiſſem, quod inſigne vexillis Antenori & Æneæ fuiſſet, ſine quadam rei memoria haud prætereundum arbitror, ſed cum Virgilio noſtro inſtandum, ubi de Antenore ſic profatur: *& genti nomen dedit*, id eſt, utramque gentem, Italicos ſcilicet, & Phrygios, qui ea incoluerunt loca, Trojanos, vel, ut alii tradunt, Antenoridas cognominari ſtatuit. *armaque fixit*, hoc eſt, in templis arma & inſigne armorum ſuſpendit. Nam poſt exactam militiam laboreſque militiæ, mos antiquitus fuit, in deorum templis ſuſpendere arma: ideo *arma fixit Troica*. Troja fuit inter arma templis affixa, armorum inſigne: quod nonnulli aſſerunt. *Troja* namque vulgo Italice Latineque ſcrofa vel ſus dicitur. cui vocabulo licentia ſui alluſit poëta: quod animal, quia ejus nomen urbi Trojæ congruebat, aureo vexillo inſigne armorum ſtatuit Antenor, abſumptæ urbis Trojæ memoria. Verum in geſtis Æneæ, alia evidentior ratio, cur ita, videri poterit. quare progredior. Æneas eodem itinere per Græcorum Achaicumque fretum delatus, in Epiro reviſit Helenum, inter Argolicas urbes dominii ditionem tenentem. Narrat hiſtoria, Pyrrhum, Achilis filium, deleta Troja, Andromachen Hectoris quondam uxorem, & Helenum Priami filium, ſervitio ſecum duxiſſe. Inde quum ſibi matrimonio jungeret Hermionen Menelai filiam, Heleno Andromachen tradit. Mox ab Oreſte interfectus, quia ſine prole interiit, in regno præſidem reliquit Helenum: ut ibidem

dem Maro, ubi de ſe Æneas ad Didonem profatur:

juvat evaſiſſe tot urbes
Argolicas, medioſque fugam tenuiſſe per hoſtes.

Et primo poſt:

Hic incredibilis rerum fama occupat aures,
Priamidem Helenum Grajas regnare per urbes,
Et primo Andromachen iterum ceßiſſe marito.

Is Helenus Æneæ futura prædicens monitus, interpres deorum profatus fuerat, ibi locum ſedis ejus fore quietis, ubi in Italia juxta Tybridis ripas ſcrofam ſeu ſuem triginta natorum fœtu jacentem videret; ut Maro in tertio, ad Æneam loquutus Helenus:

Signa tibi dicam: tu condita mente teneto.
Quum tibi ſollicito ſecreti ad fluminis undam
Litoreis ingens inventa ſub ilicibus ſus,
Triginta capitum fœtus enixa jacebit:
Is locus urbis erit; requies ea certa laborum.

Æneas hinc diſcedens, & extrema Italiæ radens, circumvectum per Siciliam ſenem Anchiſen patrem amiſit. Inde per Inferum mare diu fluctibus ex iniquo ſidere vexatus, Aphrum tenuit litus. mox pacato æquore ad Italiam revectus appulit Tiberis oſtio. Ibi tunc temporis LATINUS rex, Fauni filius, gentibus imperitabat: qui ad rei novæ tumultum excitus, ut Tito Livio placet, in armis obviam pergit. Inde colloquio utrimque pacatis animis, duci Trojano filiam, quam Turno Rutulorum regi primo deſponſarat, matrimonio jungit Laviniam. Æneas conditum oppidum ex uxoris nomine LAVINIUM appellat. At Virgilius noſter hac in parte aliter ſentit, id eſt, Latinum non in armis obviam proceſſiſſe, ſed Æneam legatos regi miſiſſe: quibus auditis rex pacatus, & monitis deorum adductus, Laviniam filiam advenæ Tro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

jano tradit. Quamobrem Turnus, impatiens opprobrii ereptæ conjugis, bello petit Æneam, nec vetante nec permittente Latino. Æneas, ut vires & arma in hoſtem externo robore firmaret, ad Euandrum, qui tum his oris ubi nunc Roma, auctoritate ditionem tenebat, ſurſum adverſo flumine pergens auxilii expoſcendi gratia, ſuem, id eſt ſcrofam, triginta natorum fœtu, ut Helenus prædixerat, jacentem advertit; quietæ ſedis certiſſimum omen: quam Iunoni deorum reginæ immolando ſacravit; ut Virgilius in octavo:

Ecce autem ſubito atque oculis mirabile monſtrum
Procubuit, viridique in li ore conſpicitur ſus:
Quam pius Æneas, tibi enim, tibi maxima Iuno
Mactat ſacra ferens, & cum grege ſiſtit ad aram.

Eodem Æneam Lavinium oppidum ſtruxiſſe ajunt: ſimul & hinc ſcrofæ ſignum Trojanis ortum quidam tradidere: ſeu ob injecti fundamenti regiæ ſedis memoriam; ſeu quia quietis genti ſcrofa ſignum dederat; ſeu ob æternum inſigne nominis Trojæ, quæ huic vocabulo animalis vulgo Italice includitur, ut ſupra memini. Præterea & nonnulli referunt hiſtorici, Æneam more navigantium, inter cetera animalia ad uſum veſcendi, ut fit, ſuem vivam ſecum detuliſſe, ac ex oraculo reſponſum habuiſſe, quum teneret Italiam, dimitteret eam: inde, quo reperta foret, ſedi ejus conderet urbem. quam in Campaniæ oris, apud Avernum lacum Bajarumque fines, dimiſſam volunt, mox ſupra Tybridis ripam. Quare elatum ſcrofæ vexillum. quocirca Helenus ad Æneam in tertio Virgilii:

Vade age, & ingentem factis fer ad æthera Trojam;
id eſt, inſigne Trojanum. Ac quum hac in parte dubitare ſereniſſime principum crebro percepiſſem, & in ambiguitate rei hujus multos vagari, tu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ri, tulit calamus prolixius, & à propoſito longius, quam expoſceret intentio. Quis enim rem tot ſeculis remotiſſimam ſcrutaturus, per vetuſtiſſima litterarum volumina ne ambiguitate evadere potuit? Sed ad propoſitum redeundum. Ad Euandrum conceſſit Æneas; & optato potitus, Pallantem Euandri filium, & ingentis roboris armatorum auxilia ſecum duxit. Turnus poſt aliquot prœlia clariſſima victus tandem ac peremptus, Trojano ceſſit. Victor Æneas poſt Latini obitum in regno ſucceſſit: quem mortuum, & ſuper Numicii fluminis ripam conditum, INDIGETEM JOVEM dixere, expleto anno tertio regni. Superfuit ASCANIUS, ejus filius, Trojæ ex Creuſa natus. Is Lavinium oppidum novercæ Laviniæ, & Sylvio ex Lavinia fratri relinquens, haud inde longe in Albano colle condidit Albam. Inter Lavinium & Albam conditam triginta annorum ſpatium datur. Abſumto Aſcanio, frater ejus Sylvius, qui & JULUS, a quo GENS JULIA, & antiquum tuæ generoſæ prolis derivatum cognomen, Auguſte, regnat: quamquam inter auctores veterum in ambiguo conſtet, utrum hunc Sylvium an Aſcanium cognominatum fuiſſe Julum. Is Sylvius, poſt obitum patris ex Lavinia Italiæ natus, POSTUMUS dictus: quem Lavinia prægnans, privignum timens Aſcanium, ſecedens, in quadam ſylva, apud Tityrum paſtorem peperit; unde SYLVIUS nuncupatus; ut Maro, inducens Anchiſem oſtentantem ſuorum progeniem Æneæ:

Ille (vides) puræ juvenis qui nititur haſtæ,
Proxima ſorte tenet lucis loca, primus ad auras
Æthereas Italo commiſtus ſanguine ſurget.
Sylvius, Albanum nomen, tua poſthuma proles:
Quem tibi longævo ſecum Lavinia conjux

Educet ſylvis regem, regumque parentem;
Vnde genus longa noſtrum dominabitur Alba.

Hic Sylvius Sylvium Æneam filium reliquit: ex quo Latinus filius: à quo PRISCI LATINI cepere nomen, & SYLVIUM cognomen Albæ regnantibus datum, ut quidam tradidere: quamquam Virgilius hoc cognomen regibus Albanis à Sylvio Poſthumo derivatum ſentire videatur. Genuit hic Sylvius Albam, Atym Alba, Capym Atys, Capys Capetum, Capetus Tiberinum; qui in Albula flumine demerſus, mutavit fluvio nomen, Tiberi deinceps nuncupato. Ex Tiberino ſuperfuit Agrippa: ex quo Romulus Sylvius: qui ſine prole, fulmine ictus, ſtirpis ejusdem Aventinum in regno reliquit. is decedens, in quo ſepultus fuerat, colli nomen dedit. Hinc ſucceſſit Proca: quo defuncto, duo ejus filii, Numitor & Amulius, ſuperſtites fuere. quorum alter Amulius, Numitorem fratrem majorem è ſolio dejecit; cujus virili prole interempta, filiam Rheam Sylviam, ut partum averteret, Veſtalem virginem ſacrat. Rhea geminos edidit, Remum ſcilicet & Romulum; à Marte compreſſa, ut traditur. Quod regi Amulio notum, in vincula tradita matre, regio edicto in Tybridis alveo exponuntur gemini. Fama eſt, in lupam geminos lambentem, regium paſtorem Fauſtulum caſu quodam incidiſſe: qui uxori Laurentiæ nutriendos dedit. Jam adulti juvenes, corporis & animi vires adepti, per ſylvas ac nemora non modo infeſtare feras, ſed & finitimis paſtoribus dominari occeperant. Tandem inſidiis Remus interceptus, ut prædæ reus ad Amulium ducitur. inde, quia eum cum fratre Romulo in agrum Numitoris impetum feciſſe dicebatur, ad pœnas ſupplicii materno avo traditur: à quo mox & ipſi nepo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

es præſidio paſtorum in regiam facto impetu, Amulium obtruncant, & reſtituunt Numitori regnum. Hunc ſcito, Cæſar Auguſte, gentis Juliæ Albanorum regum ultimum; eamque gentem ad Julum uſque Cæſarem, teque principum decus, ſine imperio privatæ in tuæ felicitatis tempora terminaſſe. namque Romulum, Romanæ urbis imperiique tui conditorem, materna linea incognito patre ortum, tuæ ſtirpis non cenſeo, ſi majorum genealogiam recte complector.

At nunc ad reges Romanos, conſules, dictatores, tribunos militares ac plebejos, ſubſequenter calamum deducam; ut ab origine ad tua feliciſſima ſæcula Romana regimina noſcas. Igitur Palatino in monte, ubi adulti & à paſtoribus culti gemini erant, auſpicato parva mœnia ponunt; &, ubi alter alterum non patitur, cui regnandum, augurio permittunt. Qua contentione interfectum Remum deſcripſere quidam; aliter alii, quia fertur incepta mœnia contra edictum tranſiluiſſe Remum, à Romulo, cui regnare obtigerat, ſecuri percuſſum, & à nomine conditoris urbem Romam nuncupatam. Ferunt, anno vigeſimo ſecundo ætatis, undecimo Calend. Majas, quadringenteſimo trigeſimo tertio poſt captam Trojam, Romulum urbis fundamenta jeciſſe. Qui primo conſtitutis ſacris, legum jura ſanxit; fecit & ſe regiis inſignibus auguſtiorem; circa ſe lictores inſtituit. aſylum aperuit complendæ urbis gratia. centum Senatores creavit; quos PATRES auctoritate nuncupavit, Reipublicæ conſilium. Equeſtri Neptuno ludos finitimis gentibus indicavit. Circumſtantes populi cum familiis ad urbem, velut ad rem novam ſimul & ludos, conveniunt. Tum ad ſpectacula intentis advenis, raptæ virgines Sabinorum ceterarum-

que

que turba, & in matrimonium abductæ. Raptarum parentes, ad ultionem illati dedecoris, arma parant. hinc pleraque bella orta. Cæninenſes, qui primum in agrum Romanum imperum fecerant, victi ſunt. Acrone eorum rege à Romulo obtruncato. cujus opima ſpolia in Capitolium ad quercum paſtoribus ſacram rex ipſe Romanus ſuſpendit, ibique Iovi Feretrio templum ſtatuit, quod primum Romæ ſacratum fuit; & de Cæninenſibus primum triumphum egit, ut quibuſdam placet ſcriptoribus. Antemnates exinde populandi gratia hoſtiliter adventarunt: qui à Romulo victi, in urbem ducuntur. Hinc adverſus Cruſtuminos ſubſequenter tumultuantes, in armis Romulus profectus, ſuperatos hoſtes Romæ cohabitare cöercuit. Cum Sabinis ultima & acrior pugna fuit. nam ab his, Tito Tatio duce, Capitolii arce capta, mox virtute Romuli recuperata, interventu raptarum, miſerando fletu implorantium, pacatis utrimque animis, pax fit, & ex duobus regnis unum. Namque Sabini eorum imperium Romam traducunt; & ſub duobus regibus, Romulo & Tito Tatio, commune dominium per aliquot annos fuit. Sed primo Tatius moritur à Laurentibus interfectus, anno quinto poſtquam Romæ regnare cœperat. Superfuit Romulus: qui demum victis Fidenatibus ac Vejentibus, ad Capreæ paludem concione habita, ſubito turbine & imbre lumine ſolis adempto, inter fulgura obſtrepentia cœli ereptus, nuſquam apparuit, poſtquam triginta & ſeptem regnaverat annis.

NUMA exinde POMPILIUS, è Sabinis ortus, vir pietate & juſtitia inſignis, ſecundus à Romulo regnat: & pacatis finitimorum odiis, gemini Iani templum edidit, quod apertum, bella, clauſum, quietem indicaret. Mox ad religionem converſus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

erſus, ut deorum timor ad mitiora truces flecte-
et animos, ſacra inſtituit, ſacerdotes creat, Vir-
ines Veſtales ſacrat; Pontificem maximum pri-
nus declarat: dies faſtos nefaſtoſque condidit,
nnum in duodecim menſes diviſit. Poſtremo,
bi maxima cum reverentia & ſuorum & finiti-
norum, tres & quadraginta regnaſſet annos, obiit.
TULLUS HOSTILIUS exinde rex tertius
reatur, ad bella promptiſſimus, animoſior Romu-
o. Cum Albanis armorum negotium habuit, ſed
aucorum cruore ac fortuna finitum. nam trige-
ninis Horatiis Romanorum, & trigeminis Curia-
iis Albanorum res hoc fœdere committitur, ut
ivitas pro qua pugnarent qui viciſſent, alteri
mperaret. Vicerunt Horatii, Albani ſub imperio
Romano fuere. Fidenates ac Vejentes proinde in
grum Romanum impetum faciunt. quibus victis
c fugatis, Metium Albanorum dictatorem, quia
x fœdere in armis accitus, proditor rem Roma-
am maximo in diſcrimine abſentando deſerue-
at, Tullus quadrigis in diverſum actis alligatum
iſcerpi, Albamque dirui, ac omnes Albanos Ro-
nam devehi juſſit. Cœlium montem intra mœnia
lauſit, numero & potentia creſcente Roma. Cum
abinis, qui patriis in ſedibus T. Tatii tempore
nanſerant, bellum grave geſſit, hoſtemque vicit.
Demum fulminis ictu cum tota domo abſumptus,
nno regni triceſimo ſecundo interiit.
ANCUS MARCIUS Tullo ſucceſſit, vir pa-
e & bello clariſſimus. Ad arma & religionem
aratus, ad ſacra primum & templa condenda or-
andaque animum flexit. Mox quum res poſtula-
et, à ſacris ad arma concitus, adverſus Latinos,
ui primo in eum moverant bella, ſe contulit, &
olitorium unicum Latinorum præſidium expu-
nat ac diruit; omneſque in oppido repertos, Ro-
mæ

inæ cohabitaturos deſtinat. Janiculum collem urbi adjecit, pontem ſublicium ſupra Tiberim fecit: tum Quiritium foſſa per plana deducta, carcerem primus ſtruxit. uſque ad mare dilatati fines: ubi Tibris in æquora prorumpit, Oſtia urbs condita, & Salinæ circumlatæ. Feretrii Jovis templum ampliatum. Deceſſit Ancus anno regni viceſimo quarto.

PRISCUS TARQUINIUS, à Tarquiniis Etruriæ profectus, exinde regnum occupat. Cum Latinis is primum bellum habuit; & Appiola urbe expugnata, ingenti præda victor rediit. Ludos inſtituit: Circum erexit: adverſus Sabinos centurias auxit: quibus induſtria ac viribus ſuperatis, arma cruenta hoſtium in Anienem flumen ejicere fecit. quæ ex Aniene in Tiberim devecta, ſummæ victoriæ nuntium Romæ detulere. Iterum eiſdem hoſtibus ſecundo prœlio attritis, Collatiam oppidum ſui juris fecit. Romam regreſſus, inſigni gloria primus triumphat, ut quidam volunt. Cum Priſcis Latinis bello orto pugnavit: quibus devictis, pacem dedit, vi & armis oppidis captis, Corniculo, Ficulnea, Cameria, Cruſtumerio, Ameriola, Medullia, & Nomento. Demum ad ædificia publica intentus, muro lateritio circuit urbem: valles interjacentes collibus, ceteraque loca limoſa, & ſordibus repleta, cloacis vacuat. In Capitolio Jovis ædem, grande opus, inceptarat: tum interfectus à duobus Anci filiis, obiit anno regni triceſimo ſeptimo.

SERVIUS TULLIUS poſt hunc rex declaratur, ex captiva & nobili femina, à Corniculo oppido gravida educta, in domo Tarquinii natus, & adultus. Cum Vejentibus & Etruſcis primum bellum ſumpſit: quibus fortiſſime victis, inſignis gloria victor rediit. Cenſum primus inſtituit, quo &

uo & paci & bello opportuna redimerentur. In
laſſes centuriaſque populum diviſit, Domi paci
anquillæ, & foris in armis, quod neceſſe fuerat,
llertiſſima ſtatuit induſtria. Cives omnes, pedi-
s equiteſque, qui arma ferre poſſent, in cam-
um Martium convenire edicto juſſit; ibique ex-
citum inſtructum ordine, porco, ove, & tauro
ſtrat. Inde ad poſteros LUSTRUM nuncupa-
im: quo octoginta milia civium cenſa referun-
r. Duo colles urbi tum additi, Viminalis & Qui-
nalis, & Exquiliæ, ubi ipſe regium habuit. Ag-
ere, foſſa, & muro, quæ urbi adjecerat, circum-
aſit. Dianæ templum condidit. Poſtremo à Lu-
o Tarquinio, Priſci Tarquinii filio, & genero
o, anno regni triceſimo quarto, in vico Cyprio
otruncatur.

TARQUINIUS inde regnum invadit: qui
ale partum imperium ita contumaciter rexit,
cognomen SUPERBO ſibi vindicaret. In Pa-
es ac Senatum ſæviens, injuſſu populi, ad libi-
im agere omnia cœpit. occidere, carcerare, affi-
ere ſupplicio, ſui juris fecit. Cum Volſcis bel-
im habuit: quibus expugnatis, opida Sueſſam
Pometiam eripuit. Fraude & non bello Gabios
ibjugavit, & cruciatibus attrivit. Cum Æquico-
s & Etruſcis fœdera tenuit. Jovis templum, quod
Capitolio pater inceptaverat, maximo impen-
io ac labore ad culmen erexit. Demum ob Lu-
retiæ per vim illati ſtupri dedecus à Sexto Tar-
uinio ejus filio, Junii Bruti opera pulſus, [in] ex-
ilatum cum ſceleſta conjuge ac filiis fuga
errexit, anno regni triceſimo quinto, ab
rbe vero condita ducenteſimo quadrageſimo
uarto.

Depulſis regibus, ſub CONSULIBUS annuo im-
erio jura Romana fuere. Senatus, ut ſolidum cor-

pus,

pus, immutabile erat; Conſules, velut membra Senatus, conſilium, & rerum deliberatio; Conſules, ad conſulta peragenda parati. DICTATORIS Imperium, quod ceteros Magiſtratus excedebat, ad terrorem cunctorum, tum quum res Romana in extremis periculis nutare cerneretur, creabatur, ſummæ potentiæ unicum robur. Inde ob truculentiſſimas inter patricios ac plebejos ſeditiones, plebs armata, maximo cum terrore nobilium, in Aventinum, &, ut aliis placet, in Sacrum collem ſeceſſerat: nec inde abduci potuit, donec ad ſavorem ſui, TRIBUNI PLEBEII primum crearentur. Mox ad DECEMVIROS res venit. nam Decemviros creari placuit, qui ſine alio magiſtatu, annuo imperio reipublicæ præeſſent. Anno ab Urbe condita uno & trecenteſimo, hoc imperium in Appio Claudio, atrociſſimi ingenii viro, deſinere voluit ejuſdem obſtinata perſidia: ob cujus ſceleſtæ libidinis nefas violandæ Virginiæ virginis pudiciſſimæ, ſe abdicare magiſtratu Decemviri coacti ſunt. Tum ad conſules res redierat. Verum paulo poſt, Tribunis plebis auctoribus, ſeditione ut alias orta, inter cetera obtinuere plebeji, ut TRIBUNOS MILITARES haberent, ſicut & plebejos. Sed hi promiſcue vel patricii, vel plebeji eſſe poterant qui aliquando conſulare geſſere imperium. Sed demum Conſules regnum obtinuere, quorum faſces adusque Julii Cæſaris, patris patruique tui principatum defluxere, expletis ab Urbe condita annis ſeptingentis decem. Sub quorum magiſtratuum, conſulum, dictatorum, & tribunorum militarium ductu, per quadringentos quadraginta & ſeptem annos, omnis Italia viribus armorum ſubacta eſt, ſimul & Alpes Cottiæ, Pœninæ, & Grajæ atque Romanæ, cum Alpinis populis, ipſis in-
rupi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rupibus duratis, in ditionem convenere. Africa tet victa, primo & ſecundo & tertio bello Punico, inæſtimabili vulnere utrimque accepto, Romano imperio tandem parta: Sicilia, Sardinia, Baleares, Creta, inſulæ obtentæ: Numidia victo Jugurtha in poteſtatem redacta. Hiſpaniam, genus armorum ferox, noſtrorum, nec ſine Romano cruore, ſubjugavere arma. Celtiberi, Cantabri, Aſtures, Luſitani, Numantia, omnisque Gallæcia, flexere cervicem. Gallia atque Britannia novem annorum Julii Cæſaris labor fuere; tributariæ demum factæ. Poſt hæc Illyria, Iſtria, Liburni, & Dalmatæ obſecundavere perdomiti. Proinde in Græciam tranſitus fuit. qua perdomita, Epirus, Theſſalia, & Achaja, paruere mandatis. Ter Macedonia cum regibus ſuis debellata, & in provinciæ formam demum redacta. Thraces ſæviſſimos omnium, Propontidem, & Thracium Boſphorum cum ipſo Byzantio, virtus Romana ſuperatos reddidit. Hinc ad Danubium Rhenumque, [tuis auſpiciis] victorioſiſſime Principum, penetratum, & utriuſque fluminis utramque ripam tuæ induſtriæ ſubjugavere vires. Duæ Germaniæ, inferior ac ſuperior, tibi unico ceſſere. Norici, Pannonii, Suevi, Marcommani, Daci, Mœſi, cæteræque nationes ad Arcton, ſuperati. Europa in extremis finium ſuorum per te undique exterrita, & armis concuſſa. In Aſiam jam ante perventum fuerat; & victo Antiocho potentiſſimo Syriæ rege, victo Mithridate, Syria, Phœnix, Cteſiphon, Babylonia, Judæa, Palæſtina, Arabia, Cilicia, & omne Ponti regnum, cum ipſa minore Aſia, in qua Phrygia, Lydia, Bithynia, Paphlagonia, Iſauria, & Cappadocia regiones continentis, mandatis obtemperavere. Ceſſit & utraque Armenia armis attrita. Meſopotamia inter Tigridem & Euphratem, ſanguine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

guine Parthorum ac Perſarum crebro cruenta multiplici bello, demum Romano paruit. Diverſis temporibus cum Perſis & Parthis aſſidue pugnatum; & utrimque cladibus acceptis, Romanus ſuperior fuit, & obſtantibus imperavit. Ad Arctom Colchi, Hiberi, Albani, Scythæ, Aſſyrii, Caſpii, cum Amazonibus ſuis, ductu noſtrorum ducum ſubjugati ſunt. Ægyptiorum reges ultro in amicitia & fœdere ſteterunt. Cyrene ac tota Libya & Mauritania, exſtincto Iuba, obſequentes fuere. Indi ex ipſo extremo Oriente poſtremo ad te, glorioſiſſime Principum, in extremo Occidente tum bella gerentem, legationem miſere, ad obſequia ſe paratos profitentes, ut nonnihil te imperante haud ſupereſſet indomitum. Æternum vale, tui ſeculi perenne ac immortale decus, Cæſar Auguſte.

FINIS.

Eutropii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

EUTROPII

V. C.

BREVIARIUM

HISTORIÆ ROMANÆ,

Ab Vrbe condita ad annum ejuſdem
Vrbis

M. C. IX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

DOMINO VALENTI, GOTHICO, MAXIMO, PERPETVO, AUGUSTO.

RES Romanas ex voluntate manſuetudinis tuæ ab Vrbe condita ad noſtram memoriam, quæ in negotiis, vel bellicis, vel civilibus eminebant, per ordinem temporum brevi narratione collegi; ſtrictim additis etiam iis, quæ in principum vitis egregia exſtiterunt; ut tranquillitatis tuæ poſſit mens divina lætari, prius ſe illuſtrium virorum facta in adminiſtrando imperio ſequutam, quam cognoſceret lectione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

EVTROPII
(BREVIARII)
LIBER PRIMUS.

ROMANUM imperium, quo neque àb exordio ullum ſere minus, neque incrementis toto orbe amplius humana poteſt memoria recordari, à *Romulo* exordium habet: qui Veſtalis virginis ſi-ius, & (quantum putatus eſt) Martis, cum Remo ratre, uno partu editus eſt. Is, cum inter paſto-es latrocinaretur, octodecim annos natus, urbem xiguam in Palatino monte conſtituit, XI. Kal. Maji, Olympiadis ſextæ anno tertio, poſt Trojæ xcidium, ut qui plurimum minimumque tra-unt, trecenteſimo nonageſimo quarto. Condita ivitate, quam ex nomine ſuo Romam vocavit, æc fere egit. Multitudinem finitimorum in civi-item recepit: centum ex ſenioribus elegit, quo-um conſilio omnia ageret: quos *Senatores* nomi-avit propter ſenectutem. Tunc, cum uxores ipſe t populus [ſuus] non haberent, invitavit ad ſpe-taculum ludorum vicinas urbis [Romæ] nationes; tque earum virgines rapuit. Commotis bellis pro-ter raptarum injuriam. Cæninenſes vicit, An-mnates, Cruſtumios, Sabinos, Fidenates, Vejen-es. hæc omnia oppida Urbem cingunt. Et cum or-ı ſubito tempeſtate non comparuiſſet, anno regni rigeſimo ſeptimo, ad deos tranſiiſſe creditus con-ecratus eſt. Deinde Romæ per quinos dies Sena-

tores imperaverunt; & his regnantibus annus u-nus completus eſt.

Poſtea *Numa Pompilius* rex creatus eſt: qu[i] bellum nullum quidem geſſit, ſed non minus ci-vitati quam Romulus profuit. Nam & leges Ro-manis, moresque conſtituit; qui conſuetudin[e] prœliorum jam latrones ac ſemibarbari putaban-tur. Annum deſcripſit in XII. menſes, prius ſine aliqua computatione confuſum: & infinita Ro-mæ ſacra ac templa conſtituit. Morbo deceſſit quadrageſimo tertio imperii anno.

Huic ſucceſſit *Tullus Hoſtilius*. Hic bella repara-vit; Albanos vicit, qui ab urbe Roma XII milliar-rio ſunt. Vejentes & Fidenates, quorum alii ſex-to milliario abſunt ab Urbe Romana, alii octav[o] decimo, bello ſuperavit. Urbem ampliavit, adje-cto Cœlio monte. Cum triginta duobus annis re-gnaſſet, fulmine ictus, cum domo ſua arſit.

Poſt hunc *Ancus Marcius*, Numæ ex filia nepos ſuſcepit imperium. contra Latinos dimicavit Aventinum montem civitati adjecit, & Janicu-lum: apud Oſtiam civitatem ſupra mare ſextode-cimo milliario ab urbe Roma condidit. vigeſim[o] quarto anno imperii morbo periit.

Deinde regnum *Priſcus Tarquinius* accepit. Hi[c] numerum Senatorum duplicavit, Circum Roma[e] ædificavit; ludos Romanos inſtituit, qui ad no-ſtram memoriam permanent. Vicit idem etiam Sabinos; & non parum agrorum, ſublatum iiſ-dem, urbis Romæ territorio adjunxit, primus que triumphans Urbem intravit: muros fecit, & cloacas: Capitolium inchoavit. triceſimo octa-vo imperii anno per Anci filios occiſus eſt, regi[s] ejus cui ipſe ſucceſſerat.

Poſt hunc *Servius Tullius* ſuſcepit imperium genitus ex nobili fœmina, captiva tamen, & an-

cill[a]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cilla. Hic quoque Sabinos ſubegit: montes tres, Quirinalem, Viminalem, Æſquilinum, Urbi adjunxit. foſſas circum murum duxit. Primus omnium cenſum ordinavit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat. Sub eo Roma, omnibus in cenſum delatis, habuit capitum LXXXIV millia civium Romanorum, cum his qui in agris erant. Occiſus eſt XLV imperii anno, ſcelere generi ſui Tarquinii, filii ejus regis cui ipſe ſucceſſerat, & filiæ ſuæ, quam Tarquinius habebat uxorem.

Lucius Tarquinius Superbus, ſeptimus atque ultimus regum, Volſcos (quæ gens ad Campaniam euntibus non longe ab urbe eſt) vicit, Gabios civitatem, & Sueſſam Pometiam ſubegit, cum Thuſcis pacem fecit, & templum Jovi in Capitolio ædificavit. Poſtea Ardeam oppugnans, in octavodecimo milliario ab Urbe poſitam civitatem, imperium perdidit. Nam cum filius ejus, & ipſe Tarquinius junior, nobiliſſimam fœminam Lucretiam, eandem pudiciſſimam Collatini uxorem ſtupraſſet, eaque de injuria marito & patri & amicis queſta fuiſſet, in omnium conſpectu ſe occidit. propter quam cauſam Brutus, parens, & ipſe Tarquinius, populum concitavit, & Tarquinio ademit imperium. mox exercitus quoque eum, qui civitatem Ardeam cum ipſo rege oppugnabat, reliquit: veniensque ad Urbem rex, portis clauſis excluſus eſt. Cumque imperaſſet annos viginti quinque, cum uxore & liberis ſuis fugit.

Ita Romæ regnatum eſt per ſeptem reges annis ducentis quadraginta tribus, cum adhuc Roma, ubi plurimum, vix uſque ad quintum decimum milliarium poſſideret.

Hinc *Conſules* cœpere pro uno rege duo

hac cauſſa creari; ut ſi unus malus eſſe voluiſſet, alter eum, habens poteſtatem ſimilem, coërceret. Et placuit, ne imperium longius quam annum unum haberent: ne per diuturnitatem poteſtatis inſolentiores redderentur, ſed civiles ſemper eſſent, qui ſe poſt annum ſcirent futuros eſſe privatos. Fuerunt igitur anno primo expulſis regibus Coſſ. Lucius Junius Brutus, (qui maxime egerat ut Tarquinius pelleretur) & Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiæ. ſed Tarquinio Collatino ſtatim ſublata dignitas eſt. placuerat enim, ne quiſquam in Urbe maneret, qui Tarquinius vocaretur. Ergo accepto omni patrimonio ſuo, ex Urbe migravit: & loco ipſius factus eſt Valerius Publicola Coſ. Commovit tamen bellum urbi Romanæ rex Tarquinius, qui fuerat expulſus: & collectis multis gentibus, ut in regnum poſſet reſtitui dimicavit. In prima pugna Brutus [conſul] & Aruns Tarquinii filius invicem ſe occiderunt. Romani tamen ex ea pugna victores receſſerunt. Brutum Romanæ matronæ defenſorem pudicitiæ ſuæ, quaſi communem patrem per annum luxerunt. Valerius Publicola Spurium Lucretium Tricipitinum collegam ſibi fecit, Lucretiæ patrem: quo, morbo mortuo, iterum Horatium Pulvillum collegam ſibi ſumpſit. Ita primus annus quinque conſules habuit: cum Tarquinius [Collatinus] urbe ceſſiſſet propter nomen, Brutus prœlio periiſſet, Sp. Lucretius morbo mortuus eſſet. Secundo quoque anno iterum Tarquinius, ut reciperetur in regnum, bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porſena Tuſciæ rege: & Romam pæne cepit. Verum tum quoque victus eſt. Tertio anno poſt reges exactos, Tarquinius cum ſuſcipi non poſſet in regnum, neque (ei) Porſena, qui pacem cum Romanis fecerat, auxi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

auxilium præſtaret, Tuſculum ſe contulit, quæ civitas non longe ab urbe eſt: atque ibi per quatuordecim annos privatus cum uxore perſenuit. Quarto anno poſt reges exactos, cum Sabini Romanis bellum intuliſſent, victi ſunt; & de his eſt triumphatum. Quinto anno, (Lucius) Valerius ille Bruti collega, & IV. conſul, fataliter mortuus eſt; adeo pauper (factus,) ut collatis à populo nummis, ſumptum habuerit ſepulturæ, quem matronæ, ſicut Brutum, annum luxerunt.

Nono anno poſt reges exactos, cum gener Tarquinii, ad injuriam ſoceri vindicandam ingentem collegiſſet exercitum, nova Romæ dignitas eſt creata; quæ *Dictatura* appellatur, major quam Conſulatus. Eodem anno etiam *Magiſter Equitum* factus eſt, qui Dictatori obſequeretur. neque quidquam ſimilius poteſt dici, quam dictatura antiqua, huic imperii poteſtati, quam nnnc tranquillitas veſtra habet, maxime cum Auguſtus quoque Octavianus, de quo poſtea dicemus, & ante eum Cajus Cæſar, ſub dictaturæ nomine atque honore regnaverint. Dictator autem Romæ primus fuit Largius: magiſter equitum primus, Spurius Caſſius.

Sexto decimo anno poſt reges exactos, ſeditionem populus Romæ fecit, tamquam à Senatu atque Conſulibus premeretur. Tum & ipſe ſibi *Tribunos Plebis*, quaſi proprios judices & defenſores, creavit, per quos contra Senatum & Conſules tutus eſſe poſſet.

Sequenti anno *Volſci* (contra Romanos) bellum reparaverunt: & victi acie, etiam Coriolos civitatem, quam habebant optimam, perdiderunt.

Octavo decimo anno poſtquam reges ejecti erant, expulſus ex Urbe Quintius Marcius

dux Romanorum, qui Coriolos ceperat Volſcorum civitatem, ad ipſos Volſcos contendit iratus, & auxilia contra Romanos accepit, Romanos ſæpe vicit: uſque ad quintum milliarium Urbis acceſſit: oppugnaturus etiam patriam ſuam, legatis qui pacem petebant repudiatis, niſi ad eum mater Veturia & uxor Volumnia ex Urbe veniſſent: quarum fletu & deprecatione superatus removit exercitum. Atque hic ſecundus poſt Tarquinium fuit, qui dux contra patriam ſuam eſſet.

Cæſone Fabio & Tito Virginio Coſs. trecenti nobiles homines, qui ex Fabia familia erant, contra *Vejentes* bellum ſoli ſuſceperunt, promittentes ſenatui & populo per ſe omne certamen implendum. Itaque profecti omnes nobiles, & qui ſinguli magnorum exercituum duces eſſe deberent, in prœlio conciderunt. Unus omnino ſuperfuit ex tanta familia, qui propter ætatem puerilem duci non potuerat ad pugnam. Poſt hæc *Cenſus* in Urbe habitus eſt, & inventa ſunt civium capitum CXIX millia.

Sequenti anno cum in Algido monte, ab Urbe duodecimo ferme milliario, Romanus obſideretur exercitus, Lucius Quintius Cincinnatus Dictator eſt factus: qui agrum quatuor jugerum poſſidens, manibus ſuis colebat. Is, cum in opere & arans eſſet inventus, ſudore deterſo, togam prætextam accepit: [&] cæſis hoſtibus, liberavit exercitum.

Anno CCC & altero ab urbe condita, imperium conſulare ceſſavit; & pro duobus coſſ. decem facti ſunt, qui ſummam poteſtatem haberent, *Decemviri* nominati: ſed cum primo anno bene egiſſent, ſecundo unus ex iis Appius Claudius Virginii cujuſdam, qui honeſtis jam ſtipendiis contra La-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tinos in monte Algido militabat, filiam virginem corrumpere voluit: quam pater occidit, ne ſtuprum à Decemviro ſuſtineret: & regreſſus ad milites, movit tumultum. Sublata eſt Decemviris poteſtas, ipſique damnati ſunt.

Anno trecenteſimo decimoquinto ab Urbe condita, *Fidenates* contra Romanos rebellaverunt. Auxilium præſtabant his Vejentes, & rex Vejentium Tolumnius: quæ ambæ civitates tam vicinæ Urbi ſunt, ut Fidenæ VII, Vejentes XVIII milliario abſint. Conjunxerunt ſe his & Volſci. ſed M. Æmylio dictatore, & Lucio Quintio Cincinnato magiſtro equitum, victi, etiam regem perdiderunt: Fidenæ captæ, & exciſæ. Poſt XX inde annos, *Vejentani* rebellaverunt. Dictator contra ipſos miſſus eſt Furius Camillus: qui primum eos vicit acie, mox etiam civitatem diu obſidens cepit, antiquiſſimam, Italiæque ditiſſimam. Poſt [eam] cepit & *Faliſcos*, non minus nobilem civitatem. Sed commota eſt ei invidia, quaſi prædam male diviſiſſet, damnatusque ob eam cauſſam, [&] expulſus civitate eſt. Statim *Galli Senones* ad Urbem venerunt, & victos Romanos XI milliario ab urbe Roma apud flumen Alliam ſequuti, etiam Urbem occupaverunt, neque defendi quidquam niſi Capitolium potuit. quod cum diu obſediſſent & jam Romani fame laborarent, à Camillo, qui in vicina civitate exſulabat, Gallis ſuperventum eſt, graviſſimeque victi ſunt. poſtea tamen, accepto etiam auro, ne Capitolium obſiderent, receſſerunt: ſed ſequutus eos Camillus, ita cecidit, ut & aurum quod his datum fuerat, & omnia quæ ceperant militaria ſigna, revocaret. Ita tertio triumphans Urbem ingreſſus eſt, & appellatus *ſecundus Romulus*, quaſi & ipſe patriæ conditor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

EVTROPII

(BREVIARII)

LIBER. II.

ANNO CCCLXV ab Urbe condita, poſt captam autem primo, dignitates mutatæ ſunt, [&] pro duobus coſſ. facti *Tribuni Militares*, conſulari poteſtate. Hinc jam cœpit Romana res creſcere. Nam Camillus eo anno *Volſcorum civitatem*, quæ per LXX annos bellum geſſerat, vicit; & *Æquorum urbem*, & Sutrinorum: atque omnes, deletis eorum exercitibus, occupavit, & tres ſimul triumphos egit.

Titus etiam Quintius Cincinnatus Præneſtinos, qui uſque ad urbis Romæ portas [cum] bello venerant, perſequutus, ad flumen Alliam vicit: & civitates quæ ſub ipſis agebant, Romanis adjunxit, ipſum Præneſte aggreſſus, in deditionem accepit: quæ omnia ab eo geſta ſunt viginti diebus, triumphusque ipſi decretus.

Verum dignitas *Tribunorum Militarium* non diu perſeveravit. Nam poſt aliquantum nullos placuit fieri: & quadriennium ita in Urbe fluxit, ut poteſtates ibi majores non eſſent. Reſumpſerunt tamen tribuni militares conſulari poteſtate iterum dignitatem, & triennio perſeveraverunt. Rurſus coſſ. facti.

Lucio Genucio, & Quinto Servilio coſſ. mortuus eſt Camillus: honor ei ſecundus poſt Romulum delatus eſt.

Titu

Titus Quintius Dictator adverſus Gallos, qui in Italiam venerant, miſſus eſt. Hi ab Urbe quarto milliario trans Anienem fluvium conſederant. Nobiliſſimus de ſenatoribus Titus Manlius, provocantem Gallum ad ſingulare certamen, congreſſus occidit: & ſublato torque aureo, colloque ſuo impoſito, in perpetuum *Torquati* ſibi & poſteris cognomen accepit. Galli fugati ſunt: mox per Cajum Sulpicium Dictatorem etiam victi. Non multo poſt à Cajo Marcio *Tuſci* victi ſunt, VII millia captivorum ex his in triumphum ducti.

Cenſus iterum habitus eſt. Et cum Latini qui à Romanis ſubacti erant, milites præſtare nollent, ex Romanis tantum tirones lecti ſunt, factæque legiones decem, qui modus ſexaginta vel amplius armatorum millia efficiebat. parvis adhuc Romanis rebus, tanta tamen in re militari virtus erat. Quæ cum profectæ eſſent adverſus Gallos duce Lucio Furio [Camillo,] quidam ex Gallis unum è Romanis, qui eſſet optimus, provocavit. tum ſe Marcus Valerius tribunus militum obtulit: & cum proceſſiſſet armatus, corvus ei ſupra dextrum brachium ſedit. mox commiſſa adverſus Gallum pugna, idem corvus alis & unguibus Galli oculos verberavit, ne rectum poſſet aſpicere; ita ut à tribuno Valerio interfectus, non ſolum victoriam ei, ſed etiam nomen dederit. nam poſtea idem *Corvinus* eſt dictus. ac propter hoc meritum, annorum trium & viginti, Coſ. eſt factus.

Latini qui noluerunt milites dare, hoc quoque à Romanis exigere cœperunt, ut unus Conſul, ex eorum; alter, ex Romanorum populo crearetur. Quod cum eſſet negatum, bellum contra eos ſuſceptum eſt, & ingenti pugna ſuperati ſunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ac de his perdomitis triumphatum eſt. Statuæ coſſ. ob meritum victoriæ in roſtris poſitæ ſunt.

Jam Romani potentes eſſe cœperunt. bellum [enim] in centeſimo & triceſimo fere milliario ab Urbe apud *Samnites* gerebatur, qui medii ſunt inter Picenum, Campaniam, & Apuliam. (L.) Papyrius Curſor cum honore dictatoris ad id bellum profectus eſt. qui, cum Romam rediiſſet, Q. Fabio Maximo, magiſtro equitum, quem apud exercitum reliquit, præcepit, ne ſe abſente pugnaret. Ille, occaſione reperta, feliciſſime dimicavit, & Samnites delevit. ob quam rem à dictatore capitis damnatus, quod ſe vetante pugnaſſet, ingenti favore militum & populi liberatus eſt: tanta Papyrio ſeditione commoto, ut pæne ipſe interficeretur. Poſtea Samnites, Romanos, Tito Veturio & Spurio PoſthumioCoſſ., ingenti dedecore vicerunt, (& ſub jugum miſerunt.) Pax tamen à ſenatu & populo ſoluta eſt, quæ cum ipſis propter neceſſitatem facta fuerat. Poſtea Samnites victi ſunt à L. Papirio conſule: ſeptem millia eorum ſub jugum miſſa. Papyrius de Samnitibus triumphavit. Eo tempore Appius Claudius Cenſor aquam Claudiam induxit, & viam Appiam ſtravit. Samnites, reparato bello, Q. Fabium Maximum vicerunt, tribus millibus hominum occiſis. Poſtea cum pater ei Fabius Maximus legatus datus fuiſſet, & Samnites vicit, & plurima eorum oppida cepit: Deinde P. Cornelius Rufinus, Manius Curius Dentatus, ambo coſſ. contra Samnites miſſi, ingentibus prœliis eos confecere. Tum bellum cum Samnitibus per annos novem & XL actum ſuſtulerunt. neque ullus hoſtis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigaverit.

Interjectis aliquot annis, iterum ſe Gallorum copiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

copiæ contra Romanos Tuſcis Samnitibuſque junxerunt : ſed cum Romam tenderent, à Cn. Cornelio Dolabella coſ. deletæ ſunt.

Eodem tempore *Tarentinis*, qui jam in ultima Italia ſunt, bellum indictum eſt : quia legatis Romanorum injuriam feciſſent. Hi Pyrrhum Epiri regem contra Romanos in auxilium popoſcerunt; qui ex genere Achillis originem trahebat. is mox ad Italiam venit. Tumque primum Romani cum *Tranſmarino hoſte* dimicaverunt. Miſſus eſt contra eum conſul P. Valerius Lævinus : qui cum exploratores Pyrrhi cepiſſet; juſſit eos per caſtra duci, oſtendi omnem exercitum, tumque dimitti, ut renuntiarent Pyrrho, quæcumque à Romanis agerentur. Commiſſa mox pugna, cum jam Pyrrhus fugeret, elephantorum auxilio vicit : quos incognitos Romani expaverunt. ſed nox prœlio finem dedit. Lævinus tamen per noctem fugit, Pyrrhus Romanos mille octingentos cepit, eoſque ſummo honore tractavit; occiſos ſepelivit. quos cum adverſo vulnere & truci vultu, etiam mortuos, jacere vidiſſet, tuliſſe ad cælum manus dicitur, cum hac voce; Se totius orbis dominum eſſe potuiſſe, ſi tales ſibi milites contigiſſent.

Poſtea Pyrrhus junctis ſibi Samnitibus, Lucanis, Brutiiſque Romam perrexit, omnia ferro igneque vaſtavit. Campaniam depopulatus eſt; atque ad Præneſte venit, milliario ab Urbe octavodecimo. Mox terrore exercitus, qui [eum] cum Conſule ſequebatur, in Campaniam ſe recepit. Legati ad Pyrrhum de [redimendis] captivis miſſi, ab eo honorifice ſuſcepti ſunt. captivos ſine pretio Romam miſit. Unum ex legatis Romanorum Fabricium ſic admiratus eſt, ut cum eum pauperem eſſe cognoviſſet, quarta parte regni promiſſa, ſollicita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

licitate voluerit, ut ad ſe tranſiret : contemptus-
que à Fabricio eſt. Quare cum Pyrrhus ingenti
Romanorum admiratione teneretur, legatum mi-
ſit, qui pacem æquis conditionibus peteret, præ-
cipuum virum Cineam nomine ; ita ut Pyrrhus
partem Italiæ, quam jam armis occupaverat, ob-
tineret. Pax diſplicuit; remandatumque Pyrrho à
Senatu eſt, eum cum Romanis, niſi ex Italia re-
ceſſiſſet, pacem habere non poſſe. Tum Romani
juſſerunt captivos omnes, quos Pyrthus reddide-
rat, infames haberi, qui ſe armis defendere po-
tuiſſent ; nec ante eos ad veterem ſtatum reverti,
quam ſibi notorum hoſtium occiſorum ſpolia re-
tuliſſent. Ita legatus Pyrrhi reverſus eſt. à quo
cum quæreret Pyrrhus, qualem Romam compe-
riſſet; Cineas dixit, regum ſe patriam vidiſſe: ſci-
licet tales illic fore omnes, qualis unus Pyrrhus
apud Epirum & reliquam Græciam putaretur.
Miſſi ſunt contra Pyrrhum duces P. Sulpicius, &
Decius Mus coſ. Certamine commiſſo, Pyrrhus
vulneratus eſt, elephanti interfecti. xx. millia cæ-
ſa hoſtium ; & ex Romanis tantum quinque mil-
lia. Pyrrhus [Tarentum] fugatus. Interjecto an-
no, contra Pyrrhum Fabricius eſt miſſus; qui prius
inter legatos ſollicitari non poterat, quarta parte
regni promiſſa. Tum, cum vicina caſtra ipſe &
rex haberent, medicus Pyrrhi ad eum nocte venit,
promittens veneno Pyrrhum occiſurum, ſi ſibi a-
liquid polliceretur. quem Fabricius vinctum re-
duci juſſit ad dominum, Pyrrhoque dici, quæ
contra caput ejus medicus ſpopondiſſet. Tum
rex admirans [eum] dixiſſe fertur, *Ille* eſt Fabri-
cius, qui difficilius ab honeſtate quam ſol a curſu
ſuo averti poteſt. Tum rex in Siciliam profectus
eſt. Fabricius, victis Samnitibus & Lucanis, tri-
umphavit. Coſſ, deinde Manius Curius Dentatus,
& Cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

& Cornelius Lentulus, adverſum Pyrrhum miſſi ſunt. & Curius contra eum pugnavit, exercitum ejus cecidit, (ipſum) Tarentum fugavit, (caſtra) cepit. Ea die cæſa (tum) hoſtium XXIII millia. Curius (Dentatus) in conſulatu triumphavit. Primus Romam elephantos quatuor duxit. Pyrrhus etiam à Tarento mox receſſit, & apud Argos Græciæ civitatem occiſus eſt.

Cajo Fabricio Luſcino, & C. Claudio Cinna coſſ. anno Urbis conditæ CCCCLXI, legati Alexandrini à Ptolemæo miſſi Romam venere; & à Romanis amicitiam, quam petierant, obtinuerunt.

Quintio Gulone, C. Fabio Pictore coſſ. *Picentes* bellum commovere; & ab inſequentibus coſſ. Pub. Sempronio, Appio Claudio victi ſunt: & de his triumphatum eſt. Conditæ à Romanis civitates; Ariminum in Gallia, & Beneventum in Samnio.

Marco Attilio Regulo, Lucio Junio Libone Coſſ. *Salentinis* (in Apulia) bellum indictum eſt: captique ſunt cum civitate ſimul Brunduſini, & de his [iterum] triumphatum eſt.

Anno CCCCLXXVII, cum jam clarum urbis Romæ nomen eſſet, arma tamen extra Italiam mota non fuerant. Ut igitur cognoſceretur quæ copiæ Romanorum eſſent, cenſus eſt habitus: inventa ſunt civium capita CCXCII millia, CCCXXXIV. quanquam à condita Urbe numquam bella ceſſaſſent. Et contra *Afros* bellum ſuſceptum eſt primum, Appio Claudio, Quinto Fulvio coſſ. In Sicilia contra eos pugnatum eſt, & Appius Claudius de Afris & rege Siciliæ Hierone triumphavit.

Inſequenti anno, Valerio Marco & Octacilio coſſ. in *Sicilia* à Romanis res magnæ geſtæ ſunt.

Tau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Taurominitani, Catanenſes, & præterea quinquaginta civitates, in fidem acceptæ ſunt. Tertio anno in Sicilia contra Hieronem (regem Siculorum) bellum paratum eſt. Is cum omni nobilitate Syracuſanorum pacem a Romanis impetravit, deditque argenti talenta ducenta. Afri in Sicilia victi ſunt, & de his ſecundo Romæ triumphatum eſt.

Quinto anno belli Punici, quod contra Afros gerebatur, primum Romani Cajo Duillio & Cnæo Cornelio Aſina coſſ. in mari dimicaverunt, paratis navibus roſtratis, quas *Liburnas* vocant. Conſul Cornelius fraude deceptus eſt. Duillius commiſſo prœlio Carthaginenſium ducem vicit, XXXI naves cepit, quatuordecim merſit, ſeptem millia hoſtium cepit, tria (millia) occidit: neque ulla victoria Romanis gratior fuit, quod invicti terra, jam (etiam) mari plurimum poſſent. Cajo Aquilio Floro, Lucio Scipione coſſ. Scipio *Corſicam & Sardiniam* vicit: multa millia inde captivorum abduxit, triumphavit.

L. Manlio Volſone, M. Attilio Regulo coſſ. bellum in *Africam* tranſlatum eſt: contra Hamilcarem Carthaginenſium ducem, in mari pugnatum, victusque eſt. nam perditis LXIV. navibus, retro ſe recepit: Romani XXII amiſerunt, ſed cum in Africam tranſiſſent, primam Clypeam Africæ civitatem in deditionem acceperunt. Conſules uſque ad Carthaginem proceſſerunt; multisque vaſtatis oppidis, Manlius victor Romam rediit, & XXVII millia captivorum reduxit. Attilius Regulus in Africa remanſit. Is contra Afros aciem inſtruxit, contra tres Carthaginenſium duces dimicans, victor fuit: XVIII. millia hoſtium cecidit, quinque millia cum VIII elephantis cepit: ſeptuaginta tres civitates in fidem acce-

pi

pit. Tum victi Carthaginenſes, pacem à Romanis petierunt. quam cum Regulus nollet niſi duriſſimis conditionibus dare, Afri auxilium à Lacedæmoniis petierunt: & duce Xanthippo, qui à Lacedæmoniis miſſus fuerat, Romanorum dux Regulus victus eſt ultima pernicie. nam duo millia hominum tantum ex omni Romano exercitu remanſerunt, quindecim millia cum Imperatore Regulo capta ſunt, xxx millia occiſa; Regulus ipſe in catenas conjectus.

Marco Æmylio Paulo, Servio Fulvio Nobiliore coſſ. ambo Romani conſules ad Africam profecti ſunt, cum trecentarum navium claſſe; primum Afros navali certamine ſuperant. Æmylius conſul centum & quatuor naves hoſtium demerſit, triginta cum pugnatoribus cepit; quindecim millia hoſtium aut occidit, aut cepit; militem ſuum ingenti præda ditavit. Et ſubacta Africa tum fuiſſet, niſi quod tanta fames erat, ut diutius exſpectare exercitus non poſſet. Conſules cum victrice claſſe redeuntes, circa Siciliam naufragium paſſi ſunt: & tanta tempeſtas fuit, ut ex quadringentis ſexaginta quatuor navibus, octoginta ſervari vix potuerint. Neque ullo tempore tanta maritima tempeſtas audita eſt. Romani tamen ſtatim ducentas naves reparaverunt, neque in aliquo animus his infractus fuit.

Cnæus Servilius Cepio, & C. Sempronius Blæſus coſſ. cum ducentis ſexaginta navibus ad Africam profecti ſunt: aliquot civitates ceperunt: prædam ingentem reducentes, naufragium paſſi ſunt. Itaque cum continuæ calamitates Romanis diſplicerent, decrevit Senatus, ut à maritimis prœliis recederetur, & tantum ſexaginta naves ad præſidium Italiæ ſalvæ eſſent.

Lucio Cæcilio Metello, Cajo Furio Pacilo coſſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

coſſ. Metellus in Sicilia Afrorum ducem cum xxx elephantis & magnis copiis venientem ſuperavit, xx millia hoſtium cecidit, ſex & xx elephantos cepit, reliquos errantes per Numidas, quos in auxilium habebat, collegit, & Romam deduxit ingenti pompa; cum cxxx elephantorum numerus omnia itinera compleret. Poſt hæc mala Carthaginenſes Regulum ducem, quem ceperant, petierunt, ut Romam proficiſceretur, & pacem à Romanis obtineret, ac permutationem captivorum faceret. Ille Romam cum veniſſet, inductus in Senatum, nihil quaſi Romanus egit; dixitque ſe ex illa die qua in poteſtatem Afrorum veniſſet, Romanum eſſe deſiiſſe. Itaque & uxorem à complexu removit, & Romanis ſuaſit, ne pax cum Pœnis fieret. Illos enim, fractos tot caſibus, ſpem nullam habere; ſe tanti non eſſe, ut tot millia captivorum propter unum ſe, & ſenem, & paucos qui ex Romanis capti fuerant, redderentur. Itaque obtinuit. nam Afros pacem petentes nullus admiſit. ipſe Carthaginem rediit; offerentibusque Romanis, ut eum Romæ tenerent, negavit ſe in ea urbe manſurum, in qua, poſtquam Afris ſervierat, dignitatem honeſti civis habere non poſſet. Regreſſus igitur ad Africam, omnibus ſuppliciis exſtinctus eſt. P. Claudio Pulchro, C. Junio coſſ. Claudius contra auſpicia pugnavit, & à Carthaginenſibus victus eſt. Nam ex ducentis & viginti navibus, cum triginta fugit: x c cum pugnatoribus captæ ſunt, demerſæ cæteræ, viginti millia capta. Alius quoque conſul claſſem naufragio amiſit, exercitum tamen ſalvum habuit; quia vicina litora erant.

Cajo Luctatio Catulo, Aulo Poſthumio Albino coſſ. anno belli Punici xxiii, Catulo bellum contra Afros commiſſum eſt. Profectus eſt cum ccc

na

navibus in Siciliam. Afri contra ipſum CCCC paraverunt. Luctatius Catulus navem æger aſcendit: vulneratus enim in pugna ſuperiore fuerat. Contra Lilybæum civitatem Siciliæ pugnatum eſt ingenti virtute Romanorum. nam LXXIII Carthaginenſium naves captæ ſunt, CXXV demerſæ; XXXII millia hoſtium capta, XIII occiſa: infinitum auri argentique pondus in poteſtatem Romanorum redactum. Ex claſſe Romana duodecim naves demerſæ. Pugnatum eſt VI Idus Martias. Statim Carthaginenſes pacem petierunt: tributaque his pax: captivi Romanorum, qui tenebantur à Carthaginenſibus, redditi ſunt. Etiam Carthaginenſes petierunt, ut redimi eos captivos liceret quos ex Afris Romani tenebant. Senatus juſſit ſine pretio dari eos qui in publica cuſtodia eſſent: qui autem à privatis tenerentur, ut pretio dominis reddito, Carthaginem redirent; atque id pretium ex fiſco magis quam à Carthaginenſibus ſolveretur.

Quintus Luctatius, Aulus Manlius, coſſ. creati bellum Faliſcis intulerunt: quæ civitas Italiæ opulenta quondam fuit: quod ambo coſſ. intra ſex dies quam venerant, transegerunt, XV millibus hoſtium cæſis, cæteris pace conceſſa; agro tamen ex medietate ſublato.

EV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

EVTROPII (BREVIARII) LIBER III.

FINITO igitur Punico bello, quod per xxii annos contractum eſt, Romani jam clariſſima gloria noti, legatos ad Ptolemæum Ægypti regem miſerunt, auxilia promittentes; quia rex Syriæ Antiochus ei bellum intulerat. Ille gratias (Romanis) egit, auxilia non accepit: iam enim fuerat pugna tranſacta. Eodem tempore potentiſſimus rex Siciliæ Hiero Romam venit ad ludos ſpectandos; & ducenta millia modiorum tritici populo dono dedit.

Lucio Cornelio Lentulo, Fulvio Flacco coſſ., quibus Hiero Romam venerat, etiam contra *Ligures* intra Italiam bellum geſtum eſt, & de his triumphatum. Carthaginenſes tum bella reparare tentabant, Sardinienſes, qui ex conditione pacis Romanis parere debebant, ad rebellandum impellentes. Venit tamen legatio Carthaginenſium Romam, & pacem impetravit.

Tito Manlio Torquato, Cajo Attilio Balbo coſſ. de *Sardis* triumphatum eſt: & pace omnibus locis facta, Romani nullum bellum habuerunt. quod his poſt Romam conditam ſemel tantum Numa Pompilio regnante contigerat.

Lucius Poſthumius Albinus, Cnæus Fulvius Centumalus coſſ. bellum contra *Illyrios* geſſerunt: & multis civitatibus captis, etiam reges in deditionem acceperunt; ac tum primum de Illyriis triumphatum eſt.

Lucio Æmylio coſ. ingentes *Gallorum* copiæ Alpes tranſierunt; ſed pro Romanis tota Italia con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

conſenſit; traditumque eſt Fabio hiſtorico, qui ei bello interfuit, DCCC millia hominum parata ad id bellum fuiſſe: ſed res per coſ. tantum proſpere geſta eſt. XL millia hoſtium interfecta ſunt, & triumphus Æmylio decretus.

Aliquot deinde annis poſt, contra Gallos intra Italiam pugnatum eſt: finitumque eſt bellum Marco Claudio Marcello, Cnæo Cornelio Scipione coſſ. Tunc Marcellus cum parva manu equitum dimicavit, & regem Gallorum, Viridomarum nomine, manu ſua occidit. Poſtea cum collega ſuo ingentes copias Gallorum peremit; Mediolanum expugnavit: grandem prædam Romam pertulit: ac triumphans Marcellus ſpolia Galli ſtipiti impoſita humeris ſuis vexit.

M. Minucio, P. Cornelio coſſ. *Iſtris* bellum illatum eſt: quia latrocinati naves Romanorum uerant, quæ frumenta exhibebant: perdomitiue ſunt omnes. Eodem anno *Bellum Punicum cundum* Romanis illatum eſt per Annibalem arthaginenſium ducem: qui Saguntum Hiianiæ civitatem, Romanis amicam, oppugnare ;greſſus eſt, agens viceſimum ætatis anım: copiis congregatis CL. millibus peditum, xx millibus equitum. Huic Romani per legas denuntiaverunt, ut bello abſtineret. Is legatos lmittere noluit. Romani etiam Carthaginem iſerunt, ut mandaretur Annibali, ne bellum ntra ſocios populi Romani gereret. (ſed) durefponſa à Carthaginenſibus reddita. Saguni interea fame victi ſunt: captique ab Anbale, ultimis pœnis affiiciuntur. Tum Publius rnelius Scipio cum exercitu in Hiſpaniam protus eſt, Tiberius Sempronius in Siciliam: bela Carthaginenſibus indictum eſt. Annibal, reliin Hiſpania fratre Aſdrubale, Pyrenæum tranſit;

ſit: Alpes, adhuc in ea parte invias, ſibi patefecit. Traditur ad Italiam LXXX millia peditum, & XX millia equitum, ſeptem & triginta elephantes adduxiſſe. Intera multi Ligures & Galli Annibali ſe junxerunt. Sempronius Gracchus, cognito ad Italiam Annibalis adventu, è Sicilia exercitum Ariminum trajecit. Publius Cornelius Scipio Annibali primus occurrit: commiſſo prœlio, fugatis ſuis, ipſe vulneratus in caſtra rediit. Sempronius Gracchus & ipſe conflixit apud Trebiam [amnem.] is quoque vincitur. Annibali multi ſe in Italia dediderunt. Inde ad Tuſciam veniens Annibal, Flaminio conſuli occurrit; ipſum Flaminium interemit: Romanorum viginti quinque milia cæſa ſunt; cæteri diffugerunt. Miſſus adverſus Annibalem poſtea à Romanis Quintus Fabius Maximus. Is eum, differendo pugnam, ab impetu fregit: mox inventa occaſione vicit.

Quingenteſimo & quadrageſimo anno à condita Urbe, Lucius Æmylius, P. Terentius Varro, contra Annibalem mittuntur, Fabioque ſuccedunt: qui Fabius ambos coſſ. monuit, ut Annibalem callidum & impatientem ducem non aliter vincerent, quam prœlium differendo. Verum cum impatientia Varronis coſ., contradicente conſule altero, apud vicum qui *Cannæ* appellatur, in Apulia pugnatum eſſet, ambo coſſ. ab Annibale vincuntur. In ea pugna tria millia Afrorum pereunt: magna pars de exercitu Annibalis ſauciatur. nullo tamen Punico bello Romani gravius accepti ſunt. periit enim in eo Æmylius Paulus conſul: Conſulares & Prætorii XX: Senatores capti aut occiſi XXX: nobiliores viri CCC: militum XL millia; equitum tria millia & quingenti. in quibus malis nemo tamen Romanorum pacis mentionem habere dignatus eſt. Servi, quod nunquam ante

manu-

manumiſſi, & milites facti ſunt. Poſt eam pugnam multæ Italiæ civitates quæ Romanis paruerant, ſe ad Annibalem tranſtulerunt. Annibal Romanis obtulit, ut captivos redimerent; reſponſumque eſt à Senatu, eos cives non eſſe neceſſarios, qui, cum armati eſſent, capi potuiſſent. Ille omnes poſtea variis ſuppliciis interfecit; & tres modios aureorum annulorum Carthaginem miſit, quos è manibus equitum Romanorum, Senatorum, & militum, detraxerat. Interea in Hiſpania, ubi frater Annibalis Aſdrubal remanſerat cum magno exercitu, ut eam totam Afris ſubigeret, à duobus Scipionibus Romanis ducibus vincitur, perditque in pugna XXXV millia hominum. ex his capiuntur X millia, occiduntur XXV Mittuntur ei Carthaginenſibus ad reparandas vires XII millia peditum, IV millia equitum, XX elephanti.

Anno quarto poſtquam in Italiam Annibal venit, Marcus Claudius Marcellus coſ. apud Nolam, civitatem Campaniæ, contra Annibalem bene pugnavit. Annibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam, & Brutios occupavit: quo tempore etiam rex Macedoniæ *Philippus* ad eum legatos miſit, promittens auxilia contra Romanos, [ſub] hac conditione, ut deletis Romanis ipſe quoque contra Græcos ab Annibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi, & re cognita, Romani in Macedoniam Marcum Valerium Lævinum ire juſſerunt, in Sardiniam Titum Manlium Torquatum proconſulem: nam etiam ea ſollicitata ab Annibale, Romanos deſeruerat. Ita uno tempore quatuor locis pugnabatur, in Italia, contra Annibalem, in Hiſpania, contra fratrem ejus Aſdrubalem, in Macedonia, contra Philippum, in Sardinia, contra Sardos, & alterum Aſdrubalem Carthaginenſem. Is à Tito Man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

lio proconſule,qui ad Sardiniam miſſus fuerat,vivus eſt captus,occiſa cum eo XII millia,capti mille quingenti, & à Romanis Sardinia ſubacta. Manlius victor captivos & AſdrubalemRomam reportavit. Interea etiam Philippus à Lævino in Macedonia vincitur, & in Hiſpania à Scipionibus Aſdrubal, & Mago tertius frater Annibalis.

Decimo anno poſtquam Annibal in Italiam venerat, P. Sulpicio, Cnæo Fulvio coſſ. Annibal uſque ad quartum milliarium Urbis acceſſit,equites ejus uſque ad portas. mox conſulum metu, cum exercitu venientium, Annibal ad Campaniam ſe recepit. In Hiſpania à fratre Aſdrubale ambo Scipiones, qui per multos annos victores fuerant, interficiuntur: exercitus tamen integer remanſit: caſu enim magis quam virtute erant decepti. quo tempore etiam à conſule Marcello Siciliæ magna pars capta eſt, quam tenere Afri cœperant: & nobiliſſima urbe Syracuſana præda ingens Romam perlata eſt. Lævinus in Macedonia cum Philippo & multis Græciæ populis, & rege Aſiæ Attalo, amicitiam fecit: & ad Siciliam profectus, Annonem quendam Afrorum ducem apud Agrigentum civitatem cum ipſo oppido cepit, eumque Romam cum captivis (nobilibus, miſit,XL civitates in deditionem accepit, XXVI expugnavit. ita omni Sicilia recepta,Macedonia fracta,[cum] ingenti gloria Romam regreſſus eſt. Annibal in Italia Cnæum Fulvium conſulem ſubit aggreſſus, cum octo millibus hominum interfecit. Interea ad Hiſpanias, ubi occiſis duobus Scipionibus nullus Romanus dux erat, Publius Cornelius Scipio mittitur, filius Publii Scipionis qui ibidem bellum geſſerat, annos natus quatuo & XX. vir Romanorum omnium & ſua ætate & poſteriori tempore fere primus. Is Carthag

ne

nem Hiſpaniæ capit, in qua omne aurum & argentum, & belli apparatum Afri habebant: nobiliſſimos quoque obſides, quos ab Hiſpanis acceperat: Magonem etiam fratrem Annibalis ibidem capit, quem Romam cum aliis mittit. Romæ ingens lætitia poſt hunc nuntium fuit. Scipio Hiſpanorum obſides parentibus reddidit. quare omnes fere Hiſpani ad eum uno animo tranſierunt. Poſt quæ Aſdrubalem Annibalis fratrem, victum fugat, & prædam maximam capit.

Interea in Italia coſ. Q. Fabius Maximus Tarentum recepit, in qua ingentes copiæ Annibalis erant, [&] ibi etiam ducem Annibalis Carthalonem occidit, xxv millia captivorum vendidit, prædam militibus diſpertivit, pecuniam hominum venditorum ad fiſcum retulit. Tum multæ civitates Romanorum, quæ ad Annibalem tranſierant prius, rurſus ſe Fabio Maximo reddiderunt. Inſequenti anno Scipio in Hiſpania egregias res egit, & per ſe, & per fratrem ſuum Lucium Scipionem, LXX civitates recepit. In Italia tamen male pugnatum eſt. Nam Claudius Marcellus coſ. ab Annibale occiſus eſt.

Tertio anno poſtquam Scipio ad Hiſpaniam profectus fuerat, rurſus res inclutas gerit: regem Hiſpaniarum magno prœlio victum, in amicitiam accepit, & primus omnium à victo obſides non popoſcit.

Deſperans Annibal Hiſpanias contra Scipionem diutius poſſe retineri, fratrem ſuum Aſdrubalem ad Italiam cum omnibus copiis evocavit. Is veniens eodem itinere quo [etiam] Annibal venerat, à conſulibus Appio Claudio Nerone, & Marco Livio Salinatore, apud Senam Piceni civitatem, in inſidias compoſitas incidit: ſtrenue tamen pugnans occiſus eſt, ingentes eius copiæ ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ptæ aut interfectæ ſunt, magnum pondus auri atque argenti Roman relatum. Poſt hæc Annibal diffidere [jam] de belli cœpit eventu, [&] Romanis ingens animus acceſſit. Itaque [&] ipſi evocaverunt ex Hiſpania Publium Cornelium Scipionem. Is Romam cum ingenti gloria venit.

Quinto Cæcilio, Lucio Valerio coſſ. omnes civitates quæ in Brutiis ab Annibale tenebantur, Romanis ſe tradiderunt.

Anno XIV poſtquam in Italiam Annibal venerat, Scipio, qui [multa] bene in Hiſpania egerat, conſul eſt factus, & in Africam miſſus: cui viro divinum quiddam ineſſe exiſtimabatur; adeo ut putaretur etiam cum numinibus habere ſermonem. Is in Africa contra Annonem ducem Afrorum pugnat, exercitum ejus interficit. Secundo prœlio caſtra cepit, cum quatuor millibus & quingentis militibus; XI millibus occiſis. Syphacem Numidiæ regem, qui ſe Afris conjunxerat, capit, & caſtra ejus invadit. Syphax cum nobiliſſimis Numidis, & infinitis ſpoliis, ab Scipione Romam mittitur. qua re audita, omnis fere Italia Annibalem deſerit, ipſe à Carthaginenſibus in Africam redire jubetur, quam Scipio vaſtabat.

Ita anno XVII ab Annibale Italia liberata eſt: [quam flens dicitur reliquiſſe.] Legati Carthaginenſium pacem à Scipione petierunt: ab eo ad Senatum Romam miſſi ſunt: XLV dies his induciæ datæ ſunt, quouſque Romam ire & regredi poſſent: XXX millia pondo argenti ab his accepta ſunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem juſſit cum Carthaginenſibus fieri. Scipio his conditionibus dedit, ne amplius quam XXX naves haberent, quingenta millia pondo argenti darent, captivos & perfugas redderent.

Interim Annibale veniente ad Africam, pax turbata

bata eſt, multa hoſtilia ab Afris facta ſunt. legati
tamen eorum ex Urbe venientes, à Romanis capti
ſunt, & jubente Scipione dimiſſi. Annibal quo-
que frequentibus prœliis victus à Scipione, petit
etiam ipſe pacem. Cum ventum eſſet ad collo-
quium, iiſdem conditionibus data eſt, quibus
prius: addita quingenta millia pondo argenti
c millia librarum propter novam perfidiam. Car-
thaginenſibus conditiones diſplicuerunt, juſſe-
runtque Annibalem pugnare. Infertur à Scipione,
& Maſiniſſa, alio rege Numidarum, qui amicitiam
cum Scipione fecerat, Carthagini bellum. Anni-
bal tres exploratores ad Scipionis caſtra miſit:
quos captos Scipio circumduci per caſtra juſſit,
oſtendique eis totum exercitum, mox etiam pran-
dium dari, dimittique, ut renuntiarent An-
nibali quæ apud Romanos vidiſſent. Interea prœ-
ium ab utroque duce inſtructum eſt, quale vix
lla memoria fuit, quum peritiſſimi viri copias
uas ad bellum educerent. Scipio victor redit,
æne ipſo Annibale capto: qui primum cum mul-
s equitibus, deinde cum xx, poſtremo cum qua-
uor evaſit. Inventa in caſtris Annibalis argenti
ondo xx milla, auri octingenta, cetera ſupelle-
tili copioſa. Poſt id certamen pax cum Cartha-
nenſibus facta eſt. Scipio Romam rediit, [&] in-
enti gloria triumphavit, atque *Africanus* ex eo
pellari cœptus eſt. Finem accepit ſecundum
unicum bellum, poſt annum nonum decimum
uam cœperat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

EVTROPII (BREVIARII) LIBER IV.

TRANSACTO Punico bello, ſequutum eſt *Macedonicum* contra Philippum regem.

Quingenteſimo & quinquageſimo primo anno ab Urbe condita, T. Quintius Flamininus adverſus Philippum regem mittitur: proſpere geſſit: pax ei data eſt his legibus, ne Græciæ civitatibus quas Romani contra eum defenderunt, bellum inferret; ut captivos & transfugas redderet; quinquaginta ſolum naves haberet, reliquas Romanis redderet, per annos decem quaterna millia pondo argenti præſtaret; & obſidem daret filium ſuum Demetrium. T. Quintius etiam Lacedæmoniis intulit bellum; ducem eorum Nabidem vicit; & quibus voluit conditionibus, in fidem accepit: ingenti gloria duxit ante currum nobiliſſimos obſides, Demetrium Philippi filium, & Armenem Nabidis.

Tranſacto bello Macedonico, ſequutum eſt *Syriacum* contra Antiochum regem, P. Cornelio Scipione, M. Acilio Glabrione coſſ. Hinc Antiocho Annibal ſe junxerat; Carthaginem patriam ſuam [metu] ne Romanis traderetur, relinquens. M. Acilius Glabrio in Achaja pugnavit bene. Caſtra regis Antiochi nocturna pugna capta ſunt; ipſe fugatur. Philippo, quia contra Antiochum Romanis auxilio fuiſſet, filius Demetrius redditus eſt.

L. Cornelio Scipione, C, Lælio coſſ. Scipio Africanus frati ſuo [L.] Cornelio Scipioni conſul legatus contra Antiochum profectus eſt. Annibal qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

qui cum Antiocho erat, navali prœlio victus eſt. Ipſe poſtea Antiochus circa Sipylum [&] Magneſiam Aſiæ civitatem, à coſ. Cornelio Scipione ingenti prœlio fuſus eſt. Auxilio fuit Romanis in ea pugna Eumenes, Attali regis frater, qui Eumeniam in Phrygia condidit. Quinquaginta millia peditum, IV millia equitum eo certamine ex parte regis occiſa ſunt. Tum rex Antiochus pacem petit: quæ iiſdem conditionibus datur à Senatu, quamquam victo, quibus ante offerebatur; ut ex Europa & Aſia recederet, atque intra Taurum ſe contineret, x millia talentorum, & xx obſides præberet; Annibalem concitatorem belli dederet. Eumeni regi donatæ ſunt (à Senatu) omnes Aſiæ civitates, quas Antiochus bello perdiderat: & Rhodiis, qui auxilium Romanis contra regem Antiochum tulerant, multæ urbes conceſſæ ſunt. Scipio Romam rediit, ingenti gloria triumphavit: nomen & ipſe, ad imitationem fratris, *Aſiatici* accepit, quia Aſiam vicerat: ſicuti frater ipſius propter Africam domitam, *Africanus* appellabatur.

Spurio Poſthumio Albino, Q. Marcio Philippo coſſ. M. Fulvius de *Ætolis* triumphavit. Annibal, qui victo Antiocho, ne Romanis traderetur, ad Pruſiam Bithyniæ regem fugerat, repetitus etiam ab eo eſt per Titum Quintium Flamininum: & cum tradendus eſſet Romanis, venenum bibit, & apud Libyſſam in finibus Nicomedienſium ſepultus eſt.

Philippo rege Macedoniæ mortuo, qui & adverſum Romanos bellum geſſerat, & poſtea Romanis contra Antiochum auxilium tulerat, filius ejus *Perſeus* in Macedonia rebellavit, ingentibus copiis ad bellum paratis. Nam adjutores habebat Cotyn Thraciæ regem; Illyrici regem, Gen-

tium nomine. Romanis autem in auxilium erant Eumenes Aſiæ rex, Ariarathes Cappadociæ, Antiochus Syriæ, Ptolemæus Ægypti, Maſiniſſa Numidiæ. Pruſias autem rex Bithyniæ, quamquam ſororem Perſei uxorem haberet, utriſque ſe æquum præbuit. Dux Romanorum P. Licinius coſ. eſt à rege gravi prœlio victus: neque tamen Romani, quamquam ſuperati, regi petenti pacem præſtare voluerunt, niſi his conditionibus, ut ſe & ſuos Senatui & populo Romano dederet. Mox miſſus contra eum Lucius Æmylius Paulus coſ. & in Illyricum C. Anicius prætor, contra Gentium. Sed Gentius facile uno prœlio victus, mox ſe dedidit. Mater ejus & uxor, & (duo) filii, frater quoque ejus, ſimul in poteſtatem Romanorum venerunt. Ita bello intra dies XXX perfecto, ante cognitum eſt Gentium victum, quam cœptum bellum nuntiaretur.

Cum Perſeo autem Æmylius Paulus coſ. tertio Nonas Septembris dimicavit, vicitque eum, XX millibus peditum ejus occiſis: equitatus cum rege fugit integer, Romanorum C milites amiſſi ſunt: urbes Macedoniæ omnes quas rex tenuerat, Romanis ſe dediderunt, ipſe rex cum deſereretur ab amicis, venit in Pauli poteſtatem. ſed honorem ei Æmylius non quaſi victo habuit. nam & volentem ſibi ad pedes cadere non permiſit, ſed juxta ſe in ſella collocavit. Macedonibus & Illyriis hæ leges datæ ſunt, ut liberi eſſent, & dimidium eorum tributorum præſtarent, quæ regibus præſtitiſſent: ut appareret Populum Romanum pro æquitate magis quam avaritia dimicare. Atque in conventu infinitorum populorum Paulus hæc pronuntiavit, & legationes multarum gentium, quæ ad eum venerant, magnificentiſſimo pavit convivio, dicens, Ejuſdem hominis eſſe

debere

debere & bello vincere, & convivii apparatu elegantem eſſe. Mox ſeptuaginta civitates Epiri, quæ rebellarant, cepit: prædam militibus diſtribuit: Romam [cum] ingenti pompa rediit, in nave Perſei; quæ inuſitatæ magnitudinis fuiſſe traditur: adeo ut XVI ordines habuiſſe dicatur remorum. Triumphavit [autem] magnificentiſſime in curru aureo, cum duobus filiis utroque latere aſtantibus. Ducti ſunt ante currum duo regis filii, & ipſe Perſeus, XLV annos natus. Poſt eum etiam C. Anicius de Illyriis triumphavit: Gentius cum fratre & filiis ante currum ductus eſt. Ad hoc ſpectaculum multarum gentium reges Romam venerunt: inter alios etiam venit Attalus atque Eumenes Aſiæ reges, atque Pruſias Bithyniæ: magno honore accepti ſunt: [&] permittente Senatu dona] quæ attulerant, in Capitolio poſuerunt. Pruſias etiam filium ſuum Nicomedem Senatui commendavit.

Inſequenti anno Lucius Memmius in Hiſpania bene pugnavit. Marcellus poſtea conſul res ibidem proſpere geſſit.

Tertium deinde bellum contra *Carthaginem* ſuſcipitur, DC & altero anno ab Urbe condita, L. Manlio Cenſorino, & Marco Manilio coſſ., anno LI poſtquam ſecundum Punicum bellum tranſactum erat. Hi profecti, Carthaginem oppugnaverunt. Contra eos Aſdrubal dux Carthaginenſium dimicabat. Famea dux alius, equitatui præerat Carthaginenſium. Scipio tunc, Scipionis Africani nepos, tribunus ibi militabat. Hujus apud omnes ingens metus & reverentia erat. Nam & paratiſſimus ad dimicandum, & conſultiſſimus habebatur. Itaque per eum multa proſpere à coſſ. geſta ſunt. neque quidquam magis vel Aſdrubal vel Famea vitabant, quam contra

eam Romanorum partem committere, ubi Scipio dimicabat.

Per idem tempus Maſiniſſa (rex Numidarum per annos ſexaginta fere) amicus populi Romani, anno vitæ ſuæ XCVII. mortuus eſt, XLIV. filiis relictis. Scipionem diviſorem regni inter filios eſſe juſſit.

Cum igitur clarum Scipionis nomen eſſet, juvenis adhuc, coſ. eſt factus: & contra Carthaginem miſſus. Is eam cepit, ac diruit. ſpolia ibi inventa, quæ (de) variarum civitatum excidiis Carthago collegerat, & ornamenta urbium, civitatibus Siciliæ, Italiæ, Africæ reddidit: quæ ſua recognoſcebant. Ita Carthago, ſeptingenteſimo anno (poſt) quam condita erat, deleta eſt. Scipio nomen quod avus ejus acceperat, meruit: ſcilicet ut propter virtutem etiam ipſe *Africanus Iunior* vocaretur.

Interim in *Macedonia* quidam Pſeudophilippus arma movit: & Romanum prætorem Publium Juvencium contra ſe miſſum, ad internecionem vicit. Poſt eum Q. Cæcilius Metellus dux à Romanis contra Pſeudophilippum miſſus eſt: & viginti quinque millibus ex militibus ejus occiſis, Macedoniam recepit. Ipſum etiam Pſeudophilippum in poteſtatem ſuam redegit.

Corinthiis quoque bellum indictum eſt, nobiliſſimæ Græciæ civitati, propter injuriam legatorum Romanorum. Hanc Mummius (conſul) cepit ac diruit. Tres igitur Romæ ſimul celeberrimi triumphi fuerunt: Africani, ex Africa; ante cujus currum ductus eſt Aſdrubal: Metelli, ex Macedonia; cujus currum præceſſit Andriſcus, qui & Pſeudophilippus (dicitur:) Mummii, ex Corintho; ante quem ſigna ænea & pictæ tabulæ, & alia urbis clariſſimæ ornamenta prælata ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Iterum in Macedonia Pſeudoperſeus, qui ſe Perſei filium eſſe dicebat, collectis ſervis, rebellavit; & cum ſeptemdecim armatorum millia haberet, à Tremellio quæſtore ſuperatus eſt. (His diebus Androgynus Romæ viſus, juſſu aruſpicum in mare merſus eſt.)

Eodem tempore Metellus in *Celtiberia* apud Hiſpanos res egregias geſſit. Succeſſit ei Quintus Pompejus. Nec multo poſt Quintus quoque Cæpio ad idem bellum miſſus eſt; quod quidem Viriatus contra Romanos in Luſitania gerebat. Quo metu Viriatus à ſuis interfectus eſt; cum quatuordecim annos Hiſpanias adverſum Romanos moviſſet. Paſtor primo fuit; mox latronum dux: poſtremo tantos ad bellum populos concitavit, ut aſſertor contra Romanos Hiſpaniæ putaretur. (&) cum interfectores ejus præmium à Cæpione conſule peterent, reſponſum eſt, nunquam Romanis placuiſſe, Imperatorem à ſuis militibus interfici.

Quintus Pompejus deinde conſul à *Numantinis*, quæ Hiſpaniæ civitas fuit opulentiſſima, ſuperatus pacem ignobilem fecit. Poſt eum Cajus Hoſtilius Mancinus coſ. iterum cum Numantinis pacem fecit infamem: quam Pop. & Senatus juſſit infringi, atque ipſum Mancinum hoſtibus tradi: ut in illo quem auctorem fœderis habebant, injuriam ſoluti fœderis vindicarent. Poſt tantam igitur ignominiam, qua à Numantinis bis Romani exercitus fuerant ſubjugati, Publius Scipio Africanus ſecundo conſul factus, (&) ad Numantiam miſſus eſt. Is primum militem vitioſum & ignavum exercendo magis quam puniendo, ſine aliqua acerbitate correxit. Tum multas Hiſpaniæ civitates partim bello cepit, partim in deditionem accepit. Poſtremo ipſam Numan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tiam diu obſeſſam, fame confecit, & à ſolo evertit: reliquam provinciam in fidem accepit.

Eo tempore Attalus rex Aſiæ, frater Eumenis, mortuus eſt, heredemque populum Romanum reliquit. ita imperio Romano per teſtamentum *Aſia* acceſſit.

Mox etiam Decimus Junius Brutus de *Gallæcis* & *Luſitanis* triumphavit magna gloria: & Publius Scipio Africanus de Numantinis ſecundum triumphum egit, XIV. anno poſtquam priorem de Africa egerat.

Motum interim in *Aſia* bellum eſt ab Ariſtonico Eumenis filio, qui ex concubina ſuſceptus fuerat. Is Eumenes, frater Attali fuerat. Adverſus eum miſſus eſt (P.) Licinius Craſſus. habuit infinita regum auxilia. nam & Bythyniæ rex Nicomedes Romanos juvit: & Mithridates Ponticus, cum quo poſtea bellum graviſſimum fuit: & Ariarathes Cappadox, & Pylæmenes Paphlagon. victus eſt tamen Craſſus, & in prœlio interfectus. caput (ejus) Ariſtonico oblatum eſt, corpus Smyrnæ ſepultum. Poſtea Perpenna conſul Romanus, qui ſucceſſor Craſſo veniebat, audita belli fortuna, ad Aſiam celeravit: & acie victum Ariſtonicum, apud Stratonicen civitatem, quo fugerat, fame ad deditionem compulit. Ariſtonicus juſſu Senatus (Romæ) in carcere ſtrangulatus: triumphari enim de eo non poterat, quia Perpenna apud Pergamum, rediens, diem obierat.

Lucio Cæcilio Metello, & Tito Quintio Flaminino coſſ. Carthago in Africa juſſu Senatus reparata eſt, quæ nunc manet, annis duobus & viginti poſtquam à Scipione fuerat everſa. Deducti eo ſunt cives Romani.

Anno DCXXVII ab Urbe condita, Cajus Caſſius Longinus, & Sextus Domitius Calvinus conſules,

Gallis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Gallis Tranſalpinis bellum intulerunt, & Arverno-rum nobiliſſimæ tum civitati, atque eorum regi Bituito: infinitamque multitudinem juxta Rhodanum fluvium interfecerunt. Præda ex torquibus Gallorum (ingens) Romam perlata eſt. Bituitus ſe Domitio dedidit: atque ab eo Romam ductus eſt: magnaque gloria conſules ambo triumphaverunt.

Marco Porcio Catone, & Quinto Marcio Rege conſulibus, DCXXX anno & tertio ab Urbe condita, *Narbona* in Gallia colonia deducta eſt. Poſt à L. Metello & Quinto Mucio Scævola coſſ. de *Dalmatia* triumphatum eſt.

Ab Urbe condita anno DCXXXV Cajus Cato conſul *Scordiſcis* intulit bellum; ignominioſeque pugnavit.

C. Cæcilio Metello & Cnæo Carbone coſſ. duo Metelli fratres eodem die, alterum ex Thracia, ex Sardinia alterum triumphum egerunt. Nunciatumque Romæ eſt, *Cimbros* è Gallia in Italiam tranſiſſe.

P. Scipione Naſica, & L. Calpurnio Beſtia coſſ. *Iugurthæ* Numidarum regi bellum illatum eſt, quod Adherbalem & Hiempſalem, Micipſæ filios, fratres ſuos, reges, & P. Rom. amicos interemiſſet. Miſſus adverſus eum coſ. Calpurnius Beſtia, corruptus regis pecunia, pacem cum eo flagitioſiſſimam fecit; quæ à Senatu reprobata eſt. Poſtea contra eundem inſequenti anno Spurius Albinus Poſthumius profectus eſt. Is quoque per fratrem ignominioſe contra Numidas pugnavit. Tertio miſſus Quintus Cæcilius Metellus conſul, exercitum ingenti ſeveritate & moderatione correctum, cum nihil in quemquam cruentum faceret, ad diſciplinam Romanam reduxit. Jugurtham variis prœliis vicit, elephantos ejus occidit

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

vel cepit. Et cum jam bello finem poſiturus eſſet, ſucceſſum eſt ei à C. Mario, is Jugurtham, & Bocchum Mauritaniæ regem, qui auxilium Jugurthæ ferre cœperat, pariter ſuperavit. Aliquanta & ipſe oppida Numidiæ cepit: belloque terminum poſuit, capto Jugurtha per quæſtorem ſuum Cornelium Syllam, ingentem virum; tradente Boccho Jugurtham, qui pro eo ante pugnaverat.

A Marco Junio Silano, collega Quinti Metelli, *Cimbri* in Gallia, & à Minucio Rufo in Macedonia Scordiſci & Triballi; (&) à Servilio Cæpione in Hiſpania Luſitani victi ſunt: & duo triumphi de Jugurtha, primus per Metellum, ſecundus per Marium acti ſunt. ante currum tamen Marii Jugurtha cum duobus filiis ductus eſt catenatus, (& mox juſſu conſulis in carcere ſtrangulatus.)

EVTROPII (BREVIARII)

LIBER V.

DUM bellum in Numidia contra Jugurtham geritur, Romani conſules Marcus Manilius & Quintus Cæpio à *Cimbris & Teutonibus & Tigurinis & Ambronibus*, quæ erant Germanorum & Gallorum gentes, victi ſunt juxta flumen Rhodanum; & ingenti internecione attriti, etiam caſtra ſua & magnam partem exercitus perdiderunt. Timor Romæ grandis fuit, quantus vix Annibalis tempore Punicis bellis, ne iterum Galli Romam venirent. Ergo Marius poſt victoriam Jugurthinam ſecundo coſ. eſt factus, bellumque ei contra Cimbros & Teutones decretum eſt. Tertio quoque ei & quarto delatus eſt conſulatus: qui;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

quia bellum Cimbricum protrahebatur. ſed in quarto conſulatu collegam habuit Quintum Luctatium Catulum. cum Cimbris itaque conflixit. & duobus prœliis CC millia hoſtium cecidit, LXXX millia cepit, & ducem eorum Teutobochum. propter quod meritum abſens quinto coſ. eſt factus.

Interea Cimbri & Teutones, quorum copia adhuc infinita erat, ad Italiam tranſierunt. Iterum à Cajo Mario & Quinto Catulo contra eos dimicatum eſt: ſed à Catuli parte felicius. Nam eo prœlio, quod ſimul ambo geſſerunt, CXL. millia aut in pugna aut in fuga cæſa ſunt; LX millia capta. Romani milites ex utroque exercitu trecenti perierunt. Tria & triginta ſigna Cimbris ſublata ſunt. ex his exercitus Marii duo reportavit, Catuli exercitus XXX & unum. Is belli finis fuit: triumphus utrique decretus eſt.

Sexto Julio Cæſare, & L. Marcio Philippo coſſ. ſexcenteſimo quinquageſimo (nono) anno ab Urbe condita, cum prope alia omnia bella ceſſarent, in Italia graviſſimum bellum Picentes, Marſi, Pelignique moverunt: qui, cum annis numeroſis jam Pop. Romano obedirent, tum libertatem ſibi æquam aſſerere cœperunt. Pernicioſum admodum hoc bellum fuit. P. Rutilius conſul in eo occiſus eſt: Cæpio nobilis juvenis, & Porcius Cato alius coſ. Duces autem adverſus Romanos Picentibus & Marſis fuerunt, Titus Vietius, Hierus Aſinius, Titus Herennius, Aulus Cluentius. A Romanis bene contra eos pugnatum eſt, à C. Mario, qui ſexies conſul fuerat; & à Cnæo Pompejo: maxime tamen a Lucio Cornelio Sylla, qui inter alia (facta) egregia, ita Cluentium hoſtium ducem cum magnis copiis fudit, ut ex ſuis nec unum amitteret. Quadriennio, cum gravi tamen calamitate, hoc

hoc bellum tractum eſt. Quinto demum anno finem accepit per Lucium Cornelium Syllam coſſ., cum antea in eodem bello ipſe multa ſtrenue prætor geſſiſſet.

Anno Urbis conditæ DCLXII, primum Romæ *Bellum Civile* commotum eſt: eodem anno etiam *Mithridaticum*. Cauſam bello civili (C. Marius) ſexies coſ. dedit, Nam cum Sylla conſul contra Mithridatem geſturus bellum, qui Aſiam & Achajam occupaverat, mitteretur: iſque exercitum in Campania pauliſper teneret, ut belli ſocialis (de quo diximus) quod intra Italiam geſtum fuerat, reliquiæ tollerentur, Marius affectavit, ut ipſe ad bellum Mithridaticum mitteretur. Quare Sylla commotus, cum exercitu ad Urbem venit. Illic contra Marium & Sulpicium dimicavit. primus Urbem Romam ingreſſus eſt, Sulpicium interfecit, Marium fugavit: atque ita, coſſ. ordinatis in futurum annum, Cnæo Octavio, & L. Cornelio Cinna, ad Aſiam profectus eſt. Mithridates enim, qui Ponti rex erat, atque Armeniam minorem, & totum Ponticum mare in circuitu cum Boſphoro tenebat, primo Nicomedem amicum P. R. Bithynia voluit expellere: Senatuique mandavit, bellum ſe ei propter injurias quas paſſus fuerat, illaturum. A Senatu reſponſum eſt Mithridati, ſi id faceret, quod & ipſe bellum à Romanis pateretur. Qua re iratus, Cappadociam ſtatim occupavit, & ex ea Ariobarza nem regem & amicum pop. Romani fugavit. Mo etiam Bithyniam invaſit, & Paphlagoniam, pul ſis ex ea regibus, amicis pop. Romani, Pylæmen & Nicomede. Inde (ad) Epheſum contendit: & per omnem Aſiam litteras miſit, ut ubicumqu inventi eſſent cives Romani, uno die occideren tur. Interea etiam Athenæ civitas Achaiæ ab Ari

ſton

ſtone Athenienſi Mithridati tradita eſt. Miſerat enim jam ad Achajam Mithridates Archelaum ducem ſuum, cum cxx millibus equitum ac peditum: per quem etiam reliqua Græcia occupata eſt. Sylla Archelaum apud Piræeum non longe ab Athenis obſedit, ipſamque urbem cepit. poſtea commiſſo prœlio contra Archelaum, ita eum vicit, ut ex cxx millibus vix decem ſupereſſent Archelao, & ex Syllæ exercitu XIV tantum homines interſicerentur. Hac pugnâ Mithridates cognita, LXX millia lectiſſima ex Aſia Archelao miſit. contra quem Sylla iterum commiſit. Primo prœlio viginti millia hoſtium interfecta ſunt, filiuſque Archelai Diogenes: ſecundo omnes Mithridatis copiæ exſtinctæ ſunt: Archelaus ipſe triduo nudus in paludibus latuit. Hac re audita, Mithridates cum Sylla de pace agere cœpit.

Interim eo tempore Sylla etiam *Dardanos*, *Scordiſcos*, *Dalmatas* & *Mœſos* partim vicit, alios in fidem accepit. Sed cum legati à rege Mithridate, qui pacem petebant, veniſſent, non aliter ſe daturum Sylla eſſe reſpondit, niſi rex relictis his quæ occupaverat, ad regnum ſuum rediiſſet. Poſtea tamen ad colloquium ambo venerunt. pax inter eos ordinata eſt; ut Sylla ad bellum civile feſtinans, à tergo periculum non haberet. Nam dum Sylla in Achaja atque Aſia Mithridatem vicit, Marius qui fugatus erat, & Cornelius Cinna unus ex conſulibus, bellum in Italia repararunt: &, ingreſſi urbem Romam, nobiliſſimos ex Senatu & conſulares viros interfecerunt, multos proſcripſerunt: ipſius Syllæ domo everſa, filios & uxorem ad fugam compulerunt: univerſus reliquus Senatus ex urbe fugiens, ad Syllam in Græciam venit, orans ut pa-

ut patriæ ſubveniret. Ille in Italiam trajecit, bel-
lum civile geſturus adverſus Norbanum & Sci-
pionem coſſ. (&) primo prœlio contra Norbanum
dimicavit, non longe à Capua. tum VII millia e-
jus cecidit, VI millia cepit: CXXIV ſuorum ami-
ſit. Inde etiam ſe ad Scipionem convertit, & an-
te prœlium totum ejus exercitum ſine ſanguine in
deditionem accepit. Sed cum Romæ mutati con-
ſules eſſent, & Marius Marii filius, ac Papyrius
Carbo conſulatum accepiſſent, Sylla (tamen) con-
tra Marium juniorem dimicavit: & XV millibus e-
jus occiſis, CCCC de ſuis perdidit. Mox etiam [&]
Urbem ingreſſus eſt. Marium Marii filium, Præ-
neſte perſequutus, obſedit, & ad mortem compu
lit. Rurſus pugnam graviſſimam habuit contr
Lamponium & Carinatem duces partis Mariana
ad portam Collinam. LXXX millia hoſtium in e
prœlio contra Syllam fuiſſe dicuntur, XII milli
ſe Syllæ dediderunt: cæteri in acie, in caſtris, i
fuga, inſatiabili ira victorum conſumpti ſun
Cnæus quoque Carbo coſ. alter, ab Arimino a
Siciliam fugit; & ibi per Cnæum Pompejum in
terfectus eſt: quem adoleſcentem Sylla annos
num & XX natum, cognita ejus induſtria, tradit
exercitibus præfecerat, ut ſecundus (à) Sylla h
beretur. Occiſo ergo Carbone, Pompejus Sic
liam recepit. Transgreſſus inde ad Africam, D
mitium Marianæ partis ducem, & Hiarbam r
gem Mauritianæ, qui Domitio auxilium fer
bat, occidit. Poſt hæc Sylla de Mithridate inge
ti gloria triumphavit. Cnæus etiam Pompej
(quod nulli Romanorum tributum erat) quartu
& XX annum agens, de Africa triumphavit. Hu
finem habuerunt duo bella funeſtiſſima; It
cum, quod eſt *Sociale* dictum; & Civile: quæ a
bo tractata ſunt per annos decem. conſumpſer

ul

ultra CL millia hominum, viros conſulares XXIV, prætorios VII, ædilitios LX, ſenatores fere CCC.

EVTROPII (BREVIARII)

LIBER VI.

MARCO Æmylio Lepido, Quinto Catulo conſulibus, cum Sylla Rempublicam compoſuiſſet, bella nova exarſerunt: unum, in Hiſpania, aliud, in Pamphylia & Cilicia, tertium, in Macedonia, quartum, in Dalmatia. Nam *Sertorius*, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam cæterorum qui interempti erant, ad bellum commovit *Hiſpanias*. Miſſi ſunt contra eum duces, Quintus Cæcilius Metellus, filius ejus qui Jugurtham (regem) vicit: & Lucius Domitius prætor. A Sertorii duce Hirtulejo Domitius occiſus eſt: Metellus vario ſucceſſu contra Sertorium dimicavit. Poſtea cum impar pugnæ ſolus Metellus putaretur, Cnæus Pompejus ad Hiſpanias miſſus eſt. Ita duobus ducibus adverſis, Sertorius fortuna varia ſæpe pugnavit. Octavo demum anno à ſuis occiſus eſt, & finis ei bello datus eſt per Cn. Pompejum adoleſcentem, & Quintum Metellum Pium: atque omnes prope Hiſpaniæ in ditionem Populi Romani redactæ ſunt.

Ad *Macedoniam* miſſus eſt Appius Claudius poſt conſulatum. Levia prœlia habuit contra varias gentes, quæ Rhodopam provinciam incolebant: atque ibi morbo mortuus eſt. Miſſus ei ſucceſſor Cnæus Scribonius Curio poſt conſulatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Is Dardanos vicit, & uſque ad Danubium penetravit, triumphumque meruit, & intra triennium finem bello dedit.

Ad *Ciliciam & Pamphyliam* miſſus eſt P. Servilius exconſul vir ſtrenuus. Is Ciliciam ſubegit, Lyciæ urbes clariſſimas oppugnavit, & cepit. In his Phaſelidem, Olympum, Corycum Ciliciæ. Iſauros quoque aggreſſus, in deditionem redegit, atque intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit. Revertens, triumphum accepit, & nomen *Iſaurici* meruit.

Ad *Illyricum* miſſus eſt Cnæus Coſconius proconſule: multam partem Dalmatiæ ſubegit, Salonas cepit: & compoſito bello, Romam poſt biennium rediit.

Iiſdem temporibus, conſul Marcus Æmylius, Lepidus Catuli collega, bellum civile voluit commovere: intra tamen unam æſtatem motus ejus oppreſſus eſt. Ita uno tempore multi ſimul triumphi fuerunt: Metelli, ex Hiſpania: Pompeji ſecundus ex Hiſpania: Curionis, ex Macedonia Servilii, ex Iſauria.

Anno urbis conditæ DCLXXVI, L. Licinio Lucullo, & Marco Aurelio Cotta coſſ. mortuus eſt Nicomedes rex Bithyniæ, & per teſtamentum populum Romanum fecit heredem. Mithridates pace rupta, Bithyniam & Aſiam rurſus voluit invadere. Adverſus eum ambo conſules miſſi, variam habuere fortunam. Cotta apud Chalcedonem victus ab eo acie, etiam intra oppidum coactus eſt, & obſeſſus. Sed cum ſe inde Mithridates Cyzicum tranſtuliſſet, ut Cyzico capto, totam Aſiam invaderet, Lucullus ei alter conſul occurrit: ac dum Mithridates in obſidione Cyzici commoraretur, ipſe eum à tergo obſedit, fa-

meq

meque conſumpſit, & multis prœliis vicit. Poſtremo Byzantium (quæ nunc Conſtantinopolis eſt) fugavit. navali quoque prœlio duces ejus Lucullus oppreſſit. Ita una hieme & æſtate, à Lucullo [ad] centum fere millia hominum ex parte regis exſtincta ſunt.

Anno urbis Romæ DCLXXVIII, MACEDONIAM provinciam M. Licinius Lucullus accepit, conſobrinus Luculli qui contra Mithridatem bellum gerebat. Et in Italia novum bellum ſubito commotum eſt. LXX enim & quatuor gladiatores, ducibus Spartaco, Chryſo, & Oenomao, effracto Capuæ ludo, effugerunt: & per Italiam vágantes, pæne non levius bellum in ea, quam Annibal moverat, paraverunt. nam multis ducibus, & duobus ſimul Romanorum conſulibus victis, ſexaginta fere millium armatorum exercitum congregaverunt: victique ſunt in Apulia à M. Licinio Craſſo proconſule. & poſt multas calamitates Italiæ, tertio anno, bello huic finis imponitur.

Sexcenteſimo octogeſimo primo urbis conditæ anno, P. Cornelio Lentulo & Cnæo Aufidio Oreſte coſſ. duo tantum gravia bella in imperio Romano erant, Mithridaticum & Macedonicum. hæc duo Luculli agebant, L. Lucullus, & M. Lucullus. L. ergo Lucullus poſt pugnam Cyzicenam, qua vicerat Mithridatem; & navalem, qua duces ejus oppreſſerat: perſequutus eſt eum: & recepta Paphlagonia atque Bithynia, etiam regnum ejus invaſit. Sinopen & Amiſum, civitates Ponti nobiliſſimas, cepit. ſecundo prœlio apud Cabira civitatem, quo ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, cum XXX millia lectiſſima regis à quinque Roma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Romanorum millibus vaſtata eſſent, Mithridates fugatus, & caſtra ejus direpta. Armenia quoque minor, quam tenuerat, eidem ſublata eſt. Suſceptus tamen eſt Mithridates poſt fugam à Tigrane Armeniæ rege; qui tum ingenti gloria imperabat, Perſas ſæpe vicerat, Meſopotamiam occupaverat, & Syriam, & Phœnices partem. Ergo Lucullus repetens hoſtem fugatum, etiam regnum Tigranis, qui Armeniis imperabat, ingreſſus eſt. Tigranocerta, civitatem Armeniæ nobiliſſimam, cepit: ipſum regem, cum ſexcentis millibus clibanariorum, & centum millibus ſagittariorum & armatorum venientem, octodecim millia militum habens, ita vicit, ut magnam partem Armeniorum deleverit. Inde Niſibin profectus, eam quoque civitatẽ cum regis fratre cepit. Sed hi, quos in Ponto Lucullus reliquerat, cum exercitus parte, ut regiones victas etiam Romani tuerentur, negligenter ſe & avare agentes, occaſionem iterum Mithridati in Pontum irrumpendi dederunt: atque ita bellum renovatum eſt. Lucullo paranti, capta Niſibi, contra Perſas expeditionem, ſucceſſor e[illegible] miſſus alter Lucullus, qui *Macedoniam* adminiſtrabat. Beſſis Romanorum primus intulit bellum, atque eos ingenti prœlio in Æmo monte ſuperavit: oppidum Uſcudamam, quod Beſſi habitabant, eodem die quo aggreſſus eſt, vicit: Cabylen cepit: uſque ad Danubium penetravit. Inde multas ſuper Pontum poſitas civitates aggreſſus eſt. Illic Apolloniam evertit; Calatim, Parthenopolim, Tomos, Hiſtrum, Buziam omnem cepit: belloque confecto, Romam rediit. ambo tamen triumphaverunt: Lucullus qui contra Mithridatem pugnaverat, majori gloria, cum tantorum regnorum victor rediiſſet.

Confecto bello Macedonico, manente Mith[ridate]
d[...]

datico, quod recedente Lucullo, rex collectis auxiliis reparaverat, bellum *Creticum* ortum eſt. ad id miſſus Cæcilius Metellus, ingentibus prœliis intra triennium omnem provinciam cepit; appellatusque eſt *Creticus*, atque ex inſula triumphavit. Quo tempore Libya quoque Romano imperio per teſtamentum Apionis, qui rex ejus fuerat, acceſſit: in qua inclytæ civitates erant, Berenice, Ptolemaïs, & Cyrene.

Dum hæc geruntur, *Piratæ* omnia maria infeſtabant, ita ut navigatio, Romanis toto orbe victoribus, ſola tuta non eſſet. Quare id bellum Cnæo Pompejo decretum eſt: quod intra paucos menſes ingenti felicitate & celeritate confecit. Mox ei delatum bellum etiam contra regem Mithridatem & Tigranem: quo ſuſcepto, Mithridatem in Armenia minore nocturno prœlio vicit, caſtra diripuit: quadraginta millibus ejus occiſis, viginti tantum de exercitu ſuo perdidit, & duos centuriones. Mithridates cum uxore fugit, duobus comitibus. Neque multo poſt, cum in ſuos ſæviret, Pharnacis filii ſui ſeditione apud milites, ad mortem coactus, venenum hauſit. Hunc finem habuit Mithridates. periit autem apud Boſphorum, vir ingentis induſtriæ conſiliique. Regnavit annis ſexaginta: vixit ſeptuaginta duobus: contra Romanos bellum habuit annos quadraginta.]

Tigrani deinde Pompejus bellum intulit. ille ſe ei]dedidit, & in caſtra Pompeji ſextodecimo milliario ab Artaxata venit: ac diadema ſuum, cum procubuiſſet ad genua Pompeji, in manibus ejus collocavit: quod ei Pompejus repoſuit, honorificeque eum habitum, regni tamen parte mulctavit, & grandi pecunia. adempta eſt ei Syria, Phœnice, Sophene: ſex millia præterea talentorum ar-

gen-

genti, quæ Populo Romano daret: quia bellum ſine cauſa Romanis commoviſſet.

Pompejus mox etiam *Albanis* bellum intulit, & eorum regem Orodem ter vicit: poſtremo per epiſtolas & munera rogatus, veniam ei ac pacem dedit. Iberiæ quoque regem Arthacen vicit acie, & in deditionem accepit. Armeniam minorem Dejotaro Galatiæ regi donavit; quia ſocius belli Mithridatici fuerat. Attalo & Pylæmeni Paphlagoniam reddidit, Ariſtarchum Colchis regem impoſuit. Mox Ituræos & Arabes vicit: & cum veniſſet in Syriam, Seleuciam, vicinam Antiochiæ civitatem, libertate donavit; [eo] quod regem Tigranem non recepiſſet. Antiochenſibus obſides reddidit: aliquantum agrorum Daphnenſibus dedit, quo lucus ibi ſpatioſior fieret; delectatus amœnitate loci, & aquarum abundantia. Inde ad Judæam transgreſſus, Hieroſolymam caput gentis tertio menſe cepit; duodecim millibus Judæorum occiſis, ceteris in fidem acceptis. Hi[s] geſtis, in Aſiam ſe recepit, & finem antiquiſſimo bello dedit.

Marco Tullio Cicerone [oratore,] C. Antonio coſſ., anno ab Urbe condita DCLXXXIX, Luciu[s] Sergius Catilina, nobiliſſimi generis vir, ſed in[genii] praviſſimi, ad delendam patriam conjuravit cum quibuſdam claris quidem, ſed audacibus vi[ris]. A Cicerone urbe expulſus eſt: ſocii ejus de[pre]henſi, in carcere ſtrangulati ſunt. Ab Anto[nio], altero conſule, Catilina ipſe [in] prœlio victu[s] eſt, & interfectus.

Sexcenteſimo nonageſimo anno ab Urbe con[dita], D. Junio Silano & L. Muræna coſſ. Metell[us] de Creta triumphavit, Pompejus de bello piratic[o] & Mithridatico. Nulla umquam pompa triumph[i] ſimilis fuit, ducti ſunt ante ejus currum filius M[i]-

thr

thridatis, filius Tigranis, Ariſtobulus rex Judæorum: prælata ingens pecunia, auri atque argenti infinitum pondus. Hoc tempore nullum per orbem terrarum grave bellum erat.

Anno Urbis conditæ DCXCIII, Cajus Julius Cæſar, qui poſtea imperavit, cum L. Bibulo conſul eſt factus. Decreta eſt ei *Gallia*, & Illyricum, cum legionibus decem. Is primo vicit Helvetios, qui nunc *Sequani* appellantur. deinde vincendo per bella graviſſima, uſque ad Oceanum Britannicum proceſſit. Domuit autem annis fere IX omnem Galliam, quæ inter Alpes, flumen Rhodanum, Rhenum, & Oceanum eſt, & circuitu patet ad bis [&] tricies centena millia paſſuum. Britannis mox bellum intulit; quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum erat: & eos quoque victos, obſidibus acceptis, ſtipendiarios fecit. Galliæ autem tributi nomine annuum imperavit ſeſtertium quadringenties: Germanosque trans Rhenum aggreſſus, immaniſſimis prœliis vicit. Inter tot ſucceſſus ter male pugnavit: apud Arvernos ſemel præſens, & abſens in Germania bis. nam legati ejus duo, Titurius & Arunculejus, per inſidias cæſi ſunt.

Circa eadem tempora, anno Urbis conditæ DCXCVII, Marcus Licinius Craſſus, collega Cnæi Pompeji Magni, in conſulatu ſecundo, contra *Parthos* miſſus eſt: & cum circa Carras contra omina & auſpicia dimicaſſet, Surena Orodis regis duce victus, ad poſtremum interfectus eſt, cum filio clariſſimo & præſtantiſſimo juvene. Reliquiæ exercitus per C. Caſſium quæſtorem ſervatæ ſunt: qui ſingulari animo perditas res tanta virtute reſtituit, ut Perſas, rediens trans Euphratem, crebris prœliis vinceret.

Hinc jam *Bellum Civile* ſucceſſit exſecrandum

 & la-

& lacrimabile; quo, præter calamitates quæ prœliis acciderunt, etiam Romani nominis fortuna mutata eſt. Cæſar enim, rediens è Gallia victor, cœpit depoſcere alterum conſulatum: atque, cum ſine dubietate aliqua deferretur, contradictum eſt à Marcello conſule, à Bibulo, à Pompejo, à Catone; juſſusque dimiſſis exercitibus ad Urbem redire: propter quam injuriam, ab Arimino, ubi milites congregatos habebat, adverſum patriam cum exercitu venit. Coſſ. cum Pompejo, Senatusque omnis, atque univerſa nobilitas ex Urbe fugit, & in Græciam tranſivit: apud Epirum, Macedoniam, Achajam, Pompejo duce, contra Cæſarem bellum paravit. Cæſar, vacuam urbem ingreſſus, Dictatorem ſe fecit. inde Hiſpanias petiit. Ibi Pompeji exercitus validiſſimos & fortiſſimos, cum tribus ducibus, L. Afranio, M. Petrejo, M. Varrone ſuperavit. Inde reverſus, in Græciam tranſivit, adverſum Pompejum dimicavit. primo prœlio victus eſt, & fugatus: evaſit tamen: quia nocte interveniente, Pompejus ſequi noluit. dixitque Cæſar, nec Pompejum ſcire vincere; & illo tantum die ſe potuiſſe ſuperari. Deinde in Theſſalia apud Palæopharſalum productis utrimque ingentibus copiis dimicaverunt. Pompeji acies habuit XL millia peditum; equitum in ſiniſtro cornu VII millia, in dextro D. præterea totius Orientis auxilia, totamque nobilitatem, innumeros Senatores, prætorios, conſulares, & qui magnorum jam populorum victores fuiſſent. Cæſar in acie ſua habuit peditum non integra XXX millia, equites mille.

Numquam adhuc Romanæ copiæ [in unum,] neque majores, neque melioribus ducibus convenerant, totum terrarum orbem facile ſubacturæ, ſi contra Barbaros ducerentur. pugnatum tamen eſt ingen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

[i]ngenti contentione: victusque ad poſtremum [P]ompejus, & caſtra ejus direpta ſunt: ipſe fuga[t]us, Alexandriam petiit, ut à rege Ægypti, cui tu[t]or à Senatu datus fuerat propter juvenilem e[ju]s ætatem, acciperet auxilia: qui fortunam ma[g]is quam amicitiam ſequutus, occidit Pompejum, [c]aput ejus & annulum Cæſari miſit: quo conſpe[ct]o, Cæſar [etiam] lacrymas fudiſſe dicitur, tanti [vi]ri intuens caput, & generi quondam ſui.

Mox Cæſar Alexandriam venit. ipſi quoque [Pt]olemæus parare voluit inſidias. qua cauſſa regi [be]llum illatum eſt. victus in Nilo periit; inventum[qu]e eſt corpus ejus cum lorica aurea. Cæſar Ale[xa]ndria potitus, regnum Cleopatræ dedit, Pto[le]mæi ſorori, cum qua conſuetudinem ſtupri [ha]buerat. Rediens inde Cæſar, Pharnacem Mi[th]ridatis magni filium, qui Pompejo in auxi[liu]m apud Theſſaliam fuerat, rebellantem in Pon[to] & multas Pop. Rom. provincias occupantem, [vic]it acie: poſtea ad mortem coëgit. Inde Ro[ma]m regreſſus, tertio ſe conſulem fecit cum M. [Æ]mylio Lepido, qui ei magiſter equitum dicta[tor]i ante annum fuerat. Inde in Africam profe[ctu]s eſt; ubi infinita nobilitas cum Juba Mauri[tani]æ rege bellum reparaverat. duces autem Ro[ma]ni erant, P. Cornelius Scipio, ex genere anti[qui]ſſimo Scipionis Africani, (hic etiam ſocer ma[gni] Pompeji fuerat) M. Petrejus, Q. Varus, M. Por[cius] Cato, L. Cornelius Fauſtus [Syllæ dictatoris [filiu]s. Contra hos commiſſo prœlio, poſt multas [dim]icationes victor fuit. Cato, Scipio, Petrejus, [Jub]a, ipſi ſe occiderunt: Fauſtus] Syllæ quondam [dic]tatoris filius, Pompeji gener, à Cæſare interfe[ctus] eſt.

[P]oſt annum Cæſar Romam regreſſus, quarto ſe [conſu]lem fecit; & ſtatim ad Hiſpanias eſt profectus;

ubi Pompeji filii, Cnæus & Sextus, ingens bellum reparaverant. Multa prœlia fuerunt. ultimum prœlium apud Mundam civitatem: in quo adeo Cæſar pæne victus eſt, ut fugientibus ſuis, ſe voluerit occidere; ne poſt tantam rei militaris gloriam, in poteſtatem adoleſcentium, natus annos ſex & quinquaginta, veniret. denique reparatis ſuis, vicit, & Pompeji filius major occiſus eſt, minor fugit. Inde Cæſar bellis civilibus toto orbe compoſitis, Romam rediit; agere inſolentius cœpit, & contra conſuetudinem Romanæ libertatis. Cum ergo & honores ex ſua voluntate præſtaret, qui à populo antea deferebantur, nec Senatui ad ſe venienti aſſurgeret, aliaque regia ac pæne tyrannica faceret, conjuratum eſt in eum à LX vel amplius Senatoribus equitibusque Romanis. præcipui fuerunt inter conjuratos, duo Bruti, ex eo genere Bruti qui primus Romæ conſul eſt factus & reges expulerat, C. Caſſius, & Servilius Caſca. Ergo Cæſar, cum Senatus die quadam inter cæteros veniſſet ad curiam, tribus & viginti vulneribus confoſſus eſt.

EUTROPII

(BREVIARII)

LIBER VII.

ANNO Urbis DCC fere ac nono, interfect
Cæſare, *Bella civilia* reparata ſunt. percuſſ
ribus enim Cæſaris Senatus favebat. Antoni
conſul, partium Cæſaris, civili bello oppríme
eos conabatur. Ergo turbata Republ. multa Ant
nius ſcelera committens, à Senatu hoſtis judic

tı

tus eſt. Miſſi ad eum perſequendum duo Coſſ.
Panſa & Hirtius, & Octavianus, adoleſcens an-
nos XVIII natus, Cæſaris nepos; quem ille teſta-
mento heredem reliquerat, & nomen ſuum ferre
uſſerat. hic eſt qui poſtea *Auguſtus* eſt dictus, &
rerum potitus. Quare profecti contra Antonium
res duces, vicerunt eum. Evenit tamen ut victo-
es coſſ. ambo morerentur. Quare tres exercitus
ıni Cæſari paruerunt. Fugatus Antonius, amiſſo
xercitu, confugit ad Lepidum, qui Cæſari ma-
iſter equitum fuerat, & tum copias militum
randes habebat. à quo ſuſceptus eſt. Mox Lepi-
o operam dante, Cæſar cum Antonio pacem fe-
it: & quaſi vindicaturus patris ſui mortem, à quo
er teſtamentum fuerat adoptatus, Romam cum
xercitu profectus eſt; extorſitque ut ſibi XX anno
onſulatus daretur. Senatum proſcripſit cum An-
onio & Lepido, & Rempublicam armis tenere
epit. Per hos etiam Cicero orator occiſus eſt,
ultique alii nobiles.

Interea Brutus & Caſſius, interfectores Cæſa-
s, ingens bellum moverunt. erant enim per Ma-
doniam & Orientem multi exercitus, quos oc-
paverunt. Profecti igitur contra eos, Cæſar Octa-
anus Auguſtus, & M. Antonius, (remanſerat
im ad defendendam Italiam Lepidus) apud
ilippos, Macedoniæ urbem, contra eos pugna-
runt. Primo prœlio victi ſunt Antonius & Cæ-
: periit tamen dux nobilitatis Caſſius: ſecun-
, Brutus & infinita nobilitas quæ cum illis bel-
n geſſerat: ac ſic inter eos diviſa eſt Reſpubl.,
Auguſtus Hiſpanias, Gallias, Italiam teneret;
tonius Aſiam, Pontum, Orientem. Sed intra
liam L. Antonius coſ. bellum civile commovit,
ter ejus qui cum Cæſare contra Brutum &
ſſium dimicaverat. Is apud Peruſium Tuſciæ

civitatem victus & captus eſt, neque occiſus.

Interim à Sexto Pompejo, Cnæi Pompeji Magni filio, ingens bellum in Sicilia commotum eſt, his qui ſuperfuerant ex partibus Bruti, Caſſiique, ad eum confluentibus. Bellatum per Cæſarem Auguſtum Octavianum, & M. Antonium, adverſus Sextum Pompejum: pax poſtremo convenit.

Eo tempore M. Agrippa in Aquitania rem proſpere geſſit, & L. Ventidius Baſſus irrumpentes in Syriam Perſas tribus prœliis vicit. Pacorum regis Orodis filium interfecit, eo ipſo die quo olim Orodes Perſarum rex per ducem Surenam Craſſum occiderat. Hic primus de Parthis juſtiſſimum triumphum [Romæ] egit.

Interim Pompejus pacem rupit: & navali prœlio victus, fugiens ad Aſiam, interfectus eſt. Antonius, qui Aſiam & Orientem tenebat, repudiata ſorore Cæſaris Auguſti Octaviani, Cleopatram, reginam Ægypti, duxit uxorem. Contra Perſas ipſe etiam pugnavit: primis eos prœliis vicit: regrediens tamen, fame & peſtilentia laboravit: & cum inſtarent Parthi fugienti, ipſe pro victoria ceſſit.

Hic quoque ingens bellum civile commovit cogente uxore Cleopatra, regina Ægypti; dum cupiditate muliebri optat etiam in Urbe regnare. Victus eſt ab Auguſto, navali pugna clara & illu ſtri, apud Actium; qui locus in Epiro eſt: ex qu fugit in Ægyptum: & deſperatis rebus, cum o innes ad Auguſtum tranſirent, ipſe ſe interemit Cleopatra [ſibi] aſpidem admiſit, & veneno eju exſtincta eſt. Ægyptus per Octavianum Auguſtu imperio Romano adjecta eſt: præpoſituſque (e jus factus eſt) Cn. Cornelius Gallus. hunc primu Ægyptus Romanum judicem habuit. Ita bellis to to orbe confectis, Octavianus Auguſtus Roma

redi

rediit XII anno (poſt) quam conſul fuerat. ex eo Rempublicam per XLIV annos ſolus obtinuit. ante enim XII annis cum Antonio & Lepido tenuerat. Ita ab initio principatus ejus uſque ad finem LVI anni fuerunt. Obiit autem LXXXVI anno, morte communi in oppido Campaniæ Atella; Romæ in campo Martio ſepelitur; vir qui non immerito ex maxima parte Deo ſimilis eſt putatus. neque enim facile ullus eo aut in bellis felicior fuit, aut in pace moderatior. (XLIV annis quibus ſolus geſſit imperium) civiliſſime vixit: in cunctos liberaliſſimus, in amicos fidiſſimus: quos tantis evexit honoribus, ut pæne æquaret faſtigio ſuo. Nullo tempore (ante eum) res Romana magis floruit. nam exceptis civilibus bellis in quibus invictus fuit, Romano adjecit imperio Ægyptum, Cantabriam, Dalmatiam ſæpe ante victam, ſed penitus tunc ſubactam: Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Rhætiam, Vindelicos, & Salaſſos in Alpibus: omnes Ponti maritimas civitates: in his nobiliſſimas, Boſphorum, & Panticapæon. Vicit autem prœliis Dacos: Germanorum ingentes copias cecidit: ipſos quoque trans Albim fluvium ſubmovit, qui in Barbarico longe ultra Rhenum eſt. hoc tamen (bellum) per Druſum privignum ſuum adminiſtravit; ſicut per privignum Tiberium alterum, Phannonicum; quo bello CCCC millia captivorum ex Germania tranſtulit, & ſuper ripam Rheni in Gallia collocavit. Armeniam à Parthis recepit. obſides (quod nulli antea) Perſæ ei dederunt: (reddiderunt) etiam ſigna Romana, quæ Craſſo victo ademerant. Scythæ & Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera & legatos ad eum miſerunt. Galatia quoque ſub hoc provincia facta eſt, cum antea regnum fuiſſet, primusque eam

M. Lollius proprætore adminiſtravit. Tanto autem amore (etiam) apud Barbaros fuit, ut Reges Populi Rom. amici, in honorem ejus conderent civitates, quas *Cæſareas* nominarent; ſicut in Mauritania à rege Juba, & in Palæſtina, quæ nunc eſt urbs clariſſima. Multi autem reges ex regnis ſuis venerunt, ut ei obſequerentur: & habitu Romano, rogati ſcilicet, ad vehiculum vel equum ipſius cucurrerunt. Moriens *Divus* appellatus eſt. Rempublicam beatiſſimam Tiberio ſucceſſori reliquit; qui privignus (ejus,) mox gener, poſtremo adoptione filius fuerat.

Tiberius ingenti ſocordia imperium geſſit, gravi crudelitate, ſceleſta avaritia, turpi libidine. nam nuſquam ipſe pugnavit: bella per legatos ſuos geſſit. quoſdam reges (ad ſe) per blanditias evocatos, numquam remiſit: in queis Archelaum Cappadocem: cujus etiam regnum in provinciæ formam redegit, & maximam civitatem appellari ſuo nomine juſſit; quæ nunc *Cæſarea* dicitur, cum Mazaca antea vocaretur. Hic tertio & vigeſimo imperii anno, ætatis LXXXIII, ingenti omnium gaudio mortuus eſt in Campania.

Succeſſit ei *Cajus Cæſar*, cognomento *Caligula*, Druſi privigni Auguſti, & ipſius Tiberii nepos: ſceleratiſſimus ac funeſtiſſimus, & qui etiam Tiberii dedecora purgaverit. Bellum contra Germanos ſuſcepit: & ingreſſus Sueviam, nihil ſtrenue fecit. Stupra ſororibus intulit, ex una etiam natam filiam cognovit. Cum adverſum cunctos ingenti avaritia, libidine, crudelitate ſæviret, interfectus in palatio eſt, anno ætatis ſuæ XXXIX, imperii III, menſe X, dieque VIII.

Poſt hunc *Claudius* fuit, patruus Caligulæ, Druſi, qui apud Moguntiacum monumentum habet, filius: cujus & Caligula nepos erat. Hic medio impe-

imperavit; multa gerens tranquille atque moderate, quædam crudeliter atque inſulſe. Britanniæ intulit bellum, quam nullus Romanorum poſt Julium Cæſarem attigerat: eaque devicta per Cnæum Sentium & Aulum Plautium, illuſtres & nobiles viros, triumphum celebrem egit. Quaſdam inſulas etiam ultra Britanniam in Oceano poſitas Romano imperio addidit; quæ appellantur Orcades: filioque ſuo *Britannici* nomen impoſuit. Tam civilis autem circa quoſdam amicos exſtitit, ut etiam Plautium nobilem virum, qui in expeditione Britannica multa ac egregia fecerat, triumphantem ipſe proſequeretur, & conſcendenti Capitolium lævus incederet. Is vixit annos LXIV. imperavit XIV. poſt mortem conſecratus eſt, *Divusque* appellatus.

Succeſſit huic *Nero*, Caligulæ avunculo ſuo ſimillimus: qui imperium Romanum & deformavit, & diminuit: inuſitatæ luxuriæ ſumptuumque; ut qui exemplo Caji Caligulæ, calidis & frigidis [ſe] lavaret unguentis, retibus aureis piſcaretur, quæ blatteis funibus extrahebat. Infinitam partem Senatus interfecit; bonis omnibus hoſtis fuit. ad poſtremum ſe tanto dedecore proſtituit, ut ſaltaret & cantaret in ſcena citharœdico habitu & tragico. parricidia multa commiſit, fratre, uxore, matre, interfectis. urbem Romam incendit; ut ſpectaculi ejus imaginem cerneret, quali olim Troja capta arſerat. In re militari nihil omnino auſus, Britanniam pæne amiſit. Nam duo ſub hoc nobiliſſima oppida capta illic atque everſa ſunt. Armeniam Parthi ſuſtulerunt, legionesque Romanas ſub jugum miſerunt. Duæ tamen provinciæ ſub eo factæ ſunt, Pontus Polemoniacus, concedente rege Polemone; & Alpes Cotiæ, [Cotio] rege defuncto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Propter hoc Romanæ urbi exſecrabilis, ab omnibus ſimul deſtitutus, & à Senatu hoſtis judicatus, quum quæreretur ad pœnam, (quæ pœna erat talis, ut nudus per publicum ductus, furca capiti ejus inſerta, virgis uſque ad mortem cæderetur, atque ita præcipitaretur de ſaxo) è palatio fugit: & in ſuburbano ſe liberti ſui, quod eſt inter Salariam & Numentanam viam, ad quartum urbis milliarium, interfecit. Is ædificavit Romæ thermas, quæ ante *Neronianæ* dictæ, nunc *Alexandrinæ* appellantur. Obiit trigeſimo & altero ætatis anno, imperii XIV. atque in eo omnis familia Auguſti conſumpta eſt.

Huic *Ser. Galba* ſucceſſit, antiquiſſimæ nobilitatis Senator. cum LXXIII annum ageret ætatis, ab Hiſpanis & Gallis Imperator electus, mox ab univerſo exercitu libenter acceptus eſt. Nam privata ejus vita inſignis fuerat militaribus & civilibus rebus, ſæpe conſul, ſæpe proconſule, frequenter dux in graviſſimis bellis. Hujus breve imperium fuit, & quod bona haberet exordia, niſi ad ſeveritatem propenſior videretur. Inſidiis tamen Othonis occiſus eſt, imperii menſe ſeptimo, jugulatus in foro Romæ, ſepultuſque in hortis ſuis, qui ſunt Aurelia via, non longe ab urbe Roma.

Otho, occiſo Galba, invaſit imperium: materno genere nobilior quam paterno, neutro tamen obſcuro: in privata vita mollis, in imperio documentum ſui non potuit oſtendere. Nam cum iiſdem temporibus quibus Otho Galbam occiderat, etiam Vitellius factus eſſet à Germanicianis exercitibus Imperator, bello contra eum ſuſcepto, cum apud Bebriacum in Italia levi prœlio victus eſſet, ingentes tamen copias haberet, ſponte ſemet ipſum occidit. petentibus militibus, ne tam cito de belli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

de belli deſperaret eventu, cum tanti ſe non eſſe dixiſſet, ut propter eum civile bellum commoveretur, voluntaria morte obiit, trigeſimo & octavo ætatis anno, nonageſimo & quinto imperii die.

Dein *Vitellius* imperio potitus eſt, familia honorata magis quam nobili. nam pater ejus non admodum clare natus, tres tamen ordinarios geſſerat conſulatus. Hic cum multo dedecore imperavit, & gravi ſæuitia notabilis, præcipue ingluvie & voracitate: quippe cum de die ſæpe quarto vel quinto feratur epulatus. notiſſima certe cæna memoriæ mandata eſt, quam ei Vitellius frater exhibuit: in qua ſuper cæteros ſumptus, duo millia piſcium, ſeptem avium milla appoſita traduntur. Hic cum Neroni ſimilis eſſe vellet, atque id adeo præ ſe ferret, ut etiam exſequias Neronis, quæ humiliter ſepultæ fuerant, honoraret, à Veſpaſiani ducibus occiſus eſt, interfecto prius Sabino Veſpaſiani Imperatoris fratre, quem cum Capitolio incendit. Interfectus autem, & cum magno dedecore tractus per urbem Romam publice, nudus, erecta coma & capite, ſubjecto ad mentum gladio; ſtercore in vultum & pectus ab omnibus obviis appetitus: poſtremo jugulatus, & in Tiberim dejectus, etiam communi caruit ſepultura. Periit autem ætatis anno ſeptimo & quinquageſimo. Imperii menſe VIII, & die uno.

Veſpaſianus huic ſucceſſit, factus apud Palæſtinam Imperator: princeps obſcure quidem natus, ſed optimis comparandus: privata vita illuſtris, ut qui à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam miſſus, tricies & biscum hoſte conflixerit, duas validiſſimas gentes, XX oppida, inſulam Vectam Britanniæ proximam, imperio Romano adjecerit. Romæ ſe in imperio moderatiſſime geſſit: pecuniæ tamē avidior fuit, ita ut

eam nulli injuſte auferret : quam cum omni diligentiæ proviſione colligeret, tamen ſtudioſiſſime largiebatur, præcipue indigentibus, nec facile ante eum cujuſquam principis vel major eſt liberalitas comperta, vel juſtior. placidiſſimæ bonitatis; ut qui majeſtatis quoque contra ſe reos non facile puniret ultra exſilii pœnam. Sub hoc JudæaRomano acceſſit imperio : & Hieroſolyma, quæ fuit urbs clariſſima Palæſtinæ. Achajam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ ante hoc tempus fuerant : item Thraciam, Ciliciam Tracheam, Commagenen, quæ ſub regibus amicis erant, in provinciarum formam redegit. Offenſarum & inimicitiarum immemor ſuit, convitia à cauſidicis & philoſophis in ſe dicta, leniter tulit. diligens tamen coërcitor diſciplinæ militaris. Hic cum Tito filio de Hieroſolymis triumphavit. Per hæc cum Senatui & populo, poſtremo cunctis amabilis ac jucundus eſſet, profluvio ventris exſtinctus eſt in villa propria, circa Sabinos, annum ætatis agens LXIX, imperii nonum, & diem ſeptimum : atque inter divos relatus eſt. Genituram filiorum ita cognitam habuit, ut cum multæ contra eum conjurationes fierent, quas patefactas ingenti diſſimulatione contempſit, in ſenatu dixerit; aut filios ſibi ſucceſſuros, aut neminem.

Huic Titus filius ſucceſſit; qui & ipſe *Veſpaſianus* eſt dictus : vir omnium virtutum genere mirabilis; adeo ut *Amor* & deliciæ humani generis diceretur. facundiſſimus, bellicoſiſſimus, moderatiſſimus : cauſſas Patine egit ; poëmata & tragœdias Græce compoſuit. In oppugnatione Hieroſolymorum ſub patre militans, XII propugnatores XII ſagittarum ictibus confixit. Romæ tantæ civilitatis in imperio fuit, ut nullum omnino puniret; convictos adverſum ſeſe conjurationis, ita dimiſerit

ſerit, ut in eadem familiaritate, qua antea, habuerit. Facilitatis tantæ fuit & liberalitatis; ut nulli quidquam negaret: & cum ab amicis reprehenderetur, reſpondit, Nullum triſtem debere ab Imperatore diſcedere. Propterea cum quadam die in cœna recordatus fuiſſet, nihil ſe illo die cuiquam præſtitiſſe, dixit; *O Amici,* hodie diem perdidi. Hic Romæ amphitheatrum ædificavit, & quinque millia ferarum in dedicatione ejus occidit.

Per hæc inuſitato favore dilectus, morbo periit, in ea qua pater villa, poſt biennium, menſes octo, dies XX, quam Imperator erat factus, ætatis anno altero & XL. Tantus luctus eo mortuo publicus fuit, ut omnes tamquam in propria doluerint orbitate. Senatus obitu ipſius circa veſperam nuntiato, nocte irrupit in curiam, & tantas ei mortuo gratias laudeſque congeſſit, quantas nec vivo umquam egerat, nec præſenti. Inter divos relatus eſt.

Domitianus mox accepit imperium, frater pſius junior. Neroni aut Caligulæ, aut Tiberio imilior, quam patri vel fratri. primis tamen annis noderatus in imperio fuit: mox ad ingentia vitia rogreſſus, libidinis, iracundiæ, crudelatis, avaitiæ, tantum in ſe odium concitavit, ut merita & atris & fratris aboleret. Interfecit nobiliſſimos ex enatu. *Dominum* ſe & *Deum* primus appellari juſſit: ullam ſibi niſi auream & argenteam ſtatuam in apitolio poni paſſus eſt. Conſobrinos ſuos interfeit. Superbia quoq; in eo exſecrabilis fuit. Expediones quatuor habuit; unam adverſus Sarmatas, teram adverſus Cattos, duas adverſum Dacos. e Dacis Cattiſque duplicem quidem triumphum it; de Sarmatis ſolam lauream uſurpavit. Multas uidem calamitates iiſdem bellis paſſus eſt. nam Sarmatia legiones ejus cum duce interfectæ: & Dacis Appius Sabinus conſularis, & Cornelius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Fuſcus præfectus prætorio, cum magnis exercitibus occiſi ſunt. Romæ quoque multa opera fecit; in his Capitolium & Forum tranſitorium, Odeum, porticus, Iſium ac Serapium, ac Stadium. Verum cum ob ſcelera univerſis exoſus eſſe cœpiſſet, interfectus eſt ſuorum conjuratione in palatio, anno ætatis XLV, imperii quintodecimo. Funus ejus cum ingenti dedecore per veſpillones exportatum, & ignobiliter [eſt] ſepultum.

EVTROPII (BREVIARII)

LIBER VIII.

ANNO octingenteſimo & quinquageſimo ab Urbe condita, Vetere & Valente conſulibus, Reſpub. ad proſperrimum ſtatum rediit, bonis principibus ingenti felicitate commiſſa. Domitiano enim exitiali tyranno *Nerva* ſucceſſit, vir in privata vita moderatus, & ſtrenuus, nobilitatis mediæ. qui ſenex admodum, operam dante Petronio Secundo, præfecto prætorio, item Parthenio interfectore Domitiani, Imperator factus, æquiſſimum ſe [& civiliſſimum] præbuit. Reip. divina proviſione conſuluit, Trajanum adoptando. Mortuus eſt Romæ poſt annum & quatuor menſes imperii ſui, ac dies octo: ætatis LXX & altero anno. atque inter divos relatus eſt.

Succeſſit ei *Vlpius Trajanus Crinitus*, natus Italicæ in Hiſpania, familia antiqua magis quam clara: nam pater ejus primum coſſ. fuit. Imperator autem apud Agrippinam [civitatem] in Galliis factus eſt. Rempublicam ita adminiſtra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

vit, ut omnibus principibus merito præferatur. Inuſitatæ civilitatis & fortitudinis fuit. Romani imperii, quod poſt Auguſtum defenſum magis fuerat quam nobiliter ampliatum, fines longe lateque diffudit: urbes trans Rhenum in Germania reparavit: Daciam Decibalo victo ſubegit, provincia trans Danubium facta in his agris quos nunc Taiphali habent, [& Victophali & Thervingi.] Ea provincia decies centena millia in circuitu tenet. Armeniam, quam occupaverant Parthi, recepit, Pharnace Syro occiſo, qui eam tenebat. Albanis regem dedit. Iberorum regem & Sauromatarum & Boſphoranorum & Arabum, & Oſdroënorum, & Colchorum in fidem accepit: Adiabenos, Marchomedos occupavit: & Anthemiſium magnam Perſidis regionem, Seleuciam & Creſiphontem, & Babylonem & Edeſſios vicit, ac tenuit uſque ad Indiæ fines: & mare rubrum acceſſit: atque ibi tres provincias fecit. Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam, cum his gentibus quæ Macedoniam attingunt, Arabiam poſtea, in provinciæ formam redegit. in mari rubro claſſem inſtituit, ut per eam Indiæ fines vaſtaret. Gloriam tamen militarem civilitate & moderatione ſuperavit, Romæ & per provincias æqualem ſe omnibus exhibens, amicos ſalutandi cauſſa frequentans, vel ægrotantes, vel cum feſtos dies habuiſſent; convivia cum iiſdem indiſcreta viciſſim habens, ſæpe in vehiculis eorum ſedens: nullum ſenatorum lædens, nihil injuſtum ad augendum fiſcum agens: liberalis in cunctos, publice privatimque ditans omnes & honoribus augens, quos mediocri [vel] familiaritate cognoviſſet: orbem terrarum ædificans, multas immunitates civitatibus tribuens, nihil non tranquillum & placi-

placidum agens; adeo ut omni ejus ætate unus tantum Senator damnatus ſit; at is tamen per Senatum ignorante Trajano. Ob hoc per orbem terrarum Deo proximus, nihil non venerationis meruit & vivus & mortuus. Inter alia dicta hoc illius fertur egregium: amicis enim culpantibus, quod nimis circa omnes comis eſſet, reſpondit; Talem ſe Imperatorem eſſe privatis quales eſſe ſibi Imperatores privatus optaſſet. Poſt ingentem igitur gloriam belli domique quæſitam, è Perſide rediens, apud Seleuciam Iſauriæ profluvio ventris exſtinctus eſt. Obiit autem ætatis anno LXII, menſe nono, & die quarto: [imperii anno XIX, menſe VI, die XV.] Inter Divos relatus eſt, ſolusque omnium intra Urbem ſepultus. Oſſa ejus, collocata in urna aurea, in foro quod ædificavit, ſub columna ſita ſunt: cujus altitudo CXLIV pedes habet. Hujus tantum memoriæ delatum eſt, ut uſque ad noſtram ætatem non aliter in Senatu principibus acclametur, niſi, *Felicior Auguſto, melior Trajano*. Adeo in eo gloria bonitatis obtinuit, ut vel aſſentantibus, [vel vere laudantibus,] occaſionem magnificentiſſimi præſtet exempli.

Defuncto Trajano, *Ælius Adrianus* creatus eſt princeps; ſine aliqua quidem voluntate Trajani, ſed operam dante Plotina Trajani uxore: nam eum Trajanus, quamquam conſobrinæ filium, vivens noluerat adoptare. Natus & ipſe Italicæ in Hiſpania. qui Trajani gloriæ invidens, ſtatim provincias tres reliquit, quas Trajanus addiderat; & de Aſſyria, Meſopotamia, & Armenia, revocavit exercitus; ac finem imperii eſſe voluit Euphratem. Idem de Dacia facere conatum, amici deterruerunt; ne multi cives Romani barbaris traderentur: propterea quod Trajanus victa

Dacia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Dacia, ex toto orbe Romano infinitas eo copias hominum tranſtulerat, ad agros & urbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decibali [viris] fuerat exhauſta. Pacem tamen omni tempore imperii ſui habuit, ſemel tantum per præſidem dimicavit: orbem Romanum cicumivit, & multa ædificavit. Facundiſſimus Latino ſermone, Græco eruditiſſimus fuit. Non magnam clementiæ gloriam habuit, diligentiſſimus tamen circa ærarium, & militum diſciplinam. Obiit in Campania, major ſexagenario, imperii anno XXI, menſe X, die XXIX. Senatus ei tribuere noluit divinos honores. tamen cum ſucceſſor ipſius Titus Aurelius Fulvius Antoninus hoc vehementer exigeret, & univerſi ſenatores palam reſiſterent, tandem obtinuit.

Ergo Adriano ſucceſſit T. *Antoninus Fulvius Bojonius*; idem etiam *Pius* nominatus; genere claro, ſed non admodum vetere: vir inſignis, & qui merito Numæ Pompilio conferatur; ita ut Romulo Trajanus æquetur. Vixit ingenti honeſtate privatus; majori, in imperio. nulli acerbus, cunctis benignus: in re militari moderata gloria, defendere magis provincias quam amplificare ſtudens, viros juſtiſſimos ad adminiſtrandam Rempub. quærens, bonis honorem habens, improbos ſine aliqua acerbitate deteſtans: regibus amicis venerabilis non minus quam terribilis, adeo ut barbarorum plurimæ nationes, depoſitis armis, ad eum controverſias ſuas liteſque deferrent, ſententięque ejus parerent. Hic ante imperium ditiſſimus, opes quidem ſuas ſtipendiis militum, & circa amicos liberalitatibus minuit, verum ærarium opulentum reliquit. *Pius* propter clementiam dictus eſt. Obiit apud Lorium, villam ſuam milliario ab urbe XII: vitæ anno LXXIII, imperi XXIII: atque inter Divos relatus eſt, & merito conſecratus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Poſt hunc imperavit *M. Antoninus Verus*, haud dubie nobiliſſimus: quippe cum ejus origo paterna à Numa Pompilio, materna à Salentino rege penderet: (&) cum eo *L. Annius Antoninus Verus*. tumque primum Romana Reſpublica duobus æquo jure imperium adminiſtrantibus paruit; cum uſque ad eum ſingulos ſemper habuiſſet Auguſtos. Hi & genere inter ſe conjuncti fuerunt, & affinitate. nam Verus Annius Antoninus, M. Antonini filiam in matrimonium habuit: M. (autem) Antoninus gener Antonini Pii fuit, per uxorem Galeriam Fauſtinam, juniorem conſobrinam ſuam. Hi bellum contra Parthos geſſerunt, qui poſt victoriam Trajani tum primum rebellaverant. Verus Antoninus ad id profectus eſt: qui Antiochiæ & circa Armeniam agens, multa per duces & ingentia patravit: Seleuciam Aſſyriæ urbem nobiliſſimam cum D. millibus hominum cepit: Parthicum triumphum revexit; cum fratre eodemque ſocero triumphavit. Obiit tamen in Venetia, cum à Concordia civitate Altinum proficiſceretur, & cum fratre in vehiculo ſederet, ſubito ſanguine ictus, caſu morbi quem Græci ἀπόπληξιν vocant. vir ingenii parum civilis; reverentia tamen fratris nihil umquam atrox auſus. Cum obiiſſet XI imperii anno, inter Divos relatus eſt. Poſt eum *Marcus Antoninus* ſolus Rempubl. tenuit; (vir) quem mirari facilius quis quam laudare poſſit. A principio vitæ tranquilliſſimus: adeo ut in infantia quoque vultum nec ex gaudio, nec ex mœrore mutaret. Philoſophiæ deditus Stoïcæ, ipſe etiam non ſolum vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantæ admirationis adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinquere; adoptato tamen Antonino Pio generum eſſe ei idcirco voluerit, ut hoc ordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ordine ad imperium perveniret. Inſtitutus eſt ad philoſophiam per Apollonium Chalcedonium; ad ſcientiam Græcarum litterarum, per Sextum Chæronenſem, Plutarchi nepotem. Latinas autem litteras eum Fronto orator nobiliſſimus docuit. Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit, ad nullam inſolentiam elatus imperii faſtu: liberalitatis promptiſſimæ, provincias ingenti benignitate & moderatione tractavit. Contra Germanos eo principe res feliciter geſtæ ſunt. Bellum ipſe unum geſſit Marcomannicum: ſed quantum nulla memoria fuit, adeo ut Punicis conferatur. nam eo gravius eſt factum, quod univerſi exercitus perierant. ſub hoc enim tantus caſus peſtilentiæ fuit, ut poſt victoriam Perſicam, Romæ ac per Italiam provinciasque, maxima hominum pars, militum omnes fere copiæ languore defecerint. Ingenti ergo labore & moderatione, cum apud Carnuntum jugi triennio perſeveraſſet, bellum Marcomannicum confecit, quod cum his Quadi, Vandali, Sarmatæ, Suevi, atque omnis Barbaria commoverat: multa hominum millia interfecit: ac Pannoniis ſervitio liberatis, Romæ rurſus cum Commodo Antonino filio ſuo, quem jam Cæſarem fecerat, triumphavit. Ad hujus belli ſumptum ærario exhauſto, cum largitiones nullas haberet, neque indicere provincialibus aut ſenatui aliquid vellet, inſtrumentum regii cultus, facta in foro divi Trajani ſectione, diſtraxit: vaſa aurea, pocula cryſtallina & murrhina, uxoriam ac ſuam ſericam ac auream veſtem, multa ornamenta gemmarum: ac per duos continuos menſes venditio habita eſt, multumque auri redactum. Poſt victoriam tamen emptoribus pretia reſtituit, qui reddere comparata voluerunt: moleſtus nulli fuit, qui maluit ſemel empta retinere. Hic permiſit viris

cla-

larioribus, ut convivia eodem cultu quo ipſe, & miniſtris ſimilibus exhiberent. In editione munerum poſt victoriam adeo magnificus fuit, ut centum ſimul leones exhibuiſſe tradatur. Cum igitur fortunatam Rempubl. & virtute & manſuetudine reddidiſſet, obiit, XVIII imperii anno, vitæ LXI: & omnibus certatim adnitentibus, inter divos relatus eſt.

Hujus ſucceſſor *L. Antoninus Commodus*, nihil paternum habuit; niſi quod contra Germanos feliciter & ipſe pugnavit. Septembrem menſem ad nomen ſuum transferre conatus eſt, ut Commodus diceretur. ſed luxuria & obſcœnitate depravatus, gladiatoriis armis ſæpiſſime in ludo, deinceps etiam in amphitheatro, cum hujuſmodi hominibus [ſæpe] dimicavit. Obiit morte ſubita; adeo ut ſtrangulatus, vel veneno interfectus putaretur: cum annis XII poſt patrem & VIII menſibus imperaſſet; tanta exſecratione omnium, ut hoſtis humani generis etiam mortuus judicaretur.

Huic ſucceſſit. *Pertinax*; grandævus jam; ut qui ſeptuagenariam attigiſſet ætatem; præfecturam Urbi tum agens ex S.C. imperare juſſus. Octogeſimo imperii die prætorianorum militum ſeditione & Juliani ſcelere occiſus eſt.

Poſt eum *Salvius Iulianus* Rempubl. invaſit, vir nobilis, & juris peritiſſimus; nepos Salvii Juliani, qui ſub divo Adriano perpetuum compoſuit edictum. Victus eſt à Severo apud Milvium pontem, interfectus in palatio. vixit menſibus ſeptem, poſtquam cœperat imperare.

Hinc imperii Romani adminiſtrationem *Septimius Severus* accepit: oriundus ex Africa provincia Tripolitana, oppido Lepti. ſolus omni memoria & ante & poſtea ex Africa Imperator fuit. Hic pri-

primum fiſci advocatus, mox militaris tribunus, per multa deinde & varia officia atque honores uſque ad adminiſtrationem totius Reipubl. pervenit. *Pertinacem* ſe apppellari voluit, in honorem ejus Pertinacis qui à Juliano fuerat occiſus. Parcus admodum fuit, natura ſævus. Bella multa & feliciter geſſit. *Peſcennium* Nigrum, qui in Ægypto & Syria rebellaverat, apud Cyzicum interfecit. Parthos vicit: Arabas eo uſque ſuperavit, ut etiam provinciam ibi faceret: idcirco Parthicus & Arabicus dictus eſt. Multa toto Romano orbe reparavit. Sub eo etiam *Clodius Albinus*, qui in occidendo Pertinace ſocius fuerat Juliano, Cæſarem ſe in Gallia fecit: victusque apud Lugdunum eſt & interfectus. Severus autem præter bellicam gloriam, etiam civilibus ſtudiis clarus fuit, & litteris doctus, philoſophiæ ſcientiam ad plenum adeptus. Noviſſimum bellum in Britannia habuit: utque receptas provincias omni ſecuritate muniret, vallum per XXXII millia paſſuum à mari ad mare deduxit. Deceſſit Eboraci admodum ſenex, imperii anno XVIII, menſe IV. & Divus appellatus eſt. nam filios ſuos ſucceſſores reliquit, Baſſianum & Getam: ſed Baſſiano Antonini nomen à Senatu voluit imponi. itaque dictus eſt *M. Aurelius Antoninus Baſsianus*: patrique ſucceſſit. Nam Geta hoſtis publicus judicatus, confeſtim periit.

Marcus igitur *Aurelius Antoninus Baſsianus*, idemque *Caracalla*, morum fere paternorum fuit: paulo aſperior & minax. Opus Romæ egregium fecit lavacri, quæ Antoninianæ appellantur; nihil præterea memorabile. Impatiens libidinis, ut qui novercam ſuam Juliam uxorem duxerit. Defunctus in Oſdroëne apud Edeſſam, moliens adverſum Parthos expeditionem, anno imperii VI, menſe

menſe II, vix egreſſus ætatis XLIII annum. funere publico elatus eſt.

Opilius deinde *Macrinus*, qui præfectus prætorio erat, cum filio *Diadumeno* facti Imperatores, nihil memorabile ex temporis brevitate geſſerunt. nam imperium eorum duum menſium, & unius anni fuit: ſeditione militari ambo pariter occiſi ſunt.

Creatus eſt poſt hos *M. Aurelius Antoninus*: Hic Antonini Caracallæ filius putabatur: ſacerdos autem Heliogabali templi erat. Is cum Romam [ingenti] & militum & Senatus exſpectatione veniſſet, probris ſe omnibus contaminavit. Impudiciſſime, & obſcœniſſime vixit: bienniοque poſt & VIII menſibus tumultu interfectus eſt militari, & cum eo mater Semia Syra. Succeſſit huic *Aurelius Alexander*, ab exercitu *Cæſar*, à Senatu *Auguſtus* nominatus: juvenis admodum: ſuſceptoque adverſus Perſas bello, Xerxem eorum regem glorioſiſſime vicit. militarem diſciplinam ſeveriſſime rexit. quaſdam tumultuantes legiones integras exauctoravit. Aſſeſſorem habuit, vel ſcrinii magiſtrum, Vlpianum, juris conditorem. Romæ quoque favorabilis fuit. Periit in Gallia, militari tumultu, XIII imperii anno, & die VIII, in matrem ſuam Mammæam unice pius.

EVTROPII
(BREVIARII)
LIBER IX.

POST hunc *Maximinus* ex corpore militari primus ad imperium acceſſit, ſola militum volun-

luntate, cum nulla Senatus interceſſiſſet auctoritas, neque ipſe ſenator eſſet. Is bello adverſus Germanos feliciter geſto, cum à militibus eſſet Imperator appellatus, à Pupieno Aquilejæ occiſus eſt, deſerentibus eum militibus ſuis, cum filio adhuc puero; cum quo imperaverat triennio, & paucis diebus.

Poſtea tres ſimul Auguſti fuerunt, *Pupienus*, *Balbinus* & *Gordianus*: duo ſuperiores obſcuriſſimo genere, Gordianus nobilis: quippe cujus pater ſenior Gordianus conſenſu militum, cum proconſulatum Africæ gereret, Maximino imperante, princeps [fuiſſet] electus. Itaque cum Romam veniſſent Balbinus & Pupienus, in palatio interfecti ſunt, ſoli Gordiano imperium reſervatum. *Gordianus*, admodum puer, cum Tranquillinam Romæ duxiſſet uxorem, Janum geminum aperuit: & ad Orientem profectus Parthis bellum intulit, qui jam moliebantur erumpere. quod quidem mox feliciter geſſit, prœliisque ingentibus Perſas afflixit. Rediens, haud longe à Romanis finibus interfectus eſt fraude Philippi, qui poſt eum imperavit. Miles ei tumulum xx milliario à Circeſſo, quod caſtrum nunc Romanorum eſt, Euphrati imminens, ædificavit: exſequias Romam revexit, ipſum Divum appellavit.

Philippi duo, filius & pater, Gordiano occiſo, imperium invaſerunt: atque exercitu incolumi deducto, ad Italiam è Syria profecti ſunt. His imperantibus, milleſimus annus Romæ urbis ingenti ludorum apparatu ſpectaculorumque celebratus eſt. Ambo inde ab exercitu interfecti ſunt: ſenior Philippus Veronæ, Romæ junior. Annis v imperaverunt, inter Divos tamen relati ſunt.

Poſt hos *Decius* è Pannonia inferiore, Bubaliæ na-

natus, imperium ſumpſit. Bellum civile quod in Gallia motum fuerat, oppreſſit. filium ſuum Cæſarem fecit. Romæ lavacrum ædificavit. Cum biennio ipſe & filius ejus imperaſſent, uterque in barbarico interfecti ſunt, & inter Divos relati.

Mox Imperatores creati ſunt, *Gallus Hoſtilianus*, & Galli filius *Voluſianus*. Sub his *Æmylianus* in Mœſia res novas molitus eſt: ad quem opprimendum cum ambo profecti eſſent, Interamnæ interfecti ſunt, non completo biennio. Nihil omnino clarum geſſerunt. Sola peſtilentia & morbis atque ægritudinibus notus eorum principatus fuit.

Æmylianus obſcuriſſime natus, obſcurius imperavit, ac tertio menſe exſtinctus eſt.

Hinc *Licinius Valerianus* in Rhætia & Norico agens, ab exercitu *Imperator*, & mox Auguſtus eſt factus. *Gallienus* quoque Romæ à Senatu *Cæſar* eſt appellatus. Horum imperium Romano nomini perncioſum, & pæne exitiabile fuit, vel infelicitate principum, vel ignavia. Germani Ravennam uſque venerunt. Valerianus in Meſopotamia bellum gerens, à Sapore Perſarum rege ſuperatus eſt: mox etiam captus, apud Parthos ignobili ſervitute conſenuit.

Gallienus, cum adoleſcens factus eſſet Auguſtus, imperium primum feliciter, mox commode, ad ultimum pernicioſe geſſit. Nam juvenis in Gallia & Illyrico multa ſtrenue fecit, occiſo apud Murſiam *Ingenuo*, qui purpuram ſumpſerat, & *Trebelliano*. Diu placidus & quietus: mox in omnem laſciviam diſſolutus, tenendæ Reipubl. habenas probroſa ignavia & deſperatione relaxavit. Alamanni vaſtatis Galliis in Italiam irruperunt. Dacia quæ à Trajano ultra Danubium fuerat adjecta, amiſſa eſt. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, vaſta-

vaſtata per Gotthos. Pannonia à Sarmatis Quadisque populata eſt. Germani uſque ad Hiſpanias penetraverunt, & civitatem nobilem Tarraconem expugnaverunt. Parthi, Meſopotamia occupata, Syriam ſibi cœperunt vindicare. Tum jam deſperatis rebus, & deleto pene imperio Romano, *Poſthumus* in Gallia, obſcuriſſime natus, purpuram ſumpſit: & per annos decem ita imperavit, ut conſumptas pæne provincias ingenti virtute & moderatione reparaverit. qui ſeditione militum interfectus eſt, quod Moguntiacum, quæ adverſum eum rebellaverat, Lolliano res novas moliente, diripiendam militibus tradere noluiſſet. Poſt eum *Marius* utiliſſimus opifex purpuram accepit: & ſecundo die interfectus eſt. *Victorinus* poſtea Galliarum accepit imperium, vir ſtrenuiſſimus: ſed cum nimiæ libidinis eſſet, & matrimonia aliena corrumperet, Agrippinæ occiſus eſt, Acturio quodam machinante dolum, imperii ſui anno ſecundo. Huic ſucceſſit *Tetricus* Senator, qui Aquitaniam honore præſidis adminiſtrans, abſens à militibus imperator electus eſt, & apud Burdegalam purpuram ſumpſit. ſeditiones multas militum pertulit. Sed dum hæc in Gallia geruntur, in Oriente per Odenatum Perſæ victi ſunt, defenſa Syria, recepta Meſopotamia. uſque ad Cteſiphontem Odenatus penetravit. Ita Gallieno Rempub. deſerente, Romanum imperium in Occidente per Poſthumum, per Odenatum in Oriente ſervatum eſt. Gallienus interea Mediolani cum fratre Valeriano occiſus eſt, imperii anno nono: *Claudius*que ei ſucceſſit, à militibus electus, à Senatu appellatus Auguſtus. Hic Gotthos, Illyricum Macedoniamque vaſtantes, ingenti prœlio vicit. parcus vir, ac modeſtus, & juſti tenax, at-

que Reip. gerendæ idoneus: qui tamen intra biennium [imperii] morbo interiit, & Divus appellatus eſt. Senatus ingenti eum honore decoravit; ſcilicet ut in curia clypeus ipſi aureus, item in Capitolio ſtatua aurea poneretur.

Quintilius poſt eum, Claudii frater, conſenſu militum Imperator electus eſt: vir unica moderationis & civilitatis laude æquandus fratri vel præponendus. conſenſu Senatus appellatus Auguſtus, ſeptimodecimo die imperii occiſus eſt.

Poſt eum *Aurelianus* ſuſcepit imperium, Dacia ripenſi oriundus, vir in bello potens, animi tamen immodici, & ad crudelitatem propenſioris: quique Gothos ſtrenuiſſime vicit. Romanam ditionem ad fines priſtinos, varia bellorum felicitate revocavit. ſuperavit in Gallia *Tetricum* apud Catalaunos, ipſo Tetrico prodente exercitum ſuum, cujus aſſiduas ſeditiones ferre non poterat: quin etiam per litteras occultas Aurelianum ita fuerat deprecatus, ut inter alia verſu Virgiliano uteretur; *Eripe me his invicte malis*. *Zenobiam* quoque occiſo marito Odenato, qui Orientem tenebat, haud longe ab Antiochia non ſine gravi prœlio cepit: ingreſſusque Romam, nobilem triumphum quaſi receptor Orientis Occidentisque egit; currum præcedentibus Tetrico & Zenobia: qui quidem Tetricus etiam corrector Lucaniæ poſtea fuit, ac privatus diutiſſime vixit. Zenobia autem, poſteros, qui adhuc manent Romæ, reliquit. Hoc imperante etiam *Monetarii* in Urbe rebellaverunt. vitiatis pecuniis, & Feliciſſimo Rationali interfecto: quos Aurelianus victos, ultima crudelitate compeſcuit; plurimos nobiles capite damnavit: ſævus & ſanguinarius, ac neceſſarius magis in quibuſdam, quam in ullo amabilis Imperator: trux omni tempore, etiam filii ſororis interfector: diſcipli-

ciplinæ tamen militaris & morum diſſolutorum magna ex parte corrector. Urbem Romam muris firmioribus cinxit; templum Soli ædificavit; in quo infinitum auri gemmarumque conſtituit. Provinciam Daciam, quam Trajanus ultra Danubium fecerat, intermiſit, vaſtato omni Illyrico & [Mœſia, deſperans eam poſſe retineri: abductosque Romanos ex urbibus & agris Daciæ,] in media Mœſia collocavit: & eſt in dextera Danubio in mare fluenti, cum antea fuerit in læva. Occiditur ſervi ſui fraude, qui ad quoſdam militares viros amicos ipſius nomina pertulit annotata, falſo manum ejus imitatus, tamquam Aurelianus ipſos pararet occidere. itaque ut præveniretur ab iisdem, interfectus eſt in itineris medio, quod inter Conſtantinopolim & Heracleam eſt ſtratæ veteris. locus Cænophrurium appellatur. mors tamen ejus inulta non fuit. Meruit quoque inter Divos referri. Imperavit annos V, menſes VI.

Tacitus poſt hunc ſuſcepit imperium, vir egregie moratus, & Reip. gerendæ idoneus. nihil tamen clarum potuit oſtendere, intra VI menſem imperii morte præventus. *Florianus*, qui Tacito ſucceſſerat, duobus menſibus, & diebus XX, in imperio fuit, neque quidquam dignum memoria egit.

Poſt hunc *Probus*, vir illuſtris gloria militari, ad adminiſtrationem Reipubl. acceſſit. Gallias à barbaris occupatas ingenti prœliorum felicitate reſtituit. Quoſdam imperium uſurpare conatos, ſcilicet *Saturninum* in Oriente, *Proculum* & *Bonoſum* Agrippinæ, certaminibus oppreſſit. Vineas Gallos & Pannonios habere permiſit. opere militari Almum montem apud Sirmium, & Aureum apud Mœſiam ſuperiorem, vineis conſevit, & provincialibus colendos dedit. Hic cum bella innumera geſſiſſet, pace parta, dixit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

brevi milites neceſſarios non futuros. vir acer ac ſtrenuus, juſtus, & qui Aurelianum æquaret gloria militari, morum tamen civilitate ſuperaret. Interfectus eſt tamen Sirmii tumultu militari in turre ferrata. Imperavit annos ſex, menſes IV.

Poſt hunc *Carus* eſt factus Auguſtus, Narbonæ natus in Gallia: qui confeſtim *Carinum* & *Numerianum* filios Cæſares fecit; cum quibus regnavit duobus annis. ſed dum bellum adverſum Sarmatas gerit, nuntiato Perſarum tumultu, ad Orientem profectus, res contra Perſas nobiles geſſit: ipſos prœlio fudit: Seleuciam & Cteſiphontem urbes nobiliſſimas cepit: & cum caſtra ſupra Tigridem haberet, ictu divini fulminis periit. *Numerianus* quoque filius ejus, quem ſecum ad Perſas duxerat, adoleſcens egregiæ indolis, cum oculorum dolore correptus, lecticula veheretur, impulſore Apro, qui ſocer ejus erat, per inſidias occiſus eſt. & cum dolo occultaretur ipſius more, [quouſque Aper invadere poſſet imperium,] fœtore cadaveris prodita eſt. milites enim qui eum ſequebantur, fœtore commoti, diductis lecticulæ palliis, poſt aliquot dies mortem ejus notam habere potuerunt. Interea *Carinus*, quem Cæſarem, in Parthos proficiſcens Carus, in Illyrico, Gallia, Italia, reliquerat, omnibus ſe ſceleribus coinquinavit: plurimos innoxios fictis criminibus occidit: matrimonia nobilia corrupit: condiſcipulis quoque, qui cum in auditorio vel levi fatigatione taxaverant, pernicioſus fuit. Ob quæ [omnibus hominibus] inviſus, non multo poſt pœnas dedit. Nam de Perſide victa exercitus rediens, cum Carum Auguſtum fulmine, Numerianum Cæſarem inſidiis perdidiſſet, *Diocletianum* Imperatorem creavit, Dalmatia oriundum, virum obſcuriſſime natum: adeo ut à pleriſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

que ſcribæ filius, à nonnullis Anulini ſenatoris libertinus fuiſſe credatur. Is prima militum concione juravit, Numerianum nullo ſuo dolo interfectum. & cum juxta eum Aper, qui Numeriano inſidias fecerat, conſtitiſſet, in conſpectu exercitus manu Diocletiani [gladio] percuſſus eſt. Poſtea Carinum, omni odio & deteſtatione viventem, apud Murgum ingenti prœlio vicit, proditum ab exercitu ſuo, quem fortiorem habebat, certe deſertum inter Viminatium atque Aureum montem. Ita rerum Romanarum potitus, cum tumultum ruſticani in Gallia concitaſſent, & factioni ſuæ Bagaudarum nomen imponerent, duces autem haberent Amandum & Ælianum, ad ſubigendos eos Maximianum Herculium Cæſarem miſit; qui levibus prœliis agreſtes domuit, & partem Galliæ reformavit. Poſt hæc tempora etiam *Carauſius*, qui viliſſime natus, in ſtrenuo militiæ ordine famam egregiam fuerat conſecutus, cum apud Bononiam per tractum Belgicæ & Armoricæ pacandum mare accepiſſet, quod Franci & Saxones infeſtabant; multis barbaris ſæpe captis, nec præda integra, aut provincialibus reddita, aut Imperatoribus miſſa, cum ſuſpicio eſſe cœpiſſet, conſulto ab eo admitti barbaros, ut tranſeuntes cum præda exciperet, atque hac ſe occaſione ditaret; à Maximiano juſſus occidi, purpuram ſumpſit, & Britannias occupavit. Ita cum per omnem orbem terrarum res turbatæ eſſent, [&] Carauſius in Britanniis rebellaret, Achilleus in Ægypto, Africam Quinquegentiani infeſtarent, Narſeus Orienti bellum inferret; Diocletianus *Maximianum Herculium* ex Cæſare fecit Auguſtum, *Conſtantium* & *Maximianum* Cæſares: quorum Conſtantius per filiam nepos Claudii traditur, Maximianus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Galerius in Dacia haud longe à Sardica natus, atque ut eos[etiam] affinitate conjungeret, Conſtantius privignam Herculii Theodoram accepit, ex qua poſtea ſex liberos Conſtantini fratres habuit: Galerius filiam Diocletiani Valeriam: ambo uxores, quas habuerant, repudiare compulſi. Cum Carauſio tamen, cum bella fruſtra tentata eſſent contra virum rei militaris peritiſſimum, ad poſtremum pax convenit, cum poſt ſeptennium *Allectus* ſocius ejus occidit, atque ipſe poſt eum Britannias triennio tenuit: qui ductu Aſclepiodoti præfecti prætorio eſt oppreſſus. Ita Britanniæ decimo anno receptæ. Per idem tempus à Conſtantio Cæſare in Gallia pugnatum eſt: circa Lingones, die una adverſam & ſecundam fortunam expertus eſt. nam cum repente barbaris ingruentibus, intra civitatem eſſet coactus, tam præcipiti neceſſitate, ut clauſis portis, in murum funibus tolleretur, vix quinque horis mediis adventante exercitu, LX fere millia Alamannorum cecidit. Maximianus quoque Auguſtus bellum in Africa profligavit, domitis Quinquegentianis, & ad pacem redactis. Diocletianus obſeſſum Alexandriæ Achilleum, VIII fere menſe ſuperavit, eumque interfecit. victoria acerbe uſus eſt. totam Ægyptum gravibus proſcriptionibus cædibuſque fœdavit. Ea tamen occaſione ordinavit provide multa, & diſpoſuit, quæ ad noſtram ætatem manent. Galerius Maximianus primo adverſum prœlium, exin ſecundum habuit, inter Callinicum Carraſque congreſſus, cum inconſulte magis quam ignave dimicaſſet. admodum enim parva manu cum copioſiſſimo hoſte commiſit. Pulſus igitur, & ad Diocletianum profectus, cum ei in itinere occurriſſet, tanta inſolentia fertur à Diocletiano exceptus, ut per aliquot paſſuum millia purpuratus

tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tradatur ad vehiculum cucurriſſe. Mox tamen per Illyricum Mœſiamque contractis copiis, rurſus cum Narſeo Ormiſdæ & Saporis avo in Armenia majore pugnavit ſucceſſu ingenti, nec minore conſilio ſimulque fortitudine: quippe qui etiam ſpeculatoris munus cum altero ac tertio equite ſuſceperit. pulſo Narſeo, caſtra ejus diripuit; uxores, ſorores, liberos ſuſcepit; infinitam extrinſecus Perſarum nobilitatem, gazam Perſicam copioſiſſimam: ipſum in ultimas regni ſolitudines coëgit. quare à Diocletiano, in Meſopotamia [cum præſidiis] tum morante, ovans regreſſus, ingenti honore ſuſceptus eſt. Varia deinceps & ſimul & viritim bella geſſerunt, Carpis & Baſternis ſubactis, Sarmatis victis: quarum nationem ingentes captivorum copias in Romanis finibus locaverunt. Diocletianus moratus callide fuit, ſagax præterea, & admodum ſubtilis ingenio, & qui ſeveritatem ſuam aliena invidia vellet explere: diligentiſſimus tamen & ſollertiſſimus princeps; & qui in imperio Romano primus regiæ conſuetudinis formam magis quam Romanæ libertatis invexit; adorarique ſe juſſit, cum ante eum cuncti ſalutarentur: ornamenta gemmarum veſtibus calceamentisque indidit. Nam prius imperii inſigne in chlamyde purpurea tantum erat: reliqua communia. Herculius autem, propalam ferus, & incivilis ingenii, aſperitatem ſuam etiam vultus horrore ſignificans. Hic naturæ ſuæ indulgens, Diocletiano in omnibus eſt ſeverioribus conſiliis obſecutus. Cum tamen ingraveſcente ævo, parum ſe idoneum Diocletianus moderando imperio eſſe ſentiret, auctor Herculio fuit, ut in privatam vitam concederent, & ſtationem tuendæ Reip. viridioribus junioribusque mandarent. cui ægre collega obtemperavit. ta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

men uterque una die, privato habitu, imperii inſigne mutavit, Nicomediæ Diocletianus, Herculius Mediolani, poſt triumphum inclytum quem Romæ ex numeroſis gentibus egerant, pompa ferculorum illuſtri, qua Narſei conjuges [ſororeſque] & liberi ante currum ducti ſunt. Conceſſerunt tum Salonas unus, alter in Lucaniam. Diocletianus privatus in villa quæ haud procul à Salonis eſt, præclaro otio ſenuit; inuſitata virtute uſus; ut ſolus omnium poſt conditum Romanum imperium, ex tanto faſtigio ſponte ad privatæ vitæ ſtatum civilitatemque remearet. Contigit igitur ei, quod nulli poſt natos homines, ut cum privatus obiſſet, inter Divos tamen referretur.

EVTROPII (BREVIARII)

LIBER X.

His igitur abeuntibus, ad adminiſtrationem Reipublicæ *Conſtantius* & *Galerius* Auguſti creati ſunt; diviſusque inter eos Romanus orbis; ut Galliam, Italiam, Africam Conſtantius; Illyricum, Aſiam, Orientem Galerius obtineret; ſumptis duobus Cæſaribus. Conſtantius tamen, contentus dignitate Auguſti, Italiæ atque Africæ adminiſtrandæ ſollicitudinem recuſavit. vir egregius, & præſtantiſſimæ civilitatis; divinis provincialium ac privatorum ſtudiis, fiſci commoda non admodum affectans, ducensque melius, publicas opes à privatis haberi, quam intra unum clauſtrum reſervari. adeo autem cultus modici, ut feriatis diebus, ſi [cum] amicis numeroſioribus eſſet epulandum, privatorum eis argento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

gento oſtiatim petito triclinia ſternerentur. Hic non modo amabilis, ſed etiam venerabilis Gallis fuit: præcipue quod Diocletiani ſuſpectam prudentiam & Maximiani ſanguinariam temeritatem imperio ejus evaſerant. Obiit in Britannia, Eboraci, principatus anno tertiodecimo; atque inter divos relatus eſt.

Galerius, vir & probe moratus, & egregius in re militari, cum Italiam quoque, ſinente Conſtantio, adminiſtrationi ſuæ acceſſiſſe ſentiret, Cæſares duos creavit. Verum Conſtantio mortuo, *Conſtantinus*, ex obſcuriore matrimonio ejus filius, in Britannia creatus eſt Imperator, & in locum patris exoptatiſſimus moderator acceſſit. Romæ interea prætoriani, excitato tumultu, *Maxentium* Herculii filium, qui haud procul ab Urbe in via publica morabatur, Auguſtum nuncupaverunt. Quo nuncio Maximianus Herculius ad ſpem erectus reſumendi faſtigii, quod invitus amiſerat, Romam advolavit è Lucania, quam ſedem privatus elegerat, in agris amœniſſimis conſeneſcens: Diocletianumque etiam per litteras adhortatus eſt, ut depoſitam reſumeret poteſtatem: quas ille irritas habuit. ſed adverſum motum prætorianorum atque Maxentii, *Severus* Cæſar Romam, miſſus à Galerio, cum exercitu venit: obſidensque Urbem, militum ſuorum ſcelere deſertus eſt, auctæ Maxentio opes, confirmatumque imperium. Severus fugiens, Ravennæ interfectus eſt. Herculius tamen Maximianus, poſt hæc in concione exercitus filium Maxentium denudare conatus, ſeditionem & convitia militum tulit. Inde ad Gallias profectus eſt, dolo compoſito, tamquam à filio eſſet expulſus, ut Conſtantino genero jungeretur: moliens tamen Conſtantinum reperta occaſione interficere, qui in Galliis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

& militum & provincialium ingenti jam favore regnabat, cæſis Francis, atque Alamannis, captiſque eorum regibus: quos etiam beſtiis, cum magnificum ſpectaculum muneris paraſſet, objecit. Detectis igitur inſidiis per Fauſtam filiam quæ dolum viro enuntiaverat, profugit Herculius Maſſiliam, ibique oppreſſus, (ex ea etenim navigare ad filium præparabat) pœnas dedit juſtiſſimo exitu, vir ad omnem aſperitatem ſævitiamque proclivus, infidus, incommodus, civilitatis penitus expers.

Per hoc tempus *Licinius* à Galerio Imperator eſt factus, Dacia oriundus, notus ei antiqua conſuetudine, & in bello quod adverſus Narſeum geſſerat, ſtrenuis laboribus & officiis acceptus: mors Galerii confeſtim ſecuta eſt. Reſpub. tum ab [his] quatuor imperatoribus tenebatur, Conſtantino & Maxentio, filiis Auguſtorum, Licinio & Maximino, novis hominibus. Quinto tamen Conſtantinus imperii ſui anno bellum adverſum Maxentium civile commovit, copias ejus multis prœliis fudit: ipſum poſtremo Romæ adverſus nobiles omnibus exitiis ſævientem, apud pontem Milvium vicit, Italiaque eſt potitus. Non multo poſt deinceps in Oriente quoque adverſus Licinium *Maximinus* res novas molitus, vicinum exitium fortuita apud Tarſum morte prævenit.

Conſtantinus tamen, vir ingens, & omnia efficere nitens quæ animo præparaſſet, ſimul principatus totius orbis affectans, Licinio bellum intulit, quamvis neceſſitudo illi & affinitas cum eo eſſet: nam ſoror ejus Conſtantia, nupta Licinio erat. ac primo eum in Pannonia, ſecundo ingenti apparatu bellum apud Cibalas inſtruentem, repentinus oppreſſit: omnique Dardania, Mœſia, Macedonia potitus, numeroſas provincias occupavit.

Varia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Varia deinceps inter eos bella, & pax reconciliata, ruptaque eſt. Poſtremo Licinius navali & terreſtri prælio victus apud Nicomediam, ſe dedidit, & contra religionem ſacramenti Theſſalonicæ privatus occiſus eſt. Eo tempore res Romana ſub uno Auguſto & tribus Cæſaribus (quod nunquam alias) fuit, cum liberi Conſtantini Galliæ, Orienti, Italiæque præeſſent. Verum inſolentia rerum ſecundarum aliquantum Conſtantinum ex illa favorabili animi docilitate mutavit. Primum neceſſitudines perſecutus, egregium virum, & ſororis filium, commodæ indolis juvenem, interfecit, mox uxorem; poſt, numeroſos amicos. Vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumeræ in eo animi corporiſque virtutes claruerunt. militaris gloriæ appetentiſſimus, fortuna in bellis proſpera fuit, verum ita, ut non ſuperaret induſtriam. Nam etiam Gotthos poſt civile bellem varie profligavit, pace his ad poſtremum data, ingentemque apud barbaras gentes memoriam gratiæ collocavit. Civilibus artibus & liberalibus ſtudiis deditus: affectator juſti amoris, quem omnino ſibi & liberalitate & docilitate quæſivit. ſicut in nonnullos amicos dubius, ita in reliquos egregius: nihil occaſionum prætermittens, quo opulentiores eos clarioreſque præſtaret. Multas leges rogavit, quasdam ex bono & æquo, pleraſque ſuperfluas, nonullas ſeveras. primuſque Vrbem nominis ſui ad tantum faſtigium evehere molitus eſt, ut Romæ æmulam faceret. Bellum adverſum Parthos moliens, qui jam Meſopotamiam fatigabant, uno & trigeſimo anno imperii, ætatis ſexto & ſexageſimo, Nicomediæ in villa publica obiit. denuntiata mors etiam per crinitam ſtellam, quæ inuſitatæ magnitudinis aliquamdiu ful-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſit. eam Græci *κομήτην* vocant. atque inter divos meruit referri.

Succeſſores filios tres reliquit, atque unum fratris filium. verum *Dalmatius* Cæſar proſperrima indole, neque patruo abſimilis, haud multo poſt oppreſſus eſt factione militari, & Conſtantio patruele ſuo ſinente potius quam jubente. *Conſtantinum* porro, fratri bellum inferentem, & apud Aquilejam inconſultius prœlium aggreſſum, *Conſtantis* duces interemerunt. ita Reſpubl. ad duos Auguſtos redacta eſt. Conſtantis imperium, ſtrenuum aliquamdiu & juſtum fuit; mox cum & valetudine improſpera, & amicis pravioribus uteretur, ad gravia vitia converſus, cum intolerabilis provincialibus, militibus injucundus eſſet, factione *Magnentii* occiſus eſt. Obiit autem non longe ab Hiſpaniis, in caſtro cui Helenæ nomen eſt, anno imperii XVII, ætatis trigeſimo: rebus tamen plurimis ſtrenue in militia geſtis; exercituique per omne vitæ tempus ſine gravi crudelitate terribilis. Diverſa Conſtantii fortuna fuit. à Perſis enim multa & gravia perpeſſus; ſæpe captis oppidis, obſeſſis urbibus, cæſis exercitibus. nullumque ei contra Saporem proſperum prœlium fuit: niſi quod apud Singaram, haud dubiam victoriam ferocia militum amiſit; qui pugnam ſeditioſe & ſtolide, contra rationem belli, die jam præcipiti popoſcerunt. Poſt Conſtantis necem, Magnentio Italiam, Africam, Gallias, obtinente, etiam Illyricum res novas habuit, *Veteranione* ad imperium conſenſu militum electo: quem grandævum jam, & cunctis amabilem diuturnitate & felicitate militiæ, ad tuendum Illyricum principem creaverunt: virum probum, & morum veterum, ac jucundæ civilitatis: ſed omnium liberalium artium expertem; adeo ut ne elementa quidem pri-

prima litterarum, niſi grandævus, & jam Imperator, acceperit. Sed à Conſtantio, qui ad ultionem fraternæ necis, bellum civile commoverat, abrogatum eſt Veteranioni imperium: qui novo inuſitatoque more, conſenſu militum deponere inſigne compulſus eſt. Romæ quoque tumultus fuit; *Nepotiano* Conſtantini ſororis filio, per gladiatoriam manum imperium invadente: qui ſævis exordiis dignum exitum nactus eſt. vigeſimo enim atque octavo die à Magnentianis ducibus oppreſſus pœnas dedit: caputque ejus pilo per Urbem circumlatum eſt. Graviſſimæ proſcriptiones & nobilium cædes fuerunt.

Non multo poſt Magnentius apud Murſam profligatus acie eſt, ac pæne captus: ingentes Romani imperii vires ea dimicatione conſumptæ ſunt, ad quælibet (bella) externa idoneæ, quæ multum triumphorum poſſent ſecuritatisque conferre. Orienti mox à Conſtantio Cæſar eſt datus, patrui filius *Gallus*: Magnentiusque diverſis prœliis victus, vim vitæ ſuæ apud Lugdunum attulit, imperii anno tertio, menſe ſeptimo: frater quoque ejus Senonis; quem ad tuendas Gallias Cæſarem miſerat.

Per hæc tempora etiam à Conſtantio, multis incivilibus geſtis, Gallus Cæſar occiſus eſt: vir natura ferus, & ad tyrannidem pronior, ſi ſuo jure imperare licuiſſet. *Sylvanus* quoque in Gallia res novas molitus, ante diem trigeſimum exſtinctus eſt. (Solus in imperio Romano eo tempore Conſtantius Princeps & Auguſtus fuit.) Mox *Iulianum* Cæſarem ad Gallias miſit, patruelem ſuum, Galli fratrem; tradita ei in matrimonium ſorore; cum multa oppida Barbari expugnaſſent, alia obſiderent, ubique fœda vaſtitas eſſet, Romanumque imperium non dubia jam calamitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tate nutaret : à quo modicis copiis apud Argentoratum Galliæ urbem ingentes Alamannorum copiæ exſtinctæ ſunt, rex nobiliſſimus captus; Galliæ reſtitutæ. multa poſtea per eundem Julianum egregie adverſum barbaros geſta ſunt, ſubmotique ultra Rhenum Germani, & finibus ſuis Romanum imperium reſtitutum. Neque multo poſt, cum Germanici jam exercitus à Galliarum præſidio tollerentur, conſenſu militum Julianus factus Auguſtus eſt : interjectoque anno, ad Illyricum obtinendum profectus (eſt,) Conſtantio Parthicis bellis occupato : quibus rebus cognitis, ad bellum civile converſus, in itinere obiit, inter Ciliciam Cappadociamque, anno imperii octavo & XXX, ætatis quinto & XL : meruitque inter divos referri : vir egregiæ tranquillitatis, placidus, nimis amicis & familiaribus credens, mox etiam uxoribus deditior : qui tamen primis imperii annis ingenti ſe modeſtia egerit : familiarium etiam locupletator; neque inhonoros ſinens, quorum laborioſa expertus fuiſſet officia. ad ſeveritatem tamen propenſior, ſi ſuſpicio imperii moveretur. mitis alias : & cujus in civilibus magis quam in externis bellis ſit laudanda fortuna.

Hinc *Iulianus* rerum potitus eſt, ingentique apparatu Parthis intulit bellum, cui expeditioni ego quoque interfui. Aliquot oppida & caſtella Perſarum in deditionem accepit, vel vi oppugnavit. Aſſyriamque populatus, caſtra apud Cteſiphontem ſtativa aliquamdiu habuit : remeansque victor, dum ſe inconſultius prœliis inſerit, hoſtili manu interfectus eſt, ſexto Kalend. Julias, imperii anno ſeptimo, ætatis altero & trigeſimo : atque inter divos relatus eſt : vir egregius, & Rempubl. inſigniter moderatus, ſi per fata licuiſſet : liberalibus

libus diſciplinis apprime eruditus; Græcis doctior, atque adeo, ut Latina eruditione nequaquam cum Græca ſcientia conveniret: facundia ingenti, promptæ memoriæ & tenaciſſimæ: in quibuſdam philoſopho propior: in amicos liberalis: ſed minus diligens quam [tantum] principem decuit: fuerunt enim nonnulli, qui vulnera gloriæ ejus inferrent. in provinciales juſtiſſimus: & tributorum, quatenus ferri poſſet, oppreſſor. civilis in cunctos: mediocrem habens ærarii curam: gloriæ avidus, ac per eam animi plerumque immodici. [nimius] religionis Chriſtianæ inſectator, perinde tamen, ut cruore abſtineret. Marco Antonino non abſimilis: quem etiam æmulari ſtudebat.

Poſt hunc *Iovianus*. qui tunc domeſticus militabat, ad obtinendum imperium conſenſu exercitus electus eſt. commendatione patris quam ſua militibus notior. qui jam turbatis rebus, exercitu quoque inopia laborante, uno à Perſis atque altero prœlio victus, pacem cum Sapore neceſſariam quidem, ſed ignobilem fecit, mulctatus finibus, ac nonnulla imperii Romani parte tradita: quod ante eum annis mille centum & duobus de viginti fere, ex quo Romanum imperium conditum erat, numquam accidit. Quinetiam legiones noſtræ, ita & apud Caudium per Pontium Teleſinum, ita & in Hiſpania apud Numantiam, & in Numidia, ſub jugum miſſæ ſunt, ut nihil tamen finium traderetur. Ea pacis conditio non penitus reprehendenda foret, ſi fœderis neceſſitatem, cum integrum fuit, mutare voluiſſet: ſicut à Romanis omnibus his bellis quæ commemoravi, factum eſt. Nam & Samnitibus, & Numantinis, & Numidis, confeſtim bella illata ſunt: neque pax rata fuit. Sed dum æmulum imperii veretur intra Orientem reſidens, gloriæ parum conſuluit. Itaque iter ingreſſus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ingreſſus, atque Illyricum petens, in Galatiæ finibus repentina morte obiit: vir alias neque iners, neque imprudens. multi exanimatum opinantur nimia cruditate: inter cœnandum enim epulis indulſerat: alii odore cubiculi, quod ex recenti tectorio calcis grave quieſcentibus erat: quidam nimietate prunarum, quas gravi frigore adoleri multas juſſerat. Deceſſit imperii menſe ſeptimo. quartodecimo Kal. Martias: ætatis, ut qui plurimum ac minimum tradunt, tertio & trigeſimo anno: ac benignitate principum qui ei ſucceſſerunt, inter divos relatus eſt. nam & civilitati propior, & natura admodum liberalis fuit. Is ſtatus erat Romanæ rei, Joviano eodem & Varroniano Coſſ. anno Urbis conditæ milleſimo centeſimo & nonodecimo. Quia autem ad inclytos principes venerandoſque perventum eſt, interim operi modum dabimus. Nam reliqua ſtylo majore dicenda ſunt: quæ nunc non tam prætermittimus, quam ad majorem ſcribendi diligentiam reſervamus.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

PAULLI DIACONI,

de geſtis Romanorum ad Eutropii Hiſtoriam additus,

LIBER XI.

ANNO ab urbe condita MCXIX Valentinianus XXXVIII, è Pannonia Cibalienſi editus, cum eſſet Tribunus Scutariorum, apud Niceam Auguſtus appellatus, fratrem Valentem Conſtantinopoli in communionem regni aſſumpſit. Hujus pater Gratianus mediocri ſtirpe ortus, apud Cibalas Funerarius appellatus eſt, eo quod venalicium funem portanti, quinque milites nequiverint extorquere. Eo merito adſcitus in militiam, uſque ad Præfecti prætorio potentiam conſcendit: ob cujus apud milites commendationem, Valentiniano imperium reſiſtenti illatum eſt. Qui cum ſub Juliano Auguſto Chriſtianitatis integram fidem gereret, cum, ut dictum eſt, Scutariorum Tribunus eſſet, juſſus ab imperatore ſacrilego aut immolare idolis aut militia excedere, ſponte diſceſſit. Nec mora, Juliano interfecto, Jovinianoque mortuo, Valentinianus, qui pro nomine *Chriſti* amiſerat tribunatum, in locum perſecutoris ſui accepit imperium. Qui cum jam anno tertio imperii cum Valente fratre ageret, Gratianum filium, nec dum bene puberem, hortatu ſocrus & uxoris Auguſtum creavit. Eodem anno apud Atre-

Atrebatas vera lana de nubibus pluviæ mixta defluxit: Conſtantinopoli grando miræ magnitudinis decidens, nonnullos hominum extinxit. Procopius apud Conſtantinopolim his diebus tyrannidem invadens, apud Phrygiam ſalutarem extinctus eſt: plurimique ejus partis cæſi, atque proſcripti ſunt. Per hæc tempora terræ motus per totum orbem factus eſt. Ita mare littus egreſſum eſt, ut Siciliæ, multarumque inſularum urbes concuſſæ & ſubrutæ, innumerabiles ferme populos ruinis oppreſſerint. Valens interea ab Eudoxio Arrianæ hæreſeos Epiſcopo baptizatus, in ſæviſſimam hæreſim delapſus eſt: conatuſque catholicos perſequi, ſed fratris autoritate compreſſus eſt. Ea tempeſtate Athanaricus rex Gotthorum *Chriſtianos* in gente ſua crudeliſſime perſequitur, & ad coronam martyrii ſublimavit. Valentinianus Saxones, gentem in Oceani littoribus, & paludibus inviis ſitam, virtute atque agilitate terribilem, in Romanos fineis eruptionem meditantem, in Francorum finibus oppreſſit. Burgundionum quoque plus quam LXXX millia armatorum ripæ Rheni fluminis inſederant: qui tamen non multo poſt tempore Chriſtiani effecti ſunt. Valentinus inter hæc in Britannia ante quam tyrannidem invaderet, oppreſſus eſt. Valentinianus anno imperii ſui XI, cum Sarmatæ ſeſe per Pannonias diffudiſſent, eoſque vaſtarent, bellum in eos parans, dum apud Brigionem oppidum Quadorum legationi reſponderet, anno ejus quinto & quinquageſimo ſubita effuſione ſanguinis, quæ Græce ἀπόπληξις vocatur, voce amiſſa, ſenſu integer expiravit. quod quidem intemperantia cibi, ac ſaturitate, qua artus diffuderat, accidiſſe plures retulerunt. Fuit autem imperator egregius, vultu decens, ſolerti ingenio, animo gra-

mo gravis, moribus Aureliano ſimilis, ſermone cultiſſimus: quamquam eſſet ad loquendum parcus, ſeverus, vehemens, infeſtus vitiis, maxime avaritiæ. Severitatem ejus & parcitatem quidam crudelitatem & avaritiam interpretabantur. Acer in iis, quæ memoraturus ſum, Adrianoque proximus probatur: pingere venuſtiſſime pronus; multa meminiſſe, arma nova meditari, fingere cera ſeu limo ſimulacra, prudenter uti locis, temporibus, ſermone: atque, ut breviter concludam, ſi ei infidis hominibus quibus ſeſe quaſi fidiſſimis & prudentiſſimis dederat, carere, aut probatis uti licuiſſet, perfectus haud dubie princeps enituiſſet. Anno ab urbe condita MCXXVIII imperium Orientis IV annis, Valentiniano mortuo, tenuit: Gratiano Valentiniani filio in occidentali parte regnante, qui ſibi Valentinianum fratrem, parvulum admodum, ſocium creavit imperii. Hic enim Valentinianus, dudum laudante uxore ſua pulchritudinem Juſtinæ, ſibi eam ſociavit in matrimonio: legeſque propter illam conceſſit, ut omnes qui voluiſſent, impune bina matrimonia ſuſciperent. Nam diu populoſas fore gentes, quia hoc apud eas ſolenne eſt. Accepta ergo, ut diximus, Valentinianus Juſtina, edidit ex ipſa IV filios: Valentinianum, quem ſibi, ut præmiſimus, Gratianus ſociavit in regno, & Gratam, Juſtamque, & Gallam. Valens igitur impietatem, quam dudum meditatus fuerat, operibus explens, lege data, ut monachi militarent: nolentes per Tribunos & milites fuſtibus juſſit interfici. Quorum innumeram multitudinem per vaſtas tunc Ægypti ſolitudines diffuſam conſtat, præcipue quæ apud Nitriam martyrii conſecuta eſt palmam: ac per ſingulas ubique provincias, adverſus Catholicas eccleſias, & rectæ fidei populos, di-

verſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

verſa ſunt illata incommoda. Interea in Africę partibus, Thirmus ſeſe, excitatis Maurorum gentibus regem conſtituens, Africam, Mauritaniamque vaſtavit. Contra quem Theodoſius, Theodoſii, qui poſt imperio præfuit, pater, à Valentiniano miſſus effuſas Maurorum gentes multis præliis fregit ipſum quoque Thirmum afflictum & oppreſſum ad mortem coëgit. Qui poſtea quam experientiſſima providentia Africam compoſuiſſet: ſtimulante invidia juſſus à Valente interfici, apud Carthaginem baptizari in remiſſionem peccatorum præoptavit, ac demum glorioſa morte occumbens, percuſſori jugulum ultro præbuit. Ea tempeſtate gens Hunnorum diu inacceſſis ſecluſa montibus, repentina rabie percita, exarſit in Gotthos, eoſque conturbatos ab antiquis ſedibus expulit. Gotthi tranſito Danubio fugientes, à Valente ſine ulla fœderis pactione ſuſcepti ſunt. Deinde propter intolerabilem avaritiam Maximi ducis, fame compulſi in arma ſurgentes, victo Valentis exercitu, ſeſe per Thracias infudere, omnia cædibus incendiiſque vaſtantes. Quibus cognitis, Valens Antiochia egreſſus, cum adverſum Gotthos exercitum aptaret: ſera peccati pœnitentia ſtimulatus, Epiſcopos, cæteroſque ſanctos revocari de exiliis imperavit. Denique lacrymabili cum Gotthis bello commiſſo, ad primum Gotthorum impetum perturbatæ equitum Romanorum turmæ, nudatos pedites deſeruere. Qui mox equitatu hoſtium ſepti, ac ſagittarum nubibus obruti: inſuper cum amentes metu, huc illucque fugitarent, funditus interiere. Ipſe Imperátor cum ſagitta ſaucius, verſuſque in fugam, ob dolorem nimium ſæpe equo laberetur, atque in viliſſimam caſulam deportatus eſſet, ſupervenientibus Gotthis, igneque ſuppoſito, concrematus eſt.

Deni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Denique petentibus Gotthis, ut eis Epiſcopos mitteret, à quibus fidei rudimenta ſuſciperent: Valens doctores ad eos Arriani dogmatis miſit, ſicque univerſa illa gens effecta eſt Arriana. Juſto itaque Dei judicio ab illis igne crematus eſt, quos ipſe perfidiæ ſuccenderat igne. Gotthi vero imperatore occiſo, jam ſecuri ad urbem properant Conſtantinopolitanam, ubi adhuc Dominica Auguſta Valentis uxor multas pecunias plebi largita, ab urbis vaſtatione hoſtes ſubmovit, regnumque cognatis fideliter viriliterque ſervavit. Anno ab urbe condita MCXXXII Gratianus XL ab Auguſto, poſt mortem Valentis, VI annis imperium tenuit, quamvis jamdudum ante cum patruo Valente, & cum Valentiniano fratre regnaret. Igitur Gratianus admodum juvenis, cum inæſtimabilem multitudinem hoſtium, Romanis infuſam finibus cerneret: fretus Chriſti potentia, longe impari militum numero ſeſe in hoſtem dedit. Et continuo apud Argentariam oppidum Galliarum, formidoloſiſſimum bellum incredibili felicitate confecit. Nam plus quam XXX millia Alemannorum, minimo Romanorum detrimento, in prælio interfecta narrantur. Hoc denique ei recta fidei cultura tribuit. Nam cum uſque ad id tempus Italia Arrianæ perfidiæ morbo langueret: poſt Auxentii ſeram mortem, cum Ambroſius ex pagano judice, ſubito apud Mediolanum divino nutu Epiſcopus fuiſſet ex cunctis electus: moxque catholico baptiſmate tinctus, præſul eſſet ordinatus: cumque pro fide catholica libros Gratiano Imperatori porrexiſſet: ac reverentia, qua debuerat, ſuſceptus eſſet: univerſa ſtatim ad rectam fidem Italia repullulavit. Eo tempore in Galliis apud Tyronos, multis beatiſſimus Martinus florebat virtutibus: totoque orbe, doctrinis & ſcientia clarus,

clarus, apud Bethlehem civitatem Palæſtinæ ſitus radiabat Hieronymus. Porro Gratianus, cum animadvertiſſet, Thraciam Daciamque tanquam genitales terras poſſidentibus Gotthis, Triballisque, atque omni pernicie atrocioribus Hunnis & Alanis, extremum Romano nomini periculum inſtare, eadem proviſione, qua quondam legerat Nerva Hiſpanum virum Trajanum, per quem Reſpub. reparata eſt, accitum & ipſe nihilominus æque ab Hiſpania Theodoſium, faventibus cunctis, apud Syrmium purpuram induit, ætatis annum III & XXX agentem, Orientisque & Thraciæ ſimul imperio præfecit. Itaque Theodoſius afflictam Rempub. ira Dei, reparandam credidit miſericordia Dei, omnem fiduciam ſui ad opem *Chriſti* referens, maximas illas Scythicas gentes, formidatas cunctis majoribus, & Alexandro quoque illi magno evitatas, ac tunc extincto Romano exercitu, Romanis equis, armisque ſtructiſſimas, hoc eſt, Alanos, Hunnos, & Gotthos, incunctanter aggreſſus, magnis multisque præliis vicit: urbem Conſtantinopolim victor intravit. Et ne parvam ipſam Romani exercitus manum aſſidue bellando detereret: extemplo fœdus cum Athanarico rege Gotthorum percuſſit. Athanaricus Conſtantinopolim ad Theodoſium venit: quem ille mira animi jucunditate & affectione recepit. Denique cum urbem Athanaricus intraſſet, & tam ædificia civitatis, quam exornati quaſi ad diem feſtum populi frequentiam cerneret, ac per ſingula mente inhæreret: cumq; deinceps imperatoris regiam ingreſſus, obſequia, officiaque diverſa conſpiceret: *Sine dubio*, inquit, *Deus terrenus eſt imperator: contra quem quicunque manus levare niſus fuerit, ipſe ſui ſanguinis reus extitit.* Nec mora tamen ſupervenienτe valetudine, rebus humanis exceſſit. Cujus exe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

exequias imperator ipſe præcedens, dignæ cum ſepulturæ tradidit. Ac univerſæ Gotthorum gentes, rege defuncto, aſpicientes virtutem, benignitatemque imperatoris Theodoſii, Romano ſeſe imperatori dediderunt. In iisdem etiam diebus Parthi, cæteræque barbaræ nationes Romano prius nomini inimicæ, ultro Conſtantinopolim ad Theodoſium miſere legatos, pacemque ſupplices poposcerunt: factumque cum eis fœdus eſt. Interea cum Theodoſius in civitate ſubactis Barbarorum gentibus, Thracias tandem ab hoſtibus liberas reddidiſſet, & Arcadium filium ſuum conſortem feciſſet imperii: Maximus, vir quidem ſtrenuus & probus, atque Auguſto dignus, niſi contra ſacramenti fidem per tyrannidem emerſiſſet, in Britannia invitus ab exercitu imperator creatus, in Galliam tranſiit. At vero Gratianus, cum exercitus negligeret, & paucos ex Alanis, quos ingenti auro ad ſe tranſtulerat, veteri ac Romano militi anteferret; adeoque Barbarorum comitatu & prope amicitia caperetur: ut nonnunquam eodem habitu iter faceret: odia contra ſe militum excitavit. Maximus ergo ab infenſis Gratiani legionibus exceptus, eundem ſubita incurſione perterritum, in Italiam tranſire meditantem, dolis circumventum interfecit, ætatis IX & XX annos habentem: fratremque ejus Valentinianum Auguſtum etiam expulit. Valentinianus in Orientem refugiens, à Theodoſio paterna pietate ſuſceptus eſt. Fuit autem Gratianus literis haud mediocriter inſtitutus. Carmen facere probatus, ornate loqui, explicare controverſias Rhetorum more: nihil aliud die noctuque agere, quam ſpiculis meditari; ſummæque voluptatis, divinæque artis credere, deſtinata ferire: parcus cibi; ſomnique ac libidinis victor: cun-

cunctisqus fuiſſet plenus bonis, ſi ad cognoſcendam Reipublicæ gerendæ ſcientiam animum intendiſſet: à qua prope alienus non modo voluntate, ſed etiam exercitio fuit.

PAVLLI DIACONI

LIBER. XII.

ANNO ab urbe condita MCXXXVIII Theodoſius, genitus patre Theodoſio, matre Thermantia, XLI imperator, interfecto per Maximum Gratiano, imperium Romani orbis obtinuit ſolus manſitque in eo annis XI. cum jam in Orientis partibus VI annis, Gratiano vivente, regnaſſet. Itaque juſtis cauſis ad bellum civile permotus: cum è duobus Auguſtis fratribus, unius interfecti ultionem, alterius reſtitutionem procuraret: ſeſe adverſum maximum tyrannum ſola fide major (nam longe minor univerſi apparatus bellici comparatione) proripuit. Aquilejæ Maximus inſederat: Andragatius comes ejus ſummam belli adminiſtrabat. Qui cum largiſſimis militum copiis, aſtuto conſilio, omnes Alpium & fluminum aditus communiſſet: dum navali expeditione incautum hoſtem prævenire parat & obruere: ſponte inſuper eadem quæ obſtruxerat clauſtra deſeruit. Ita Theodoſius nemine ſentiente Alpes intravit: atque Aquilejam improviſus adveniens, magnum hoſtem Maximum ac trucem, & ab immaniſſimis quoque Germanorum gentibus tributa ac diſpendia ſolo terrore nominis exigentem, ſine controverſia clauſit, cepit, occidit. Hanc Maximi perditionem beatus Martinus ante prædixit. Valentinianus recepto Italiæ potitus imperio eſt. Andragatius comes, cognita Maximi nece, præcipitem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

pitem ſeſe è navi in undas dedit, ac ſuffocatus eſt. Theodoſius incruentam victoriam, Deo procurante, ſuſcepit. Victorem quoque Maximi filium, quem imperatorem pater Gallis infantuli ætate reliquerat, exſtinxit. Valentinianus junior, cum n Gallias tranſiiſſet, ibique tranquille Remp. geret, apud Viennam dolo Arbogaſtis comitis ui ſtrangulatus, atque ut voluntariam ſibi conciviſſe mortem putaretur, laqueo ſuſpenſus eſt. Quo extincto, Arbogaſtes tyrannum creavit Eugenium, eligens hominem, cui titulum imperatoris imponeret, ipſe acturus imperium. Vir Barbarus, animo, conſilio, manu, audacia, potentiaque nimius: contraxit undique innumeras invitaſque copias, vel Romanorum præſidiis, vel auxiliis Barbarorum: aliis poteſtate, aliis cognatione ſubnixus. Denique extabat genere Francus, ultorque ſordidiſſimus Idolorum. Igitur Eugenius atque Arbogaſtes cum inſtructa acie Alpium tranſitus tenerent, Theodoſius expers cibi ac omni, orationi incumbens totam noctem pervigil xegit: cum tamen ſe eſſe deſtitutum à ſuis ſciet, ab hoſtibus circumſeptum neſciret: fiduciater arma corripiens, ſignoque crucis ſignum rœlio dedit: ac ſe in bellum, etiam ſi nemo ſequeretur, victor futurus immiſit. Nam conſultus oannes Anachoreta eum victorem ſpoponderat. Quem cum Arbitio hoſtilium partium comes, gnarum circumpoſitis excepiſſet inſidiis: converus mox ad reverentiam Auguſti, eum non ſolum ericulo liberavit, verum etiam auxilio inſtruxit. Cumque ad congreſſionem ventum eſſet, vehenens turbo ventorum à parte Theodoſii in ora hoium ruit, qui ab ejus parte ſpicula miſſa, valenter oſti infigeret, & hoſtili manu miſſa repelleret. Nec mora, parva ſuorum data ſtrage, victori ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Theodoſio hoſtilis exercitus proſtravit. Eugenius captus, atque interfectus eſt. Arbogaſtes ſe ſua manu percuſſit. Præmiſerat namque prius Theodoſius x millia armatorum Gothorum.quæ ab Arbogaſte comite funditus deleta ſunt. quos utique Theodoſio perdidiſſe, magis lucrum quam detrimentum fuit. Ad cujus laudem ob inſignem victoriam Poeta quidam eximius, ſed infidelis, inter cætera hos verſiculos cecinit:

O nimium dilecte Deo, tibi militat æther:
Et conjurati veniunt ad claßica venti.

Huic ferunt ſomnio nomen parentes monitos ſacraviſſe: quod in Latinum, *à Deo datum* poteſt intelligi. De hoc etiam oraculo in Aſia divulgatum eſt: eum Valenti ſucceſſurum, cujus nomen Θ, E, o atque Δ literis initiaretur. Qua cognitione principii deceptus Theodorus: cum ſibi imperium deberi præſumeret, ſceleſtæ cupidinis ſupplicia perſolvit. Fuit autem Theodoſius propagator Reip. atque defenſor eximius, moribus & corpore Trajano ſimilis, quantum ſcripta veterum & picturæ docent: à quo & originem traxit. Sic eminens ſtatus, membra eadem, par cæſaries, os ſimile; abſque eo, quod illi, aliquantulum vellendo, ſteriles genæ, neque tamen ingentes oculi erant: neſcio an tanta gratia, tantuſque flos in facie, ſeu tanta dignitas in inceſſu fuiſſet: Mens vero prorſus ſimilis: adeo, ut nihil dici queat, quod non ex libris ejus in iſtum videatur transferri. Clemens animus, miſericors, communis, ſolo habitu differre ſe à cæteris putans. In omnes honorificus: verum effuſus in bonos: ſimplicia ingenia æque diligere, erudita mirari, ſed innoxia: largiri magno animo magna: amare cives vel privato contubernio cognitos, eoſque honoribus, pecunia, beneficiis cæteris munerari, præſertim quorum erga ſe

ga ſe

ga ſe velut patrem aſpero caſu officia comprobaſſet: illa tamen, quibus Trajanus aſperſus eſt, vinolentiam ſcilicet, & cupidinem triumphandi, uſque adeo deteſtabatur, ut bella non moverit, ſed invenerit, prohibueritque lege, miniſteria laſciva pſaltriaſque commeſſationibus adhiberi: tantum pudori tribuens & continentiæ, ut conſobrinarum nuptias tanquam ſororum vetuerit. literis mediocriter doctus, ſagax plane, multumque diligens ad noſcenda geſta majorum. Execrabatur, cum legiſſet ſuperbiam dominantium, præcipue perfidos & ingratos. Iraſci ſane rebus indignis, ſed ſubito flecti: unde dilatione modica emolliebat interdum ſevera præcepta. Habuitque a Naturæ munere, quod Auguſtus à Philoſophiæ doctore. Qui cum vidiſſet eum facile commoveri; ne aſperum aliquid ſtatueret, monuit, ut ubi iraſci cœpiſſet, IV atque XX Græcas literas memoria recenſeret: ut illa concitatio, quæ momenti eſt, alio traducta, parvi temporis interjectu langueſceret. Melior haud dubie, quod eſt raræ virtutis, poſt auctam annis potentiam regalem. Auri argentique pondera ſublata à tyrannis, multis ex ſuo reſtituit. Inerat ei cura pietatis eximiæ. colere patruum tamquam genitorem: fratris mortui, ſororiſque liberos habere pro ſuis. Cognatos, affineſque, parentis animo complecti. Elegans, lætumque convivium dare, nec tamen ſumtuoſum. miſcere colloquia pro perſonis, ſtudio, dignitatibus, ſermone cum gravitate jucundo: blandus pater, concors maritus. Exercebatur neque ad illecebras, neque ad laſſitudinem: ambulationibus, cum eſſet otium, animum reficiens. Regebat valetudinem continentia veſcendi. Hujus & apud homines manſuetudo, & quanta extiterit apud Deum devotio, hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

uno monſtratur exemplo. nam cum apud Mediolanum Miſſarum fruiturus ſolemniis, eccleſiam vellet intrare: cumque beatus Ambroſius pro quodam facinore, niſi publice pœniteret, non admiſſurum ſe diceret: & prohibitionem humiliter pertulit, & ſatisfactionem non erubeſcens, indictum ab Epiſcopo pœnitentiæ modum devotus excepit. Huic ſociata in conjugio Flacilla fuit. ex qua Arcadium & Honorium genuit: qua defuncta, Gallam Valentiniani Majoris & Juſtinæ filiam, Valentiniani quoque Junioris ſororem, in matrimonium duxit. quæ ei Placidiam peperit: cui poſtea de matris nomine Gallæ cognomentum acceſſit. Itaque quinquageſimum Theodoſius annum agens ætatis, in pace apud Mediolanum rebus exceſſit humanis: utramque Remp. utriſque filiis, Arcadio & Honorio, quietam relinquens. Corpus ejus eodem anno Conſtantinopolim translatum atque ſepultum eſt.

PAVLLI DIACONI

LIBER XIII.

ANNO ab urbe condita MCXLIX Arcadius Auguſtus in Oriente factus, Honorius frater ejus in Occidente, XLII loco commune imperium diverſis tantum ſedibus tenere cœperunt. Quorum pater curam viris potentiſſimis mandaverat habere, id eſt, Rufino Orientalis aulæ, Stiliconi Occidentalis imperii. Vixitque Arcadius, poſt patris exceſſum annis XII; imperiique ſummam Theodoſio filio parvo admodum moriens tradidit. Interea Gildo comes Africæ, cognita Theodoſii morte, arbitratus minimam in parvulis ſpem fore, Africam jure proprio cœpit uſurpare. Hu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

te. Hujus frater Maſcelzer germani perfidiam horreſcens, in Italiam rediit. Gildo duos ejus filios, quos pater reliquerat, dolo circumventos occidit. Ad hunc jam hoſtem bello inſequendum Maſcelzer frater miſſus eſt. Maſcelzer jam à Theodoſio ſciens, quantam viribus deſperatiſſimis oratio hominis per fidem *Chriſti* clementiam Dei impetraret, Caprariam inſulam adiit: inde ſecum ſanctos viros adducens, cum quibus, orationibus ac jejuniis dies aliquot continuavit & noctes. Ante triduum quoque quam hoſti contiguus fieret, cernit noctu beatum Ambroſium, paulo ante defunctum, quando victoriam caperet, diem ſibi indicantem & locum: ac tertio demum die, poſt noctem orationibus hymniſque pervigilem, cum V ſolummodo millibus adverſus LXXX millia hoſtium pergens, eos Dei nutu ſine bello in deditionem accepit. Quo viſo auxiliarii Gildonis Barbari ilico terga dedere. Gildo & ipſe fugam arripiens, aſcenſa navi, cum in Africam rediiſſet, poſt aliquot dies ſtrangulatus interiit. Sane idem Maſcelzer rerum ſecundarum inſolentia tumens, eccleſiam Dei temerare auſus eſt: atque ex ea quoſdam non dubitavit extrahere. ſecuta mox pœna ſacrilegum eſt: nam poſt aliquantulum temporis ipſe punitus eſt. Interea Rufinus, cui orientalis aulæ à Theodoſio cura commiſſa eſt; malo perfidiæ depravatus, cum Barbarorum ſolatiis regnum tentaret invadere, morte juſtiſſima pœnas luit. Stilico quoque Occidentis tutor imperii, immemor collatorum beneficiorum, immemor affinitatis, nam ſocer extabat Honorii, regnum & ipſe Eucherio filio affectans, ingentia Reip. intulit mala. Nam ſæpe cum delere poſſet Barbaros, fovit eos: ſæpe Alaricum cum Gotthis ſuis vicit, ſæpe concluſit, ſæpeque dimiſit. cui quis fuerit exitus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſuo melius loco dicetur. Inter hæc omnium antiquorum præſentiumque hoſtium longe immaniſſimus Radagaſus rex Gotthorum, totam repentino impetu invadit Italiam: nam fuiſſe in ejus populo plus quam ducenta millia Gotthorum ferunt. Hic ſupra hanc incredibilem multitudinem, indomitamque virtutem Barbarus erat, & Scytha: qui omnem humani generis ſanguinem diis ſuis propinare devoverat. Invadit ilico Romam pavor infinitus: ſit omnium paganorum in urbe concurſus: declamatur à cunctis, ſe hæc ideo perpeti, quod neglecta fuerunt magnorum ſacra deorum. Magnis querelis ubique agere: & continuo de repetendis ſacris, celebrandiſque tractatur: fere in tota urbe blaſphemiæ ad nomen *Chriſti* tanquam lues aliqua probris ingravantur. Conducuntur à Romanis adverſus Radagaſum duo pagani duces, Gotthorum Sarus, & Virdinus Hunnorum. Sed non ſinit Deus rem ſuæ potentiæ, inſidelium virtute tueri. Contritus namque divinitus Radagaſus in aſpero Feſulani montis jugo, urgente undique timore, concluditur. Agminaque quibus anguſta dudum videbatur Italia, latendi ſpe in unum ac parvum montis verticem truduntur: quo cum fame & ſiti conficerentur. Rex Radagaſus ſolus ſpem fugæ ſumens, captus à Romanis, in vincula conjicitur, ac paulliſper retentus, vita privatur. Tanta vero multitudo captivorum Gotthorum fuiſſe fertur, ut in viliſſimarum pecudum modum ſingulis aureis paſſim greges hominum venderentur. Interea Alaricus Italiam ingreſſus, cum ab Honorio ſedem, qua cum ſuo exercitu conſiſtere poſſet, expeteret; Honorius deliberato conſilio, ei Gallias conceſit: qui dum ad Gallias pergens, ob recuperationem jumentorum apud Polentiam aliquantulum reſediſſet, Stilico comes

comes in perniciem Reip. Gotthos pertentans, dum eos inſidiis aggredi cuperet, belli ſummam Saulo pagano duci commiſit: qui ipſo ſacratiſſimo die Paſchæ, Gotthis nil tale ſuſpicantibus, ſuper eos irruit., magnamque eorum partem proſtravit. Nam primum perturbati Gotthi, ac propter religionem cedentes, demum arma corripiunt, more ſolito cohortantur, victoremque virtute potiori proſternunt exercitum. Hinc in rabiem furoris excitantur, captum iter deſerentes, Romam contendunt petere: cuncta, per quæ ierant, igni ferroque vaſtantes. Nec mora, venientes urbem capiunt, devaſtant, incendunt: dato tamen prius præcepto, ut ſi qui in ſancta loca, præcipue ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli Baſilicas confugiſſent, hos in primis inviolatos, ſecuroſque ſinerent: deinde quantum poſſent, prædæ inhiantes, ſanguine temperarent. Capta itaque Roma eſt MCLXIIII conditionis ſuæ anno, die ſane tertio. Sponte Gotthi urbe diſcedunt, facto aliquantarum ædium incendio, ſed ne tanto quidem, quantum olim à Cæſare factum eſt. Deinde per Campaniam, Lucaniam, Brutiamque ſimili ſtrage bacchantes, Rhegium pervenere, in Siciliam transfretare cupientes: quo cum tranſmeare aſcenſis navibus vellent, perpeſſi naufragium plures ſuorum amiſerunt. Alaricus inter hæc dum quid ageret, deliberaret: apud Conſentiam morte ſubita defunctus eſt. Gotthi Baſentum amnem de alveo ſuo captivorum labore derivantes, Alaricum in medio ejus alveo cum multis opibus ſepeliunt: amnemque meatui proprio reddentes, nequis locum ſcire poſſet, captivos qui interfuerant extinguunt. Regem deinceps Athaulfum Alarici affinem Gotthi conſtituentes, Romam redeunt; ſi quid reſidui fuit, more locuſtarum eradunt: auferentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

deinde Gallam Placidiam, Theodoſii principis filiam, ſororem Honorii: quam ſibi Athaulſus apud forum Cornelii connubio copulavit: quæ multo poſt Reip. commodo fuit. Nam ad hoc mariti animum, acerrimo ingenio ſubtilibusque blandimentis eum inflexit, ut ultro à Romanis pacem expeteret: qui ad Gallias proficiſcens apud Barcinonem fraude ſuorum occiſus eſt. Poſt quem Genſericus regnum capiens, dum pacem Romanis ſervare diſponit, & ipſe à ſuis peremptus eſt. Deinde Wallia regnandi jura ſuſcepit. ad hoc electus à Gotthis, ut pacem infringeret: ad hoc à Deo ordinatus, ut confirmaret. Interea comes Stilico Vandalorum perfidæ & doloſæ gentis genere editus, Eucherium, ut dictum eſt, filium, à puero Chriſtianorum perſequutionem meditantem, ut imperio ſubſtitueret, ante biennium Romanæ irruptionis gentes, copiis, viribuſque intolerabiles, hoc eſt Alemannorum, Suevorum, Vandalorum, Burgundionum, ultro in arma ſuſcitavit: easque pulſare Gallias voluit, ut ſub hac neceſſitate a genero in filium extorquere poſſet imperium. Tandem ubi imperatori Honorio, exercituique Romano hæc tam ingentia damna patefacta ſunt, commoto juſtiſſime exercitu, occiſus eſt Stilico: qui ut unum puerum purpuram indueret, totius humani generis ſanguinem dedit. Occiſus eſt ipſe, Eucheriuſque filius ejus, paucique cum iiſdem ſatellites tantarum molitionum puniti ſunt. Eodem tempore clariſſima loca urbis fluminibus dirupta ſunt, quæ inflammari ab hoſtibus nequiverunt. Inter hæc apud Britannias Gratianus tyrannus mox creatus occiditur. Cujus loco Conſtantinus ex infima militia propter ſolam ſpem nominis, ſine merito virtutis eligitur: qui ad Gallias tranſiens, ſæpe à Barbaris incerto fœdere

dere illuſus, detrimento magis Reip. fuit quam augmento. Tunc duo juvenes locupletes, Didymus & Veridianus, acceptis propriis ſervulis & vernaculis, ſeſe Patriamque à Barbaris & Tyranno defendere moliti ſunt. Adverſum hos Conſtantinus Conſtantem filium, ex monacho Cæſarem factum, cum quibuſdam fœderatis Barbaris in Hiſpanias miſit. Conſtans Barbarorum fultus auxilio, eos primo prœlio peremit: quibus Barbaris dum clauſtra Pyrenæi montis commiſſa fuiſſent, ab eis tota, quæ per Gallias bacchabatur, ferocitas gentium Hiſpanorum provinciis intromiſſa eſt. Itaque poſt multas ſtrages, incendia, & rapinas, tandem diviſis ſedibus, Barbari ad aratra converſi, Romanorum reſiduos ceperunt, ut ſocios, amicosque foverent.

PAVLLI DIACONI

LIBER. XIIII.

IGitur imperator Honorius, dum vires Reipub. quotidianis cerneret labefactari incommodis, virum ſtrenuum & bellicoſum Conſtantium comitem ad Gallias cum exercitu miſit. Is mox ut Galliam ingreſſus eſt, continuo Conſtantium tyrannum apud Arelatum exſtinxit. Conſtans vero ejus filius à Gerontio ſuo comite Viennæ peremptus eſt, in cujus locum Gerontius Maximum quendam ſubſtituens, à militibus ſuis jugulatur. Maximus deinde purpura exutus in Hiſpania exulans obiit: exinde Jovinus apud Gallias, mox ut aſſurrexit, cecidit. Sebaſtianus tyrannus frater ejus continuo creatus occiſus eſt. Tertullus conſul, qui ſe principem in ſenatu futurum gloriatus eſt, pari nihilominus exitu periit. Attalus à Gothis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

this Imperator effectus eſt. poſtmodum captus à Conſtantio, miſſusque Honorio, truncata manu, vitæ relictus eſt. Heraclius quoque cum Sabino genero cum tribus millibus ac ſeptingentis navibus ex Africa Romam tendens, ſed per occurſum comitis marini territus, & in fugam verſus, arrepta navi ſolus Carthaginem rediit, ibique peremptus eſt. Hos omnes Honorius optima religione, magnaque Conſtantii induſtria ſuperavit. merito ſane: nam his diebus præcipiente Honorio, favente Conſtantio, ſopitis apud Africam hæreticis, pax eccleſiis redditur: in qua fulgentiſſimus tunc apud Hipponem Regium, totiusque magiſter Eccleſiæ florebat Auguſtinus. Interea Wallia Gotthorum rex Dei judicio territus, Placidiam apud ſe honeſte habitam, exigente Conſtantio, fratri Honorio reddidit: pacemque cum eo datis obſidibus pepigit: ſeque pro Romanis adverſum Barbaros, qui Hiſpanias invaſerant, pugnaturum ſpopondit. Mittunt è contrario Wandalorum, Suevorumque reges principi Honorio legationem his verbis: *Tu cum omnibus pacem habe: omnium obſides accipe: Nos nobis confligimus: nobis perimus. Vicimus tibi. tuæ erit quæſtus Reipublicæ ſi utrique pereamus.* His itaque tantis incommodis, deo favente, ſopitis, Honorius Gallam Placidiam, germanam ſuam, Conſtantio ſuo Comiti, ſide integerrimo & ingenti viro jam dudum promiſſam, magno cunctorum gaudio ſociavit. ex qua Valentinianum filium Conſtantius genuit, qui poſtea Reipublicæ imperium geſſit. Hoc in tempore fœdus Conſtantius pepigit firmiſſimum cum rege Gotthorum Wallia, tribuens ei ad habitandum Aquitaniam Galliæ provinciam, ejusdemque provinciæ quasdam civitates vicinas. Cernens itaque Honorius ubique ſe Conſtantii virtute

& ingenio, ſeu per bella, ſeu pacis moderatione tueri, eum cunctis adnitentibus apud Ravennam in regni conſortium aſcivit. qui, necdum ſeptem menſibus evolutis, ex hac luce ſubtractus eſt. His diebus apud Bethlehem Palæſtinæ, beatiſſimus Hieronymus, expletis nonaginta & octo vitæ annis, ad Chriſtum migravit. Sequenti tempore, Maximus apud Hiſpanias, factione Joviniani, qui tunc in re militari primus habebatur, tyrannidem arripuit. Nec multo poſt ſuperati utrique & capti ab Honorii exercitu, eidem, cum apud Ravennam tricennalia ſua perageret, præſentantur. Hac tempeſtate Britanni, Scotorum Pictonumque infeſtationes non ferentes, Romam mittunt, ac ſui ſubjectione promiſſa, contra hoſtes auxilia flagitant. Quibus ſtatim ab Honorio miſſa militum legio, magnam Barbarorum multitudinem ſtravit, Cæterosque Britanniæ finibus expulit. Sed mox, ut deceſſere Romani, advectis iterum navibus, hoſtes obvia quæque ſibi conculcant ac devorant. Rurſumque advolant Romani, cæſumque hoſtem trans maria fugant. Hoc tempore dum Wandali, Alanique, Hiſpaniam infeſtarent, Honorius ad eas defenſandas, Caſtinum ducem cum exercitu dirigit: qui Caſtinus præclarum virum Bonifacium, ac bellicis artibus exercitatum, inepto & injurioſo ſuo imperio, ab expeditionis ſuæ ſocietate avertit. Bonifacius vero, periculoſum ſibi indignumque ratus eum ſequi, quem diſcordem, ſuperbientemque expertus eſſet, celeriter ſe ad portum urbis, atque inde ad Africam proripuit: magnumque poſtmodum Reip. detrimentum, totiusque Africæ cauſa excidii extitit. Caſtinus vero tanto collega ob ſuam intemperantiam privatus, nihil dignum in Hiſpaniis geſſit. Inter hæc Placidia Auguſta à fratre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Honorio pulſa, ad Orientem cum Honorio & Valentiniano filiis profecta, à Theodoſio Auguſto, Arcadii alterius germani ſui filio, honorifice libenterque ſuſcepta eſt. Honorius vero poſtquam cum minore, de quo præmiſſum eſt, Theodoſio Arcadii germani ſui filio annis XV imperaſſet, cum jam antea cum fratre XIII annis ac ſub patre XII regnaſſet, Remp., ut cupierat, pacatam relinquens, apud urbem Romam vita exemptus eſt: corpusque ejus juxta beati Petri Apoſtoli atrium in Mauſoleo ſepultum eſt. Huic ſoboles nulla fuit. Nam duæ Stiliconis filiæ, id eſt, Maria & Hermantia, una poſt alteram ei conjugio ſociatæ, utræque dei judicio inopinata morte præventæ, ex hac luce virgines migravere. Fuit ſane Honorius moribus & religione patri Theodoſio non valde abſimilis: cujus temporibus quamvis multa externa bella ſurrexerunt, vel nullo vel minimo ſanguine quieverunt. Exempto rebus humanis Honorio, fultus præſidio Caſtini magiſtri militum Joannes invadit imperium, anno ab urbe condita cIↃ C LXXVII. Theodoſius Arcadii filius, quadrageſimus tertius regum Romanorum, Orientale regebat imperium. Qui comperto patrui ſui Honorii funere, mox Valentinianum amitæ ſuæ Placidiæ filium Cæſarem effectum, cum matre ſua Auguſta ad recipiendum Occidentis dirigit regnum. Quo tempore Joannes, dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bellare poſcit, ad defenſionem ſui infirmior factus eſt. Denique veniens Placidia Auguſta & Valentinianus Cæſar, mira felicitate eum continuo opprimunt, regnique gubernacula victores arripiunt: quorum tunc milites crudeliter Ravennam depopulati ſunt, eo quod illius maxime cives tyrannicæ parti faviſſent. Caſtinum

vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

vero magiſtrum militum damnat exilio, cujus arripuiſſe factione Joannes tyrannidem credebatur. Data Aetio venia, eo quod Hunni, quos per ipſum Joannes acceperat, ejus ſtudio remeaſſent ad propria. Valentinianus igitur conſenſu totius Italiæ Imperator efficitur. Itemque ex decreto Theodoſii Auguſtus appellatur. Dum hæc geruntur, Archillas nobile oppidum Galliarum à Gotthis multa vi oppugnatum eſt: donec imminente Aetio, non impuniti abſceſſerunt. Bonifacius inter hæc apud Africam potentia gloriaque augebatur. Mittuntur adverſus eum Mavortius & Galbio: qui dum Bonifacium obſidere parant, ab eo interempti ſunt. Exinde gentibus, quæ uti navibus neſciebant, dum à concertantibus in auxilium vocantur, mare pervium factum eſt. Rurſus contra Bonifacium Sigiſuldus comes dirigitur. Bonifacius vero ſentiens ſe non poſſe tuto Africam tenere, cernensque ſibi periculum inſtare, in perniciem Reip. effervefcens, Wandalorum Alanorumque gentem, cum Genſerico ſuo rege ab Hiſpanis evocatos, Africæ intromiſit: qui cunctam pæne Africam ferro, flamma, rapinis crudeliſſime devaſtantes, catholicam inſuper fidem Arriana impietate ſubvertere. ſub hoc turbine beatiſſimus, de quo præmiſſum eſt, Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus, ne civitatis ſuæ ruinam cerneret, tertio ejus obſidionis menſe, ſex & ſeptuaginta annis vitæ expletis, ex quibus quadraginta in clericatu, ſeu Epiſcopatu transegerat, ad Chriſtum perrexit. Eodem tempore pace totius orbis, ex mirabili conſenſione, Bonifacius ab Africa ad Italiam per urbem rediit, accepta magiſtri militum dignitate. Qui cum reſiſtentem ſibi Aetium prœlio ſuperaſſet: paucis interjectis diebus, morbo exſtinctus eſt. Aetius vero, cum depoſita digni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dignitate in agro ſuo degeret, ibique cum quidam ejus æmulus repentino incurſu opprimere tentaſſet, profugit ad urbem: atque illinc ad Dalmatiam, deinde Pannonias, ad Hunnos pervenit: quorum amicitiis, auxilioque uſus, pacem principum & jus interpolatæ poteſtatis obtinuit: nec multo poſt patriciatus etiam dignitatem adeptus eſt. Poſt eam igitur, quæ præmiſſa eſt, Africæ cladem, data per Trigetium ad habitandum Wandalis Africæ portione, pax eisdem neceſſaria magis quam utilis data eſt. His etiam temporibus Gundicarium Burgundionum regem intra Gallias habitantem, Aetius patricius bello obtrivit, pacemque ei ſupplicanti conceſſit. Interea Gotthi pacis placita perturbant, & pleraque municipia vicina ſuis ſedibus occupant. Cumque eſſent maxime oppido Narbonenſi infeſti, civesque ejus longa obſidione & fame affligerent: adveniens comes Litorius, hoſtes in fugam vertit: & civitatem allata frumenti copia à fame liberavit. Dehinc anno ſequenti, bellum adverſum Gotthos, Hunnis auxiliantibus, geſtum eſt. Hac tempeſtate Genſericus apud Africam intra habitationis ſuæ limites, cupiens catholicam ſidem Arriana impietate ſubvertere, quosdam noſtrorum Epiſcopos eatenus perſecutus eſt, ut eos privatos jure baſilicarum ſuarum etiam civitatibus pelleret, cum ipſorum conſtantia nullis ſuperbiſſimi regis terroribus cederet. His denique diebus Valentinianus Auguſtus ad Theodoſium principem ſuum fratruelem Conſtantinopolim profectus eſt: filiamque ejus uxorem accepit. Per idem tempus piratæ multas inſulas præcipue Siciliam populati ſunt. Inter hæc Litorius, qui ſecunda ab Aetio patricia poteſtate Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetii gloriam ſuperare appetit, dumque Aruſpicum reſpon-

reſponſis & dæmonum ſignificationibus ſidit, pugnam cum Gotthis imprudenter conſeruit. Ac primum quidem magnam hoſtium ſtragem dedit. Poſtmodum vero ſuis pæne omnibus trucidatis, ipſe à Gotthis turpiter captus eſt. Poſtremo pax cum iisdem facta eſt, cum eam Romani poſt hujus lacrymabilis belli perniciem, humilius quam unquam antea popoſciſſent. Aetio itaque rebus, quæ in Galliis componebantur, intento, Genſericus, de cujus amicitia nihil metuebatur, Carthaginem dolo pacis invadit, omnesque opes ejus, excruciatis diverſo genere tormentorum civibus, in jus ſuum vertit: nec ab eccleſiarum ſpoliatione abſtinens, quas ſacris vaſis exinanitas, & ſacerdotum adminiſtratione privatas, non jam divini cultus loca, ſed ſuorum eſſe juſſit habitacula: in univerſum captivi populi ordinem ſævus: ſed præcipue nobilitati & religioni infeſtus: ut omnino non poſſet agnoſci, hominibus magis, an Deo bellum intuliſſet. Igitur Carthago ab Wandalis hoc modo capta eſt, annis quingentis octoginta & quinque evolutis, poſtquam Romano cœperat juri parere. Sequenti deinde anno Genſericus ad Siciliam tranſiens, dum magnis eam calamitatibus affligeret, accepto nuntio de Sebaſtiano, qui ab Hiſpaniis ad Africam tenderet, celeriter Carthaginem rediit, ratus, periculoſum ſibi ac ſuis fore, ſi vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuiſſet. Verum ille amicum ſe magis quam hoſtem videri volens, dum de regis Barbari amicitiis improviſe præſumpſit, infelici morte peremptus eſt. Poſt hoc imperator Theodoſius bellum contra Wandalos movit, Ariovindo, & Auſila, atque Germano ducibus magna cum claſſe directis, qui longis cunctationibus differentes negotiũ,

Siciliæ

Siciliæ magis oneri quam Africæ præſidio fuere. Per hæc tempora Hunnis Thracias & Illyricum ſæva populatione vaſtantibus, exercitus, qui Siciliæ morabatur, ad defenſionem orientalium provinciarum revertitur. Sub his fere diebus ita terribili terræ motu Roma concuſſa eſt: ut plurimæ ejus ædes, ædificiaque corruerint. Britanni itaque, de quibus præmiſſum eſt, cum rurſus Scotorum Pictonumque incurſionibus premerentur, mittunt Aetio epiſtolam, lacrymis ærumniſque refertam, ejuſque quantocius auxilium efflagitant. quibus cum Aetius minime annuiſſet, eo quod contra viciniores hoſtes occupatus exiſteret: quidam Britannorum ſtrenue reſiſtentes hoſtes abigunt: quidam vero coacti hoſtibus ſubjiciuntur. Denique ſubactam Picti extremam ejuſdem inſulæ partem eam ſibi habitationem fecere: nec ultra exinde hactenus valuerunt expelli. At vero reſidui Britannorum, dum continuos Scotorum impetus formidarent, ultro jam de Romanorum præſidio diffidentes, Anglicorum gentes cum ſuo rege Vertegerno ad defenſionem ſuæ patriæ invitavere: quos amicabili ſocietate exceptos, verſa in contrario vice, hoſtes pro adjutoribus, impugnatoreſque ſenſere. Sequenti deinceps tempore gens Anglorum ſive Saxonum Britanniam tribus longis navibus advehitur: quorum dum iter proſperum domi fama retuliſſet, mittitur nihilominus exercitus multiplex: qui ſociatus prioribus, primum hoſtes, propter quos petebatur, abigit. Deinde in Britones arma convertens, conficta occaſione quaſi pro ſe eis militantibus minus ſtipendia præparaſſent, totam prope inſulam ab orientali ejus plaga uſque ad occidentalem incendio ſibi, ſeu gladio ſubegit. At vero Theodoſius, dum abſque viginti uno ſuperioribus annis, quos cum Hono-

Honorio patruo regnaverat, ſeptem & viginti annis imperium geſſiſſet, ex quibus & cum Valentiniano genero XXV tranſegit, apud Conſtantinopolim morbo conſumtus obiit, ibique ſepultus eſt.

PAVLLI DIACONI
LIBER XV.

ANNO ab urbe condita CIↃCCIV defuncto Theodoſio, quadrageſimo quarto in numero, Martianus Orientali aulæ præficitur Imperator. Ceterum Valentiniani tempora hujus vel ſuperioris Imperatoris curriculis aſcribuntur. Igitur Valentinianus Occidui rector imperii, pacis ea tempeſtate fœdera cum Genſerico Wandalorum rege firmavit: certiſque ſpatiis Africa inter utroſque diviſa eſt. Genſericus de rerum ſucceſſu tumidus, dum etiam apud ſuos ſuperbiret, valida adverſus eum conſpiratio eſt facta. Quorum molitione detecta, diverſis ab eo excruciati periere ſuppliciis. Horum ſiquidem funeribus non minus virium amiſit, quam ſi exſuperatus belli certamine fuiſſet. Interea rex Hunnorum Attila, dum cum fratre Bleda regnum intra Pannonias Daciamque gereret: Macedoniam, Myſiam, & Achajam, utraſque etiam Thracias immaniſſima rabie devaſtaret: Bledam ſuum germanum regnique conſortem peremit, ejuſque ſibi parere populos compulit. Fultus itaque fortiſſimarum gentium, quas ſibi ſubjugarat, præſidio, ad Occidentale moliendum animum intendit imperium. Erant ſiquidem ſubjecti ejus dominio rex ille Gepidarum famoſiſſimus Ardaricus, Walamir etiam Gotthorum regnator, Niſo ipſo, cui tunc ſervie-

ſerviebat, rege nobilior: fortiſſimæ nihilominus gentes, Marcomanni, Svevi, Quadi, præterea Heruli, Turlingi, ſive Tungri, cum propriis regulis, aliæque præter has Barbaræ nationes Aquilonis in finibus commorantes. Horum omnium Attila ſuperbus imperium quanquam virium robore facile ſe poſſe adipiſci putaret, quod cuperet; non minori tamen conſilii aſtutia, quam armorum fortitudine hoſtes aggredi ſatagebat. Prævidens itaque ſagacitate, qua callebat, non ſibi fore tutum, ſi Gotthi, qui intra Gallias morabantur, Romanis auxilio jungerentur: amicum ſe Gotthis ſimulans, adverſum Romanos ſe adſerit præliaturum: Romanorumque è diverſo quaſi amicitias appetens, in Gotthos eorum videlicet hoſtes ſe pollicetur arma moturum. Agebat itaque hæc verſuta barbaries: quatenus ſi hos poſſet à societate dividere, facilius utroſque ſingulari certamine proculcaret. Quas ejus aſtutias Aetius non minori acumine prævidens, legatos ad Theodoricum, qui eo tempore Gotthis apud Toloſam regnabat, dirigit: qui cum eo pacis fœdera ſociarent. Annuit, juxta Aetii votum, Romanorum legatis Theodoricus: jungitque cum eis non minus ſibi proſpiciens firmiſſimum fœdus, promittitque ſe pariter pugnaturum. Fuere interea Romanis auxilio Burgundiones, Alani cum Sangibano ſuo rege, Franci, Saxones, Riparioli, Labrones, Sarmatæ, Armoritiani, Liticiani, ac pene totius populi Occidentis. Quos omnes Aetius ne impar Attilæ occurreret, ad belli adſciverat societatem. Convenitur ex utraque parte in campos Catalaunicos, qui centum in longitutine leucis, & ex latitudine ſeptuaginta, ut Gallis mos eſt, metiri feruntur. Attila itaque primo impetu, mox ut Gallias ingreſſus eſt, Gundicacium, Burgun-

gundionum regem, ſibi occurrentem protrivit. Deinde cum ad locum certaminis ventum eſſet, inquirit aruſpicem, ſiquid ſibi de belli ſorte venturum prædiceret. Qui arte dæmoniaca exta pecudum perſcrutans, Attilæ infauſta denuntiat: hoc tamen quantulumcumque ſolatium fore, quod ſummus de parte hoſtili in certamine ductor occumberet. Attila, dum hæc de Aetii interitu, cujus mortem ſitiebat, denuntiari putaret: non dubitavit vel cum ſuorum perditione bellum cōmittere, dummodo Aetium ſuis moribus fortiter obſiſtentem poſſet extinguere. Committit itaque pugnam jam in veſperum die vergente: ut ſi ſuperaretur ab hoſtibus, imminentis ſe noctis tenebris occultaret. Conveniunt hinc inde fortiſſimæ nationes, conſeruntur acies: fit bellum acre nimis & pertinax quale vix ulla narratur hiſtoria: nec antea præliandi ardore quievere, quam eis nox ſuperveniens pugnandi voluntatem adimeret. Eo ſiquidem prælio CLXXX millia hominum cæſa referuntur. Tantumque eſt ſanguinis effuſum, ut parvulus, qui ibidem labebatur, rivulus, immodicus ſubito torrens effectus, cadavera ſecum traheret peremptorum. Attilam autem de morte Aetii ſua ſuſpicio fefellit. Nam incolumi Aetio rex ibi Gotthorum Theodoricus occubuit. In quo prœlio quamvis neuter ceſſiſſet exercitus, conſtat tamen Attilam fuiſſe ſuperatum. Qui cum die altera intra plauſtrorum munimenta ſe continens erumpere non auderet, nec tamen ceſſaret tubis & clamore perſtrepere; Turiſmundus Theodorici regis filius dolens de paterno funere, ſtatuit Attilam obſidione coartare: & eum ejusque exercitum ad internicionem uſque delere. Tunc Attila de vitæ fiducia jam deſperans, ex equitatoriis ingentem pyram ſellis conſtruxit, ut ibidem

ſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſe, Gotthis imminentibus, ſuppoſito igne cremaret, ne aut quiſquam de ejus lætaretur vulnere aut rex tantarum gentium in poteſtatem hoſtium deveniret. Aetius vero caute perpendens Romanos à Gotthis perempto Attila deprimi, nec deinceps adverſum Gotthos, ſi neceſſitas incumberet, habere ſolatium, filio Theodorici, quaſi ejus rebus conſulens, perſuadet, ut domum reverteretur, regnum paternum arriperet: ne ſi ab ejus invaderetur germanis, acerbius ei eſſet, cum ſuis, quam cum hoſtibus dimicare. Hoc ille conſilium tanquam pro ſua ſalute prolatum libenter amplectens, domum reverſus eſt, regnumque paternum ſuſcepit. Cæterum Aetius & ob hoc talia machinatus eſt, ut Attilam ab ejus impreſſione ſubduceret. Inſcia heu mens hominum, quantum hac proviſione detrimentum patriæ, dum avertere cupit, ingeſſit. At vero Attila cernens ſe relictum, hoſtes ad propria remeaſſe, erectis animis, ac ſpe ſalutis elevatus, Pannonias repedavit: multoque potiorem exercitum coacervans, Italiam furibundus introiit: ac primum Aquilejam civitatem in ipſo Italiæ ſitam principio expugnare aggreſſus eſt. Quam continuo triennio obſidens, cum adverſus eam, ſtrenue civibus repugnantibus, nihil prævaleret; jamque murmur ſui exercitus, non valentis famis tolerare penuriam, audiret: cum die quadam civitatem circuit, ut ex qua eam parte facilius poſſet expugnare inquireret: cernit repente aves in ædificiorum faſtigiis nidificare ſolitas, quæ Ciconiæ vocantur, uno impetu ex urbe migrare, fœtusque ſuos ſublatos, roſtris per rura forinſecus deportare. *Aſpicite*, inquit ad ſuos, *jam aves, futurorum præſcias, perituram relinquere civitatem*. Statimque adhibitis machinis, tormentisque, hortatur ſuos: acriter expugnat urbem,

ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ac ſine mora capit. diripiuntur opes, captivan-
tur, vel trucidantur cives, reſiduum direptionis
gni ſuppoſito flamma conſumit. Fuerat ſiquidem
n ea civitate fœminarum nobiliſſima Dugna no-
nine, forma quidem eximia, ſed candore pudici-
iæ amplius decorata. Hæc dum habitaculum ſu-
ora ipſa urbis mœnia haberet, turremque excel-
am ſuæ domui imminentem, ſub qua Natiſſa flu-
rius vitreis labebatur fluentis: ne ſordidiſſimis
oſtibus ludibrium fieret, animæque pulchritu-
linem velut illata libidine vitiaret, mox ut in-
reſſum hoſtium, captamque urbem præſenſit, è
umma ſe eadem turre obvoluto capite in gurgi-
em præcipitem dedit: metumque amittendæ
udicitiæ memorabili exitu terminavit. Plura
ræterea ejuſdem regionis caſtella immanis ho-
tis, vel captivatis civibus, ſuccendit, ac diruit.
Concordiam, Altinum ſive Patavium, vicinas A-
uilejæ civitates fulminis inſtar demolitionis ſo-
o coæquavit. Exinde per univerſas Venetiæ ur-
es, hoc eſt, Vincentiam, Veronam, Brixiam, Ber-
omum, ſeu reliquas, nullo reſiſtente Hunni bac-
habantur. Mediolanum, Ticinumque pari ſorte
iripiunt: ab igne tamen abſtinentes & ferro. De-
nde Æmyliæ civitatibus ſimiliter exſpoliatis, no-
iſſime eo loco, quo Mincius fluvius in Padum
onfluit, caſtra metati ſunt. Ubi Attila conſi-
ens, dum, utrum adiret Romam, an deſiſteret,
nimo fluctuaret: non urbi, cui infeſtus erat,
onſulens, ſed Alarici exemplum pavens, qui ca-
tæ à ſe urbi non diutius ſupervixit. Dum ergo
as animo tempeſtates revolveret, repente illi le-
atio placidiſſima à Roma advenit. Nam per ſe
r ſanctiſſimus Leo Papa ad eum acceſſit. Qui
um ad regem Barbarum ingreſſus eſſet, cuncta,
: optaverat, obtinens: non ſolum Romæ, ſed

to-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

totius Italiæ ſalutem reportavit. territus namqu
nutu Dei Attila fuerat: nec aliud Chriſti ſacer
doti loqui valuit, niſi quod ipſe præoptabat. Fer
tur itaque, poſt diſceſſum Pontificis interrogatum
eſſe Attilam a ſuis, cur ultra ſolitum morem tan
tam reverentiam Romano Pontifici adhibuerit
quandoquidem pæne ad omnia, quæ ſibi ille im
peraſſet, obtemperaret: Tum regem reſpondiſſe
non ſe ejus qui advenerat, perſonam reveritum
eſſe, ſed alium ſe virum juxta eum in habitu ſa
cerdotali aſtantem vidiſſe, forma auguſta & cani
cie venerabilem, illumque evaginato gladio ſib
terribiliter mortem minitantem, niſi cuncta, qua
ille expetebat, expleſſet. Igitur Attila tali modo
ſua ſævitia repreſſus, relicta Italia Pannonias repe-
tit: ad quem Honoria Valentiniani Principis Ger
mana, dum a fratre ob decus pudicitiæ diſtricte
ſervaretur, ſuum Eunuchum dirigit: quatenus
eam ſibi à fratre in matrimonium extorqueret.
Accepto itaque hoc Attila nuntio, qui jam Ita-
liæ fines exceſſerat, nec ſtatim fatigato exercitu
regredi poterat, mandat Valentiniano Impera-
tori, minitans pejora ſe proxime illaturum Italiæ
niſi mox ei ſuam germanam cum parte regni debi-
ta tranſmiſiſſet. Qui reverſus ad proprias ſedes,
ſupra plures, quas habebat uxores, puellam val-
de decoram indicto nomine ſibi in matrimonium
junxit: ob cujus nuptias profuſa convivia exer-
cens, dum tantum vini, quantum nunquam antea
inſimul bibiſſet, cum ſupinus quieſceret, eruptio-
ne ſanguinis, qui ei de naribus ſolitus erat efflue-
re, ſuffocatus & extinctus eſt. Eadem denique
apud Conſtantinopolim nocte, Martiano impe-
ratori in ſomnis Dominus apparens, arcum At-
tilæ fractum oſtendit: quo ſcilicet armorum ge-
nere gens illa fidere in bello maxime ſolet. Dum
hæc

hæc geruntur, apud Britanniam Pelagianæ hæreſeos aſſertores Britannorum tentant ſubvertere fidem: qui à Gallorum Epiſcopis auxilium petentes, ad rectæ ſidei defenſionem ſanctiſſimum virum Germanum, multiſque jam virtutibus clarum, Altiſiodorenſis eccleſiæ epiſcopum, accipiunt: & Lupum Tracaſenum præſulem, atque Apoſtolicæ gratiæ virum, qui non minus ſignorum miraculis, quam doctrinæ verbis, omnes ad ſanæ ſidei confeſſionem reduxerat. Ecce autem adhuc ibidem ſanctis Epiſcopis exiſtentibus, valida Saxonum Pictonumque manus Britanniam advehitur. Nihilominus Britones mox arma corripientes hoſtibus obviam pergunt: cum quibus beatiſſimus Germanus Epiſcopus ſponte ſe offerens, una pergit ad prælium. Cumque ipſe dux belli ante confectam aciem conſtitiſſet, jamque hoſtes conglobati propius adventarent, non tubæ clangoribus, non gladiis fidens, imperat ſolummodo ſanctus antiſtes, ut, cum ipſe prior inclamaſſet, omnes voce conſona eundem reſponderent ſermonem. Moxque elevata magna voce, *Alleluja* ſonavit. cumque omnis exercitus ſublato ad ſidera clamore, *Alleluja* reſpondiſſet, cunctaque per circuitum loca reſultaſſent, continuo tantus hoſtes pavor invadit, ut diſſoluta acie fugam arripientes, ac ſi ſingulorum cervicibus gladius immineret, tremebundi ad propria refugerent. Igitur quia virtus ſemper invidiam parit: Valentinianus Imperator quantum res docuit proſperos Aetii ſucceſſus, ut præmiſſum eſt, pertimeſcens, eum, ſimulque Boëtium ſenatorem nobiliſſimum, gladio peremit. Ita vir bellicoſiſſimus Aetius, & quondam Attilæ regis potentiſſimi terror, occubuit: cum quo pariter & Occidentis imperium, ſalusque Reipublicæ, corruit:

nec

nec hactenus ultra valuit relevari. Sed nequaquam Valentiniano mors Aetii impune ceſſit: nam & ipſe anno ſequenti a Triſila Aetii milite, cum XXX annis imperium geſſiſſet, confoſſus interiit. E quibus cum Theodoſio ſocero XXV, cum Martiano V imperavit. Mortuo Valentiniano regni jura Maximus apud urbem invadens, nec dum duobus expletis menſibus, à Romanis peremptus eſt. Continuo advectis ex Africa navibus, adeſt Genſericus cum validiſſimo ſuæ gentis exercitu, fultus inſuper præſidio Maurorum, cum adhuc Romanæ eccleſiæ beatiſſimus Leo ageret pontificatum. percuſſis itaque Romanis terribili nuntio, nobilibuſque ſimul, aut popularibus ex urbe fugientibus, urbem omni præſidio vacuam Genſericus obtinuit; occurrente ſibi extra portam eodem ſancto Leone epiſcopo: cujus ſupplicatio ita eum, Deo adjuvante, lenivit, ut quia omnia poteſtati ejus eſſent tradita, ab igne tamen & cæde abſtinerent atque ſuppliciis. quatuordecim interim dies ſecura & libera ſcrutatione omnibus opibus ſuis Roma vacuata eſt. Multaque millia captivorum, prout cuique ætate an arte placuerunt, cum regina Eudoxia, quæ Genſericum ad hoc facinus invitaverat, duabusque ejus filiabus, Carthaginem abductæ ſunt. Capta itaque hoc modo à Genſerico Roma eſt, poſtquam eam primo Alaricus invaſerat, ſed jam vice expletis ab eo tempore XLIII annis, à conditione ſua CIↃ CC atque VIII evolutis. Relicta itaque urbe per Campaniam ſeſe Wandali Maurique effundentes, cuncta ferro, flammisque conſumunt: quidquid ſupereſſe poteſt, diripiunt. Captivamque nobiliſſimam civitatem ad ſolum uſque adjiciunt, captivant, prædantur. Nolam nihilominus urbem ditiſſimam, aliaſque quam plures pari ruina proſternunt

nunt. Neapolim præterea, quasque ob infirmitatem capere non poterant, rebus agrariis exinanitas relinquunt; quicunque gladio ſuperfuerant, captivitatis jugo ſubjiciuntur. Inter has procellas vir piiſſimus Paulinus Nolanæ urbis epiſcopus, poſtquam quidquid habere potuit, in captivorum redemptionem expendit; noviſſime cum nihil ei aliud, niſi ipſe ſibi ſolummodo ſupereſſet; pro cujusdam viduæ filio maternas non valens ferre piis viſceribus lacrymas, cum eadem ad Africam proficiſcens, quo jam hoſtes deſcenderant, ſeſe barbaro viro vice vicaria in ſervitium tradidit. cujus ſanctitas cum apud eandem barbaram gentem Dei nutu cognita fuiſſet: demum cum omnibus ſuis civibus ad urbem propriam remeavit. At vero Genſericus poſtquam ditatus Italiæ opibus ad Africam regreſſus eſt: Valentiniani principis natam, quam ab urbe captivitatis ſorte abduxerat, Tranſimundo filio ſuo in matrimonium copulavit. ex qua Hildericus natus eſt, qui quartus poſtmodum à Genſerico in Wandalis apud Africam regnavit. Recedente igitur ab urbe Genſerico, Romani inſequenti menſe exinanitæ Reipubl. Imperatorem Avitum præficiunt. Wiſigotthi quoque circa hæc tempora cum rege ſuo Theoderico Theoderici filio tranſcenſis Pyrenæi jugis Hiſpanias invadunt. At vero Martianus imperator, cum apud Conſtantinopolim VII annnis regnum adminiſtraſſet, facta ſuorum conſpiratione peremptus eſt.

PAULLI DIACONI
LIBER XVI.

ANNO ab urbe condita CIↃ CC XI, poſt Martiani Imperatoris interitum, Leo, quintus ac quadrageſimus Romanorum regum, apud urbem Conſtantinopolim auguſtali potitus eſt dignitate: qui deinceps ſequenti tempore Leonem ſuum filium, ſui imperii conſortem effecit. Exempto quoque in Italia humanis rebus Avito, Majorianus apud Ravennam invadit imperium; quod cum prope annis IV obtinuiſſet, haud procul à Tertrionenſi civitate juxta Hiriam flumen occiſus eſt: ſtatimque Severus apud Ravennam Imperator efficitur, & Auguſtus appellatur. Tertio hujus imperii anno Biorgor rex Alanorum, cum exercitu adveniens, occurrente patritio Ricimere, ſuperatus, non longe à Bergomo civitate Venetiæ, atque exſtinctus eſt. Severus cum quatuor annis imperaſſet, morte propria apud urbem occubuit. Eodem tempore egreſſo inopinate igne magna Conſtantinopolis ædium ſtrage cremata eſt. Deinde totius conſenſu militiæ, poſt Severi mortem, jura imperii Anthemius ſuſcepit. Sequenti anno Servandus Gallorum præfectus, imperiũ tentans invadere, juſſu Anthemii principis in exſilium truſus eſt. Rurſus annali emenſo ſpatio, Romanus patritius imperii jam fraudulenter ſatagens arripere dignitatem, præcipiente Anthemio capite cæſus eſt. His quoque diebus Genſericus iterum Italiam adventare navibus cupiens, à Baſilico patritio navali ſuperatus certamine, Carthaginem inglorius repedavit. At vero in Orientis partibus Aſper patritius, Leoni Auguſto inſidias

dias moliens, ſuum filium Cæſarem effecit. Leo victorem exercitum ſtatim è Sicilia vocans, patritium cum novello Cæſare, alioque ejus germano, digno vitæ mulctavit excidio. Hoc denique ipſo in tempore, inter Anthemium principem, ejusque generum Ricimerem patritium, qui tunc Mediolani poſitus præerat Liguriæ, magnus diſcordiarum fomes exortus eſt: cui ſe vir ſenectute conſpicuus Epiphanius Ticinenſis epiſcopus interponens, eos primum ad concordiam revocavit. Deinde Barbarica perfidia fœdus Ricimer rumpit, (erat enim Gotthus proſapia) cum manu mox valida ad urbem contendit: atque apud Anienis pontem caſtra poſuit. Diviſa itaque Roma eſt: & quidam favebant Anthemio, quidam vero Ricimeris perfidiam ſequebantur. Inter hæc Olimbrius à Leone Auguſto miſſus ad urbem venit: vivoque adhuc Anthemio, regiam adeptus eſt poteſtatem. Billimer Galliarum rector, cognita adverſus Anthemium conſpiratione Ricimeris, Anthemio ferre prẹſidium cupiens, Romam properavit. Is cum Ricimere apud Adriani pontem prœlium committens, continuo ab eo ſuperatus atque occiſus eſt. Extincto Billimere, mox victor Ricimer Urbem invadens, IV jam annos agentem jura imperii Anthemium gladio trucidavit. Præter famis denique morbique penuriam, quibus eo tempore Roma affligebatur, inſuper etiam graviſſime deprædata eſt: & exceptis duabus regionibus, in quibus Ricimer cum ſuis manebat, cætera omnia ſunt prædatorum aviditate vaſtata. Sed non diutius de perfidia lætatus eſt Ricimer. Nã poſt menſẽ tertium excruciatus languoribus & ipſe interiit. Mortuo Ricimere, Olimbrius Imperator, Gundibarum ejus nepotem patritium effecit. Olimbrius quoque, dum ſeptem menſes imperium geſſiſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

morte propria Romæ defunctus eſt. Poſt hujus funus, Licerius domeſticus à Gundibaro patritio, totius etiam voluntate exercitus, apud Ravennam imperator efficitur. Anno deinde ſequenti inopinate Nepos patritius cum exercitu veniens, Licerium regia exuit poteſtate; eumque apud Salonas Dalmatiarum urbem Epiſcopum ordinavit. Eo tempore cum apud Toloſam Wiſigotthorum populis Euricus regnaret, ac per Italiæ & Galliæ fineis inter Nepotem & Euricum litium fomenta creviſſent, bellumque è diverſo utrique præpararent: interveniente Epiphanio, de quo præmiſſum eſt, Ticinenſi Epiſcopo, fœdere inter eos jura firmata ſunt. Haud procul ab his temporibus, Theodoricus cognomento Strabo, Triaci filius, cum magna Oſtrogotthorum multitudine, uſque ad quartum urbis miliarium armatus advenit: nulli tamen Romanorum noxius: continuoque ad Illyricum reverſus, exſtinctus eſt. Exigit nunc locus dicere, quam ob cauſam Gotthorum alii Oſtrogotthi, alii vero Wiſigotthi ſint dicti: opportunumque eſt aliquantulum ad ſuperiora tempora regredi, quatenus horum ratio vocabulorum poſſit exponi. Temporibus Valentiniani ſuperioris Auguſti, cum intra Thraciæ fines Gotthorum tunc populi communiter habitarent, bifarie per Alaricum ac Fridigernum diverſi, decreverunt, ut utramque Rempublicam, id eſt, Fridigernus cum ſuis Orientalem, Alaricus vero cum ſuo exercitu Occidentalem opprimeret. Hi ergo qui cum Fridigerno in Orientali remanſerant parte, lingua patria ab Oriente Oſtrogotthi, id eſt, Orientales Gotthi dicti ſunt. Iſti vero qui Occiduas petiere regiones, ab Occidente Wiſigotthi, id eſt, Occidentales Gotthi ſunt appellati. Leo igitur Auguſtus, poſtquam Orientale decem & ſeptem

ptem annis rexit imperium, diem clauſit extremum. Mortuo Leone, Zeno continuo Auguſtalem nactus eſt dignitatem. Leonem itaque, de quo præmiſſum eſt, quem pater Leo in regni adſciverat poteſtatem, mater ſua, Zenonis imperium formidans, occulte clericum fecit. Exigente autem vehementer Zenone, ut filium proderet, pro eo alium forma ſimilem obtulit. Qui Leo deinceps in clericatu ad Juſtiniani uſque tempora vixit. Ipſo quoque anno Auguſtulus apud Italiam adverſus Nepotem cum exercitu veniens, effugato eo, imperii regimen invaſit. Annali deinceps circulo evoluto, cum rege Wandalorum Genſerico fœdus initum eſt ab Oreſte patricio. Hæc dum apud Romanos geruntur, Odoacer cum fortiſſima Herulorum multitudine, fretus inſuper Tertullingorum ſive Scyrorum auxiliis, Italiam ab extremis Pannoniæ finibus properare contendit: qui dum adhuc per Noricorum rura exercitum duceret, cognita Severini fama Chriſti domini ſervi, qui illis tunc degebat in loci, ad eum, ut ſibi benedictionem petiturus, acceſſit. Qui dum benedictione percepta, ab ejus egredi cellula vellet: & caput, ne ſuperliminari oſtii, eo quod proceræ eſſet ſtaturæ, allideret, inclinaſſet: à Dei viro, futurorum præſcio, mox talia audivit: *Vade nunc ad Italiam, vade Odoacer viliſſimis interim animantium pellibus indutus, multis cito plura largiturus.* Hæc ille verba rerum exitu comprobavit: nam aliquantis poſtmodum annis, totius Italiæ inſuper & urbis uſus eſt poteſtate. Ingreſſo itaque Italiam Odoacre, ſtatim ei apud Liguriæ terminos Oreſtes patritius occurrit. qui adverſus fortiſſimam multitudinem nihil ſe prævalere conſpiciens, maxime cum eum jam quidam ſuorum deſeruiſſent, metu trepi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

dus, intra Ticinum ſe munitionis fiducia conclusit. Mox adveniens cum exercitu Odoacer, expugnatam fortiter ingreditur civitatem: vaſtantur univerſa rapinis, ſævit ubique gladius: divina quoque, privataque ædificia ignis abſumit. Captus demum Oreſtes ab hoſtibus, Placentiam uſque perducitur: ibique gladio detruncatur. Exinde per univerſas iidem Barbari urbes diffuſi, cunctam ſine aliqua tarditate Italiam juri proprio ſubdidere: multaſque tunc civitates parantes reſiſtere, exſtinctis habitatoribus ad ſolum uſque dejecere. Odoacer itaque proſperos ſibi cernens ſucceſſus accreſcere, ſtatim regiam arripuit poteſtatem. Auguſtulus quidem, qui imperii præſumpſerat dignitatem, cernens, univerſam Italiam Odoacris viribus ſubdi, inopinabili metu perterritus, ſponte miſerabilis purpuram abjiciens, cum vix XI menſibus rempublicam obtinuiſſet, imperialem depoſuit majeſtatem. Ita Romanorum apud Romam imperium toto terrarum orbe venerabile, & Auguſtalis illa ſublimitas, quæ ab Auguſto quondam Octaviano erecta eſt, cum hoc Auguſtulo periit, anno urbis conditæ CIↃ CCXXIX: A Cajo vero Cæſare, qui primo ſingularem arripuit principatum, anno IↃXVII: Ab incarnatione vero Domini anno CCCCLXXV. Igitur dejecto ab Auguſtali dignitate Auguſtulo, urbem Odoacer ingreſſus, totius Italiæ adeptus eſt regnum. quod cum annis XIIII nullo inquietante tenuiſſet: ab Orientis tunc partibus veniens Gotthorum rex Theodericus, Italiam poſſeſſurus intravit. Sed ut ad liquidum, ob quam cauſſam, vel unde advenerit, poſſit agnoſci: neceſſe eſt aliquantiſper ad ſuperiora repedare. Walamir Oſtrogotthorum rex, de quo ſuperiori bello præmiſſum

miſſum eſt, quod Attilæ Hunnorum regi ſubjectus exſtiterit, mox ut Attila occubuit, ab Hunnorum ſe ſuoque dominio, avitæ libertatis memor, excuſſit. Idem quoque & Gepidarum rex Ardaricus, cæteræque Hunnis ſubjectæ faciunt nationes. Hunni vero, dolentes, Walamirem, ejusque exercitum, non ſolum ſe à ſuæ ditionis jugo excuſſiſſe, ſed etiam cæteris nationibus, ut ſimilia facerent, incentores fuiſſe: mox ut fugitiva mancipia eos inſequentes, ad ſervitutem priſtinam armis aggreſſi ſunt revocare. Conglobatis itaque ſuis, ſuper Hunnos Walamir irruit: tantaque in eos cæde graſſatus eſt, ut de reliquo, qui ſuperfuerant, Hunni, Oſtrogotthorum arma formidarent. Leo denique imperator cum Gotthis, poſt hæc Illyricum vaſtantibus, fœdus iniit: ac Theodericum Thiodimeris filium, ex Arilena concubina genitum, ab Walamire ejus patruo obſidem accepit. Occiſo deinde Walamire à Scythis, Thiodimer, ejus germanus, regia jura ſuſcepit. Diviſo deinceps regno, Thiodimer Orientis, Vindimer vero Occiduum imperium ſortitur devaſtandum. Sed mox ut Vindimer Italiam ingreſſus eſt, rebus exceſſit humanis, ſucceſſorem Vindimer filium relinquens. Vindimer vero acceptis à Licerio tunc imperatore muneribus Gallias contendit: ſeſeque cum parentibus Wiſigotthis jungens, unum populum effecit. Interea dum ſuavi patrata victoria Vindimer domum revertitur, Theodericum filium à Leone imperatore miſſum gratanter excepit: qui Theodericus, dum jam octavum decimum annum ageret, & inſcio patre, aliquantis ſecum ſatellitibus adſcitis, vicinam ſibi Sarmatarum gentem invadens, opima ex eorum navibus patri ſpolia, prædamque copioſam, reportavit. Thiodimere itaque vita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

decedente, univerſis adnitentibus, ad regni gubernacula Theodericus aſcendit. Quod factum cum ad Zenonem Auguſtum perlatum eſſet, gratanter accepit: eumque, ad ſe rurſus evocatum Conſtantinopolim, magno ſimul & honore & divitiis extulit; in tantum ut etiam conſularibus eum faſcibus ſublimaret: quæ dignitas poſt imperiale faſtigium prima eſt: æneamque illi equeſtrem ſtatuam ante ſuum palatium collocaret. At vero dum hujuſcemodi Theodericus delitiis apud Conſtantinopolim afflueret, gens illius, id eſt, Oſtrogotthi, dum eis per fidei ſanctionem prædas agere more ſolito non liceret, nec tamen ab Imperatore oblata ſtipendia ſufficere poſſent, cœpere non minimam egeſtatis penuriam pati. Execrantur fœdus compoſitum, vituperant inutilem pactionem, mittuntque continuo ad Theodericum, qui dicerent: quod, cum ipſe Græcorum epulis ſuperflueret, illi inopiæ miſerias ſuſtinerent. Hortantur, ut ſi ſuis ſibique conſulere velit, citius redeat: quatenus ne cuncta gens peſſundetur: & novas ad habitandum ſedes exquirant. His Theodericus cognitis, ad Auguſtum Zenonem confeſtim accedit: queſtus, inſuper penuriamque ſuorum exponit: Italiam ſibi dari poſtulat: abſolutionem efflagitat, adjiciens, quod ſi ſuperare Odoacrem poſſet, Italiamque obtinere, ad ejus redundaret gloriam, a quo directus fuiſſet: ſi in bello ſuperatus foret, nihilominus lucris accreſceret: quandoquidem quotidianorum ſtipendiorum exactoribus careret. Talia Zeno audiens, contriſtatus quidem eſt, eo quod eum nollet dimittere. Attamen deliberato conſilio Reipublicæ utilitati proſpiciens, ejus petitionibus annuit: Italiam ei per pragmaticum tribuens, ſacri etiam velaminis dono confirmavit: Senatumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

tumque illi, populumque Romanum commendans, abire permiſit. Egreſſus igitus Conſtantinopolim Theodericus, ad Oſtrogotthos revertitur: hortaturque continuo, ut quamprimum parati ſint, quatenus poſſeſſuri Italiam proficiſcantur. Attamen prius quam ad Italiam adventaret, Traſillam Gepidarum regem inſidias ſibi molientem, bello ſuperans, extinxit: Buſamque Bulgarorum regem magna cum ſuis agminibus cæde proſtravit. Egreſſus itaque à Myſia cum omni Oſtrogotthorum multitudine, univerſaque ſupellectili, per Syrmium Pannoniasque iter faciens ad Italiam venit. Ac primum juxta Sontium flumen, quod non longe ab Aquileja labitur, caſtra componens, dum uberrimis, quæ eo loco habentur paſcuis, fatigata aliquantulum ex itineris longitudine jumenta reficeret: ibi mox ei cum grandi ſuorum exercitu totius Odoacer Italiæ viribus occurrit. Quem Theodericus alacriter excipiens, magno ſuperatum prœlio poſtremo in fugam convertit. Exinde Theodericus movens, cum Veronam veniſſet: iterum adverſus eum Odoacer non minori, quam prius, belli ſe apparatu opponit. Contra quem Theodericus haud procul Veronenſi urbe confligens, nimia ejus exercitum cæde contrivit: ipſumque pariter & omnem illius multitudinem dare terga coëgit. Qui dum fugæ metu ſe præcipites in Atheſim fluvium merguntur: ex magna parte, rapidiſſimis ejus gurgitibus impliciti, ſuffocantur. Theodericus vero, dum ipſo impetu ſubſequitur fugientes, Veronam ilico, pavore civibus conſternatis, invadit. Odoacer autem cum iis qui evaſerant, fugiens, Romam contendit. Sed obſeratis continuo portis, excluſus eſt. Qui cum ſibi denegari introitum cerneret, omnia quæ attingere potuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

gladio flammisque conſumſit. Inde quoque egrediens, Ravennam ingreſſus eſt. Ibique quibus ſe adverſum hoſtes tueretur, munitionum præparare obſtacula cœpit. Theodericus itaque à Verona digrediens, Mediolanum pervenit; ubi dum conſiſteret, magna ad eum multitudo militum, pluresque Italiæ populi convenere. Sed paucis interjectis diebus, rurſus deditus totus exercitus, Tuſſa quodam nomine inſtigante, Odoacris ſe partibus reddidit. Ea res Theodericum in tantum perterruit: ut ſe ſuumque exercitum apud Ticinenſem urbem muniret. Talium rerum varietates Burgundionum rex Gundubadus adſpiciens, Liguriam cum ingenti exercitu ingreſſus, cuncta quæ reperire poterat, pro voluntate diripiens, infinitam ſecum ad Gallias captivorum multitudinem adduxit. Theodericus itaque aliquandiu intra munitiones exercitum retinens, demum relictis ſibi matre, ſororibus, univerſaque vulgi multitudine, nihil plane dubius de Epiphanii viri ſanctiſſimi fide, cum expeditis armatorum cuneis ad Odoacris obſidionem Ravennam perrexit: dumque eo loco, cui Pinetum nomen eſt, non procul ab urbe caſtra poſuiſſet, per continuum pæne triennium Odoacrem obſedit. Qui cum frequenter ex urbe cum ſuis egrediens, ejus exercitum inquietaret: noviſſime noctu in caſtra irruens, magna Theoderici exercitum ſtrage proſtravit. Victus ad extremum, fortiſſime Gotthis reſiſtentibus, in urbem confugit. Nec multo poſtea à Theoderico in fide ſuſceptus, ab eo truculente peremptus eſt. Egreſſis denique à Ticinenſi urbe poſt triennium Gotthis, eandem mox urbem Rugi invaſere, cuncta per circuitum loca, ſimulque & civitatem, continuum biennium populatione vaſtantes, cum beatiſſimus Epiphanius ſupereſſet

eſſet : cujus in tantis periculis ſanctitate cives elevabantur afflicti. Hic a Theoderico Gallias ad Gundubadum pro captivis redimendis directus, excepta innumera multitudine, pro quibus primum tribuit ſex millia captivorum, ob ſolam ſanctitatis ſuæ reverentiam ſibi conceſſa ſecum reduxit. Igitur Theodericus extincto apud Ravennam Odoacre, totius Italiæ adeptus eſt ditionem. Nec multo poſt Romam profectus a Romanis magno gaudio ſuſceptus eſt, quibus ille ſingulis tritici ad ſubſidium annis viginti millia modiorum conceſſit. Dum hæc apud Italiam geruntur, à Bulgaris universa Thracia devaſtatur. Conſtantinopolis etiam ipſis diebus maximo conflagravit incendio. At vero apud Africam Honoricus, qui mortuo Genſerico in regnum ſucceſſerat, Arriana perfidia, truſis in exilium effugatisque amplius quam CCCXXXIV catholicis Epiſcopis, & eccleſiis eorum clauſis, plebem variis ſuppliciis affecit. Et quidem innumeris manus abſcindens, linguas eorum præcidit: nec tamen loquelam Catholicæ confeſſionis eripere potuit. Apud Britanniam quoque Ambroſius Aurelianus, qui ſolus forte Romanæ gentis Saxonum cædi ſuperſuerat, purpuram induit: Victoresque Saxones, Britonum ducens exercitum, ſuperavit ſæpe. Atque ex eo tempore, nunc hi, nunc illi palmam victoriæ habuerunt: donec Saxones potentiores effecti, tota per longum inſula potirentur. Theodericus interea, ut ſui regni vires conſtabiliret: Audefredam Ludovici Francorum regis filiam ſibi in matrimonium junxit: Almafredam germanam ſuam Wandalorum regi Honorico: ejus Almafredæ filiam Malabergam Toringorum regi Ermenfredo: Theodicodo quoque & Oſtrogottho ex concubina filias, alteram Alarico Wiſigotthorum regi, alteram Sigiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

mundo Burgundionum conſociavit. Amalaſiuntham vero, tertiam filiam, Eutharico ex Alemannorum ſtirpe venienti, evocato ab Hiſpania tradidit. Nec fuit aliqua vicina Italiæ gens, quæ Theoderico aut conjunctionis affinitate, aut pactionis fœdere ſociata non fuerit. Zeno itaque Auguſtus, cum per annos XVII Reipublicæ præfuiſſet, apud urbem Conſtantinopolim vitæ terminum accepit.

PAULLI DIACONI

LIBER XVII.

CESSANTE jam Romanæ urbis imperio: utilius, aptiuſque mihi videtur ab annis dominicæ incarnationis, ſupputationis lineam deducere: quo facilius quid quo tempore actum ſit, poſſit agnoſci. Anno ab incarnatione Domini CCCCXCII poſt Zenonis exceſſum Anaſtaſius purpuram induit: qui XLVII in regum numero exſtitit. Hic Romani decus imperii Eutychianæ hæreſeos illuvie maculavit. Hujus temporibus tanta propter Symmachi & Laurentii electionem Romæ diſſenſio facta eſt: ut Fauſtus ſenatorum nobiliſſimus, & exconſul, & alius exconſul Probinus, Laurentii partibus faventes, adverſus Fauſtum exconſulem, cæteroſque, qui Symmacho adhærebant, pontifici bellum inferrent: multaſque cædes & homicidia in medio urbis facientes, pleroſque ex ſacerdotali numero, multos etiam clericorum, perplures civium Romanorum exſtinguerent. Eo tempore Tranſamundus, qui fratri Honorico apud Africam in Wandalorum regna ſucceſſerat: fratris vel patris Genſerici ſecutus perfidiam, clauſis catholicorum eccleſiis, ducentos

centos viginti Epiſcopos in Sardiniam exilio relegavit. Quibus beatus papa Symmachus quotidiana ſubſidia miniſtrare non deſtitit. Inter has tempeſtates beatus Fulgentius in confeſſione fidei & ſcientia floruit. His ipſis apud Africam diebus, cum Arrianus quidam Olympius nomine, corpus aquis balnealibus abluens, indigna quædam & blaſphema de ſanctæ Trinitatis fide verba evomeret, veniente ſubito ignito cælitus jaculo viſibiliter combuſtus eſt. Barbas quoque quidam Arrianus epiſcopus, dum contra regulam fidei, minorem ſcilicet patre filium & ſpiritum ſanctum aſſerere cupiens, baptizaturus dixiſſet : *Baptizo te ego Barbas in nomine patris majoris, & filii minoris, in ſpiritu ſancto* : ſtatim aqua, quæ ad baptizandum allata fuerat, nuſquam comparuit. Quod adſpiciens, qui baptizandus erat, confeſtim ad eccleſiam catholicam confugiens, juxta morem fidei, baptiſmum Chriſti ſuſcepit, Theodericus vero, dum per idem tempus pacifice apud Italiam regnaret, per ſingula quæque celebriora loca, regia ſibi habitacula conſtruxit. Anaſtaſius itaque dum in hæreſi, qua delapſus fuerat, perſeveraret, duaſque in Chriſto naturas, deitatis videlicet, & humanitatis, Euthychem hæreſiarcham ſequens, denegaret: Hormiſda papa, qui Symmacho ſucceſſerat, direxit Enodium Ticinenſem Epiſcopum, alioſque cum eo Conſtantinopolim legatos, cum Catholicæ fidei inſcripto, quatenus Anaſtaſium ad Eccleſiæ reduceret gremium. Is non ſolum ſalubria eorum monita ſprevit, ſed inſuper etiam à ſuis aſpectibus eos non ſine contumelia expulit: navique fragili impoſitos mandat, ne uſpiam per totam Græciam ad aliquam civitatem accederent. Quam ejus impiam temeritatem divina continuo ultio ſubſecuta eſt. Nam cum jam ſepti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſeptimum & vigeſimum imperii annum ageret, ictu fulminis percuſſus interiit. Anno ab incarnatione Domini quingenteſimo octavodecimo, punito Anaſtaſio hæretico, Juſtinus catholicus Auguſtali potitus eſt ſolio. Ad hunc ob cauſam reintegrandæ fidei directus ab Hormiſda pontifice, vir ſanctitate præcipuus, Germanus, Capuanæ urbis Epiſcopus, digne ſuſceptus eſt: multorumque dubia corda in fide ſolidavit. Eo tempore apud Africam defuncto Tranſamundo Wandalorum rege Arrianæ perfidiæ, Hildericus ejus filius, ex captiva Valentiniani principis filia ortus, adeptus eſt regnum. Qui non patrem hæreticum, ſed matris catholicæ monita ſequens, rectæ fidei cultor enituit. Hunc pater Tranſamundus, ad mortem veniens, quia cernebat eum Catholicæ parti favere, ſacramenti nodis adſtringere curavit, ne unquam in ſuo regno Catholicis conſuleret. Qui mox, ut ſuus genitor vita caruit, priuſquam etiam regni jura aſſumeret, univerſos Epiſcopos, quos Tranſamundus in exilium coegerat, regredi fecit: eiſque eccleſias reformare cœpit: ſeptuaginta jam & quatuor evolutis annis, ex quo a Genſerico primitus apud Africam eccleſiæ fuerant deſtitutæ. At vero in Orientis partibus, dum adhuc eo tempore per loca ſingula Arriana hæreſis vigeret, Juſtinus ardore orthodoxæ fidei omnimodis ſatagere cœpit, ut hæreticorum nomen exſtingueret: ſtatuitque, ut ubique eorum eccleſias catholica religione conſecraret. Quod dum in Italia rex Theodericus Arriana lue pollutus audiſſet: Joannem papam, ſimulque cum eo Theodorum Importunum atque Agapetum conſulares viros, aliumque Agapetum patritium, Conſtantinopolim ad Juſtinum principem dirigit: mandatque per eos interminitans, ut niſi quantocius hæreti-

cis

cis eccleſias ſuas redderent, eosque in pace dege-re ſinerent, univerſos Italiæ populos ipſe gladio exſtingueret. Qui pervenientes ad Auguſtum, cum ab eo digne, ut competebat, ſuſcepti eſſent: magnis eum de ſua ſuorumque ſalute ſolliciti fletibus poſtulant: ut ſuæ legationis ſeriem, quanquam eſſet injuſta, libenter exciperet, Italiæque perituræ conſuleret. Quorum fletibus Juſtinus permotus, eis, quod petebatur, conceſſit: Arrianosque ſuo juri reliquit. Dum hi in itinere demorantur, Theodericus rabie ſuæ iniquitatis ſtimulatus, Symmachum exconſulem, ac patritium, & Boëthium ſeniorem & exconſulem, Catholicos viros gladio trucidavit. His diebus exſtincto à Francis Alarico Wiſigotthorum rege, Theodericus per Ibbam ſuum comitem plus quam xxx millia Francorum cædens, Thiodem ſuum armigerum, poſt mortem Alarici, tutorem Atalarici nepotis conſtituit. Joannes vero pontifex revertens à Conſtantinopoli, dum cum iis, cum quibus ierat, profectus ad Theodericum Ravennam fuiſſet: Theodericus ductus malitia, quod eum Juſtinus catholicæ pietatis defenſor honorifice ſuſcepit, eum ſimul cum ſociis carceris afflictione peremit. Sed hanc ejus immaniſſimam crudelitatem mox animadverſio divina ſecuta eſt. Nam nonageſimo octavo poſt hoc facinus die, ſubita morte defunctus eſt: cujus animam ſolitarius quidam apud Liparam inſulam vir magnæ virtutis aſpexit, inter Joannem papam & Symmachum patritium deduci, & in Vulcani ollam, quæ ei loco proxima erat, demergi. Theoderico tali modo punito, Gotthi ſibi Atalaricum, de quo præmiſſum eſt, ex Theoderici filia procreatum, cum eadem Amalaſiuntha matre ſua in regnum præficiunt. At vero Juſtinus cum Auguſtalem dignitatem

annis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

annis XI adminiſtraſſet, apud Conſtantinopolim in pace quievit. Anno ab incarnatione Domini quingenteſimo vigeſimo nono, Juſtinianus ſororis Juſtini filius Romanorum principum nonus ac quadrageſimus, Auguſtalem adeptus eſt principatum. Qui mox ut imperialia jura ſuſcepit, ad reparationem Reipublicæ ſtatus animum intendit. Ac primum per Belliſarium patritium ingentem virum Perſas aggreſſus eſt: qui transgreſſis Romanorum terminis, eorum regiones graviter populabantur: quos Belliſarius magnis prœliis fudit. Atque ex voluntate principis Conſtantinopolim triumphans ingreſſus eſt. Interea Atalaricus Gotthorum rex, cum nondum expletis quatuor annis regnaſſet, immatura morte præventus vitæ ſubtractus eſt: cujus mater Amalaſiuntha poſt ejus funus Theodatum ſocium adſcivit in regnum. Sed Theodatus idem immemor collati beneficii, eam poſt aliquod tempus in balneo ſtrangulari præcepit: & quia ipſa dum adviveret, ſe ſuumque filium principi commendaverat, audita Juſtinianus Auguſtus ejus morte, gravi mox adverſus Theodatum iracundia exarſit. Sentiens Theodatus ſibi infenſum habere principem, beatum papam Agapetum Conſtantinopolim dirigit, quatenus apud Juſtinianum ei factorum impunitatem impetraret. Qui ſanctus pontifex dum Juſtinianum principem adiſſet: facta cum eodem de fide collatione, reperit eum in Eutychetis dogma corruiſſe, à quo primitus graves beatus antiſtes minas perpeſſus eſt. Sed cum illius inconcuſſam in fide Catholica Juſtinianus conſtantiam cerneret: ſiquidem ad hoc uſque verbis progreſſum fuerat, ut talia à præſule audiret: *Ego ad Iuſtinianum imperatorem Chriſtianiſſimum venire deſideravi, ſed Diocletianum inveni:*

Tandem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Tandem ex voluntate Dei, ejus monitis acquieſcens, ad catholicæ fidei confeſſionem cum multis pariter, qui ſimiliter deſipiebant, regreſſus eſt. Anthemium quoque ejusdem regiæ civitatis Epiſcopum, præfatæ hæreſeos defenſorem, convictum publice communione privavit: ac, perſuaſo principe, in exſilium coëgit. Nec multum poſt idem pontifex apud eandem urbem diem obiit. Interea ad Africam, quam jam multis annis Wandali poſſidebant, à Juſtiniano cum exercitu Belliſarius miſſus eſt: qui mox prœlio cum Wandalis commiſſo, eorum magnas copias fudit, regemque ipſorum Gilimerum vivum capiens, Conſtantinopolim miſit. Carthago quoque poſt annum ſuæ exceſſionis XCVI recepta eſt. Porro dum Agapetus pontifex, qui à Juſtiniano principe pacem Theodato poſtularet, apud Conſtantinopolim obiiſſet: Juſtinianus Belliſarium patritium multis jam prœliis glorioſum adverſus Theodatum dirigit: utque etiam Italiam à Gotthorum ſervitio liberaret. Belliſarius itaque, dum aliquantum temporis apud Siciliam moram faceret, rex Gotthorum Theodatus exſtinctus eſt. Hujus in loco Vitigis ſucceſſit: qui mox ut regnum invaſit, Ravennam profectus, Amalaſiunthæ reginæ filiam per vim ſecum auferens ſibi matrimonio junxit. Conceptas ergo contra Theodatum Belliſarius belli vires in Vitigem convertit. Egreſſusque ex Sicilia ad Campaniam, Neapolim venit, quem Neapolitani cives noluerunt excipere. Qui indignatus acriter ad ejuſdem urbis expugnationem totis ſe viribus erexit: aliquantisque fortiter in pugnam diebus deductis, tandem per vim capiens ingreſſus eſt. Tantaque non ſolum in Gotthos, qui ibi morabantur, ſed etiam in cives ira deſævit, ut non ætati, non ſexui, poſtremo non ſancti-

monia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

monialibus, vel ipſis etiam ſacerdotibus parcere
viros in conſpectu conjugum miſerabili uſu per
mens. Superſtites matres, ac liberos, captivitat
jugo abduxit, cuncta rapinis diripiens. Nec à ſ
croſanctis eccleſiis exſpoliandis abſtinuit : inde
que egrediens Romam properavit. Quo Roma
ingreſſo, Gotthi qui in urbe morabantur, noct
inde egreſſi, relictis patentibus portis Ravenna
fugiunt. Vitigis, ut talia comperit, mox adverſu
Belliſarium Romam cum ingenti exercitu veni
Belliſarius non aptum ſibi tempus ad bella con
jiciens, intra urbis ſe mœnia clauſit, eamque cir
cumſepſit. Gotthi urbem obſidentes, univerſa pe
circuitum direptionibus & incendiis abſumunt
quoſcunque Romanos reperiunt, gladio exſtin
guunt: cuncta ſacra loca denudantes, ipſis etian
venerabilium martyrum ſepulcris manus impia
inferunt: continue urbem impugnant, ſed caut
Belliſarii defenſatur induſtria. Præter belli in
ſtantiam, angebatur inſuper Roma famis penu
ria. Tanta ſiquidem per univerſum mundum e
anno maxime apud Liguriam fames excreverat
ut, ſicut vir ſanctiſſimus Darius Mediolanenſi
antiſtes retulit, pleræque matres infelicium na
torum membra comederent. Cumque per annun
continuum Gotthi Romam obſediſſent, demun
territi Ravennam rediere. Belliſarius vero profi
ciſcens Neapoli, eamque, ut competebat, ordina
tam relinquens, Romam regreſſus eſt: ſtatimque
ei à Theodora Auguſta præceptio allata eſt, u
papam Silverium convictum accuſatione falſo-
rum teſtium in exilium truderet: eo quod An-
themium hæreticum Conſtantinopolitanum Epi-
ſcopum revocare noluiſſet: quod Belliſarius, li-
cet nolens nihil moratus effecit: pulſus denique
papa Silverius ad Pontiam inſulam eſt, in qua &
exu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

exulans obiit. Vitigis vero coacto rurſus in unum magno Gotthorum exercitu, cum Belliſario conflixit: factaque maxima ſuorum ſtrage, in fugam converſus eſt. Quem Joannes magiſter militum, cognomento Sanguinarius, noctu fugientem perſequens, vivum comprehendit; Romamque ad Belliſarium adduxit. Patrata Belliſarius victoria, Conſtantinopolim rediit, ſecum Vitigem deferens: quo viſo Juſtinianus valde lætatus eſt: eique non multo poſt patricio effecto, adminiſtrationem illi juxta Perſarum terminos tribuit: ibique Vitigis degens vitam finivit. Belliſarius vero dignis affectus honoribus; iterato ad Africam adverſus Guntarith mittitur: qui Wandalos rurſus ſollicitans, apud eos arripuerat regnum. Belliſarius ut Africam attigit, Guntarith ſub dolo pacis ilico peremit: reſiduoſque Wandalorum Reipub. jugo ſubſtravit. Victor exinde Belliſarius Romam venit. Auream crucem centum librarum precioſiſſimis gemmis exornatam, in qua ſuas victorias deſcripſerat, beato Petro per manus papæ Vigilii obtulit. His apud Caſinum temporibus, poſt ſolitariam vitam ſancto degens cœnobio, ſtupendis beatiſſimus pater Benedictus, nec minus futurorum præſcius, radiabat virtutibus. Hac etiam ætate gens Langbardorum amica tunc populi Romani apud Pannonias degebat: quibus in regni gubernaculo Audoinus præerat. Is eo tempore cum Turiſcendo Gepidarum rege confligens, per Alboinum ſuum filium juvenem ſtrenuum victoriam nactus eſt. Denique inter ipſas Alboinus ſeſe acies Turiſmandum Turiſcendi regis filium appetentem alacriter aggreſſus exſtinxit; perturbatiſque hac occaſione Gepidis, ſuis victoriam peperit. At vero apud urbem Romam papa Vigilius, ob eandem quam prædeceſſor

ſuus

ſuus cauſam, indignatione Auguſtæ per Antimum Scribonem ductus Conſtantinopolim, indeque in exilium actus eſt. Capto igitur Vitige, Gotthi Tranſpadani Ildebrandum ſibi regem conſtituunt qui eodem anno perimitur. Cui ſucceſſit Errarius & ipſe nondum anno expleto jugulatus. Dehinc ſibi Badiulam, qui & Totila dicebatur, in regnum præficiunt. Moxque collecto undique exercitu univerſam rurſus Italiam invadunt. Exinde per Campaniam, virique Dei Benedicti patris cœnobium iter facientes perveniunt: perque Lucaniæ ac Brutiorum fines Regium proficiſcuntur. Nec mora, Siculum transgreſſi fretum Siciliam invadunt. Inde quoque Romam petunt: eamque obſidionibus circumcludunt. Quæ tantam tunc famis penuriam perpeſſa eſt, ut præ magnitudine inopiæ natorum ſuorum carnes comedere vellent. Feſſis nimium Romanis, nec valentibus mœnia tueri, Totila à porta Oſtienſi urbem ingreſſus eſt. Qui parcere Romanis cupiens, per totam noctem clangere buccinam jubet: quo ſe à Gotthorum gladiis, aut eccleſiis tuerentur, aut quibuscunque locis occulerent. Habitavitque aliquanto temporis cum Romanis, quaſi pater cum filiis. Hanc illi (ut videtur conjici) animi benignitatem, qui nimiæ antea crudelitatis extiterat, beati patris Benedicti, quem olim adierat, monitio contulit. Elapſi ab urbe aliqui è numero ſenatorum Conſtantinopolim afflicti properant: quibus calamitatibus Roma ſubjiceretur, principi narrant: qui ſtatim Narſem eunuchum ſuum, & cubicularium cum manu valida mittit: ut afflictæ Romæ quantocius ſubveniat. Is ad Italiam veniens, magno cum Gotthis certamine conflixit. Quibus ad internecionem pæne conſumptis, regem Totilam, qui ultra jam x annos regnaverat, inter-

interſecit: univerſamque Italiam ad Reipub. jura reduxit. Quia vero reſtant adhuc, quæ de Juſtiniani Auguſti felicitate dicantur, in ſequenti, Deo præſule, libello promenda ſunt.

PAVLLI DIACONI
LIBER XVIII.

CUm jam, ut præmiſſum eſt, Romanorum deſierit apud Italos imperium, plurimæque gentes irruerent contra ipſos, ad jusque perranſierat Pelaſgum : hac tempeſtate Juſtinia-
ius Auguſtus Romanum ſelici ſorte regebat im-
erium. qui & bella proſpere geſſit, & in cau-
is civilibus mirificus exſtitit. Nam per Belliſa-
ium patricium Perſas fortiter devicit, perque
ſum Belliſarium Wandalorum gentem, capto
orum rege Gilimere, uſque ad internecionem
elevit : Africamque totam poſt annos XCVI
nperio Romano reſtituit : rurſusque Belliſarii
iribus Gotthorum in Italia gentem, capto Vi-
ge eorum rege, ſuperavit. Maurosque poſt hæc
fricam infeſtantes, eorumque regem Attilam,
er Joannem exconſulem mirabili virtute pro-
ravit : pari etiam modo & alias gentes bel-
jure compreſſit. quam ob cauſam propter hono-
um omnium victorias, ut Alamanicus, Gotthi-
us, Alanicus, Wandalicus, Africanuſque dicere-
r, habere hæc nomina meruit. Leges etiam Ro-
anorum, quarum prolixitas nimia erat, & inu-
is diſſonantia, mirabili brevitate correxit.
am omnes conſtitutiones principum, quæ uti-
e in multis voluminibus habebantur, intra
i libros coartavit : idem quoque volumen Co-
cem Juſtiniani appellari præcepit. Rurſusque
ſingu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſingulorum magiſtratuum ſive judicum leges, quæ uſque ad duo millia pæne librorum erant extenſæ, intra L librorum numerum redegit: eumque Codicem Digeſtorum ſive Pandectarum vocabulo nuncupavit. Quatuor etiam Inſtitutionum libros, in quibus breviter univerſarum legum textus comprehenditur, noviter compoſuit, novas quoque leges, quas ipſe ſtatuerat, in unum volumen redactas, id eſt codicem, Novellam nuncupari ſancivit. Exſtruxit quoque idem princeps intra Conſtantinopolim urbem ipſi Domino, qui eſt ſapientia Dei patris, templum, quod Græco vocabulo ἁγίαν σοφίαν, id eſt, ſanctam ſapientiam nominavit. Cujus opus adeo cuncta ædificia excellit: ut in totis terrarum ſpatiis huic ſimile non poſſit inveniri. Erat enim hic princeps fide catholicus, in operibus rectus, in judiciis juſtus: ideoque omnia ei concurrebant in bonum. Hujus temporibus Caſſiodorus apud urbem Romam tam ſæculari, quam divina ſcientia claruit: qui inter cætera quæ nobiliter ſcripſit, pſalmorum occulta præcipue potentiſſime reſeravit. Hic primum Coſ., denique ſenator, ad poſtremum vero monachus exſtitit. Hoc etiam tempore Dionyſius Alba in urbe Roma conſtitutus, paſchalem calculum miranda argumentatione compoſuit. Tuncque nihilominus Arator Rom. eccleſiæ ſubdiaconus, poëta mirabilis, apoſtolorum actus verſibus hexametris exaravit. His quoque diebus beatiſſimus Benedictus pater, & primum in loco, qui Sublacus dicitur, qui ab urbe Roma XL millibus paſſuum abeſt, & poſtea in caſtro Caſini, quod Clarum appellatur, & magnæ vitæ meritis, & apoſtolicis virtutibus effulſit. Igitur cum circumquaque Langbardorum victoriæ perſonarent: Narſes chartularius imperialis, qui tunc præerat Italiæ,

taliæ, bellum adverſus Totilam Gotthorum regem
ræparans, cum jam pridem Langbardos fœdera-
os haberet, legatos ad Alboinum dirigit, qua-
enus ei pugnaturo cum Gotthis auxilium mini-
traret. Tunc Alboinus electam è ſuis manum di-
exit, qui Romanis adverſus Gotthos ſuffragium
errent. qui per maris Adriatici ſinum in Italiam
ranſvecti, ſociati Romanis, pugnam inierunt cum
otthis. Quibus uſque ad internecionem deletis,
riter cum ſuo Totila rege, onerati multis mu-
eribus, victores ad propria remearunt: omnique
mpore, quo Langbardi Pannoniam poſſederunt,
omanæ Reipub. adverſus æmulos adjutores fue-
int. Tunc quoque apud Conſtantinopolim Pri-
ianus Cæſarienſis, Grammaticæ artis (ut ita di-
rim) profunda rimatus eſt. His temporibus
arſes etiam Buccellino duci bellum intulit:
uem Theudebertus rex Francorum, cum in Ita-
m introiſſet, reverſus ad Gallias, cum Amingho
ice ad ſubjiciendam Italiam reliquerat. Qui
ccellinus, cum pæne totam Italiam direptio-
bus vaſtaret; & Theudeberto ſuo regi de præ-
Italiæ munera copioſa conferret; & cum in
mpania hyemare diſponeret; tandem in loco,
i Tanetum nomen eſt, gravi bello à Narſete ſu-
ratus, exſtinctus eſt. Aminghus vero, dum Avi-
Gotthorum comiti contra Narſeten rebellanti
xilium ferre conatus fuiſſet, utrique à Narſete
perati ſunt. Avidin captus, Conſtantinopolim
ſulatur. Aminghus vero, qui ei auxilium præ-
erat, Narſetis gladio perimitur. Tertius vero
ncorum dux nomine Lentharius, Buccellini
manus, dum multa præda onuſtus ad patriam
eret reverti, inter Veronam & Tridentum juxta
um Benacum, propria morte defunctus eſt.
buit nihilo minus Narſes certamen adverſus
Sindual

Sindual Brentorum regem : qui adhuc de Herulorum ſtirpe remanſerat; quos ſecum, in Italiam veniens, ſolummodo Odoacer adduxerat. Huic Narſes, fideliter ſibi primum adhærenti, multa beneficia contulit. Sed noviſſime ſuperbe rebellantem & regnare cupientem, bello ſuperatum & captum celſa de trabe ſuſpendit. Eo quoque tempore Narſes patricius per Dagiſtheum magiſtrum militum virum bellicoſum & fortem, univerſos Italiæ fines obtinuit. Hic Narſes quidem primus carthularius fuit : deinde propter virtutem, merito patritiatus honorem meruit. Erat autem vir piiſſimus, in religione catholicus, in pauperes munificus, in recuperandis baſilicis ſtudioſus ſatis : vigiliis, & orationibus in tantum ſtudens, ut plus ſupplicationibus ad Deum profuſis, quam armis bellicis victoriam obtineret. Inter hæc Juſtiniano principe vita decedente, Juſtinianus minor Remp. apud Conſtantinopolim regendam ſuſcepit. His quoque temporibus Narſes patritius, cujus ad omnia ſtudium vigilabat, Vitalem Epiſcopum Altinæ civitatis, qui ante annos plurimos ad Francorum regem confugerat, hoc eſt, ad Agathenſem civitatem, tandem apprehenſum apud Siciliam exilio damnavit. Igitur deleta vel ſuperata Narſes omni Gotthorum gente, & iis quoque, de quibus diximus, pari modo devictis, dum multum auri & argenti, ſeu cæterarum rerum divitias acquiſiſſet, magnam ab his ducibus, qui multa contra hoſtes eorum laboraverat, invidiam pertulit : qui contra eum Juſtiniano Auguſto, & ejus conjugi Sophiæ in hæc verba ſuggeſſerunt, dicentes : *Quia expedierat Romanos Gotthis potius ſervire quam Græcis, ubi Narſes eunuchus imperat, & nos ſervitio opprimit, & hoc noſter piiſſimus princeps ignorat : Aut libera nos de manu ejus, aut certe & civitatem Romam*

mam, & nos ipſos gentibus tradimus. Cumque hæc Narſes audiſſet, hæc breviter retulit verba: *Si malefeci cum Romanis, male inveniam.* Tunc Auguſtus in tantum adverſus Narſetem commotus eſt: ut ſtatim in Italiam Longium præfectum mitteret, qui Narſetis locum obtineret. Narſes vero his cognitis, valde pertimuit: & in tantum, maxime à Sophia Auguſta, territus eſt, ut regredi ultra Conſtantinopolim non auderet. Cui illa inter cætera, quod eunuchus erat, hoc fertur mandaſſe, *ut cum puellis in gynæcio lanarum faceret penſas dividere.* Ad quæ verba Narſes dicitur hæc reſponſa dediſſe: *Talem ſe telam orditurum, qualem ipſa, dum viveret, deponere non poſſet.* Itaque odio metuque exagitatus, in Neapolim Campaniæ civitatem ſecedens, legatos mox ad Langbardorum gentem dirigit, ut paupera Pannoniorum rura deſererent: & ad Italiam cunctis repletam divitiis poſſidendam venirent: ſimulque multimoda pomorum genera, aliarumque rerum ſpecies, quarum Italia ferax eſt, mittit: quatenus eorum ad veniendum animos poſſit allicere. Langbardi læta nuntia, & quæ ipſi præcipue optabant, gratanter ſuſcipiunt. Denique futuris commodis animos attollunt: continuo apud Italiam terribilia noctu ſigna viſa ſunt: hoc eſt, igneæ acies in cælo apparuerunt, eum, qui poſtea effuſus eſt, ſanguinem coruſcantes. Narſes vero de Campania Romam egreſſus, ibidem non poſt multum tempus ex hac luce ſubtractus eſt. Cujus corpus poſitum in loculo plumbeo, cum omnibus ejuſdem divitiis, Conſtantinopolim eſt perlatũ. Per hæc tempora apud Conſtantinopolim, ut ſupra præmiſſum eſt, Juſtinianus minor regnabat, vir in omni avaritia deditus, contemptor pauperum, Senatorum ſpoliator, cui tanta fuit cupiditatis rabies, ut arcas juberet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ferreas fieri : in quibus ea, quæ rapiebat, auri ta
lenta congregaret : quem etiam ferunt in hære
ſim Pelagianam delapſum. Hic cum a divinis au
rem cordis averteret, juſto Dei judicio, amiſſ
rationis intellectu, amens effectus eſt. Hic & Ti
berium Cæſarem adſcivit, qui ei palatium vel ſin
gulas provincias gubernaret, hominem juſtum
utilem, ſtrenuum, ſapientem, eleemoſynarium
in judiciis æquum, in victoriis clarum, &, quo
his omnibus ſupereminet, veriſſimum Chriſtia
num. Hic cum multa de theſauris, quos Juſtinia
nus aggregaverat, pauperibus erogaret : Sophi
Auguſta frequentius increpabat eum, quod Rem
publ. redegiſſet in paupertatem, dicens : *Quod eg*
multis annis congregavi, tu intra paucum tempus pro
dige diſpergis. Ajebat autem ille : *Confido in Domi*
no, quia non deerit pecunia fiſco noſtro, tantum ut pau
peres eleemoſynam accipiant : ut captivi redimantur
hoc eſt magnus theſaurus, dicente domino : Theſauri
zate vobis theſauros in cœlo, ubi neque ærugo, neque ti
nea corrumpit : & ubi fures non effodiunt, nec furan
tur. Ergo de his, quæ Dominus tribuit, congregemu
theſauros in cœlo, & Dominus nobis augere dignabi
tur in ſæculo. Igitur cum Juſtinianus XI annis re
gnaſſet, amentiam, quam incurrerat, tander
vita finivit. Bella ſane, quæ per Narſeter
patritium Gotthis vel Francis illata ſuperiu
per anticipationem diximus, hujus temporibu
geſta ſunt. Denique & cum Roma, temporibu
Benedicti papæ, vaſtantibus omnia per circuitun
Langbardis, famis penuria laboraret, multa fru
menti millia navibus, ab Ægypto dirigens, ean
ſub ſtudio miſericordiæ relevavit. Mortuo igitu
Juſtiniano, Tiberius Conſtantinus Romanorum
regum quinguageſimus ſumpſit imperium. Hi
cum, ut ſuperius diximus, Juſtiniano adhuc Cæ
ſar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſare palatium regeret, & multas quotidie eleemoſynas faceret, magnam ei Dominus copiam ſubminiſtravit. Nam deambulans per palatium, vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua erat crux dominica ſculpta, & ait: *Crucem Domini, qua frontem noſtram & pectora munire debemus, eam ſub pedibus conculcamus?* & dicto citius juſſit eandem tabulam auferri de foſſa. Qua levata atque erecta, inveniunt ſubter & aliam hoc ſignum habentem, qui & ipſam juſſit auferri. Qua amota, reperiunt & tertiam, juſſuque ejus cum hæc fuiſſet ablata, inveniunt magnum theſaurum, habentem ſupra mille auri centenaria. Sublatumque aurum pauperibus adhuc abundantius, quam conſuetus fuerat, largitur. Narſes quoque patritius Italiæ, cum in quadam civitate intra Italiam domum magnam haberet, ad ſupra memoratam urbem advenit: ibique in domum ſuam occulte ciſternam magnam fodit, in qua multa millia centenariorum auri atque argenti repoſuit: interfectisque omnibus conſciis, uni tantummodo, hoc per juramentum ab eo exigens, commendavit. Defuncto vero Narſete, ſupradictus ſenex ad Cæſarem Tiberium veniens dixit: *Si mihi aliquid prodeſt,* inquit, *magnam rem, Cæſar, dicam.* Cui ille, *Dic,* ait, *quid vis? proderit enim tibi, ſi quid nobis profuturum eſſe narraveris. Theſaurum,* inquit, *Narſetis reconditum habeo, quod in extremo vitæ poſitus, celare non poſſum.* Tunc Cæſar Tiberius gaviſus, mittit uſque ad locum pueros ſuos. Præcedente vero ſene, hi ſequuntur attenti: pervenientesque ad ciſternam, deopertamque ingrediuntur. In qua tantum auri vel argenti repertum eſt, ut per multos dies vix à deportantibus potuiſſet evacuari. Quæ ille pæne omnia ſecundum morem ſuum, erogatione largiflua diſpenſavit egenis. Hic cum

Auguſtalem coronam accepturus eſſet: eumqu
ſecundum conſuetudinem ad ſpectaculum cum
populus exſpectaret, inſidias ei præparavit Sophi
Auguſta, ut Juſtinianum Juſtini nepotem ad di
gnitatem imperatoriam ſublimaret. Ille per loca
ſancta prius procedens, deinde, vocato ad ſe pon
tifice urbis, cum conſulibus ac præfectis palatium
ingreſſus, indutus purpura, diademate corona
tus, throno imperiali impoſitus, cum immenſi
laudibus in regni gloria eſt confirmatus: quoc
ejus adverſarii audientes, nihilque ei, qui in Do
mino ſpem ſuam poſuerat, officere valentes, ma
gno ſunt confuſionis pudore cooperti. Transacti
autem paucis diebus, Juſtinianus pedibus ſe pro
jecit imperatoris, ob meritum gratiæ XV ei aur
centenaria deferens: quem ille ſecundum patien-
tiæ ſuæ meritum colligens, ſibi in palatio aſſiſter
juſſit. Sophia vero Auguſta immemor promiſſio
nis, quam quondam in Tiberium habuerat, in-
ſidias ei tentavit ingerere. Procedente autem eo
ad villam, ut juxta ritum imperialem XXX die-
bus ad vindemiam jucundaretur, vocato clam
Juſtiniano, voluit eum ſublimare in regno. quo
comperto, Tiberius curſu veloci Conſtantinopo-
lim regreditur: apprehenſamque Auguſtam, om-
nibus Theſauris exſpoliavit, ſolum ei victum
quotidianum in alimento relinquens. Segrega
tiſque pueris ejus ab ea, alios ex fidelibus ſuis po
ſuit, qui ei parerent: mandans prorſus, ut nul-
lus de anterioribus ad eam haberet acceſſum. Ju-
ſtinianum vero verbis ſolummodo objurgatum,
tanto in poſterum amore dilexit, ut filio ejus fi-
liam ſuam promitteret, rurſuſque filio filiam ſuam
expeteret. Sed hæc res minime, quam ob cauſam
neſcio, ad effectum pervenit. Hujus exercitus ab
eo directus, Perſas potentiſſime debellavit. vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ctorque regrediens, tantam molem prædæ cum xx pariter elephantis detulit, ut humanæ crederetur poſſe ſufficere cupiditati. Tiberius igitur Conſtantinus poſtquam imperium VII rexerat annis, ſentiens ſibi diem mortis imminere, una cum conſilio Sophiæ Auguſtæ, Mauritium genere Cappadocem, virum ſtrenuum, ad imperium elegit, ornatamque ſuam filiam regalibus ornamentis, eam tradidit ei, dicens: *Sit tibi imperium meum cum hac puella conceſſum: utere eo felix; memor ſemper, ut æquitate & juſtitia delecteris.* Hæc poſtquam dixit, de hac luce ad æternam patriam migravit, magnum luctum populis de ſua morte relinquens. Fuit enim ſummæ bonitatis, in eleemoſynis promptus, in judicio juſtus, in vindicando cautiſſimus: nullum deſpiciens, ſed omnes in bona voluntate complectens: omnes diligens, ipſe quoque eſt dilectus à cunctis. Quo defuncto, Mauritius indutus purpura, redimitus diademate, ad curiam proceſſit: acclamatiſque ſibi laudibus poſt largita populo munera, primus ex Græcorum genere in imperio confirmatus eſt. Hoc tempore Mauritius imperator Childeberto Francorum regi L millia ſolidorum per legatos ſuos direxit, ut cum exercitu ſuper Langbardos irrueret, eoſque de Italia exterminaret: qui cum innumera Francorum multitudine in Italiam ſubito introivit. Langbardi vero in civitatibus ſe communientes, intercurrentibus legatis, oblatiſque muneribus, pacem cum Childeberto fecerunt. Qui cum ad Gallias remeaſſet: cognito imperator Mauritius, quia cum Langbardis fœdus inierat, quod ei ob detrimentum Langbardorum dederat repetere cœpit. Sed ille ſuarum virium fretus potentia, pro hac ne reſponſũ reddere voluit. His ita geſtis, Autharis rex Brixellum, civitatẽ ſuper Padi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

marginem poſitam, expugnare aggreſſus eſt: in quam Dociruph dux à Langbardis confugerat: ſeq; partibus imperatoris tradens, ſociatus militibus, Langbardorum exercitui fortiter reſiſtebat. Iſte ex Suevorum, hoc eſt, Alemannorum gente oriundus inter Langbardos creverat: & quia erat forma idoneus, ducatus honorem meruerat. Sed ubi occaſionem ulciſcendæ ſuæ captivitatis reperit, contra Langbardorum ilico arma ſurrexit. Adverſus quem Langbardi gravia bella geſſerunt: tandemque eum cum militibus quos ducebat, exſuperantes Ravennam cedere compulerunt. Brixellus capta eſt, murique ejus uſque ad ſolum deſtructi ſunt. Poſt hæc Autharis rex cum Smaragdo patritio, qui tunc Ravennæ præerat, uſque in annum tertium pacem fecit. Denique per Benedictum papam Pelagius Romanæ eccleſiæ Pontifex abſque juſſione principis ordinatus eſt, eo quod Langbardi Romam per circuitum obſiderent, ne poſſet quiſquam à Roma progredi. Hic Pelagius Heliæ Aquilejenſi epiſcopo, nolenti tria capitula Chalcedonenſis Synodi ſuſcipere, epiſtolam ſatis utilem miſit: quam beatus Gregorius, cum eſſet adhuc diaconus, conſcripſit. Rurſum Mauritius Auguſtus legatos ad Childebertum mittens, eum, ut contra Langbardos exercitum in Italiam dirigeret, perſuaſit. Childebertus exiſtimans ſuam adhuc germanam apud Conſtantinopolim vivere, legatis Mauritii acquieſcens, ut ſuam poſſet ſororem accipere, iterum adverſus Langbardos Francorum exercitum in Italiam direxit: contra quos dum Langbardorum acies properarent, Franci & Alemanni inter ſe diſſenſionem habentes, ſine ullius conquiſitione ad patriam ſunt reverſi. Eo tempore fuit diluvium in finibus Venetiarum & Liguriæ, ſeu cæteris regionibus

nibus Italiæ, quale poſt Noe tempora creditur non fuiſſe. Factæ ſunt lacunæ poſſeſſionis ſeu villarum, hominumque pariter & animantium magnus interitus. Deſtructa ſunt itinera, diſſipatæ viæ. Tantum tunc Atheſis fluvius excrevit, ut circa Baſilicam ſancti Zenonis martyris, quæ extra Veronenſis urbis muros ſita eſt, uſque ad ſuperiores feneſtras aquæ pertingerent. Licet, ſicut beatus Gregorius poſtea Papa ſcripſit, in eandem Baſilicam aqua minime introivit. Urbis quoque ejuſdem Veronenſis muri, ex parte aliqua, eadem ſunt inundatione ſubruti. Facta eſt autem hæc inundatio Kalend. Novemb. Sed & tantæ coruſcationes & tonitrua fuerunt, quantæ fieri vix æſtivo tempore ſolent. Poſt duos quoque menſes eadem urbs Veronenſium magna ex parte incendio concremata eſt. In hac diluvii effuſione in tantum apud urbem Romam fluvius Tyberis excrevit, ut aquæ ejus ſuper muros urbis influerent, & maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alveum ejuſdem fluminis, cum multa ſerpentum multitudine, draco etiam magnæ miræque magnitudinis per urbem tranſiens, uſque ad mare deſcendit. Subſecuta eſt ſtatim hanc inundationem graviſſima peſtilentia, quam inguinariam appellant: quæ tantæ populum ſtragi deſtinavit, ut de inæſtimabili multitudine vix pauci remanerent. Primumque Pelagium papam virum venerabilem perculit, & ſine mora exſtinxit. Deinde paſtore interempto, ſeſe per populum extendit. In hac tanta tribulatione beatiſſimus Gregorius, qui tunc Levita erat, à cunctis generaliter Papa electus eſt: qui dum ſeptiformem litaniam fieri ordinaſſet, unius horæ ſpatio, dum hi Deum precarentur, LXXX ex eis, ſubito ad terram corruentes, ſpiritum exhalarunt. Septiformis autem litania di-

cta eſt, quia omnis urbis populus à beato Gregorio in ſeptem partibus deprecaturus Dominum eſt diviſus. In primo namque choro fuit omnis clerus: in ſecundo omnes abbates cum monachis ſuis: in tertio omnes abbatiſſæ cum congregationibus ſuis: in quarto omnes infantes: in quinto omnes laici: in ſexto univerſæ viduæ: in ſeptimo omnes mulieres conjugatæ. Ideo autem de beato Gregorio plura dicere omittimus, quia jam ante aliquot annos ejus vitam, Deo auxiliante, texuimus: in qua ea, quæ dicenda erant, juxta tenuitatis noſtræ vires univerſa deſcripſimus. Hoc tempore idem beatus Gregorius Auguſtinum, & Melitum, & Joannem, cum aliis pluribus monachis timentibus Deum, in Britanniam miſit, eorumque prædicatione ad Chriſtum Anglos convertunt. His diebus defuncto Helia Aquilejenſi patriarcha, poſtquam xv annis ſe ſacerdotem geſſerat: Severus huic ſuccedens, regendam ſuſcepit eccleſiam: quem Smaragdus patritius veniens de Ravenna, in gradus per ſemet ipſum Baſilica trahens, Ravennam eum in curiam duxit, cum aliis tribus ex Hiſtria epiſcopis, id eſt, Joanne Parentino, & Severo atque Vindemio, necnon etiam Antonio jam ſene Eccleſiæ defenſore: quibus comminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Joanni Ravennati epiſcopo, trium capitulorum damnatori, qui à tempore papæ Vigilii vel Pelagii Romanæ eccleſiæ deſciverant ſocietate. Exempto vero anno, è Ravenna ad gradus reverſi ſunt: quibus nec plebs communicare voluit, nec cæteri epiſcopi eos receperunt. Smaragdus patritius à dæmonio non injuſte correptus, ſucceſſorem Romanorum patriciatus accipiens, Conſtantinopolim remeavit. Poſt hæc facta Synodus x epiſcoporum, in Mar-

Martiano congregatur: ubi receperunt Severum patriarcham Aquilejenſem, dantem libellum erroris ſui, qui trium capitulorum damnatoribus communicarat Ravennæ. Nomina vero Epiſcoporum qui ſe ab hoc ſchiſmate continuerunt, hæc ſunt; Petrus de Altino clariſſimus, Ingenuus de Sabione, Angelus Tridentinus, Junior Veronenſis, Horontius Vicentinus, Ruſticus de Tarviſio, Fontejus Feltrinus, Agellus de Acedo, Laurentius Belunenſis, Maſſentius Julienſis, & Hadrianus Polenſis. Cum Patriarcha autem iſti Epiſcopi, Severus Parentinus, Joannes patritius, Vindemius, & Joannes. Igitur Mauritius Auguſtus, poſtquam unum & xx annos rexit imperium cum filiis Theodoſio, Tiberio, Conſtantinoque, à Phoca, qui fuit ſtrator Priſci patritii, occiditur. Fuit autem utilis Reipublicæ. nam ſæpe contra hoſtes dimicans, victoriam obtinuit. Hunni quoque, qui & Avares appellantur, ejus virtute devicti ſunt. His diebus defuncto Severo patriarcha, ordinatur loco ejus Joannes Abbas patriarcha in Aquileja vetere, cum conſenſu regis etiam Giſulfi ducis. In gradus quoque ordinatus eſt a Romanis Candianus antiſtes. Rurſus menſe Novembri & Decembri ſtella Cometes apparuit. Candiano vero defuncto, apud gradus ordinatur patriarcha Epiphanius, qui primicerius notariorum ab epiſcopis, qui erant ſub Romanis: & ex illo tempore cœperunt eſſe duo patriarchæ. Phocas igitur, ut præmiſſum eſt, extincto Mauricio ejuſque filiis, Romanorum regnum invadit. Per octo annorum curricula principatus eſt. Hic rogante papa Bonifacio, ſtatuit ſedem Romanæ eccleſiæ, ut caput eſſet omnium eccleſiarum: quia eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium eccleſiarum ſcribebat. Idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

alio papa Bonifacio petente juſſit in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, ablatis idololatriæ ſordibus, eccleſiam beatæ ſemper virginis Mariæ, & omnium ſanctorum martyrum fieri: ut ubi quondam omnium non deorum, ſed dæmoniorum cultus agebatur, ibi deinceps omnium fieret memoria ſanctorum. Hujus tempore, Praſini & Veneti per Orientem & Ægyptum civile bellum faciunt, ac ſeſe mutua cæde proſternunt. Perſæ quoque adverſus Rempub. graviſſima bella gerentes, multas Romanorum provincias, & ipſam Hieroſolymam auferunt: & deſtruentes eccleſias, ſancta quoque profanantes, inter ornamenta locorum ſanctorum vel communium, etiam vexillum Dominicæ crucis abducunt. Contra hunc Phocam Heraclianus, qui Africam regebat, rebellavit: atque cum exercitu veniens, eum vita regnoque privavit: remque publicam Romanam Heraclius ejuſdem filius regendam ſuſcepit. His diebus defuncto Heraclio Auguſto, apud Conſtantinopolim Heraclionas ejus filius cum matre Martini, regni jura ſuſcepit, rexitque imperium duobus annis. Quo vita decedente, ſucceſſit in loco ejus Conſtantius germanus ejuſdem filius Heraclii; imperavitque menſibus VI. Hoc etiam mortuo, Conſtantinus ejuſdem filius ad regni dignitatem adſcendit, tenuitque regnum annis XXVIII. Circa hæc tempora, regis Perſarum conjunx, nomine Cæſarea, de Perſide exiens cum paucis ſuis fidelibus privato habitu, propter Chriſtianæ fidei amorem Conſtantinopolim venit. Quæ ab imperatore honorifice ſuſcepta, poſt aliquot dies, ut deſiderabat, baptiſmum conſecuta eſt, & ab Auguſta de ſacro fonte levata eſt. Quod vir ejus Perſarum rex audiens, legatos Conſtantinopolim ad Auguſtum direxit, quatenus eidem uxorem ſuam redderet.

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Qui ad imperatorem venientes, verba regis Perſarum nunciant: qui requirebat ſuam reginam. Imperator hoc audiens, remque omnino ignorans, eis reſponſum reddidit, dicens: *De regina quam quæritis, fatemur nos nihil ſcire, præterquam quod ad nos hic aliqua mulier privato habitu advenit.* Legati vero reſponderunt dicentes: *Si placet, noſtro conſpectu volumus hanc, quam dicitis, mulierem videre.* Quæ cum juſſu imperatoris adveniſſet, mox ut eam legati conſpiciunt, ad ejus veſtigia provolvuntur: eique venerabiliter, quia eam vir ſuus requireret, ſuggerunt. Quibus illa reſpondit, *Ite renuntiate regi veſtro & domino, quia niſi ſicut ego jam credidi, ita & ipſe in Chriſtum crediderit, me jam ultra conſortem tori habere non poterit.* Quid multa? Legati reverſi ad patriam, univerſa, quæ audierant, Regi renunciant. Qui nihil moratus, cum LX millibus viris Conſtantinopolim pacifice ad imperatorem venit: à quo gratanter & ſatis digne ſuſceptus eſt: qui cum univerſis Chriſtum dominum credens, pariter cum omnibus ſacri baptiſmatis unda perfuſus, & ab Auguſto de fonte levatus, catholica fide confirmatus eſt: multiſque muneribus ab Auguſto honoratus, accepta ſua conjuge, lætus & gaudens ad ſuam patriam repedavit. His diebus Conſtantinus, qui & Conſtans eſt appellatus, Italiam à Langbardorum manu eruere cupiens, Conſtantinopolim egreſſus per litora iter habens, Athenas venit. Indeque mare transgreſſus Tarentum applicuit. Qui tamen prius ad ſolitarium quendam, qui prophetiæ ſpiritum habere dicebatur, abiit: ſtudioſe ab eo ſciſcitans, utrum gentem Langbardorum, quæ in Italia habitabat, ſuperare & obtinere poſſet. A quo cum ſervus Dei ſpatium unius noctis expetiiſſet, ut pro hoc ipſo dominum ſupplicaret: facto mane ita eidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Auguſto reſpondit : *Gens Langbardorum ſuperari modo ab aliquo non poteſt: quia regina quædam ex alia provincia veniens, baſilicam beati Ioannis Baptiſtæ in Langbardorum finibus conſtruxit : & propter hoc ipſe beatus Ioannes pro Langbardorum gente continuo intercedit: Veniet autem tempus, quando ipſum oraculum habebitur deſpectui, & tunc gens ipſa peribit.* Quod nos ita factum eſſe probavimus, quia ante Langbardorum perditionem,eandem beati Joannis baſilicam, quæ utique in loco, qui Modoetia dicitur, eſt conſtituta, per viles perſonas ordinari conſpeximus: ita, ut indignis perſonis & adulterinis non vitæ merito, ſed præmii datione largiretur. Igitur,ut diximus, cum Conſtans Auguſtus Tarentum veniſſet, egreſſus exinde Beneventanorum fines invaſit : omneſque, per quas pæne venerat,Langbardorum civitates cepit, Luceriamque opulentam Appuliæ civitatem expugnatam fortius invadens diruit, & ad ſolum uſque proſtravit. Acheruntiam ſane propter munitiſſimam loci poſitionem capere minime potuit.Deinde cum omni ſuo exercitu Beneventum circumdedit, & eam vehementer expugnare cœpit. Ubi tunc Romualdi filius adhuc juvenculus ducatum tenebat : qui ſtatim ut Imperatoris adventum cognovit, nutritium ſuum nomine Geſualdum ad patrem Grimoaldum trans Padum direxit : obſecrans eum, ut quantocius veniret, filioque ſuo, ac Beneventanis, quos ipſe nutrierat, potenter ſuccurreret. Quod Grimoaldus rex audiens, ſtatim cum exercitu filio laturus auxilium, Beneventum pergere cæpit: quem plures ex Langbardis in itinere relinquebant, quia exſpoliaſſet palatium, & jam non reverſurus repeteret Beneventum. Exercitus interim Conſtantis Beneventum diverſis machinis vehementer expugnabat : & contra

contra Romualdus cum Langbardis fortiter reſiſtebat. Qui quamvis cum tanta multitudine congredi manu propter paucitatem exercitus non auderet, frequenter tamen cum expeditis juvenibus hoſtium caſtra irrumpens, magnas eiſdem inferebat undique clades. Cumque Grimoaldus ejus pater jam properaret, eundem nutritium ejus, de quo præmiſimus, ad filium miſit, qui ei ſuum adventum nunciaret. Qui cum prope Beneventum veniſſet, à Græcis captus imperatori delatus eſt: qui ab eo, unde veniret, requirens, ille ſe à Grimoaldo rege venire dixit: eumdemque regem citius adventare nunciavit. Statimque Imperator territus, conſilium cum ſuis iniit, quatenus cum Romualdo paciſceretur, ut Neapolim poſſet reverti: acceptaque obſide Romualdi ſorore, cui nomen Giſa fuit, cum eodem pacem fecit. Ejus vero nutritium Geſualdum ad muros duci præcepit, mortem eidem minatus, ſi aliquid Romualdo, aut civibus, de Grimoaldi adventu nunciaret. Sed potius quidem aſſeveraret, eundem venire minime poſſe. Quod ille, facturum, ut ei præcipiebatur, promiſit: ſed cum prope muros adveniſſet, velle ſe Romualdum videre dixit: quo cum Romualdus citius adveniſſet, ſic eum allocutus eſt. *Conſtans eſto, domine Romualde, & habens fiduciam: noli turbari, quia tuus genitor citius tibi præbiturus auxilium aderit. Nam ſcias, in iſta nocte juxta Satricum fluvium cum valido exercitu manere: tantum obſecro, ut miſericodiam exhibeas cum mea uxore & filia: quia gens iſta perfida me vivere non ſinet.* Cumque hoc dixiſſet, juſſu imperatoris caput ejus abſciſſum, atque cum belli machina, quam petrariam vocant, in urbem projectum eſt. Quod caput Romualdus ſibi juſſit deferri; idque lacrymis oſculatus eſt, dignoque in lo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

in loco tumulari præcepit. Metuens ſubito Grimoaldi regis adventum Imperator, dimiſſa Beneventi obſidione, Neapolim proficiſcitur: cujus tamen exercitum Micola Capuanus comes, juxta fluenta Caloris fluminis, qui uſque hodie Pugna dicitur, vehementer attrivit. Poſtquam vero Imperator Neapolim pervenit, unus ex ejus optimatibus, cui nomen Saburrus erat, ab Auguſto, ut fertur, xx millia militum expetiit, ſeque cum Romualdo pugnaturum, victoremque ſpopondit. Qui cum accepto exercitu ad locum, cui nomen Floritius eſt, adveniſſet, ibique caſtra poſuiſſet; Grimoaldus, qui jam Beneventum advenerat, hæc audiens, contra eum proficiſci voluit. Cui filius Romualdus; *Non eſt opus*, inquit, *ſed tantum nobis partem de veſtro exercitu tribuite. Ego, deo favente, cum eo pugnabo: & cum vicero, major utique gloria potentiæ veſtræ adſcribetur.* Factumque eſt, accepta aliqua parte de patris exercitu; pariterque cum ſuis hominibus contra Saburrum proficiſcitur: qui prius quam bellum cum eo iniret, a quatuor partibus tubas inſonare præcepit. Cumque utraque acies forti intentione pugnarent, tunc unus de regis exercitu nomine Amangus, qui contum regium ferre erat ſolitus, quendam Græculum, eodem conto utrisque manibus fortiter percutiens, de ſella, ſuper quam equitabat, ſuſtulit, eumque in aëra ſupra caput ſuum levavit. Quod cernens Græcorum exercitus, immenſo pavore perterritus, in fugam convertitur: ultimaque pernicie cæſus, ſibi fugiens mortem, Romualdo & Langbardis victoriam peperit. Ita Saburrus, qui ſe imperatori ſuo victoriæ trophæum de Langbardis promiſerat patrare, ad eum cum paucis remeans, ignominiam deportavit. Romualdus vero patrata de inimicis victoria,

Bene-

Beneventum triumphans ingreſſus eſt, patrique gaudium, & cunctis ſecuritatem, ſublato hoſtium timore, convexit, At vero Conſtans Auguſtus, cum nihil ſe contra Langbardos geſſiſſe conſpiceret, omnes ſævitiæ ſuæ minas contra ſuos, hoc eſt Romanos, contorſit. Nam ingreſſus Neapolim, Romam perrexit, cui ſexto ab urbe miliario Vitalianus papa cum ſacerdotibus, & Romano populo occurrebat. Cui Auguſtus cum ad beati Petri limina perveniſſet, obtulit ibi pallium auro textum: & manens apud Romam diebus XII, omnia quæ fuerant antiquitus inſtructa ex ære, in ornamentum civitatis depoſuit; in tantum ut etiam baſilicam beatæ Mariæ, quæ aliquando Pantheon vocabatur, & condita fuerat in honorem omnium deorum, & jam ibi per conceſſionem ſuperiorum principum locus erat omnium martyrum, diſcooperiret, tegulaſque æreas exinde auferret, eaſque ſimul cum omnibus aliis ornamentis Conſtantinopolim tranſmitteret. Deinde reverſus imperator Neapolim in littore Tyrrheno perrexit civitatem Rheginam. Ingreſſuſque Siciliam, per indictionem ſeptimam habitavit Syracuſas: & tales afflictiones in ſuo populo, ſeu habitatoribus, vel poſſeſſoribus Calabriæ, Siciliæ, Africæ, atque Sardiniæ exercuit, quales antea nunquam auditæ ſunt: ita, ut etiam uxores à maritis, vel filii à parentibus ſepararentur. Sed & alia multa & inaudita harum regionum populi ſunt perpeſſi, ita, ut alicui ſpes vitæ non relinqueretur. Nam & vaſa ſacra, vel ſimilia ſanctarum dei eccleſiarum, imperiali juſſu, & Græcorum avaritia ſublata ſunt. Manſit autem imperator in Sicilia ab indictione ſeptima, uſque in duodecimam: ſed tandem tantarum iniquitatum pœnas luit: atque dum ſe in Balneo lavaret, à ſuis extinctus eſt, & ibidem magna cum ſolennitate

à ſuis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

à ſuis, ut decuit, tumulo traditus eſt. Interfecto igitur apud Syracuſas Conſtante imperatore, Mezentius in Sicilia regnum arripuit: ſed abſque Orientalis exercitus voluntate. contra quem Italiæ milites, alii per Iſtriam, alii per partes Campaniæ, alii vero à partibus Africæ & Sardiniæ venientes in Syracuſas, eum vita privarunt. Multique ex judicibus ejus obtruncati Conſtantinopolim perducti ſunt, cum quibus pariter & falſi imperatoris caput eſt deportatum. Hæc audiens gens Sarracenorum, quæ jam Alexandriam & Ægyptum pervaſerat, ſubito cum multis navibus venientes, Siciliam invadunt, Syracuſas ingrediuntur, multamque ſtragem faciunt populorum, vix paucis evadentibus qui per munitiſſima caſtra & juga confugerunt montium; auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum, quem Conſtans Auguſtus à Roma abſtulerat ornatum, in re & diverſis ſpeciebus: ſicque Alexandriam ſimul reverſi ſunt. Porro regis filia, quam de Benevento obſidis nomine ſublatam diximus, in Siciliam veniens, diem ſuum clauſit extremum. Igitur extincto, ut diximus, apud Siciliam Conſtante Auguſto, punitoque, qui ſucceſſerat, Mezentio tyranno, Romanorum regnum Conſtantinus Conſtantii Auguſti filius ſuſcepit regendum, Romaniſque principatus eſt annis decem & ſeptem. Conſtantii ſane temporibus Theodorus archiepiſcopus, & Hadrianus his temporibus abbas exiſtens, vir æque doctiſſimus, à Vitaliano tunc papa miſſi in Britanniam, plurimas eccleſias Anglorum doctrinæ eccleſiaſticæ fruge fæcundarunt. E quibus etiam Theodorus archiepiſcopus peccantium judicia, quantis ſuppliciis, ſeu pro unoquoque peccato qui pœnitere debeat, mirabili & diſcreta conſideratione venuſtiſſime ac multum notabiliter deſcripſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſcripſit. Dum hæc geruntur, hæreſis apud Conſtantinopolim orta eſt: quæ ita opinando erravit, quia unam in Domino noſtro *Ieſu Chriſto* voluntatem aſſeverabat. Hanc autem hæreſim excitarunt Gregorius patriarcha Conſtantinopolitanus, Macharius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus. Quam ob cauſſam Conſtantinus Auguſtus CL epiſcopos congregari fecit. inter quos fuerunt etiam legati ſanctæ Romanæ eccleſiæ, miſſi ab Agathone papa, Joannes diaconus, & Joannes Portuenſis epiſcopus, qui omnes eandem hæreſim damnaverunt. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur: ac per hoc ſignificatum eſt, quod ſordes hæreticæ pravitatis depulſæ ſunt: & Gregorius quidem patriarcha correctus eſt. Cæteri vero in ſua defenſione perſeverantes, anathematis ſunt ultione compulſi. Eo tempore Damianus Ticinenſis eccleſiæ epiſcopus, ſub nomine Manſueti Mediolanenſis archiepiſcopi, hac de cauſſa ſatis utilem, rectæque fidei epiſtolam compoſuit, quæ in præfata Synodo non mediocre ſuffragium tulit. Recta autem & vera fides eſt, ut ſicut domino noſtro *Ieſu Chriſto* duæ ſunt naturæ, hoc eſt, Dei & hominis: ſic etiam duæ credantur eſſe voluntates ſive operationes. Vis audire de eo, quod deitatis eſt? *Ego*, inquit, *& Pater unum ſumus.* Vis audire quod humanitatis? *Pater major me eſt.* Certe ſecundum humanitatem, dum Euangeliſta ait: *Ieſus autem dormiebat in puppi ſuper cervical.* Vide divinitatem: *tunc ſurgens imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna.* Hæc eſt ſexta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli celebrata, & Græcorum ſermone conſcripta tempore papæ Agathonis, & obſequente & adſiſtente Conſtantino principe intra ſepta palatii ſui. Dehinc apud Conſtantinopolim imperator moritur

ritur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ritur Conſtantinus, & ejus minor filius Juſtinianus Romanorum regnum ſuſcepit. cujus per x annos gubernacula tenuit, ac Africam a Sarracenis abſtulit, & cum eiſdem pacem terra marique fecit. Hic Sergium pontificem, qui in errorem illius ſynodi, quam Conſtantinopoli fecerat, favere & ſubſcribere noluit: miſſo Zacharia protoſpathario ſuo juſſit Conſtantinopolim deportari. Sed militia Ravennæ, vicinarumque partium; juſſa principis nefanda contemnens, eundem Zachariam cum contumeliis ab urbe Roma & injuriis expulit. Contra hunc Juſtinianum Leo auguſtalem dignitatem arripiens, eum imperio privavit, regnumque Romanorum tribus annis regens, Juſtinianum exſulem in Ponto ſervavit. Rurſuſque Tiberius contra hunc Leonem inſurgens, regnum ejus invaſit, Eumque toto, quo ipſe regnavit, tempore, in eadem civitate cuſtodia permaxima tenuit. Hoc tempore Aquileja ob imperitiam fidei, quintum univerſale concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus beati papæ Sergii monitis inſtructa, & ipſa huic cum ceteris Chriſti eccleſiis annuere conſentit. Facta eſt autem hæc ſynodus Conſtantinopoli temporibus papæ Julii ſub Juſtiniano principe, contra Theodorum & omnes hæreticos, qui beatam Mariam ſolum hominem, non deum & hominem, genuiſſe affirmant. In qua Synodo catholice eſt inſtitutum ut beata Maria ſemper virgo Θεοτόκος diceretur; quia ſicut catholica fides habet, non ſolum hominem, ſed vere deum & hominem genuit. Hoc tempore apud Gallias in Francorum regnum Anchis Arnulphi filius, qui de nomine Anchiſæ quondam Trojani creditur appellatus, ſub nomine Majoris domus gerebat principatum. At vero Juſtinianus, qui amiſſo principatu, in Ponto exſulabat, auxilio Trebelli Bulgarorum

rum regis regnum rurſus recipiens, eos, qui ſe ex-
pulerant, patricios occidit. Leonem quoque, &
Tiberium, qui locum ejus uſurparant, cepit, & in
medio circo coram omni populo jugulari præce-
pit. Gallicinum vero patriacham Conſtantinopo-
itanum erutis oculis Romam miſit: Cyrumque
ibbatem, qui eum in Ponto exſulem aluerat, Epi-
copum in loco Gallicini conſtituit. Hic Conſtan-
inum papam ad ſe venire jubens, honorifice ſuſ-
cepit, ac remiſit. Quem proſtratus in terra, pro
uis peccatis intercedere rogans, cuncta ejus Ec-
leſiæ privilegia renovavit. Qui cum exercitum in
Ponto mitteret ad comprehendendum Philippi-
cum, quem ibi relegaverat: multum eum idem
venerabilis papa prohibuit, ne hoc facere debe-
ret, ſed tamen inhibere non potuit. Exercitus
quoque, qui miſſus contra Philippicum fuerat, ad
partem ſe Philippici contulit, eumq; imperatorem
fecit: qui Conſtantinopolim contra Juſtinianum
veniens, cum eo ab urbe milliario duodecimo
pugnavit, vicit, & occidit, regnumque ejus ade-
ptus eſt. Imperavit autem Juſtinianus cum filio
Tiberio in hac ſecunda vice annis VI, quem Leo
in expulſione illius naribus detruncavit. Qui
poſt iterum aſſumpto imperio, quoties defluen-
tem guttam rheumatis manu deterſit, pœne to-
ties aliquos ex iis, qui contra eum fuerant, jugulari
præcepit. At vero Philippicus, qui & Dardanes,
poſtquam imperiali dignitate confirmatus eſt, Cy-
rum, de quo dixeramus, de pontificatu ejectum,
ad gubernandum monaſterium ſuum Pontum re-
dire præcepit. Hic Philippicus Conſtantino papæ
literas pravi dogmatis direxit. quas ille cum apo-
ſtolicæ ſedis conſilio reſpuit. & hujus rei cauſa fe-
cit picturas in porticu ſancti Petri: quæ & geſta
ex ſanctarum ſynodorum univerſalium continet.

Nam

Nam & hujuſmodi pictura, cum haberetur in urbe regia, Philippicus juſſerat auferri. Statuit populus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartam, aut figuram, ſolitas ſuſciperent. unde nec ejus effigies in eccleſia introducta eſt, nec nomen ad miſſarum ſolemnia prolatum. Hic cum anno uno & ſex menſibus regnum geſſiſſet, contra eum Anaſtaſius, qui & Artemius dictus eſt, inſurgens, eum regno expulit, oculiſque privavit, nec tamen occidit. Hic Anaſtaſius literas Conſtantino papæ Romam per Scholaſticum patricium, & exarchum Italiæ direxit: quibus ſe fautorem catholicæ fidei, & ſanctæ ſextæ ſynodi, vel concilii, prædicatorem eſſe declaravit. Hoc tempore Anaſtaſius imperator, claſſem in Alexandriam contra Saracenos direxit: cujus exercitus ad aliud verſus conſilium, ab itinere medio Conſtantinopolitanam urbem regreſſus, Theodoſium Orthodorum inquirens, imperatorem elegit, atque coactum in ſolio imperiali confirmavit. Qui Theodoſius apud Niceam civitatem, Anaſtaſium gravi prœlio vicit: datoque ſibi ſacramento, eum clericum fieri, ac presbyterum fecit ordinari. Ipſe vero, ut regnum ſuſcepit, mox in regia urbe imaginem illam venerandam, in qua ſanctæ ſynodus erant depictæ, & à Philippico fuerat dejecta, priſtino in loco erexit. His diebus ita Tiberis fluvius inundavit, ut alveum ſuum egreſſus, multa Romanæ fecerit exitia civitati, ita ut via lata ad unam & ſemis ſtaturam excreſceret, atque ſancti Petri uſque ad pontem Milvium aquæ deſcendentes contingerent. Manſit autem diebus ſeptem, donec agentibus litanias crebras civibus, octavo demum die reverſæ ſunt. Inter hæc defuncto imperatore Theodoſio, qui uno ſolummodo imperium rexerat anno, ejus in

loco

loco Leo Auguſtus ſubrogatur. Hoc etiam tempore eadem Sarracenorum gens cum immenſo exercitu Conſtantinopolim circumdedit, ac per continuum triennium obſedit, donec civibus multa inſtantia ad Deum clamantibus, plurimi eorum fame, & frigore, bello peſtilentiaque perirent, ac ſic partes obſidionis abſcederent. Qui inde egreſſi, Bulgarorum gentem, quæ eſt ſupra Danubium, bello aggrediuntur: & ab hac quoque victi, ad ſuas naves refugiunt. Qui cum altum peterent; irruente ſubita tempeſtate, plurimis etiam merſis ſive contritis navibus, perierunt. Intra Conſtantinopolim vero trecenta millia peſtilentia perierunt. Hac tempeſtate Leo Imperator apud Conſtantinopolim ſanctorum imagines depoſitas incendit, Romanoque pontifici ſimilia facere, ſi imperialem gratiam habere vellet, mandavit. Sed pontifex hoc facere contempſit: omnes quoque Ravennæ exercitus, vel Venetiarum, talibus juſſis uno animo reſtiterunt: & niſi eos pontifex prohibuiſſet, imperatorem ſuper ſe conſtituere aggreſſi fuiſſent. Eo tempore Langbardorum rex Luitprandus Ravennam obſedit, claſſem invaſit, atque deſtruxit. Tunc Paulus patritius extra Ravennam miſit, qui pontificem interimerent. Sed Langbardis pro defenſione pontificis repugnantibus, Spoletanis in ſolatio poſitis, & ex aliis partibus Langbardis Thuſcis reſiſtentibus, conſilium Ravennatium diſſipatum eſt. Rurſus cum Ravennam Luitprandus regis nepos & Peredeo Vicentius dux obtinerent; irruentibus ſubito Venetis, Luitprandus ab eo captus eſt: Peredeo viriliter pugnans occubuit. Per idem tempus Leo Auguſtus ad pejora progreſſus eſt: ita, ut compelleret omnes Conſtantinopolim habitantes, tam vi quam blandimentis, ut deponerent, ubicunque haberent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

rent, imagines, tam ſalvatoris, quam ejus ſancta genitricis, vel omnium ſanctorum: eaſque in medio civitatis incendio concremari fecit. Et quia plerique è populo tale ſcelus fieri præpediebant aliquanti ex eis capite truncati, alii parte corporis mulctati ſunt. Hujus errori Germanus patriarcha non conſentiens, à propria ſede depulſus eſt, & ejus in loco Anaſtaſius presbyter ordinatus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

EX

MAGNI AURELII CASSIODORI CHRONICO AD THEODERICVM REGEM.

Reges Latini.

LATINUS regnavit anno XXXII. à quo Latini ſunt appellati.

Hujus imperii an. XXV. Troja capta eſt. ad quem Æneas profugus venit; factuſque gener ejus, ei ſucceſſit in regnum.

Æneas poſt VIII an. Trojæ captæ regnavit in Italia an. III.

Aſcanius filius ejus, regnavit an. XXXVII: qui Albanum condidit.

Sylvius, Æneæ filius de Lavinia, regnavit ann. XXIX.

Hujus temporibus Homerus poëta fuiſſe memoratur.

Æneas Sylvius, regnavit ann. XXXI.

Hujus temporibus Hebræorum rex David Hieroſolymis regnavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Latinus Sylvius regnavit an. L.
Hujus temporibus Amazones Aſiam vaſtaverunt: Carthago condita eſt à Carchedone Tyrio; ut quidam dicunt. Salomon [quoque] filius David, regnans Hieroſolymis, templum famoſiſſimum condidit.

Alba Sylvius regnavit an. XXXIX.

Ægyptus Sylvius regnavit an. XXIV.

Capys Sylvius regnavit an. XXVIII.

Carpentus Sylvius regnavit an. XIII.

Tiberinus Sylvius regnavit an. VIII.

Agrippa Sylvius regnavit an. XL.

Aremulus Sylvius regnavit an. XIX.
Hujus temporibus Lycurgus apud Lacedæmonas jura compoſuit.

Aventinus Sylvius regnavit an. XXXVII. à quo mons Romanorum, quia ibi ſepultus eſt, nomen accepit.

Procas Sylvius regnavit an. XXIII.

[Amulius Sylvius regnavit ann. XLIV. [qui fratrem ſuum Numitorem regno expulit, [cujus tempora iſti ſunt applicata.]

Reges Romani.

Romulus regnavit ann. XXXVIII. à quo Roma condita eſt, & ex Latinis Romani ſunt nuncupati. Hic primum centum conſtituit Senatores.
Hujus temporibus Syracuſæ & Catina in Sicilia conditæ ſunt.

Numa Pompilius regnavit an. XLI. qui duos menſes anno addidit, Januarium & Februarium; cum ante hunc X tantum menſes apud Romanos fuiſſent. Capitolium quoque à fundamentis conſtruxit, cujus etiam temporibus Sibylla in Samo inſignis habita eſt.

Tullus Hoſtilius regnavit an. XXXII. qui primus apud Romanos purpura uſus eſt: cujus temporibus

bus Chalcedon conditur, & Byzantium, quæ nunc Conſtantinopolis appellatur.

Ancus Marcius regnavit an. XXIII. qui ſextodecimo miliario ab urbe [Roma] Oſtiam condidit.

Tarquinius Priſcus regnavit annis XXXVII. Hujus temporibus Maſſilia in Galliis condita eſt.

Servius Tullius regnavit an. XXXIV. qui primus cenſum inſtituit civium Romanorum. Hujus temporibus apud Perſas Cyrus primum regnare cœpit.

Tarquinius Superbus regnavit annis XXXV. Hujus temporibus Pythagoras phyſicus philoſopus, clarus habetur. Expulſo autem urbe Tarquinio, bini *Conſules* cœperunt pro uno rege annis ſingulis administrare Rempublicam.

Hinc Conſules.

L. Junius Brutus & L. Tarquinius Collatinus. qui annum integrum minime tenuerunt ad perагendum [tempus,] aliis ſubrogatis; id eſt P. Valerio, Sp. Lucretio, & Horatio Pulvillo.

P. Valerius II, & Titus Lucretius.

(P. Valerius II, & M. Horatius II.

Spurius Largius, & Titus Hermenius.

P. Valerius III, & Poſthumius.

P. Valerius IV, & Titus Lucretius II.

Agrippa Menenius & P. Poſthumius.

Opiter Virginius & Sp. Caſſius.

Poſthumus Cominius & T. Largius.

[Hi]s coſſ. *Dictator* primus T. Largius, & *Magiſter* [eq]*uitum* Sp. Caſſius ordinantur.

Servius Sulpicius & M. Tullus.

T. Ebutius & L. Vetuſius.

Qu. Clœlius & T. Largius.

A. Sempronius & M. Minucius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

C. Poſthumius & T. Verginius.
App. Claudius & P. Servilius.
C. Verginius & T. Vetuſius.
Sp. Caſſius & Poſthumius Cominius.
T. Geganius & P. Minucius.
M. Minucius & A. Sempronius.
Sp. Nautius & Sex. Furius.
T. Siccius & C. Aquilius.
Sp. Caſſius & Proculus Verginius.
Ser. Cornelius & Qu. Fabius.
L. Æmylius & Cæſo Fabius.
M. Fabius & L. Valerius.
Qu. Fabius & C. Julius.
Cæſo Fabius & Sp. Furius.
M. Fabius & Gn. Mallius.
Cæſo Fabius & T. Verginius.
L. Æmylius & C. Servilius.
C. Horatius & T. Menenius.
A. Verginius & Spurius Servilius.
C. Nautius & P. Valerius.
L. Furius & C. Manilius.
L. Æmylius & Opiter Verginius.
P. Pinarius & P. Furius.
Appius Claudius & T. Quintius Capitolinus.
L. Valerius & T. Æmylius.
T. Numicius & A. Verginius.
T. Quintius II. & Qu. Servilius.
T. Æmylius II. & Qu. Fabius.
Qu. Servilius & Sp. Poſthumius.
Qu. Fabius II, & T. Quintius III.
A. Poſthumius Albus, & Sp. Furius.
L. Ebutius & P. Servilius.
L. Lucretius Tricipitinus, & T. Veturius Geminus.
P. Volumnius & Ser. Sulpicius.
C. Claudius & P. Valerius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Qu. Fabius III, & L. Cornelius Maluginenſis,
L. Minucius & L. Nautius.
Qu. Minucius & M. Horatius Pulvillus.
M. Valerius & Sp. Verginius.
C. Veturius & T. Romilius,
Sp. Tarpejus & A. Aternius.
His COSS. legati Athenas miſſi ad leges deſcribendas.
P. Curiatius & Sex. Quintilius.
T. Menenius & P. Sextius.
Hoc tempore à COSS. ad *Decemvires* tranſlatum imperium eſt, per quos II. an. adminiſtrata reſpub. eſt, atque iterum Conſules creati ſunt.
L. Valerius & M. Horatius.
L. Herminius & T. Verginius.
M. Geganius & C. Julius.
T. Quintius IV. & Agrippa Furius.
M. Genucius & T. Curiatius.
L. Papyrius & L. Sempronius.
M. Geganius II. & T. Quintius V.
M. Fabius & Poſth. Ebutius.
C. Furius Pacilus, & M. Papyrius Craſſus.
Proculus Geganius & L. Menenius.
T. Quintius VI, & Agrip. Menenius.
M. Geganius III. & L. Sergius.
M. Cornelius Maluginenſis, & L. Papyrius Craſſ.
C. Julius II. & L. Verginius.
C. Julius III. & L. Verginius II.
T. Quintius Pœnus, & Gn. Julius Mento.
L. Papyrius Craſſus, & L. Julius.
L. Sergius II, & Hoſtus Lucretius.
A Cornelius Coſſus, & T. Quintius Pœnus II.
P. Servilius Hala, & L. Papyrius Mugilanus.
C. Sempronius & Qu. Fabius Vibulanus.
Gn. Fabius Vibulanus, & T. Quintius Capitolinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

M. Cornelius Coſſus, & L. Furius Medullinus.
Qu. Fabius Ambuſtus, & C. Furius Pacilus.
M. Papyrius & C. Nautius.
M. Æmylius & C. Valerius.
Gn. Cornelius & L. Furius II.
L. Lucretius, & Servius Sulpicius Camerinus.
L. Valerius Potitus & M. Manlius.

His coſſ. poſt Urbem captam redeuntes Gallos dux Romanus, nomine Camillus, exſtinxit: de quibus triumphans in Urbe, quaſi & ipſe patriæ conditor, Romulus meruit nuncupari. Tunc dignitates mutatæ ſunt, & in loco conſulum per ann. XVII. *Tribuni militares* fuerunt. quibus ob inſolentiam remotis, per ann. IV. poteſtas Conſulum Tribunorumque ceſſavit. Deinde rurſus tribus annis per tribunos militares eſt adminiſtrata reſpublica. Poſt annos vero XXIV, reverſa eſt dignitas conſularis.

L. Sextius de plebe, & L. Æmylius Mamercus patricius.
L. Genucius & Q. Servilius.
C. Sulpicius Peticus, & C. Licinius Stolo.
C. Genucius & L. Æmylius Mamercus II.
Q. Servilius Hala, & L. Genucius.
C. Sulpicius II, & C. Licinius.
C. Pœtilius Balbus, & M. Fabius Ambuſtus.
M. Popilius Lænas, & Gn. Manlius.
C. Plautius & C. Fabius.
C. Marcius & Gn. Manlius.
M. Fabius Ambuſtus II, & M. Popilius Lænas II.
C. Sulpicius Peticus III, & M. Valerius Publicola.
M. Fabius III, & T. Quintius.
C. Sulpicius IV, & M. Valerius II.
P. Valerius & C. Marcius Rutilus II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

C. Sulpicius Peticus & T. Quintius Pœnus.
M. Popilius III. & P. Cornelius Scipio.
L. Furius Camillus, & Appius Claudius Craſſus.
M. Valerius Corvinus, & M. Popilius Lænas IV.
T. Manlius Torquatus, & C. Plautius.
M. Valerius II, & C. Pœtilius II.
M. Fabius Dorſuo, & Ser. Sulpicius Camerinus.
C. Marcius III, & T. Manlius II.
M. Valerius III, & A. Cornelius Coſſus.
C. Marcius Rutilus, & Q. Servilius.
C. Plautius II, & L. Æmylius Mamercus.
T. Manlius III, & P. Decius Mus.
T. Æmylius Mamercus, & Q. Publilius Philo.
L. Furius Camillus, & C. Mænius.
His coſſ. roſtra navium de Antiatibus, in foro fixa ſunt.
C. Sulpicius Longus, & P. Ælius Pætus.
L. Papyrius Craſſus, & Cæſo Duillius.
M. Valerius IV, & A. Attilius Regulus.
T. Veturius & Sp Poſthumius.
A. Cornelius II, & Gn. Domitius.
His coſſ. pax cum Alexandro Epiri rege facta eſt.
M. Claudius Marcellus & C. Valerius.
L. Papyrius Craſſus II, & C. Plautius Venox.
L. Æmylius Mamercus, & Gn. Plautius.
C. Plautius Proculus, & P. Cornelius Scapula.
L. Cornelius Lentulus, & Q. Publius Philo II.
C. Pœtilius III, & L. Papyrius Mugillanus.
His coſſ. Alexandria in Ægypto condita eſt.
L. Furius Camillus II, & Junius Brutus Scæva.
C. Sulpicius Longus II, & Q. Ælius.
Q Fabius [Rullianus,] & L. Fulvius.
T. Veturius Calvinus & Sp. Poſthumius.
L. Papyrius & Q. Publilius Philo.
L. Papyrius & Q. Ælius Ceritanus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

M. Follius & L. Plautius Venox.
C. Junius Bubulcus, & Q. Æmylius Barbula.
Sp. Nautius & M. Popilius Lænas.
L. Papyrius Curſor, & Q. Publilius.
M. Pœtilius [Libo] & C. Sulpicius.
C. Papyrius Curſor, & C. Junius Bubulcus II.
Marcus Valerius & P. Decius.

His coss. per Appium Claudium Cenſorem via facta & aqua inducta eſt, quæ ipſius nomine nuncupantur.

C. Junius Bubulcus III, & Q. Æmylius Barbula II.
Q. Fabius II, & C. Marcius Rutilus.
Q. Fabius III, & P. Decius II.
App. Claudius & L. Volumnius.

His coss. viæ per agros publicæ factæ.

P. Cornelius Arvina, & Q. Marcius Tremulus.
P. Poſthumius & T. Minucius.
P. Sulpicius Averrio, & P. Sempronius Sophus.
L. Genucius & Ser. Cornelius.
M. Livius & L. Æmylius.
M. Valerius & Q. Apulejus.
M. Fulvius Pætus & T. Manlius Torquatus.
L. Cornelius Scipio, & Gn. Fulvius.
Q. Fabius Maximus IV, & P. Decius Mus III.
L. Volumnius & App. Claudius.
Q. Fabius V, & P. Decius IV.
L. Poſthumius Megillus. & M. Attilius Regulus.
L. Papyrius Curſor, & Sp. Carvilius.
Q. Fabius Gurges, & D. Brutus.
L. Poſthumius, & C. Junius.
P. Cornelius Rufinus, & M. Curius Dentatus.
M. Valerius & Q. Cædicius.
Q. Marcius & P. Cornelius.
M. Marcellus & C. Nautius.

M. Valerius & C. Ælius.
C. Claudius & M. Æmylius.
C. Servilius & L. Cælius.
P. Cornelius Dolabella, & Gn. Domitius.
C, Fabricius & Q. Æmylius.
L. Æmylius & Q. Marcius.
P. Valerius & Tib. Coruncanius.
P. Sulpicius & P. Decius.
C. Fabricius & Q. Æmylius.
P. Cornelius & C. Junius.
Q. Fabius & C. Genucius.
M. Curius & L. Lentulus.
Ser. Cornelius & M. Curius.
C. Fabius & C. Claudius.
L. Papyrius Curſor, & Sp. Carbilius.
C. Quintius & L. Genucius.
C. Genucius & Gn. Cornelius.
P. Sempronius & App. Claudius.
M. Attilius & L. Julius Libo.
D. Junius & M. Fabius.
App. Claudius & Q. Fulvius.
M. Valerius & M. Oracilius.
L. Poſthumius & Q. Manilius.
L. Valerius & L. Otacilius.
Gn. Cornelius & C. Duilius.
C. Aquilius & L. Cornelius.
A. Attilius Calatinus, & C. Sulpicius.
Gn. Cornelius & C. Attilius Serranus.
Q. Cædicius & L. Manlius.
M. Æmylius Paulus & Servius Fulvius Nobilior.
Gn. Cornelius & A. Attilius.
Gn. Servilius & C. Sempronius.
C, Aurelius Cotta, & P. Servilius.
L. Cæcilius Metellus, & C. Furius.
C. Attilius Regulus, & L. Manlius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

P. Claudius & L. Junius.
P. Servilius & C. Aurelius.
L. Cæcilius & M. Fabius.
M. Fabius & M. Otacilius.
M. Fabius & C. Attilius.
A. Manlius & C. Sempronius.
C. Fundanius & C. Sulpicius.
C. Luctatius Cerco, & A Poſthumius.
Qu. Luctatius Catulus, & A. Manlius.
C. Claudius Cento, & M. Sempronius.
His coſſ. ludis Romanis primum Tragœdia & Comœdia à Lucio Livio ad ſcenam data.
C. Manlius & Qu. Valerius.
T. Sempronius & P. Cornelius.
L. Cornelius & Qu. Fulvius.
C. Licinius & P. Cornelius.
T. Manlius Torquatus, & C. Attilius.
P. Poſthumius & Sp. Carbilius.
Qu. Fabius & M. Pomponius.
M. Lepidus & M. Poblicius.
C. Papyrius & M. Pomponius.
M. Æmylius & M. Junius.
His coſſ. Hamilcar Hannibalis pater, in Hiſpania bellum Romanis parans occiſus eſt. Hic ſolitus eſt dicere, quatuor ſe filios contra P. R. velut catulos leoninos educare.
L. Poſthumius & Gn. Fulvius.
Qu. Fabius II, & Sp. Carbilius.
P. Valerius & M. Attilius.
L. Apuſtius & M. Valerius.
C. Attilius & L. Æmylius.
T. Manlius & Qu. Fulvius II.
C. Flaminius & P. Furius Pilo.
M. Marcellus & Gn. Cornelius.
P. Cornelius & M. Minucius.
L. Veturius & C. Lutatius.

His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

His coſſ. via Flaminia munita, & Circus factus qui Flaminius appellatur.

M. Livius & L. Æmylius.

His coſſ. Hannibal Hamilcaris filius, in Hiſpania bellum molitur.

P. Cornelius Scipio, & Tib. Sempronius Longus.
Gn. Servilius Geminus, & C. Flaminius.
L. Æmylius Paulus, & C. Terentius Varro.
Tib. Sempronius Gracchus, & Q. Fabius Maximus III.
Qu. Fabius Maximus IV. & M. Marcellus II.
P. Maximus & T. Sempronius Gracchus.
Qu. Fulvius Flaccus III. & Appius Claudius Pulcher II.
Gn. Fulvius Centimalus, & P. Sulpicius Galba.
M. Marcellus III. & M. Valerius Lævinus.
Qu. Fabius V. & Qu. Fulvius Flaccus IV.
M. Marcellus IV. & T. Quintius.
C. Claudius Nero, & M. Livius Salinator.
L. Veturius Philo; & Qu. Cæcilius Metellus.
P. Scipio & P. Licinius Craſſus.
M. Cornelius Cethegus, & P. Sempronius Tuditanus.
Gn. Servilius Cæpio, & Gn. Servilius Geminus.
T. Servilius Geminus & T. Claudius Nero.
L. Cornelius Lentulus, & C. Ælius Pætus.
Ser. Sulpicius Galba, & C. Aurelius Cotta.
C. Cornelius Lentulus, & P. Villius.
L. Ælius Pætus, & T. Quintius Flamininus.
L. Cornelius Cethegus, & Qu. Minucius Ruſus.
P. Furius & M. Marcellus.
L. Valerius Flaccus, & M. Porcius Cato.
P. Scipio Afric. II. & Ti. Sempronius Longus.
L. Cornelius Merula, & Q. Minucius Thermus.
L. Quintius & Gn. Domitius Ænobarbus.
P. Scipio Naſica, & M. Acilius Glabrio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

L. Scipio, & C. Lælius Africanus.
M. Fulvius Nobilior, & Gn. Manlius Volſo.
M. Valerius Meſſala, & C. Livius Salinator.
M. Æmylius Lepidus, & C. Flaminius.
Sp. Poſthumius Albinus, & Q. Marcius Philippus.

His coſſ. Athletarum certamina primum à Fulvio edita.

App. Claudius Pulcher, & M. Sempronius Tuditanus.
P. Claudius Pulcher, & L. Porcius Licinus.
M. Claudius Marcellus, & Q. Fabius Labeo.

His coſſ. Hannibal apud Pruſiam veneno periit.

L. Æmylius Paulus, & Gn. Bæbius Tamphilus.
P. Cornelius Lentulus, & M. Bæbius Tamphilus.
A Poſthumius Albinus, & C. Calphurnius Piſo.
[Q. Fulvius & L. Manlius.]
M. Junius & Gn. Manlius.
Ti. Sempronius & C. Claudius.
Gn. Cornelius & Q. Pœtilius.
M. Lepidus & Qu. Mucius.
Sp. Poſthumius & Qu. Mucius.
L. Poſthumius Albinus, & M. Popilius.
C. Popilius & P. Celius.
P. Licinius & C. Caſſius.
C. Hoſtilius Mancinus, & C. Attilius.
L. Marcius Philippus, & Qu. Servilius.
L. Paulus II. & C. Licinius.
Qu. Ælius Pætus, & M. Junius.
L. Mamercus & C. Sulpicius.
Gn. Octavius & T. Manlius.
A. Manlius & Qu. Caſſius.
Ti Sempronius & M Juventius.
P. Scipio Naſica, & C. Marcius.
M. Meſſala & C. Fannius.
L. Anicius & M. Cornelius.

Gn. Cornelius Dolabella & M. Fulvius.
M. Æmylius & C. Popilius.
His coſſ. metalla in Macedonia inſtituta.
Sex. Julius & L. Aurelius.
L. Lentulus & C. Marcius.
P. Scipio & M. Claudius.
L. Poſthumius & Qu. Opimius.
Qu. Fulvius & T. Annius.
Hi primi Conſules Calend. Januariis magiſtratum inierunt, propter ſubitum Celtiberiæ bellum.
M. Marcellus & L. Valerius.
L. Lucullus & (A.) Poſthumius.
L. Quintius & M. Acilius.
L. Marcius & M. Manlius.
Sp. Poſthumius & L. Piſo.
P. Africanus & C. Livius.
Gn. Cornelius & L. Mummius.
Q. Fabius Maximus, & L. Hoſtilius.
Ser. Galba & L. Aurelius.
App. Claudius & Q. Metellus.
M. Metellus & Q. Maximus.
Gn. Cæpio & Q. Pompejus.
Q. Cæpio & C. Lælius.
Gn. Piſo & M. Popilius.
P. Scipio & D. Brutus.
M. Æmylius & C. Hoſtilius Mancinus.
P. Furius & Sex. Attilius Serranus.
Ser. Fulvius & Q. Calphurnius.
His Coſ. Æmylianus Scipio, ob Numantinum bellum, cum candidatus non eſſet, conſul creatur.
P. Africanus & C. Fulvius Flaccus.
C. Mucius & L. Calphurnius.
P. Popilius & P. Sulpicius.
P. Craſſus & L. Valerius Flaccus.
App. Claudius & M. Perpenna.
C. Sempronius & M. Aquilius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Gn. Octavius & T. Annius.
T. Caſſius & L. Cinna.
M. Æmylius & L. Aurelius.
M. Plautius & M. Fulvius.
C. Caſſius Longinus, & C. Sextius.
Q. Cæcilius & T. Quintius.
Gn. Domitius & C. Fannius.

His Coss. Sextius oppidum ædificavit, in quo Aquæ Sextiæ in Galliis.

L. Opimius & Q. Maximus.
P. Manlius & C. Papyrius.
L. Cæcilius & L. Aurelius.
M. Cato & Q. Marcius.
L. Cæcilius & Q. Mucius.
C. Licinius Geta, & Q. Maximus.
M. Metellus & M. Scaurus.

His Coss. L. Metellus & Gn. Domitius Cenſores artem ludicram ex Urbe removerunt, præter Latinum tibicinem cum cantore, & ludum talorum.

M. Acilius Balbus, & C. Cato.
C. Cæcilius & C. Papyrius.
M. Livius Druſus, & L. Piſo.
P. Scipio & L. Calphurnius Beſtia.
Sp. Poſthumius, & M. Minucius.
Qu. Metellus & M. Silanus.
Ser. Galba & M. Scaurus.
L. Caſſius & C. Marius.
Qu. Servilius & C. Attilius Serranus.

His Coss. per Servilium Cæpionem conſulem judicia Equitibus & Senatoribus communicata.

P. Rutilius Ruſus, & C. Manilius.
C. Marius II, & Flavius Fimbria.
C. Marius III, & L. Aurelius Oreſtes.
C. Marius IV, & L. Luctatius.
C. Marius V, & M. Aquilius.
C. Marius VI, & L. Valerius Flaccus.

M. Anto-

M. Antonius & A. Poſthumius.
Qu. Metellus & T. Didius.
Gn. Lentulus & P. Craſſus.
Gn. Domitius & C. Caſſius.

His Coss. Ptolemæus Æpypti rex populum Romanum hæredem reliquit.

P. Craſſus & Qu. Scævola.
C. Cœlius & L. Domitius.
C. Valerius Flaccus, & M. Herennius.
C. Claudius Pulcher, & M. Perpenna.
P. Marcius & Sextus Julius.
L. Cæſar & C. Rutilius Lupus.
Gn. Pompejus & L. Porcius Cato.
L. Sylla & Qu. Pompejus.
L. Cinna & Gn. Octavius.
L. Cinna II, & C. Marius VII.
L. Cinna III, & Gn. Papyrius.
L. Cinna IV, & Gn. Papyrius II.

His Coss. Aſiam in XLIV regiones Sylla diſtribuit.

L. Scipio & C. Norbanus.

His Coss. Capitolium cuſtodum negligentia concrematur.

Gn. Carbo III, & C. Marius.
M. Tullius & Gn. Dolabella.
L. Sylla II, & Qu. Metellus.
P. Servilius & App. Claudius.
M. Lepidus & Qu. Catulus.
M. Æmylius & D Brutus.
Gn. Octavius & C. Curio.
L. Octavius & C. Cotta.
L. Licinius Lucullus, & M. Cotta.
M. Lucullus & C. Caſſius.
L. Gellius & Gn. Lentulus.
Gn. Aufidius & P. Lentulus.
M. Craſſus & Gn. Pompejus.
Qu. Metellus & Qu. Hortenſius.

His

His Coss. à Qu. Catulo reparatum dedicatumque Capitolium eſt.

L. Metellus & Qu. Marcius.
C. Piſo & Marcus Glabrio.
An. Lepidus & L. Torquatus.
L. Cæſar & Qu. Marcius.
M. Cicero & C. Antonius.
D. Silanus & L. Muræna.
M. Pupius & M. Valerius.

His Coss. Catilina in agro Piſtorienſi à C. Antonio peremptus eſt.

Qu. Metellus & L. Afranius.
C. Cæſar & M. Bibulus.
L. Piſo & A. Gabinius.

His Coss. Clodii rogatione Cicero in exſilium eſt profectus.

P. Lentulus & Qu. Metellus.

His Coss. propter civiles diſſenſiones per S. C. de exſilio Cicero revocatur.

Gn. Lentulus & L. Philippus.
Gn. Pompejus & M. Craſſus.
App. Claudius & L. Domitius.
Gn. Domitius & M. Meſſala.
Gn. Pompejus & Qu. Metellus.
M. Marcellus & Ser. Sulpicius.
L. Paulus & M. Marcellus.
L. Lentulus & C. Marcellus.

His Coss. pernicioſæ in Curia conflantur de Pompejo Cæſareque diſcordiæ : ſed Cajus Julius Cæſar de Galliis veniens, Pompejum fugavit Italia, aurum atque argentum Romæ de ærario ſuſtulit, ac primus Romanorum ſingulare obtinuit imperium, à quo *Cæſares* Romani Principes appellati. Imperavit autem annis IV, menſibus VI. ſub quo hi Conſules fuerunt;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Imperatores Romani.

C. Iulius Cæſar, I.

C. Julius Cæſar II. & P. Servilius.

Qu. Funius & Publius Vaticanus.

His Coss. Cæſar Pompejum Pharſalico prœlio ſuperavit. Pompejus fugiens in Ægyptum, occiſus eſt.

C. Julius Cæſar III, & M. Lepidus.

C. Julius Cæſar IV, & Fabius Maximus.

His Coss. C. Julius Cæſar per quatriduum triumphavit.

C. Julius Cæſar V, & M. Antonius.

His Coss. M. Antonius Lupercalibus ſella aurea ſedenti Cæſari diadema renuenti impoſuit, atque Idib. Martiis Cæſar in Pompeja Curia occiſus eſt: cui ſucceſſit Octavianus Cæſar. qui regnavit an. LVI, menſibus VI. per quæ tempora hi Conſules exſtiterunt:

Octavianus Auguſtus, II.

C. Panſa & A. Hirtius.

His Coſſ. Cæſar Octavianus, Antonius, & Lepidus, amicitiæ fœdus inierunt, M. Cicero per Popilium militem Cajetæ occiſus eſt annorum LXIII. Cæſar Octavianus forum Auguſtum ædificavit.

M. Lepidus & L. Plancus.

P. Servilius II, & L. Antonius.

Gn. Domitius & C. Aſinius.

L. Cenſorinus & C. Calviſius.

App. Claudius & Cajus Norbanus.

M. Agrippa & L. Caninius.

His Coſſ. lacus Lucrinus in portum converſus eſt.

L. Gallius & M. Coccejus.

Sex. Pompejus & L. Cornificius.

L Scribonius & L. Atratinus.

C. Cæſar & L. Vulcatius.

Cn. Domitianus & C. Soſſius.

C. Cæſar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

C. Cæſar II, & M. Meſſala.
His Coss. apud Actium M. Antonius à Cæſare ſuperatur.
C. Cæſar III. & M. Craſſus.
His Coss. Nicopolim Cæſar conſtruit, ludos Actiacos inſtituit: Antonius à Cæſare prœlio peremptus, Alexandriæ in Mauſoleo cum Cleopatra reconditur.
C. Cæſar IV, & Sex. Apulejus.
C. Cæſar V, & M. Agrippa II.
His Coss Parthorum diſſenſiones per Cæſarem ſedatæ.
C. Cæſar VI, & M. Agrippa III.
His Coss. Cæſar leges protulit, judices ordinavit, provincias diſpoſuit, & ideo *Auguſtus* cognominatus eſt. cujus temporibus floruerunt Virgilius, Horatius, & Livius.
C. Auguſtus Cæſar VII, & T. Statilius.
C. Aug. Cæſar VIII, & M. Silanus.
His Coss. Cantabros, Germanos, Salaſſos Cæſar perdomuit.
C. Aug. Cæſar IX, & C. Norbanus.
His Coss. Aſtures & Cantabri per L. Lanium perdomiti.
C. Aug. Cæſar X, & Cn. Piſo.
M. Marcellus & L. Aruntius.
M. Lollius & Q. Lepidus.
M. Apulejus & P. Silius.
His coſſ. aquilas & ſigna Craſſiana de Parthis Cæſar recepit.
C. Sentius & Q. Lucretius.
His coſſ. Cæſari ex provinciis redeunti currus cum aurea corona decretus eſt. quo aſcendere noluit.
Cn. Lentulus & P. Lentulus.
T. Furnius & C. Silanus.

L. Do-

L. Domitius & P. Scipio.
M. Druſus & *L.* Piſo.
*C*n. *L*entulus & M. *C*raſſus.
Tib. Nero & P. Qnintilius.
M. Meſſala & P. Sulpicius.
Paulus Fabius & Q. Ælius.
Julus Antonius & Africanus Fabius.
Druſus Nero & *L.* Quintius.
His coſſ. apud *L*ingonum gentum templum *C*æſari Druſus ſacravit.
C. Aſinius & C. Marcius.
His coſſ. inter Albim & Rhenum Germani omnes Tiberio Neroni dediti; per Sextum Apulejum Pannonii ſubacti.
Tib. Nero & *C*n. Piſo.
D. *L*ælius & *C.* Antiſtius.
C. Auguſtus *C*æſar XI. & *L.* Sylla.
*C. C*alviſius & *L.* Paſſienus.
*C. L*entulus & M. Meſſala.
His coſſ. Dominus noſter *Ieſus Chriſtus* filius Dei n Bethleem naſcitur, anno imperii Auguſti XLI.
C. Aug. *C*æſar XII, & M. Plautius.
*C*oſſus *L*entulus & *L.* Piſo.
C. Aug. *C*æſar XIII, & *L.* Paulus.
C. Vinitius & P. Alphenus.
M. Servilius & *L. L*amia.
Sextus Ælius & *C.* Sentius.
*C*n. *C*inna & *L.* Valerius.
His coſſ. per dies VIII Tiberis impetu miſeranda clades hominum domorumque fuit.
M. *L*epidus & *L.* Aruntius.
Q. *C*æcilius & Sextus Nonius.
M. Furius & Sextus Nonius.
Q. *S*ulpicius & *C.* Poppæus.
P. Dolabella & *C. S*ilanus.
M. *L*epidus & T. *S*talius.

Ger-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Germanieus *Cæſar* & *C.* Fontejus.
L. Plancus & *C.* Silius.
Sex. *Pompejus* & Sex. Apulejus.

His coſſ. Imperator Auguſtus obiit, LXXVI anno ætatis ſuæ, Imperii autem LVI ſemis. Huic ſucceſſit in Imperium *Tiberius Cæſar*, qui imperavit annis XXIII. ſub quo hi *C*onſules fuerunt:

Tiberius Cæſar, III.
Druſus *Cæſar* & *C.* Norbanus.
Siſenna Statilius & *L.* Scribonius.

His coſſ. Mathematici Urbe pelluntur.
*L. P*omponius & *C. C*æbilius.
Tib. *Cæſar*, & Germanicus *Cæſar*.
M. Silanus & *C.* Norbanus.

His coſſ. Germanicus *Cæſar* in Syria mortuus.
M. Valerius & M. Aurelius.
Tib. *Cæſar*, & Druſus *Cæſar*.
D. Haterius & *C.* Sulpicius.
C. Aſinius & *C.* Antiſtius.

His coſſ. Druſus *Cæſar* publice funeratur.
Ser. *C*ornelius & *L.* Viſellius.
M. Aſinius, & *C*oſſus *C*ornelius.
*C. C*alviſius, & *C*n. Gætulicus.
*L. P*iſo, & M. *C*raſſus.
Appius Silanus, & *P.* Silius.
C. Rubellius, & *C.* Fuſius.
M. Vinitius, & *L. C*aſſius.
Tib. *Cæſar*. v. *C*oſſ. [& ſolus.]
[*C*n. Domitius & *C*amillus Scribonianus.]

His coſſ. Dominus noſter *Ieſus Chriſtus* paſſus eſt VIII *C*alend. Apriles; & defectio ſolis facta eſt qualis ante vel poſtmodum nunquam fuit..
[Vinitius & *L*onginus.]
Sulpicius & Sylla.
*P*riſcus & Vitellius.
Gallus & Novianus.

His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

His coſſ. Perſius Flaccus Satyricus poeta Volaterris naſcitur.

Gallienus & Plautianus.

His coſſ. Tiberius Imperator in Campania moritur; cui ſucceſſit C. Cæſar cognomento Caligula; qui regnavit annis tribus, & menſibus x. ſub quo hi Conſules exſtiterunt:

C. Caligula, IV.

Proculus & Nigrinus.

Julianus & Aſprenas.

Publicola & Nerva.

His coſſ. Pilatus in multas incidens calamitates, propria ſe manu interfecit.

Cæſar & Julianus.

His coſſ. C. Cæſar cognomento Caligula, à protectoribus ſuis occiditur in Palatio anno ætatis XXIV. cui ſucceſſit Claudius, qui imperavit annis XIII. menſibus VIII, diebus XXVIII. ſub quo hi Conſules fuerunt.

Claudius, V.

Cæſar II. & Saturninus.

Secundus & Venuſtus.

His coſſ. Petrus Apoſtolus Romam mittitur; ubi Euangelium prædicans, XXV. annis ejuſdem urbis Epiſcopus perſeverat.

Tiberius & Gallius.

Criſpinus & Taurus.

His coſſ. Claudius de Britannis triumphavit, & Orcadas inſulas Romano adjecit imperio.

Vinitius & Cornelius.

His coſſ. inter Theram & Theraſiam exorta eſt inſula, habens ſtadia XXX.

Aſiaticus & Cornelius.

His coſſ. deſcriptio Romæ facta eſt, & inventa ſunt civium Romanorum centena millia &

XLIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

XLIV. & Thracia hucuſque regnum, in provinciam redigitur.

Tiberius II. & Vitellius.
Vitellius II. & Publicola.
Verannius & Gallus.
Vetus & Servilianus.
Claudius & Orphitus.
Sylvanus & Sylvius.
Tiberius III. & Antoninus.
Silanus & Otho.

His coſſ. Claudius moritur in Palatio, anno ætatis LXIV. Huic ſucceſſit Nero. qui regnavit an. XIII. menſibus VII. diebus XXVII. ſub quo hi Conſules fuerunt:

Nero Claudius, VI.

Silanus II. & Antoninus II.
Marcellinus & Aviola.

His coſſ. ſanctus Paulus Apoſtolus Romam vinctus à Felice [Judææ] præſide deſtinatur. Probus etiam eruditiſſimus grammaticus Romæ cognoſcitur. Urſulus Toloſenſis celeberrime in Gallia Rhetoricam docet.

Nero & Vetus.
Nero II. & Piſo.
Nero III. & Meſſala.
(C. Capito & Apronius.)
Nero IV. & Cornelius.
Pius & Turpilianus.
Macrinus & Gallus.
Craſſus & Baſſus.

His coſſ. Thermæ à Nerone ædificatæ, quas Neronianas appellavit. cujus odio, mutato vocabulo, nunc Alexandrinæ nominantur.

Sylvanus & Paulinus.

His coſſ. Nero, ut ſimilitudinem Trojæ ardentis inſpi-

inſpiceret, plurimam partem (Romanæ) urbis incendit.

Celſinus & Apulejus.

His coſſ. duæ provinciæ factæ ſunt, *Pontus Polemoniacus*, & Alpes Cottiæ, Cottio rege defuncto.

(Teleſinus & *Paulinus*.)

Capito & Ruſus.

Italicus & Turpilianus.

Sylvanus & Otho.

His coſſ. Romæ ſanctus *Petrus* & *Paulus* Apoſtoli trucidati ſunt à Nerone. qui turpiter vivens, cum a ſenatu quæreretur ad pœnam, è *Palatio* fugiens, ad quartum Urbis miliarium in ſuburbano Nomentana via ſeſe interſecit, anno ætatis XXXII. cui ſucceſſit *Galba*; qui regnavit menſibus VII. Poſt hunc *Otho*, menſibus III., diebus V. Poſt *Vitellius* regnavit menſibus VIII, die uno. qui omnes infra ſcriptos duos Conſules tenuerunt:

Veſpaſianus & Titus.

Veſpaſianus II. & Titus II.

His coſſ. Veſpaſianus ſuſcepit imperium; qui regnavit annis IX. menſibus XI. diebus XXII. ſub quo hi Conſules fuerunt:

Veſpaſianus, VII.

Veſpaſianus III. & Nerva.

Veſpaſianus IV. & Titus III.

His coſſ. Titus filius Veſpaſiani Judæa capta, præter quos gladio interſecit, centum millia captivorum publice venumdavit.

Veſpaſianus V. & Titus IV.

Veſpaſianus VI. & Titus V.

Veſpaſianus VII. & Titus VI.

His coſſ. Veſpaſianus incenſum Capitolium ædificare orſus eſt.

Com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Commodus & Rufus.
Veſpaſianus vi i i. & Titus vi i.
His coſſ. coloſſus erectus eſt, habens altitudinis pedes c & vi i.
Veſpaſianus i x. & Titus vi i i.
Sylvanus & Verus.
Domitianus & Meſſalinus.
His coſſ. Veſpaſianus eſt mortuus profluvio ventris, in villa propria circa Sabinos, cui Titus filius ejus ſuccedens, in utraque lingua diſertiſſimus, regnavit annis i i, menſibus i i. ſub quo hi Conſules exſtiterunt:

Titus Veſpaſianus VIII.

Domitianus i i. & Rufus i i.
His coſſ. Titus Amphitheatrum Romæ ædificavit, & in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit.
Domitianus i i i. & Sabinus.
His coſſ. Titus morbo periit in eadem villa qua pater ejus, anno ætatis xlii. qui ob inſignem manſuetudinem, *Deliciæ humani generis* appellatus eſt. cui ſucceſſit Domitianus frater Titi [junior,] crudeliſſimus; qui imperavit annis xv, menſibus v. ſub quo hi Conſules fuerunt:

Flavius Domitianus IX.

Domitianus i v. & Rufus i i i.
His coſſ. Domitianus eunuchos fieri prohibuit.
Domitianus v. & Dolabella.
Domitianus vi. & Rufus i v.
Flavius & Trajanus.
Domitianus vi i. & Nerva.
Trajanus i i. & Glabrio.
His coſſ. primo Domitianus Dominum & Deum ſe appellari juſſit.
Domitianus vi i i. & Saturninus.
Sylvanus & Priſcus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

His coſſ. Quintilianus ex Hiſpania primus Romæ ſcholam publicam & ſalarium è fiſco accepit, & claruit.

Aſprenas & Clemens.

His coſſ. multa mœnia & celeberrima Romæ facta ſunt, id eſt, Capitolium, Forum tranſitorium, Divorum porticus, Iſium, Serapium, Stadium, Horrea piperataria, Veſpaſiani templum, Minerva Chalcidica, Odion.

Domitianus IX. & Clemens II.

His coſſ. inſigniſſima Romæ facta ſunt [opera; id eſt,] forum Trajani, Thermæ Trajanæ & Titianæ, Senatus ludus matutinus, Meta aurea, Meta ſudans, & Pantheon.

Nerva II. & Rufus.
Fulvius & Vetus.
Sabinus & Antoninus.
Nerva III. & Trajanus III.
Senecio & Palma.
Trajanus IV. & Fronto.

His coſſ. Apollonius Tyaneus philoſophus inſignis habetur. Domitianus occiſus in Palatio, anno ætatis XXXV. cui Nerva ſuccedens, regnat annum unum, menſes IV. ſub quo hi Conſules fuerunt:

Nerva Coccejus, X.

Trajanus V. & Orphitus.
Senecio II & Suro.

His coſſ. Nerva morbo periit in hortis Salluſtianis, anno ætatis LXXII, cum jam Trajanum adoptaſſet in filium: cui ſuccedens, imperavit annis XIX, menſibus VI, diebus XV. ſub quo hi Conſules fuerunt:

D. Trajanus, XI.

Trajanus VI. & Maximus.
Senecio III. & Sura II.
Urbanus & Marcellus

Candi-

Candidus & Quadratus.
His coſſ. Trajanus de Dacis & Scythis triumphavit.
Commodus & Cerealis.
His coſſ. Trajanus Hiberos, Sauromatas, Oſroënos, Arabas, Boſphoranos, Colchos, in fœdus accepit: Seleuciam, Cteſiphontem, Babylonem occupavit & tenuit.
Senecio IV, & Sura III.
His coſſ. Trajanus in mari rubro claſſem inſtituit; ut per eam Indiæ fines vaſtaret.
Gallus & Bradua.
Africanus & Criſpinus.
Criſpinus II. & Solenus.
Piſo & Ruſticus.
Trajanus VII. & Africanus.
Celſus & Criſpinus.
His coſſ. Plinius Secundus Novocomenſis orator & hiſtoricus inſignis habetur, cujus ingenii plurima opera exſtant.
Aſta & Piſo.
Meſſala & Pederion.
Æmylius & Vetus.
Niger & Apronianus.
His coſſ. Trajanus Armeniam, Aſſyriam, & Meſopotamiam provincias fecit.
Clarus & Alexander.
Hadrianus & Salinator.
Hadrianus II. & Ruſticus.
Servilius & Fulvius.
His coſſ. Trajanus apud Seleuciam Iſauriæ profluvio ventris exſtinctus eſt, anno ætatis LXIII. menſe IX. die IV. cujus oſſa in urna aurea conlocata, ſub columna fori quæ ejus nomine vocatur, recondita ſunt: cujus columnæ altitudo in CXL. pedes erigitur. Huic ſucceſſit Hadrianus, utraque lingua peritiſſimus, Italicæ natus ex conſobrina

brina Trajani: qui regnavit annis XX, menſibus X, diebus XIX. Sub quo hi Conſules fuerunt.

Hadrianus, XII.

Verus & Augur.

His coſſ. Hadrianus Alexandriam à Romanis ſubverſam, publicis inſtauravit expenſis.

Aviola & Panſa.

His coſſ. Hadrianus reliqua tributorum urbibus relaxavit, chartis publicis incenſis; plurimos etiam ipſis tributis liberos fecit.

Paternus & Torquatus.

His COSS. Plutarchus philoſophus inſignis habetur.

Glabrio & Apronianus.

His coſſ. Nicomediæ & Nicenæ urbis plurimis [terræmotu] conlapſis, Hadrianus ad inſtaurationem earum publicas largitur expenſas.

Aſiaticus & Quintus.

Verus & Ambiguus.

His coſſ. Athenienſibus leges petentibus Hadrianus ex Draconis & Solonis reliquorumque libris jura compoſuit.

Gallicanus & Titianus.

His coſſ. juxta Eleuſinam civitatem [in] Cephiſo fluvio Hadrianus pontem conſtravit.

Torquates & Libo.

Celſus & Marcellinus.

Pontianus & Rufus.

Augurinus & Sergianus.

Tiberius & Silanus.

His coſſ. Hadrianus à Chriſtianorum perſecutione ceſſavit, & Pater patriæ eſt appellatus.

Sergius II & Verus.

Pompejanus & Attilianus.

His coſſ. templum Romæ [&] Veneris factum eſt; quod nunc Urbis appellatur.

Pompejanus II, & Commodus.
His coſſ. Hadrianus cum inſignes & plurimas ædes Athenis feciſſet, agonem edidit, bibliothecamque mixti operis extruxit.
Lælius & Albinus.
Camerinus & Niger.
Antoninus & Præſens.
Antoninus II, & Præſens II.
Severus & Sylvanus.
His coſſ. Ælia civitas, id eſt, Hieruſalem, ab Ælio Hadriano condita eſt; & in fronte ejus portæ qua Bethleëm egredimur, ſus ſculptus in marmore; ſignificans, Romanæ poteſtati ſubjacere Judæos.
Ruſinus & Torquatus.
His coſſ. Hadrianus morbo intercutis aquæ apud Bajas moritur, major ſexagenario. cui ſucceſſit Antoninus Pius, qui regnavit an. XXI. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Antoninus Pius, XIII.

Torquatus II, & Herodes.
Aviola & Maximus.
Antoninus III, & Aurelius.
Gratus & Seleucus.
His coſſ. Juſtinus Philoſophus librum pro Chriſtiana religione ſcriptum tradidit Antonino (Cæſari.)
Antoninus IV, & Aurelius II.
Largus & Meſſalinus.
Torquatus III, & Julianus.
Orphitus & Priſcus.
Glabrio & Verus.
Gordianus & Maximus.
Glabrio II, & Romulus.
Præſens & Rufus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Commodus & Lateranus.
His coſſ. Apollonius Stoicus, natione Chalcidicus, & Baſilides Scythopolitanus, philoſophi illuſtres habentur; qui (Veri quoque) Cæſaris præceptores fuerunt.
Verus & Sabinus.
Sylvanus & Augurinus.
Barbarus & Regulus:
Tertullus & Sacerdos.
Quintillus & Priſcus.
Verus II, & Bradua.
Antoninus V, & Aurelius III.
P. C. Antonini VI, & Aurelii IV.
Hoc tempore Antoninus Pius apud Lorium villam ſuam duodecimo ab Urbe miliario moritur, anno vitæ LXXVII. Uſque ad hoc tempus ſinguli Auguſti fuerunt. Cui ſucceſſerunt filii ſui, id eſt, Marcus Antoninus Verus, & Lucius Annius Antoninus Severus: qui regnaverunt annis XIX. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

M. Antoninus Verus, & L. Annius Antoninus Severus, XIV.

Duo Auguſti coſſ.
Ruſticus & Aquilinus.
His coſſ. Lucio Cæſari, Athenis ſacrificanti, ignis in cœlo ab Occidente in Orientem ferri viſus eſt.
Lælianus & Paſtor.
Macrinus & Celſus.
His coſſ. Fronto orator inſignis habetur; qui Marcum Antoninum Verum Latinis litteris erudivit.
Orphitus & Pudens.
His coſſ. Lucius Cæſar de Parthis cum fratre Antonino triumphavit.
Pudens II, & Pollio.
Verus III, & Quadratus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Apronianus & Paulus.

Priſus & Apollinaris.

Cethegus & Clarus.

Severus & Herennianus.

His coſſ. Lucius Annius Antoninus Severus, anno regni undecimo, inter Concordiam & Altinum apoplexia exſtinctus eſt, ſedens cum fratre in vehiculo.

Orphitus & Maximus.

Severus II, & Pompejanus.

Gallus & Flaccus.

Piſo & Julianus.

Pollio & Aper.

Commodus & Quintillus.

His coſſ. Marcus Antoninus Severus Imperator Commodum filium ſuum conſortem regni facit.

Orphitus & Rufus.

His coſſ. Imperatores de hoſtibus triumphant; & pecuniam quæ fiſco debebatur, provinciis concedentes, tabulas debitorum, in medio Romanæ urbis foro, incendio concremarunt: ac, ne quid bonitatis deeſſet, ſeveriores quaſque leges novis conſtitutionibus temperarunt.

Commodus II, & Verus II.

His coſſ. Antoninus Verus adeo in editione munerum magnificus fuit, ut centum ſimul leones exhibuerit: qui poſt in Pannonia morbo periit. Commodus filius ejus à Senatu Auguſtus eſt appellatus. qui regnavit annis XIII. Sub quo hi Conſules fuerunt.

Antoninus Commodus, XV.

Præſens & Gordianus.

Commodus III, & Byrrhus.

Mamertinus & Rufus.

Commodus IV, & Victorinus.

Marullus & Ælianus.

His

His coſ. Thermæ Commodianæ Romæ factæ ſunt.

Maternus & Bradua.
Commodus v. & Glabrio.
Criſpinus & Ælianus.
Fuſcianus & Silanus.
Duo Silani.

His coſſ. Commodus Imperator Coloſſi capite ſublato ſuæ imaginis caput juſſit imponi.

Commodus vi. & Septimianus.
Apronianus & Bradua.
Commodus vii, & Pertinax.

His coſſ. Commodus ſtrangulatur in domo Veſtiliani. cui ſucceſſit Ælius Pertinax; qui regnavit menſibus vi. [Sub quo fuerunt Conſules hi.]

Ælius Pertinax, XVI.

Falco & Clarus.

His coſſ. Pertinax occiditur in Palatio, major ſeptuagenario: cui ſucceſſit Severus, provincia Tripolitana natus oppido Lepti, ſoluſque Afer Imperator Romanus fuit: qui regnavit an. xviii, Sub quo hi Conſules fuerunt:

Severus, XVII.

Severus & Albinus.
Tertullus & Clemens.
Dexter & Priſcus.
Lateranus & Rufinus.
Saturninus & Gallus.
Anulinus & Fronto.

His coſſ. Severus Parthos & Adiabenos ſuperavit; Arabaſq; interiores ita cecidit, ut regionem eorum Romanam provinciam faceret. [ob quæ Parthicus, Arabicus, & Adiabenicus cognominatus eſt.]

Severus ii, & Victorinus.
Fabianus & Mucianus.

His coſſ. Thermæ Severianæ apud Antiochiam & Romæ factæ, & Septizodium inſtructum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Severus III, & Antoninus.

Getha & Plautianus.

Chilo & Libo.

Antoninus II, & Geta II.

Albinus & Ælianus.

Aper & Maximus.

His coſſ. Severus in Britannos bellum movit; ubi ut receptas provincias ab incurſione barbarica faceret ſecuriores, vallum per CXXXII paſſunm millia à mari ad mare duxit.

Antoninus III, & Geta III.

Pompejanus & Avitus.

His coſſ. Tertullianus Afer Chriſtianorum ſcriptor celeberrimus habetur.

Fauſtinus & Rufus.

His coſſ. Origenes ſcriptor Alexandriæ ſtudiis eruditur.

Gentianus & Baſſus.

His coſſ. Severus Imperator Eboraci in Britannia moritur. cui ſucceſſit Antoninus Caracalla Severi filius; qui regnavit annis VII. Sub quo hi Conſules fuerunt.

Antoninus Caracalla, XVIII.

Duo Aſpri.

Antoninus & Balbinus.

Meſſala & Sabinus.

His coſſ. Ant. *Caracalla* cognominatur, propter genus veſtis, quod Romæ erogaverat: [& è contrariocaracallæ ex ejus nomine *Antoninianæ* dictæ.]

Lætus & Cerealis.

Sabinus II, & Venuſtus.

His coſſ. Antoninus Romæ Thermas ſui nominis ædificavit.

Præſens & Extricatus.

Antoninus & Adventus.

His coſſ. Antoninus interficitur inter Edeſſam & Car-

Carras, anno ætatis XLIII. cui ſucceſſit Macrinus, Præfecturam prætorianam gerens: regnavit autem annum unum. Sub quo hi conſules fuerunt.

Macrinus, XIX.

Antoninus II, & Sacerdos.

His coſſ. Macrinus occiditur in Archelaïde: cui ſucceſſit Marcus Aurelius Antoninus; qui regnavit annis IV. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Marcus Aurelius Antoninus, XX.

Antoninus III, & Comazωn.

Gratus & Seleucus.

His coſ. Heliogabalum templum Romæ ædificatur.

Alexander & Auguſtus.

His coſſ. in Palæſtina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, condita eſt.

Maximus & Ælianus.

His coſſ. M. Aurelius Antoninus Romæ occiditur in tumultu militari. cui ſucceſſit Alexander Mammææ filius; qui regnavit annis XIII. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Alexander Mammææ, XXI.

Julianus & Criſpinus.

His coſſ. Alexander Xerxem regem Perſarum vicit.

Fuſcus & Dexter.

Alexander II, & Marcellus.

Annianus & Maximus.

His coſſ. Ulbianus Juriſconſultus, aſſeſſor Alexandri inſigniſſimus habetur.

Albinus & Maximus.

His coſſ. Neronianæ (thermæ Alexandrinæ) vocatæ ſunt.

Modeſtus & Probus.

Alexander III, & Dio.

Gratus & Seleucus.

His coſſ. Origenes Alexandriæ clarus habetur.

Pompejanus & Felicianus.

Lupus & Maximus.
His coſſ. Alexander in matrem Mammæam unice pius fuit; (&) ob hoc cunctis amabilis.
Maximus & Paternus.
Maximus II, & Urbanus.
Severus & Quintianus.
His coſſ. Alexander occiditur Moguntiaci tumultu militari. cui ſucceſſit Maximinus regnans annis III; primus omnium ex corpore militari (ſine ſenatus auctoritate ab exercitu) Imperator electus. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Maximinus, XXII.

Maximinus & Africanus.
Perpetuus & Cornelianus.
Pius & Proculus.
His coſſ. Maximinus Aquilejæ occiditur. cui ſucceſſit Gordianus; qui regnavit annis VI. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Gordianus, XXIII.

Gordianus & Aviola.
Sabinus & Venuſtus.
His coſſ. Gordiano Romæ ingreſſo, Pupienus & Balbinus, qui imperium arripuerant, in Palatio occiſi ſunt.
Gordianus II, & Pompejanus.
Atticus & Prætextatus.
Arianus & Pappus.
Peregrinus & Æmylianus.
His coſſ. Gordianus, admodum adoleſcens, Parthorum natione ſuperata, cum victor reverteretur ad patriam, fraude Philippi Præfecti prætorio, haud longe à Romano ſolo, interfectus eſt. Gordiano milites tumulum ædificant ſupra Euphratem, oſſibus ejus Romam revectis. Cui ſucceſſit Philippus; qui regnauit ann. VI. qui mox Philippum filium ſuum conſortem regni fecit; primuſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

que omnium ex Romanis Imperatoribus Chriſtianus fuit. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Philippus, XXIV.

Philippus & Titianus.
Præſens & Albinus.
Philippus II, & Philippus.
Philippus III. & Philippus II.
Æmylianus & Aquilinus.

His coſſ. milleſimus annus urbis [Romæ] expletus eſt: ob quam ſolemnitatem innumerabiles Philippus cum (Philippo) filio ſuo beſtias in Circo magno interfecit, ludoſque in campo Martio Theatrales tribus diebus ac noctibus populo pervigilante celebravit: quadraginta etiam miſſus natali Romanæ urbis cucurrerunt, & Agon mille annorum actus. Philippus urbem nominis ſui in Thracia conſtruxit.

Decius & Gratus.
Decius II, & Ruſticus.

His coſſ. Philippus ſenior Veronæ, Romæ vero junior occiditur. His ſucceſſit Decius. qui regnavit ann. I, menſibus III; (quantum ad Conſulatum autem, anno uno.) Sub quo hi Conſules fuerunt:

Decius, XXV.

Gallus & Voluſianus.

His coſſ. Decius lavacra publica ædificavit, quæ ſuo nomine appellari juſſit. Decius cum filio ſuo in Abricio Thraciæ loco à Gotthis occiditur. cui ſucceſſit Gallus cum Voluſiano filio; qui regnaverunt an. II, & menſibus IV: (quantum ad Conſulatum autem, annis tantum duobus.) Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Gallus & Voluſianus, XXVI.

Voluſianus II, & Maximus.

His coſſ. Novatianus apparuit.

Valerianus & Gallienus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

His coſſ. Gallus & Voluſianus Interamne interfecti ſunt. quibus ſucceſſerunt Valerianus & Gallienus; qui regnaverunt annis xv. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Valerianus & Gallienus, *XXVII.*

Valerianus II. & Gallienus II.
Maximus II. & Glabrio.
Valerianus III, & Gallienus III.

His coſſ. Cyprianus, primum rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginenſis epiſcopus, martyrio coronatur.

Tuſcus & Baſſus.

His coſſ. Valerianus in Chriſtianos perſecutione commota, ſtatim à Sapore Perſarum rege capitur, ibique ſervitute miſerabili conſeneſcit.

Æmylianus & Baſſus.
Sæcularis & Donatus.
Gallienus IV. & Gentianus.
Gallienus V. & Victorinus.
Albinus & Maximus.

His coſſ. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, depopulatæ per Gotthos; aliasque provincias barbarorum quaſſavit irruptio.

Gallienus VI. & Saturninus.
Valerius & Lucillus.
Gallienus VII. & Sabinillus.
Paternus & Arceſilaus.
Paternus II. & Marinus.
Claudius & Paternus.

His coſſ. Mediolani occiditur Gallienus. cui ſucceſſit Claudius; qui regnavit anno uno, menſibus IX. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Claudius, *XXVIII.*

Antiochianus & Orphitus.
Valerianus & Baſſus.

His coſſ. Claudius barbaros [Gothos, Illyricum

& Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

& Macedoniam] vaſtantes repell t; & Sirmii moritur. Huic ſucceſſit Quintillus Claudii frater, à Senatu Auguſtus appellatus; qui XVII imperii[ſui] die Aquilejæ occiditur. Poſt quem Aurelianus factus eſt Imperator: qui regnavit annis V, menſibus VI. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Aurelianus, XXIX.

Quietus & Voldumianus.

Tacitus & Placidianus.

Aurelianus & Capitolinus.

His coſſ. Aurelianum Romæ triumphantem captivi Tetricus & Zenobia præceſſerunt.

Aurelianus II. & Marcellus.

His coſſ. Aurelianus templum Soli ædificat, & Romam firmioribus muris vallat.

Probus & Paulinus.

Probus II. & Paternus II.

His coſſ. inter Conſtantinopolim & Heracleam Aurelianus occiditur. cui ſucceſſit Tacitus; qui regnavit menſes VI. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Tacitus, XXX.

Probus III, & Paternus III.

His coſſ. Tacitus in Ponto occiſus eſt. & obtinuit *Florianus* Imperium diebus LXXXIV. Hoc quoque apud Tarſum interfecto, Probus factus eſt Imperator; qui regnavit annis VI, menſibus III. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Probus, XXXI.

Meſſala & Gratus.

His coſſ. Galliæ, quæ fuerant à Barbaris occupatæ, à Probo Romano reſtituuntur imperio.

Probus IV, & Tiberianus.

Probus V, & Victorinus.

His coſſ. inſana Manichæorum hæreſis exorta eſt.

Carus & Carinus.

Carus II, & Numerianus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Diocletianus & Ariſtobulus.

His coſſ. Probus apud Sirmium tumultu militari in turre, quæ vocatur Ferrata, occiditur. cui ſucceſſit Carus cum filiis ſuis Carino & Numeriano; qui regnaverunt ann. II. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Carus, XXXII.

Maximus & Aquilinus.

His coſſ. cum Carus devictis Parthis caſtra ſupra Tigridem poſuiſſet, fulmine ictus interiit.

Diocletianus II. & Maximianus.

His coſſ. Numerianus occiditur; Carinus apud Margum prœlio victus interiit. Poſt quos Diocletianus Dalmata ſuſcepit imperium; qui regnavit ann. XX. Sub quo hi Conſules fuerunt.

Diocletianus, XXXIII.

Maximianus II. & Januarius.

Baſſus & Quintianus.

His coſſ. Diocletianus in conſortium regni Herculium Maximianum adſumit.

Diocletianus III. & Maximianus III.

Tiberianus & Dio.

Annibalianus & Aſclepiodotus.

Diocletianus IV. & Maximianus IV.

Conſtantius & Maximus.

Tuſcus & Anulinus.

Diocletianus V. & Conſtantius II.

[Maximianus V. & Maximus II.]

Fauſtus & Gallus.

His coſſ. primus Diocletianus adorari ſe juſſit ut Deum, & gemmas veſtibus calciamentiſque conſeruit; cum ante eum omnes Imperatores in modum judicum ſalutarentur, & tantum chlamydem purpuream à privato habitu plus haberent.

Diocletianus VI. & Maximianus VI.

Conſtantius III. & Maximus III.

Titia-

Titianus & Nepotianus.
Conſtantinus IV & Maximus IV.
His coſſ. LX. millia Alamannorum cæſa ſunt.
Diocletianus VII. & Maximianus VII.
Diocletianus VIII. & Maximianus VIII.
Conſtantinus V. & Maximus V.
Conſtantinus VI. & Maximus VI.
His coſſ. Diocletianus & Maximianus Auguſti inſigni pompa Romæ triumpharunt, antecedentibus currum eorum Narſei conjuge, ſororibus, liberis, & omni præda, qua Parthos exſpoliaverant.
Diocletianus IX. & Conſtantinus.
Diocletianus X. & Maximus VII.
His coſſ. Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram depoſuerunt ob ætatis defectum. & creati ſunt Conſtantius & Galerius [Auguſti.] ſed Conſtantius, tantum Auguſti dignitate contentus cum eſſet otioſus, anni ipſius adſcribuntur filio ejus Conſtantino; qui natus dicitur ex Helena concubina: qui regnavit ann. XXX, menſes X. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Conſtantinus & Galerius, XXXIV.

P. C. Diocletiani X. & Maximi VII.
II. P. C. Diocletiani X. & Maximi VII.
Maximus VIII. & Licinius.
Conſtantinus II & Licinius II.
Conſtantinus III. & Licinius III.
Voluſianus & Annianus.
Conſtantinus IV. & Licinius IV.
Sabinus & Rufinus.
Gallicanus & Baſſus.
Licinius V. & Criſpus.
Conſtantinus V. & Licinius Cæſ.
Conſtantinus VI. & Conſtantius Cæſ.
Criſpus II. & Conſtantius Cæſ. II.
Probianus & Julianus.

Seve-

Severus & Rufinus.

Criſpus III, & Conſtantius III.

Paulinus & Julianus.

Conſtantinus VII, & Conſtantius IV.

Conſtantius V, & Maximus.

Januarius & Juſtus.

His coſſ. vicennalia Conſtantini Nicomediæ acta, & ſequenti anno Romæ edita.

Conſtantinus VIII, & Conſtantius VI.

Conſtantius VII, & Symmachus.

Baſſus & Ablabius.

Pacatianus & Hilarianus.

His coſſ. civitas quæ prius Byzantium dicta eſt, mutato nomine à Conſtant. *Conſtantinopolis* dicta.

Dalmatius & Zenophilus.

Optatus & Paulinus.

Conſtantius & Albinus.

Nepotianus & Facundus.

Felicianus & Titianus.

Urſus & Polemius.

Conſtantius II, & Conſtans.

His coſſ. Conſtantinus Imperator, dum bellum pararet in Perſas, in Acyrone villa publica, juxta Nicomediam moritur, anno ætatis LXVI. Poſt quem tres liberi ejus [Auguſti] id eſt, Conſtantinus, Conſtantius, & Conſtans; qui regnaverunt ann. XXIV, menſibus V, diebus XXIII. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Conſtantinus, Conſtantius, & Conſtans. XXXV.

Acyndinus & Proculus.

Marcellinus & Probinus.

Conſtantius III. & Conſtans II.

His coſſ. Conſtantinus bellum fratri Conſtantio inferens, juxta Aquilejam Alſæ occiditur.

Placidus & Romulus.

Leontius & Salluſtius.

His

His coſſ. Franci à Conſtante perdomiti, in pacem recepti ſunt.

Conſtantius IV, & Conſtans III,

Amantius & Albinus.

P. C. Almantii & Albini.

Rufinus & Euſebius.

His coſſ. magnis Reipubl. expenſis in Seleucia Syriæ portus efficitur.

Philippus & Sallia.

His coſſ. Solis facta defectio.

Limenius & Catulinus.

Sergius & Nigredianus.

His coſſ. Conſtans haud longe ab Hiſpania, in caſtro cui Helenæ nomen eſt, interficitur, anno ætatis XXX: & Conſtantius remanſit in regno.

P. C. Sergii & Nigridiani.

Conſtantius V, & Conſtans Cæſ.

Conſtantius VI, & Conſtans Cæſ. II.

Conſtantius VII, & Conſtans Cæſ. III.

Arbitrio & Lollianus.

His coſſ. Victorinus rhetor & Donatus grammaticus Romæ inſignes habentur.

Conſtantius VIII, & Julianus Cæſ.

Conſtantius IX, & Julianus Cæſ. II.

His coſſ. magnæ Alamannorum copiæ ad Argentoratum oppidum Galliarum (à Cæſ. Juliano) deletæ ſunt.

Titianus & Cerealis.

Euſebius & Hypatius.

Conſtantius X, & Julianus Cæſ. III.

His coſſ. Honoratus nomine, primus Conſtantinopoli Præfectus Urbi eſſe cœpit.

Taurus & Florentius.

Mamertinus & Nevitta.

His coſſ. Conſtantius Mopſocrenis inter Ciliciam Cappadociamque moritur, anno ætatis XLVI.

cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cui ſucceſſit Julianus, qui regnat anno uno. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Iulianus, XXXVI.

Julianus IV. & Salluſtius.

His coſſ. Julianus poſt victoriam apud Perſas occiditur, ann. ætatis XXXII. Poſt quem ſequenti die Jovianus ex primicerio domeſticorum factus eſt Imperator. qui regnavit menſibus VIII, Sub quo hi Conſules fuerunt:

Iovianus, XXXVII.

Jovianus & Varronianus.

His coſſ. Jovianus Imperator moritur, anno ætatis XXXIV. Poſt quem Valentinianus Tribunus Scutariorum, apud Nicæam Auguſtus appellatus, fratrem Valentem Conſtantinopoli in communionem adſumit imperii: qui regnavit an. XIV, menſibus V. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Valentinianus, XXXVIII.

Valentinianus & Valens.

Gratianus & Dagalaiphus.

Lupicinus & Jovinus.

His coſſ. Gratianus, Valentiniani filius, Ambianis Imperator factus eſt. Apud Atrebatas lana cælo pluviæ mixta defluxit.

Valentinianus II. & Valens II.

Valentinianus N. P. & Victor.

Valentinianus III. & Valens III.

Gratianus II. & Probus.

Modeſtus & Arintheus.

Valentinianus IV. & Valens IV.

His coſſ. Saxones cæſi Deuſione in regione Francorum. Burgundionum LXXX fere millia, quot nunquam ante, ad Rhenum deſcenderunt. Clearchus [præfectus] urbi Conſtantinopoli neceſſariam aquam, & quamdiu civitas optabat, induxit.

Gratianus III. & Equitius.

P. C.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

P.C. Gratiani III. & Equitii.
Valens v. & Valentinianus.
His coſſ. Valentinianus apoplexia Brigitione moritur. *Poſt* quem Gratianus, adſumpto in imperium Valentiniano fratre, cum patruo Valente regnat.
Gratianus IV. & Merobandes.
His coſſ. Alamannorum circiter XXX. millia apud Argentariam oppidum Galliarum [ab exercitu Gratiani] cæſa. Gotthi diffunduntur in Thracia.
Valens VI. & Valentinianus.
His coſſ. à Gotthis in Thracia Valentis trucidatus exercitus. Ipſe quoque Imperator, incenſa domo, ubi ſe occultaverat, igne combuſtus eſt: cui ſucceſſit in Oriente Theodoſius Theodoſii filius: quem ſibi in conſortium Gratianus adſcivit. Gratianus itaque cum jam XLV regnaſſet annis, cum Theodoſio regnat an. VI. Sub quibus hi Conſules fuerunt:
Gratianus & Theodoſius, XXXIX.
Auſonius & Olybrius.
Gratianus v. & Theodoſius.
His coſſ. Ambroſius epiſcopus de Chriſtiana fide ſublimiter ſcribit.
Syagrius & Eucherius.
His coſſ. Martinus epiſcopus Turonum (Galliæ civitatis) clarus habetur.
Antonius & Syagrius.
His coſſ. Athanaricus rex Gotthorum Conſtantinopolim venit, ibique vitam exegit.
Merobandes II. & Saturninus.
His coſſ. Arcadius, Theodoſii Imperatoris filius, Auguſtus appellatur.
Ricomer & Clearchus.
His coſſ. Gratianus apud Lugdunum captus occiditur. Reſidui Valentinianus & Theodoſius, regnant ann. VIII. Sub quibus hi Conſules fuerunt.
Valen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Valentinianus, & Theodoſius, XL.

Arcadius & Bauto.

His coſſ. Hieronymus presbyter in Bethleem poſitus toto mundo mirabilis habetur.

Honorius N. P. & Euodius.

Valentinianus III. & Eutropius.

Theodoſius II. & Cynegius.

Timaſius & Promotus.

Valentinianus IV, & Neoterius.

Titianus & Symmachus.

Arcadius II. & Rufinus.

His coſſ. Valentinianus vitæ tædio apud Viennam laqueo periit. Theodoſius cum jam (per) XIV an. regnaſſet, cum Arcadio & Honorio [filiis] regnat an. II. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Theodoſius, Arcadius, & Honorius, XLI.

Theodoſius III. & Abundantius.

Arcadius III, & Honorius II.

His coſſ. Joannes monachus, (prophetiæ) gratia præditus, Theodoſium conſulentem de eventu belli, quod adverſum Eugenium movebat, victorem fore pronunciat.

Olybrius & Probinus.

His coſſ. Theodoſius Eugenium tyrannum vincit & perimit. Auguſtinus, beati Ambroſii diſcipulus, multa facundia doctrinaque excellens, Hippone regione Africæ epiſcopus ordinatur. Hoc tempore Claudianus poëta inſignis habetur. Theodoſius Imperator Mediolani moritur. Poſt quem Arcadius, cum jam regnaſſet annis XII, cum fratre Honorio regnat annis XIII. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Arcadius & Honorius, XLII.

Arcadius IV. & Honorius III.

Cæſarius & Atticus.

Honorius IV. & Eutychianus.

Man-

Manlius & Theodorus.
Stilico & Aurelianus.
His coſſ. Gotthi Alarico & Radagaiſo regibus ingrediuntur Italiam.
Vincentius & Fravita.
Arcadius v, & Honorius v.
His coſſ. Pollentiæ Stiliconem cum exercitu Romano Gotthi acie victum fugaverunt.
Theodoſius Aug. I. & Rumoridus.
Honorius VI. & Ariſtænetus.
Stilico II. & Anthemius.
Arcadius VI. & Probus.
His coſſ. Vandali & Alani trajecto Rheno Gallias intraverunt.
Honorius VII. & Theodoſius II.
Baſſus & Philippus.
His coſſ. Arcadius Imperator Conſtantinopoli moritur. Honorius cum Theodoſio fratris filio regnavit annos XV. Sub quo hi Conſules fuerunt:
Honorius & Theodoſius, XLIII.
Honorius VIII. & Theodoſius III.
His coſſ. Vandali Hiſpanias occupaverunt.
Varan & Tertullus.
His coſſ. Roma à Gotthis Alarico duce capta eſt: ubi clementer uſi victoria ſunt.
Theodoſius Aug. IV. coſ.
Honorius IX. & Theodoſius V.
His coſſ. Gotthi rege Ataulpho Gallias intraverunt.
Lucius V. C. coſ.
His coſſ. Burgundiones partem Galliæ Rheno conjunctam tenuere.
Conſtantius & Conſtans.
Honorius X. & Theodoſius VI.
Theodoſius VII. & Palladius.
His coſ. Gotthi placati, Conſtantio Placidiam reddiderunt: cujus ipſe nuptias promeretur.

Hono-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Honorius XI, & Conſtantius II.

Honorius XII, & Theodoſius VIII.

Monaxius & Plinta.

Theodoſius IX, & Conſtantius III.

His coſſ. Conſtantius ab Honorio in ſocietatem regni recipitur.

Agricola & Euſtachius.

His coſſ. Conſtantius Imperator moritur.

Honorius XIII, & Theodoſius X.

His coſſ. exercitus ad Hiſpanias contra Vandalos miſſus eſt.

Marinianus & Aſclepiodotus.

His coſſ. Placidia Auguſta à fratre Honorio, ob ſuſpicionem invitatorum hoſtium, cum Honorio & Valentiniano filiis ad Orientem mittitur: Honorius moritur, & ſolus Theodoſius Romanum imperium tenet ann. XXVII. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Theodoſius, XLIV.

Caſtinus & Victor.

His coſſ. Theodoſius Valentinianum conſobrinum Cæſarem facit, & cum Auguſta matre ad recipiendum Occidentale mittit imperium.

Theodoſius XI, & Valentinianus Cæſar.

His coſſ. Joannem tyrannum Valentinianus Imperator exſtinxit; Hunnoſque, qui in Italia erant Joannis præſidio, per Aëtium mira felicitate dimovit.

Theodoſius XII, & Valentinianus II.

Hierius & Artabures.

His coſſ. Bonifacio Africam tenenti infauſte bellum ingeritur. Gens Vandalorum à Gotthis excluſa, de Hiſpania ad Africam tranſit.

Felix & Taurus.

His coſſ. Aëtius multis Francis cæſis, quam occupaverant, propinquam Rheno partem recipit Galliarum.

Floren-

Florentius & Dionyſius.
Theodoſius XIII, & Valentinianus III.
Baſſus & Antiochus.
Aëtius & Valerius.
Theodoſius XIV, & Maximus.
Aſpar & Ariovindus.
Theodoſius XV, & Valentinianus IV.
His coſſ. pax facta cum Vandalis, data eis ad habitandum Africæ portione. Gundicarium Burgundionum regem Aëtius bello ſubegit, pacemque ei reddidit ſupplicanti: quem non multo poſt Hunni peremerunt.
Iſidorus & Senator.
Aëtius II, & Sigiſvultus.
His coſſ. Aug. Valentinianus ad Theodoſium Principem Conſtantinopolim proficiſcitur, filiamque ejus in matrimonium accipit.
Theodoſius XVI, & Fauſtus.
Theodoſius XVII, & Feſtus.
His coſſ. bellum adverſus Gotthos Hunnis auxiliantibus geritur, & Litorius dux Romanus ab eis capitur. Ginſericus, de cujus amicitia nihil metuebatur, Carthaginem dolo pacis invadit.
Valentinianus Aug. V. & Anatolius.
His coſſ. Ginſericus Siciliam graviter affligit.
Cyrus v. C. coſ.
Hoc coſ. Theodoſius Imperator bellum contra Vandalos inefficaciter movit.
Dioſcorus & Eudoxius.
His coſſ. Hunni Thracias & Illyricum ſæva populatione vaſtarunt. cum Ginſerico ab Aug. Valentiniano pax confirmata, & certis ſpatiis Africa inter utroſque diviſa eſt.
Maximus II, & Paternus.
Theodoſius XVIII, & Albinus.
His coſſ. Attila, rex Hunnorum, Bledam fratrem,
& con-

& conſortem in regno ſuo, perimit, ejuſque populos ſibi parere compellit.

Valentinianus VI, & Novius.

Aëtius III, & Symmachus.

Callepius & Ardabures.

Poſthumianus & Zeno.

Aſturius & Protogenes.

Valentinianus VII, & Avienus.

His coſſ. Theodoſius moritur. Poſt quem Marcianus adſcitus in imperium; qui regnavit ann. VII. Sub quo hi Conſules fuerunt:

Marcianus, XLV.

Marcianus Aug. & Adelphius.

His coſſ. Romani, Aëtio duce, Gotthis auxiliaribus, contra Attilam in campis Catalaunicis pugnaverunt: qui virtute Gotthorum ſuperatus abſceſſit.

Herculanus & Aſporacius.

His coſſ. Attila redintegratis viribus Aquilejam magna vi dimicans introivit: cum quo à Valentiniano Imperatore Papa Leo directus, pacem fecit.

Opilio & Vincomalus.

His coſſ. Attila in ſedibus ſuis moritur.

Aëtius IV, & Studius.

His coſſ. Aëtius Patricius in Palatio manu Valentiniani Imperatoris exſtinctus eſt; Boëthius vero Præfectus Prætorio, amicis ejus circumſtantibus interemptus.

Valentinianus VIII, & Anthemius.

His coſſ. in campo Martio ab amicis Aëtii Valentinianus Imperator occiditur. Poſt quem *Maximus* invaſit imperium: qui intra duos menſes à militibus exſtinctus, in Tiberim proiicitur. Eodem anno per Ginſericum omnibus opibus ſuis Roma vacuata eſt. Poſt *Maximum Avitus* in Galliis ſumit imperium.

Joannes & Varan.

His coſſ.

His coſſ. Placentiæ depoſuit Avitus imperium.
Conſtantinus & Rufus.
His coſſ. Marciano Imperatore defuncto *Leo* Orientis, *Majorianus* Italiæ ſuſcepit imperium. Sub quibus hi Conſules fuerunt:

Leo [& Majorianus,] XLVI.

Leo Aug & Majorianus Aug.
His coſſ. Majorianus in Africam movit procinctum.
Ricomer & Patricius.
Magnus & Apollonius.
Severinus & Dagalaiphus.
His coſſ. Majorianus immiſſione Ricomeris exſtinguitur: cui *Severum* natione Lucanum Ravennæ ſuccedere fecit in regnum.
Leo Aug. II. & Severus Aug.
Baſilius & Vivianus.
Ruſticus & Olybrius.
His coſſ. rex Alanorum Beorgor apud Bergomum a patricio Ricomere peremptus eſt.
Arminericus & Baſilicus.
His coſſ. (ut dicitur) Ricomeris fraude Severus Romæ in Palatio veneno peremptus eſt.
Leo Aug. III. coſ.
Puſeus & Joannes.
His coſſ. *Anthemius* à Leone Imperatore ad Italiam mittitur, qui tertio ab Urbe miliatio in loco Brontotus ſuſcepit imperium.
Anthemius Aug. II. coſ.
Hoc coſ. in Sicilia Marcellinus occiditur.
Marcianus & Zeno.
His coſſ. Arabundus imperium tentans, juſſu Anthemii exſilio deportatur.
Severus & Jordanes.
His coſſ. *Romanus* patricius, affectans imperium, capitaliter eſt punitus,

Leo

Leo Aug. IV, & Probianus.

His coſſ. Conſtantinopoli affectata tyrannide à Leone principe Aſpar occiditur.

Feſtus & Marcianus.

His coſſ. patricius Ricomer, Romæ facto Imperatore Olybrio, Anthemium, contra reverentiam Principis & jus affinitatis, cum gravi clade civitatis exſtinguit. qui non diutius peracto ſcelere gloriatus, poſt XL dies defunctus eſt; Olybrius autem ſeptimo imperii menſe vitam peregit.

Leo Aug. V. coſ.

Hoc coſ. Gundibalo hortante Glycerius Ravennæ ſumſit imperium. Eodem anno Leo nepotem ſuum Leonem conſortem facit imperii.

Leo junior Aug. coſ.

Hoc coſ. Imperator Leo ſenior defunctus eſt: cui Zeno ſucceſſit in imperio; qui regnavit an. XVII. Sub quo hi coſſ. fuerunt. Eo etiam anno Romæ Glycerio Nepos ſucceſſit in regno.

Zenon, XLVII.

Poſt coſ. Leonis Aug. junioris,

Eodem anno Oreſtes, Nepote in Dalmatias fugato, filio ſuo Auguſtulo dedit imperium.

Baſiliſcus II, & Armatus.

His coſſ. ab Odovacre Oreſtes & frater ejus Paulus exſtincti ſunt; nomenque regis Odovacer adſumpſit; cum tamen nec purpura, nec regalibus uteretur inſignibus.

P. C. Baſiliſci II, & Armati.

Ellus V. C. coſ.

Zeno Aug. II. coſ.

Baſilius V. C. coſ.

Placidus V. C. coſ.

Hoc coſ. Odovacer in Dalmatiis Odivam vincit & perimit.

Severi-

Severinus v. c. coſ.
Fauſtus v. c. coſ.
DN. Theodericus & Venantius.
Symmachus v. c. coſ.
Decius & Longinus.
Boëthius v. c. coſ.
Hoc coſ. Odovacer Phœba rege Rugorum victo captoque potitus eſt.
Dynamius & Siſidius.
Probinus & Euſebius.
His coſ. feliciſſimus atque fortiſſimus DN. Rex Theodericus intravit Italiam: cui Odovacer ad Iſontium pugnam parans, victus, cum tota gente fugatus eſt. Eodem anno repetito conflictu Veronæ vincitur Odovacer.
Fauſtus Jun. coſ.
Hoc coſ. ad Adduam fluvium Odovacrem DN. Theodericus rex tertio certamine ſuperavit; qui Ravennam fugiens, obſidetur incluſus.
Olybrius Jun. coſ.
Hoc coſ. Odovacer cum Erulis egreſſus Ravennam, nocturnis horis ad pontem Candidium à Domino noſtro Theoderico rege memorabili certamine ſuperatur; tunc etiam Vandali, pace ſuppliciter poſtulata, à Siciliæ ſolita deprædatione ceſſarunt. Eodem anno Zeno occubuit (Conſtantinopoli:) cui Anaſtaſius in Orientali ſucceſſit imperio.

Anaſtaſius. XLVIII.

Anaſtaſius Aug. & Ruſus.
Albinus v. c. coſ.
Hoc coſ. Dn. Rex Theodericus Ravennam ingreſſus, Odovacrem molientem ſibi inſidias interimit.
Aſterius & Præſidius.
Viator v. c. coſ.
Paulus v. c. coſ.
Anaſtaſius Aug. II. coſ.

Paulinus & Joannes.
Joannes V. C. coſ.
Patricius & Hypatius.
Hoc anno DN. Rex Theodericus Romam, cunctorum votis expetitus, advenit; & Senatum ſuum mira affabilitate tractans, Romanæ plebi donavit annonas; atque admirandis mœnibus, deputata per annos ſingulos maxima pecuniæ quantitate, ſubvenit: ſub cujus ſelici imperio plurimæ renovantur urbes, munitiſſima caſtella conduntur, conſurgunt admiranda palatia; magniſque ejus operibus antiqua miracula ſuperantur.
Avienus & Pompejus.
Avienus Jun. & Probus.
His coſſ. DN. Rex Theodericus aquam Ravennam perduxit: cujus formam ſumptu proprio inſtauravit, quæ longis ante fuerat ad ſolum reducta temporibus.
Cethegus V. C. coſ.
His coſſ. virtute DN. Regis Theoderici victis Bulgaribus Sirmium recepit Italia.
Theodorus & Sabinianus.
Meſſala & Ariovinda.
Anaſtaſius Aug. III, & Venantius.
Venantius Junior & Celer.
His coſſ. contra Francos à Domino noſtro deſtinatur exercitus; qui Gallias Francorum deprædatione confuſas, victis hoſtibus ac fugatis, [ſuo] adquiſivit imperio.
Importunus V. C. coſ.
Boëthius V. C. coſſ.
Felix & Secundinus.
Paulus & Muſchianus.
Probus & Clementinus.
Senator V. C. coſ.
Me etiam coſ. in veſtrorum laude temporum, adunato

unato clero vel populo, Romanæ eccleſiæ rediit optata concordia.

Florentinus & Anthemius.

His coſſ. DN. Rex Theodericus filiam ſuam, Dominam Amalaſuintam, glorioſi viri DN. Eutharici matrimonio, Deo auſpice, copulavit.

Petrus v. C. coſ.

[Anaſtaſius & Agapetus.

Magnus v. C. coſ.]

Eo anno DN. Eutharicus Cillica mirabili gratia Senatus & plebis ad edendum exceptus eſt feliciter conſulatum.

DN. Eutharicus Cillica, & Juſtinus Auguſtus coſſ.

Eo anno multa vidit Roma miracula: editionibus ſingulis ſtupente etiam Symmacho Orientis legato divites Gotthis Romaniſque donatas dignitates. ceſſit in Curiam. muneribus amphitheatralibus diverſi generis feras, quas præſens ætas pro novitate miraretur, exhibuit, cujus ſpectaculis voluptates etiam exquiſitas Africa ſub devotione tranſmiſit. Cunctis itaque eximia laude completis, tanto amore civibus Romanis inſederat, ut ejus adhuc præſentiam deſiderantibus, Ravennam ad glorioſi patris remearet aſpectus. ubi iteratis editionibus tanta Gotthis Romaniſque dona largitus eſt, ut ſolus potuerit ſuperare quem Romæ celebraverat conſulatum.

Igitur ut effuſam annorum ſeriem, auctorum teſtificatione digeſtam, ſub brevitatis compendio redigamus:

Ab Adam uſque ad diluvium, ſicut ex Chronicis Euſebii, Hieronymi, collegimus, anni ſunt unum CCXLII.

A diluvio uſque ad Ninum Aſſyriorum regem, anni ſunt DCCCXCIX.

A Nino uſque ad Latinum regem, anni ſunt DCCC LII.

A Latino rege uſque ad Romulum, anni ſunt CCCC LVII.

A Romulo uſque ad Brutum & Tarquinium primos Conſules, anni ſunt CC XL.

A Bruto & Tarquinio uſque ad Conſulatum veſtrum, ſicut ex Tito Livio, & Auſidio Baſſo, & Paſchali, virorum clarorum auctoritate firmato, collegimus, anni ſunt M XXXI.

Ac ſi totus ordo ſeculorum uſque ad conſulatum veſtrum colligitur, anni ſunt DCC XXI.

FINIS.

RE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

REGNI
ROMANORUM SVCCESSIO,

Ex Iornandis Libro I. de Regnorum ac temporum ſucceſſione.

AB origine urbis Romæ ad uſque Tarquinium regem cognomento Superbum, qui expulſus eſt, numerantur anni CCXLIII. Nam primus ille & urbis & imperii conditor *Romulus*, fuit à Marte (ut ipſorum verbis loquamur) genitus, & Rhea Silvia. hoc ſeſe ſacerdos gravidatam confeſſa eſt. Nec mox fama dubitavit, quum Amulii regis imperio abjectus in aquam profluentem cum Remo fratre, non potuit extingui. ſiquidem & Tiberis amnem repreſſit, & relictis catulis lupa ſecuta vagitum, ubera admovit infantibus, matriſque geſſit officium. Sic repertos Fauſtulus regii gregis paſtor tulit in caſam, atque educavit. Alba tum erat Latio caput, Iuli opus. Nam Lavinium patris Æneæ contempſerat. Abhinc Amulius jam ſeptima ſoboles regnabat, fratre pulſo Numitore: cujus ex filia natus erat Romulus. Igitur ſtatim prima juventutis face patruum ab arce deturbat, avum reponit. Ipſe fluminis amator & montium, apud quos erat educatus, mœnia novæ urbis agitabat. Gemini erant: uter auſpicaretur & regeret, adhibere placuit deos. Remus montem Aventinum, hic Palatinum occupat. Prius ille ſex vultures, hic po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſtea duodecim vidit. Sic victor urbem augurio excitat, plenus ſpei bellatricem fore. id aſſuetæ ſanguini & prædæ aves pollicebantur. Ad tutelam novæ urbis, ſufficere vallum videbatur: cujus dum anguſtias Remus increpat, ſaltu tranſilivit. dubium an juſſu fratris, occiſus eſt. Prima certe victima fuit, munitionemque urbis novæ ſanguine ſuo conſecravit. Imaginem urbis magis quam urbem fecerat. incolæ deerant. Erat in proximo lucus: hunc aſylum facit: & ſtatim mira hominum vis, Latini Tuſcique paſtores, etiam tranſmarini Phryges, qui ſub Ænea, Arcades, qui ſub Euandro duce, confluxerant. Ita ex variis quaſi elementis congregavit corpus unum, populumque Romanum ipſe fecit. Erat vero unius ætatis populus. Virorum itaq; matrimonia à finitimis petita, quia non impetrabantur, manu capta ſunt. ſimulatis quippe ludis equeſtribus, virgines quæ ad ſpectaculum venerant, prædæ fuerunt. Hæc ſtatim cauſa bellorum: pulſi fugatique Vejentes, Cæcinenſium captum ac direptum eſt oppidum. Spolia inſuper opima de rege Acrone Feretrio Jovi manibus [ſuis rex] reportavit Sabinis, prodita porta per virginem Tarpejam, non dolo, ſed puella pretium rei, quod gerebant in ſiniſtris manibus, petierat; dubium clypeos, an armillas. Illi, ut & fidem ſolverent, & ulciſcerentur, clypeis obruerunt. Ita admiſſis intra mœnia hoſtibus, atrox in ipſo foro ſit pugna, adeo ut Romulus Jovem oraret, fœdam ut ſuorum fugam ſiſteret. Hinc templum, & Stator Juppiter. Tandem funeribus intervenere raptæ, laceris comis: ſic pax facta cum Tatio, fœduſque percuſſum. Secutaque res mira dictu, ut relictis ſedibus ſuis, novam in urbem hoſtes demigrarent, & cum generis ſuis avitas opes pro dote ſociarent. Auctis brevi viribus, hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

hunc rex ſapientiſſimus ſtatum Reipublicæ impoſuit. Juventus diviſa per tribus, in equis & armis, ut ad ſubita bella excubaret; conſilium Reipublicæ penes ſenes eſſet; qui ex auctoritate *Patres*, ab ætate *Senatus* vocabantur. His ita ordinatis, repente cum concionem haberet ante urbem, apud Capreæ paludes, è conſpectu ablatus eſt. Diſcerptum aliqui à ſenatu putant, ob aſperius ingenium. Sed oborta tempeſtas, Soliſque defectio, conſecrationis ſpeciem præbuere. Cui rei mox Julius Proculus fidem fecit, viſum à ſe Romulum affirmans auguſtiore forma quam fuiſſet: mandare præterea, ut ſe pro numine acciperent: Quirinum in cælo vocari; placitum diis ut gentium Roma potiretur. Succeſſit Romulo *Numa Pompilius*; quem Curibus Sabinis agentem ultro petiverunt, ob inclytam viri religionem. Ille ſacra, cæremonias, omnemque cultum deorum immortalium docuit: ille pontifices, augures, ſalios, cæteraque ſacerdotia: annumque in XII menſes, faſtos dies nefaſtoſq; deſcripſit. Ille ancilia atque palladium, ſecreta quædam imperii pignora. Janumque bifrontem, fidem pacis ac belli, in primis focum Veſtæ virginibus colendum dedit; ut ad ſimulacrum cæleſtium ſiderum, cuſtos imperii flamma vigilaret. Hæc omnia quaſi monitu deæ Egeriæ, quo magis barbari acciperent. Eo denique ferocem populum redegit, ut quod vi & injuria occuparet imperium, religione atque juſtitia gubernaret. Excepit Pompilium Numam *Tullus Hoſtilius*; cujus honori & virtuti regnum ultro datum. Hic omnem militarem diſciplinam artemque bellandi inſtituit. Itaque mirum in modum exercitata juventute provocare auſus eſt Albanos, gravem & diu principem populum. Sed quum pari robore frequentibus prœliis utrique com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

minuerentur, miſſo in compendium bello, Horatiis Curiatiiſque, trigeminis hinc atque inde fratribus, utriuſque populi fata permiſſa ſunt. Anceps &pulchra contentio, exituque ipſo mirabilis. Tribus quippe illinc vulneratis, hinc duobus occiſis, qui ſupererat Horatius, addito ad virtutem dolo, ut diſtraheret hoſtem, ſimulat fugam, ſinguloſque, prout ſequi poterant, adortus, exſuperat. Sic, rarum decus aliis, unius manu parta victoria eſt: quam ille mox parricidio fœdavit. Nam flentem ſpolia circa ſe ſponſi quidem, ſed hoſtis, ſororem viderat. hunc tam immaturum amorem virginis ulcus eſt ferro. Ut audiret leges, nefas: ſed abſtulit virtus parricidam, & facinus infra gloriam fuit. Nec diu in fide Albanus perſtat. Nam Fidenati bello miſſi in auxilium ex fœdere, medii inter duos exſpectavere fortunam. Sed rex callidus, ubi inclinare ſocios ad hoſtem videt, tollit animum quaſi mandaſſet. Spes inde Romanis, metus hoſtibus incuſſus. ſic fraus proditorum irrita fuit. Itaque hoſte victo, ruptorem fœderis Metium Fuſetium religatum inter duos currus, pernicibus equis diſtrahit; Albamque ipſam, quamvis parentem, æmulam tamen diruit; quum prius omnes opes urbis ipſumque populum Romam transtuliſſet: prorſus ut conſanguinea civitas non periſſe, ſed in ſuum corpus rediſſe rurſus videretur. *Ancus* deinde *Marcius*, nepos Pompilii ex filia, gnavo ingenio. Igitur & muro mœnia amplexus eſt, & influentem urbi Tiberim ponte commiſit, Oſtiamque in ipſo maris fluminiſque confinio poſuit coloniam; jam tunc videlicet præſagiens animo, futurum ut totius mundi opes & commeatus illo velut maritimo urbis hoſpitio reciperentur. *Tarquinius* poſtea *Priſcus*, quamvis tranſmarinæ originis, regnum ultro petens accepit, ob indu-

duſtriam atque elegantiam; quippe qui oriundus Corintho, Græcum ingenium Italicis artibus miſcuiſſet. Hic & ſenatum centum patrum numero ampliavit, & centuriis tribus auxit, quamvis Actius Nevius numerum augeri prohiberet, vir ſummus augurio, quem rex in experimentum rogavit, fierine poſſet quod ipſe mente conceperat? ille, rem expertus augurio, poſſe reſpondit. *Atqui hoc*, inquit, *agitabam, an cotem illam ſecare novacula poſſem.* Et augur, *potes*, inquit: & ſecuit. Inde Romanis ſacer auguratus. Neque pace Tarquinius quam bello promptior. Duodecim namque Tuſciæ populos frequentibus armis ſubegit. Inde faſces, trabeæ, curules, annuli, faleræ, paludamenta, prætextæ: inde quod aureo curru quatuor equis triumphatur: togæ pictæ, tunicæque palmatæ: omnia denique decora & inſignia, quibus imperii dignitas eminet, ſumpta ſunt. *Servius Tullius* deinceps gubernacula urbis invadit: nec obſcuritas inhibuit, quamvis matre ſerva creatum. Nam eximiam indolem uxor Tarquinii Tanaquil liberaliter educaverat, & clarum fore viſa circa caput flamma promiſerat. Ergo inter Tarquinii mortem, adnitente regina, ſubſtitutus in locum regis, quaſi ad tempus, regnum dolo partum ſic egit induſtrie, ut jure adeptus videretur. Ab hoc populus Romanus relatus in cenſum, digeſtus in claſſes, decuriis ac collegiis diſtributus: ſummaque regis ſolertia ita eſt ordinata reſpublica, ut omnia patrimonii, dignitatis, ætatis, artium, officiorumque diſcrimina in tabulas referrentur, ac ſic maxima civitas minimæ domus diligentia contineretur. Poſtremus fuit omnium regum *Tarquinius*, cui cognomen *ſuperbus* ex moribus datum. Hic regnum avitum, quod à Servio tenebatur, rapere maluit quam ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſpectare; miſſisq; in eũ percuſſoribus,ſcelere partã poteſtatem non melius egit quam adquiſierat. Nec abhorrebat moribus Tullia, quæ ut virum regem ſalutaret, ſupra cruentum patrem vecta carpento, conſternatos equos egit. Sed ipſe in ſenatum cædibus, in plebem verberibus, in omnes ſuperbia, quæ crudelitate gravior eſt bonis, graſſatus, quum ſævitiam domi fatigaſſet, tandem in hoſtes converſus eſt. Sic valida Latii oppida capta ſunt, Ardea, Ocriculum, Gabii, Sueſſa Pometia. Tum quoque cruentus in ſuos. Neque enim filium verberare dubitavit, ut ſimulanti transfugam apud hoſtes hinc fides eſſet. Quo à Gabiis, ut voluerat, recepto, & per nuntios conſulenti quid fieri vellet; eminentia forte papaverum capita virgula excutiens, quum per hoc interficiendos eſſe principes vellet intelligi, ea ſuperbia ſic reſpondit ut ſenſerat. Tamen de manubiis captarum urbium templum erexit. Quod dum inaugurare tur, cedentibus ceteris diis, (mira res dictu) reſtitere Juventas & Terminus. Placuit patribus contumacia numinum, ſiquidem firma omnia & æterna pollicebantur. Sed illud horrendius, quod molientibus ædem, in fundamentis humanum caput repertum eſt. Nec dubitavere cuncti, monſtrum pulcherrimum imperii ſedem, caputque terrarum promittere. Tamdiu ſuperbiam regis populus Rom. perpeſſus eſt, donec aberat libido. Hanc ex liberis ejus importunitatem tolerare non potuit. Quorum cum alter ornatiſſimæ feminæ Lucretiæ ſtuprum intuliſſet, matrona dedecus ferro expiavit. imperium tum regibus abrogatum. Hæc eſt *prima ætas populi Romani & quaſi infantia*; quam habuit ſub regibus ſeptem, per annos, ut diximus, CCLIII, quadam fatorum induſtria tam variis ingenio, ut reipublicæ ratio & utilitas poſtulabat. Nam quid

Romu-

Romulo ardentius? tali opus fuit ut invaderet regnum. Quid Numa religioſius? ita res popoſcit, ut ferox populus, deorum metu mitigaretur. Quid ille militiæ artifex Tullus? bellatoribus viris quam neceſſarius? ut acueret ratione virtutem. Quid ædificator Ancus? ut urbem colonia extenderet, ponte jungeret, muro tueretur. Jam vero ornamenta Tarquinii & inſignia, quantam principi populo addiderunt ex ipſo habitu dignitatem? Actus a Servio cenſus quid effecit, niſi ut ipſa ſe noſſet Romana reſpublica? Poſtremo Superbi illius importuna dominatio nonnihil, immo vel plurimum profuit. Sic enim effectum eſt, ut agitatus injuriis populus, cupiditate incenderetur, mutataque regali dominatione, ad conſulum inſulas ſe conferret; qui bini annis ſingulis rempublicam gubernantes, ſequenti anno ab aliis venientibus ſuccedebantur, ſcientesque ſe annis tantum ſingulis præeſſe in populo, erga alios agebant qualiter eos erga ſe acturos poſtea cupiebant. Qui ordo uſque ad Auguſtum Cæſarem obtinuit privilegium, per viros nongentos XV, in annis CCCCLVIII. Novem ſiquidem annis, ſine conſulibus, ſed tantum ſub tribunis plebis fuit, quatuor ſine judicibus. Nam poſt exactos reges annum unum quinis diebus, ſingulis diebus ſinguli ſenatorum Rempublicam obtinuerunt, & tunc duobus creatis conſulibus, Bruto & Collatino, in poſterum uſque ad Panſam & Hirtium ſervaverunt per annos prænotatos. Et quia omnium conſulum nomina actuſque conſcribere, & mihi tædium, & tibi, qui legis, faſtidio fore præcavi, aliqua exinde prælibans, multa ſuperſedi, quod pæne nonnullis jam uſurpatum eſſe breviariumque opus cognovi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ADMINISTRATIO

REIP. PER CONSULES.

IGITUR primi conſulum Brutus & Collatinus, quibus ultionem ſui matrona moriens mandaverat. Populus Romanus ad vindicandum libertatis ac pudicitiæ decus quodam quaſi inſtinctu deorum concitatus, regem repente deſtituit, bona diripit: agrum Marti ſuo conſecrat: imperium in eosdem libertatis ſuæ vindices transfert: mutato tamen, ut diximus, & jure, & nomine. quippe ex perpetuo annuum placuit, ex ſingulari duplex; ne poteſtas ſolitudine vel mora corrumperetur: *conſules*que appellavit pro regibus, ut conſulere civibus ſuis debere meminiſſent. Tantumque libertatis novæ gaudium inceſſerat, ut vix mutati ſtatus fidem caperent, alterumque ex conſulibus Lucretiæ maritum, tantum ob nomen & genus regium, faſcibus abrogatis, urbe dimitterent. Itaque ſubſtitutus Valerius Publicola, ſummo ſtudio uſus eſt ad augendam populi majeſtatem. Nam & faſces ei pro concione ſummiſit, & jus provocationis adverſus ipſos dedit: &, ne ſpecies arcis offenderet, eminentes ædes ſuas in plana ſubmiſit. Brutus vero favori civium etiam domus ſuæ clade & parricidio velificatus eſt. quippe quum ſtudere de revocandis in urbem regibus liberos ſuos comperiſſet, protraxit in forum, & in concione media virgis cæcidit, ſecurique percuſſit: ut plane publicus parens, in locum liberorum adoptaſſe ſibi populum videretur. Liber jam hinc populus Romanus prima adverſus exteros arma pro libertate corripuit, pro finibus mox, deinde pro ſociis; tum [pro] glori i

gloria & imperio, laceſſentibus aſſidue uſquequaque finitimis: quippe cum patrii ſoli gleba [nulla] eſſet, ſed ſtatim hoſtile pomœrium, mediusque inter Latium atque Etruſcos, quaſi in quodam bivio, collocatus, omnibus portis in hoſtem incurreret; donec quaſi contagione quadam per ſingulos itum eſt; & proximis quibuſque correptis totam Italiam ſub ſe redigeret. Nam *Porſena rex Etruſcorum* ingentibus copiis aderat, & Tarquinios manu reducebat. Hunc tamen, quamvis & armis & fame urgeret, occupatoque Janiculo in ipſis urbis faucibus incubaret; ſuſtinuit, repulit: noviſſime etiam tanta admiratione perculit, ut ſuperior, ultro cum pæne victis amicitiæ fœdera feriret. Nam Mucius Scævola Romanorum fortiſſimus, regem per inſidias in caſtris ipſius aggreditur. ſed ubi, fruſtrato circa purpuratum ejus illato ictu, teneretur; ardentibus mox focis intulit manum, terroremque geminat dolo. *En, ut ſcias*, inquit, *quem virum effugeris, idem trecenti juravimus:* cum interim (immane dictu) hic interritus, ille trepidaret, tamquam manus regis arderet. Sed ne ſexus quidem muliebris altera laude ceſſaret, ecce & virginum virtus. una ex obſidibus regi data, elapſa cuſtodia, Clœlia, per patrium flumen equitabat. Rex quidem tot tantiſque virtutum territus monſtris, valere liberoſque eſſe juſſit. Tarquinii tamdiu dimicaverunt, donec Aruntem filium regis manu ſua Brutus occidit, ſuperque ipſum vulnere mutuo exſpiravit, plane quaſi adulterum ad inferos uſque ſequeretur. Nec ſecus *Latini* Mamilio Tuſculano duce apud Regilli lacum expugnantur, vincuntur, atque ſubjiciuntur. Ocriculum atque Corniculum, Soraque & Alſium, eorum urbes captæ, provinciaque effecta. De Verulis & de Bovillis pudet; ſed trium-

phave-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

phavere Romani. Tibur nunc ſuburbanum, & æſtivæ Præneſte deliciæ, nuncupatis in Capitolio votis petebantur: idem tunc Feſulæ quod Carræ nuper: idem nemus Aricinum quod Hercynius ſaltus; Fregellæ, quod Cæſarea; Tiberis, quod Euphrates. Coriolos quoque proh pudor devictos adeo gloriæ fuiſſe, ut poſt captum oppidum Gnæus Marcius Coriolanus quaſi Numantia aut Africa nomini [Rom.] induceretur. Exſtant & de Antio ſpolia, quæ Mænius in ſuggeſto fori, capta hoſtium claſſe, infixit: ſi tamen illa claſſis. nam ſex fuere roſtratæ. Sed hic numerus illis initiis navale bellum fuit. Pervicaciſſimi tamen Latinorum Æqui & Volſci fuere, & quotidiani (ut ſic dixerim) hoſtes. Et hos præcipue Titus Quintus domuit, ille dictator ab aratro; qui obſeſſa & pæne jam capta Mallii conſulis caſtra egregia victoria recuperavit. Medium erat tempus forte ſementis, quum patricium virum innixum aratro ſuo, lictor in ipſo opere deprehendit. Inde in aciem provectus, ne quid à ruſtici operis imitatione ceſſaret, victos pecudum more ſub jugum miſit. Expeditione finita, rediit ad boves rurſus triumphalis agricola. fides numinum, qua felicitate! intra quindecim dies cœptum peractumque bellum: prorſus ut feſtinaſſe dictator ad relictum opus videretur. Pari tenore Vejentes, Faliſci, & Fidenates, tunc magno labore devicti ſunt. Qui modo etſi fuerint, non videntur aliquod reliquiſſe veſtigium. Laborat enim annalium fides, ut Vejos, Faliſcos, Fidenates fuiſſe credamus. *Galli* autem *Senones*, gens natura ferox, moribus incondita, ad hoc ipſa corporum mole, perinde [ac] armis ingentibus, adeo Romano generi terribilis fuit, ut plane nata ad hominum interitum, urbium ſtragem, videretur. Hi quondam ab ultimis

terra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

terrarum oris, & cingente omnia Oceano, ingenti agmine provecti, quum jam media vaſtaſſent, poſitis inter Alpes & Padum ſedibus, ne his quidem contenti per Italiam bacchabantur. Tunc Cluſium Tuſciæ urbem obſidebant. ubi pro ſociis & fœderatis Romanus intervenit, miſſis ex more legatis. Sed, quod jus apud barbaros, ferocius agunt; & inde ad certamen cum exercitu converſi Galli Cluſio Romam. quibus ad Alliam flumen cum exercitu Fabius conſul occurrit. Non Cremeræ fœdior clades. Itaque hunc diem faſtis Roma damnavit. Fuſo exercitu, Galli jam mœnibus urbis appropinquabant. ubi pæne nulla erant præſidia. Tum igitur ſic, ut numquam alias apparuit illa vera Romana virtus. Jam primum majores natu, ampliſſimis uſi honoribus, in foro coeunt. Ibi devovente pontifice, diis ſe manibus conſecrant. Statimque in ſuas quiſque ædes regreſſi ſunt, ſicut in trabeis erant, & ampliſſimo cultu in curulibus ſellis ſeſe repoſuerunt, ut quum veniſſet hoſtis, in ſua quiſque dignitate moreretur. Pontifices autem & flamines, quidquid religioſiſſimi in templis erat, partim in doliis refoſſa terra recondunt, partim impoſita plauſtris, ſecum [Vejos] auferunt: virgines ex ſacerdotio Veſtæ, nudo pede fugientia ſacra comitantur. Tamen excepiſſe fugientes unus è plebe fertur Albinus, qui depoſitis uxore ac liberis. virgines in plauſtrum recepit. adeo tunc quoque in ultimis *religio publica privatis affectibus antecellebat.* Juventus, quam ſatis conſtat vix mille hominum fuiſſe, duce Manlio, arcem Capitolini montis inſedit, obteſtata ipſum quaſi præſentem Jovem, ut quemadmodum ipſi ad defendendum templum ejus occurriſſent, ita ille virtutem illorum numine ſuo tueretur. Aderant interim Galli, apertamque urbem

urbem adeunt. Ibi ſedentes in curulibus ſuis prætextatos ſenes, velut deos geniosque venerati mox eosdem, poſtquam eſſe homines liquebat alioquin nihil reſpondere dignantes, pari vecordia mactant, facesque tectis injiciunt, & totam urbem igni, ferro, manibus, ſolo exæquant. Sex menſibus barbari (quis crederet?) circa montem unum pependerunt, nec diebus modo, ſed noctibus quoque omnia experti, quum tamen Manlius nocte ſubeuntes, clangore anſeris excitatus, à ſumma rupe dejecit: & ut ſpem hoſtibus demeret, quamquam in ſumma fame, tamen ad ſpeciem fiduciæ, panes ab arce jaculatus eſt: & ſtatuto die, per medias hoſtium cuſtodias, Fabium pontificem ab arce dimiſit, qui ſolemne ſacrum in Quirinali monte conficeret: atque ille per media hoſtium tela incolumis religionis auxilio rediit, propitiosque deos renuntiavit. Noviſſime quum jam obſidio ſua barbaros fatigaſſet, mille pondo auri receſſum ſuum venditantes, ſubito aggreſſus à tergo Camillus cecidit, ut omnia incendiorum veſtigia Gallici ſanguinis inundatione deleret. Igitur paſtorum quondam caſa, urbs enituit: & poſt ſervatam à Manlio faciem, reſtitutamque a Camillo, acrius etiam vehementiusque in finitimos ſurrexit. Nec tamen contenti Romani, ſuis eos mœnibus expuliſſe, quum per Italiam naufragia ſua latius traherent, ſic perſecuti ſunt ductante Camillo, ut hodie nulla Senonum veſtigia ſuperſint. Semel apud Anienem trucidati, quum ſingulari certamine Manlius aureum torquem barbaro inter ſpolia detraxit, unde & *Torquatus* eſt dictus. Item in Pomptino agro, quum ſimili pugna Valerius, inſidente galeæ ſacro alite adjutus, retulit ſpolia, dictuſque eſt ipſe *Corvinus*. Necnon tamen poſt aliquot annos, omnes reliquias

quias eorum in Etruria ad lacum Vadimonis Dolabella delevit, ne quis exſtaret ex ea gente, qui incenſam à ſe Romanam urbem gloriaretur. Converſoque à Gallis Torquato, *Latini* experti ſunt, & devicti. Indeque *Sabini*, qui eorum belli ſocii ductante Tatio exſtitiſſent, à Curio Dentato ſubjecti, eorumque loca à Barnio fonte, Adriatico tenus mari, igni ferroque vaſtata, tantæque Romano populo additæ opes, ut nec ipſe poſſet æſtimare qui vicerat. Precibus deinde Campaniæ motus, non pro ſe, ſed pro ſociis *Samnitas* invadit. Omnium namque non modo Italiæ [tantum,] ſed pæne toto orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga eſt. Nihil mollius cœlo: denique bis floribus vernat. Nihil uberius ſolo, ideo Liberi Cereriſque certamen dicitur. Nihil hoſpitalius mari. hic ille nobilis portus Cajeta, Miſenus, tepentes fontibus Bajæ, Lucrinus & Avernus, quædam maris oſtia. Hic amici vitibus montes, Gaurus, Falernus, Maſſicus, & pulcherrimus cunctorum Veſuvius, Ætnæi ignis imitator. Urbes ad mare, Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis, Herculaneum, Pompeji, & ipſa caput urbium Capua, quondam inter tres maximas, Romam Carthaginemque, numeranda. Pro hac urbe, & his regionibus, populus Romanus Samnitas invadit: gentem, ſi opulentiam quæras, aureis & argenteis armis, & diſcolori veſte, uſque ad ambitum armatam: ſi fallaciam, ſaltibus fere & montibus graſſatam: ſi rabiem ac furorem, ſacris legibus humaniſque hoſtiis in exitium urbis agitatam: ſi pertinaciam, ſexies rupto fœdere, cladibuſque, animoſiorem. Hos tamen quinquaginta annis per Fabios ac Papyrios patres, eorumque liberos, ita ſubegit & domuit, ita ruinas ipſas urbium diruit, ut hodie Samnium in ipſo Samnio requiratur, nec

facile

facile appareat materia quatuor & viginti triumphorum. Maxime tamen nota & illuſtris apud Caudinas Furculas ex hac gente clades, Venturio Poſthumioque conſulibus, accepta eſt. Clauſo per inſidias intra eum ſaltum exercitu, unde non poſſet evadere, ſtupens tanta occaſione dux hoſtium Pontius, Herennium patrem conſuluit, num illos ſub jugum mitteret, an occideret. Sapienter, ut ſenior, ſuaſerat. Hic armis exutos mittere ſub jugum maluit: ut nec amici forent beneficio, & poſt flagitium hoſtes magis. Itaque & conſules ſtatim magnifice voluntaria deditione turpitudinem fœderis dirimunt: & ultionem flagitans miles, Papyrio duce, horribile dictu, ſtrictis enſibus, per ipſam viam ante pugnam furit: & in congreſſu arſiſſe omnium oculos hoſtis auctor fuit. Nec prius finis cædibus datus, quam jugum ſibi promiſſum Romani, & duci Samnitum, & hoſtibus repoſuerunt. Hactenus cum ſingulis gentibus certatum eſt: mox acervatim. ſic tamen quoque par omnibus fuit. Etruſcorum duodecim populi, Umbri in id tempus intacti, antiquiſſimus Italiæ populus Samnitum, & reliqui, in excidium Romani nominis repente conjurant, Erat terror ingens tot ſimul tantorumque populorum, late [per] Etruriam infeſta quatuor agminum ſigna volitabant. Ciminius interim ſaltus in medio, ante invius plane, quaſi Calidonius vel Hercynius, adeo terrori erat, ut ſenatus conſuli denuntiaret, ne tantum periculi ingrederetur. Sed nihil horum terruit ducem, quin fratre præmiſſo exploraret acceſſus. Ille, per noctem paſtorali habitu ſpeculatus omnia, refert totum iter. Sic Fabius Maximus periculoſiſſimum bellum ſine periculo explicuit. Nam ſubito inconditos atque palantes aggreſſus eſt: captiſque ſuperioribus jugis, in ſubjectos

jectos ſuo jure detonuit. ea namque ſpecies illius fuit belli, quaſi in terrigenas è cælo ac nubibus tela jacerentur. Nec tamen incruenta illa victoria. nam oppreſſus in ſinu vallis alter conſulum Decius, more patrio devotum diis manibus obtulit caput, ſolemnemque familiæ ſuæ conſecrationem in victoriæ pretium redegit. Necdum Etruſco bello exempto, mox ſequitur *Tarentinum*, unum quidem in nomine, ſed multiplex in victoriis. Hoc enim Campanos, Apulos, atque Lucanos, & caput belli Tarentinos, id eſt totam pæne Italiam, & cum his omnibus Pyrrhum regem Epirotarum, Græciæ regem, una velut ruina pariter involvit; ut eodem tempore & Italiam conſummaret, & tranſmarinos triumphos auſpicaretur. Tarentus Lacedæmoniorum opus, Calabriæ quondam, & Apuliæ, totiuſque Lucaniæ caput; cum magnitudine, & muris, portuque nobilis, tum mirabili ſitu: quippe in ipſis Adriæ maris faucibus poſita, in omnes terras, Hiſtriam, Illyricum, Epiron, Achajam, Africam, Siciliam, vela dimittit. Imminet portui ad proſpectum maris poſitum theatrum: quod quidem cauſa miſeræ civitati & caput fuit omnium calamitatum. Ludos forte celebrabant, cum adremigantem litori Romanam claſſem vident: atque hoſtem rati, emicant ſine diſcrimine & inſultant. Qui enim, aut unde Romani, non ſatis norant. Aderat ſine mora querelam ferens legatio. Hanc quoque fœde per obſcœnam turpemque dictu contumeliam violant: & hinc bellum. Sed apparatus horribilis, quum tot ſimul populi pro Tarentinis conſurgerent; omnibuſque vehementior Pyrrhus, qui ſemigræcam Lacedæmoniis conditoribus civitatem vindicaturus, cum totis viribus Epiri, Theſſaliæ, Macedoniæ, incognitiſque in id tempus elephantis, mari, terra, viris,

equis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

equis, armis, addito inſuper ferarum terrore, veniebat. Apud Heracleam & Campaniæ fluvium Lirim, Lævino conſule prima pugna facta eſt. quæ tam atrox fuit, ut Ferentanæ turmæ præfectus Obſidius invectus in regem turbaverit: coegeritque projectis inſignibus prœlio excedere. Actum erat, niſi elephanti converſo in ſpectacula procurriſſent bello. quorum cum magnitudine, tum deformitate, & novo odore ſimul ac ſtridore conſternati equi, cum incognitas ſibi belluas amplius quam erant, ſuſpicarentur, fugam ſtragemque late dederunt. In Apulia deinde apud Aſculum melius dimicatum eſt, Curio Fabricioque conſulibus. Jam quippe terror belluarum exoleverat, & Gajus Minucius quartæ legionis haſtatus, unius proboſcide abſciſſa, mori poſſe belluas oſtenderat. Itaque & in ipſas pila congeſta ſunt; & in turres vibratæ faces, tota hoſtium agmina ardentibus ruinis operuerunt. Nec alius finis cladi erat, quam nox dirimeret, poſtremuſque fugientium rex ipſe à ſatellitibus ſaucius in armis ſuis referretur. Lucaniæ ſuprema pugna, in his, Subarros quos vocant, campis, ducibus iiſdem quibus ſuperius; ſed cum tota victoria exitum, quem datura virtus fuit, caſus dedit. Nam provectis in primam aciem rurſus elephantis, unum ex illis pullum adacti in caput teli gravis ictus avertit. qui quum per ſtragem ſuorum recurrens, ſtridore quereretur, mater agnovit, ſeque, quaſi vindicare vellet, exhibuit, quum omnia circa quaſi hoſtilia gravi mole permiſcuit. ac ſic eædem feræ, quæ primam victoriam abſtulerant, ſecundam parem fecerant, tertiam ſine controverſia tradiderunt. Nec vero tantum armis, & in campis, ſed conſiliis, & domi quoque intra urbem cum rege Pyrrho dimicatum eſt. Quippe poſt primam

victo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

victoriam, intellecta Romana virtute, ſtatim deſperavit armis, ſeque ad dolos contulit. nam interemptos cremavit, captivóſque indulgentius habuit, & ſine pretio reſtituit: miſſisque legatis in urbem, omni modo anniſus eſt, ut facto fœdere in amicitiam reciperetur. Sed & bello & pace, & foris & domi, omnem in partem Romana virtus tum ſe approbavit. Nec alia magis quam Tarentina victoria oſtendit populi Romani fortitudinem, ſenatus ſapientiam, ducum magnanimitatem. Nec alius pulchrior in urbem, aut ſpecioſior triumphus intravit. Ante hunc diem nihil præter pecora Volſcorum, greges Sabinorum, carpenta Gallorum, fracta Samnitum arma vidiſſes. Tum autem, ſi captivos aſpiceres, Moloſſi, Theſſali, Macedones, Brutus, Apulus, atque Lucanus: ſi pompam, aurum, ſigna, tabulæ, Tarentinæque lautitiæ. Sed nihil libentius populus Romanus aſpexit, quam illas quas timuerat cum turribus ſuis belluas, quæ non ſine ſenſu captivitatis ſubmiſſis cervicibus victores ſequebantur. Poſt Tarentinam cladem domiti *Picentes*, & caput gentis Aſculum, à Sempronio duce; qui tremente inter prœlium campo, Tellurem deam promiſſa æde placuit. *Salentini* vero Picentibus additi, caputque his regionibus Brunduſium inclyto portu, M. Attilio duce. & in hoc certamine victoriæ pretium templum ſibi paſtoria Pales ultro popoſcit. Poſtremi Italicorum in fidei munere Vulſini opulentiſſimi Etruſcorum, implorantes opem adverſus ſervos quondam ſuos; qui libertatem à dominis datam in ipſos erexerant, tranſlataque in ſe republ. dominabantur. Sed hi quoque duce Fabio Gurgite pœnas dederunt. Domita ſubactaque Italia, populus Rom., Appio Claudio conſule primum, *fretum* ingreſſus eſt, fabuloſis infame monſtris,

ſtris, æſtuque violentum. Sed adeo non eſt exterritus, ut ipſam illam ruentis æſtus violentiam pro munere amplecteretur: [quod velocitas navium juvaretur.] ſtatimque ac ſine mora Hieronem Syracuſanum tanta celeritate devicit, ut ille ipſe, prius ſe victum quam hoſtem videret, fateretur. Duellio Cornelioque conſulibus, etiam *mari* congredi auſus eſt. Tum quidem ipſa velocitas claſſis comparatæ, victoriæ auſpicium fuit. Intra enim ſexageſimum diem, quam cæſa [ſilva] fuerat, centum ſexaginta navium claſſis in ancoris ſtetit: ut non arte factæ, ſed quodam munere deorum converſæ in naves atque mutatæ arbores viderentur. Prœlii vero forma mirabilis, quum illas celeres volucreſque hoſtium naves, hæ graves tardæque comprehenderent. longe plus illis nauticæ artis, detorquere remos, & ludificari fuga roſtra. Injectæ enim ferreæ manus, machinæque validæ, ante certamen multum ab hoſte [deriſæ,] coactique hoſtes quaſi in ſolido decernere. Victor ergo apud Liparam merſa aut fugata hoſtium claſſe, primum illum maritimum egit triumphum: cujus quodnam gaudium fuit! quum Duellius imperator non contentus unius diei triumpho, per vitam omnem, ubi à cœna rediret, prælucere funalia, & præcinere ſibi tibias juſſit; quaſi quotidie triumpharet. Præ tanta victoria leve hujus prœlii damnum fuit alter conſulum, interceptus Aſina Cornelius; qui ſimulato colloquio evocatus, atque ita oppreſſus fuit perfidiæ Punicæ documentum. Calatino dictatore, fere omnia præſidia Pœnorum Agrigento, Drepanis, Panormo, Eryce, Lilybæoque detraxit. Trepidatum eſt ſemel circa Camerinenſium ſaltum. Sed eximia virtute Calpurnii tribuni militum periculo evaſimus: qui lecta trecentorum militum manu, inſeſ-
ſum

ſum ab hoſtilibus tumulum occupavit; adeoque moratus hoſtes, dum exercitus omnis evaderet: ac ſic pulcherrimo exitu, Thermopylarum & Leonidæ famam adæquavit. hoc illuſtrior noſter, quod expeditioni tantæ ſuperſuit, & nihil inſcripſerit ſanguine. Lucio Cornelio Scipione, quum jam Sicilia ſuburbana eſſet populi Romani provincia, ſerpente latius bello, *Sardinia* adnexa atque *Corſica*, tranſiit Olbiam. ibi Caralæ urbis excidio incolas terruit, adeoque omni terra & mari Pœnos fugavit, ut jam victoriæ nihil niſi Africa ipſa reſtaret. Marco Attilio Regulo duce, jam in *Africam* navigabat bellum. nec defuerant qui in ipſo Punici maris nomine ac terrore deficerent; inſuper augente Minatio tribuno metum; in quem, niſi paruiſſet, ſecuri deſtricta irruiſſet imperator. metus mortis navigandi fecit audaciam. mox deinde ventis remiſque properatum eſt; tantuſque terror hoſtici adventus fuit Pœnis, ut apertis pæne portis Karthago caperetur. Prima præmium belli fuit civitas Clypea. Prima enim à Punico litore, quaſi arx & ſpecula procurrit. & hæc, & trecenta amplius caſtella, vaſtata ſunt. Nec cum hominibus modo, ſed cum monſtris quoque dimicatum eſt, quum quaſi in vindictam Africæ nata, miræ magnitudinis ſerpens, poſita apud Bragadam caſtra vexaverit. Sed omnium victor Regulus, quum terrorem nominis ſui late circumtuliſſet, quumque magnam vim juventutis, duceſque ipſos aut cepiſſet, aut haberet in vinculis, claſſemque ingenti præda onuſtam, & triumpho gravem in urbem præmiſiſſet, jam ipſam belli caput Karthaginem urgebat obſidione, ipſiſque portis inhærebat. Hic paululum circumacta fortuna eſt, tantum ut plura eſſent Rom. virtutis inſignia; cujus fere magnitudo calamitatibus approbatur.

batur. Nam converſis ad externa auxilia hoſtibus, quum Xanthippum illis ducem Lacedæmon miſiſſet, à viro militiæ peritiſſimo Regulus victus eſt, fœdaque facta clades, Romaniſque uſu incognita. nam vivus in manus hoſtium venit fortitiſſimus imperator. Sed ille quidem par tantæ calamitati fuit. nam nec Punico carcere infractus eſt, nec legatione ſuſcepta. quippe diverſa, quam hoſtis mandaverat, cenſuit, ne pax fieret, nec commutatio captivorum reciperetur. Sed nec illo voluntario ad hoſtes ſuos reditu, nec ultimo ſive carcere, ſeu crucis ſupplicio, deformata majeſtas. In omnibus admirabilior, quid aliud quam victor de victoribus? itaque quia Karthago non ceſſerat, de fortuna triumphavit. Populus autem Romanus multo acrior intentiorque pro ultione Reguli', quam pro victoria fuit. Metello igitur conſule, conſpirantibus arctius Pœnis, & reverſo in *Siciliam* bello, apud Panormum ſic hoſtes cecidit Rom. exercitus, ne amplius eam inſulam aggredi cogitarent. Argumentum ingens victoriæ centum circiter elephantorum captivitas: ſic quoque magna certe præda, ſi gregem illum non bello, ſed venatione cepiſſet. Appius Claudius conſul non ab hoſtibus, ſed à diis ipſis ſuperatus eſt; quorum auſpicia contemſerat; ibi ſtatim claſſe demerſa, ubi ille præcipitari pullos juſſerat, quod pugnare ab his vetaretur. Marcus Fabius Buteo claſſem hoſtium in Africo mari apud Ægimurum jam in Italiam ultro navigantem cecidit. Quantus tum triumphus tempeſtate intercidit cum opulenta præda? Claſſis adverſis acta ventis, naufragio ſuo Africam & Syrtes, omnium imperia gentium, inſularumque litora implevit. Magna clades fuit: ſed, non ſine aliqua principis populi dignitate interceptam tempeſtate victoriam, & triumphum pe-

riſſe

giſſe naufragio, conſtat. & tamen, cum Punicæ prædæ omnibus promontoriis inſulisque fluitarent, populus Rom. & ſic triumphavit. Lutacio Catulo conſule, tandem bello finis impoſitus apud inſulas quibus nomen Ægates. Nec major alias in mari pugna. quippe commeatibus, exercitu, propugnaculis, armis gravis [hoſtium] claſſis, & in ea quaſi tota Karthago: quod ipſum exitio fuit. Romana claſſis prompta, levis, & expedita, & quodam genere caſtrenſis, ad ſimilitudinem pugnæ equeſtris, ſic remis agebatur quaſi habenis; & in hos vel illos [ictus] mobilia roſtra, ſpeciem viventium præferebant. Itaque momento temporis laceratæ hoſtium rates, totum inter Siciliam Sardiniamque pelagus naufragio ſuo operuerunt. Tanta denique fuit illa victoria, ut de excidendis hoſtium mœnibus non quæreretur. Supervacuum viſum eſt, in arcem murosque ſævire; quum jam in mari eſſet deleta Karthago. Peracto quidem bello Punico, nec dum aliquantulum reſpirato, ſequitur *Liguricum*. Nam Ligures hi, imis Alpium jugis adhærentes, inter Varum Macramque amnem impliciti dumis ſilveſtribus victitabant; quos pæne majus fuit invenire, quam vincere. Tuti ſiquidem locis & fuga, durum atque velox genus, ex occaſione latrocinia magis, quam bella faciebant. Itaque quum diu multumque eluderent ſaltu, viis, latebris, Deceates, Oxybii, Euburiates, Ingauni, tandem Fulvius latebras eorum igni ſepſit, Bæbius vero in plana deduxit, Poſthumius ita exarmavit, ut vix reliquerit ferrum quo terra coleretur. Poſt quos mox *Gallis Inſubribus*, & his Alpium incolis, animi ferarum, corpora pluſquam humana erant. Sed experimento deprehenſum eſt. quippe virtus eorum ſicuti primo impetu major quam virorum eſt; ita ſequens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

minor quam ſeminarum. Alpina corpora humente cælo educata, habent quoddam ſimile nivibus ſuis: cum mox caluere pugna, ſtatim in ſudorem eunt, & levi motu quaſi ſole laxantur. Hi ſæpe & alias, & Viridomaro duce, non prius poſituros ſe baltea, quam Capitolium aſcendiſſet, juraverant. factum [autem] eſt. & victos eos Æmylius in Capitolio diſcinxit: & quod dux eorum de Romano milite prædam Marti ſuo torquem aureum devoviſſet, intercepit Juppiter votum; & de ejus ipſius Ariobiſtinis aliorumque Gallorum torquibus aureum tropæum Jovi erexit Flaminius. Rex quoque eorum Viridomarus Romana arma Vulcano promiſerat Aliorſum vota ceciderunt. Occiſo enim eo, Marcellus tertia poſt patrem Romulum Feretrio Jovi opima ſuſpendit. *Illyrici* autem, id eſt *Veneti* ſeu *Liburni*, ſub extremis Alpium radicibus agunt, inter Arſiam Titiumque flumen, longiſſime per totum Adriatici maris litus effuſi. Hi regnante Teutana muliere, populationibus non contenti, licentiæ ſcelus addiderunt. legatos Romanos, ob ea quæ deliquerant, jure agentes, ne gladio quidem, ſed ut victimas, ſecuri percuſſerunt: Præfectos navium igni comburunt. Idque quo indignius foret, mulier imperavit. Itaque Gnęo Fulvio Centimalo duce late domantur: ſtrictæ ſecures in principum colla, legatorum manibus litavere. Poſt primum autem *Punicum bellum*, vix quadriennium requies: ecce alterum bellum, minus quidem ſpatio, (nec enim amplius decem novem annos tenens) ſed adeo cladium atrocitate terribilius, ut ſi quis conferat damna utriuſque populi, ſimilior victo ſit populus ille qui vicit. Vrebat nobilem populum mare ablatum, raptæ inſulæ, dare tributa, quæ jubere conſueverat. Hinc ultionem puer Hannibal ad aram patri juraverat: nec

mora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

morabantur. igitur Saguntus in cauſam belli electa eſt, vetus Hiſpaniæ civitas, & opulenta: fidei erga Romanos magnum quidem, ſed triſte monumentum: quam, in libertatem communi fœdere exceptam, Hannibal cauſſas novorum motuum quærens, & ſuis & ſuorum manibus evertit: ut Italiam ſibi rupto fœdere aperiret. Summa fœderum Romanis religio eſt. Itaque ad auditam ſociæ civitatis obſidionem, memores icti quoque fœderis cum *Pœnis*, non ſtatim ad arma procurrunt, dum prius more legitimo queri malunt. Interim jam novem menſibus feſſi fame, machinis, ferro, verſa denique in rabiem fide, immanem in foro excitant rogum: tum deſuper ſe ſuoſque cum omnibus opibus ſuis ferro & igni corrumpunt. Hujus tantæ cladis auctor Hannibal poſcitur. Tergiverſantibus *Pœnis* dux legationis, *Quæ*, inquit, *mora eſt*, Fabius. *In hoc ſinu bellum pacemque porto. utrum eligitis?* Succlamantibus, *Bellum: Bellum ergo* inquit, *accipite.* & excuſſo in media curia togæ gremio, non ſine horrore, quaſi pleno ſinu bellum ferret, effudit. Similis exitus belli initiis fuit. Nam quaſi has inferias ſibi Saguntinorum ultimæ diræ in illo publico parricidio incendioque mandaſſent: ita manibus eorum vaſtatione Italiæ, captivitate Africæ, ducum & regum, qui id bellum geſſerunt, exitio, parentatum eſt. Igitur ſimul ſe in Hiſpaniam movit illa gravis & luctuoſa Punici belli vis atque tempeſtas, deſtinatumque Romanis jamdiu fulmen Saguntino igne conflavit; ſtatim quodam impetu rapta medias fregit Alpes, & in Italiam ab illis fabuloſæ altitudinis nivibus velut cælo miſſa deſcendit. Ac primi quidem impetus turbo inter Padum & Ticinum valido ſtatim fragore detonuit. Tunc Scipione duce fuſus exercitus: ſaucius etiam ipſe veniſſet in hoſtium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

manus imperator: niſi protectum patrem prætexatus admodum filius ab ipſa morte rapuiſſet. Hic erit Scipio qui in exitium Africæ creſcit, nomen ex malis ejus habiturus. Ticino Trebia ſuccedit. hic ſecunda Punici belli procella deſæviit, Sempronio conſule. Tum callidiſſimi hoſtes, frigidam & nivalem diem nacti, quum ſe ignibus prius oleoque foviſſent, (horribile dictu) homines à meridie & ſole venientes, noſtra nos hieme vicerunt. Thraſymenus lacus tertium fulmen Hannibalis, imperatore Flaminio. Ars nova Punicæ fraudis: quippe nebula lacus, paluſtribuſque virgultis tectus equitatus, terga ſubito invaſit pugnantium. Nec de diis poſſumus queri: imminentem temerario duci cladem prædixerant inſidentia ſignis examina, & aquilæ prodire nolentes: commiſſamque aciem ſecutus terræ tremor: niſi illum horrorem ſoli equitum virorumque diſcurſus, & mota vehementius arma fecerunt. Quartum, id eſt, pæne ultimum vulnus imperii, Cannæ ignobilis Apuliæ vicus: ſed magnitudine cladis emerſit, & ſexaginta millium cæde patrata nobilitatur. Simul in exitium infelicis exercitus, dux, terra, cælum, dies, tota rerum natura conſenſit. Siquidem non contentus ſimulatis transfugis Hannibal, qui mox terga pugnantium ceciderunt: inſuper callidus hoſtis, alias imperator, in patentibus campis, obſervato loci ingenio, quod & ſol ibi acerrimus, & plurimus pulvis, & Eurus ab oriente ſemper, quaſi ad conſtitutum, ita inſtruxit aciem, ut Romanis adverſus hæc omnia obverſis, ſecundum cælum tenens, vento, pulvere, & ſole pugnaret. Itaque duo maximi exercitus cæſi ad hoſtium ſatietatem, donec Hannibal diceret militi ſuo, *Parce ferro*. Ducum alter fugit, alter occiſus eſt; dubium uter majore animo. Paulum

ſum puduit. Varro non deſperavit. Documenta cladis, cruentus aliquamdiu Aufidus: pons de cadaveribus juſſu ducis factus in torrente Vergello: modii duo annulorum miſſi [ſunt] Karthaginem, dignitaſque equeſtris taxata menſura. Dubium deinde non erat, quin ultimum illum diem habitura fuerit Roma, quintumque intra diem epulari Hannibal in Capitolio potuerit, (Sic Pœnum illum dixiſſe Maharbalem Hamilcari ferunt) ſi Hannibal, quemadmodum ſciret vincere, ſic uti victoria ſciſſet. Sed tum quidem illum, ut vulgo dici ſolet, aut fatum urbis imperaturæ, aut ipſius mens mala, & averſi à Karthagine dii, in diverſum abſtulerunt. Et cum victoria poſſet uti, frui maluit, relictaque Roma, Campaniam Tarentumque perrexit, ubi mox & ipſe, & ipſius exercitus ardor elanguit: adeo ut vere dictum ſit, Capuam Hannibali Cannas fuiſſe: ſiquidem invictum Alpibus, indomitumque armis, Campani (quis crederet?) ſoles, & tepentes fontibus Bajæ ſubegerunt. Permiſſum eſt interim Romanis reſpirare, & quaſi ab inferis emergĕre. Arma non erant: detracta ſunt templis: deerat juventus: in ſacramentum [militiæ] liberata ſervitia: egebat ærarium: opes ſuas ſenatus in medium libens protulit. necnon pariter quod in bullis cinguliſque & annulis erat: nec quidquam ſibi auri reliquerunt. Eques ſecutus exemplum, imitatæque equitem tribus. Denique vix ſuffecerunt tabulæ, vix ſcribarum manus, Lævino Marcelloque conſulibus, quum privatorum opes in publicum referrentur. Quid autem in eligendis magiſtratibus, quæ centuriarum ſapientia: cum juniores à ſenioribus conſilium de creandis conſulibus petierunt? Quippe adverſus hoſtem totiens victorem, tam callidum, non virtute tantum, ſed ſuis etiam pugnare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

conſiliis oportebat. Prima redeuntis & (ut ita dixerim) reviviſcentis imperii ſpes Fabius fuit. qui novam de Hannibale victoriam commentus eſt, non pugnare. Hinc illi cognomen novum & reipublicæ ſalutare, *Cunctator*: hinc illud ex populo, ut *imperii Scutum* vocaretur. Itaque per Samnium totum, per Falernos Gauranosque ſaltus ſe maceravit Hannibalem, ut qui frangi virtute non poterat, mora comminueretur. Inde Claudio Marcello duce, etiam congredi auſus eſt: comminus venit, & pepulit è Campania ſua, & ab obſidione natæ urbis excuſſit. Auſus eſt & Sempronio Graccho duce per Lucaniam ſequi, & terga premere cedentis, quamvis cum (o pudor) ſervili pugnaret exercitu, (nam hucuſque tot mala compulerunt) ſed libertate donatos, de ſervitute Romanos fecerunt. ô horribilem in tot adverſis fiduciam! ô ſingularem animum & ſpiritum populi Romani! tam arctis afflictisque rebus, ut de tota Italia dubitare debuiſſet, auſus ta men eſt in diverſa reſpicere. Quumque hoſtis in jugulo per Campaniam & Apuliam volitaret, mediamque de Italia Africam faceret, eodem tempore & hunc ſuſtinebat, & in Siciliam, Sardiniam, Hiſpaniamque diviſa per terrarum orbem arma mittebat. *Siciliam* mandat Marcello. neque diu reſtitit. tota enim inſula in una urbe ſuperata eſt. Grande illud, & ante illud tempus invictum caput Syracuſæ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando ceſſerunt. longe illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ: niſi quod hactenus profuere, ut pulchritudini victæ urbis parceretur. *Sardiniam* Gracchus arripuit. nihil illi gentium feritas, *Inſanorumque* [nam ſic vocantur] immanitas montium profuere. Sævitum in urbes, urbem-

urbemque urbium Caralim: ut gens contumax viliſque mortis, ſaltem deſiderio patrii ſoli domaretur. In *Hiſpaniam* vero miſſi Gnæus & Publius Scipiones, pæne totam Pœnis eripuerunt provinciam. ſed inſidentes Punicæ fraudis inſidiæ, alterum ferro, caſtrametantem: alterum, quum evaſiſſet in turrim, cinctum facibus oppreſſerunt. Igitur in ultionem patris & patrui miſſus eſt cum exercitu Scipio, cui jam grande nomen de Africa fata decreverant. Bellatricem illam, viris armisque nobilem Hiſpaniam, illam ſeminarium hoſtilis exercitus, illam [jam] Hannibalis eruditricem, (incredibile dictu) totam à Pyrenæis montibus, in Herculis columnas, in Oceanum recuperavit. Eodem quidem die quo obſeſſa eſt Karthago, capta eſt: neſcio citius an felicius: quam facile, vel una probat. omenque Africanæ victoriæ fuit, quod tam facile victa eſt Hiſpaniæ Karthago. Certum eſt tamen, ad profligandam provinciam maxime profeciſſe ducis ſanctitatem: quippe qui captivos pueros puellasque præcipuæ pulchritudinis barbaris reſtituerit: ne in conſpectum ſuum quidem paſſus adduci: ne quid de virginitatis integritate delibaſſe ſaltem oculis videretur. Hæc inter diverſa terrarum populus Romanus. Nec ideo tamen viſceribus Italiæ inhærentem ſubmovere poterat Hannibalem. Pleraque ad hoſtem defecerant, & dux acerrimus contra Romanos Italicis quoque viribus utebatur. Jam tamen eum pleriſque opidis & regionibus excuſſere Romani. Jam Tarentum tulerant; jam & Capua, ſedes, domus, & patria altera Hannibalis, tenebatur. Cujus amiſſio tantum Pœno duci dolorem dedit, ut deinde totis viribus Romam converteretur. O populum dignum orbis imperio, dignumque omnium favore & admiratione hominum ac

 deorum!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

deorum! compulſus ad ultimos metus, ab incepto non deſtitit: & ſua de urbe ſollicitus, Capuam tamen non obmiſit. ſed parte exercitus ſub Appio conſule relicta, parte Flaccum in urbem ſecuta, abſens ſimul præſenſque pugnabat. Quid ergo miramur, moventi caſtra à tertio lapide Hannibali iterum ipſos deos reſtitiſſe? Tanta enim, ad ſingulos illius motus, ſuis imbrium copia effuſa eſt, tantorum ventorum violentia coorta eſt: ut divinitus hoſtem ſubmoveri, non à cælo, ſed ab urbis ipſius mœnibus & Capitolio videretur. Itaque fugit & ceſſit, & in ultimum ſe Italiæ recepit ſinum, quum urbem tantum non adoratã reliquiſſet. ſiquidem ab Hiſpania Haſdrubal frater Hannibalis cum exercitu novo, novis viribus, nova belli mole, veniebat. actum eſſet proculdubio, ſi vir ille cum fratre ſe junxiſſet. Sed hunc quoque, tantum quod ab Alpe deſcenderat, apudque Metaurum caſtrametantem, Claudius Nero cum Livio Salinatore debellat. Nero in ultimos Italiæ angulos ſubmoverat Hannibalem: Livius in diverſiſſimam partem, id eſt, in ipſas naſcentis Italiæ fauces, ſigna converterat. Tanto, id eſt omni, qua longiſſima eſt Italia, ſolo interjacente, quo conſilio, qua celeritate, conſules caſtra conjunxerint, inopinatumque hoſtem collatis ſignis oppreſſerint, neque id fieri Hannibal ſenſerit, difficile dictu eſt. Certe Hannibal re cognita, quum projectum fratris caput ad ſua caſtra vidiſſet, *Agnoſco*, inquit, *infelicitatem Karthaginis*. Hæc fuit illius viri, non ſine præſagio quodam fati imminentis, prima confeſſio. Jam certum erat, Hannibalem etiam ipſius confeſſione poſſe vinci. Sed tot rerum proſperarum fiducia plenus populus Romanus magni æſtimabat, aſperrimum hoſtem in ſua Africa debellare.

lare. Duce igitur Scipione in ipſam *Africam* tota mole converſus, imitari cœpit Hannibalem, & Italiæ ſuæ clades in Africa vindicare. Quas ille (dii boni) Haſdrubalis copias fudit? quos Syphacis Numidici regis equitatus? quæ quantaque utriuſque (hoſtis) caſtra, facibus illatis, una nocte delevit? denique jam non à tertio lapide, ſed ipſas Karthaginis portas obſidione quatiebat. Sic factum ut inhærentem atque incubantem Italiæ extorqueret Hannibalem. Non fuit major ſub imperio Romano dies, quam ille, quum duo omnium & antea & poſtea ducum maximi [duces,] ille Italiæ, hic Hiſpaniæ victor, collatis comminus ſignis, direxere aciem. Sed & colloquium fuit inter ipſos de legibus pacis. ſteterunt diu mutua admiratione defixi: ubi vero de pace non convenit, ſigna cecinere. Conſtat utriuſque confeſſione, nec melius inſtrui aciem, nec acrius potuiſſe pugnari. Hoc Scipio de Hannibalis, Hannibal de Scipionis exercitu prædicaverunt. Sed tamen Hannibal ceſſit: præmiumque victoriæ Africa fuit: & ſecutus Africam ſtatim terrarum orbis. Poſt Africam jam vinci neminem puduit: ſed æquo jure ubique ſubacti. Primum igitur Lævino conſule populus Romanus *Ionium mare* ingreſſus, tota *Græciæ litora*, velut triumphante claſſe peragravit. Spolia quippe Siciliæ, Sardiniæ, Africæ, præferebat: & manifeſtam victoriam, quam nata in prætoria puppi laurus pollicebatur. Aderat ſponte in auxilium Attalus rex Pergamenorum: aderant & Rhodii nauticus populus: quibus à mari conſul, à terris omnia equis viriſque quatiebat. Bis victus, bis fugatus rex Macedonum: bis exutus caſtris: quum tamen nihil terribilius Macedonibus fuit ipſo vulnerum aſpectu: quæ non ſpiculis, nec ſagittis, nec ullo Græculo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ferro, ſed ingentibus pilis, nec minoribus adacta gladiis, ultra morem patebant. Enimvero Flaminio duce, ad invios antea populo Romano Chaonum montes, Savumque annem per abrupta vadentem, & ad ipſa *Macedoniæ clauſtra* penetratum victoria fuit. Nam poſtea numquam auſus congredi rex, ad tumulos, quos *Cynocephalos* vocant, uno, ac ne eo quidem [in] juſto prœlio opprimitur. In *Numidia* tunc amici populi Romani regnabant. Sed Jugurtha contra ſe bellum movit Romanorum, propter necem Adherbalis & Hiempſalis Micipſæ liberorum: expugnataque eſt primum à Metello conſule, dehinc à Mario Numidia domita. *Mauritaniam* vero Bochoris tuebatur. ſed quum collectio omnium Maurorum facta eſt, Jubas rex videns quæ pugnæ fuiſſet arſio, mox ſuperatum ſeſe ſenſit. veneno hauſto defecit: omniſque Mauritiania Romanis ſubacta. Tripolis namque, & utraque Mauritania, Sitifenſis & Cæſarienſis, ſimiliter Romano juri, ceterorum formidine tactæ, ultro ſe ſubegerunt. *Hiſpanias* quamvis (ut ſuperius diximus) Saguntina clades ab amicitiis Romanorum ſegregaſſet: Scipio tamen eos tam gratia, quam virtute rurſus conjunxit Romanis: rurſuſque reſiſtentes Sylla conſul ſedavit. Celtiberos, ſimiliter cum Numantinis adverſus Romanos inſurgentes, Scipio junior ſedavit, compeſcuit, atque pæne ſubvertit. Cantabri & Aſtures, confiſi montium ſuorum munimine, dum reſiſtere moliuntur, pleniſſime demoliti ſunt, & in provinciam redacti. Tarraconenſes, Luſitani, Gallæci, Karthagineſii & Seticani contra promontorium Africæ ſitæ, omnes uno pæne prœlio ſuperatæ, & in provincias Romanas deſcriptæ ſunt. *Epirotæ*, qui in Illyrico quamvis cum Pyrrho rege ſuo contra Italiam conſpiraſſent, tamen

primum

primum pacem moliti, ſecundo ac tertio rebellantes, cum Achivis & Theſſalis edomiti, Romano jugo ſubacti ſunt. *Macedonia* namque primum ſub Philippo, deinde ſub Perſeo, tertio ſub Pſeudophilippo arma contra ſe provocavit Romana; oppreſſaque primo Flaminio conſule, ſecundo à Paulo, tertio à Metello ſuperata, colla ſubmiſit, Romanaque provincia facta. *Illyriam* autem, cum Gentione ſuo rege, Macedonibus auxiliantibus vicit Romanorum Lucius prætor, & in provinciam redegit. *Dardanos Mœſioſque* Curione primum proconſule domuit: primuſque omnium Romanorum Danubium amnem uſque profectus, cuncta ejus loca vaſtavit. *Pannoniarum* quoque regem in certamine ſuperans idem Lucius, redegit in provinciam utrasque Pannonias. *Amantinos* autem, qui inter Savum Dravumque flumina inſident, rege eorum interempto, ipſa vice Romanam fecit provinciam. *Marcomanni* & *Quadi*, in illa Valeria quæ inter Dravum Danubiumque interjacet, ab eodem tunc ductore oppreſſi; fineſque inter Romanos & barbaros Auguſtæ Vindelicæ per Noricum Mœſiamque diſpoſiti. *Daces* autem poſt hæc jam ſub imperio ſuo Trajanus, Cebulo eorum rege devicto, in terras ultra Danubium, quæ habent mille millia ſpatia, in provinciam redegit. Sed Gallienus eos, dum regnaret, amiſit: Aurelianuſque Imperator evocans exinde legionibus, in Mœſia collocavit: ibique aliquam partem Daciam mediterraneam, Daciamque Ripenſem conſtituit, & Dardaniam junxit. *Illyricus* autem cuncta, per partes quidem & membra devicta, ad unum tamen corpus aptata eſt: quæ habet intra ſe provincias decem & octo, hæ ſunt: Norici [duæ,] duæ Pannoniæ, duæ Valeriæ, Suevia, Dalmatia, Mœſia ſuperior, Dardania, Daciæ duæ,

Macedonia, Theſſalia, Achaja, Epiros, Prævales, Creta: ſimul decem octo. Thracias autem non aliter, niſi occaſio Macedonici belli, fecit aggredi. Diri namque homines, omniumque gentium ferociſſimi ſunt Thraces: quorum ſævitiam pariter habent & Scordiſci, & Æmimontii, Aſtycique: ob quorum immanitatem, Romani multa & gravia pertulerunt, crebriſque certaminibus exercitus cæſus. Ad poſtremum à Marco Didio & ipſi ſubacti; & loca eorum in provinciam redacta, jugum excepere Romanum. Nam Marcus Druſus intus eos in montibus eorum contrivit: Minucius in Gebro eorum multos exſtinxit & vicit. Rodopeni per Appium Claudium devicti ſunt; & civitates maritimas Europæ, quæ dudum Romanæ fuiſſent, & poſtmodum rebellaſſent, Marcus Romanis ſubegit. Lucullus ſiquidem primus in Thracia contra Beſſos pugnans, eos qui in fortitudine famaque præibant, devicit: Æmimontiſque debellans Pulendenam, quæ nunc Philippopolis, & Vſtudamam, quæ Adrianopolis vocatur, in Romanorum redegit dominium. Similiter & capiens civitates, quæ litori Pontico inhærebant, id eſt Apolloniam, Galathon, Parthenopolim, & Tomos Iſtri, omniaque loca uſque ad Danubium ſubdens, Scythis Romanorum oſtendit virtutem. Hactenus ad partes occiduas: nunc quæ in Eoa plaga ſunt, percurramus. Primum quidem in *Aſia* locum Romani hæreditario jure invenerunt. Nam Attalus rex, amiciſſimus populi Romani, humanis rebus excedens, per teſtamentum ſuum Romanos ſuo in regno hæredes conſtituit: quod pæne non ante Romanus populus adiit, niſi & ſuo labore vicina loca cepiſſet: id eſt *Lydiam*, *Cariam*, *Helleſpontum*, *utramque Phrygiam*. Nam *Rhodus* opimatiſſima inſula, & totius Adriæ inſularum metropolis, pæ-

polis, pæne cum omnibus Cycladibus arma pertimeſcens Romana, jam dudum ſe fœderatam populo illi conjunxerat, & navali bello ſalaria condonabat. Cum quibus Servilius proconſul directus, quaſi piratico bello. obtinuit tamen Pamphyliam. Lyciam Piſidiamque devicit, fecitque provincias. *Bithyniam* vero Nicomedes rex moriens, teſtamentali voce reliquit. *Gallogræciam* autem, id eſt Galatiam, Syriaci belli ruina convolvit. fuit namque inter auxilia regis Antiochi. An fuiſſet cupidus triumphi Manlius, dubium eſt. Dubiis namque prœliis fuſi fugatique ſunt. quamvis ſub adventu hoſtis ſedibus relictis in altiſſimos ſe montes recepiſſent, colonos abegit. Olympum tecto ſagi & magaba inſederant. Utrimque fundis ſagittiſque detracti, in perpetuam ſe pacem dederunt: ſed alligati miraculo quodam fuere, quum catenas morſibus & ore tentaſſent: quum effocandas in vicem fauces præbuiſſent. Nam Origiagontis [regis] uxor, à centurione ſtuprum paſſa, memorabili exemplo cuſtodiam evaſit, revulſumque adulteri caput ad maritum reportavit. Dejotarum ſiquidem amicum, ſenatus præfecit Galatiæ: ſed poſthæc Cæſar eos redegit, provinciamque fecit. *Cappadoces* quoque ſub Epaphra rege conſtituti, primum per legatos ſuos Romanorum amicitias petierunt: dehinc Ariobarzane rege ſuccedente, & à Mithridate expulſo, ultro ſe Romano ſervitio tradiderunt: magnamque civitatem ſuam Mazacam, in honorem Cæſaris *Cæſaream* appelverunt. Poſt hæc iterum ſub Claudio Imperatore, rex eorum Archelaus Romam adveniens, quaſi amicus populi Romani, ibique defunctus, teſtamentali voce Cappadociam Romanis dedit: & ſic jam ex integro in provinciam facta eſt. *Pontus* à Pompejo devicta, cum ſuo rege Mithridate,

& facta

& facta provincia eſt. *Paphlagoniæ* Pylæmenes rex, amicus populi Romani, à multis dum inquietaretur, Romanorum petiit auxilium. Se quoque dum de inimicis ulciſceretur, defunctus, Romanos per teſtamentum hæredes reliquit. Hactenus *intra Taurum.* nunc ulterius tranſgrediemur, & quæ patriæ, aut quibus ſubjugantibus populo Romano conjunctæ ſint, memorabimus. Antiochus, Syriæ fortiſſimus rex, magnum apparatum belli contra populum Romanum commovit; triginta millia ſiquidem armatorum, curruſque falcatos, quamplures elephantos, innumeros turritos, & inſtar murale in acie ordine ſitos cui obviavit Scipio Africani Scipionis frater in Aſia ad Magneſiam civitatem: commiſſoque prœlio Antiochus victus eſt, percuſſumque fœdus cum Romanis. ab Aſia diſceſſit, & ultra Taurum ex ſenatus conſulto regnare permiſſus eſt: filioſque ejus in obſidatu Romæ deductos, poſt patris obitum regnare genitali loco conceſſit. *Cilices* cum Iſauris piratæ effecti, & in mari magna ſæpe latrocinia concitantes, à Servilio proconſule victi & proſtrati ſunt. hic quoque Servilius, primus Romanorum *Tauri jugum* pervium fecit: triumphanſque de eorum ſpoliis, *Iſauricus* & *Cilicius* vocatus eſt. *Cyprum* Cato claſſe navigera directus invaſit. Cypriis negantibus habere ſe aliquid, magnas illic opes reperit: proſcriptionibuſque multavit. Quod non ferens Gnoſius rex eorum, veneno hauſto ſemet occidit: & ſic Cyprus Romana facta provincia. *Libyam*, id eſt, Pentapolim totam [à] primo illo Ptolemæo Romanis ſub libertate conceſſam, tamen reſiſtentes dehinc, Apionis conſilium populo Romano ſubdidit. *Ægyptus* omnis ab amicis Romanorum, id eſt, Lagidis, per Ptolemæos poſſeſſa. poſthæc Cleopatra & Antonius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

nius, jure proprio vindicantes, & ſe, & illam amittunt. *Montes* vero *Armeniæ* primum per Lucullum Romana arma viderunt: per quem & Oſroene & Sarazenorum phylarchi devicti, Romanis ſe dediderunt: Meſopotamiamque idem ipſe, Niſiben quoque urbem invaſit. Poſt quem Pompejus eadem loca ingrediens, Romano confirmavit imperio. *Syriam Comagenen*, juſto prœlio Tigrane devicto, invaſerat. *Arabes* & *Palæſtini*, eodem Pompejo ductante devicti ſunt. *Babylonii* autem, crebro concertantes, ſæpenumero victi, nunquam tamen ad integrum domiti ſunt. Quos tamen primum Lucius Sylla proconſul ſub Arſace eorum rege devicit: ab eoque rogatus per legatos, pacem conceſſit. Secundo dum Lucius Lucullus à Pontico regno Tigranem regem Armeniæ cum decem & octo millibus ſuperatum expelleret, omni Armenia invaſa, ad Meſopotamiam venit: ibi Niſiben cum fratre regis Parthorum cepit, æqua ſorte Perſidem cupiens devaſtare: niſi Pompejus à Senatu directus, ei adveniſſet ſucceſſor. Hic etenim Pompejus ilico veniens, mox nocturno prœlio in minori Armenia ſuper Mithridatem irruens, XLII millia armatorum proſternens, ejus caſtra ſuccendit. Unde Mithridates cum uxore & duobus ſatellitibus fugiens, Boſphorum venit: nimiaque deſperatione detentus, venenum accepit. ſed dum nec ſic mors ei accederet, alterum è duobus ſatellitibus rogavit ut ſe perimeret. Pompejus autam in majori Armenia dum perſequeretur Tigranem Mithridati contra Romanos auxilium commodantem, ille in Artaxata urbe regno depoſito, ultro diadema ſuum Pompejo obtulit. ſed Pompejus pietate ductus, ultra majorem Armeniam ei conceſſit rehnare, auferens ab eo *Meſopotamiam* & *Syriam*, partemque

Phœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Phœnicis,cum *Armenia*.Nam *Boſphoranis Colchiſque* Ariſtarchum regem Pompejus præpoſuit; *Albanoſque* inſequens, Orodem regem eorum tertio ſuperavit: ad poſtremum rogatus pacem conceſſit. *Hibericam* ſimiliter cum Artace rege in deditionem accepit. *Sarracenos Arabaſque* exſuperans, Hieroſolymam inde captivavit. Cum *Perſis* fœdere percuſſo, revertens, Dafnenſem agrum Antiochenis conceſſit ob nimiam loci amœnitatem pro munere. His & aliis rebus in Syria bene geſtis, unius [omnia] fœdavit avaritia. Nam Craſſus conſul, dum Parthico inhiat auro, undecim legiones pæne cum ſuo capite amiſit, cujus in conſpectu & filius hoſtilibus telis confoſſus, & ipſe peremptus: caputque ejus præciſum cum dextera manu, ad regem reportatum, ludibrio fuit: neque indigno, aurum ei liquidum in rictus oris infuſum eſt: ut cujus animus auri arſerat cupiditate, ejus etiam mortuum [&] exſangue corpus auro ureretur. Reliqui vero infelicis exercitus, quo quemque rapuit fuga, in Armeniam, Ciliciam, Syriamque diſtracti, vix cladis tantæ nuntium retulerunt. Hac ergo clade altius *Parthi* animos elevantes, per Pacorum ducem Syriam invadunt: ducemque Labinium, quem dudum ceperant, exercitui præponentes, contra ſocios, id eſt Romanos, in prœlio dirigunt. Sed Ventidius Baſſus Perſas, ſub utroque duce Syriam populantes, ſuperatos effugat: Labiniumque interfecit. Pacorum vero regium juvenem telis undique circumſeptum exſtinxit: moxque capite ejus dempto, & circumlato per urbes quæ deſciverant, Syriam ſine bello recepit. Sic Craſſianam cladem Ventidius Pacori capite, Labinique morte penſavit. Nec ſic contentus populus Romanus Craſſianum interitum oblivisci, inde adhuc ſævit

in Par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

in Parthos. Nam Marcus Antonius, in Mediam ingreſſus, contra eos arma commovit. ibi ſuperans eos, deinde cum duabus legionibus inedia hiemeque correptus, vix in Armeniam Parthis ſequentibus fugit: ibique exceptus eſt. Sub Auguſto dehinc Octaviano Armenii cum Parthis commixti, per Claudium Cæſarem nepotem Auguſti ocius ſuperantur. Armenii ſiquidem, utilius rati, Romanorum amicitiæ reconciliari, & proprias ſedes incolere, quam cum Parthis conjungi, & ſedes perdere, & Romanos infeſtos habere. Sic quoque dum in partibus orientalium Romanus laborat exercitus, occiduæ plagæ infeſtæ ſunt. *Norici* in Alpibus Noricis habitantes, credebant quaſi in rupes & nives bellum non poſſet aſcendere: ſed mox omnes illius cardinis populos, Brennos, Teutones, Senones atque Vindelicos, per eundem Cæſarem gladio Romanus vicit exercitus. Quæ tamen fuerit Alpinarum gentium feritas, facile eſt vel per mulieres oſtendere: quæ, deficientibus telis, infantes ſuos afflictos humi, in ora militum adverſa miſerunt. Nec minore his ſævitia Illyrici pariter accenduntur. contra quos Auguſtus è vicino egreſſus, pontem, unde aquam tranſiret, fieri imperavit. dumque aquis & hoſtibus ad aſcenſum milites turbarentur, ſcutum ipſe rapuit, & viam primus ingreſſus eſt. tum agmine ſecuto, cum ſubruptus multitudine pons ſuccidiſſet, ſauciis manibus & cruribus, ſpecioſior ſanguine, & ipſo periculo auguſtior, terga hoſtium cecidit. Pannonii vero, duobus ſaltibus, tribus fluviis, Drao, Savo, Hiſtroque vallantur. contra quos Duennium miſit: qui eos plus feliciter vicit, quam eorum flumina curſu rapido currant. Dalmatæ, ſimiliter ſilvis commanentes, plurimam partem latrocinando vaſtabant. ad quos edomandos Vibium

mandat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

mandat. qui efferum genus fodere terras coëgit, aurumque è venis repurgare. Mœſi vero quam feri, quam truces erant? unus ducum ante aciem poſtulato ſilentio, qui vos eſtis? inquit. Reſponſum eſt, Romani, gentium Domini. Et ille, Ita fiet, inquit, ſi nos viceritis. Sed mox ad bellum ventum eſt, nec claſſicum audire valuerunt. ſic à Marcio ſuperati ſunt. Thraces antea ſæpe, tunc tamen Rometalca regnante ſibi, à Romanis deſciſcunt. Nam hic barbaros & diſciplinæ & ſignis militaribus aſſueſecerat. Sed à Piſone perdomiti, in ipſa captivitate rabiem oſtendebant. nam catenas, quibus ligati erant, morſibus vellicantes, feritatem ſuam ipſi puniebant. *Daciam* quoque, ultra Danubium ſitam, exindeque ſæpius elatos, gelato Danubii alveo, ad furta in Pannoniam tranſeuntes, Lentulo miſſo, vicit, expulit, atque ſubegit. *Sarmatas* quoque per eundem Lentulum ultra Danubium pepulit: qui nihil aliud, ubi degunt, præter nives pruinaſque & ſilvas habent: tantaque barbaries in illis eſt, ut nec intelligant pacem. *Marmaridas* vero & *Garamantes* in orientali hiemali plaga per Quirinum ſubegit. *Germanos, Gallos, Britones, Hiſpanos, Hiberos, Aſtures, Cantabros*, occiduali axe jacentes, & poſt longum ſervitium deſciſcentes, per ſe ipſe Auguſtus accedens, rurſuſque ſervire coëgit, Romaniſque legibus vivere. Cleopatra vero *Alexandrinorum* regina, ex genere Lagidarum, Ptolemæorumque ſucceſſor, prius contra viri ſui Ptolemæi inſidias Cajum Julium Cæſarem interpellavit: qui ob ſtupri (ut perhibent) gratiam, regnum ejus confirmavit; ipſamque in urbem cum magna pompa deductam, Alexandriæ permiſit regnare. Caſſius *Iudæa* capta templum ſpoliavit. Occiſo vero in curia Romæ Cæſare Julio, nepos ejus *Auguſtus* ſuſcepit principa-

cipatum. quem Antonius dum invideret, nihilque lædere poſſet, urbem Romam egreditur, & ad partes Ægypti, quaſi Romanæ proviſor reipublicæ, accedit. Ibi jam viduam à viro regnantem reperiens Cleopatram, ſe quoque cum illa conſocians, cœpit ſibi dominationem parare; nec tacite, ſed patriæ, nominis, togæ, faſcium oblitus, [totus] in monſtrum illud, ut mente, ita animo [quoque cultuque deſciverat. aureus in manu baculus, in latere acinaces, purpurea veſtis ingentibus obſtricta gemmis: diadema deerat, ut regina rex & ipſe frueretur. Quod Auguſtus Cæſar audiens, à Brundiſio Calabriæ, in Epirum, ut eum à cœpta removeret tyrannide, tranſierat. Nam Antonius omne Actiacum litus jam claſſibus obſidebat. Sed mox ubi ad prœlium ventum eſt, & Cæſaris claſſis illius cœpit turbare navigium: prima mox fuga regina cum aurea puppi, veloque purpureo in altum ſe dedit. Mox ſecutus Antonius, ſed inſtat veſtigiis eorum Cæſar. Itaque nec præparata in Oceanum fuga, nec munita præſidiis utraque Ægypti corona, Paratonium atque Peluſium profuere. Prope fuere, prope manu tenebantur. primus ferrum occupavit Antonius: regina ad pedes provoluta, tentavit oculos ducis. fruſtra[quidem.] nam pulchritudo intra pudicitiam principis fuit. nec illa de vita, quæ offerebatur, ſed de parte regni laborabat. Quod ut deſperavit à principe, ſervarique ſe triumpho cognovit: incautiorem nacta cuſtodiam, in Mauſoleum ſe regum recepit: ibique maximos (ut ſolebat) cultus induta, in referto odoribus ſolio, juxta ſuum ſe collocavit Antonium: admotiſque ad venas ſerpentibus, ſic morte quaſi ſomno ſoluta eſt. Hic finis bellorum Auguſti Cæſaris, tam cum civibus, quam cum extraneis.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Sic quoque *Auguſtus*, ut *Cæſar Octavianus*: quo nullus imperatorum in bellis felicior, nec pace moderatior fuit: civiliſſimus in omnibus: qui ab oriente in occidentem, à ſeptentrione in meridiem, ac per totum Oceani circulum, cunctis gentibus una pace compoſitis, Jani portas ipſe tunc clauſit: & cenſum Romæ cum Tiberio cogitans, invenit hominum nonagies trecenta ſeptuaginta millia: omnemque orbem, venientis JESU CHRISTI nativitate pacatum, cenſeri præcepit: regnavitque annos quinquaginta ſex. Sed imperio ejus ſecundo ac quadrageſimo anno, Dominus Jeſus Chriſtus ex Spiritu ſancto ac Maria virgine Deus verus ac homo verus naſci dignatus eſt: quatuordecim reſiduos annos poſt Domini adventum corporali præſentia, in pace regnans, & ipſe ſingularem obtinuit principatum: & poſteris eandem imperii poteſtatem cum ſuo nomine *Auguſti* derelinquens, rebus exceſſit humanis, ſucceſſorem relinquens Tiberium privignum ſuum. TIBERIUS AUGUSTUS Cæſar regnavit annos viginti tres: qui multos reges ad ſe blandiciis evocatos, nunquam ad propria regna remiſit: in quibus & Archelaum Cappadocum regem, cujus & regno, poſtquam defunctus eſt, in provinciam verſo, Mazacam civitatem ejus de nomine ſuo Cæſaream vocitavit. Hujus vero anno XVIII Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſub Pontio Pilatio in Judæa carne paſſus eſt, non deitate. CAJUS CÆSAR cognomento CALIGULA, regnavit annos tres, menſes decem, [ſceleratiſſimus ac funeſtiſſimus.] hic namque Memmium Regulum coëgit, ut uxorem ſuam ſibi lege filiæ conjugē daret, inſtrumentaque matrimonii ut pater conſcriberet. hæc & his ſimilia perpetrans, necnon & in templo Hieroſolymitano Jovis ſtatuam

per Gajum Petronium ſtatuens, & in Alexandria Judæos per Flaccum Anilium præfectum opprimens, poſtremo a protectoribus ſuis in palatio Romæ occiſus eſt, anno ætatis vigeſimonono. *Claudius* dehinc huic ſuccedens, regnavit annos tredecim, & menſes novem. Fecit etiam hic Claudius expeditionem in Britanniam inſulam, quam [jam] nemo ante Julium Cæſarem, neque poſt eum quiſquam adire auſus fuerat. exercitum duxit: ibique ſine ullo prœlio ac ſanguine, intra pauciſſimos dies, plurimam inſulæ partem in deditionem recepit. Orchadas [autem] inſulas intra Britanniam in Oceano poſitas, Romano adjecit imperio, ac ſexto quo profectus erat menſe Romam repedavit: ibique defunctus eſt annorum ſexagintaquatuor. *Nero* nepos Caji Caligulæ, regnavit annos tredecim, menſes octo: tantæque luxuriæ fuit, ut frigidis & calidis lavaretur unguentis. Is etenim non ſolum quidem non profuit reipublicæ, immo obfuit nimis. Nam duas legiones in Armenia cum ipſa provincia ſimul amiſit: qui Parthico jugo ſervientes, gravem infamiam Romanis dederunt. Juxta omne ſcelus & parricidium, quod in proprios parentes commiſerat, addidit facinus, ut ad inſtar Trojæ Romam incenderet, manuſque injiciens in Chriſtianos, perſecutionem concitat: ipſoſque doctores fidei Petrum ac Paulum in urbe interemit, alterum cruci affigens, alterum capite plectens. Eoque cum dedecore regno evulſo, *Galba* in Hiberia, *Vitellius* in Germania, *Otho* Romæ, imperium arripuerunt: omneſque tamen celeri interitu interierunt. *Veſpaſianus*, apud Judæam ab exercitu in regnum aſcitus, regnavit annis decem. Nam relicto filio ſuo Tito ad expugnationem Hieroſolymorum, ipſe Romam profectus, regnavit in pace,

Ti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Titus filius Veſpaſiani, idemque *Veſpaſianus*, debellator Judææ gentis, regnavit annis duobus, menſibus duobus. Hic namque, ſecundum Joſephi fidem, undecies centena millia Iudæorum fame & gladio interemit: & alia centum millia captivorum publice vendidit. Tantam autem multitudinem in Hieroſolymis paſchalis feſtivitas adunaverat. *Domitianus*, frater Titi, filius Veſpaſiani, regnavit annos XV, menſes quinque: tantæque fuit ſuperbiæ, ut ſe Deum ab omnibus primum appellari præceperit. multoſque nobilium exſilio relegans, nonnulloſque occidens, de ſubſtantiis eorum aureas argenteaſque ſibi ſtatuas fecit, manuſque in Chriſtianos injiciens, Ioannem apoſtolum & euangeliſtam, poſtquam in ferventi oleo miſſum non potuiſſet extinguere, in Pathmos eum inſulam relegavit; ubi Apocalypſim vidit. Cujus crudelitatem non tolerantes Romani, in palatio Romæ interficere ſtatuerunt: omneque, quod conſtituerat, irritum fecere. *Nerva*, admodum ſenex, regnavit anno uno, menſibus quatuor. qui, ut privata vita lenis, lenior fuit in regno: nec quidquam profuit Reipublicæ, niſi quod Trajanum ſe vivente elegit. *Trajanus*, pæne omnium Imperatorum potior, regnavit annis XVIII, menſibus VI. Hic enim de Dacis Scythiſque triumphavit: Hiberoſque & Sauromatas, Oſdroenos, Arabas, Bosphoranos, Colchos edomuit, poſtquam ad feritatem proruperunt. Seleuciam, & Cteſiphontem, Babyloniamque pervaſit & tenuit. Necnon & in mari rubro claſſem, unde Indiæ fines vaſtaret, inſtituit: ibique ſuam ſtatuam dedicavit. & poſt tot labores apud Seleuciam Iſauriæ profluvio ventris anno ætatis extinctus eſt ſexageſimo tertio, oſſaque ejus in urna aurea collocata, & in foro ſub columna poſita: ſoluſque

omnium

omnium Imperatorum intra urbem ſepultus. *Adrianus*, Italicæ de Hiſpania natus, conſobrinæ Trajani filius, regnavit annos viginti unum. Hic pæne nil profuit reipublicæ, niſi quod dudum ſubverſas Alexandriam & Hieroſolymam propriis reparavit expenſis, nonnulliſque in locis publica relaxavit tributa. Hieroſolymam ſiquidem ſuo de nomine Æliam appellans, nulli Judæorum ingredi permiſit. Nam claret, eum invidum factis Trajani: quia mox ut ei ſucceſſit, ilico nulla neceſſitate faciente, exercitum ad ſe revocans, Meſopotamiam, Aſſyriamque, & Armeniam Perſis reliquit, Eufratem fluvium finem terminumque inter Parthos Romanoſque conſtituens. Quo regnante, Aquila Ponticus ſcripturas de Hebræo tranſtulit. Adrianus morbo apud Bajas quatiente obiit. *Antoninus* cognomento *Pius*, cum ſuis liberis Aurelio & Lucio regnavit annis XXII, menſibus III. Etſi non profuit quidquam Antoninus, nullam tamen læſionem reſpublica ſenſit. Defunctus eſt duodecimo urbis miliario, in villa ſua Loris nuncupata, anno ætatis ſeptuageſimo ſexto. Regnavit annis XIX, menſe uno. *Marcus Antoninus*, qui & *Verus*, & *Lucius Aurelius Commodus*, affinitate conjuncti, æquo jure imperium adminiſtraverunt. E quibus junior contra Parthos arma movens, magna egit & fortia: Seleuciamque urbem eorum cum quadringentis millibus accepit pugnatorum: ſenior vero, multis ſæpe bellis interſuit: ſæpiuſque per duces ſuos triumphum revexit maxima de gente Quadorum, è quibus cum magna gloria triumphavit. Sed unus, in Altino apoplexiam paſſus, defunctus eſt: alter, in Pannonia morbo periit. *Commodus*, filius Antonini, regnavit annis tredecim: magnumque triumphum de

gente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

gente revexit Germanica : & poſt hæc in domo Veſtiliani ſtrangulatus defecit. *Ælius Pertinax*, major ſexagenario, quum præfecturam ageret, ex ſenatuſconſulto Imperator creatus, regnavit menſes ſex. Hic etenim obſecrante ſenatu, ut uxorem ſuam *Auguſtam*, filiumque *Cæſarem* appellaret: *Sufficere*, inquit, *debet, quod ego ipſe invitus regnavi, quum non mererer*. Nimis æquiſſimus, omniumque communis: quem Julianus juriſperitus in palatio ejus peremit: ipſeque poſtea à Severo occiſus eſt. *Severus*, genere Afer, Tripolitanus, regnavit annis decem & octo: ultuſque eſt occiſionem Pertinacis in Juliano; ſe quoque *Pertinacem* appellavit. Hic etenim Parthos & Adiabenos, contra Romanos inſurgentes, mirabiliter ſuperavit. Arabas quoque interiores ita cecidit, ut regionem eorum Romanam faceret provinciam. Sic quoque triumphans, Parthicus, Arabicus, Adiabenicus dictus eſt. Hoc regnante Samarites quidam Symmachus, Judæorum factus proſelytus. idem divinas Scripturas ex Hebræo ſermone Græca lingua transfudit, ſuamque condidit editionem : poſt quem pæne tertio anno ſecutus Theodotion Ponticus, item ſuam in eodem ſuo opere editionem ſcripturarum compoſuit. Britannicum bellum exortum; unde Severus mirabiliter triumphavit. *Antoninus* cognomento *Caracalla*, filius Severi, regnavit annos ſeptem. Nam ideo hoc nomen nactus eſt, quod ejuſmodi veſtium genera Romæ de manibus erogans, ſibi nomen *Caracalla*, & veſti Antoniniana dederit. Sub hoc iterum editio ſcripturarum divinarum, quam Quintam vocamus, in Hiericho in dolio reperta eſt. Hic etenim Imperator, dum contra Perſas movit procinctum, Oſdroëne Edeſſa defunctus eſt. *Macrinus*, præfecturam agens prætorianam,

Impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Imperator creatus eſt, regnavitque anno uno: occiditurque ab Archelaide. *Marcus Aurelius*, Antonini Caracallæ filius, templique Heliogabali ſacerdos, Imperator factus. [Hujus] anno quarto Emaus in Judæa conſtructa, & Nicopolis nominata. Tunc & Africanus, egregius ſcriptor temporum, pro ipſa legationem ſuſcepit ad principem. Sed Imperator, dum nullum genus obſcœnitatis in regno ſuo, quod non faceret, prætermittebat, occiſus eſt [a] tumultu militari.regnavit annis tredecim. *Alexander* Mammææ filius, ignobilis fortunæ exſiſtens, adhuc juvenis, regni moderationem ſuſcepit: moxque contra Xerxem regem Perſarum arma arripiens, mirabiliter de Parthorum ſpoliis triumphavit. Sub hujus item imperio, in Nicopoli Actiaca, id eſt Epiro, editio, quæ Sexta dicitur divinarum ſcripturarum, in dolio reperta eſt: ipſeque Moguntiaci tumultu occiditur militari. *Maximinus* genere Gothico, patre Micca, Abaqua Alana genitus matre, ſola militum voluntate ad imperium conſcendens, bellum adverſus Germanos feliciter geſſit. Indeque revertens, contra Chriſtianos inteſtina prælia [ſextus à Nerone movit;ac] vix annos tres regnans, Aquilejæ a Pupieno occiſus eſt. *Gordianus*, admodum puer Imperator factus, vix regnavit annos ſex. Hic etenim, mox ut Romam ingreſſus eſt, ilico Pupienum & Balbinum, qui Maximinum occidentes tyrannidem arripuerant, occidit: Janumque geminum aperiens, ad Orientem provectus, Parthis intulit bellum: indeque cum victoria revertens, fraude Philippi præfecti prætorii, haud longe à Romano ſolo interfectus eſt. *Philippus* imperium impudenter ingreſſus, regnavit annis ſeptem. Hic etenim filium ſuum, id eſt Philippum, conſortem regni fecit: ipſeque omnium Imperatorum primus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Chriſtianus effectus eſt: tertioque anno imperii ſui, feſtivitatem Romanæ urbis milleſimo anno, quem expleverat, celebravit: urbemque nominis ſui in Thracia, quæ dicebatur Pulpudena, Philippopolim reconſtruens nominavit. *Decius* [e] Pannonia inferiore Bubaliæ natus, occiſis Philippis utriſque, regnavit anno uno, menſibus tribus. armiſque in Chriſtianos erectis, ob Philipporum nominis odium, ipſe bellantibus Getis cum filio ſuo crudeli morte occubuit abrupto. *Gallus & Voluſianus* regnaverunt annis duobus, menſibus quatuor. Hi quum adverſum Æmylianum, qui in Mœlia res novas moliebatur, ex urbe profecti eſſent, in foro Flaminii interfecti ſunt: *Æmylianus* vero tertio menſe invaſæ tyrannidis exſtinctus eſt. *Valerianus & Gallienus*, dum unus in Rhetia à militibus, alter Romæ à ſenatu in imperio levarentur, regnaverunt annos XV. Valerianus ſiquidem in Chriſtianos perſequutione commota, ſtatim à Sapore rege Perſarum capitur: ibique ſervitute miſerabili conſeneſcit. Gallienus, illius exitum cernens, Chriſtianis pacem dedit: ſed dum nimis in regno laſciviret, nec virile aliquid agaret, Parthi Syriam Ciliciamque vaſtaverunt: Germani & Alani Gallias deprædantes, Ravennam uſque venerunt. Græciam Gothi vaſtantes. Quadi & Sarmatæ Pannonias invaſerunt. Germani rurſus Hiſpanias occupaverunt. Idcirco Gallienus Mediolani occiſus eſt. *Claudius* regnavit anno uno, menſibus octo. qui Gothos jam per XV annos Illyricum Macedoniamque vaſtantes, bello adortus, incredibili ſtrage delevit. [Senatus ingenti honore eum decoravit] ſcilicet ut in curia ei clypeus aureus, & in Capitolio ſtatua aurea poneretur. occiſuſque apud Syrmium eſt. Poſt cujus mortem *Quintilius* frater ejus

ejus à ſenatu Auguſtus appellatus, XVIII imperii ſui die Aquilejæ occiſus fuit. *Aurelianus*, Dacia Ripenſi otiundus, regnavit annos quinque, menſes ſex. Qui mox, *Tetrico* apud Catalaunios, prodente exercitu, Gallias recepit: expeditioneque facta ultra Danubium, Gothos magnis prœliis profligavit: cultoreſque divini nominis perſequutus eſt. *Odenatus Palmyrenus*, ante ipſum collecta ruſticorum manu, Perſas de Meſopotamia expellens, ipſe ea loca invaſerat. Quo occiſo, uxor ſua Orientis tenebat imperium: contra quam expeditionem ſuſcipiens Aurelianus, apud Hymmas vicum Antiochiæ ſuperavit, Romæque in triumpho vivam perduxit. Ac dehinc ſecundo arripiens expeditionem, inter Byzantium & Heracleam in Cænophrurio viæ veteris occiditur. *Tacitus* regnavit annos ſex. Quo occiſo apud Pontem, *Florianus* ſuſcepit imperium: tenuitque diebus trecentis quinquaginta octo. Similiter & ipſe apud Tarſum interfectus eſt. *Probus* regnavit annos ſex, menſes quatuor. Hic enim Gallos & Hiſpanos vineas habere permiſit. Quo tempore *Saturninus* magiſter militum, dum ad reſtaurationem Antiochenæ civitatis miſſus fuiſſet, abrepta ibidem tyrannide, mox oppreſſus eſt, & Apamiæ interfectus. Ipſe quoque Imperator Probus tumultu militari Syrmii in turre, quæ vocatur Ferrata, occiſus eſt. *Carus*, cum filiis *Carino* & *Numeriano*, regnavit annos undecim, oriundus Narbona Galliæ. Hic admirabiliter pæne omni Perſide vaſtata, nobiliſſimas earum urbes occupavit. Seleuciam & Creſiphontem, Bellum Sarmaticum, feliciter ſuperavit. Ipſe quoque Carus ſuper Tigridem amnem dum caſtrametaret, fulmine ictus occubuit. *Numerianus* autem, oculorum dolore tentus dum in lecticula vehe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

retur, ſoceri ſui Apri inſidiis occiſus eſt. fœtor cadaveris vix tertio die agnitus eſt. *Carinus* vero apud Margum in prœlio victus occiditur. *Diocletianus* Dalmata, ſcribæ filius, Imperator elatus, regnavit annis viginti. Hic etenim mox ut in regno elevatus eſt, ilico Aprum in militum concione percuſſit, jurans ſine ſuo ſcelere illum Numerianum interemiſſe; & mox in conſortium ſuum *Maximianum Herculium* aſcivit. Qui Maximianus ruſticorum multitudine oppreſſa, quos Bagandas dicunt, pacem Gallis reddidit, quo tempore *Carauſius* ſumpta purpura, Britannias occupaverat: *Narſeus* rex Perſarum, Orienti bellum intulerat: *Quinquegentiani* Africam infeſtaverant: *Acchilleus* Ægyptum invaſerat. Ob quæ *Conſtantius*, & *Galerius*, ac *Maximianus*, Cæſares aſſumuntur in regnum. Quorum Conſtantius, Claudii ex filia nepos fuit; Galerius, in Dacia, non longe à Sardica natus. Atque ut eos Diocletianus etiam affinitate conjungeret, Conſtantius privignam Herculi Theodoram accepit: ex qua ſex liberos procreavit: Galerius autem, Valeriam Diocletiani filiam accepit: uterque priſtina matrimonia repudiantes. Carporum ſiquidem gens tunc devicta, & in Romanum ſolum tranſlata eſt. Tunc etenim primus omnium Imperatorum Diocletianus adorari ſe ut Deum præcepit, & gemmas veſtibus calciamentiſque inſeruit: diademataque in capite ante eum omnes, cum chlamyde tantum purpurea, ut à privatis diſcernerentur, habebant: & ut judices cæteri ſalutabantur. Aſſumpta ergo unuſquiſque principum expeditione, Diocletianus, Ægypti tyranno octavo menſe devicto, provinciam cunctam ſubegit: Maximianus Herculius in Africa Quinquegentianos exſuperavit: Conſtantius, juxta Lingonas una die ſexaginta

ginta millia Alemannorum cecidit. Galerius Maximianus, victus primo prœlio à Narſeo, ante carpentum Diocletiani purpuratus cucurrit. Qua verecundia compunctus, ſecundo viriliter dimicavit, ſuperavit Narſeum, uxores ejus abegit ac liberos, & cum debito honore à Diocletiano ſuſceptus eſt. Poſt quam victoriam mirabiliter Diocletianus & Maximianus Romæ triumpharunt, antecedentibus ſibi liberis uxoribuſque regis Perſarum, prædaque illa ingenti gentium diverſarum. Sic quoque concitata perſequutione in Chriſtianos, Diocletianus in Cappadocia defunctus eſt. Conſtantius

* * * * *

Iulianus apoſtata regnavit anno uno, menſibus octo: relictaque Chriſtianitate, ad idolorum culturam converſus eſt; multoſque blanda perſequutione illiciens, ad ſacrificandum idolis compulit. Ipſe quidem vir egregius, & Reipublicæ neceſſarius. Parthis ingenti apparatu intulit bellum. Ubi proficiſcens, Chriſtianorum poſt victoriam ſanguinem diis ſuis votavit. Nonnulla Parthorum oppida in deditionem accepit: multaque vi populatus eſt: caſtraque aliquamdiu apud Cteſiphontem habuit. Unde egreſſus, dolo cujuſdam transfugæ in deſerta perductus, cum urentis ardore ſolis confectus periret exercitus, ipſe tantorum diſcriminum anxius, dum per vaſta deſerti evagatur incautius, ab obvio quodam hoſtium equite conto ilia percuſſus interiit, anno ætatis ſuæ triceſimo tertio. Poſt quem ſequenti die ab exercitu *Iovianus* (ex primicerio) domeſticorum in regnum aſcitus eſt. Jovianus regnavit menſes octo. qui mox neceſſitate compulſus, Niſibin, & magnam Meſopotamiæ partem Sapori Parthorum regi contradidit: ipſeque odore prunarum præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

focatus, defunctus eſt Dadaſtanæ, anno ætatis tricesimo tertio. *Valentinianus* & *Valens* regnaverunt annis tredecim, menſibus quinque. Nam Pannones erant Cibalienſes: utrimque germani. In Nicomedia tribunatum Valentinianus agebat. Qui Imperator creatus, fratrem ſuum Valentem regni ſocium aſſumpſit. Ipſe vero egregius, & Aureliano ſimilis moribus: niſi quod ſeveritatem nimiam & parcitatem, quidam crudelitatem & avaritiam, cauſabantur. Relicto germano Orientali in regno, ipſe Heſperium tenuit. Quo tunc regnante, alter *Valentinianus* in Britannia tyrannidem aſſumens, in continenti oppreſſus eſt. Conſtantinopoli quoque *Procopius* quidam contra Valentem inſurgens, nihilque prævalens, urbe egreditur, & in Phrygiam ſalutarem tyrannizans, extinctus eſt, multique partis Procopianæ cæſi atque proſcripti. Valens ab Eudoxio Arianorum epiſcopo ſuaſus & baptizatus, contra Orthodoxos infeſtus inſurgit. *Gratianum* filium ſuum Valentinianus Ambianis Imperatorem conſtituit; quem habuit de Severa priore jugali: & contra Saxones & Burgundiones, qui plus octoginta millia armatorum primum Rheni in limbo caſtrametaſſent, movit procinctum. ſed apoplexia ſubito & ſanguinis eruptione Brigione defunctus eſt. Tunc Gratianus *Valentinianum* fratrem, de Juſtina Sicula uxore natum, in regno conſortem aſſumit. Nam Valentinianus ſenior, dudum, laudante Severa uxore ſua pulchritudinem Juſtinæ, ſibi eam ſociavit in matrimonio: legeſque propter illam conceſſit, ut omnes viri, qui voluiſſent, impune bina matrimonia ſuſciperent: quia ideo populoſa Arſorum gens eſt, quia hoc apud eos ſolenne eſt, & multarum uxorum unus auditur maritus. Decepta ergo (ut diximus)

mus) Juſtina, Valentinianus edidit ex ipſa quatuor filios, Valentinianum ſupradictum, Imperatorem, Gratam, Juſtamque, & Gallam: de qua Galla dehinc Theodoſius Imperator. Flacilla defuncta, quæ Arcadium Honoriumque pepererat, Placidiam generavit: quæ mater fuit moderni Valentiniani Junioris imperatoris. Sed nos ad propoſitum redeamus. *Valens* Imperator lege data, ut monachi militarent, nolentes juſſit interſici, quando & Theodoſius, Theodoſii Imperatoris poſtea pater, multique nobilium, occiſi ſunt Valentis inſania. *Gratianus* Imperator, Alemannorum plus triginta millia apud Argentarium oppidum Galliæ in bello proſtravit, Galliasque pacavit. Gens *Hunnorum* ſuper *Gothos* irruens, certos ex ipſis ſubjugat; alios fugat. Qui venientes in Romaniam, ſine armorum ſuſcepti diſpoſitione, per avaritiam ducis Maximi, fame compulſi, rebellare coacti ſunt: ſuperatisque Romanis in congreſſione, funduntur in Thracias. Contra quos Valens ab Antiochia exire compulſus, in Thraciam proficiſcitur: ibique lacrymabili bello commiſſo, Imperator ſagitta ſaucius, in caſam deportatur viliſſimam: ubi, ſupervenientibus Gothis, igneque ſuppoſito, incendio concrematus eſt. Gothi vero occiſo Imperatore, jam ſecuri, ad urbem properant Conſtantinopolitanam, ubi tunc Dominica Auguſta, Valentis uxor, multam pecuniam plebi largita, ab urbis vaſtatione hoſtes ſubmovit; regnumque cognati, uſque dum ille Theodoſium ordinaſſet, fideliter utiliterque ſervavit. Theodoſius Hiſpanus, Italicæ divi Trajani civitatis, a Gratiano Auguſto apud Sirmium poſt Valentis interitum, factus eſt Imperator: regnavitque annos XVII. veniensque Theſſalonicam, ab Anatolio ſancto epiſcopo baptizatus eſt, admodum eccle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſiæ religioſus enituit propagator, reipublicæque defenſor eximius. Nam Hunnos & Gothos, qui eam ſub Valente defatigaſſent, diverſis prœliis vicit, atque a prava vaſtatione compeſcuit. Cum Perſis quoque petitus pacem pepigit. *Maximum* autem tyrannum, qui Gratianum interfecerat, & ſibi Gallias vindicabat, apud Mediolanum, una cum Valentiniano Imperatore aggrediens ab Oriente, clauſit, cepit, occidit. *Eugenium* quoque tyrannum atque *Arbogaſtem*, divino auxilio præditus vicit, deletis eorum decem millibus pugnatorum. Hic etenim Eugenius, confiſus viribus Arbogaſtis, poſtquam apud Viennam Valentinianum extinxerat, [tyrannidem] invaſit: ſed mox ſimul cum vita imperium perdidit. nam occiſo Arbogaſte deſperans, ſua ſe manu peremit. omnibuſque inimicis Theodoſius ſuperatis, in pace rebus humanis apud Mediolanum exceſſit, utramque Rempubl. utriſque filiis quietam relinquens. Corpus ejus eodem anno Conſtantinopolim allatum atque ſepultum. *Arcadius & Honorius* fratres, filii Theodoſii Imperatoris, utrumque imperium diviſis tantum ſedibus tenere cœperunt; id eſt, Arcadius ſenior Conſtantinopolitanam urbem, Honorius vero Romanam. Tunc *Rufinus* patricius, Arcadio inſidias tendens, *Alaricum* Gothorum regem, ut Græcias devaſtaret, miſſis clam pecuniis invitavit. Porro delectus Rufinus ab Italiæ militibus Arcadio cum Gaina comite miſſis, ante portas urbis detruncatus eſt; caput ejus cum dextera manu Conſtantinopoli ad ludibrium circumductum: uxoreque ejus exſulata, opes cunctas Eutropius ſpado promeruit. *Gildo*, Africæ comes à Theodoſio dudum ordinatus, acſi juvenile regnum utrumque deſpiciens, ſibi velle cœpit Africam tenere: & à fratre proprio Maſcel-

ſcelzer dum ſe vidiſſet dejectum, oppreſſionique vicinum, propria ſe manu peremit. *Gaina* vero ſupra nominatus comes, Conſtantinopoli civile bellum commovens, totam urbem igni ferroque turbavit: fugienſque ad Helleſpontum, piratico ritu vivebat. contra quem navali prœlio dato, multi Gothorum ejus exſtincti. ipſe quoque bello evadens, mox tamen complectitur. Poſt cujus oppreſſionem, *Iſauri* per montem Taurum curſitantes, ingens diſpendium Reipublicæ impetrarunt. contra quos Narbazacius directus, majus continuo rependit incommodum. Heſperiam vero plagam in regno Honorii Imperatoris primum *Radagaſius Scytha* cum ducentis millibus ſuorum inundavit. Quem Huldi & Sarus Hunnorum Gothorumque reges ſuperantes, omnes captivos, quos retulerant, ſingulis aureis vendiderunt. *Stilico* vero comes, (cujus duæ filiæ, Maria & Thermantia, ſingulæ uxores Honorii principis fuere, & utræque virgines ſunt defunctæ) ſpreto Honorio, regnumque ejus inhians, Alanorum Suevorumque gentes donis pecuniiſque illectas, contra regnum Honorii excitavit: Eucherium filium ſuum paganum, & Chriſtianis inſidias molientem, cupiens Cæſarem ordinare. Qui cum eodem filio, ſuo detecto dolo, occiſus eſt. Quo anno & Arcadius orientalis Imperator regnans poſt obitum patris annos XIII in imperio fuit. *Theodoſius* junior, Arcadii filius, loco patris ſucceſſit in imperio: adoleſcens egregius: regnavitque annos quadraginta tres. *Alaricus* rex Wiſegothorum, vaſtata Italia, Romam ingreſſus eſt: opeſque Honorii Auguſti deprædatus, Placidiam ſororem ejus duxit captivam. quam poſt hæc Ataulfo ſucceſſori ſuo, in matrimonium ut acciperet, delegavit. *Conſtantinus* tunc quidam Galliis oc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cupatis invaſit imperium. Hoſtes ejus, contra eum ſævientes, filiumque ejus regno privare cupientes, monachum fecerunt eum. Ipſe ſanus à Gallia revertens, ſtatim filium ſuum *Conſtantem* ex monacho Cæſarem ordinavit. Sed mox ipſe apud Arelatum, filius ejus apud Viennam, regnum cum vita amiſerunt. Itemque eorum exitus immemores *Iovinus* & *Sebaſtianus*, in Galliis tyrannidem moliuntur: ſed & ipſi ilico eſſe deſierunt. *Heraclianus* poſt hæc cum ſeptingentis & tribus navibus armatis ad urbem Romam deprædandam venit, contra quem Marianus comes egreſſus, ſic eum perterruit, ut tantum cum una navi Karthaginem fugeret: ubi mox ingreſſus interfectus eſt. *Vallia* rex Wiſigothorum, facta pace cum Honorio, Placidiam ſororem ejus reddidit: quam Conſtantio patricio, qui eam revocaverat, in matrimonio jungens Honorius, rebus exceſſit humanis. Maximus & Jovinus, de Hiſpanis ferro vincti adducti, atque interfecti ſunt. *Ioannes* vero, Honorio defuncto, regnum Occidentale invaſit. contra quem Placidia creata Auguſta, & *Valentinianus* filius ejus Cæſar, diriguntur: quem & dolo potius Aſparis & Artaburis, quam virtute ſuperavit. Occiſoque Joanne tyranno, Valentinianus Ravennæ Imperator à patruele Theodoſio ordinatur: cujus germana Honoria, dum ad aulæ decus virginitatem ſuam cogeretur cuſtodire, clam miſſo clientulo, *Attilam* Hunnorum regem invitat in Italiam: quumque veniente Attila votum ſuum nequiret explere, facinus, quod cum Attila non fecerat, cum Eugenio procuratore ſuo committit. Quam ob rem tenta à germano, & in Conſtantinopolim Theodoſio principi deſtinata eſt. Poſt hæc tertio anno Valentinianus Imperator à Roma Conſtantinopolim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

polim ob ſuſcipiendam in matrimonium Eudoxiam Theodoſii principis filiam venit: dataque pro munere ſocero ſuo tota Illyria, celebratis nuptiis, ad ſua regna cum uxore receſſit. Africana provincia per *Bonifacium* comitem *VVandalis* tradita, à Romano jure ſubtracta eſt: quia Bonifacius, dum in offenſam Valentiniani veniſſet, malo publico ſe defendere voluit: invitatoque ab Hiſpaniis *Gizerico* Vandalorum rege, dolum quem conceperat, peperit. Hunnorum rex *Attila*, junctis ſecum Gepidis cum Ardarico, Gothiſque & Walanis, diverſiſque aliis nationibus, ſuis cum regibus, omnem Illyricum Thraciamque, & utramque Daciam, Mœſiam, & Scythiam populatus eſt. contra quem egreſſus Arnegiſtius magiſter militum, Mœſiæ apud Marcianopolim fortiter dimicavit: eo quoque ſub ſe decidente præventus eſt; & nec ſic quieſcens bellare, occiſus eſt. *Marcianus* Imperator regnavit annos ſex, menſes ſex. Hic enim mox defuncto Theodoſio in regno aſcitus, Pulcheriam germanam Theodoſii, quæ in palatio matura mulier virginitatem ſervaverat, in matrimonio adſumens, regnum, quod delicati deceſſores prædeceſſoreſque ejus, per annos fere ſexaginta viciſſim imperantes, minuerant, divina proviſione ſic reparavit, ut exſultatio ingens cunctis accreſceret. Nam cum Parthis & Wandalis omnia infeſtantibus pacem inſtituit; Attilæ minas compeſcuit; Novades Blemmyeſque, Æthiopia prolapſos, per Florum Alexandrinæ urbis procuratorem ſedavit, & pepulit à finibus Romanorum: obitumque Attilæ, & Zenonis Iſauri interitum, antequam moreretur, felix comperit: infelicium omniumque inimicorum ſuorum colla Domini virtute calcans, ſexto anno, ſextoque menſe regnans, in pace quievit. *Valen-*

tinianus autem occidentalis Imperator, dolo *Maximi* patricii, cujus etiam fraude Aetius perierat, in campo Martio, per Obtilam & Transfiſtilam Aetii ſatellites, jam percuſſo Cerealio ſpadone, truncatus eſt. Imperium quoque ejuſdem Maximus invaſit; tertioque tyrannidis ſuæ menſe membratim Romæ à Romanis diſcerptus eſt. *Gizericus* tunc rex Vandalorum ab Eudoxia Valentiniani uxore invitatus, ex Africa Romam ingreſſus eſt: eaque urbe rebus omnibus exſpoliata, eandem Eudoxiam cum duabus filiabus ſecum in Africam rediens duxit. *Leo*, Beſſica ortus progenie, Aſparis patricii potentia ex tribuno militum factus eſt Imperator. Cujus nutu mox Valentiniani apud Ravennam *Majorianus* Cæſar eſt ordinatus. qui tertio necdum anno expleto in regno, apud Dertonam occiditur. locumque ejus, ſine principis juſſu Leonis, *Severianus* invaſit. ſed & ipſe, tyrannidis ſuæ tertio anno expleto, Romæ occubuit. Tunc Leo *Anthemium*, divi Marciani generum, ex patricio Cæſarem ordinans, Romæ in imperio deſtinavit; Bigelemque, Getarum regem, per Ardaburem Aſparis filium interemit; Baſiliſcum cognatum ſuum, id eſt fratrem Auguſtæ Verinæ, in Africam dirigens cum exercitu. qui navali prœlio Karthaginem ſæpe aggrediens, ante eam, victus cupiditate, pecuniis vendidit regi Wandalorum, quam in Romanorum poteſtatem redegerat. Aſparem autem patricium, cum filiis Ardabure & Patriciolo, Zenonis generi ſui inſtinctu, in palatio trucidavit. occiſoque Romæ Anthemio, *Nepotem* filium Nepotiani, copulata nepte ſua in matrimonio, apud Ravennam per Domitianum clientem ſuum Cæſarem ordinavit. Qui Nepos regno potitus legitimo, *Glycerium*, qui ſibi tyrannico more regnum impo-

impoſuiſſet, ab imperio expellens, in Salona Dalmatiæ epiſcopum fecit. Sic quoque Leo *Leonem Iuniorem*, ex Ariadne filia nepotem ſuum, in imperio ordinans orientali, anno ſui ſextodecimo obiit. Leo junior mox, paucis menſibus quum puerile, ordinanter tamen, rexiſſet imperium; manu ſua genitorem ſuum Zenonem coronans, Imperatoremque conſtituens, rebus exceſſit humanis. *Zenon*, natione Iſaurus, gener Leonis Imperatoris, regnavit annis decem & ſeptem. Hic etenim dum proceſſibus Chalcedone degeret, ſubito Verina Auguſta ſocrus ſua, fratrem *Baſiliſcum* in imperium inducens, Auguſtum in urbe appellavit. Quod comperiens Zenon, Chalcedone ſine aliqua Reipublicæ læſione in Iſauriam receſſit, malens ſe ſolum cum Ariadne Auguſta exſulare, quam ſua cauſſa Reipublicæ aliquid ex bellis civilibus incommodum provenire. Quod Baſiliſcus cognoſcens, Zenoniſque fuga lætatus, *Marcum* filium ſuum Cæſarem ordinavit. Qui perfidia Neſtoriana inflatus, multa contra eccleſiam tentavit protinus agere: ſed volente Deo ante inflatus crepuit medius, quam pœnitens ſtare potuerat. Nam revertens Zenon rurſus in regnum proprium, & eum, & patrem, & matrem, in exſilium oppidi Slemnii provinciæ Cappadociæ deſtinavit. ubi, quia caritas Dei & proximi in illis refrixerat, frigore conſumpti ſunt, vitamque cum regno amiſerunt. Parte vero Heſperiæ Nepote Imperatore Oreſtes fugato *Auguſtulum* ſuum filium in imperium collocavit. Sed mox, *Odovacer*, genere Rogus, Thorcilingorum, Scirorum, Herulorumque turbis munitus, Italiam invaſit: Auguſtulumque Imperatorem de regno evulſum, in Lucullano Campaniæ caſtello exſilii pœna damnavit. Sic quoque Heſperium regnum Romanique

nique populi principatum, quod ſeptingenteſimo nono urbis conditæ anno, primus Auguſtorum, Octavianus Auguſtus tenere cœpit, cum hoc Auguſtulo periit, anno deceſſorum regni Imperatorum quingenteſimo viceſimo ſecundo. Gothorum dehinc regibus Romam tenentibus, *Theodericus* autem, Triarii filius, cognomento *Strabo*, rex Gothorum, a Sciris ſuis uſque ad Apulum quarto urbis miliario armatus advenit. nulli tamen Romanorum noxius, continuo eſt reverſus. Porro in Illyricum properans, dum inter ſuorum moventia plauſtra progreditur, jacentis ſuper carpentum teli acumine, pavitantisque equi ſui impulſione fixus, transverberatus interiit, & Reipublicæ diem feſtum morte ſua donavit. *VValamero* rege Gothorum in bello Scirorum defuncto, *Theodemir* in regno fratris ſucceſſit, cum *Vvidimero* fratre & filio Theoderico. ſed miſſa ſorte, Vvidimero partes Heſperiæ, Theodemiro cum filio Theoderico Illyricum obvenit. Relicta ergo *Pannonia*, alter Italiam, alter Illyricum ſuſcepit populandum. Sed utrique reges, mox ubi ſortita loca ingreſſi ſunt, ilico rebus humanis excedunt. Widimer Italia, Illyrico Theodemir relictis filiis deceſſerunt. Quorum *VVidimer* ab Italicis præmiis victus, ad partes Galliæ Hiſpaniæque, omiſſa Italia, tendit: *Theodericus* vero, Zenonis Auguſti pellectus humanitate, Conſtantinopolim venit: ubi magiſter militum ſtatim effectus, conſulis ordinarii triumphum ex publico dono peregit. Sed quia tunc (ut diximus) *Odovacer* regnum Italiæ occupaſſet, Zenon Imperator cernens jam gentes illam patriam poſſidere, maluit Theoderico, ac ſi proprio jam clienti, eam committi, quam illi quem nec noverat: ſecumque ita deliberans, ad partes eum Italiæ mittens, Roma-

num illi populum ſenatumque commendat; ovansque rex gentium, & conſul Romanus Theodericus, Italiam petit: magnisque prœliis Odovacrum vicit, & Ravennam in deditione ſuſcepit. deinde vero, acſi ſuſpectum, Ravennæ, in palatio jugulans, regnum gentis ſuæ, & Romani populi principatum, prudenter & pacifice per xxx. continuit annos. *Ilus* autem Iſaurus, magiſter officiorum, & Zenoni Imperatori in privata vita amiciſſimus, charitateque conjunctus, dum ſecreto, in detractionem Ariadnes Auguſtæ, cum ejus viro loquutus eſt, in zelo Auguſtum concitavit. qui deliberans eam perimere, uni ſuorum rem tacite demandavit. Quod dum ille agere nititur, cuidam cubiculariæ prodit, ſcelus eadem nocte facturum. Regina ſcelus cognovit: ſuoque in lectulo eadem quæ rem ſuggeſſerat, collocata, in epiſcopium ad Acacium nemine ſciente ſubterfugit. Poſtera die Zenon, rem æſtimans perpetratam, dum luctum quendam quaſi mœrens ſimulat, neminem ſuſcepit. Acacius epiſcopus ingreſſus; & facti arguit impietatem, veniæque fidem expoſcit: Auguſtamque ſuſpicionis innoxiam compromittit: acceptaque ſide, veniæ pactione Auguſta revertitur. Secumque dum crebro deliberat, qua ſorte de inimico exigat ultionem, nacta (ut opinata eſt) opportunitatem, uni ſuorum mandat in abditis ſtanti, ut illum à ſe recedentem perimeret. Qui parens præceptis reginæ, dum avidus ferit in capite, enſe non cervicem, ut cupiebat, ſed aurem illius amputavit. Quod periculum evadens Ilus, mox ad urbem recedens, Zenonique infeſtus, orientem invaſit. Contra quem *Leontius* directus, pellicibus verbis illectus, diadema arripuit: ſimulque Leontius & Ilus Reipublicæ inimici effecti, tyranni, in partes Syriæ & Iſauriæ debacchabantur:

addito-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

additoque ſuper ſolito Iſauris dono, omnes ſimul conſpirant contra Zenonem: cujus theſauris in Papyrio caſtello munitiſſimo repertis, deſæviunt. Sed non poſt multum ab exercitu Zenonis in eodem caſtello capti decollatique ſunt: & capita eorum Conſtantinopolim allata, præfixaque haſtilibus ſtatuerunt. Sic quoque Zenon, ſuperatis inimicis ſuis, in pace bona quievit. *Anaſtaſius*, ex ſilentiario ſubito ab Ariadne Auguſta in imperio aſſumptus, ſimulque Imperator & maritus innotuit: regnavitque annis viginti ſeptem, menſibus duobus. Contra quem Iſauri, dum, ſibi quod Ilus tyrannus ille adjecerat donativum, & Zenon reconciliationis gratia invitus largitus eſt, ab iſto fraudantur, arma arripiunt: conſertoque prœlio, juxta Cotzianum Phrygiæ civitatem caſtrametati, pæne per ſex continuos annos Reipublicæ adverſantur: ubi & *Lilingis*, eorum & in bello & in conſilio prævius, quamvis pedibus ob corporis debilitatem ſegnis, eques tamen in bello acerrimus, dum peremptus fuiſſet, omnes Iſauri fugerunt, atque diſperſi ſunt & devicti, & per quaquam exſilio ablegati: urbeſque eorum nonnullæ ſolo uſque proſtratæ. Variis namque ſub Anaſtaſio miles prœliis fatigatus; & nunc in Illyrico cum Sabiniano & Mundone ad Margum, nunc cum Pompejo ad Adrianopolim, nunc cum Ariſto ad Zoriam, nunc cum Parthis in Syria: ut omittam inteſtinas clades & pugnas in foro regiæ civitatis: ad poſtremum contra Italiam plus piratico quam publico Marte concertans, fruſtratus eſt. Sed quod ſit plus dolendum, contra ultimum ſuum famulum *Vitalianum* de Scythia per ſex annos civile bellum exſtruxit. Is ſiquidem Vitalianus, cum LX. millibus armatorum, tertio pæne miliario, non reipublicæ
ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſed regi infeſtus, accedens, multa ſuburbana regiæ urbis prædis ſpoliisque attrivit. Contra quem dum Hypatius nepos Cæſaris, cum exercitu numeroſo pugnaturus egrèditur, ante ab Hunnis auxiliaribus capitur, & Vitaliano turpiter venditur, antequam aperto prœlio parte adverſa ſeſe inimicus oſtenderet. Poſt quem iterum ſuus gubernator, magiſterque militum, ſæpe ſuperati, ſæpe irriſi ab eo & ſpreti ſunt. Sic quoque diverſis partibus inimicorum vallatus agminibus Anaſtaſius, ſæpe congemuit: nulliusque tamen meruit inimicorum ſuorum vindictam audire: ſicut nec ipſe eccleſiæ jura ſervavit: imo mœrens & furens, major octogenario ætatis anno, regnique viceſimo & octavo, rebus exceſſit humanis: contritaque Reſpublica vix Juſtino ei ſuccedente aliquantulum reſpiravit. *Iuſtinus*, ex comite excubitorum à ſenatu Imperator electus, annos regnavit IX. Qui mox inhiantes regno ſuo, *Amantium* præpoſitum palatii, *Andream* & *Miſaelem* & *Ardaburem* cubicularios, ſentiens, afflixit. Nam Amantium & Andream ferro truncavit: Miſaelem & Ardaburem Perdicam in exſilium miſit. *Theocritum* quoque ſatellitem Amantii, quem idem quoque Amantius ad regnandum clam præparaverat, comprehenſum carceratumque, ſaxis contisque ingentibus cæſum, ſalſum in gurgitem jecit, ſepultum tamen; imperio, cui inhiaverat, eum privans: fœdusque cum *Vitaliano* percuſſit; & ad ſe evocatum, magiſtrum militum præſentem & conſulem ordinari tum fecit: quem rurſus in ſuſpicione habens prioris facti, ſedecim vulneribus in palatio cum Celeriano & Paulo ſatellitibus confoſſum perimit. Hic quoque Imperator, ante quartum menſem obitus ſui, ſenectuti ſuæ conſulens, & Reipublicæ utilitatibus,

Iuſtinia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Iuſtinianum ex ſorore ſua nepotem, conſortem regni ſucceſſoremque imperii ordinans, rebus humanis exceſſit. Juſtinianus regnat jam jubente Domino annos XXIV. Qui ut ſceptris genioque ab avunculo ſuo mancipatus eſt, mox Parthos bella moventes deſtinato exercitu compeſcuit; & ſines proprios tutans, Parthorum ſæpe multos occidit. Poſtea vero, facientibus peccatis, in die ſabbati ſancti paſchæ inito certamin, eexercitus & non ducis inſtinctu, in fluvio Euphrate, fugiens Parthos, Romanus numeroſus ruit exercitus. Illyricumque ſæpe ab Herulis, Gepidiſque & Bulgaris devaſtatum, per ſuos judices frequenter obſtitit vi, ſubterque cæcidit. Poſt hæc *Hypatium Pompejum*que regni ſui inſidiatores, coadunata manu civili Circum ingreſſos, & Hypatium torque aureo redimitum pro diademate, locaque Imperatoris jam occupantem, Pompejum vero ſub chlamyde loricatum, & jam palatium invadentem; utrumque detentum, ante fores palatii captum catenatumque diſcuſſit: amputatiſque eorum capitibus, ante eos fecit imperium perdere, quam haberent: ſociiſque eorum, qui evaſerant hac cæde, proſcriptis; veluti grandi hoſte proſtrato de manubiis triumphavit. Eodemque anno, poſt diuturnum immanemque belli laborem, quod contra Parthos Romanorum fuiſſet geſtum ſudoribus, per Rufinum patricium, perque Hermogenem magiſtrum officiorum, & utrumque legatum directum ad principem, pax depacta eſt, fœduſque initum, & munera ab utroque principe ſibi invicem deſtinata. Mox quoque ſoluto de orientali parte exercitu, eundem ductorem, quem dudum orienti tranſmiſerat, elegit Beliſarium: & numeroſos fortiſſimoſque milites deputans, ad auſtralem plagam contra Wandilos mittit. Qui favente Deo, qua venerat

nerat facilitate, ea celeritate Wandılos ſuperavit: Libyamque ad corpus totius Reipubl. jungens, *Gelimerem* regem, opeſque Karthaginis, in urbe regia principi ſpectante populo obtulit. Cujus nutu remuneratus, conſulque ordinarius mox deſignatus, de manubiis Wandilicis Beliſarius triumphavit. In Italia vero, Theoderico rege defuncto, *Athalaricus* nepos ejus, ipſo ordinante, ſucceſſit: & annos octo, quamvis pueriliter vivens, matre tamen regnante Amalaſuentha, degebat: quando & Gallias, diu tentatas, *Francis* repetentibus reddidit. Mortuoque Athalarico, mater ſua, *Theodahatum* conſobrinum ſuum regni ſui participem faciens, non poſt multum ipſo jubente occiſa eſt. Et quia dudum ſe ſuumque filium commendaverat principi Juſtiniano, is mortem ejus audiens doluit, nec paſſus eſt inultam tranſire: ſed mox eundem ducem belli, qui Pœnorum domitor fuit, & de opibus Wandilicis triumphans adhuc in faſcibus erat, agmini diverſarum præponens nationum, ad partes Heſperias deſtinavit. qui primo acceſſu mox Siciliam pervadit, duce ejus Sinderich ſuperato. ubi dum aliquantum temporis ob ordinandam patriam reſideret, comperit in Africa civilia bella inteſtinaque prœlia debacchari. Nam *Stozas*, pæne ultimus militum, & Martini clientulus magiſtri militum, tyrannidem arripiens, auctorque ſeditioſorum effectus, Cyrillo, Marcello, Fara, aliiſque diverſis judicibus dolo peremptis, in ducem Salomonem ſæviebat; totamque Africam tyrannico ritu vaſtabat. Emenſo ergo Beliſarius à Sicilia in Africam pelego, ſolita felicitate rebelles fugat, provinciam liberat; Salomonemque rurſum Karthagine collocans, Siciliam redit. Ubi mox Eurimund, Theodahati Gothorum regis gener, qui contrarius

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cum exercitu venerat, cernens proſperitatem conſulis, ultro ſe dedit ad partes victoris; oravitque, ut jam anhelanti ſuo adventu ſuſpectæ ſubveniret Italiæ. Conſtructo ergo Beliſarius exercitu, & tam navalia quam equeſtria ductans agmina, vallavit Neapolim: pauciſque diebus eam obſidens, per aquæ ductum noctu invaſit; & tam Gothis, qui aderant, quam Romanis bellantibus interfectis, urbem pleniſſime ſpoliavit. Quod Theodahatus animadvertens, *VVitigem* unum inter alios ductorem exercitus præponens, contra Beliſarium dirigit. Qui Campaniam ingreſſus, mox ubi ad campos veniſſet barbaricos, ilico exercitus favorem, quem contra Theodahatum ſuſpectum habebat, rex cepit. &, *Quid*, inquit, *vultis*? at illi, *Tollatur*, inquiunt, *de medio, qui cum ſanguine Gothorum & interitu ſua cupit ſcelera excuſari.* factoque impetu in eum, conſona voce Witigem regem denuntiant. At ille regno levatus, quod ipſe optaverat, mox populi voto conſentit: directiſque ſociis, Theodabatum Ravennam revertentem exſtinguit: regnumque ſuum confirmans, expeditionem ſolvit: & privata conjuge repudiata, regiam puellam Matheſuentam Theoderici regis neptem, ſibi plus vi copular, quam amore. Dumque ille novis nuptiis delectatur Ravennæ, conſul Beliſarius Romanam urbem ingreſſus eſt: exceptuſque ab illo populo, quondam Romano, & ſenatu, jam pæne ipſo nomine cum virtute ſepulto, confeſtim vicina occupat loca, urbium opidorumque munimina. Primaque Græca congreſſione, Hunila ductante, Peruſinum ad opidum ſuperat: & pluſquam VII milibus trucidatis, reliquos Ravennam uſque proturbat. Secunda vero, cum ipſo Witige Romanas arces vallante congreditur: machinaſque illius & turres, quibus urbem adire tenta-

tentabat, igni conſumptas, per anni ſpatium, quamvis inedia laborans, deludit. Poſt hæc ad Ariminum perſequutus: exindeque effugatum, Ravenna clauſum in deditionem ſuſcepit. atque unus conſul qui contra Getas dimicat, pæne pari eventu de *Francis*, qui cum *Theodeberto* rege ſuo plus ducenta millia advenerant, triumphavit: ſed, quia ad alia occupatus alibi noluit implicari, rogantibus Francis pacem conceſſit, &, ſine ſuorum diſpendio, de finibus Italicis expulit; ſumptoque rege & regina, ſimulque & opibus palatii, ad principem, qui eum miſerat, reportovit. Sicque intra pauci temporis ſpatium Juſtinianus Imperator per fideliſſimum conſulem duo regna duasq; Reſpublicas ſuæ ditioni ſubegit. Quod *Parthus* comperiens, facibuſque invidiæ exardens, in Syriam movit procinctum; & Callinicum Cæſareamque devaſtans, Antiochiam venit. ubi Germanus patricius cum Juſtino filio ſuo, eodemque conſule, poſtquam ab Africana provincia remeaſſet, dum adventui Parthorum obviare nequit, relicta urbe ad partes ſeciſſit Ciliciæ. Perſæ vero, vacuam ab exercitu Antiochiam nacti populum quidem per Orontis alveum ad Seleuciam maritimam cum militibus mixtis fugientem aſpiciunt, nec ſequuntur; ſed prædas per urbem certatim diripiunt; vicinaſque urbes, & opida, partim invaſa, partim pecuniæ quantitate multata, prætereunt; & totius Cœleſyriæ bona ſibi unius in anni ſpatium pæne Parthus aſſumit. Nec ſic quoque recedit, ſed jugiter adverſus Rempublicam Romanam dimicat. Contra quem Wandalicus & Geticus conſul ſolite deſtinatur, qui etſi non, ut reliquas gentes, eum edomuit; tamen ut intra ſuos ſe fines recolligeret, compulit: fuiſſetque de hac gente felici duci parta victoria, ni clades in Italia,

quæ

quæ poſt ejus diſceſſum emerſerat, celerem ei ſucceſſorem dediſſet Martinum. Qui etſi viribus impar, conſilio tamen quamvis cum Conſtantiano conjuncto non minor, dum reſiſtere contra Parthos non prævalet, ne bella diu teneret, pacem effecit. Cladem vero, quam diximus in Heſperia plaga, ut liquidius lector cognoſcat, apertius memorabo. Egrediente Beliſario conſule ab Italia, & (ut diximus) rege & regina opibuſque palatii, ad principem reportante; *Gothi*, qui trans Padum in Liguria conſiſtebant, recrudeſcentes animo, ad bella conſurgunt: & ordinato ſibi regulo *Hildebaldo* milite, exſiſtunt adverſi. contra quos dum non unius, ſed diverſorum tentantur apparatus, illi fortiores effecti perſiſtunt: annique ſpatio vix emenſo, Hildebaldus interſicitur; & loco ejus ſuccedit *Errarius*: qui & ipſe vix anno expleto peremptus eſt; & in regno, malo Italiæ, *Badiula* juvenis nepos aſciſcitur Hildebaldi. qui mox & ſine mora Faventino in opido Æmyliæ, ſolo prœlio commiſſo, Romanum ſuperavit exercitum: nec diu poſt hæc item, per ſuos ad cancellos annonariæ Thuſciæ feliciter dimicans, judices ſugat: exercitum partim donis, partim blandiciis ſibi conſociat: totamque Italiam cum ipſa Roma pervadit: omniumque urbium munimenta deſtruens, cunctos ſenatores nudatos, demolita Roma, Campaniæ terra tranſmutat. Contra quem, ut ſuperius diximus, Beliſarius de oriente digreditur cum paucis; ratus omnem exercitum, quem dimiſerat, integrum reperire: & ideo, poſtquam Ravennam ingreſſus eſt, nec, cum quibus ei obviatet, invenit; remenſo Adriatico mari, Epirum revertitur. ubi Joannes & Valerianus conjuncti, dum in conciones & jurgia concertant, *Totila* cum Badiula hoſtile opus in Italia peragit. Beli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ſarius quoque impatiens tantæ crudelitatis, navalem claſſem à Sicilia ſolvens, per Tyrrheni maris æſtum, Romani in portus ſe recepit ſtationem: egreſſuſque ad urbem, quam vi deſtructam & deſolatam attendit, hortanſque ſocios ad reparationem tantæ urbis, accingitur: ubi nec dum vallo circumſeptus, infeſtum experitur Totilam: ſed ſolitis victoriis intrepidus, quamvis cum paucis contra eum egreſſus, ſic effugavit, ut plures fugientes Tiberi demergerentur, quam gladio caderent. Indeque hortatus exercitum, regreditur Siciliam; quatenus & Romæ faceret copiam annonæ, & vicinus ad fretum, Totilam turbaret in Campania commorantem. Sed ut aſſolet, rerum immutatione, & principum voluntate diverſa, quieſcente in Domino Theodora Auguſta, evocatur ad Urbem Beliſarius de Sicilia. Poſt cujus diſceſſum Totila ſecurus, iterata rabie, & furentibus Iſauris, invadit Romam: & ſic ſumptis undique viribus, militarique vallatus auxilio, ingreditur, cepitque Siciliam. Contra quem Germanus patricius dum exire diſponit cum exercitu, Matheſuentam Theoderici regis neptem, & Witigi mortuo derelictam, tradente ſibi principe in matrimonio ſumptam, in Sardicenſi civitate extremum halitum fudit, relinquens uxorem gravidam: quæ poſt ejus obitum, poſtumum edidit filium, vocavitque Germanum. Qua felicitate ſibi Totila comperta, totam pæne inſultans Romanis devaſtat Italiam. In Africa vero, à Mauris dudum perempto Salomone, Stozas & Joannes invicem ſingulari certamine corruunt: aliuſque *Ioannes*, qui *Stozas junior* dicebatur, ſuſcepta tyrannide, Guntharum magiſtrum militum ſecum eſſe ſuadet. Qui, interſiciens Ariobindam, jugalem ejus, neptem Imperatoris ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

ris ſibi cupiens ſociare, prævenitur ab Artabane. qui eo in convivio trucidato, neptem Imperatoris ereptam ad urbem principi dirigit cum honore: ſimulque ferreis vinculis colligatum ei tyrannum deſtinavit Joannem: qui Stoza perempto, in eadem ſucceſſerat tyrannide. quem in urbem diſcuſſum, manibuſque truncatis, ad exemplum cæterorum in patibulo fixit. Joanni dehinc patricio, cognomine Troglitæ, Africæ procuratione commiſſa, Artabanus evocatus, magiſtri militum præſentis accepit dignitatem. Nec diu intercedente, in ipſum principem manus injicere geſtiens, detectus & comprobatus, pietate tamen principali impunitus permanſit, &, quaſi benevolus, cum gratulatione in Siciliam cum Liberio patricio properavit. Joannes vero in Africana provincia feliciter degens, Mauris partis adverſæ per pacificos Mauros ſuperatis, una die decem & ſeptem præfectos extinxit, pacemque totius Africæ juvante Domino impetravit. *Longobardorum* gens, ſocia Romani regni principibus, & Theodahati ſororis filiam, dante ſibi Imperatore, in matrimonio jungens regi ſuo, contra æmulos Romanorum *Gepidas*, una die pugna commiſſa, eorum pæne caſtra pervaſit: cecideruntque ex utraque parte amplius quadraginta millia: nec par (ut ferunt) audita eſt in noſtris temporibus à diebus Attilæ, in illis locis, præter illam quæ antehac contigerat ſub Calluce Magmilide cum Gepidis, aut certe Mundionis cum Gotthis: in quibus auctores ambobus bellis pariter corruerunt. Hæ ſunt cauſſæ Romanæ Reipublicæ, præter inſtantiam quotidianam Bulgarorum, Antarum & Sclavinorum. Quæ ſi quis ſcire cupit, annales conſulumque ſeriem revolvat ſine faſtidio: reperietque dignam noſtri temporis Rempublicam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

cam tragœdia : ſcietque, unde orta, quomodo aucta, qualiterve ſibi cunctas terras ſubdiderit: &, quomodo iterum eas ab ignavis rectoribus amiſerit. quod & nos pro captu ingenti breviter tetigimus : quatenus diligens lector latius iſta legendo cognoſcat.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

IVLII EXVPERANTII OPUSCULUM DE MARII, LEPIDI, AC SERTORII BELLIS CIVILIBUS;

Quod cum in vetere quodam Salluſtii codice, bello Catilinario & Iugurthino in fine ſit additum, Hiſtoriarum Salluſtii breviarium quoddam eſſe videtur.

Ex bibliotheca Pithœana.

CUM Lucius Metellus, Proconſul, contra Jugurtham in Numidiam exercitum duceret, Marium ex gregariis militibus genere ignobilem, ſed virtute præſtantem, ſecum habuit. Quem cum militibus quæſtorem feciſſet, ita ſe factis fortibus promiſerat, ut hoſtibus terrori, Romano imperatori carus eſſet. Sed victimas immolanti numinibus, in oppido Numidarum, cui nomen eſt Utica, haruſpices magna quædam impendere Mario reſponderunt: atque hortati ſunt, ut quæ vellet, auderet, peteretque celſiora natalibus, meritiſque majora: ſiquidem cuncta videbatur favor ſpondere fortunæ Tunc capiendi conſulatus invaſit magna cupiditas. ad quem petendum paratus ſuffragii, relicta provincia Metello, Romam venit: ibique

que deMetelli rebus loquendo corruptius,ac ſuam extollendo virtutem, effecit animos vulgi cupidos novitatis, in ſuum excitando favorem, adjuvantibus Tribunis plebis. Nam eo tempore inter partes ac populum, ſtudio dominationis,erant excitata certamina. Ita factum eſt ut quaſi in perniciem nobilitatis, quam lacerabat injuriis, Marius novis extolleretur honoribus.Itaque comitiis conſularibus, univerſus populus, qui ad eligendum convenerat,Marium conſulem juſſit:& erepta Metello provincia, in Numidiam miſſus eſt. Is, accepto conſulatu, quaſi ſpolium victoriæ patribus oſtentabat; aperteque ſe eorum potentiæ profitebatur adverſum. Sed cum militem novum ſcriberet, primum omnium capite cenſos cives inſidoſque atque inutiles duxit ad bellum,ut hac ratione cum publico detrimento populo gratiam redderet, a quo ſperatos honores acceperat.Nam populus Romanus per claſſes diviſus erat, & pro patrimonii facultate cenſebatur. Ex iis omnes quibus res erat, ad militiam ducebantur. Diligenter enim pro victoria laborabant qui ex libertate bona patriam defendebant. Illi autem quibus nullæ opes erant, caput ſuum quod ſolum poſſidebant, cenſebantur, & belli tempore in mœnibus reſidebant. facile enim poterant exiſtere proditores: quia egeſtas haud facile habetur ſine damno. Hos igitur Marius, quibus non fuerat Reſp. committenda, duxit ad bellum. Sed forte L. Syllam legatum,unum de nobilibus,in provinciam duxit. Atque ibi confecto feliciter bello, & Jugurtha capto, ad urbem rediere victores. Atque ſtatim, virtute cognita, Marius in Galliam miſſus, quæ tunc Romanos fines hoſtili incurſione vexabat. Eodem tempore Mithridates cum magnis copiis univerſam Aſiam urbeſque ſociorum expugnando atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

vaſtando cepit affligere. Ad quem coercendum L. Sylla eſt cum exercitu deſtinatus, cujus in Africano bello probata erat corporis atque animi magnitudo. Hoc ubi Mario compertum eſt, terminare quod gerebat prœlium feſtinavit: & homo infinitæ cupidus gloriæ, non patiebatur libertatem dignitatemque Romanam alterius virtute defendi. Contuſis igitur Gallis, vaſtataque natione penitus barbarorum, Romam iterum victor intravit. Itaque inſtinctu ejus Sulpicius Tribunus plebis legem tulit, ut auferretur Syllæ provincia, ac Mario daretur. Hoc Syllæ ubi nunciatum eſt, Muræнam legatum ſuum provinciæ Valerianiſque præfecit militibus, quos infidos bellis exiſtimabat eſſe civilibus: & cum parte exercitus, injuriæ dolore commotus, ad extinguendam Marianam venit factionem. Statim ut Romam venit, reſiſtentem ſibi Sulpicium, & ſeditioſis concionibus R. P. diſturbantem, cum multis quos ſibi ſocios adſciverat, trucidavit; atque Marium ipſum, machinatorem tantæ contumeliæ, in exilium impetu detruſit armorum: atque ille, quotiens victor, per Gallorum atque Afrorum rura, quæ ipſe vaſtaverat, naufragus atque egenus erravit. Dum hæc aguntur, Cinna & Octavius facti ſunt Conſules: quorum Cinna de partibus Marianis fuit. Hic legem tulit, ut novi cives, qui aliqua ratione Romanam acceperant civitatem, cum veteribus, nulla diſcretione ſuffragium ferrent. Hoc videlicet in eorum gratiam faciebat, qui Marium ſuffragiis ſuis extulerant, & ampliſſimis honoribus decorarant. Sed hæc lex injurioſa erat in veteres cives, qui meritum dignitatis videbantur amittere, ſi cum novis indignis in ferendo ſuffragio jungerentur. Ob hoc itaque Octavius collega commotus, ut ſeditionibus privaretur, collegam ſuum Cinnam, adnitenti-

tentibus veteribus civibus, in exilium miſit armatus, munitus videlicet copiis Syllæ. Quæ cum agerentur, maximus ex utriſque partibus civium numerus interemptus eſt. Expulſus igitur Cinna cum vagaretur, ad Africam, ubi Marius inops erat, forte pervenit: atque ibi communicato conſilio, ſollicitatis animis perditorum, & de ergaſtulis erutis ſervis, exercitum confecerunt; & armata validiſſima manu juventutis, ad urbem venerunt, atque Octavium Syllæ ſatellitem ſuperatum necaverunt. Tunc varia crudelitas pervagata eſt, ut nobilitas omnis ad fugitivorum trucidaretur arbitrium. Atque eo immanis ſævitia Cinnæ fuit, ut nec illis parceret, quorum opera erat victor effectus. Et cum hac inſolentia in omnes communiter baccharetur, cum haberet conciones, à militibus ſuis occiſus eſt. Tum Marius, ne ſine ſocio dominatum ſuſtinere non poſſet, in locum Carbonem ſibi in ſeptimo conſulatu collegam ſubrogavit. Tum Sylla, tanta indignatione commotus, contra Marium atque Carbonem exercitum duxit; & inter ſe ferali certamine Romani exercitus conflixere. in quo bello ſuperatus eſt Marius. Tum vero Sylla victor, quicquid in urbe remanſerat, crudeliter perſecutus eſt; & R. P. vindicatam non reddidit legibus, ſed ipſe poſſedit; ac ſe talem præbuit, ut Cinnana ac Mariana, quod ultum erat, dominatio quereretur. Hinc Salluſtius; *Bonis initiis malos eventus habuit.* nam fuerunt bona principia, quod oppreſſam voluit civium defendere libertatem: mali eventus, quod ſuperatis dominis, & ducibus ſævis, gravius ipſe civitatem quaſſavit, qui ſe publicæ calamitatis fore promiſerat defenſorem. Hic, cum teneret imperium, multas leges ac jura præſcripſit, multas civitatibus immunitates vectigalium dedit, multos Romana civi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

na civitate donavit. Hujus acta cum conatur Lepidus in ſuo conſulatu ſubvertere, contra collegam Catulum civile prœlium geſſit, & victus eſt. Nam congregatis iis in quorum poſſeſſiones novos colonos de ſuis militibus Sylla victor immiſit, ac ſibi conjunctis liberis proſcriptorum, ingentem congregavit exercitum, pollicendo, ſi viciſſent, ſe bona patria reſtituturum. plebi quoque multis muneribus publice privatimque largitus, carus videbatur, ac publice libertatis aſſertor. Sed in Etruriæ litore commiſſo prœlio cæperat Lepidus eſſe ſuperior per armatam multitudinem, quæ, odio rerum Syllanarum, ſe Lepidi partibus applicarat. Sed Pompejus de Gallia rediens, non paſſus eſt Lepidi audaciam cum publicis detrimentis impune bacchari. Nam fugientes ejus copias, ac ſe implicantes, feſtinatione formidinis ita proſtravit, ut majore numero privatus, in Sardiniam confugeret; ut impedito commeatu, populum Romanum fatigaret inopia, ac ſuas vires armis copiiſque & omni inſtrumento reficeret. Atque ibi contrario Proprætore, variis prœliis gravibuſque conflixit. Nam ſollertiſſime tutando provinciam effecit, ut Lepidi conſilia vana forent. Undique enim prohibitus, & munitionibus ac civitatum expugnatione depulſus, nequivit cogitata perficere. Ac dum multa parat, morbo gravi oppreſſus ac mortuus eſt. Cujus ſocius & adminiſter Perpenna, ob delictum tanti facinoris ſupplicium timens, ex Sardinia in Hiſpaniam tranſvectus eſt; ac ſe Sertorio ſociavit, qui tum Romanis armis quaſſabat imperium. Nam hic Sertorius de Marii partibus fuit. Nam Norbano & Scipione conſulibus, cum ex Aſia Sylla contra Marium atque factionem veniret infeſtus, timens Senatus iram, ne malo publico certamina inter duces ori-

ces orirentur, ſtatuit, ut curarent Conſules, ne R. P. acciperet detrimentum. Hoc itaque Senatus conſulto excitati Conſules, contra venientem Syllam, atque omnibus exitium minitantem, præſidia ſibi cujusque generis parare cœperunt, & duces idoneos, ad quorum induſtriam pertineret cura bellorum. in queis elegere Sertorium. Parato validiſſimo exercitu proceſſere; & vetante Sertorio, colloquia Conſules permiſerunt inter ſuum & Syllæ exercitum; & facta proditio eſt, omnisque exercitus Syllæ traditur. Tunc Sertorius deſtitutus, atque omni copiarum nudatus auxilio, in Etruriam confugit, iram metuens Syllæ, ne exigeret gravem de ſuperato hoſte vindictam. Erat autem Etruria fidiſſima partibus Marianis. qui ab ipſis Romanam, quam antea non habebant, acceperant civitatem. Timentes igitur Etruſci, ne beneficium tantæ dignitatis, à Marianis acceptum, Sylla revocaret, ſi adverſæ partes eſſent amputatæ, penitus ad Sertorium ſe atque alios ejuſdem factionis duces applicarunt, omnia quæ imperarent, ſine recuſatione promittentes eſſe facturos. Itaque factum eſt ut rurſus firmiſſimus XL. cohortium comportaretur exercitus. Nam & multi milites, qui ſe venienti Syllæ tradiderant, fruſtrationis, ad priorum ducum caſtra reverterunt, quæ ante prodiderant. Inter hæc facti ſunt Marius ſepties & Carbo Conſules. Tunc Sertorius, de Marii poteſtate ſecurus, Romam venit, & omnium cœpit accuſare ſegnitiem, & ex multis promtiſſimis factis Syllæ induſtriam virtutemque laudare, cui niſi obviam iretur, actum jam ac debellatum fore. Tum Conſules principesque alii factionis, tanto verborum pondere caſtigati, ſive ut æmulum ac vehementem negligentiæ correctorem ab oculis removerent, ſive ut feroci provinciæ, cujus

infi-

inſidelitatem timebant, idoneum præponerent, ducem miſere in citeriorem Hiſpaniam, atque ei mandatum eſt, ut tranſiens res in Gallia tranſalpina componeret. Sed ubi in provinciam venit, ita ſtrenue ſociorum animos jam deficientes, atque alia cupientes, in favorem partium ſuarum modeſte tuendo atque blandiendo perduxit, ut & carus eſſet, & tamen ab omnibus timeretur. Sed in urbe *S*ylla & Marius conflixere: atque in ipſo certamine Marius interemptus eſt: Carbo, perditis rebus, aufugit. Tum Sertorius, commiſſis atque deletis partibus, quas ſequebatur, optimum conſilium credens, exercitum non dimittere, ne nudatus ſupplicia victoribus penderet, collecta Hiſpaniæ multitudine, contra Romanum exercitum ſtatuit dimicare. Mortuo itaque Sylla, hoſtem ſe publicum profeſſus eſt. Ad quem expugnandum miſſi ſunt Metellus atque Pompejus, qui eum gravibus atque aſſiduis pugnis afflixere. Qui tamen difficile vinceretur, niſi per conjurationem in convivio à ſuis eſſet occiſus. *Poſtea* Pompejus *Per*pennam ſubegit, Auxum, Clunium, Calagurrim civitates delevit, & factis in Pyrenæo tropæis, Romam regreſſus eſt.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
121 N 4